

Abdullah ÖCALAN

Kürdistan'da kadın ve aile

Weşanen Serxwebûn

62

Abdullah ÖCALAN
Kürdistan'da kadın ve aile

Weşanên Serxwebûn

Abdullah ÖCALAN

Kürdistan'da kadın ve aile

Abdullah ÖCALAN
Kürdistan'da kadın ve aile

Weşanên Serxwebûn 62

İçindekiler

Yayınevi notu	7
Kadın hakları ve özgürlüğü sorunu, mevcut yaklaşımların çözumsuzlüğü ve sorunun çözümüne devrimci yaklaşım	9
Aile ocağı üzerine	66
Devrimimiz eski aileye karşı yeni aile, yeni kadın ve erkeğin yaratılmasıdır	94
Geleneklerin ağır etkisinden kurtulmadan özgürlük ve eşitlik sağlanamaz	114
PKK ortamında özgürlük ilkesi esastır	125
Bütün çabamız özgür bir vatan ve o vatanda özgür insanı yaratmak içindir	138
Özgürleşen Kürdistan kadını, özgürleşen Kürdistan olacaktır	178
Kadın sorununda da özgürlükçü çözümü kendimizden başlatarak topluma yayalım ve hakim kılalım!	183
Kurmak istediğimiz büyük dünyanın bilinciyle savaşacak ve mutlaka sonuç alacağız!	219
Kürdistan devrimi kadın ve erkeğin ortak egemenliğine dayalı geliştirecektir	239
Parti, özgürlük ilişkisine çağırıyor	257
Mülkiyet dünyasını ister egemen ister köleci tarzda yaşayanlar, kadının kurtuluşu konusunda yaratıcı düşünce ve özgür davranışlara yol açamazlar	272
Kadın, aile ve sevgi	306
Kadın gerçeğini tüm yönleriyle değerlendirelim ve partinin doğru çözüm tarzına ulaşalım!	335
Köle kadınla devrim yapılmaz	361

Yayınevi notu

Özgürlük, köle için değil, köleliğine isyan eden köle için bir amaç, bir kavgaadır. Burada köleliğin tanımını yapmak da yetmez. Çünkü, köleliğin tanımını yapmak sadece bir ilk adımdır. En önemlisi özgürlüğün tanımını yapmaktır. Özgürlüğün tanımı ise, özgürlük için savaşta yapılır. Bu tanımı başka hiçbir yerde yapmak mümkün değildir.

İnsanın kendi tanımına ulaşması mücadelesi, yüzlerce yıllık ulusal ve sınıfsal mücadeleler tarihidir. İnsanlığın ve insanın henüz kendi tanımına ulaştığı da söylenemez. Savaşım hala bu yödedir.

O halde kadının tanımı nasıl yapılacaktır, kadın kendisini nasıl tanımlayacaktır?

Bu soruların cevabı, bizi kesinlikle özgürlük savaşına götürür. Bu savaşa özgürlüğe, yani tanıma...

Elinizdeki kitap bir savaşın pratik dersleri üzerinde ortaya çıkmıştır. Kürdistan devrimi gibi çok yönlü bir savaşın içinde yeni insanın yaratılışını müjdelemektedir. Gözünü Kürdistan'a çeviren ve kulak veren herkes, orada sadece köleliğine isyan eden değil, aynı zamanda özgürlüğü tanımlamaya çalışan bir ulusu ve bu ulusun kurtuluş savaşı içinde her ulustan kadının kendini tanımlama mücadelesini görebilir, duyabilir. Bugün için Kürdistan'daki savaş genel anlamıyla bir özgürlük manifestosu olduğu gibi, özgülde kadın için de bir özgürlük manifestosudur. Bu manifesto savaşla yazılıyor. Savaşın ve şehit düşen kadın gerillaların, Cizre, Nusaybin vd yerlerdeki kadının eylemleriyle yaptıkları budur.

Kürdistan, Kürt halkının şahsında insanlığın katledildiği yitlik bir ülkeydi. Kendini savaşla tanıdı, buldu. Halen kendi tanımını ve kendi şahsında insanlığın tanımını yapma savaşımını veriyor. Kürdistan'da bütün değerler savaş içinde yeniden doğuyor. Bu savaşta nefret ölüyor, sevgi yaratılıyor. Ve bu, en çok da kadında somutlaşıyor. Kürdistan'da savaşın kadın, saygı duyulmaya ve sevmeye değer bir ülkenin yaratılışı demektir. Savaşın Kürdistan kadını, bu anlamda yaratıcı sıfatına yükselmiş insandır. Varoluş ve varediş eylemini iç içe ören bir ko-

numdadır. Kendisinde yaratacağı değerler insanlığın yüzlerce yıldır uğruna savaştığı değerlerdir. Kürdistan'da savaşıyan kadın bu değerlerin bileşkesidir. Bu anlamda da, o, en çetin savaştır.

PKK'nin kadın gerçeği üzerinde bu kadar ısrarla durması, güncel bir konuya verilen önem olarak asla değerlendirilemez. Bugün dünyanın her tarafında kadın gerçeği üzerinde çokça duruluyor. Çok şey yazılıp, çiziliyor. Şüphesiz bunlar da küçümsenemez. Üstelik bunlar, bizim savaşımımız açısından da birer katkıdır. Ancak şu fark unutulmamalıdır. Kürdistan'da savaşın ateşi içinde sınavdan geçen doğrulara ulaşılmaktadır. İşte elinizdeki bu kitap, bu sınavı ve tarihi özelliği görülmesi gereken güncel sonuçları insanlığa sunuyor. Bu sınavda Kürdistan kadınının kanı, emeği, inancı, umudu ve sevgisi var. Bu, gerçek bir özgürlük manifestosudur ve çağrısı yakıcıdır.

Bu kitapta Kürt Halk Önderi ÖCALAN'ın öncü mücadelesi ve kişiliğinde, kadının özgürlüğüne büyük katkınının ve yoldaşlığın örneği görülecektir. İradesine ve gücüne güvenilmeyen ve daima himayeye muhtaç kabul edilen kadın, PKK ortamında bütün bu sıfatları kendisinde yerle bir etme yeteneğine kavuşuyorsa, özgürlük savaşının as elemanı haline geliyorsa, bu kesinlikle PKK'de gerçekleşen önderlikle ilgili bir olaydır. Bu gerçeği şüphesiz ki, en çok kadınlar anlayacaktır. Anladıklarını da PKK saflarına koşarak gelişlerinde göstermektedirler. PKK'ye koşan kadın, sadece köleliği belirleyen dış koşullarla değil, bundan daha da önemlisi kendisiyle savaşa, yani köleliğin iç koşullarıyla savaşa koşmaktadır. Kendisinde tarihi yargılayan ve yitik kadını bulma savaşı veren kadın, kadının insanlığa kazanılmasıdır.

Özgürlük savaşında minnet ve teşekkür duygularına yer yoktur. Ancak köleler minnet duyabilir. Özgürlük savaşçısı, adı üzerinde özgürlük için savaşıdır. Özgürlük savaşçısı, yoldaş olmayı bilir.

Dostluğu görendir. PKK'de savaşıyan kadın; militan, yoldaş ve dost olduğunu savaşın içinde çok daha görkemli örnekle kanıtlayacaktır. Abdullah ÖCALAN'ın öncü kişiliği ve mücadelesinde gördüğü yoldaşlığa cevap vermesini bilecektir.

Kadın hakları ve özgürlüğü sorunu mevcut yaklaşımların çözümsüzlüğü ve sorunun çözümüne devrimci yaklaşım

Dünya kadınlarının günü olarak benimsenen 8 Mart'ta, kadın sorunları ve çözüm yolları tartışılıp belli bir ilerleme sağlanmak istenirken, halkın topyekün kurtuluş mücadelesi sürecini yaşayan bizlerin soruna yaklaşımı çok daha köklü olmak durumundadır. Sorun bizim için iki açıdan önem taşımaktadır. Birincisi, ulusal kurtuluş sürecinin başarıya gitmesinde ve tabii ki bununla bağlantılı ikinci bir nokta olarak da özgülünde kadının, ama esas olarak da toplumun çok geri bir durumu ifade eden konumundan kurtulmasında en önemli faktörlerden birisi olmasıdır. Bu nedenden ötürü, bu gün vesilesiyle de olsa soruna deneme-tasarı düzeyinde bir yaklaşımı yararlı görmekteyiz.

Elbetteki nedenler salt belirtilenlerle sınırlı da değildir. Sorunun derinliğine ele alınması gereği görüldüğünden çok daha fazla nedenlere dayanmaktadır. Ve bu nedenler bizim için fazlasıyla geçerlidir. Gerek dünya çapında ve gerekse bizde soruna teorik ve pratik yaklaşımlar geliştirilirken yüzeysellikten kurtulmaya, yaklaşımların köklü olmasına kesinlikle ihtiyaç var. Bu sorun, hemen tüm önemli tarihsel dönüm noktalarında –toplumun dönüşüm süreçlerinde– kendisini şu veya bu biçimde duyurmuş, insan toplumunun gelişiminde açık veya kapalı, gerici veya ilerletici birçok yönden etkisini göstermiş, dayatmış ve halen de insanlığın içinde bulunduğu her türlü eşitlik mücadelesinde en önemli yerlerden birisini işgal ederek varlığını sürdürmektedir. Sınıflar, uluslar, eski ve yeni toplum mü-

cadelesi, orduların savaşını, siyasal, diplomatik savaşımlar biçiminde genel olarak mücadeleler tarihi bir anlatım bulmuş, resmi ve gayri resmi tarih anlatımına geçmiş, aynı biçimde kültürde de yansımaları bulmuş, ama özgün bir olay olarak bu sorun, özellikle günümüzde daha sık ele alınmasına rağmen, köklü bir çözüme kavuşturulamamıştır. Veya bu alanda köklü bir devrimin gerçekleştirildiğini savunmak zordur. Partimizin soruna yaklaşımı, alışılmış biçimlere kesinlikle itibar etmeyen, sorunun çözümü için bunların aşılmasını esas alan bir yaklaşımdır. Şunu hemen söyleyebiliriz ki, partimiz, ulusumuzun kurtuluş ve özgürlük mücadelesinde taşıdığı önemden ötürü soruna daha ilk günden en büyük önemi vererek yaklaşmış, toplumun devrimde çözümlenmesinde bu alanda da şiddetli bir mücadele içinde olmuştur.

Kürdistan’da sömürgeciliğin ulaşmış olduğu boyutlarla özelden kadının içinde bulunduğu boyutlar arasında sıkı bir ilişki kurulabilir. Kürdistan’da vücut bulan sömürgeciliğin, kadın gerçeğinin yalnız günümüzde değil, yüzyıllardan beri içinde bulunduğu süreçle yakın benzerlikleri vardır. Bugün ister kapitalist, ister sosyalist, isterse geri bırakılmış ülkeler denilen alanlardan da sorun birçok yönüyle kendini duyurmaktadır. Mevcut devrimler sorunun üzerini kısmen açmış, ama özüne tam inmiş olmaktan uzaktır.

Gelişmiş kapitalist emperyalist toplumlarda aile denilen kurum, büyük bir çözümsüzlük içindedir. Kapitalist toplumun en çok geliştiği kurum olan çekirdek ailenin bile dağılma ve anlamsızlaşma tehlikesiyle yüz yüze olduğu açıkça görölmektedir. Aynı sorun sosyalist ülkelerde de varlığını duyurmakta, özellikle aile ilişkilerinde sorunlar çok yoğun yaşanmaktadır. Örneğın yapılan evliliklerde başarısızlık oranı yüzde ellilerin üzerine bile çıkabilmektedir. Yani sağlıklı ilişkilerin sosyalist ülkelerde bile tam kurulduğunu söylemek olası değildir. Tabii ki geri bırakılmış ülkelerde sorun daha da içinden çıkılmaz haldedir.

Özgürlükler çağı denilen çağımızda bile, görölmektedir ki, sorunun ancak önu açılarak tartışılmaya başlanılmış, buna cesaret edilmiş, ama bu alanda tam anlamıyla bir devrim –dönüşüm– gerçekleşemmiştir. Çözüm için getirilen çareler, araçlar, denemeler ve mücadeleler reformist niteliğini aşmış değildir. Batı toplumunda geliştirilmek

istenen feminist hareketin ise gelişimi, bugünkü durumu ve ne getirdiği tartışmalıdır. Feminist hareket sorunu bir lüks sorun biçiminde ele almaktan kurtulamamıştır. Kadın cinsinin kurtuluşu için ciddi bir mücadele bir yana, suya sabuna dokunmayan çok yüzeysel bir akım, burjuva çevrelerinin boş zamanlarını değerlendirdikleri bir meşgale olmaktan öteye gitmiş değildir. Bunu, feminist hareket Batı toplumunda en gelişmiş çözüm olayı olduğundan belirtiyoruz.

Bugün, sosyalist ülkelerde karşımıza çıkan kadının özgürleşme durumu, ekonomik faaliyete daha fazla katılmak, toplumda daha fazla söz sahibi olmak, fiziksel sağlık yönünden daha gelişmiş olmaktan ibarettir. Yani devrimin genelde bütün topluma verdiklerinin bu alanda da sınırlı bir katkısının sağlanması durumu vardır. Örneğin kadının siyasal alandaki payı halen de çok sınırlıdır. Adeta biraz da genel eşitlik anlayışına ters düşmeme mantığı işler gibidir. Genel eşitliğin bir tamamlayıcısı olarak parti örgütlerine, devlet örgütlerine ve diğer toplumsal faaliyetlere resmi kararlarla belirli oranlarda katılım sağlanmaktadır. Ama yine de bu katılım çok azdır. Kısaca sosyalist ülkelerde, sanıyoruz ki sorun, bizzat bir mücadele esprisi içinde ele alınıp, neyin hedeflenmesi, bu konuda özgül örgütlenme ve mücadelenin ne olması gerektiği sorularına cevap bulmak yerine, devrimin genel gelişimi içinde kalmış ve elde edilen haklar kendi özgüllüğü içindeki bir mücadele sürecinde kazanılan haklar değil, genelde devrimin bahsettiği haklar olmuştur. Şüphesiz ki bu da kötü bir şey değildir. Kazanımlar ilerleme yönündedir. Ama yine de kadının siyasal otoritenin belirlenmesinde önemli uluslararası sorunların çözülmesinde ve hatta toplumun bünyesindeki derin eşitsizliklerin çözülmesindeki katkısı çok sınırlıdır. Dolayısıyla kadının belirlenen statüsü büyük oranda erkeğin oluşturduğu statüyü aşmış değildir. Kadın için belirlenen statü feodal toplumda belirgin bir biçimde erkek egemenliğinin damgasını taşıırken, kapitalist toplumda da bu kesinlikle yine böyle olmuş, sosyalist toplumda kadının sınırlı bir katılımı gerçekleşmiş, ama erkek egemenliğinin eşitliğe doğru dönüştürüldüğü statünün olumlu yönde belirlenmesinde yine erkek damgasını vurmuştur. Bu olumlu yöndeki gelişmeler yüzyıllardan beri biriken erkek egemenlik anlayışının şiddetli etkisi altındadır.

Erkeğin devrim mücadelesinde bu konudaki olumluluğu ne kadar

eşitlik doğrultusunda gelişebilir? Mutlak adaleti ne ölçüde sağlar? Soruna, ‘erkek egemenliğini yüzyıllardan beri süregelen etkileri fazla aşılmaz bir engel değildir, ona güvenmek ve onaylamak gerekir, sorunu apayrı bir biçimde koymanın fazla bir anlamı yoktur’ biçiminde yaklaşmak, en azından kaygıyla ve hatta şüphe ile karşılanması gereken bir yaklaşımı ifade etmelidir. Her devrimci sürecin doruklarında insanlar en ilerici düşünceleri ve davranışları yasalara temel teşkil ettirir, genel eşitlik sınırlarına çok çok yaklaşırlar, ama her alanda olduğu gibi özellikle de bu alanda kalıntılar şiddetle etkisini sürdürmekten geri kalmaz.

O halde soruna daha özgün bir devrimsel boyut içinde bakmak, en azından soru işaretlerinin yaygın olduğunu kabul etmek, çözümlemeyenin sıkı bir araştırmasını yapmak, mevcut sığ kapalılığı keskin bir devrimci eleştiriyile açığa çıkartmak, yerleşmiş ve ne olduğu belirsiz davranış kalıplarını kırmak ve burada alternatif özgün davranışı tartışma, örgüt ve eylemle ortaya koymak önemlidir. Bu, yüzyıllardan beri yapıldığı gibi erkeklerin egemenlik statüleri içinde onların insaf ve anlayışlarına bağlılık temelinde değil, ama buna soyut bir savaş açarak da değil, eğer dönüşüm isteniyorsa bunun nesnesi durumundaki ögenin kendisini sıkı bir gözden geçirmesi ile sorunun kendi içindeki özgünlüklerinin derin bir analizi yapılarak olabilir. Ve bu gereklidir, istenilen, kazanılması gereken nedir, nasıl kazanılabilir, buna uygun örgütlenme nasıl sağlanabilir; bu konuda hala yüzeysel görüntülerden daha ileriye varılmış değildir. Şüphesiz ki bu alanda bizim de büyük sorunlarımız var. Bir halkı en kaba biçimde tehdit eden, sınır tanımayan bir sömürgeciliğin yaşandığı, muazzam bir toplumsallaşma sürecinde kültürel gelişme ve siyasallaşmadan uzak bırakılmış bir halk gerçekliğinde, gelişmiş kapitalist ülkelerde ve hatta sosyalist toplumlarda bile çözümlenemeyen bir sorunu bugün öne almak veya kurtuluşun ayrılmaz bir parçasıdır deyip uğraşmak, vaktin boşa harcanması değil midir diye düşünülebilir. Bu düşüncenin görünüşte belki haklı yanları da olabilir.

Ama eğer bizdeki vahşi sömürgeciliğin eşine az rastlanan bir özgünlükte ve neden bu kadar güçlü olduğu doğru tahlil edilirse burada sık sık anımsatacağımız sorun bir “kadın sorunu” olarak çıkabilir; çünkü bizim sömürgeleşme sürecimiz, kadının yüzyıllardan beri ka-

dınlaştırılma sürecine çok yakından bağlıdır. Dikkat edilirse kadının toplumdaki boyun eğmeciliği çok güçlüdür. Ekonomi, kültür, ahlak, felsefe vb birçok alana damgasını vuran egemenlik nasıl ki kadın statüsünü büyük bir hakimiyetle tesis etmişse, bizdeki sömürgeciliğin de öylesine tesis edilme durumu vardır. Kürdistan'da siyasetin özü, ekonomik, sosyal ve kültürel düzeyi ne kadar sıkı bir mengene içinde tutulduğu çok iyi bilinmektedir. Gelişmiş bir eşitsizlik ve baskının benzerliği bu yüzdendir.

Daha da ötesine gidilirse Kürdistan'da kişiliğin çözümlenmesi meselesi kadın-erkek ilişkilerinin olumsuzlaşmasıyla da sık bir ilişki içindedir. Bu ilişkilerin içinde bulunduğu düzey, muazzam gerginliklerin, örgütlenmeme, mücadele etmeme, sorunların saptırılması, her türlü tutuculuk ve geriye çekme hareketinin kaynağı durumundadır. Bu ilişkilerden kaynaklanan kişilik durumundan şiddetle etkilenmektedir. Dolayısıyla sorunu hiçbir biçimde görmemezlikten gelemeyiz. Ama sorunu alışlagelmiş biçimlerle ele almak da doyurucu olmuyor. Elbetteki filozofça bir yaklaşımdan bahsetmiyoruz. Yine günlük ekonomik, sosyal, siyasal ilişkilere katılımda hemen bir eşitliğin sağlanması gerektiğini de söylemiyoruz. Bu konuda haysalperest olmamak gerektiğini bilerek hareket ediyoruz.

Fakat mademki önemli bir devrim sürecine giriliyor ve bu konuda gerçekten sorunların köklü çözümüyle karşı karşıya bulunuluyor, o halde en azından soruna teorik bir yaklaşımın geliştirilmesi ve eğer kişiler kendilerine güveniyorsa bunun günlük pratik ilişkilere de yansıtılması kesinlikle gerekli olan bir yaklaşımdır. Eğer tutucu, bireyci biçimler esas alınıp, devrimcilik bu biçimde sürdürülmeye cüret edilirse, bu yaklaşımın sahipleri kendilerini önemli oranda yaralamış, kendi gerilemeleri ve kişilik sorunlarının kaynağını bizzat kendi elleriyle hazırlamış olurlar. Bu ise ilerisi için önemli bir manşın önündeki en ciddi engellerden birisi olur. Dolayısıyla bu konuda önerimiz, ulusal toplumsal sorunun köklü çözümlerinde bu konuda silahsız olmamak, en azından teorik bir donanım ve sınırlı bir pratiği esas almaktır. Ters durumda ilişkilerdeki mevcut tikanıklık, çözümsüzlük, yozlaşma ve bunun en kötü biçimde örgütlenme, ideoloji ve siyasete yansıtılması farkında olmadan çok şey kaybettirir. Bugün mücadelemize karşı uygulanan özel harp yöntemlerinden de görmekteyiz ki,

polisye faaliyetlerde düşman en çok bu meseleye el atmakta, bu kalandaki devrimci gelişmemize uzanarak zehrini akıtmaya çalışmaktadır. Bu alandaki bir zayıflık ve yetmezliği bir karşı devrim olayı olarak bize dayatmaktadır. Denilebilir ki, bugün önümüzdeki en büyük handikaplardan birisi, ailelere, kadına ve onun diğer kutbu olarak erkeklige –erkeğe değil– dayanarak bir provokasyonla birlikte dağıtma, saptırma ve tasfiye etme çabasındadır. Bu açığa çıkmıştır. Genelde de böyle olmasına rağmen bu sorun bizde biraz daha ilginç biçimlere bürünüyor ve daha çok düşmanın bel bağladığı bir olay durumuna geliyor. Bu konuda sorunu, geleneksel biçimde ele almaktan öteye daha özgün temelleriyle ele almaya ihtiyacımız var. Şüphesiz ki bu konuda en dokunulmaz doğru yolları göstereceğimiz iddiasında değiliz. Yapmak istediğimiz sorunun varlığına işaret etmek, bu konuda düşünmek ve pratikte belli adımlar atmak isteyenlere bir yaklaşım sunmak, ilerlemek istiyorsa nasıl ilerlenebileceğini göstermek ve en azından ilerleten bir tartışma platformunu sunabilmektir.

a- Sorunun genel konulusu:

Mevcut klasik yaklaşımlar aşılımsızın kadın hakları ve özgürlüğü üzerine tartışmalar bir fantazi olmaktan öteye gitmeyecektir

İnsan toplumuna özgü sorunlar ortaya çıktığında çözüm yolları başlangıçta geri bir düşüncenin ve bununla birlikte geri bir toplumsal yaklaşımın ağır etkisini taşır. Yani insanlar, başlangıçta her şeyi çok akıllıca yapamazlar. Çünkü akılları o ölçüde gelişmemiştir. Bu dönemde henüz doğayla mücadelelerinde ve birbirleriyle ilişkilerinde çok zayıftırlar. Hayvanlık aleminden yeni çıkan insan türü gelişmesinin ilk aşamasındadır. Dolayısıyla bu dönemde insanlığın, din kitaplarında yazıldığı gibi mükemmel ilkeler ve dokunulmaz çözüm yolları ile donanmış olduğunu söylemek bilimselliği reddetmektir.

Ama bilinir ki insanlar en zayıf oldukları anda büyük dogmalarla, kutsal ilahi ilkelere sarılmışlardır. Bizde bugün vazgeçilmez birer tabu gibi gelen birçok şeyin temeli gerçekten çok bilinçsizce atılmıştır. İnsanlık tasarı güçlerini geliştirme yeteneğine kavuştuklarında ilk keşfettikleri şey, doğa güçleri karşısında ne kadar donanımsız olduklarını derinden denemek olmuştur. O zaman ne gelişmiş bir teknik, ne imdatlarına gelecek felsefe ve hatta ne de gelişmiş dinsel

öğretiler vardır. Güneşin muhteşemliğini, akarsuların tehlikelerini, deprem ve gök gürlemelerinin yarattığı günlük etkiyi, doğanın kendilerine sunduğu yaşam imkanlarını gördüklerinde buradan tanrılara ulaşırlar. Gök tanrıları, bereket tanrıları ve tanrıçaları buradan doğarlar. Bunlar genellikle ateşten yaratılır. Görölmektedir ki, insanlar yaşamlarını en çok etkileyen olguları tanrılaştırmışlardır. Bu nedenle de ilk dinler doğa dinleridir. İnsanlar, bu kuvvetlerin çok veya az olmasından ürküyor, kendilerine imkan sunmasından veya yoklukları halinde yaşamı tehlikeye düşürmelerinden ötürü bunlara kutsallık dereceleri atfediyorlar; saygı gösteriyor ve hemen en dokunulmaz mabutlar olarak karşılarına dikiyorlar. Çünkü insan kendi zayıflığını örtbas etmek için kendisini kandırmak zorundadır. Bugün de sık sık kendimizi kandırmamak gereğinden bahsediyoruz. Ama öyle görölüyor ki insanın ilk gelişim evrelerinde en büyük sığınaklarından birisi kendisini kandırmasıdır. Bu evreye ilişkin olarak din ve sanatın çeşitli biçimlerinde tamamen gerçeğin tersyüz edilmiş biçimi görülür. İnsan, müthiş bir kudreti bir puta sığdırabilmişti. Kendisince her şeye kadir olan bu puta her gün tapınabilmekte, onun kendisini kurtaracağına inanabilmektedir. Zor durumlara düşüldüğünde insanımızın bugün bile nelere sarıldığı hatırlanırsa, gelişmenin ilk basamaklarındaki insanın bu yollara sapacağını tahlil etmek zor değildir. Bilimsel araştırmalarla kanıtlanmaya çalışılan bu olguyu mevcut yaşamımız doğrulamaktadır.

Başlangıçta zayıf, bilinçsiz ve büyük boşluk içinde olan insanın ilişkilerine bu nedenle fazla güvenmemek gerekir. Kökleri bu kadar geçmişe dayanan atadan kalma geleneklerdir deyip çok büyük değer biçmek gerektiği düşüncesinin gelişen, güçlenen insan pratiğı açısından fazla ciddiye alınır bir yanı yoktur. İnsan türü böylesine yanılığlara sarılmak zorunda mıydı diye sorulabilir. Yine insanın manevi kuvvetlere sığınmadan yaşayıp yaşayamayacağı düşünülebilir. Bilimsel gelişmenin zirvesinin yaşandığı çağımızda nükleer dehşet dengesi göz önüne getirilir ve hatta Sovyetler Birliğı'nin bile bu nükleer dehşet politikasına karşı kiliseyi yardıma çağırması hatırlanırsa, insanın manevi kuvvetlere sığınma olayını tam aştığı söylenemez. Yani sadece bilimsel gelişme de, insanın köklü sorunlarını aşmasında yeterli olmamaktadır. Bilimsel gelişmenin gelecekte buna

tam yeterli geleceğini bugünden söyleyebilecek durumda da değiliz. Bilime güveniyoruz ve biz tercihimizi bilimden yana yapmışız, ama insan türü mutlak her şeye hakim olur, kendini tanrılaştırabilir demeye kendimizi yetkin bulmuyoruz. Demek ki, bilim, bir yandan zayıflığımızın giderilmesinde temel araç iken, diğer yandan ise zayıflığımızı kanıtlayan bir araçtır.

İnsanlığın oluşumundaki büyük ilkeler, bugün istesek de istemesek de yakamızı bırakmamaktadır. ABD emperyalizminin nükleer silahları bir tanrı gibi insanlığın karşısına çıkarıp, özellikle de Sovyetler Birliği'ni tam bir şantajla etki altına alması ve onların da “barış” uğruna yapılan tartışmalarla birçok tavize zorlanmaları düşündürücüdür. Bunun doğru bir politika olup olmadığı Sovyetler'de de tartışılan bir husustur. Reagen'ın arkasında yüzyılların bütün tanrıları ve dogmaları var. Reagen sadece bir ABD emperyalizminin gücünü temsil etmiyor, geçmiş toplumların bütün hayali güçleri ve dogmalarını da arkasına almış olarak hareket ediyor ve kiliseden camiye kadar bütün mabetlere girip onlardan medet umuyor, onları yeniden canlandırmaya çalışıyor. Bu nedenle ki, sosyalizmin temsilci gücü kendisini sıkışmış hissederek uzlaşmalar arıyor. Buradan ortaya çıkan şey şudur: Bilimsel sosyalizm mücadelesinde bu kuvvetleri hesaba katmadan, sadece bilimin gereklerine göre bir mücadele ile arzulanan sonuca ulaşamayacaktır. Veya diğer bir deyişle, bilimsel sosyalizm, bunun daha detaylı ve özgün ele alınmasını gerektirmektedir. Kısaca insanların başlangıçtaki zayıflığı ve bu zayıflığı gidermek için sığındığı dogmayı ciddiye almak, ama bu yapılırken onların boyunduruğu altına girmemek, tersine anlamlı bir mücadele ile ilerlemeyi sağlamak şimdi insanın karşı karşıya bulunduğu en ciddi problemdir. Biz de bu temelde yaklaşmaya çalışıyoruz.

Bütün bunları esas konuya giriş mahiyetinde belirttik. Aile kurumu ortaya çıkarken, başlangıçta taraflar birbirlerine öyle dokunulmaz kutsal ilkelerle yaklaşmamışlardır. Rastgele, kendiliğinden ve doğanın zorlaması altında adeta güdülerıyla böyle bir kurumun içine girmişlerdir. Başlangıçta bir aile kurumundan bile bahsetmek mümkün değildir. İnsanların üremesi, hayvanlardakine çok yakın benzerlik içinde güdülerle yönetilir bir durumdadır. Bu kurumun bazı özelliklerinin daha sonra ortaya çıktığını biliyoruz.

İnsan türünün bu ilk gelişim evresinde kadın güçlüdür. Nedeni, üretim faaliyetlerinde kadının pozisyonunun güçlü olmasıdır. Özellikle ot vb bitkisel ürünlerin toplanmasında, soyun üretimi ve çocukların beslenmesinde, ilk barınakların yapımında kadın etkindir. Burada şu söylenebilir; erkeğin becerisinin fazla gelişmediği, özellikle fiziksel gücünden yararlanmanın fazla gerekmediği aşamada çocukların, toplanan ürünlerin ve dolayısıyla yetkinin sahibi kadın, sürece damgasını basmaktadır. Bu önemli bir safhadır. Dinsel dogmalarda söylendiği gibi erkeğin sınırsız egemenliğinin daha başlangıçtan itibaren var olduğu ve gelişmenin erkeğin hakimiyetine bağlı olarak şekil bulduğu iddiası tabii ki hemen reddedilebilir. Gelişmiş dinlerde kadının erkeğe bağımlılığı sınıflı topluma bağlı olarak çok nettir. Gelişmiş dinler kadın statüsünü erkeğin lehine şiddetle onaylarlar. Ama daha ilk dinlerdeki tanrıçaların durumundan anlaşılıyor ki, kadın güçlü olduğu bir süreci yaşamıştır. İlk doğa dinlerinde kadına biçilen değer daha fazladır. Sınıflı toplum durağında insanların bir kesimi üzerinde çok dar bir kesimin egemenlik olayı gerçekleştiğinde, kadının bununla iç içe egemenlik altına alındığı görülmektedir. Bunda rol oynayan temel etmen ürünleri elde etmek için evin çevresi dışına açılma, avlanma ve bütün bunların da güç isteyen faaliyetler olmasıdır. Ama erkek, kadın üzerinde egemenlik kurarken sadece fiziksel konumundan ileri gelen bazı yetkilerini kullanmamış, bir de bunun yanında esas olarak kadın emeği üzerinde elde edilen artık ürüne göz koymuş ve bu değerler üzerinde hakimiyet kurmuştur. Fiziksel gücü erkeğe bazı avantajlar sağlasa da, o bu avantajını başlangıçta hiç kullanmamıştır. Bu fiziksel üstünlüğünü bir kuvvete dönüştürmesi kadının egemen olduğu bir toplumda yarattığı değerler üzerinde bir sömürüyü gerçekleştirmek içindir. Demek ki erkek egemenliği sömürüyle yakından bağlantılı bir olaydır. Erkek, fiziksel gücün kendisine sunduğu imkanları baştan beri kullanmış olsaydı, o durumda ilk başta da egemen olmalı, mevcut toplumsal değerlerin üretimine damgasını vurabilmeliydi. Ama böyle yapmıyor; tam tersine kadının egemen olduğu ilkel komünal toplumsal düzeyde varılan birikimler göz kamaştırıyor. Topluluğun ihtiyaçlarının fazlasının üretildiği bu süreçte, nasıl ki topluluk içinde saygınlık kazanmış olanlarla, bazı açgözlüler, uyanıklar genelde bu artık ürüne göz ko-

yup, başkalarının emekleri üzerinde geçinmeyi ve buradan topluluk üzerinde bir otorite olmayı başarmışlarsa, özgülünde de erkek, kadın emeği üzerinde fiziksel gücüne de dayanarak egemen olmuştur. Anlaşılan erkek toplumsal gelişmenin başlangıcında gizli olan, giderek belirli avantajlar sağlayan, ama esas olmayan fiziksel konumunu harekete geçiriyor, mahiyetine bazı adamları topluyor ve bir egemenlik savaşımına giriyor. Bir yandan köleler ortaya çıkarken bununla iç içe kadınlar üzerinde de büyük bir hakimiyetin tesis edildiğine tanık olunuyor. O halde, köleliğin doğuşuyla kadın üzerindeki hakimiyetin iç içe gelişimini kabul etmek gerekiyor.

Erkeğin kadın üzerinde kurduğu bu hakimiyet daha sonra çarpıcı biçimlere bürünür. Erkeğin yaptığı, bu konuda tümüyle büyük bir otorite gücü haline gelmektir. Elde ettiği siyasal gücü, dokunulmaz tanrısal ilke düzeyine getirir. Tanrı kraliçeler artık çok azdır, olanlar doğa dinlerinin kalıntıları biçimindedir. Tanrı krallar otoritenin tartışılmaz temsilcisidir. İnsanlar önemli oranda köleleştirilir, kadının eski otoritesi ve saygınlığı önemli oranda azaltılır. Kadın için, insanlığın gelişiminin henüz başlangıç aşamasında kendi kişiliğini bulamadan hakimiyet altına giriş olayı vardır. Nasıl ki geri halklar özgür gelişimi yaşamadan çok katı bir kölelik altına alındıklarında çok yetersiz ve kişiliksiz bir duruma geliyorlarsa, bu daha da fazlasıyla kadın için geçerlidir. Kişilik gelişiminin henüz başlangıçdayken büyük bir hakimiyetle yüz yüze gelen kadın kendisini yitirmiştir. Bu, özgürlüğünü yitiriş anlamındadır. Kadın elbette daha sonra da gelişmiş, her önemli tarihsel aşamada kişiliği, mücadelesi, rolü ve statüsüyle değişik biçimlere bürünmüş, ama büyük bir gerçek vardır ki, kadın burada yitirilmiştir.

Yitirilen kadın, bundan böyle nasıl tanımlanacaktır? Bu süreçten sonraki kadının tanımı dinlerde, sanatta, şiirlerde, türkülerde, siyasal faaliyetlerde görülür, ama hepsinde ortak bir özellik vardır: Kadın hiçbirisinde biçimlenmiş istikrarlı bir kişilik değildir. Daha çok işin süs tarafını ihtiva etmekte veya biraz daha çeşitlendirilirse kadın karşımıza entrika, kurnazlık vb toplumun düşkünleşmesinde ne kadar husus varsa onların gelişiminde çok sahte bir görünümle çıkmaktadır. Olumlu şeylerin ortaya çıkmasında kadın artık çok zayıftır, katılımı sınırlıdır. Bunun nedenini erkeğin kurduğu egemenlikte ara-

mak gerekir. Erkek egemenliğini kurup bunu bir sınıfsal statüye kavuşturduğunda, kadın üzerindeki sınır tanımayan egemenliği onun sömürü gücünü daha da artıran bir olgu olmuştur. Yani daha fazla sömürü ve daha fazla baskı için kadın muazzam bir nesnedir.

Kadın ve erkek doğa içinde bir bütünü oluştururlar, bunlar doğa güçleri karşısında ve toplumsal gelişim süreçlerinde her şeyi ortaklaşa inşa etmek isteyen iki insandır, birbirleri üzerinde böylesine baskı ve sömürü oluşturamazlar demek, sanırız en yavan görüş olacaktır. İlkel toplumdan yeni çıkmış genel olarak insan bireyi, özel olarak da erkeğin vahşi oluşu vicdan olayını arama gereğini ortadan kaldırmaktadır. İç güdülerin önemli oranda iş gördüğü o aşamada belirleyici kanunun zor kanunu olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Pazusu ve örgütlenmesi güçlü olanın ister sınıf ve isterse cinsler üzerindeki egemenliği sınırsızdır. Karşılıklı eşitlikçi ilişkilerin açılımı biraz günümüzde söz konusudur, ancak bu ilkel aşamadaki baskı sınırsız olmak zorundadır. Köleler üzerindeki baskı ve sömürüye baktığında kadın üzerindeki daha fazla olması gerekiyor. Yalnız hemen ilave etmek gerekir ki, sınıf farklılaşması içinde ele almaksızın kadın genel olarak ezilen bir cinstir demek de doğru olmayacaktır. Egemen sınıf ortaya çıktığında efendilerin kadınları ve çocuklarının daha da ileri bir statüye kavuştukları bir gerçektir. Altta her türlü haktan uzak düşürülmüş kadınlara karşılık, üstte birçok şeyi ucuzca karşılanan kadınlar vardır. Fakat böyle de olsa, egemenlik statüsünün erkekte olmasından ötürü kadın ister saraylarda, isterse ahırlarda olsun esas olarak sürekli düşen bir cinsiyettir. Sorunu zaten sadece bir sınıfsal olay olarak almamızın en önemli nedeni budur.

Bir cins üzerinde kurulan bir egemenliği bir sınıf üzerinde kurulan egemenlikle iç içe ele almak ne kadar doğruysa, aynı biçimde bunları mekanik bir mantıkla karıştırmamak da doğrudur. Bir cinsin muazzam yitirilişi ile bir sınıfın sömürü altına alınışının iç içeliği kadar ayrılıkları da koymak gerekir. Feodal topluma doğru gelindiğinde bu ayrılıklar daha net görülür. Dinsel, siyasal, kültürel ve de her düzeyde kadının geldiği nokta burada daha ilginçtir. Bazı kaba görüntüler yine olsa da kadının egemenlik altına alınışının sonuçları daha belirgindir. İslamiyet tarihine bakıldığında bu oldukça net görülür. Kız çocuklarını diri diri gömecek kadar alçalan çöl kabilelerinin bu

eylemine İslamiyet karşı çıkararak insanlığın gelişimi açısından ileri bir adım atmıştır. Hz. Muhammed'in devrimi kız çocuklarının diri diri gömülmesini lanetlemek, çok sayıda kadınla evlenebilme hakkını sınırlamak –ama cariyelerin sayısı belli değildir– olmuştur. Bu belki bugün için çok yanlış görülen bir statüdür, ama o gün için önemli bir ilerlemeyi ifade eder. Tabii ki bu diğer devrimlerde de böyledir. Aslında baskı altına alınış o düzeye vardırılmıştır ki, bir kişinin –erkeğin– kendi başına bu kadar sonsuz bir otoritesi olabilmekte, hatta egemenliği altındakini –kadını değersiz– bir nesne olarak canlı canlı gömecek bir ahlakı taşıyabilmektedir.

Bu noktaya nasıl gelindi?

Herhalde sınırsız bir sömürü ve baskının vücut bulmasından ötürüdür. Demek ki, kadının yitirilişi boş bir söz olmadığı gibi boyutludur. Daha sonra saraylarda kurulan haremle biliniyor. Daha düne kadar Osmanlı saraylarındaki haremle binlerce kadının dolduru-luşu söz konusudur. Ortaçağda kadın 'yok'tur. O ancak kaçırılan, saraylara doldurulan bir nesnedir. Saraylarda kadınların da çevirdikleri dolaplar hatırlatılarak bunun bir önemi yok mudur diye sorulabilir. Bunun için en belirgin örnek, Bizans saraylarında imparatoriçelerin çevirdikleri dolaplardır. Üstelik bunlar bu konudaki maharetleriyle ellerine önemli bir güç de geçirebilmişlerdir. Yine İslam haremle de buna örnektir. Osmanlı saraylarındaki sultanlar da iyi entrikalar çevirmişlerdir. Fakat bütün bunlar işin süsü olmaktan öteye gitme durumunda değildir. O, bunları sadece erkeklerin ağır etkisi altındaki kurumlarda dolaplar çevirmek için kullanmıştır; yoksa kendi kişiliği ve gücünü göstermek, bunu bir kurum olarak geliştirmek için değildir. Saraylarda edindiği bu becerisini kadın daha çok erkek çocukları için kullanmıştır.

Selçuklu ve Osmanlı saraylarındaki olaylar kadının daha küçük yaştaki çocuğunun sultan olması için birçok sahte evlilikler yaptığını göstermektedir. Bu evlilikler çoğunlukla çocuk büyüyünceye kadardır. Ve burada kadın bir analık rolünü oynamaktadır. Yani analık rolünü siyasal alana yansıtmiş olmaktadır. Ortaçağın belirgin bir özelliğinin de olmadık entrikaların çevrildiği böyle evlilik olayları olduğunu belirtmek gerekiyor.

Ortaçağda evlilikler, erkeğin kesinlikle siyasal hakimiyetini pekiştirmek için kullanılmıştır. Erkek evlilik olayına sınıfsal baskı ve

sömürüsünü güçlendirme aracı olarak bakmıştır. Ailelerin oluşumunda bunu görmek gerekiyor. Aile, şiddetli baskı ve sömürünün iç içeliğinde oluşmuştur. Anaerkil aileden ataerkil aileye geçilirken gözetilen husus, daha bol üretim ve erkeğin daha geniş yetkiye ulaşmasıdır. Yani aile kutsal, dini veya aşk ilkeleriyle kurulmamış, kesinlikle belirlenen sınırlar içerisinde biçimlenmiştir. Ne tanrı böyle buyurduğu ve ne de yüce aşk ilkesi bunu gerektirdiği için değil, aile belirtildiği üzere, tamamen erkeğin çok kaba ve hoyrat bir biçimde sağladığı egemenliğin çıkarları çerçevesinde gelişmiştir.

Başlangıçta kadın çok sayıda erkekle birlikte yaşayabilirdi, şimdi ise erkek çok sayıda kadınla yaşayan durumundadır. Açık ki bu toplumsal gelişim süreçleriyle ilişkili bir olaydır. Görüleceği gibi, aile başlangıçtan itibaren dokunulmaması gereken kutsal ilkelerle vücut bulmuş bir ilişki değil, sınıfsal gelişmenin içinde bulunduğu duruma göre belirlenen bir durum olarak değerlendirilebilir. Bunun belirleyicisi ise başlangıçta kadın iken, daha sonraları erkektir. Ortaçağdaki en önemli ilginçlik, hanedan veya imparatorluk kavgalarında bu kurumdan alabildiğine yararlanılmasıdır. Hanedanlar birleştirilir, krallıklar büyütülürken ittifaklar kadın alış veriş üzerinde kurulur. Birbirinden kız alıp verme temelinde kurulan ittifaklar sömürü ve güçlenmeyi sağladığından bunun gittikçe geliştirilmesi durumu vardır. Bunun, Kürdistan'daki kabile ve aşiretlerin bugün bile en çok başvurdukları bir ilişki tarzı olduğu bilinmektedir.

Gerek kölelik, gerekse feodal çağlar içinde kadın için fazla bir etkinlikten bahsetmek şurda kalsın, tam tersine yitirilişin, biçimsizliğin derinleşmesi, başlangıçta varolan bazı erdemlerin bile tüketilişi durumu vardır. Hakim sınıflar tarafından hareme alınan kadın her iki toplum ilişkisi içinde de derin bir tutsaklık içinde tutularak kişiliğinden daha da uzaklaştırılmış, en basit işlere terk edilmiş, sınıflı toplumlarda nasıl ki ezilenler sürekli mülkiyetten uzaklaştırılmışsa kadın da aynı biçimde mülkiyetten, siyasal otorite ve yetkinlikten uzaklaştırılmıştır. Elbetteki bu uzaklaştırılma her türlü toplumsal kurum faaliyetlerini kapsamaktadır. Saraya ve eve giderek daha fazla kapanan kadın fazla etkin olmasını sağlamayacak işlere bağlanır, kıymeti doğurduğu ve büyüttüğü çocuklarla ölçülür. Ev içinde daha iyi süs olduğu, daha iyi yemek ve işlerle uğraştığı oranda bir

varlığından bahsedilebilir. Kocaman bir siyasal dünya, mülkiyet dünyası, değerler üzerindeki hakimiyet tamamen erkeğin damgasında şekillenir. Kadın ise, erkeğin bilinçli müdahalesiyle kendiliğinden gelişmelerin iç içeliği içinde bütün bunlardan daha da uzaklaştırılır. Toplumun alt sınırlarına doğru itildikçe itilir. Bilimden, siyasetten, üretim ve hatta dinsel faaliyetlerden, sınırları belli olmayan bir sürülme ile alabildiğine uzaklaştırılır. Kadının yitirilişi ya da toplumsal gelişmede zayıflatılışı, haklardan uzaklaştırılışı böyle vücut bulmuştur. Tabii ki bunun bir yasası yoktur. Yasası erkeğin ya da sömürü kanunlarının insafıdır. Aynı biçimde daha sonraki sınıflı toplumun yasalarında da sınır yoktur. Sınır, azami sömürü, azami otorite, bunun için gerektiğinde insanların bir neden ileri sürülmeden yaşamlarına kastedilmesi, en ağır işlere alıştırılmasıdır. İnsanlar eş, akraba demeden bu genel amaca bağlılık temelinde bir statü içine alınır. Bunun tarihi gerçekten de çok iyi incelenmelidir.

Bugün Kürdistan'da kadının söz gücünü kullanması, siyasal otorite gibi yüce bir otoritenin belirlenmesinde çabasının bilinçli bir biçimde gelişmesi bir yana, bunlara cesaret etmesi bile mümkün değildir. Aynı ağırlıkta olmasa bile, gerçekte bu sömürü ilişkilerinin yaşadığı bütün alanlarda da geçerlidir. Günümüzde her ne kadar kadınlar siyasal faaliyette yer alıyor, hatta başbakan oluyorlarsa da, gerçekte tamamen biçilmiş bir elbiseyi giymekten öteye gitmemektedirler. Örneğin İngiliz başbakanı Margaret Thatcher "Demir Leydi" yaftasıyla en soysuz erkeklerden daha erkeğe bir politikayı uygulamaktan öteye ne yapmaktadır? O, yüzyıllardan beri oturmuş ve bugün emperyalizmin tehlikeli bir biçimde kullanmak istediği bir devlet aracını üstelik kadının özelliklerine aykırı bir biçimde kullanmaktan başka bir şey yapmamaktadır. İngiltere Kraliçeliği her ne kadar kadının hamisi gibi görünse de, kadının şekilsizleşmesinde oynadığı rol çok açıktır. Olduğundan fazla kadını kokan İngiliz inceliği, bugün kadına fazla bir şey bahsetmiyor. İngiliz yaklaşımı altındaki bilinçlenme zirveye işte bir Thatcher'la varmıştır. Buradan ulaşılan saray entrikacılığının en gelişmiş biçimi ve ortaya çıkarılan kadın da en yapay burjuva kadın olmaktan öte bir şey değildir. Amman sarayında da İngiliz asıllı bir kraliçe var. Kral Hüseyin'e İngiliz centilmenliği biraz da olsa öğretilmiş olsa gerek. Kral-kraliçe kültürünün Arap

saraylarına kadar böyle yansıtılması, İngiliz kadınının ne kadar ilerlediğini (!) gösteriyor. Burada kadının olumsuzluğunun örtbas edilmesinde nasıl sahte bir gömlek vazifesi gördüğü çok açıktır.

O halde, burjuva devrimlerinin şafağına gelindiğinde kadın kötü bir entrikacı olmaktan öteye varmış değildir. Altta tamamen alınıp-satılan bir mülk durumuna getirilmiş, üstte ise tam bir kraliçe! Otorite diye örnek gösterilen kadınlar, komedilere konu olacak işte bu saray kadınlarıdır. Bu konuda Avrupa'nın örnek verilmesine de gerek yoktur. Osmanlı saraylarındaki entrikalar en yakın ve canlı örneklerdir. Çağımıza girerken bunun gerçeği bilmekte yarar var. Görüşler derinleştirilirken bu tarihi gelişmeyle birlikte ele alınması gerekiyor.

Burjuva devrimleri bu alanda ne getirmiştir? Her toplumsal devrim genelde insan soyunu bir adım ileriye götürdüğü için, kapitalizm feodalizme göre, burjuva aile ise feodal aileye göre üstündür. Dolayısıyla burjuva kadın feodal toplumdaki kadına göre üstün olacaktır. Bu genel ilkeye bağlı olarak kapitalizmin şafak vaktinde işlenen bir tema da kadındır. Burjuvazi istediği kadını teoride ve pratikte biçimlendirmeye çalışır. Kadın resimlere, diğer sanat eserlerine, günlük yaşama konu olur. Feodalizmin o kokuşmuş ilişki tarzından bıkmış olan burjuva erkeğin elinde, bakışından oturmasına, giyimine, saçlarına, konuşma tarzına kadar yeni bir kadın tipi biçimlendirilir. Elbette bunda rol oynayan sadece bir bıkkınlık değildir; feodal aile ve hanedan ilişkileri burjuva gelişim önünde bir engel oluşturmaktadır. Burjuvazi, yeni toplumun gelişimi önünde engel oluşturan feodal ilişkilere karşı savaş açmak zorundadır. Bu savaş başlangıçta edebiyat ve sanat alanında gerçekten de çok güçlü verilir. Genelde insan hakları bireyler arası eşitlik teorileri geliştirilirken, bunun bir maddesi de kadın hakları ve eşitliğine dönüşür. Burjuvazinin kadın eşitliği dediği olay, feodal aile karşısında burjuva ailenin eşitliğidir. İsteddiği genel bir kadın eşitliği değil, yaşamasına fazla fırsat verilmeyen burjuva aileye özgürlüktür. Bu noktada yapılan çarpıtılmalan gözden kaçırmamak gerekiyor.

Edebiyat ve sanatta güçlü açılımların yaşandığı burjuva toplumun-şafağında romanların en belirgin bir konusu kadındır. Bu romanlarda çizilen tip, iradesine biraz da olsa hakim olan ve sanki istediğini gerçekleştireme durumunda olan bir tiptir. Görünüme göre kadın, basit

bir nesneden iradesi olan bir varlık haline gelmiş, isteğine göre aile kurabilir ve davranabilir durumdadır. Batı toplumu işte biraz da bunlar üzerinde kurulmuştur. Yalnız dikkat edilmelidir ki, kadının bu sürece katılımı şairane bir katılım olmaktan öteye gitmemiştir. Kesinlikle erkeğin hakimiyetini taşıyan, onun damgası ile belirlenen bir statü altında ve erkeğin de romantizmine uygun bir katılımdır. Burjuva devrimlerinde örgütlü geniş bir kadın faaliyetine fazla rastlanamaz. Bu süreçte bazı kadın tipleri ortaya çıkmışsa da bunlar sembolik olmaktan öteye gitmiş değillerdir. Burjuva devrimlerine kadının katılımı, erkeğin yeni toplumda kadın için çizdiği sınırlar dahilindedir.

Kadın hakları dünya çapında hala da en çok tartışılan konulardan biridir. Bu konu Türkiye’de de çok yoğun tartışılmaktadır. Oysa gerçekte ortada tek taraflı iradeye dayanan ilişkiler vardır. Burjuva toplumda “kadın adına” mücadele bayrağını kaldıran erkekler olmuştur. Nedeni, yaklaşmak istediği çekirdek ailenin önünde feodal ilişki ve geleneklerin bir ayak bağı olmasıdır. Nitekim Türkiye’de de kemalizm bütün kadınlar adına bayrağı kaldırmış ve hepsine hak bahsetmiştir. Elbetteki kapitalizmde kadın biraz ilerlemiş ve saygınlık kazanmıştır. Fakat toplumsal ve siyasal faaliyetlerde henüz yok denecek kadar azdır. O kendi başına varolan değil, ancak erkeği ile birlikte varolandır. Ancak erkeği ile birlikte varolan kadının ne kadar irade sahibi olabileceği elbetteki tartışmalıdır. En gelişmiş toplumlarda bile kadın hala bir kuruma veya erkek hakimiyetine dayanarak, yani ancak himaye altında yürüyorsa, bunun nedeni kendisi için yaşama gücü olmayışıdır. Bu bizim toplumumuzda daha da ağır biçimiyle yaşanır. Bizim toplumda kadının evinden dışarı çıkması bile izinlidir, onun erkek hakimiyeti olmadan herhangi bir faaliyete katılması, plan ve tasarılar geliştirmesi çok saçma gibi gelir.

Burjuva toplumunda bugün kadın, ciddi üretim ve siyaset ilişkileri dışında bol bol reklam aracı olarak iş görmektedir. Modada, oyun ilişkilerinde ve diğer fantazi ilişkilerinde alanın mutlak hakimi kadındır. Burjuvazi bayağı bir kadın dünyası yaratmış ve herkes de buna şartlandırılmıştır. Bu dünyanın ne kadar kadına ait olduğu ise gerçekte belli bile değildir. Açıkça kadın ilginç bir biçimde kullanılmaktadır. Adeta kadına yeni bir statü verilmiştir. Amerikan Hollywood kültüründe bu en uç noktaya vardırılmıştır. Amerika ve genelde

Batı'da kadın en soytarıca biçimlere büründürülmekte ve en tehlikeli tarzda kullanılmaktadır.

Şüphesiz ki, feodal toplumdaki burjuva topluma dönüşümün kendiliğinden sağladığı bir ilerleme vardır. Fakat bu, erkek hegemonyasının burjuva toplumunda varacağı biçimlere bağlı bir gelişmedir. Feodal aileye karşı burjuva ailenin şartları çerçevesinde belirlenen bu gelişmelerde kadın nesne konumunu çok az düzeyde aşmıştır. Proletarya 19. yüzyıl sonlarında kendiliğinden bir sınıf yerine kendisi için bir sınıf haline gelebilmiş, ama kadın için bu gelişme de yaşanmamıştır. Kapitalist emperyalist aşamaya gelindiğinde ise kadının uğradığı değişim çok ilginçtir.

Ağır bir sömürgeciliğin altında çok şekilsizleştirilmiş, parçalanmış, feodal ve hatta daha ötesi toplumsal kalıntıların varlığını sürdürdüğü bir toplumsal yapıda ağır baskı ve sömürünün altında çarpık bir kapitalistleşmeyi yaşadığımız için, belki bu meseleleri fazla önemli görmeyebilir veya anlamayabiliriz. Ama şunu çok iyi bilmek gerekiyor ki, gelişmiş kapitalist toplumlarda kadının bugün oynadığı rol çok tehlikelidir. Emperyalist çevreler bu konu etrafında kültürde, politikada bir olay geliştiriyorlar.

Kadın, yüzyıllardan beri karanlığa, kapalılığa mahkum edilmiş, yalnızca saraylara kapatılma ve bütün toplumsal etkinliklerden uzaklaştırma da değil, ama aynı zamanda ruhsal açıdan da karanlığa gömülmüş, yitirilmiş bir varlıktır. Kapitalizmin günümüzdeki ideologları, sanatkar çevreleri ve politikacıları bunu çok iyi bilmektedirler. Bunlar, yüzyıllardan beri erkeğin hakimiyeti altında toplumdaki uzaklaştırılan kadını bu sefer tersyüz ederek alabildiğine öne çıkarıp tam bir yapaylık içinde, ama ondan da öteye emperyalizmin sömürü çarkına hizmet edecek biçimde, özellikle de sınıfsal mücadeleyi gizlemek için kadından yararlanmaktadırlar. Burjuva özgürlükler çağında kadına biçilen o birazcık değeri kırk kat fazlasıyla ödettirerek, iradesini biraz belirlemek isteyen kadını sosyalizme karşı büyük bir oyunun içine almak istemektedirler. Bugün Avrupa'da kadın müzikte, resimde, kültürde, politika oyunundan basbayağı oyunlara kadar her şeyde en ince bir tarzda kullanılmaktadır. Yüzyıllardan beri gizlenen kadın, orada artık en açık saçık kadına dönüştürülmüştür. Ve bu sadece fiziksel açılım da değildir. Önceleri ka-

patılmış güdüleri ve ruhu alabildiğine açılarak meydanlara sürülmektedir. Feminist hareket bütün bu durumları nasıl değerlendiriyor fazla bilemiyoruz, ama Batı Avrupa çevreleri de sanırım bunun farkındadırlar. Bu yaklaşım çekirdek aileyi parçalamış, ailenin anlamsızlığını ortaya koymuştur. Şüphe ve tereddütte boğulan bu aile tamamen dağılma ile yüzüzedir.

Bu durumu değerlendirirken, onu emperyalizmin genel bunalımı içindeki olağan bir olay olarak ele almak doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Çünkü bu alanda yaşanan bunalım çok daha fazladır. Kapitalist emperyalist sistemin ortaya çıkardığı ürün yalnız kendi toplumlarını değil, bizim gibi ülkelerin bireylerini de çok kötü bir biçimde çarpmaktadır. Üstelik ortalığa salınan bu tipi ne benimsemek ne de tepki duymak bir çözüm olmaktadır. Kadın adeta yüzyıllardan intikam alırcasına müthiş bir biçimde hem oynamakta hem de oynatılmaktadır. Bu durumu ile kadın, gerçekten biraz da kendi intikamını alır gibidir. Kadının piyasadaki durumunu erkeklerin ne kadar paylaştığı ise belli değildir.

Günümüz dünyasında büyük bir kadın sektörü ortaya çıkmıştır. Eskiden mal mülk konusu olan kadın bugün büyük bir reklam aracı, bir süs bitkisi durumundadır. Kendisine ait bir iradesi yoktur. Toplumun temel meselelerine damgasını vurması, söz sahibi olması hussusu söz konusu değildir. Örneğin kadının barış ya da savaş konularında oyunun ne kadar bir değeri vardır? Uluslararası ya da ulusal planda kadın hangi önemli sorunun çözümünde varlık gösterebilir? Denilebilir ki, kadın da ailesiyle birlikte katılım sağlar. Peki ama kadın, çekirdek aileye indiğimizde bile ne kadar belirleyicidir? Baştan beri böyle gelmiş, bugün de böyle olmasının yadırganmaması gerekir denilebilir mi? Hayır, bu çok yanlış bir yaklaşım olur.

Kadın cinsi üzerindeki baskı ve sömürü olayını dünyamızın diğer gelişmelerinden ayrı düşünemeyiz. Kapitalist emperyalist sistem içinde kadının durumu ve hakim yaklaşım, acaba birçok savaşın kaynağı olabilir mi veya en azından baskı ve sömürünün dizginsiz gelişimine bir sebep değil midir? Bilinir ki, baskı ve sömürü savaşları tahrik eder. Dolayısıyla bu durum savaşların gelişiminde çok belirleyici bir rol oynayabilir. O halde burada toplumu tehdit eden bir durum vardır. Bugün varlığından bahsedilen sorunların temel bir

kaynağı budur. Yani yüzyıllardan beri alışılan geleneklerle dokunulmaz gibi gelen bu statü, bugün toplumun her bakımdan esenliğe kavuşturulmasında ciddi bir engel olabilir. Eskiden feodal kalıntıların, her türlü gericiliğin, baskı ve sömürünün, dolayısıyla savaşların kaynağı olduğu söylenirdi; şimdi ne malumdur ki kadınların bugünkü statüsü temel bunalımların, ahlaki, siyasi, kültürel alanlardaki baştan çıkmışlığın bir kaynağı olmasın. Biraz daha ileri gidilmek istenirse, bizce kadınların içinde bulunduğu durum, birçok olumsuzluğun temel kaynaklarından birisidir. Elbetteki, bir yanı alabildiğine zayıf olarak kurulan bir uygarlık sakat olacaktır. Böyle bir uygarlığın savunulması mümkün değildir.

Sorun bu yanıyla fazla konulmamaktadır. Her erkek, halinden memnun olan taraf durumundadır. Otorite onun olduğuna, aileyi biraz kendine göre şekillendirdiğine göre, bunun temellerine dokunup kendi kendisinin altını oyması bekenemez. O, kendi güç kaynaklarıyla oynamaya elbette yaklaşmayacaktır. Üstelik kadın da yüzyıllardan beri bunu kanıksamış ve yasalar mevcut durumu güvence altına almıştır. Siyaset bu yönlü yürütülmektedir. O halde, erkeğin başına yeni meseleler çıkarmasına hiç gerek yoktur! Kadın da bu statüyü doğal gördüğüne göre, ona düşen bunun üzerinde yürümektir.

Oysa ki diğer tarafla son derece önemli bir olay var: Sömürgeci-emperyalist yağma I. ve II. Dünya Savaşlarına yol açmıştı. Şimdi de ortada bir kadın yağmalanması var. Belki bu yeni bir dünya savaşına yol açmayabilir, ama günümüzde birçok cephede yürütülen savaşların kaynağı olduğu rahatlıkla söylenebilir. Bu, ailedeki buhranlardır, sokaktaki rezalettir, ahlaksızlığın derinleşmesidir, sömürünün katmerleşmesidir, her türlü günlük kişisel kavgalardır... Bütün bu durumların insanı dünya savaşlarından daha az etkilediği söylenemez. Gerginliklerin, sertliğin veya uysallığın, ama her biçimde de yaşanan bunalımın kaynağı biraz da burada aranmalıdır.

Biz sorunu mevcut çerçeveler içerisinde ele almayacağız. Çünkü bunda bir çözüm görmüyoruz. Örneğin Türkiye’de de kadın hakları ile ilgilenilmekte, burjuva toplumlarındaki biçime ulaşılmaya çalışılmaktadır. Biz de aynı yöntemi izleyebilir, çözümü orada arayabilir miyiz? Bizce bu en tercih edilmeyecek yoldur. Çünkü onlar en büyük bunalımı bizzat bu durumları içinde yaşamaktadırlar. Aynı

biçimde tüm Batı Avrupa da bu alanda derin bir bunalımın içinde bulunmaktadır. Aile kurumu adeta başlarına bela olmuş gibidir. Büyük ekonomik imkanlara sahip oldukları ve kadın da bayağı ilerlemiş olduğu halde kendilerini çözümsüzlükten kurtaramamaktadırlar. İntiharların en yaygın olduğu yerler, İsveç başta olmak üzere bu ülkelerdir. Aynı nedenlerden dolayı sosyalist toplumlarda da büyük bir gerginlik yaşanmaktadır. Demek ki problem varlığını sürdürüyor.

Sosyalist toplum soruna ne ölçüde çözüm getirmiştir?

Biliniyor ki, sosyalist toplum ve sosyalist devrimler burjuva devrimlerinin bir devam ettiricisi olarak ortaya çıkmıştır. Proletarya devrimleri, sömürülen sınıfların adına ve onların güçlü katılımlarıyla gerçekleşen devrimler olduğuna göre, en çok ezilen bir kesim olan kadınları da en ileri seviyede kapsamına almak durumundadır. Çünkü bu devrimden en çok yararlanan kesim kadınlardır. İster kendiliğinden isterse bilinçli olsun bu böyledir. Burjuva toplumundan umduğunu bulamamış kadın gerçeği, derin baskıdan çıkma isteğini karşılaması açısından bu faaliyete etkin olarak katılır. Sovyet Bolşevik Devrimi'ne kadının katılımı çok belirgindir. Günümüzün birçok devrim hareketinde de, kadının daha bilinçli ve örgütlü katılımı görülmektedir. Fakat hemen belirtelim ki, bu katılım yine genel bir stratejinin parçası olarak gelişmektedir. Yani, kadının özgün sorunları incelenerek ve özgün bir programa kavuşturularak sağlanan bir katılım değildir. Elbette bu katılım genelin çıkarınadır, ancak yeterli değildir.

Sosyalizmin ustalarından Marx, toplumun özgürlük derecesinin belirlenmesini genelde kadının özgürlük derecesine bağlamıştır. Lenin de kadının katılmadığı bir devrimci faaliyetin başarıya gidemeyeceğinden bahsetmiştir. Kadının yitirilişi tahlili ise Engels'e aittir. Ancak ilke düzeyindeki bu belirlemelere rağmen, kadının eşitliği ve özgürlüğü sorununun bir programa ulaştırılıp, kendi özgünlüğü içinde bir örgütlülük ve mücadeleye kavuşturulmasının tam yapıldığı söylenememektedir. Kadın hareketinde görülen daha çok kendiliğindenciliktir. Bazı kadın hareketleri organize ediliyor, bazı kadın önderler de çıkıyor, ama bütün bunlar sorunun çok köklü çözümünü hedefleyen stratejik bir yaklaşımın parçaları olarak değil, genel bir stratejinin yedekleri olarak geliştiriliyor. Dolayısıyla sosyalist toplumda günümüz kadını her ne kadar ileri bir mesafe katetmişse de

her kendiliğinden hareketle kazanılanlarda olduğu gibi burada da bunalımın kökünün kazılması tamamıyla gerçekleşmemiştir. Şüphesiz, Sovyetler Birliği başta olmak üzere sosyalist toplumlarda kadın, fiziksel yönden yüzyıllardan beri içine düştüğü dumurluğu aşmaya yüz tutarak, daha gelişmiş bir fiziğe doğru tırmanmaktadır. Üretime, siyasete, sosyal ve kültürel faaliyetlere katılmaktadır. Sosyalist toplum ona iş bulmada sonuna kadar özgür olduğu bir çerçeve oluşturmuştur. Ama bir cins olarak kadın o kadar geri ve toplumun erkek tarafından damgalanması o kadar güçlüdür ki, sağlanan hakların kullanımı bile çok az olmakta ve katılımın tam devrimsel sonuca götürüldüğü söylenememektedir.

İddia edilir ki, devrim toplumsal dönüşümü sağlattığı oranda kadının da dönüşümü sağlayacaktır. Bu hep böyle yazılmış, böyle değerlendirilmiştir. Oysa bu bir kendiliğindenlik damgası taşıdığı için istenilen sonucu vermemektedir. Örneğin, Sovyetler’de ve diğer sosyalist ülkelerde kaç devlet başkanı, kaç başbakan, kaç bakanın kadın olduğu sorusuna alınan yanıt ne olacaktır? İç ve dış politikanın önemli kilit noktalarındaki kadınların oranı sanırız yüzde beşi geçmeyecektir. Bu bariz bir eşitsizliğin yan etkisinin yaşandığını gösterir. Sosyalizmde görev üstlenmenin gönüllü olduğu, yetenekli olanların ister kadın isterse erkek olsun bu görevleri üstlenebilecekleri ve eğer bu görevlerde erkekler daha fazla ise daha yetkin olduklarından ötürü olduğu söylenebilir. Bu doğrudur da. Ancak burada yeteneklerinden ötürü kilit noktaları elde tutan erkeğin, yüzyıllardan beri erkek hakimiyetinin yetenekli kıldırdığı erkek olduğu unutulmamalıdır. O halde, “sosyalizmde çok çalışan çok kazanır, çok düşünen çok iş yapar” deyip işin içinden çıkmak mümkün değildir. Bu yaygın bir eşitsizliğin kalıntılarının bir sonucudur. Kendiliğinden de olsa kadına verilen rol yine daha çok bazı alanlarda yoğunlaşmıştır. Edebiyat ve sanat faaliyetlerinde biraz daha ilerletilmiştir, ama ciddi siyaset ve planlama işlerinde henüz zayıf olduğu da bir gerçektir. Ve bu kendini aile olayında açığa vurmaktadır. O halde sorunun mevcut sosyalist toplumda kökünden halledildiğini söylemek veya çözümünü sosyalist toplumun genel gelişim sürecine bağlamak, mevcut toplumlarda var olan kötülüğün kaynaklarından birisine göz yummak olacak, dolaısıyla da toplumsal sorunların genel çözümünde tıkanıklıklarla

karşı karşıya gelinecektir.

Bugün kadın hakları sosyalist ülkeler başta olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde tartışılacak. Fakat bunlar alışlagelmiş klasik tartışma biçimlerini ne ölçüde aşır, işin özüne ne kadar yaklaşacak? Kadın hakları bugüne kadar fantazi bir tartışma olmaktan öteye geçememiştir. Toptan inkarcı olmamakla birlikte, yaklaşımlardaki gelenekselliği görmemek mümkün değildir. Yılın 365 gününden ayrı bir gün olarak bu ad altında bir günün belirlenmesi bile bunun bir fantazinin ürünü olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun yerine kadın hakları veya gelişimi uğruna sürekli bir mücadelenin esas alınmasının gerekliliğine inanıyoruz. Birleşmiş Milletler'in son zamanlarda ilan ettiği birçok gün var. Yine bazı yıllara isimler verildi. Ama barış yılı diye ilan edilen yıl, en çok savaşların geliştiği; gençlik yılı diye ilan edilen yıl ise, yine gençliğin problemlerinin örtbas edildiği yıllar olmaktan öteye geçmedi. Veya en azından bu yılların diğer yıllardan hiçbir farkı olmadı. Fakat mademki böyle bir gün belirlenmiştir, güncelliğini dikkate almak da gerekmektedir.

Emperyalizme karşı geliştirilen devrimler, günümüzde birçok alanda birden yürütülen savaşlarla geliştiriliyor. Siyasetin yoğunlaşmış ifadesi olan askeri savaşlar, barış politikaları, kültürel savaşlar gibi aile ortamında yürütülen savaşlar da bu genel savaşımın önemli bir parçasını oluşturuyor. Savaşı sadece orduların karşılıklı vuruşması olarak anlamayacaksak insan toplumundaki savaşımın en büyüklerinden birisinin zihinsel savaşım olduğu, yine aile bünyesindeki savaşımın da gözardı edilmemesi gerektiği çok açıktır. Kadının her türlü toplumsal kurumun, siyasetin dışına atılması, en önemli sorunlarda söz hakkının yok denecek kadar az olması ilahi iradenin gösterisi sonucu değilse, müthiş bir toplumsal savaşımın sonucu olduğu açıktır. O halde hiç örtbas etmeden, sağa sola yalpalanmadan itiraf edilmelidir ki burada da bir savaşım vardır. Fakat bu savaşımında güçlü olan erkek tarafı olduğu için, savaşımın ölçülerini, kurallarını ve veriliş biçimini de kendisi belirlemiştir. Dikkat edilirse geçerli kadın anlayışında oynayan taraf hep erkek, oynatılan ise kadındır. Savaşın bir tarafındaki kadın, kontrol altında tutulması gereken beceriksiz, iradeden yoksun bir cins olarak tutulurken, diğer tarafında yer alan erkek, yüzyılların hakimiyetine ve bunu güvenceleyen geleneklere,

kanun ve yasalara dayanmakta, dolayısıyla bu alanda insanlık tarihinin tanık olduğu en eşitsiz savaş sürüp gitmektedir. Burada hemen müthiş bir devrim gerçekleşmelidir denilmemekle birlikte, olayın yüzeysel ele alınışının benimsenemeyeceği de belirtilmek zorundadır. Açık ki erkek mevcut özelliklerini doğuşunda edinmemiştir. Kadın da aynı biçimde özelliklerini doğarken getirmemiştir. Bu duruma, sınıfların bıraktığı bir geleneğin ürünü olarak bakmak gerekiyor. Kuşakların birbirine miras bıraktığı özellikler, kadına da erkeğe de toplum tarafından aşılınmakta, büyük otoriteler, dinler ve kültürler bu biçimlenmeyi dayatmaktadır. O halde bu konuda tarihsel gelişimi daha iyi gören bir yaklaşımla, emperyalist sistem içinde tam bir çöküşte ve ailede tam bir dağılmada ifadesini bulan kadın-erkek ilişkisini doğru ele almak gerekir.

Yukarıda, erkeğin aşırı erkekleşmesinin, kadının da aşırı kadınlaşmasının savaş ve barış olaylarında, güncel ilişkilerin gelişimindeki yeri nedir diye sorulmuştu. Bunu kendi insan gerçeğimiz açısından bile ele aldığımızda, görülen o ki, bireyler birbirleriyle sağlıklı ilişkiler içinde değildirlir. Çoğu kişi özellikle bu alanda büyük bir bunalımı yaşamaktadır. Kişiliklerdeki biçimsizleşme alabildiğine fazladır. Erkeklerin sınırsız bir egemenliğe doğru tırmanışı ile kadınların çok sınırsız bir düşüş içinde oluşumundan çok çarpık ilişkiler doğmuştur. Yaşanan bunalım bundan ötürüdür. Bazı ilişkiler arzulanıyor, ama gerçekleştirilemiyor. Çünkü kişiler yüzlerce yıllık ilişkilerle bağlıdırlar. Burada karşılıklarına binlerce yılın ahlak anlayışı, gelenekler, asırların biçimlendirdiği erkeklik ve kadınlık çıkmaktadır. Ve burada tanınmaz hale gelen kişi ürkmekte, bunalmakta, hırçınlaşmakta ve hatta katil olmaktadır. Bu durum özellikle bizim ülkemizde çok nettir. Örneğin Avrupa'da çok doğal görülen bir ilişki bizde kesinlikle ölüme yol açar. Doğru nerededir? Tarihte erkek hep koruyan, şefkat dağıtan, kadın ise hep dilenen, beye bağlı ama bu bağlılıkla birlikte sürekli kalleşlik içinde bulunan bir kişiliğe bürünmüştür. Bu alanda sürekli bağlılıkla kalleşliğin gelişimi iç içedir. Yaklaşımlar kuşkulu ve tereddütlüdür. Karşılıklı yaklaşım da her iki tarafda aldatılma korkusu içindedir. Oysa ki, namus denilen, uğruna her şeyimi koyarım denilen bir olay vardır ortada. Buna rağmen herkes bir oyun, bir hile peşindedir. Kadın da erkek de ilişkilerinde

rahat değildir. Demek ki sağlıklı olmayan bir durumla karşı karşıya bulunmaktadır. İster evli isterse bekar olunsun bu konuda yaşanan rahatsızlık başlı başına bir bunalımın kanıtıdır.

Bu bunalımın tarih içinde döşendiği biliniyor. Bizlerden önceki kuşaklar bu bunalımı daha derinden yaşadılar ve devrettiler. Devrimciler olarak özgür iradeyi daha çok ortaya çıkardığımız için doğal olarak bizde yaşanan daha sınırlı oluyor. Ama buna rağmen, bu kültürün ürünü olarak entrika, hile, dürüst olmama, karşılıklı tartışmama, konuşmama önemli oranda sürüyün Güç kaynakları nerededir, fazla bulunamıyor. Biz bu soruları ana ve babalarımıza sorarsak, açık ki aval aval bakmaktan öteye geçemezler. Çünkü onlar çok gelişmiş katı yapılar içindedirler. İçinde buldukları karşılıklı kandırmaca oyununun acısını yaşamakla birlikte, onun anlamına varmak onlar için çok uzak bir olaydır.

Cinslerin bağıllık adı altında birbirlerini kandıran konumdaki yaşamlarına Engels büyük önem vererek incelemiştir. Biz sadece buna atıfta bulunmakla yetineceğiz. Ailede, toplumda, siyasette bu alanda ince bir kavganın varlığını görmek gerekiyor. Bütün bağıllık ve aşk gösterilerinde, evliliklerde, ayrılıklarda bu mücadelenin izini görmemek mümkün değildir. Bu alanı ve ilişkileri bir tabu, dokunulmaması gereken ilişkiler olarak görmek yerine, iki cinsin birbirinden ne gaspettikleri, bu konuda nasıl bir savaş yürüttükleri doğru değerlendirilmelidir. Dinler ve hakim siyasetler bunu çok değişik göstermişlerdir. Onlara göre kadın himaye edilmiştir, burjuvazi kendisine göre kadına büyük haklar bahşetmiştir. Burada kadının tavrı da bellidir. Örneğin Türkiye’de bir küçükburjuva kadın, bir eve, biraz bir eşyaya, bir eşe kavuştu mu bunu en büyük nimet görür, bütün istekleri karşılanmış kabul eder. Fakat birkaç yıl sonra her şeyi altüst eden bir bunalım da kaçınılmaz olur.

Bütün bunlar gösteriyor ki, tarihsel gelişim bağıllık ve namus düşkünlüğünü ifade eden sözcüklerde dile getirildiği gibi değildir. Bu alanda her an bir çatışma, kavga yaşanmaktadır. Sanıyoruz ki bu konuda her şeyin mükemmel olduğunu söyleyecek fazla kimse yoktur. Şunu görmek gerekiyor: Yüzyıllardan beri içine itildiği durum kadının ilginç bir savaşım tarzına yol açmıştır. Ve bu savaşım en kadınsı biçimde geliştirilmiştir. Kısaca, böyle başa böyle külah mi-

sali, tarih içinde oluşan erkeğe tam da denk düşen bir kadın şekillenmiştir. Sürekli baskı altına alınan, cinsel yetenekleri ve iradesi üzerine yığınca atasözü icat edilen kadın, erkeğin sınırsız eşitsizliği dayatmasına tam bir baştan çıkarmayla karşılık vermiştir. “Kadının fendi erkeği yendi!” Erkeğin egemenlik alanında gerçekten de olan bu olmuştur. Yani kadının fendi erkek egemenliğini içinden çıkılmaz bir hale getirmiştir. Demek ki erkeğin efendiliği o kadar rahat ve onurla ilan edilecek bir egemenlik değildir. Kadın ne kadar düşürülmüşse, erkek de o kadar düşmüştür. O halde, bu anlamda kadın sorunu bir erkek sorunudur. Kadının düşkünlük derecesi erkeğin de olumsuzluğunun temel kaynaklarından birisi olduğuna göre, erkeklik erkeğin başına bela olmuş gibi bir durum vardır. Bu bazen çok ileri noktalara kadar çıkmaktadır. Erkeklerin bu konuda yaşadıkları bunalım az değildir. Hatta “şeytan” denilen kadından hızla uzaklaşma, yalnız yaşamın tercih edilmesi durumları da az görülüyor. Dinlerdeki papazlık ve dervişlik kurumu da böyle gelişmiş olsa gerek. Elbetteki burada sorunun olumsuzundan, pasif bir çözümü vardır. Günahkar kadın edebiyatının bazı erkeklerde yarattığı sonuç “günahkardan kaç” mantığı olmuştur. İran gerçekliğinde bu yoğunca görülüyor. Kadına elini bile uzatmama, araya maddi ve manevi alanda kalın bir perde çekme bu yaklaşımın ürünüdür. Oysa ki bunlar yapılırken problem bütün ağırlığı ile yaşanmaktadır. Problemin varlığını yapay yollarla gidermek, kerte kerte çözüm aramak, yani reformistçe yaklaşmak ise Avrupa’nın ve hatta sosyalist ülkelerin de problemin çözümünde sarıldıkları temel yöntemdir. Burada gösterilen programa ve köklü mücadele yöntemlerine bağlanmamış kurtuluş yoludur. Tabii ki, bunun karşıtı olarak hemen bir aksiyon hareketi geliştirilmelidir denilmemektedir. Sorunun çözümünde reformlar kısmen rol oynayabilir, ancak her zaman sonuna kadar bir dönüşümü sağlayamaz. Bunun için devrimler gereklidir? Tek başına devrimi sağlamaya yeterli olmasa da bizi genel devrim sürecine götürecek olan reformlar yararlıdır.

Burada devrimin gerçekte gerekli olup olmadığı sorulabilir. Mademki toplumun en temel ve köklü sorunlarından birisi bu alandadır, o halde bir devrim gereklidir. Açık ki bu alandaki devrim, iki sınıf arasındaki mücadelede olduğu gibi gelişmeyecektir. Bu devrim, zih-

niyette, kurumlarda, geleneklerde ve özellikle aile olayında olacaktır. Kalemle, güncel ilişkiler uğruna savaşımla, bayağı günlük pratik akımlarla yürütülen bir mücadele olacaktır. Yani kadınlar bir program etrafında ordulaşıp bütün güçlerini birleştirerek, yine var sayılan bir erkekler ordusuna karşı savaşmayacaklardır. Ne böyle ordular vardır, ne de eşitlik ve özgürlük uğruna savaşımın yolu bu olabilir. Böylesine kaba devrim anlayışından ne kadar uzak olunursa, aynı biçimde örgütlenmenin bütün kurumları başında erkek hakimiyetinin sürüp gitmesine, bu konuda özgün bir program, örgütlenme ve mücadelenin yadsınmasına da karşı olmak gerekir. Hiçbir şey kendiliğinden yürümez. Bu alanın ilişkilerindeki zayıflık ve sorunlar geleneksel çözümlere başvurarak çözümlenemeyecek kadar derindir. İnkarcılık veya reformist yöntemler de çözüm olmamaktadır. Ama aynı zamanda bu yollar kadın ve erkeklerin en çok tercih ettikleri yollar olmaktadır.

Karşılıklı bağımlık sözlerinin belirtilmesi, biraz ekonomik güvence ve geleneksel yaklaşımlar her iki cins açısından da çözümsüzlüğü derinleştiren, ama kolayca sapılan, daha doğrusu zaten üzerinde ısrarla yürünen yoldur. Oysa ki bu alanda köklü bir anlayış savaşımı mutlaka gereklidir. Kadın kadınlığıyla erkek de erkekliğiyle savaşmadan ve denge bulunmadan çözüme ulaşılamayacaktır. Devrim denilen olay buradadır. Devrim, erkeğin ağır etkisi altında ve kadının ağır kadını yaşamı altında oluşmuş toplumdan uzaklaşma, daha dengeli üretim faaliyetleridir. Kültürel, sosyal, siyasal yaşamda daha kolektif, dengeli faaliyetlere ulaşmaktır. Böylesine bir yaklaşım gerçekleştirilmedikçe, özgülünde kadının, genelde ise toplumun problemlerine çözüm getirmek mümkün değildir. Bu sorunun çözümünde reformist yöntemleri temel almak sömürge ülkelerde “zor” teorisinin öcü gösterilmesine benzer. Nasıl ki reformistler bu ülkelerde sömürgeciliğe karşı dayatılan zorun, ancak felaket getireceğini söylüyorlarsa, burada da işi bol söz, tartışma ve hatta dedikodu ile geçiştirmeyi esas alırlar. Sorunun çözümünü propagandayla halletmeyi salık verirler. Ama bu da sonsuz ölüm ve çürümeyi onaylamak demektir.

Burada soruna genel yaklaşımı noktalarken, sorunun çözümünde reformist yöntemler değil, köklü bir devrimin geliştirilmesi için mücadeleye esas alınmalıdır diyoruz.

b) Kürdistan’da kadın sorunu ve partimize yansıması

Esas konumuza geçmeden önce, Türkiye’deki mevcut kadın sorununa kısaca değinmekte yarar vardır. Günümüzde emperyalist kapitalist toplumlarda yaşanan kadın sorununun ağır etkilerini Türkiye’de de görmek mümkündür. Her yönüyle bir bunalımlar toplumu olan Türkiye, geneldeki bunalımı daha çok yaşamaktadır. 12 Eylül’le beraber başlayan süreçte kadın sorununun hızla gündemleştiği, ağırlığını daha da hissettirdiği görülmektedir.

Türk devletinin yaşadığı bunalımla bugün, toplumun çekirdeği olan aile kurumu derinden bir huzursuzluğu, çekişmeyi ve giderek parçalanmayı yaşıyor. Sorun, çözümünü bulmaktan uzak bir durumdadır. Kültürel, ahlaki, ekonomik ve siyasal alanda adeta menegeneye sıkıştırılan kadın gerçeği mevcuttur. Fakat buna rağmen sömürgecilik her gün birçok sahte çözüm piyasaya sürerek, gerçek çözümlerin yolunu tıkamaya çalışmaktadır. Emperyalizmin bunalımdan kurtulmanın bir aracı olarak sarıldığı kadın olayı, günümüzde Türk devletinin de sarıldığı can simidi rolünü görmektedir. Faşist cunta kadını kullanmayı adeta bir yan sanayi kurumu olarak ele almakta ve bunu da çeşitli yol ve yöntemlerle, örgüt ve mücadele araçlarıyla gerçekleştirmektedir. Özellikle baskı ve sömürüyü maskeleyerek, onu katlanır kılmada kadını müthiş bir meta, bir değer gibi kullanmaktadır. Günlük yaşamın bir parçası haline getirilen bu durum için en çok da insanların zayıf yanlarından yararlanılmaktadır. İnsanları baştan çıkarıyor, iradelerini kırıyor, normal, sağlıklı düşünce ve uygulama faaliyetlerini engelliyor. Ve dayattığı şey, ortaçağdaki saray kültüründen, harem kültüründen daha kötü ve olumsuz bir gelişmedir.

Faşist cunta, Türkiye’de yaşanan kadın gerçekliğine el atarak, daha da sistemli bir politika yürütmeye başlamıştır. Bu politikanın temelini bir yandan muazzam yoksullaştırma, daha sonra ise kadını piyasaya sürme oluşturmaktadır. Her şeyden önce kadının satın alınır bir duruma getirilmesi için yoksullaştırıyor. En çok da işçi emekçi kesimi yoksullaştırdıkça kadın satın alma sürecine girmiştir demektir. Satın alma sürecinden sonra da pazara sunma faaliyeti başlar. Bu üç aşamalı durum, zincirleme olarak geliştirilir. Bu üç aşamalı faaliyetle kadın, Türkiye tarihinde bile görülmemiş, iyi alınıp satılan bir metaya

dönüştürülüyor. Yüzyıllardan beri Türkiye'deki o katı, kapalı toplum görülmemiş ölçülerde parçalanıyor. Bugün geçmişin büyük baskı ve kapatma hareketi yerini büyük baştan çıkarma ve soysuzlaştırma hareketine bırakmıştır. Hem de bu o denli geliştirilmektedir ki, toplumla, yüzyılların gelenek-görenekleriyle alay edilmektedir adeta. 12 Eylül faşizmi, toplumun doğru görmediği bir yığın durumu bugün bir politika olarak toplum içinde geliştiriyor. Özellikle bu politika, kadının daha fazla pazara sunulmasını sağlıyor. Gerçekten de son yıllardaki gelişmeye bakıldığında, düşkünlük, soysuzluk egemendir. Kadının gittikçe bir meta gibi pazarlanması ve pazar alanlarının geliştirilmesi yoğunluk kazanıyor. Amerika'nın Hollywood'u Türkiye'de bir Yeşilçam olarak yansır. Film, video, sinema vb alanlar birer pazarlama merkezi olarak karşımıza çıkmaktadır. Türk devleti, toplumda, bu pazara yönelik bir ilgiyi de oldukça geliştirmektedir. Liberalleşme maskesi altında bugün topluma dayatılan budur. Elbette ki TC, bunu mevcut devrimci bilinci saptırmak, soysuzlaştırmak, toplumun kendi çıkarını düşünmekten alıkoymak için yapmaktadır. Bu politikayı tepeden tırnağa kadar yaymaktadır. Toplumu parçalama hareketi olarak ifadesini bulan faşist cuntanın başvurduğu en büyük oyunlardan biri budur. Türkiye'de kadın da bu politikaya karşı herhangi bir çıkış gücü göstermediği gibi, bunun en düşküncü bir aleti olmaktan da öteye gitmemektedir. Kadına düşüncede egemen olan, 'nasıl kendimi pazarlarım, nasıl daha iyi fiyatlanırım'dır. Her alandaki çözümsüzlüğün düğümlendiği noktalardan biri olmasına rağmen çözümleyici rol oynamamaktadır. Kadın özgürlüğü ve kadın kişiliği denilen olay, bugün en olumsuz bir biçimde Türkiye'de çözümleniyor. Emperyalizmin kopyası ve tepeden inme toplumu zıvanadan çıkaran bu çözümlemenin tehlikesi açıktır. Bugün Türkiye'deki aile yapısının ve kadın gerçeğinin yaşadığı durum, sınır tanımayan sömürü mantığının son buluşu ve bir maketidir. Bu buluş bugün aileyi dağıtmakla tehdit eder durumdadır. Dolayısıyla tüm toplum da böylesi bir tehdit altındadır. Bugün her ne kadar toplumu bundan kurtaracak bir güç yok ise de, tek çözüm yolunun devrim olduğu açıktır. Toplumsal gelişme için zorunlu olan devrim; zorunluluğunu en çok da aile ve kadın-erkek ilişkilerinde hissettirmektedir. Türkiye'de yaşanan durumu kısaca böyle özetledikten sonra, asıl konumuz olan

Kürdistan'daki durumu ele almak gerekir.

Kadın sorununa genel yaklaşım, Kürdistan gerçeğine, onun toplumsal yapısına, aile, kadın-erkek ilişkilerine uygulamaya çalıştığımızda kendisine özgü bir gerçeklikle karşı karşıya olduğumuzu göreceğiz. Toplumumuzun kiblegahı, bütün dürtü ve düşüncüyü kendisine bağlayan, ana merkezi olan aile yapısını, karmaşıklığından dolayı oluşumunu geçmiş ve güncelliğiyle ele almak gerekir.

Tek irade, tek otorite; irade ve düşünce düzeyinde bütün toplumsal derinliklere damgasını vuran erkek hakimiyetine değinmek, konuyu daha da güçlendirecektir. Uzun bir araştırmamız olmamasına rağmen, bunun toplumsal gelişme üzerindeki muhtemel etkilerinin ne olabileceğine dikkat çekmeye çalışacağız. Erkek egemenliğinin savaş-barış sorunlarından tatalım, günlük aile içi ve insanlar arasındaki ilişkilerin gelişimine birçok olumsuz etkisinin olacağı açıktır. Bilim de halen bu iradenin bu kadar hakim olmasının mutlak zorunluluğunun olup olmadığını, eğer varsa bunun hangi tarihsel aşama için geçerli olduğunu ispatlamış değildir. Hangi aşamadan sonra tek taraflı iradeyi karşılıklı iradeler birliğine dönüştürmek gerektiği konulan başlı başına bir inceleme alanıdır. Bu tek taraflı iradenin önemli oranda baskı ve sömürüyü geliştirdiğini biliyoruz. Her ne kadar bir yığın karşı cinsin iradesinin de bir uydu gibi bunu desteklediği veya bir sınıfsal şekillenme içinde bunu desteklediğini söylesek de, baskı ve sömürü tek taraflı iradeyle yakından bağlantılıdır. Sınıflı toplumun veya savaş aygıtının bu denli gelişmesinin, mevcut insan etkinliğinin, yaratıcılığının sınırlı gelişmesinin kaynağını bu tek yanlı üstün irade gelişiminde aramak gerekir. Hatta dinlerin, felsefelerin, ahlak öğretilerinin de bununla bağlantıları vardır. Tanrıların daha çok erkeklere benzediği, ahlakın bütün gelişim aşamalarında kadının küçümsendiği, horlandığı görülür. Birçok felsefi öğretinin merkezinde erkeğin damgası vardır. Bütün bunların da yalnız cinsler arasında değil, sınıfsal ve giderek uluslararası eşitsizliği körüklediğini belirtmek zor değildir. Ve daha çok da bu eşitsizliğin kendisi bilincilikten ziyade kendiliğinden bir sonuç olarak ortaya çıkar. Bu bizi, tarih içinde güçlenen erkek egemenlik sisteminin günümüzdeki sorunlarının önemli bir kaynağı olduğuna götürür.

Kadının uydu bir irade biçiminde bu süreci tamamlaması, teslim

olmuş bir karakterde gelişmesi, buna karşı çıkma gereği duyduğunda ise bunu en soysuz biçimlerde yürütmesi, mevcut olumsuzluğu daha da derinleştirir. Yani olumsuz katılım, teslimiyetçi bir biçimde iradesini gösterir. Tepki gerektiğinde ise bunu düşküncü ve soysuzca yapması, şımarmaya kadar giden, ondan da öteye ahlak, din, felsefe gibi toplumun üstyapı kurumlarında aşırılıklara düşmesi adeta körukleyici bir kaynaktır. Kadının kışkırtıcılığının meşhurluğu ve kadın kışkırtıkça bizde erkeklerin ne kadar kan döktükleri bilinmektedir. Ve bu sadece kötülükte bir yarıştır. Bunu görmek ve mevcut hakimiyetin izahını yapmak gerekiyor. Dikkat edilirse bu ciddi soruna yaklaşımda kadının seçtiği mücadele yöntemi olumsuzdur; kışkırtma, çekememe, dedikodu vb hafif yöntemlerdir. Toplumda dedikodu, kışkırtıcılık denilince akla kim gelir? Kadının da tarihsel süreçte geliştirdiği yöntemler bunlardır çoğunlukla. Bu, kabul edilmemesi gereken bir durumdur. Günümüzde kapitalist emperyalist toplumlarda kadın bunu sahne, reklam olayındaki kışkırtıcılığa dönüştürmüştür. Kadının reklamdaki rolü tahriktir. Sahnedeki görüntüleri son derece eşitsiz bir yarışçılığı ve de sömürüye, düşkünlüğe giden bir yarışçılığı köruklemektedir. Ulaşılamayacak hedefler doğrultusunda insanı kışkırtmaktır. Bu da emperyalist ideologların veya politikacıların kültür düzeyindeki yansımalarıdır. Peki iradelerin böylesine hakim ve tabi olma konumundan ayrılıp, eşitlik, kolektif veya herkesin özgür iradesine kavuşması temelinde yapabileceklerini, toplumsal zemine, eylemsel, ekonomik, siyasal, kültürel ve ahlaki alanda bir faaliyet olarak her aile ve kuruma dayattıklarında ortaya ne çıkabilir? Çok az ele alındığından bu konuda bazı bulgulardan bahsedemeyiz. Fakat şimdiye kadarki etkinliğin yukarıda özelliklerini sıralamaya çalıştığımız etkinlik olduğu açıktır. Örneğin hiçbir kadın çocukları ve kocası için –çok tehlikeli işler yapsalar da– kolay kolay kötüdür demez. Yani aile reisi ne derse hemen uyma ve bunu bütün toplumsal alanlara kaydırma kuralı geçerlidir. Şimdi ölmüş, boğulmuş bir iradeyi düzeltmek, düzeltmekten de öteye bunu bir devrimci dönüşüme uğratmak gerekli midir? Bu soruya cevap verilmelidir. Görünüşte herkes sorunun devrimci dönüşümünü savunuyor. Ama buna rağmen, başta kadınlar olmak üzere, kötü eylemin sahipleri de kendiler oluyorlar. Bu konuya cesaretli yaklaşımı da göremiyoruz.

Reformizmin sıg yaklaşımları çok nettir. Kendi aile çevrenizde, geldiğiniz toplumsal kesimde sorunları cesurca koyabilen, aynı zamanda saygı duyulacak bir biçimde çözüm yollarını da koyan bir yaklaşım gördünüz mü? Yanlış yaklaşım gösteren sayısız erkek ve kadın vardır. Bu konudaki büyük problemin kaynağı bizce belirtilen yanlış yaklaşımlardır. Sizler bazen özgür ilişkiler geliştirmek istersiniz. Fakat bu özgür ilişkileri yüzyıllık, hatta bin yıllık egemenlik statüleri o denli koşullandırmıştır ki daha ilk el attığımızda, özgür iradenin parça parça olması işten bile değildir. O halde burada hemen ciddi sorunla karşı karşıya olduğumuzu kabul etmek gerekir. Niye hemen özgür iradeye göre işler gelişmiyor? “Ben şöyle güzelim, bunu istedim de karşıma bu çıktı” diye kendimizi yanıltmamak gerekir. Muazzam sınıfsal sömürü ve baskı ortamında bin bir hile, entrika ve dedikodularla örülmüş ilişkilerin gencecik, toy irade tarafından ne kadar önlenebileceği çok açıktır. Ham, ufacık bir iradenin yüzyılların birikimi karşısında ne kadar direneceği açıktır. O halde eğer bu konuda kendine güven duyan, devrimle kendini bu sürece katmak isteyen varsa, o zaman her konuda olduğu gibi bu konuda da gericilik karşısında direnmesi gerekir. ‘Erkek şöyle eder, şu kadar bastırır, ne ettirir; kadın şu kadar baştan çıkarır, işte kurnazdır, oyun oynar, böyle yener’ diye sözler vardır. Ne o baskıya karşı boyun eğmek, ne de buna kanmak; devrimci dönüşümün gereklerine göre eşit ve özgür ilişkiyi dayatmak gerekir.

Bu konuda bulgular ve aşamalarımız sınırlıdır. Ancak varolanı da kavramak gerekir. Bu küçük başlangıçları ilerleyebilecekse ilerletmek gerekir. Bunun devrim gerektirdiğini söyledik. Yani bu konuda yerleşmiş sağlam, eşit ve özgür iradelerden bahsetmek yerine, mücadeleyle kazanılması gereken, eşitleştirilmesi gereken irade ve kişiliklerin çıkarılması gerektiğini söylemek gerekir. Mevcut örnekleri esas alıp ona dayanarak kendini tatmin etmek yerine veya ‘gelişmeler iyi, ileri boyutlardadır’ demek yerine büyük bir mücadeleyle kazanılması gereken ilişkilerden bahsetmek gerekiyor. Eğer bunlar sağlanırsa ne olur? Eşit özgür iradeler gelişirse ne çıkar? Nasıl ki sınıfsal baskı ortadan kalktığında savaşlar da ortadan kalkarsa ve bolluk olur, insanlık cenneti doğar diyorsak; buna bağlı olarak sınıfsal kurtuluş ve uluslararası eşitsizlikler ve sömürgecilik ortadan kalkarsa,

bunlarla son derece iç içe ve onlarla birlikte gelişecek olan kadının özgürlük hareketinde de gelişim sağlandıkça genelde toplumda da, uluslararası da eşitlik sağlanır. Ve yine genelde bu eşitlik sınırlıysa, kadında da eşitliği görmek mümkün değildir. Sınıfsal, toplumsal kurtuluş ile kadının kurtuluşu arasında sıkı bir bağ vardır. Toplumsal eşitlik ne kadar gerçekleşirse, halk toplulukları arasındaki eşitlik ne kadar gerçekleşirse cinsler arasındaki eşitlik de o kadar gerçekleşir. Fakat bunlar öyle kendiliğinden birbirlerini koşullandıracak akımlar, eylemler değildir. Bir zamanlar bize, ‘sınıfsal gerçeklik gerçekleşirse, uluslararası eşitlik de gerçekleşir; niçin ayn bir Kürdistan mücadelesi geliştiriyorsunuz’ diyorlardı ve bunu dayatıyorlardı. Şimdi de ‘biz devrimi gerçekleştirirsek bu konudaki toplumsal veya ulusal eşitlik de kendiliğinden gelebilir’ denilmektedir. Hayır, bir civcivin bile kendiliğinden yumurtadan çıkamayacağını belirttik. Tarihin bu kadar koşullandırdığı bir kölelik, büyük düşünce ve davranış gücüyle mücadeleyle kırılarak eşitlik gerçekleştirilebilir. Sınıfların mücadelesi sınıfların ortadan kalkmasıyla sonuçlandııkça, yine uluslararası mücadeleler ulusları ortadan kaldırıdııkça –ki bu çok uzun bir tarihi süreçte gerçekleşir– kadın-erkek arasındaki eşitsizlik de önemli oranda ortadan kalkabilir. Elbette kadın-erkek cinsiyeti ortadan kalkmaz. Bu iki cinsin sürekli varolması doğal bir özelliktir. Yalnız bunun nasıl bir gerçekleşme olacağını uzun mücadele sürecinde epey işleneceğini sanıyoruz. Artık nasıl bir kadın tipi ortaya çıkabilir? İstenilen kadın tipi ortaya çıkmadııkça belirttiğimiz gibi sömür, baskı ve savaşların kaynağı her zaman mevcut olabilir. O halde kadının özgür iradesi, kadının özgürlük hareketi gerçekleştikçe, onun baskının her türlü biçimine karşı gelişmesi gerektiği ortaya çıkıyor. Sömürünün her türlü biçimine ve diğer bir egemenlik olan erkeğe; erkekten kaynaklanan ve daha çok da sömürüye hizmet eden baskı kurumlarına karşı gelişmesi gerekiyor. Bu arada daha fazla da yüzyıllardan beri kendisinin edindiği, günümüzde birçok gelenek, görenek, ahlak ve hatta dinsel öğretilerde ifadesini bulan, kendi kendisini küçülten, iradesini hiçleştiren, bunu adeta kendisine layık gören, doğal ve yaratılıştan kaynaklandığını sandığı özellikleriyle savaşması gerekir. Her şeyden önce güncel basitlikleriyle savaşması zorunludur. Her ne kadar erkeğin olumsuz,

saldırgan, otoriter özelliklerinden bahsediyorsak da, kadının da ondan aşağı olmayan ve gerçekten daha kötü, daha sınırsız, yapısal gibi gözükse ama öyle olmayan, edinilmiş özellikler olan, sınıflı toplumun damgasını taşıyan özelliklerden sıyrılması gerekir. Nereden bakarsak bakalım, kadının küçüklüğü, horlanmışlığı –ister emperyalist-kapitalist toplumlarda olsun, isterse sosyalist ülkelerdeki kahlıntılarda olsun– güçlüdür.

Kürdistan’da durum nedir? Açık ki, bu olumsuz durum bizde daha güçlüdür. Bizde kadın hemen ‘ben şöyle eksikim, böyle noksanım’ diye kendi basitliklerine sığınmaya alışmıştır. Ve tabii ki bu böyledir deyip, biz de hemen öyle görmeye, göstermeye başlıyoruz. Bunlar doğru değildir ve bir devrimcinin kabul edemeyeceği yaklaşım ve ilişkilerdir. Tarafların karşılıklı mücadelesi gerekiyor. Bugün bir devrimci olarak bu ilkeyi önemli oranda uygulamaya çalışıyoruz. Biz buna mecbur olduğumuz, güçsüz olduğumuz veya bazı zaafların kurbanı olduğumuz için değil, uluslar ve sınıflar arasındaki sömürünün ortadan kalkması için tanıdığımız düşünceye bağlı olarak, onun doğal bir uzantısı biçiminde ele alıyoruz. Burada otoriteyi haksız bir biçimde uygulamak doğru değildir. Otoriteyi özgürleştirici ve bu asırlık hastalıkların saflarımıza akmasını önleyici biçimde kullanma gereği vardır. Dolayısıyla saflarımızdaki özgürleştirme hareketini büyük bir özenle ele alıyoruz. O halde geneldeki özgür iradenin ortaya çıkarılması önemli bir görevdir. Bu konuda çok sınırlı bir başlangıç yapılmıştır. İnsanlık tarihinin bu aşamasında kadın henüz bir arayış ve kendini bulma aşamasındadır. Neyi ne kadar kaybettiğini, neyi ne kadar kazanabileceğini deneme, sınama, algılama aşamasındadır. Veya devrimci kadın faaliyetinin uğraşısı bu biçimde gelişmek durumundadır. Onun için, eğer kadın hakları konusunda bir şeyler yapmak istiyorsak gelişmenin bu aşamasının özelliklerini iyi özümsemek durumundayız. Yani mücadelemizin ilk aşamalarında olduğu gibi, bu konuda da henüz inceleme, araştırma, bazı deneme, sınama örgüt ve mücadeleleri söz konusudur. Onun için hassas olmak, dikkat etmek gerekiyor bu konuda. Öyle hazır kazanılmış ilişkilerle meydan doldurulamaz. Yani inceleme, araştırma ve deneyimle yürütülmesi gereken bir süreçte, ‘işte yüzyıllardan beri bulmak istediğiniz tip benim, bir ilahe gibi ortadayım’ diyerek

yaklaşamaz. Her kim ki bunu söylüyorsa en karabasan veya en karanlık tiplerden birisi olduğunu ortaya koyuyor. Belki istisnai anlamda böyle bir kadın çıkabilir. Fakat bir cinsin genel gelişim aşaması açısından bunu söylemek mümkün değildir.

Böyle bir çıkış tıpkı kaybedilmiş bir meydan savaşından sonra bir askerin kalkıp da meydanda sivrilip “yenilmeyen komutan benim” demesi gibidir. Hayır, ordusu yerle bir olmuş bir asker her türlü tedbiri alınmış bir alay karşısında sorunu bu biçimde koyamaz. Eğer ‘arayacağınız tip benim, geliştirmek istediğiniz sağlam ilişkiler bende var’ denilirse o zaman devrimi geliştirmenin, özgürlük hareketini bu alanda derinleştirmenin anlamı kalmaz. Bu konuda bazı ulusların söylediği ‘bizde özgür kadın şu denli gelişmiştir, geçmişimizde şöyle şeyler vardı’ gibi ifadeler propaganda içeriklidir. Bu tipi –ister kadın, ister erkek olsun– fazla ciddiye almamak gerekir.

İlişkilerin devrimcileştirilmesi gereği ve bunun da başlangıç sahasında olduğu unutulmamalıdır. Sorunun özgünlüğünden sık sık bahsettik. Kendiliğinden gelir, doğal devrim süreci herkese olduğu yeri verir demek doğru değildir. Hayır, devrimin kendisi bile eğer her zaman, her an, her özelliği bilinçli geliştiremezse kendiliğindenlik her zaman eski düzenin gelişim şansını yeniden artırmıştır.

Devrimci kadın hareketinin gelişim süreci ne ortaya çıkarabilir? Özgür kadını ve tabii ki aynı zamanda özgür erkeği ne oranda yaratabilir? Bunu, biraz da mücadele belirleyecektir. Bugün hiçbirimizin bu denli güçlü bir mücadele ilişkisi var mı? Örneğin bir erkek veya bayan arkadaş bu konuda bir deneme veya özgürlük anlamında neler yapabilir? Tartışmada, düşüncede bile bir mesafe katedilmiş midir? Bir öneriler sistemi var mı? Bir ilişkiler sistemi var mı? Yok denilecek kadar azdır. Hep dedikodu, çekememezlik, yanlış anlamalarla örülü bir yaklaşım tarzı, birbirlerini kullanma, idare etme gibi bir ilişkidir. Bu ilişkilerin devrimci faaliyete yaramayacağı açıktır. Bunlar gerekirse açılabilir de. Mademki geneldeki mülkiyet sistemi kadını gitikçe daha fazla bir mülkiyet konusu haline getirmişse –ki bu böyledir ve hatta günümüzde daha güçlüdür– kadının sunulmasının altında mülkiyetin izini görmemek mümkün değildir. Hayatın hemen hemen her alanında sunulan kadın faaliyeti, bir taşınır mülkiyet faaliyetidir. Bir tarla gibi değildir, ama elle taşınır bir mülkiyetin devri gibidir.

Kadının buna karşı ne yaptığı açıktır. Kendini daha iyi fiyatlandırmak için gücüne güç katmış, yeteneklerine yetenek, kurnazlıklarına kurnazlık katmış ve en iyi pazarlanma koşullarını aramıştır. ‘Mademki mülkiyet bu denli gelişmiş ben de bunun önemli bir konusu oldum, bana da fiyatımı en iyi bir biçimde belirlemek düşer’ denilmiştir. İşte piyasaya bakıldığında her gün ‘benim fiyatım budur, sahneye çıkışım 1 milyonla başlar’ vb birçok durumla karşılaşılır. Evlilik olayına bakıldığında her ne kadar bugün başlığın kalktığı söyleniyorsa da, ilk aranan ilişki, ne kadar zenginliğin olduğudur, gidilen evde temel ve belirleyici etken mülkiyet durumudur. Bu da kolektif mülkiyetin devir teslimidir, bunun yansımasıdır. Ve gerçekten ilişkilere bunlar egemendir. O halde, mülkiyet ilişkisi de sağlıklı bir ilişki olmadığına göre –ki ustalar bunun hırsızlık ilişkisi olduğunu belirtirler– bunlar hırsızlık ilişkileridir. Hırsızlık ilişkisinde de hiçbir zaman saygı değer, özgün bir ilişki ortaya çıkmaz. Adı üzerinde olan bu ilişkinin anlamı, yani kendisinde olmayana bedavadan el konulması ve ondan bazı şeylerin çalınmasıdır. O anda erkek başka, kadın başka yönden yararlanmaya çalışır. İki hırsızın birbirine girmesinin adına da ilişki deniliyor. Gerçekten ilişkilerin bünyesindeki hırsızlığın çok derin olduğu kanısındayız. Çoğumuz ailemize parapul getirmeyince ne durumlara düştüğümüzü iyi biliyoruz. Para kazanmadığınızda bir değerinizin de olmadığını bilirsiniz. Yani ailenin bünyesinde de önemli oranda mülkiyet düzeninin yansımasının egemen olduğunu kabul etmek gerekir. Eğer insan soyu güçlenmek istiyorsa bu alana da önemli katkılar sunmak zorundadır.

Güçlü kadın, güçlü erkek bu alana olan özgünlük dayatıldığı oranda gelişecektir. Devrimci erkek ve kadının yaratılma süreci aynı zamanda en önemli eşitlik süreçlerinden birisinin yaratılmasıdır. Emperyalist kapitalist toplumun bunu belli bir noktaya kadar getirdiğini görmek gerekir. Burjuva mantığında kadın özgürlüğü, eşitliği varılabilecek sınıra kadar gelmiştir. Sosyalist ülkelerde önemli bir gelişmeyi yakalamış ve geliştirmeye çalışıyorlar. Bizde ise sorunun kendisi açıklanmamış ve daha araştırması bile tam yapılmamıştır. O halde, bu alandaki problemin gerçek varlığını görmek gerekiyor. Batı’nın vardığı sonucun çekirdek ailenin dağıtılması olduğunu belirtmiştik. Araştırıyorlar, ama ailenin yerine bir şey koyamıyorlar.

Bunun çok çeşitli biçimleri var. Çocukların sayısının düşürülmesinden tutalım, ayrı odalarda yaşamaya kadar hızla bozulan birlikler, evlilik dışı birlikler hep “çare” oluyor. Aile kurumunun tehlikelerini, tarihe karışabilir mi diye tartışıyorlar. Sallantılı bir çekirdek aile durumu ortaya çıkmıştır. Kapitalizmin ortadan kalkmasıyla birlikte bu anlayışın kendisi de ortadan kalkacaktır. Sosyalist ülkelerdeki bir takım gelişmeleri yadsımamak gerekiyor. Ama orada da yoğun bir biçimde bozulan birlikler var. Bu belki de yarı yarıya daha fazladır. Demek ki eski toplumun önemli kalıntılarını taşıyor. Zaten bugün gerçekleşen sosyalizmde halen eski toplumun kalıntılarının, bürokrasinin etkilerinin önemli oranda olduğunu söylüyoruz. Elbetteki bu belirttiğimiz alana da yansımaktır. Daha önce bütün siyasal ve ekonomik faaliyetlerde hakimiyetin ezici bir biçimde erkekte olduğunu belirtmiştik. Bu, mutlaka sömürü ve eşitsizliğin de bir kaynağı olmaya devam edecektir.

Tabii ki sorunun daha da aşırı yönleri vardır. Yani bütün sistemin gelişmesine bağlı yanları kadar, kendi özgünlüğü içinde olan yanları da vardır. Bunlar bizim çok geri konumda olduğumuzu; özellikle parti saflarımızda ne denli önemle ele almaya ve bunu özenle işlemek durumunda olduğumuzu gösteriyor. Bu konuda yapılacak en büyük hatalardan, yanlış yaklaşımlardan birisi, mevcut ilişkileri esas alıp, yeni ilişkilerin yaratılmasına inanmayan eski geleneksel anlayıştır. Yani bu konuda kafasında klasik, geleneksel, şekillenmiş bir ilişkiler sistematigi, kadın aile anlayışı vardır. Buna dokunursanız, ‘namusla oynadınız’ der ve size tepki duyar. Birisi bu anlayıştır. Diğeri ise, sözümona kapitalist modernizm adına bazı yeni anlayışlara ulaşılmasıdır. Bu, özellikle kapitalizmin geliştiği yörelerde mevcuttur. Türkiye’de daha yaygın gelişmiştir. Bu da eşitliği en sığ, en bayat anlamıyla ele alan, onu hemen uygulama durumunda olan, fakat eski klasik anlayıştan daha tehlikeli sonuçlar yaratmaktan öteye gitmeyen bir yaklaşımdır.

Bunların dışında bir de devrimci yaklaşım vardır. Devrimci yaklaşımın sonuçları üzerinde fazla bir şey söylememekle beraber, geliştirilmesi gerektiğine inanıyoruz. Araştırma incelemeye, sonuçların tartışılmasıyla, deneme sınamayla örgütsel mücadelelerle, ilişkilerle ne toplumun kaldıramayacağı biçimleri dayatmak, ne de toplumun

kuyruğuna düşecek biçimleri geliştirmek; mevcut devrimci faaliyetimizin genel düzeyini gözönüne getirerek, sorunun özgünlüğünü bununla kaynaştırarak devrimcinin maharetine, yeteneğine bağlı olarak yaratıcılığı bu alanda da uygulayarak sonuç almaya çalışmak gerekir. Bazı hatalar ortaya çıksa da, dürüst olundukça, zıvanadan çıkmadıkça, konuyu sulandırmadıkça bunun altından çıkılamayacak bir hata olmadığını belirtebiliriz. Yeter ki, bunun özü daha güçlü olanı, daha sağlıklı olanı yakalamaya yönelik olduğunu ve bundan hiçbir zaman kaçınmamak gerektiğini kavramış olsun. Kendisini basitliklerin, hafifliklerin kurbanı yapmasın. Bu konuda partiyi de, toplumu da kabul edilemeyecek durumlar içinde bırakmasın. O halde devrimleştirilmesi gereken bir alanı devrimcilere layık bir yaratıcılık ve yücelikle geliştirmesini bileceğiz. Gelişecek özgür iradelerin devrimci faaliyeti epey zenginleştirip çeşitlendireceğine inanıyoruz. Eylem, örgütlenme ve ilişkilerin her biçimdeki zenginliğini, doyuruculuğunu sağlayabilir. Yine özellikle genel toplum içinde çok sağlıklı bir gelişmeyi başlatabilir. Özellikle toplumun içinde yaşadığı ortaçağ kalıntılarından kurtulması, karanlıklardan sıyrılması, daha mümkün hale gelebilir. Kadın özgürlüğünün genelde toplumsal özgürlüğün ölçütü olması itibarıyla; kadın özgürlüğü geliştikçe toplumsal özgürlüğün de gelişebileceği, dolayısıyla bunun toplumu zenginleştireceği, daha yaşanılır hale getireceği ve bunun da esaslı amaçlarımızdan birisi olduğunu tekrar belirtiyoruz. Bunun üzerine öyle güçlü kadın veya erkeğin çıkacağını söyleyemeyiz. Bu ancak romanlara, hayal gücünden kaynaklanan tasarımlara konu olabilir. Biz bunu söylemekle yetinelim. Kürdistan'daki gerçekliğin önemli oranda kendine has özellikler taşıdığını belirttik. Bizde sömürgeciliğin yabancı olgusunun toplumumuza özgü her türlü kurumlaşmayı, özellikle onun özgünlüğünü, onun kendisini savunmasını sağlayacak ne kadar kurum varsa hepsini dağıttığı saptamasını yapabiliriz. Şu gerçek çok açıktır; sömürgecilik toplumun siyasallaşmasını yüzyıllardan beri tahrip etmiştir. Özgür ekonomik faaliyeti veya kendi çıkarı için toplumun çeşitli sınıflarının kendi topraklarındaki ekonomik faaliyetlerini dumura uğratmıştır. Ona fazla gelişme imkanı tanımamıştır. Siyasal dernekleşme faaliyetlerinde yine sınırlama vardır. Bıraktığı kurumlar nedir? Ortaçağdan kalma ve daha çok tu-

tuculuğu canlı tutan, toplumsallaşmayı, ileriye yönelik siyasallaşmayı, bilinçlenmeyi en geriye çeken tutucu kurumlar biliniyor. Bunlar uluslaşmaya hizmet etmeyen, kendi özünü yakalamaya götürmeyen, yabancıyı hep imdada çağıran veya hep meşrulaştıran, yücelten, ona sığınmayı vazgeçilmez bir anlayış olarak uygulayan kurumlardır. Kendisinden habersiz, toprağa, emeğe, toplumsal ulusal bütünlüğe her zaman yabancı bir yaklaşım dayatılmıştır. Ve bu meşrulaştırılarak kabul görmüştür.

Kısaca toplumun kendi öz çıkarlarını savunacak alt ve üst yapıdaki mekanizmaları, kurum ve kuralları tahrip edilmiştir. Sömürgecilik, yaşayabilmek için, toplumun bireylerinin var olması gerektiğini iyi bilir. Bu var olmayı, sömürgecilik kendisi için en yararlı olan sınırdan tutar. İşte aileciliğe tapınma, belirlenen bir sınırdır. Bunda toplumsal, ulusal ve hatta aşiretsel çıkar bile yok denilecek kadar daraltılmıştır. Hatta aile için de en işbirliğinin çıkarları etrafında şekillenmiş bir kurum denirse; bu hem işsizler ordusu üretir, hem de asker almak, işçi almak için mevcut güçsüzlüklerin en uç sınırındadır. Dolayısıyla direnmenin en zayıf tutulabileceği bir kurumdur. Hem sömürgeciliğin her türlü baskı ve sömürsünü rahatlıkla yutabilecek savunmasız bir birimdir, hem de kökenini yüzyıllardan beri aşiret kabile ilişkilerinde bulduğu ve bunu hep uluslaşmaya, toplumsallaşmaya karşı savunduğu, sömürgeciliğin dayanabileceği en güçlü odaklardan birisidir. Böyle olduğu için de canlı tutulmaya, buna izin gösterilmeye çalışılan bir kurum olarak karşımıza çıkıyor. O halde Kürdistan'daki aile, sömürgeciliğin mevcut statüsüne göre ayarlanmış ve yüzyıllardan beri işbirlikçi bir yaşamı ailesi için, kabilesi için esas alan tipin çıkarları doğrultusunda varılmış bir düzeyin kendisidir. Hepimizin “benim ailem, senin ailen” diye baktığımız olayda, sömürgeciliğin ve onun koşullandırdığı işbirlikçiliğin, aşiret reisliğinin, aile reisliğinin sınırları içerisinde bir uydu kurumdur. Gerçekten bu uydu kurum, en tehlikeli gelişmelerin kaynağı durumdadır. Bunun aşılması bir zorunluluktur. Bu kurumu ameliyat masasına yatırıp, iyi bir teşhis yaparak, onun sömürgeciliğe ve işbirlikçiliğe ne kadar hizmet ettiğini ve olumsuzluklarını koymak gerekiyor. Bugün düşmanın aileleri peşimize takması, bu kuruma büyük umut bağlaması sebepsiz değildir.

Aile reisimiz bu kadar işsizlik ortamında çocukları için ne okul ne de iş ve eğitim veya sağlıklı hiçbir gelecek olmadan ama sürekli de sorumsuzluğu derinleştirir ve piyasaya bir yığın insan salar. Her türlü olumsuzluğu kabul ederek bunu da babalık veya ailecilik kül-türü olarak bütün üyelere verir ve en ucube tipleri karşımıza çıkarır. Dikkat edilirse en tehlikeli kurumlardan birisi olan çekirdek aileyi, Avrupa tehlikeli buluyor. Bu çekirdek ailedeki ilişkiler önemli oranda özgürdür. Ne erkek kadına fazla yüküdür ne de kadın erkeğe. O da eğitilmiş, kültürlüdür, iş sahibidir, diğeri de. Fakat buna rağmen tehlikeli buluyorlar. Özgürlüğü tehdit eder diye tartışıp yeni biçimler geliştirmeye çalışıyorlar. Bizde ise hiçbir ulusal değeri savunmuyor, toplumsallaşma yönünde hiçbir kurumlaşmaya gidilmiyor. Aile reisi bulmuş birkaç tane kadını ve bazı çocukları, sözümona her gün çalışıyor. Çalışma adı altında yapılan nedir? Sözümona aileyi beslemek için köyde bir iki iş yapar, kente koşar, biraz da oralarda uğraşır. Gerçekten aile beslemenin ne demek olduğunu çok düşünüyorum. Beş on çocuğun sözde beslenmesi ne kadar soylu bir pratik olabilir? Hep biraz karnını doyurdu mu vazifesini yaptığını, her türlü görevin altından yüz akıyla çıktığını sanıyor. 'Çocuklarımı bir ekmeğe muhtaç etmedim, ben namuslu adamım' der. Diğerleri de 'babacığımız bizi doyurdu, var ol baba' derler.

Bunu da çağdaş ölçülere vurarak değerlendirmek gerekir. Çoğumuzun yaşadığı bu ilişkilerin kabul edilmesi düşünülemez. Ulusal, sosyal, bireysel anlamda da kabul edilemez. Müthiş köleleştirici, insanı kendi başına yok oluşa götürecektir bir ilişkidir. Birçoğunuzun bu ailelerden koparak, koşarak geldiğini iyi bilirim. Kendimiz de öyleydik. Birkaç haftalığına kutsal aile denilen o yuvaya döndüğümüzde kafamızda adeta anlar uğulduyordu. Kabul edemediğimiz bir ilişki tarzıydı bu. Bu ailemizi küçük görme veya beğenmemekten kaynaklanmamaktaydı. Daha çok, mevcut ilişkiler ve yaşam ölçüleri isyan ettirici niteliktedir. Aile sorunları bizi devrime götüren en önemli etkenlerden birisidir. Bugün Kürdistan'ın her köyünde ve kentindeki kokuşmuş aile ilişkilerini kabul etmiyor ve bunlardan ürkiyoruz. Her tarafa doluşan bir sürü çocuğu hangi gelecek bekliyor? Ne iş, ne eğitim, ne sağlık, ne de vatan ve özgürlük, hiçbir şey yok. Sözümona bunun sorumlusu ana babalara sormak gerekir. Bu nedir? İnsanın yanında bir

hayvan bile aç susuz kalırsa sıkıntı duyar. Ama bizimkilerin umurunda bile değil. Hatta bir ekmeği bulunca vatan kurtaranlar gibi 'ailemizi şöyle yaptık, böyle yaptık' diyor. Bize özgür bir gelecek yaratacak güçte olmamalarına rağmen sorumsuzca hareket etmelerinden dolayı daha küçük yaşta iken ailemizi eleştiriyorduk. Özgür bir gelecek yaratacak güçte değilsen ne diye bu kadar sorumsuzluklar içine giriyorsun? Bugün sosyalist ülkeler çocuklarını iyi yetiştirirler, iyi eğitirler. Gerçekten Avrupa ülkelerinde de olan bu durum olumludur. Fakat bizde bu konuda sınır yok, büyük bir sorumsuzluk vardır. Sözde çocuklarını çok severler ama aslında çocuğa en büyük kötülüğü aile yapar. Ana babaların kasıtlı olarak çocuklarına düşmanlık yaptıklarını da söylemiyoruz, hayır bu kendiliğinden oluyor. Bugün bu ucubeyi TC bile kabul etmek istemiyor. TC, doğum kontrolü vb tedbirler ile daha ekonomik bir aileyi yaratmayı önemli bir mesele olarak çözmeye çalışıyor. Fakat kendisinin yarattığı ve sömürgecilikle yakından bağlı olan bir sorunu elbetteki TC ortadan kaldıramaz. Sömürgecilik bir toplumu en geri biçimlerde tutmaya çalıştıkça, ekonomik olarak bunları yoksullaştırdıkça ve onun ulusal toplumsal kurumlarını ortadan kaldırdıkça aile veya ailecilik kurumu da o denli yapay bir büyüme gösterir. Bunun da nüfus patlamasına yol açtığı bilimsel bir gerçektir. Sömürgecilik statüsündeki ülkelerde gelişen nüfus patlamasının emperyalist sömürgeci sistemle yakından bağlı olduğu bilinmektedir. Bizim üzerimizde çok ileri boyutlarda bir sömürgecilik olduğundan, ailenin yapay büyütülmesi, adeta sömürgeciliğin ciddi bir mezar kazıyıcısı olarak da geliyor. Bu elbetteki devrim için de büyük problemler ortaya çıkarıyor. Zaten bunun için ailenin devrimleştirilmesi üzerinde önemle duruyoruz.

Aile bünyesindeki karmaşıklığı, sorunların had safhadaki durumunu objektif olarak görmekte yarar var. Yüzyıllardan beri kendiliğinden gelişen bir olgu olmayan aile kurumuna siyasal bir yaklaşım göstermek zorunludur. Bazı güçler tarafından sağına soluna koltuk değnekleri yerleştirilerek güçlendirilmeye çalışılan, çok tehlikeli ide-olojik politik, ahlaki, kültürel ve ekonomik gericiliği yaşatan tehlikeli bir kurumdur aile. Aile içindeki egemenlik erkekte düşümlenir. Aile içinde sözü geçen erkek, geneldeki düşkünlüğü, yani egemen sömürgeci otoritenin bütün olumsuzluklarını kendi kişiliğinde aileye yansıtır. Yani siyasal

otoriteden, her türlü toplumsal kurumlaşmaktan, söz söylemekten, hatta dilini bile konuşmaktan alıkonulmuş, ekonomik olarak daraltılmış erkek; mevcut sorunların doğurduğu öfkeyi aile içinde kadınlarda ve çocuklarda giderir. Bizde aile içi kavgaların şiddetli olmasının nedeni budur. Yani bir kovana taşıyamayacağı kadar arı doldurursan yaşatamazsın. Aile üzerindeki baskı şiddetlendikçe, bunu bütün aileye yayar ve burada kavga, gürültü ile yaşanılmaz bir durum ortaya çıkar. Bu da iki biçimde çözüme gider. Birisi, ya aileyi terk eder, bırakıp kaçar, 'bıktım' der. Diğeri ise, biraz nüfuzlu bir aile veya sömürgecilik biraz imkan açıyorsa, son süratle sömürgeciliğe koşar, işbirlikçiliği derinleştirir. Bu iki çözümden de olumsuz bir gidişat vardır. Sömürgecilikle bağların geliştirilmesi, sorunu ağırlaştırıyor, aileden kaçma ise, aileyi çözülmeye doğru götürüyor ve bu da bunalımı derinleştirdikçe derinleştiriyor. Ailede eşitliğin, özgürlüğün devrimcileşmenin olmayışı, erkeğe sakıncalı, sahte bir otorite veriyor. Erkek toplumda gördüğü, kendisine dayatılan otoriteleri ailede uygular. Adeta o, ailenin kralı, despotu ve otoriter gücü olarak tatmin oluyor. Bu durumda 'her ne kadar bazıları beni güdüyorsa da, ben de 5-10 çocuk, birkaç kadını idare ediyorum, ben de küçük bir kralım' diye ortaya çıkar. Hatta 'ben şöyle bir adamım' diyerek kadını, çocukları sık sık döver. Bu onda sahte bir yiğitlik geliştirir. Kadın ve çocukları dövmekle yiğitlik duygusuna kapılır. Bu erkek tipi, düşkünlüğün en tehlikeli bir biçimidir. Ailenin 'efendisi' duygusu erkeklere biraz rahatlık, büyüklük veriyor, tatmin ediyor. Avrupa'da, sosyalist ülkelerde böyle şeyler yoktur. Birçok sosyal kurum, bunu gidermiştir. Tabii ki bu sorun bizde çok derindir. Çok muhtaç olunca erkeğin nereye koştuğunu belirttik. 'Köy koruculuğu' yasasında görüldüğü gibi silaha, paraya koşuyor. Daha sonra da bilinen trajediler ortaya çıkıyor. Bütün ailesini imhaya götürüyor. Bugün bu sorun tüm dehşetiyle ortaya çıkmıştır. Sömürgeciliğin ektiği, zehirlediği ve sonra da kendine karşı kullandığı tohumlar böyle ürün veriyor.

Günümüzde düşmanın en çok güvendiği ve sonuç almaya çalıştığı aile kurumunun diğer bazı yönlerine de değinmek gerekmektedir. Bizde oluşturulan namus anlayışının ne olduğu biliniyor. Kadınlara oynarsan, erkek ölür. Kadın-erkek, ulusal toplumsal amaçlar dışında birbirlerine o kadar bağlanmışlar ki, eğer erkek bu amaçlara biraz ilgi du-

yarsa, bunlardan kopartmak için ne yapılır? Kızı varsa kızına, eşi veya nişanlısına polis el atınca erkeği hemen teslim alabiliyor. İşsizdir, güçsüzdür, açtır, biraz iş veriyor, karnını doyuruyor. Bunun sonucu yüzlerce insan yitirdik. Yani kendisinin koşullandırdığı bir ilişki bugün müthiş bir karşı devrimci ilişkiye dönüşmüştür. Adeta bir avlama tuzağı gibi zarar üstüne zarar veriyor. Aileye el attıkça korucu çıkarıyor, devrimciyi dağdan indiriyor, aileyi yoksullaştır-dıkça satın alıyor. Hem güçsüz düşürerek, savunmasız bırakıyor hem de günü geldiğinde en tehlikeli bir araç gibi kullanıyor. Aile bizi en çok zorlayan bir kurumdur. Özelikle eski nesli temsil ettikleri için devrimci sürece giremeyen babalar, tüm güçleriyle geleneksel aileyi korumak istiyorlar. Bundan dolayı da başta boyun eğmecilik olmak üzere her türlü olumsuzluğu aile içinde yaşıyorlar. Bu da büyük bir kavgaya yol açıyor. Onu korumazsa, erkeklik elden gider. Çünkü namus, yaşam, felsefe, her şeyi odur. Mao da Çin'de aile kurumunun, toplumu bağlayan tehlikeli, en belli başlı zincirlerinden birisi olduğunu söyler, biz de ise hemen hemen birinci zincirdir. Sömürgeciliğin, ağaların baskısı vb birer zincir olmalarına rağmen, bunlar bizi fazla engellemiyor. Bugün bizi en çok tehdit eden ve gücümüzün muazzam kaybına sebep olan bu ilişkidir. Birçok kadroyu aile sorunlarından dolayı kaybettik. Hatta birçok kadro bu sorun yüzünden gücünü tümünden devrime sunamıyor. Sorun bizde böyledir. Aileyi dokunulmaz, hep saygı gösterilmesi gereken bir kurum olarak görmek yerine sömürgecilikle yakın bağlar içinde ve onun ideolojipolitikasının ülke içindeki sağlam dayanağı ve yine insanımızı çaresiz kılan, geleceğinden yoksun bırakan, sorumsuzluğu en çok yaşayan ve mutlaka devrimci bir eleştiriyile birlikte, devrimci sürece tabii tutulması gereken bir kurumdur. Bu konuda ne ana babanın, ne de eşin dostun gözünün yaşına bakmamak gerekiyor. Onlar zavallı uydu kişiliklerdir. Ne ailedeki kadının gücü vardır, ne de sömürgeci veya ağaya ait olan reisin saygı duyulacak bir gücü vardır. Devrimciler ancak bu zavallıları uyararak ve mevcut ilişkilerini parçalayarak gerekirse devrimci otoriteyi dayatarak, durulması gereken yerde durdurmasını bilirler. Ulusal kurtuluş sürecimizde aile engelini her yönüyle görmek gerekir. Bunun önünde sivriltelen, Ağrı Dağı gibi yükseltmek istenen bir engeldir. Bugün en değerli direnişçilerimizin karşısına aileleri dikilmiştir. Aileler aracılığıyla dayatılan düşman politikasının yarattığı sonuç ne oldu?

Yüzlerce arkadaşa idam verdiler, bazıları hainlik yaparak ihanetin içine girdiler ve bazıları da halen sorun yaratıyorlar. Karşılığında ise, ‘en kötü ölüm Osmanlı sözüdür’ de ifadesini bulan sözü veriyor sömürgecilik bunlara. Ardından çocuk ya ihanete, ya da idama gidiyor. Ve sömürgecilik, ‘iti ite kırdırttığımı’ söylemeye başlıyor.

Çağdışı bir düşüncenin esiri olan ana baba ne yapabilir? Uyanıklığın gerekliliği açıktır. Bazıları bunun üzerine sahte siyasal görevler de koyarak, aile kabile kimliklerini işbirlikçi siyasetlerin aracı haline getiriyorlar. Güney Kürdistan’daki yapılanmalar, ulusal kurtuluş içinde derinleştirilen aile kabile önderlikleri ve bizdeki yansımaları bazı etkinliklerini ancak bu temelde sağlamaktadırlar. Bunları da sözüm ona ulusal kurtuluşçuluk, Kürtlük adı altında yapıyorlar. Aslında açıkça sergiledikleri en tehlikeli işbirlikçi fosilleşmiş aile, aşiret reisliği kurumlarını bir kapitalist sömürü aracı olarak –tabii ki ulusal maskeli– geliştirmekten öteye çabalar değildir. Bugün bu çabalar, ancak ulusal kurtuluşçulukla oynayarak sömürgeciliğin karşılık buluyor; maskeli, sinsi ve daha kurnazca bir biçimde tehlikeli bir ailecilik kurumu olarak gelişiyor, çıkıyor. Bunlar siyaset değil, birer ailecilik kurumlarıdır. Kapitalist yöntemlerle sağlayamadıkları sömürüyü, ulusal kurtuluş maskesi altında insan kanını satarak, kar, değer sızdırıyorlar. Bu yaklaşımları daha çok eleştiriye tabi tutacağız. Aile kurumunu işbirlikçi siyasetlerin malzemesi haline getiren anlayışların tehlikelerini de sık sık ortaya koyacağız. Çünkü sinsi maskeye büründürülmüş ailecilik, kabilecilik, düşmanın açık saldırılarından daha da tehlikelidir. Ve dikkat edilirse ulusal kurtuluş gerçeğimizde bunların yeri, rolü çok fazladır. O halde, eleştiri silahımızı daha kapsamlı ve zengin kılmamız.

Belirtilen iki boyutun yanında daha açılması gereken diğer yanların varlığından da bahsettik. Bu koşullarda yetişen aile bireyi, başta kadın olmak üzere çok olumsuz durumdadır. Böylesine uçurumun kenarında yaşayan bir aile içinde kadın en tehlikeli konumu yaşıyor. Genelde kadının toplum içindeki konumu bizde katbekat daha da olumsuzdur. Kadın, aile içinde bırakalım bir söz, özgür düşünce sahibi olmayı, dilini açma özgürlüğünün çok uzağındadır. Yine karar gücü olması şurada kalsın, doğru dürüst uyduluk görevini bile yapamıyor. Yani geneldeki düşkünlük derecesinin almasını kadının düş-

künlük derecesi tayin ediyor. Denilebilir ki, her türlü baskı ve sömürünün en uç noktasını kadın yaşıyor. Çünkü dışarda dövülen, azarlanan, baskı gören erkek bunun acısını kadından çıkarıyor. Dolayısıyla bizde kadının içine düştüğü en derin kişisizleştirme, sorunların en acısını yaşama sadece kadınlığından doğan bir durum değil; aynı zamanda sömürgecilikten, işbirlikçilikten doğan bütün olumsuz sonuçların gelip dayandığı son noktadır. Kadının dilsizliği, güçsüzlüğü, kendiliğinden doğan bir olay değildir. Var olan ilişkiler sistematığı içerisinde geliştirilerek varılan bir aşamadır. Buna bir de kaldıramayacağı sayıda çocuklar, ekonomik yoksulluk ve sosyal siyasal baskı eklenirse, kadından insanlık adına geriye ne kalabilir? Şimdi bizde kadın haklarından bahsetmekten ziyade, kadının kurtuluşu veya yeniden insanlık saflarına nasıl katılacağı biçiminde koymak gerekir sorunu. Ortada kişilik denilen bir şey yok ki, özgürlükten bahsedilsin. Muazzam bir baskı altında düşünce üretme, iradi olma, söz söyleme, sıradan bir karara katılma çok zayıftır. Bu, kadının bizde büründüğü değişikliği ortaya çıkarıyor. Türkiye koşullarında kadın hakları veya özgürlüğü burjuva anlamda da olsa belli bir sınıra gelip dayanmıştır. Konuşur, yürür, gezer, okur, bakar, öğrenir. Bu bile bizde yok. Fakat bu, beraberinde yerel, mahalli özelliklerin en çok kadında somutlaşması sonucunu da doğuruyor. Sömürgeciliğin en olumsuz yansıdığı bu zemin, aynı zamanda mahalli özelliklerin doğal bir değer olarak en çok yaşandığı, dolayısıyla ulusal kurtuluş mücadelesinin dayanabileceği bir zemindir de. O halde kadındaki devrimci potansiyelin herhangi bir kesimden daha güçlü olmasının gerçeği de burada yatıyor. Mademki mevcut statüden en olumsuz yönden etkilenen cins durumundadır, öyleyse ulusal kurtuluş mücadelesinin ileride en çok dayanabileceği veya işlenirse, örgütlendirilirse potansiyelinin çok gelişkin olabileceği bir zemindir.

Aile için daha ayrıntılı gözlemler yapabiliriz. Bizde aile çok yönüyle eleştiriye tabi tutulabilir. Aileden çok, bir dramdır Kürdistan'da yaşanan. Bizde bir kargaşa olan aile, düşüncenin gömüldüğü, iradenin yaz boz tahtasına çevrildiği, insanımızı paramparça edildiği, dağıtıldığı bir şeytan üçgenidir. Onun için devrimcileştirilmesi gereken kurumların başında aileyi ele alıyoruz. Bir devrimci bu konuda görevini özenle ele almak durumundadır. Elle tutulur yanı olmayan bu gerici aile iliş-

kisini basit bir gurur sorunu olarak ele alamayız. Bu ilişkinin sorumlusu değiliz, ama bunu devrimcileşirme sorumluluğumuz vardır. Aileciliğin daha birçok uzantısından bahsedilebilir. Ailesini kuran adam ‘dünyamı kurtardım’ diyor ve sıvışıyor. Bunun için biz tehlikeli, ulusal toplumsal kurumlaşmayı engelleyen bir ilişki diyoruz. Küçük aileye sığınarak ne kurtarılabilir? Genç delikanlı ve kızların beş on yıl aile kuracağız hayaliyle yaşayıp çalıştıktaları bilinmektedir. Kurduk, kuracağız derken kurulur ve daha sonra nasıl idare edileceği gündeme gelir. Avrupa vb gurbet kapıları açılır. Beş on yıl da ev yapmak, iş bulmakla geçer. Ardından ihtiyarlık ve ölüme biten bir yaşam. Yani doğuştan ölüme kadar etrafında dönülen güneş, bir karanlık nokta biçiminde sonuçlanıyor. Tabii ki, bu yanlış bir felsefe ve yaklaşım tarzıdır. Her şeyi kendiliğindenliğe bırakan, hiçbir şeyi güvencede olmayan kadın ve erkek bizde çok hatalı bir tutum içerisindedir. İlişkileri tehdit eden bu kadar durum ortada iken bu erkeğin kurtaracağı hiçbir şey yoktur. Kendi pratiğinizi gözden geçirirseniz böyle olduğunu siz de tespit edersiniz. Üretim için üretim araçları yok. Nerede eğitimi, kültürü bulacak? Bunların hepsi gaspedilmiş. Geriye gurbet kalıyor. Zaten bizde gurbetçiliğin gelişiminin temelini de bu oluşturuyor.

Aileyi kurtarma adı altında her türlü fedakarlığı yapıyoruz. Eğer aile için yapılan fedakarlıklar devrim için yapılsaydı, hem aile yüzlerce kat yükselir, hem de ülkemiz çoktan kurtulmuş olurdu. Yanılgı o kadar şiddetli ve çabalar o kadar boşa gidiyor ki, sözde namus ve aileyi kurtarmak için bir ömür tüketiliyor. Bazan yalnız aileyi de değil, sülaleyi kurtarmak için her şeyi göze alıyor, ölüme bile gidiyor. Bugün Kürdistan’daki en basit çekişme ve kavgadan tutalım gurbet sorununa ve bir yığın psikolojik bunalıma kadar hemen hemen her şey aile sorununun uzantısı olarak karşımıza çıkar. Birçok arkadaş, bu kadar karmaşıklaştırılan, çözümsüzlük içinde tutulan bir soruna yaklaşmamak isteyebilir veya bundan ürkebilir. Fakat, bizi en çok zor durumda bırakan, toplumsal ve ulusal gelişmeye ciddi zararlar veren bu sorunu çözüme götürmek, devrimci görevlerimizden biridir. Bu kadar insanın ömrünü tüketen, boş yere harcayan bir çabaya biz dur diyeceğiz. Sömürgecilik 12 Eylül sonrasında ‘çocuklarınıza sahip çıkın’ temasını bol bol işledi. Her aileye araç gereç, tezgah, kurs vb sunarak restore etmeye çalıştı. Sömürgeciliğin bununla yap-

mak istediği, devrimi engellemektir. Yığınla gencimizin ‘yarın ne olacağım’ diye beklentisi vardır. Bu yarının temelinde nasıl bir evlilik veya bir aile kurumunun yaratılacağı konusu vardır. Kahvehanelere doluşan gencinden, evdeki genç kızına kadar hepsinin beklentisi vardır. Bu beklentilerin gerçekteştiğini kabul etsek bile, ailenin maddi temeli yoktur. Batı’da ve Sovyetler’deki durum yasalarla güvenceye kavuşturulmuştur. Bizdeki yasaların ise, hayvanlar alemine uygulanabilecek düzeyde olduğu açıktır. O halde gençliğin en verimli 20 yılını kuşatan bu beklentiler tehlikelidir. Enerji ve çaba bořa gidiyor. Bir yılı kurtarmak için 6 ay Adana, daha sonra İstanbul ve şimdi de Almanya yollarına dūřulüyor. Böylece insanların posası çıkıyor. Daha sonra birden ailenin ne kadar geri olduğunu görüyor ve reddediyorlar. Ortaya çıkan sonuç ise, her türlü toplumsal sorunların had safhaya ulaşması oluyor.

Anlaşılacağı gibi, ulusal toplumsal sorunların önemli bir kaynağı ailenin gericiliğidir. Bu sadece objektif bir durum da değildir. Bugün dūřman örgütüyor, her arkadaşın ailesini řu veya bu oranda örgütlemeye çalışıyor. Ailenin bir üyesi bizim yanımızdaysa, bir üyesini de dūřman kapmaya çalışıyor. Aile günümüzde tehlikeli bir devrim ve karşı devrim yatağına dönüşmüştür. Mücadelenin bu zemindeki tüm sosyal siyasal boyutlarını görmemiz gerekiyor. Özellikle de çok tehlikeli karşı devrimci ilişkilerin olduğu aile ortamına fazla güvenilmemelidir. Eleřtirici, mücadele edici bir yaklaşım zorunludur. Öz olarak sorunun konuluşu budur. Bizim burada ulaşmak istediğimiz sonuç, bunun kadın özgürlüğü ile bağlantılarını koymaktı. Fakat kadın denince bizde akla gelen aile olur. Evinin ötesinde, aileden ayrı bir kadın dūřünmek mümkün müdür? Bizde evin ötesindeki kadın suç işlemiştir, anlamına gelir. Böylelerine sakıncalı kadın gözüyle bakılır. Bir bayanı evden parti saflarına almamızın hemen hemen her öđe için büyük bir olay olduğu açıktır. O halde kadının hareket özgürlüğü, Kürdistan’da hemen hemen hiç yoktur. Ana-baba evindeki bu durum koca evinde daha da kötüdür. Toplumsal saflardaki kadın hareketliliği bizde yok denilecek kadar azdır. Öyleyse bunun çözümlü ne olacak? Devrimin en çok dayanması gereken, ama olumsuzluk akıtan bu sorunun ağırlığı ve önemi ortadadır.

Burada sorunun parti saflarındaki durumunu ele almak gerekir.

Her toplumsal ulusal sorunun çözümüne dayattığımız gibi, aile kadın sorununun çözümüne dayatacağımız en güçlü silah parti silahıdır. Aynı zamanda kişiliği tehdit eden, en tehlikeli sonuçlar yaratan kabul edilmez ilişkilerin düzeltilmesine de parti silahını dayatmaktayız. Sorunların ağırlığı sizlerin bu silahı her yönüyle yetkince, doğru ele almanızı zorunlu kılmaktadır. Bu kadar zorluğu ortadan kaldıracabilecek, kabul edilmez ilişkileri yenebilecek büyük bir özgürlük silahıdır parti. Bu sorunlara koşarken de ilk aklımıza gelen parti silahı olmaktadır. Nereye koşuyorduk? Burjuva bir kuruluşun böyle bir kişiliğe yönelmenin bizi savunamayacak durumda olduğunu görür görmez, hızla bir örgütlenmeye yöneliyorduk. Buradan çıkarılması gereken sonuç şudur: Mevcut örgütsüzlük ortamında kaldırılamayacak aile yükü ancak güçlü parti hareketiyle karşılık bulabilir. O halde bizi parti örgütlenmesine götüren en önemli nedenlerden biri de, yapay, birçok gerici görevi yüklenen aile kurumuna karşı seçkin parti ailesini kurma düşüncesi olmuştur.

Parti ailesi deyip geçmemek gerekiyor. Parti bizi bütün toplumsal ve ulusal yeniden kuruluşa götüren en seçkin bir ailedir. Objektif olarak parti sorunlu aileyi yenme, ailenin yeniden kuruluşunu kendinde cisimleştirecek, yani devrimci özgür aileye bizi götürececek kurumların başında gelen en büyük silahımıza sığınma, bilenme kargahımız ve saldırı üssümüzdür. Burada durumu önemiyle kavramak için sorunların derinliğini duymak gerekir. Bu konuda bazı arkadaşların yetersiz çabalarına anlam veremiyoruz. Büyük sorunların altından gelen biri olarak, büyük çabanın da adamı olacaksınız. Sorunları bu kadar duyan birisinin, sorunlara yüzeysel, yetersiz yaklaşmasının da anlamı yoktur. Önemi bu denli ortaya konulan partiyi, o halde çok iyi tanımlamalıyız. Buradaki ilişkileri, yeniden kuruluşu çok iyi tanımalıyız. Özgürlük olayının önemi konusunda şimdiye kadar çok şey söylendi. Bize düşen bunun kıymetini bilmektir. Düşkünlük, sokağa dökülmek ve onuru toptan yitirmek çok kötü bir şeydir. Bu duruma düştükten sonra kötülüğün ne demek olduğunu anlamak da iyi bir durum değildir. Zaten partinin amacı da budur, bu duruma düşenleri kurtarmaktır. Bazıları her ne kadar akıllanmak için yeniden düşmeyi çözüm olarak dayatıyorlarsa da, bu düşkünlükten başka bir şey değildir.

Bizim için sorun bu ilişkileri parti içinde sağlıklı ele almak ve özellikle parti bünyesine alınan arkadaşların sorun karşısındaki görevlerini daha iyi ortaya koymaktır. Çoğunuz sorunlarla yüklüsünüz. Bizim de sorunlarımız var, ama bunların kaynağı biz değiliz. Sorunların kaynağı olmamamıza rağmen, bunları çözme, devrimci gelişmeyi sağlama sorumluluğumuz vardır. Böylesi bir yüksek sorumlulukla sorunlara yöneliyoruz. Bu, elbetteki önemli bir olaydır. Sizin de yetiştirilmeniz, bir nesli yetiştirmeniz, eğitmeniz, örgütlemeniz gerekir. Tabii ki bunları en özgür bir biçimde yapmak zorunludur. Aksi halde yaşam hakkı göremezsiniz.

PKK hareketi, toplumun içine düşürüldüğü sorumsuzluk derecesini bilerek ortaya çıkan bir hareket olduğuna göre, sorumsuzluğun derinleştirilmesini asla kabul etmeyecektir. İşte çocuklara saygı, kadınlara saygı ve eşitlik, mevcut ilişkiler sistemini alaşağı etmekten geçer. Yapay bir biçimde aileye bakma, maaş, para kazanma bizi hiçbir zaman tatmin etmedi. Ailelerin sizlerin üzerindeki umutları da budur. Bu duruma karşın, biraz da biz ailelerden eşten dosttan çalarcasına gençleri PKK saflarında birleştirmeye çalıştık. Tabii ki bu insanları gericiliğin, ağır sorumsuzluğun batağından kurtarma anlamında bir çalmadır. Gençlerin saflarımıza gelmesini engellemek için sadece düşman çalışmadı; görülmemiş yöntemlerle gençlerin saflığından yararlanan işbirlikçi güçler de oldukça çaba harcadı. Halen de birçok güç, ‘bizde şunlar, bunlar vardır, PKK’de hiçbir şey yoktur’ diye bizi itham ediyor. Küçük burjuva yönetimlerin ilk işinin kitlelerin ağzına bir parmak bal çalmak olduğu bilinmektedir. Bu küçük tavizler politikasını uygulamaktır. Parti üyelerine ‘al sana bir ev kur, bu kadar da para, biraz da rahat yaşa’ diyor. Kadro da zaten böyle bir yöntem hazırdır. Fakat burada kaybolan köklü devrim davasıdır. Küçük burjuva aile oluştuğunda ne kurtarılır? Belki biraz kendilerini tatmin ederler, ama özgürlük kurtarılamaz. Bununla parti kurtarılmaz, ulusal kurtuluş sağlanamaz. Bizler ısrarla partiyi bu duruma düşürmekten alıkoyduk. Partinin bu duruma gelmemesi için özenle çaba harcadık. Bunu bir tedbir olarak ele aldık. Yoksa bir cezalandırma, haklardan yoksun bırakma değildir. Bazı düşkünler bize ‘aile kurma hakkımız engelleniyor’ iddialarıyla dayatmada bulundular. Nasıl bir aile anlayışına sahip oldukları bile belli değildir.

Tabii ki biz aile kurumunun nasıl tehlikeli bir kuruma dönüştürüldüğünü bildiğimizden dolayı, bu iddiaların ne anlama geldiğini ortaya koymakta gecikmedik.

Mevcut aile kurumuna en sağlıklı eleştiriyi yönelten bir hareket olduğumuzdan dolayı düşman halen bizim yönelimimizi araştırmakla meşgul. Biz onun kurduğu, geliştirdiği bu ailecilerin, küçük burjuva ailesinin nasıl yetmez ve bizi engelleyemez konumda olduğunu ona kanıtıyoruz. Düşmanın düşürdüğü, aile cenderesinde sıkıştırdığı insanımızı güçlü bir ihtilalciye dönüştürmenin hesabıyla uğraşıyoruz. Bugün hepiniz aile saflarında olsaydınız, kötürüm bir erkek veya kadın olmaktan kurtulamazdınız. Şimdi bunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki, hiçbir şeyiniz yoksa da sağlam bir kafanız ve bünyeniz vardır. Bu olmasaydı çoğunuz sorunlar altında ezilmiş ve kamburlaşmıştınız. Çoğunuzun ne hale geleceği tasvir bile edilmez. Her şeyden önce kamburu çıkan, sorunlar altında ezilen, düşünce gücünden yoksun, özgürlüğün çok uzağında olan bir tip olurdu. Bugün gelinen aşama yüksek bir kazanımdır. Şimdi çok şeyi daha yeni ve özgür temellerde kurabilirsiniz. Fakat bu devrimci ilişki olmasaydı bunun şansını ömür boyu yitirmiş olacaktınız. Basit bir hayalin yaşanması güncel olarak adamı rahatlatırsa da, yüce hedeflerin sağlayacağı rahatlığı, büyüklüğü hiçbir zaman sağlayamaz. Zaten biz aynı zamanda yüceliği, soyluluğu, hep derinliği dayattığımız için geliyoruz, büyüyoruz. Çok iyi biliniyor ki, eskiden kimse sizi dinlemezken bugün gittiğiniz yerde binlerce kişi ayağa kalkıyor. Konuşmasını bilmeyenler bizde bugün bir propagandacı, bir ideolog oluyor. Yürümesini bile bilmeyenler, bugün hareket yönetiyor. Sağlanan bu gelişmeler parti sayesinde. Bu bir yükselme ve yücelmedir. Ama bunlar ne pahasına sağlanmış? Biraz da inadınıza, küçük burjuva tutkuların inadına rağmen bu sağlanmış. Bundan sonra çoğunuz geriye dönüşü değil, ileriye yönelişi daha fazla yapabilirsiniz. Bu da yüksek bir gelişmedir. Bu özümüzün pratiğimizle bağlantılı geliştiğini gösteriyor. Bugün sizler işbirlikçi siyasetçilerden zayıf olmaktan ziyade, maddi manevi, ahlaki, siyasi, ideolojik ve her yönden onların önderlerinden bile fersah fersah ilerdesiniz. Her biriniz bazen dünyayı yeniden kuracak kadar kendinizi güçlü görüyorsunuz. Bunlar, yüksek iddialardır ve bunlar olmadıkça da ciddi, başarılı hiçbir çaba ortaya çıkmaz. İşte

bizim kurtuluş için getirdiğimiz anlayış ve araç budur. Bunun dışında bir yöntemle sizi tutmak, gerici ailenin etkisinden ve gerici ilişkilerden çekmek büyük bir sorundur. Şimdi bu sağlanmıştır. Kürdistan’da bir öncü birliğin, öncü ilişkinin kuruluşunu sağlamak büyük bir olaydır. Bu gelişmenin ne kadar engellemelerle karşılaştığını göz önüne getirirsek, değerinin büyüklüğü de o denli artar. Kürdistan halkının kaderine hükmeden bir otorite olmak ve her türlü ilişkiyi yeniden kuracak bir kurmay olmak, insanımızı her türlü sakatlıktan, düşkünlükten kurtarabilecek iradeyi sergilemek büyük bir kazanımdır.

Bugün düşmanın kıyamet koparması da bundandır. Özellikle günümüzde gittikçe yetkinleşen PKK öncülüğü düşmanı çıldırtıyor. Yoksa düşmanın çılgınlığının nedeni birkaç hainin evinin tarumar edilmesi değildir. Düşman, eylemimizin arkasındaki büyük kalkışı, büyük irade gücünü görüyor ve dehşete düşüyor. Sahte bir pehlivan gibi sağa sola saldırıyor. Halbuki biz daha çok sınırlı ve zayıf gelişme içindeyiz. Ama o, kurulan ilişkinin özünü ve olan sonuçlarını düşündükçe rahat uyuyamıyor. O halde kendi gerçekliğimizi bu yönden de derinden kavrayalım. Dikkat edilirse şimdiye kadar parti saflarında, ayrıca bir kadın-erkek ilişkisinin, kadının özgürlük faaliyeti-mizin de nasıl gelişmesi gerektiği konusunda ayrı bir çalışma geliştirmedik. Ama bu, kadın sorununa ilişkin yaman bir mücadele vermediğimiz anlamına gelmez. Partimizin verdiği en yaman mücadelelerden birisi de genelde aile, özelde ise kadının parti saflarında yaşatılıp yaşatılamayacağı sorunudur. Küçük bir örneğin parti saflarına alınması, yaşatılmasıyla toplum içinde geniş kadın özgürlük hareketinin geliştirilmesi arasında sıkı bir ilişkinin olduğu açıktır. Küçük bir örnekte gözlemlenen, yarın topluma yansiyacak olanı tarif eder. Bunu öğretimize tutarlı, bağlı olmamızın bir gereği olarak yapmalıydık. Birinci bölümde kapsamlıca üzerinde durduğumuz gibi, genel eşitlik hareketinin bir parçası olarak, kadın eşitlik özgürlük hareketini bu kadar derinliğine ortaya koyuyorsak bu ideolojimizle, tutarlılığımızın bir gereğidir. Ve bugün saflarımızı bu biçimde ele alıp eğitmemizin bununla da yakın ilişkisi vardır. Bu da konuyu ihmal etmediğimiz, özenle hazırladığımızın göstergesidir. Birçoğunuz, “acaba parti benim sorunumu görüyor mu? Benim durumumu anlamıyor mu?” diye düşünebilir. Buna karşılık çok iyi görüp de-

rinliğine kavradığımızı belirtelim. Ama bunu en köklü bir çözüme kavuşturmak durumunda olduğumuz için, bireysel basit çözümleri muteber almadık, almıyoruz. Özellikle provokatif çabalar bu konudaki sahte çözümlerden oldukça medet umdular. Günlük tekdüze, rahat, alışılmış ilişkileri dayatarak, insanları böylelikle rahatlatarak çözüm aradılar. Hayır, biz bunun hiçbir şeyi kurtaramayacağını zaten biliyoruz. İlkesel koyuş, partiyi bu tarzda ele alış, ardından denemesinamayla parti içinde bu konuda görevleri yapma ve eğer belli bir birikim sağlanmışsa; tutarlı kadrolarımız, ilişkilerimiz olmuşsa onu ikinci bir adımın temeli haline getiririz.

Kadın kesiminin örgütlenmesi sorunu önümüzde bir görev olarak duruyor. Kadınların mücadelemize katılımının derecesi, özellikle elverişli koşullar oldukça erkek kesiminden daha yüksektir. Fakat bunun başlı başına bir örgüt ve mücadele işi olduğu ortadadır. Bu sorunun birinci yönüdür. İkincisi ise parti içindeki ilişki sorunudur. Özgürlük safları olan parti safları içinde gerek erkek ve gerekse kadın adımını dengeli atmaya beceremiyor. Örneğin daha düne kadar muazzam bir tutsaklığı yaşamış bir bayan, daha yeni gelmiş bir öğemiz, bu kadar geniş bir özgürlük karşısında şaşkınlığa uğruyor, neyi nasıl kullanacağını bilemiyor. Bu konuda eğitimsizdir, görgüsüzdür. Tabii ki bu büyük bir özenle üzerinde durulması gereken bir durumdur. Yani böyleleri daha fazla olabilir.

Erkeklerimiz de bu konuda eski birtakım ilişkilerin yüklü kalıntıları haline geliyorlar. Genelde partinin eğitimi bu konudaki eğitimin de temeli olmaktadır. Ama yine de oldukça feodal yargılarla yüklü bir durum söz konusudur. Dolayısıyla parti içinde kadın-erkek ilişkilerinin düzeyinde özgürlük kuralları daha fazla gelişmiş değil. Sizlerin birbirinize karşı belli bir yabancılığı yaşadığınızın belirtileri vardır.

Yaklaşımlardaki sakatlık belirginlik kazanıyor. Yaklaşımlar önemli oranda duygusal sınırları, feodal kalıntıları ve küçük-burjuva ilişkilerin sınırlarını fazla aşmıyor. Eğer bu durum sürekli yaşatılırsa çürütür insanı. Biz devrimciler kendimize güvenen insanlarız. Ve ilişkilerimizin tümünün devrimcileştirici amacı ve özelliği vardır. Yani parti saflarıdır, fırsatlar, imkanlar var, değerlendirelim demekten ziyade, bu özgür ilişkiyi büyütme görevimiz vardır. Neyiniz olursa olsun, yakınınız, eş dost meselesi yapmadan, eğer parti saflarında

ciddi bir kadın-erkek ilişkisi yaratılmak isteniyorsa her şeyden önce buradaki özgürlüğe giden yolları, kişiliklerin karşılıklı iradesini ortaya çıkaracağız. Erkek kesimi, ‘kadın iradesi zaten zayıf, rahatlıkla parti saflarında dıştalanabilir, zayıf bırakılabilir’ şeklindeki bir yaklaşımı geliştirebilir. Ve kadın kesimi de, ‘parti saflarında geniş özgürlük, saflık var, tarihsel kurnazlığımızı da kullanırsak altını üstüne getiririz’ diyebilir. Bunlar tehlikeli yaklaşımlardır. Partinin özgürlük safları kanla, büyük deneyimlerle sağlanmıştır. Bu saflarda ne feodal, küçük burjuva önyargıları konuşurmak, ne kurnazlıkları ve ne de kendine has incelikleri dayatarak sonuç almak olur. Herkes ancak buraya değerleri biraz daha büyüterek, yoldaşını geliştirerek yaklaşabilir. Kadın iyi bir şey sunmak istiyorsa, kendi kadınlığının topluma katacağı muazzam ilericiliği görmelidir. Bu ne olur? Yüceltilik, hoşgörü, sevgi, saygı olur. Yüzyılların baskısından kurtulmuş bir örgüt saflarında özgürlük mücadelesi daha iyi yürütülür. Orada iradeni konuşturacaksınız. Toplumda bulamadığınız fırsatları burada değerlendirir. Parti safları bunun içindir. Yoksa burada kendini beğendirtme, ne de olsa az sayıda kadın var, biraz daha iyi yarış yapabilirsek kendimizi en iyisi gibi gösterebiliriz demek doğru değildir. Kadın şunu diyebilir: ‘Burada büyük bir fırsat var, toplumda beni ezen, mahkum eden, hiçleştiren bir statüye karşı son derece eşit özgür bir statü vardır. Ve bunun kıymetini bilmeliyim, dolayısıyla şehitlerin kanyıyla, direnişçilerin çabasıyla sağlanan bu ortama zenginlik katmada katkım olabilmeli.’ Evet, parti saflarındaki kadın kesiminin yapması gereken budur. Yakın geçmişimiz bu konuda bize fazla bir örnek sunmamıştır. Gördüğümüz çok sayıda örnekte ise, geçmiş kadın kalıntılarında, kadınsı yaklaşımın kalıntılarında kurtulamama söz konusudur. Bu konuda provokasyona malzeme sunan birçok davranışın çıktığı bilinmektedir. Yine düşman bu zayıflıkları görerek saldırıya yönelmiştir. Özellikle de PKK’nin kadrolarını bu gerici ilişkilerden, duygusal, basit, yine cinsler arası, gerici evliliklerden uzak tutmak için özel tedbirler geliştirdiğini bilen düşman, bu temelde kadını bir silah olarak kullanarak kadrolarımızı çarpıtmaya çalışmıştır. Tabii ki bu sonu gelmeyen bir çabaydı.

Biz baştan beri ihtiyatla bu soruna yaklaştık. İster ana eş olsun, isterse saflarımıza gelen kadınlar olsun hepsine gereken saygı ve sev-

giyi hiç eksik etmeden; buranın özgür saflar olduğunu, özgür yaşanabileceğini bir teminat olarak koyduk. Ama aynı zamanda bizim beklediğimizde özgür bir kadın, bunun giderek en derinliğine özgür bir kadın hareketi olabileceği ve bu konuda sergilenecek çabanın sonuna kadar destekleneceği biçimindeydi. Bu konuda her ne kadar büyük başarılar kaydedilmişse de, bizde egemen olan anlayış budur. Bugün özgür kadın hareketine giden yolu çok iyi seçmişiz. Partileşmemiz bu konuda en sağlam güvencedir. Bazı olumsuz istisnalar partimizin teminat olma özelliğini asla bozamaz ve sarsamaz. Bundan sonra sağlanacak gelişmeler bunun doğru kullanımına bağlıdır. Sizler bugün bu konularda daha sağlıklı düşünebilir, daha sağlıklı öneriler, ilişkiler sistematığıne kavuşabilirsiniz. Bunun olanakları mevcuttur. İster bay, ister bayan olarak yaklaşılın, kadın sorununun nasıl devrimcileştirilebileceği sorusuna doğru cevap verebilirsiniz. Yanlış ilişki nedir? Doğru ilişki nedir? Bunlara cevap verebilirsiniz. Bu konularda bazı engellerden, tutkuların önemli oranda kurtulmuşsunuz, bunun kullanılması gerekiyor. Bunlar görevdir. Kullanmamak görevleri yerine getirmemektir. Görevini yerine getirmeyenin de iyi bir öncü olabileceğini sanmıyoruz. Bir öncü komple öncüdür. Öncü her alandaki görevlerine sarılan, belli gelişmeleri sağlayan kişi demektir. Buna rağmen 'biz bu konuda çok zayıfız, ne de olsa duyguların yüklü olduğu bir alandır, ben bu konuda çok dayanıksızım, biraz da gevşemişim' demek olmaz. Örgütün özüne yaraşır bir ciddiliği, dayanıklılığı, özgünlüğü sunmalıyız.

Toplumumuz ağır feodal kalıntıları, yaygın küçük burjuva ilişkileri ve sömürgeciliğin görülmemiş dayatmalarını en son sınırına kadar yaşıyor. Ve bunlar istemeyerek de olsa önemli oranda parti saflarına akıyor. Bunlar kadrolarımızın düşünce ve ruhlarına da sızıyor. Onun için bunlardan kaynaklanan birçok hastalık bu zemini de bulandırıyor. Entrika, dedikodu, kurnazlık bazen bir yöntem olarak parti içinde vücut buluyor. Bunlar sahiplerini zor duruma düşürecek tehlikeli hastalıklardır. Biz herkese emeğine, mücadelesine göre parti içinde yer verme veya partide bir mücadeleci kılma durumundayız. Genelde olduğu gibi özelde de omuzlara basarak yükselme olmamalıdır. Emek en yüce, belirleyici ölçü olmalıdır. Söz konusu olan, entrika peşinde koşan emek değil, devrimci emektir. Görevlerin yüceliğini göz önüne

olarak zamanımızı en iyi bir biçimde kullanmalıyız. Israrla ‘talihsizliktir, geçmişimiz şöyledir, tarihi olmak istemiyoruz’ diyerek hiçliğe, yoksulluğa sevdalanmayalım. Yaratıcılıktan uzaklaşmaya değer veremeyelim. Gerisi gelişmeyi yaratacak olan yetenekleri konuşturacaktır. Bu konuda da arkadaşların zayıflıkları insanı endişelendiriyor. Hayır. Büyük adam her konuda büyük olmalıdır. Her biriniz yüzlerce köle kadını özgürlüğe kavuşturabilirsiniz. Yani birçok erkek arkadaş onlara bilinç vererek, eğiterek, örgütleyerek ve mücadele ettirerek bunu yapabilir. Kadına yaklaşmak cinsel erekli olmak zorunda mıdır? Veya aile kurmaya mı yönelik olmalıdır? Hayır. Tam tersine onların büyük özgürlük hareketinin en sonuç alıcı yöntemlerini biz bulmalıyız ve dayatarak onları mücadeleye çekmeliyiz. Bunun önemli bir güç kaynağımız olduğunu bileceğiz. Yok bu konuda bizim bildiğimiz erkek-kadın ilişkisi toplumda, okulda, fabrikada böyle olur denilmemelidir. Bizde böyle olmamalı ve bu geleneği kırmalıyız. 70 yaşındaki nineden, 15 yaşındaki genç kıza kadar bu yöntemlerimizi geliştirerek bunları devrimcileştirme görevlerimizi başarmalıyız. Burada cinselliğin, duygusallığın, özel aile vb ilişkilerin çok az bir sahayı kuşatması gerektiğini; bir kadroya bu tip yaklaşımların egemen olmaması gerektiğini özenle belirtiyoruz. Yani biz, ne çok aşırı duygusal, yalnız doğal özellikleri konuşturan bir yaklaşım gösterebiliriz –ki bu baştan çıkmadır– ne de aman günahtır, inandığımızı göre şöyledir böyledir, uzak dur gibi bir yaklaşımı gösterebiliriz. Hayır, insan devrimci eylemle ele alınması, işlenmesi, büyütülmesi, yüceltilmesi gereken bir eylem alanıdır. Böyle öncüler olunabilir mi? Zaten büyümemizin yegane yolu da budur. Bunu yapan erkek veya kadın büyüklüğünü kanıtlamıştır. Diğer erkek veya kadınlar düzenin sınırlarını kırmayan, aşmayan ve dolayısıyla öncüleştirmeyi sağlayamayan kişilerdir. Namuslu olmak, büyük rol sahibi olmak da öncüleştirmekle mümkündür. Bu role cesaret etmeliyiz.

Her ne kadar Batılı toplumların bu sorunları yoksa da, bizim de bu denli yüklü sorunlarımız var. Sınırlarını oldukça geniş ele almaya çalıştığımız gibi bizimki burjuva temelde bir özgürlük hareketi değildir. Kendi içinde belirtilen özgünlüğü taşıyan bir harekettir. Eğer bir erkek kadro gittiği herhangi bir alanda, var olan yüzlerce bayana sağlıklı bir örgütlenme götüremiyorsa, bu kadın özgürlük hareketi

konusundaki görevini hiç anlamamış ve yerine getirmemiştir. Yine saflarımızdaki bir bayan kadro, eğer kadının muazzam örgütsüzlüğünü görüp, bu konuda bilinci, örgütlenmeyi teşvik etmiyorsa ve yakkın çevresini bile örgütlemiyorsa büyük bir eksiklik içindedir. Kadın sorunundaki karşılıklı görevlerin önemini görmek ve çalışmak gerekir. Fakat bizde bırakalım toplum içinde böylesi devrimcileştirme görevini yerine getirmeyi, bir birimin içinde birkaç bayan oldu mu orası bir cadı kazanına dönüşüyor, bazen bir dedikodu merkezi oluyor. Birbirlerini çekemiyorlar, kavgaya başlıyorlar, kavgadan sonra da başımıza bela oluyorlar. Şimdi gerçekten de bu çok düşünüp üzerinde durduğumuz bir sorundur. Bir gerilla birliğine bayan kadro vermeli miyiz, vermemeli miyiz? Acaba karşılıklı ilişkileri sağlıklı götürebilirler mi? Acaba çok çeşitli olumsuzlukların zemini haline gelmez mi? Erkekler ayrı, bayanlar ayrı mı savaşmalı? Neden bu soruları soruyoruz? Çünkü –nedeni ne olursa olsun– iyi örnekler sunulmuyor da ondan. Bazen hemen eski, geçmiş ilişkiler hortlatılıyor.

Genellikle köylü yapımız zayıftır. Köylü kökenli erkek arkadaşlar bu konuda hemen duygusal tutumlar içine girebiliyorlar. Bayanlar bu konuda eğitici, örgütleyici görevlerini fazla yerine getirmiyorlar. Onlar da ne de olsa özgürlük ortamıdır diyerek bunu çok yanlış anlayıp uygulamaya çalışıyorlar. Ve tabii ki bundan zarar görüyorlar. Bugün bu ilişkiyi devrimcileştirmek, en yararlı ilişkilerden birisi haline getirmek ve Kürdistan’da çok güçlü olan kadın potansiyelini bu sürece akıtmak çok önemli bir görevdir. Hem sınıfsal ve hem de cinslerarası eşitliğe giderken en ciddi görevlerden birisidir. Kadın buradaki kurtuluşunu böyle bir sürece güçlü, örgütlü katılmakla elde edecektir. Özellikle günümüzde bu sürece ne kadar örgütlü, bilinçli ve kendi özgünlüğü içinde kendi hedeflerini ortaya koyan bir birlik programına sahip olarak ve öncülerini oluşturarak girerse; daha şimdiden uluslar, sınıflar ve cinsler arasındaki eşitliğe gitmede en sağlam garantileri oluşturmuş demektir. Parti hareketimiz bu konudaki çabalarını bununla da taçlandırabilir.

Bu kadar fedakarlığın, cesaretin sergilendiği bir hareket olduğumuza göre yaratıcılığı bu alanda da sergileyebiliriz. Cephe kuruluşlarına doğru giderken, gerçekleştireceğimiz bir kuruluş da kadın birlik hareketidir. Bu ele alınacak soruna yönelirken dayanacağımız

teorik perspektif böyle geliştirilebilir. Teorik perspektife dayalı program ve örgütlenme zor değildir. Bu konuda biraz siyasal, toplumsal hedeflerini yoğunca işleyenler, program ve ardından da örgütlenme, çalışmalarının olduğu bütün alanlara –ülke içi ülke dışı, silahlı silahsız– yayabilirler. Bu konudaki mevcut imkanları iyi kullanmak gerekir. Her konuda olduğu gibi bunda da yoğun çaba harcamak, ciddiyetle ele almak, katkı sunmak gerekiyor. Gelişebilecek bir birlik hareketinin özgünlüğüne de gerekli pay verilmelidir. Bunu işleyenler için ciddiyetini kavrayarak götürebilmelidirler. Yani her devrimci bulunduğu alanda, doğru yaklaşımları esas alarak birkaç kadın kadroyu devrim için eğitebilmelidir. Kadın yola çıkarken alışlagelmiş kurallar gereği bir yere bağlanmayı temel almaktan ziyade, özgür ilişkileri hedeflemelidir. Her şeyden önce burada özgür ilişkiler, örgüt ilişkileri vardır. Özgür iradelerin ortaya çıkarılması gerekir. Buna dayanmayan ilişki, evlilik vb dahil devrimci ilişki olamaz.

Bizim kadın hareketine sunabileceğimiz en önemli destek bu yaklaşım olabilir. Yaklaşımımızın arkadaşların bilincini doğrultabileceği, zenginleştirebileceği kanısındayız. Hiç olmazsa bundan sonraki tartışmalara, uygulamalara bu temelde yaklaşırsa, bazı acayiplikler ortaya çıkmayacağı gibi sınırlı bazı gelişmeler de sağlanabilecektir. Çünkü bazı arkadaşları derinden endişelendiren ve iliklerimize kadar işlenen bir konudur. Aileye, eşe karşı görevlere ve kadına nasıl yaklaşacağız? Bunların ciddi sorunlar olduğu doğrudur. Ama buna yaklaşımı en doğru ve en ileri düzeyde böyle koyabiliriz. Gerisi bir yaratılış, bir özgürlüğü geliştirme olayıdır. Biz bu soruna ne hilekarca yaklaşırız, ne de küçük burjuvalar gibi gözümüz görmesin, her şey olsun deriz. Bunu sağlıklı ilişkilerin, piyasadaki her türlü sahtekarlığın sergilenebileceği bir alan olarak göremeyiz. Böyle yaklaşmak büyük bir saygısızlık demektir.

Bazı arkadaşlar kişisel sorunlarını zaman zaman bize sundular. Tartışılacağını söyledik. Sunduğumuz yaklaşım temelinde, bunu zengince ele alabilir, konumlarını gözden geçirebilir ve daha kaldıracabilecek sonuçlara ulaşabilirler. Şunu özenle belirtebiliriz ki, bu konuda hiçbir sıkıntı bizi yüce yaklaşımlardan, devrimci görevlerimizden alıkoyamaz. Çok iyi biliyoruz ki, provokasyon kendisini geliştirirken ve bu alanı kullanmaya çalışırken ‘gençliğimiz boşa gidiyor, bilmem

sonu ne olacak' gibi kokuşmuş şeylerle körüklüyordu. Tabii ki böyle bir şey yok. Birlik, özgürlük faaliyetimizde bu kadar köhnemiş –ki bu utanılası yaklaşımlar aynı zamanda düşmanın da körüklediği yaklaşımlardır– düşüncelerin yeri olamaz. Bizim ve tüm direnişçi değerlerimizin harcadığı çabalar basit çıkarlar uğruna, işte 'gençliğimiz şöyle oldu, evimiz barkımız başımıza yıkıldı' diyerek sergilenmedi. Bunlar direnişçi değerlerimizin akıllarına bile gelmedi. O halde onların ardılları olarak, onlara yarasır bir tarzda yaşamasını bileceğiz. Bunun için, bazı bireysel sorunları olan arkadaşların partiye ve partinin bu konudaki yaklaşımlarına güvenerek kendilerini arındırabileceklerini, devrimin getirdiği çözümü kendilerinin de çözümü olarak görebileceklerini belirtelim. Kendi içlerinde dağ gibi yükselttikleri sıkıntı şatolarını yıkmaktan çekinmemeleri gerekir. Biz ihtilalciler olarak düne, eskiye bağlı her şeyi altüst edebilen ve yeniden kurmaya cesaret edebilen öncüleriz. Dolayısıyla anlayışımızı karartacak çok tehlikeli bir geçmişe ilişkin endişemiz olamaz. Gelecekle o kadar doluyuz ki, burada her şey yeniden yaratılabilir. Ve o kadar yıkılması gereken bir geçmiş var ki, burada yıkılacak her şey geleceğin kuruluşunun en sağlam zemini haline dönüştürülebilir.

O halde parti saflarımızda kadın özgürlük hareketinin, genel özgürlük hareketimizin zenginleşmesine getireceği katkıyı, çeşitliliği engelleyen bir öge olarak kullanılmasına yetkince karşı duralım. Bu ilişkinin genelde yarattığı zayıflığı, ağır sorunları tersine dönüştürelim. Bu konuda partisel gelişmemizi ağırlaştıran, bizi bütün enerjimizi, irade ve bilincimizi parti faaliyetine vermekten alıkoyan; bu alana yönelik, bundan kaynaklanan sıkıntı, eleştiri, güdüsel yaklaşımları ve her türlü çarpıtmayı bertaraf edelim. Bunun yerine partiye muazzam güç katan, mücadelemize zenginlik katan bir yaklaşım ve uygulamanın sahipleri olarak, onun özgürleştirici rolünü sonuna kadar oynatalım. Bundan sonra yönelinecek daha sağlıklı tartışma ve önerilerden de alacağı güçle partimiz, bu konudaki uygulamalarını daha güçlü geliştirebilecektir.

* Bu değerlendirme 1987'de 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü vesilesiyle Mahsum Korkmaz Akademisi öğrencilerine hitaben yapılan konuşmadan alınmıştır.

Aile ocağı üzerine

Kürdistan’da aile, toplumsal düşüncenin ve pratiğin en fazla yoğunlaşacağı bir saha; toplumsal varlığımızın kabesi ve hatta birçok kurumun parçalanıp dağıtılması sürecinden sonra dayandığı en son nokta, onun atomu denilebilecek bir kurumdur. Ülkemizde ailecilik, siyasetçiliktir, particiliktir. Hatta bir inanç haline getirilmiştir. Ailecilik, yaşamın hemen hemen ana merkezi haline gelmiştir. Sözde sosyal bir kurum olmakla birlikte aile, bugün her türlü gerici sosyal kültürel değer yargılarının yoğunlaştığı bir saha olmaktadır. Bu durumuyla da toplumun ulusal kurtuluş konusundaki gelişimini dumura uğratan, adeta onu dizginleyen, bağlayan temel bir gerici mihrak rolünü oynamaktadır. Ailecilik, düşmanın üzerinde en çok oyun oynadığı bir kurum durumundadır.

İçindeki bireylere –kadın, erkek ve çocuklar– kaostan başka hiçbir şey yaşatmadığı halde aile, yine de bireylerin beyinlerini en çok meşgul eden kurum olmaktadır. Öyle ki bu, sadece toplum açısından değil, partimiz saflarındaki birey açısından da bir gerçektir. Birçok arkadaş, düşüncelerinin ana merkezini ailecilik işgal ettiği için iflah olmamaktadır. Bütün bunlar dikkate alındığında ailecilikle mücadele ve onun çözümlenmesi, bizde, sömürgeciliğin çözümlenmesine eş değer bir önem göstermektedir. En az sömürgeciliğin çelişkilerini bulup ortaya çıkarmak ve onunla mücadele etmek kadar, bu kurumu da ortaya koymak, üzerinde düşünce geliştirmek ve onunla mücadele etmek gerekir.

Aile, dinin etkilerinin de en fazla yoğunlaştığı bir sahadır. Dinin ayrı bir kurum olarak almamızın nedeni de budur. Bunların hepsi temel tutucu değer yargılarıdır ve bizde oldukça güçlüdür. Ağalık, aşiretçilik, kabilecilik gibi kurumlar da bugün ailecilik biçiminde yoğunlaşmıştır. Aşiret, kabile denildiğinde akla güçlü bir aile gelir; bu diğer küçük aileleri de temsil eder. Ancak hepsi de en çok kendi ailesini düşünür. Aşiret reislerinin de, aile reislerinin de tümünün en büyük derdi aile kurumunu geliştirmek, bu kurum içinde daha fazla çocuk, kadın, para ve servet sahibi olabilmek, kısacası daha fazla mülkü bir araya getirmektir. Onun fabrikası, holdingi, her şeyi budur. Bizdeki biçim, ailecilik kültürünün ulaştığı en gerici kurumu ifade ediyor.

Bütün bunları sıralamamızın nedeni, bu kuruma yönelik eleştirileri daha önce fazla yapamadığımızdandır. Eleştiri ile birlikte bu kurumu devrime nasıl yararlı hale getireceğimizi hesaplayarak onu kendi tarihi ile ele alıyoruz. Mesele burada, ana babalarımıza ne sövgü yağdırmak ve ne de övgü dizmektir; objektif bir gerçeklik olan bu kurumu devrimin eleştirisi süzgecinden geçirmektir.

Ailenin vazgeçilmezliği vb türünden bir değerlendirme yapmaktan ziyade, onun toplumsal ve ulusal gelişme içindeki rolünü açığa çıkartmak gerekir. Genelde sosyalizm de bu kurumu eleştirmiştir. Feodal ve burjuva aileyi eleştiriye tabi tutmuştur. Engels'in ailenin kökeni ve yapısı ile ilgili eleştirisi ve değerlendirmesi ünlüdür. Bu bizim için de özenle ele alınması gereken bir tanım ve teorik çerçevedir. Bizde sorunun ağırlaştığı köklü hastalıkların kaynağı olduğu bir gerçektir. Ancak yine de mesele, aileye sövgü ya da övgü meselesi değil, olduğu gibi görerek gelişmelerimiz, değerlerimiz içindeki konumunu belirtmektir. Devrimciliğin en önemli özelliklerinden biri bu alana yönelik yaklaşımın da devrimci olmasıdır. Ancak sanıyorum ki, hepimiz bu kurumdan etkilenmişiz. Hepimiz bu kurum içinde büyümüşüz, birçok etkisini yaşamaktayız. Bu nedenle de bu kurumu çok yönlü olarak ele almamız gereklidir. Yani onun tarihsel gelişimi, sömürgecilikle bağlantısı, aşiretçi feodal yapılarla bağlantısı, halen geçerli bir kurum olarak ülke ve ulusal yapı içindeki yeri, toplumsal gelişmedeki fonksiyonu incelenmelidir. Ayrıca bu kurumun kendi iç yapısı, bunun içinde ana, baba ve çocukların kendi aralarındaki

ilişkileri, kurum içinde hakim olan anlayışlar, bunların feodal ya da burjuva mı olduğu, demokrasinin olup olmadığı vb birçok kavramın incelenmesi gerekir. Kadın-erkek arasındaki ilişkilerin durumu nedir; eşitlik mi, kölelik mi hakimdir? Çocuklar üzerindeki anlayış nedir, ilişkileri nasıldır? Bunların değerlendirilmesi önemlidir. Aynı şekilde bu kurumun ilericilikle tutuculuk doğrultusundaki önemli rolü özenle vurgulanmalıdır. Soruna, bu kurumla bağlantı içinde, böyle bir kurumu amaçlayan ya da sonuçta bu kurumu doğuran kadın-erkek ilişkisi olarak da yaklaşmak gerekiyor. Ayrıca, bu kuruma doğru bir yaklaşım getirebilmemiz için partimizle bu kurum arasındaki ilişkiyi, onu nasıl bir eleştiriye tabi tutmamız gerektiğini, bu kurumun etkilerini içimize nasıl yansıttığını ve bizim devrimci görevlerimizin ne olması gerektiğini kapsamlı olarak ele almamız gereklidir. Bizim geldiğimiz kuşak açısından ana babalanmızın temsil ettiği bu kurum, gerçekten düzenin en çok dayandığı hakimiyet noktasıdır. Halen çoğunuzu sömürgecilikten değil, bu kurumun etkisinden kurtarmaya çalışıyoruz. Aynı şekilde tüm bir halkı gerçek anlamda sömürgeciliğin baskı ve sömürü kaynağı olan kurumlardan değil, öncelikle baskı ve sömürüye en tehlikeli dayanağı teşkil eden bu kurumun etkilerinden kurtarmaya çalışıyoruz. Bu kurumun en kötü yönü, ana, baba ve yetişen çocuklar tarafından bağlı kalınması, korunması, üretilmesi ve devrimde de sürdürülmesi gereken bir olgu olarak ele alınmasıdır. Bu kurum sürdürülemezse insanımızın adeta ufku kararıyor, kendisini dünyanın en başarısız bireyi sayıyor. Oturmuş bir ailesi yoksa, ailesinin sorunlarını halletmemişse bizim birey kendisini namussuz, alçak ve başarısız yerine koyuyor. Toplum da zaten böylesinin hiçbir işe yaramadığı, bir baltaya sap olamadığı konusunda şartlandırılmıştır. Aile karşısında başarılı olmayan kişiyi adam yerine koymuyor, en kötü yaklaşımlarla değerlendiriyor. Dolayısıyla burada şöyle bir sonuç ortaya çıkıyor: Geri, yaramaz ve son derece tehlikeli sonuçları da olsa, herkes aileye taparcasına hizmet etmek zorundadır! Hizmeti ise, ‘para getir, aileyi koru, aile uğruna öldür!’ Aslında aile için neden öleceği sorusunun cevabı belli değildir. Bunun anlamsızlığını kendi yaşamımdan bir örnekle dile getireyim.

Yedi on yaşları arasındayken ailenin katı geleneklerine göre ölmek gerekiyordu. “Aile, uğruna savaşılacak ve ölünecek bir kurum mu-

dur; onun için neden sürekli kavga yapalım” sorularını biz o zaman da sorduk. Sizlerin bu konudaki durumu benden daha ağırdır. Ailecilik meseleleri yüzünden bol kan dökenler olduğu gibi, hayatını adayanlar da az değildir. Anasının, babasının iyi oğlu kızı olmak, ailenin sadık bendesi olmak için her şeyini ortaya koyanlarınız az değildir. Sanıyorum bizi devrimci olmaya iten en önemli nedenlerden birisi de, daha baştan itibaren aile kurumuna bu kadar önem atfedilmesinin anlamsızlığını görmemizdir. Ailenin kötü çocuğu olduğumuz için değil, bu kurumun incir çekirdeğini doldurmayan meseleleri için gençleri boğuşturmayı son derece saçma ve tehlikeli bildiğimiz için, sürekli aramıza mesafe koyduk ve eleştirisel yaşadık. Bu gerici kurumu böyle eleştirmemizin bizi devrime yaklaştırdığını açıkça belirtelim. Eğer birçoğunuzun devrimciliğinde ciddi eksiklik varsa, çocukluğunuzdan beri bu kuruma tapınmış ve hala da bundan sogunmamış olmanızdandır. Bu tapınma ve benimseme sizi gözü kara bir aileci yapmıştır. Daha önce dediğimiz gibi ailecilik bizde particiliktir. Kabe gibi görüp tapınmadır ve gelişkin olan nokta budur.

Aramızdan birçok arkadaşın görüp tanıdığı Avrupa’da aile son derece çözülmüş bir durumdadır. Sosyalist ülkelerde de durum daha değişiktir. Bunları ifade ederken aile fertlerimizi beğenmemek gibi bir yaklaşımımız yok. Biz, kurumu eleştiriyoruz; bu kuruma hakim olan zihniyeti, karakteri, özellikleri açığa vurmaya çalışıyoruz. Bu insanlar gerçekten zavallıdırlar. Belki dünyanın en zavallı insanları bizdeki ana babalardır; kurtarılmaya ve desteklenmeye muhtaçlar. Ama bu, bizim onların oluşturduğu kurumu eleştirmemizi engellemediği gibi, onlara en çok yararlı olmamız için de onların –şahıslarını değil– ilişki, gelenek ve ahlaklarını eleştirmemiz zorunludur. Bu konuda daha yapıcı örnekler verebiliriz. Birçok aile evladına sahip çıkma adına bizim mensuplarımızı düşmana teslim etti ve bunların çoğu idam cezası aldı. Bunlar hep aile sevgisi yüzünden, çılgınca bir bağlılıktan ileri geliyor. Bizde çok yaygın olarak girilen aile uğruna savaşlar, ailenin kurulması amacına yönelik olmasına rağmen, aileleri en fazla parçalayan, kana ve gözyaşına boğan bir özelliğe sahiptir. Aileyi korumak için girdiğimiz kan davaları da gerçekte ailenin yıkılmasına yol açıyor.

Toplumda aileyi kurtarmak için ailenin temelleriyle nasıl oynan-

dığını Türkiye örneğinde görüyoruz. Aile kendisini açık pazara koy-muş satıyor; para için oğullarını, kızlarını ve hatta eşler birbirlerini satıyorlar. Oysa ailenin tanımında en belirgin yan, onun dürüst, saygılı, paraya dayanmayan ilişkilerin yoğunlaştığı saha olmasıdır. Ama burada birbirinden para sızdırma ve birbirinin sırtından para kazanma işi geçerli olmuştur. Burjuvazi aileyi kullanmıştır, alım satımın bir kurumu durumuna getirmiştir. İlk oluşumunda aile, gerek doğal güçlerin karşısında, gerekse toplumsal gelişmenin karmaşıklığı altında tek başına direnme zayıflığından ötürü, direnmeyi ortaklaşa geliştirmek üzere erkek ve kadının geliştirdiği bir ilişkidir. Başlangıçta sınıf çıkarlarıyla da bağlantılı olmayan bu oluşum, kaynağını ilkel komünal toplumdan alır. Demek ki özgür, eşit aile mümkündür. Tanımı böyle olan bu kurumun başına daha sonra gelen belki de hiçbir toplumsal kurumun başına gelmemiştir. Kapitalizm, bu kurumu yaşatmak adı altında bugün onu yerle bir ediyor. Bizde bu, daha iğrenç biçimlere ulaşmıştır. Nitekim, kendini bu etkilerden korumayan birçok mensubumuz bunun ağırlığı altında siyasallaşmıyor, sosyalleşmiyor, parti içinde pratikleşemiyor ve pratik uygulamada zayıf kalıyor. Parti içinde birçoğunuz parti ailemiz diyorsunuz, ama ailecilik ve partililik birlikte olmaz; ailecilik ilişkileri siyasal ilişkiler olarak ele alınamaz. Eğer bir hanedan ailesi olsaydık, bunun ilişkilerinde belli bir siyasal değer olabilirdi. Nitekim böyle aileler vardır; bunlar aristokrat veya gelişmiş burjuva aileleridir; bunlardan başkan, bakan vb çıkar, ama bizim aile böyle değildir. Bizim aileler ancak sömürgeciliğin kurumlarını iyi uygulayan, onların maşası olan bir konumu yaşıyorlar.

Aile çıkarları temelinde yaşamaktan kayış, aile ve çevre ortamında en hayırsız, en işe yaramaz görülme için yeterlidir. Nitekim ben de daha küçük yaşlarda bu tür değerlendirmelerle karşılaştım. Okul arkadaşlarım arasında babasının çıkarları doğrultusunda çalışanlar az değildi ve böyleleri en akıllı diye sunuluyordu. Gerçekte ise bunlar, beş para etmez düşkün adamlardı. Bu adamlar toplumsal gelişmeye hiçbir katkı sunmadılar. Kendilerini esir ettikleri bir maaşla neyi kurtardıkları belli değildir. Aileyi nasıl kurtardıklarını da bilmiyoruz ve kurtardıklarını da sanmıyoruz. Çünkü sorunlar had safhadadır. Onlar, sırf aileye yaranmak için biraz entelektüel güç kazanmış ve

sözde aileyi kurtarmak için bütün düşünce güçlerini satmışlardır. Bunlar, aile kurmak veya aileyi kurtarmak için yüreğine kadar bir maaşı yaşarlar; ama, bir maaşı yaşamak da yüreğine kadar TC'yi yaşamak demektir. Çünkü maaş, TC'ye hizmetten geçer. Bu, muazzam bir gericilik kaynağıdır. Saflarımızda bile halen bazıları aile diyor, aileyi ne yapacağım, nereye koyacağım diyor. Biz de böylelerine şunu diyoruz: Aileyi korumak ve kurtarmak için önce partiyi esas alacaksın ve partiye dayanacaksın; bugün aileleri de kurtaracak olan partidir. Ancak bazı öğeler “on yıldır aileyi düşünüyorum, kafamı altüst etti” deyip, çılgınca hatalara girip ihanet ediyor, kaçıyor, düşmana sığınmıyor ve kul köle oluyor. Bunun bilançosunu halen çıkaramadık, çıkarırsak zararhanesi gerçekten dehşetle karşılaşır.

Adam aile ilişkisini unutmuyor; sosyal ilişkisinin çerçevesi adeta aile ilişkisiyle sınırlı; ‘benim ailem’ diyor, başka şey demiyor. Babalarımızın ve ailelerinizin en etkin felsefesi şudur: Köyün en iyi ailesi, kentin en iyi ailesi biziz! Komşusuna kesinlikle sıradan bir değer bile vermek yok. Ne kadar köylü ailesi varsa, o kadar kendini beğenen aile vardır. Aile şovenizmi dediğimiz olay! Gözükara bir biçimde herkes kendi ailecisidir. Böyle derinliğine yaşanan aile şovenizminin ne kadar duygusallığı içerdiği ve bunda ne kadar derin olduğunuz ortadadır. Herkes böyle düşünürse, ortada toplumsal düşünce, toplumsal ilişki diye bir gelişmeden bahsedebilir miyiz? Hayır! Bunlar bağımsız atomlardır. Doğada atomlar birleşerek molekül olur, onlar birleşir organizma olur. Bizde aile atomdur, ama birleşmiyor; birleşmeye yatkın değildir. Ailelerimiz antisosyaldır, antisiyasaldır ve düşmanın tahrik ettiği bir öge durumundadır. Dikkat edilirse, düşman da bunu eritmiyor, ortadan kaldırmıyor, kullanıyor; toplumu dağıtmak için atomize ettiği bu kurumu adeta zorla bu durumda tutuyor.

Bu sonuçlar önemli. Dikkat edilirse aile, düşüncemizin ana merkezini işgal etmiştir, davranışlarımızın bir kabesi gibi çekim merkezi durumundadır. Belki biz bundan biraz kopmuşuz, fakat toplum yaygın olarak bunu yaşıyor. Ana babaların çocuklara düşkünlüğünden bahsedilir. Onu da açıklayalım: Çocuklar onların elinde bir sermayedir. Çocukları sevmiyorlar ya da saymıyorlar, demiyorum, ama bir sermaye olarak değerlendiriyorlar. Adamın sosyal kurumlarda

parası ve ilişkileri yok, ama o kendisini bir aile reisi olarak bir başkan gibi görmek durumundadır ve çocuk ise bu durumda onun bir etkinlik ve tatmin aracı olmaktadır. Kadına ne kadar boyun eğdiriyor, çocuklar elini ne kadar öpüyorsa, o, o kadar büyüklük hürsına kapılır. Halbuki modern burjuva ailede ve sosyalizmde bunlar hiç yoktur. Kürdistan toplumunda erkek, toplum içinde bir mevki ve yetki sahibi olamadığından, saygınlığı toplumsal ilişkilerdeki temsil yeteneğinden elde edemediğinden, bütün bunların hepsini sahte bir biçimde ailede yaşamaktadır. Örneğin Kürdistan’da baba aile içinde kendini rahat ve mutlu hisseder, kendinden geçer. Çünkü aile ona boyun eğer, bu da manevi haz verir. Erkek olarak toplumda, siyasette, ilişkilerde kaybetmiştir; ona sadece bu küçücük kulübesinde başkan olma imkanı kalmıştır. Bu durum, çocuklar üzerinde köleleştirici etkide bulunur. Ailede babanın çocuklardan beklediği daima itiaat; despotizm ve kölelik de olsa, hatta alma satma biçiminde de olsa itiaat! Bu itiaat, ‘çocuğumu sana teslim ettim, çocuğumu sana emanet ettim ne yaparsan yap, eti senin kemiği benim’ vb gibi sözlerde de ifadesini bulmaktadır. Tabii ki kadına uygulanan daha dehşetlidir. Kız çocuğunun tüm işi gücü daha iyi boyun eğmektir ve daha iyi alınıp satılır bir konumu yaşamaktır. Bütün bu gerçekler karşısında ‘en iyi baba’nın yaşadığı, aslında bu temel gerçekler dışında bir durum değildir. Hiçbir baba ailesinin bireylerine ‘şu önemli sosyal ilişkiyi geliştir, şu önemli siyasal göreve sahip çık, senin bir nolu görevin budur, benim ailemde bu terbiye geçerlidir’ dememiştir. Tersine daima siyasal-sosyal ilişkilerden kaçışı, doğrulardan ve zorluklardan kaçışı örgütlemiştir. Tabii ki bu da hep devlete sığınmayı getirmiştir. Aileler bu anlamıyla kötü birer devletçidir. Faşizm değerlendirmelerinde, birçok ülkede faşizmin küçük burjuvaziye dayandığı belirtilir; bizde, faşizm aileye dayanır. Kapitalist ülkelerde küçük ve orta burjuva kesimlerden epey güç almasına rağmen, 12 Eylül pratiği göstermiştir ki, bizde faşizmin en çok kullandığı küçük ve orta sınıf kökenli aileler olmuştur. Bu kesimlerin ‘çocuğumuzun başına bir şey gelmesin, 12 Eylül öncesi gibi ölmesinler’ diye Özal’ı destekledikleri bilinir. Özal’ın da bu nedenle, “bize oy vermek zorundasınız, çünkü biz istikran temsil ediyoruz” demesi vardır. Gerçekten de bunların seçimlerde temel sosyal dayanakları bu aileler

ve ailede hakim olan ailecilik anlayışıdır. Bu, sonuçları az olan bir mesele değildir, önemlidir. 12 Eylül'ün özellikle aile üzerindeki uygulamalarını ayn başlık altında incelemekte yarar var.

Bu rejimin aileler üzerinde oynaması çok ustaca planlanmıştır ve halen çok yaygınca sürdürülmektedir. Bu, özellikle Kürdistan'da ailecilik kurumu çok güçlü olduğundan sinsi kullanılıyor. Rejim, güçlü ailelere dayanan burjuva partileri ile rekabeti geliştirirken, devrimcileri ise ailelerle karşı karşıya getirmek için köy koruculuğu sistemi ile çarpıştırıyor. Eskiden daha çok aşiretler ve büyük aileleri kullanırken, şimdi bu işi küçük ailelere kadar indirgemıştır. Onları muazzam bir sefalet içinde bırakarak, çözülmesini hızlandırıyor. Kendisi için sosyal dayanakları sürekli geliştiriyor, ailede bozulmayı derinleştirerek düşüncede ve ilişkilerde altüst oluşu yaratıyor. Tabii ki bu oluşum içinde hiç kimse sağlıklı bir düşünce ve davranışa girmiyor; problemleri bir yapı hakim oluyor. Hatta yapımızın problemlerin de kaynağını buradan alan sorunlar teşkil etmektedir. Bunlar gerçekten yüklü sorunlardır. Bu konuda kendimi radikal bir biçimde çözümlerim diyen devrimci çok azdır. Bu yapının etkileri yaygın bir biçimde yaşanmaktadır. Belki doğrudan etkiler değil, ama bunun kültürüyle ve endişeleriyle yaşamak gibi dolaylı etkiler çok ileri boyutludur. Nitekim adam bir türlü iflah olmuyor. Kafasına sanki arılar dolmuş ve arı kovana başına dökülmüş gibi aileden kaynaklanan sorunlar altında inin inin iniyor. Elbetteki bu adam bu durumuyla ne normal düşünebilir, ne de normal bir siyasal faaliyete yönelebilir. Sömürgeciliğin en büyük suçlarından birisi de, bu kurumu işte bu duruma getirmesidir.

Bir kurum olayından bahsediyoruz, ama, toplumsal çözülme hızlanıyor, güçten düşme son hadde yükselmiş. Bir yandan ailenin güçlenmesi, çoğalması ve maddi zenginliğinin artması için çaba harcanırken, diğer yandan düzen onun altını oyuyor, parçalıyor, dağıtıyor. Bu durumuyla aile, delikli bir kovaya benziyor. Dipten delikli olduğu için üstten kepeçle ne kadar doldurursan doldur hepsi boşa gidiyor. Sömürgecilik bu kurumu bu özellikleriyle en tehlikeli konuma getirmiştir.

Ana, babalarınızın ve sizin yaşadıklarınız siyaset değildir. Aileleriniz sözde hep sizi düşünürler; halbuki, düşüncelerini siyasete ver-

seler hem size, hem kendilerine daha yararlı olurlar. Hem biz daha rahat nefes alırız, hem onlar muazzam bir güç olur. Bu ailelerin her birisi kendi içinde devrimi tartışsa ve yaşasa bir hücre evi, bir komite, bir parti okulu rolünü görebilirler. Eğer her aile bu altundan çıkılmaz mevcut ilişkileri devrimci ilişkilere dönüştürse, TC iki gün bile dayanamayarak yıkılır. Aileler birleşseler ve böyle bir eğitimi kendi içlerinde hakim kılsalar, TC tutunamaz. Bizde aile dışarıya karşı kapalı olduğundan devrimde gizli bir örgüt gibi çalışabilir. Bu gizli örgütü biz neden kullanamıyoruz bu da ayrı bir sorun.

Sosyal ve siyasal alandaki zayıflık, sürekli bunun dışında yaşama aileyi alabildiğine yıkıma götürüyor. Gelişen kapitalizm tarafından altyapısı tahrip edilen aile, var olan eski ilişkilerini de koruyamaz duruma geliyor. Eskiden mal mülk vardı, eskiden evlatlar aileyi büyütme için hayvancılık yapar, sürü güder ve tarlada çalışırlardı; bunlar günümüze doğru parçalandı, bütün büyük araziler parsellendi, ev diye barınılan mağaralar daraldı; dolayısıyla büyük aileyi besleyecek maddi temel kalmadı. Kapitalizm parçalanıyor, ama düşüncesi geleneği kalıyor. Bu ise, muazzam bir tutuculuğa ve aileyi satın almaya götürüyor; çocuklar üzerindeki gericiliğin kaynağı oluyor. Çocuklar üzerinde baskıyı şiddetlendiriyor, fakat aynı zamanda onları besleyemiyor, eğitemiyor. Çünkü bugün on çocuklu bir aileyi beslemek büyük bir problemdir. Bugün Batı'da bile iki çocuktan fazlasıyla uğraşılıyor, orada rasyonel aile bu noktalara getirilmiştir. Çünkü ekonomik zorunluluk bunu gerektiriyor. Bizde ise etkin geleneklerin geniş olmaya zorladığı, fakat maddi yapısı daraltıldığı için bu ikisi arasında çarpık bir aile şekillenmesi ortaya çıkıyor. Ve bu ailenin olumsuz etkisinden kolay kolay kurtulunamıyor.

Kürdistan'da özellikleri böyle olan mevcut aileyi bir devrimci hücreye dönüştürmek mümkün müdür? Biz buna sadece evet cevabı vermekle de yetinmiyor, bunun düzene vereceğimiz tek karşılık olacağını belirtiyoruz. Mademki kapitalist sömürgecilik bundan bu kadar sorumludur, biz bu silahı kendisine karşı kullanmalıyız. Aileyi kendi iç örgütlülüğü üzerinde bir hücreye dönüştürmeliyiz. Bir gerçektir ki, aileye devrimci konum kazandırdığımız oranda ulusal kurtuluşun güçlü bir sosyal temelini ulaştıracaktır. Bu da elbette, bizim devrimcilerin ana babaları veya aileyi eğitmesiyle mümkün

olur. Birçok arkadaşın halen aileye kulak verdiği biliniyor; oysa tam tersine nedenlerini çok açıkça koyduğumuz gibi aile bizi dinlemeli. Bizim aileden akıl öğrenecek durumumuz yok, aileden siyaset öğrenilemez. Oyuna getirilmiş bir kurumun şefi durumundaki babalarımız birer zavallıdır; anaların durumu ise daha da vahimdir. Bu durumlarıyla onlar küçük burjuva örgütlerine benzetilebilirler. Bu reformcu örgütler kendilerini ne sanıyorlarsa, bizim ana babalarımız da müthiş bir reformcudurlar. Düzen ilişkilerini sürdürmek için, ailenin ekonomik geçimini sağlamak için vermeyecekleri taviz, düşmeyecekleri durum yoktur. Bir hastanede tedavi imkanı bulmak için yalvarmayacağı kimse yoktur; bir iş bulmak için yalvarmayacağı patron yoktur: Bir devlet yetkilisi, jandarma karşısında vermeyeceği taviz yoktur; çocuklarını bile alıp teslim edebilir. İşte bu, boyun eğmedir, uzlaşmadır. Hem de her türlü baskıyı kabul eden bir boyun eğmedir. Bunlar, ailedeki uzlaşmacılığın ve ideolojik düzeydeki boyutlarının ne olduğunu ortaya koyduğu gibi, bizde gençliğin neden bu ölçüde boyun eğmeci olduğunu da gözler önüne seriyor. Reisler aileyi kurtarmak için ağaya, patrona, devlete, muhtara, jandarmaya, polise sürekli boyun eğmek zorundadırlar. Bunu çocuklara da aşırlarlar. İşte, muazzam uzlaşma yatağı ortaya çıktı! Yani ailenin siyasetçiliği olsa olsa sıkı bir boyun eğmeye götürebilir; bunun dışında bir rolü yoktur.

Demek ki, kurum olarak siyasal ve sosyal gerçeklik karşısında durumu böyle olan aileden öğreneceğimiz fazla bir şey yoktur. Objektif durumu ailenin düşünce ve davranışlarını bu hale getirmiştir ve bundan başka bir şey düşünemez. Tabii ki, bunları suçlamak için söylemiyoruz.

Sömürgeciliğin özel uygulamaları, baskı ve sömürü mekanizmaları, aileleri, Türkiye için faşizmin tehlikeli bir sosyal dayanağı haline getirirken, Kürdistan'da ise her türlü boyun eğmenin ve uzlaşmanın zemini haline getirmiştir. Türkiye'de faşizm olursa, tabii ki Kürdistan'da da faşizmin en tehlikeli sosyal dayanağı aile olacaktır. Kürdistan'da aile belli bir çıkar karşısında da değil, kölece bir bağılılık içindedir. Sömürgecilik, 'evlatlarımızı korumak istiyorsanız devlete dayanın, devlet baba güçlüdür' diyor. Oysa, 'devlet baba güçlü' tabiri evladın imanını gevretiyor. Devletin güçlü kalması demek,

tekelciliğin, holdinglerin tüm toplumun altını üstüne getirmesi demektir. Ama ne yazık ki aileler, kendilerini çökerten bu sermayenin gelişimi için boyun eğdirilmişlerdir. İdeolojik beyin yıkama araçlarıyla bunu yaygınca yaşamaktadırlar.

Ailenin bu biçimde değerlendirilişi, ona karşı devrimci görevleri çok açık ve ertelenemez biçimde ortaya çıkarıyor. Aileye yönelik tavrımızın son derece devrimci bir seviyeye getirilmesini şart kılıyor. Ailenin kültürüne, geleneklerine, ilişki anlayışına, düzen içindeki konumuna, evlat anlayışına, kendi aralarındaki kadın-erkek ilişkilerine şiddetli bir eleştiri, onlara boyun eğmek bir yana, onları kesinlikle bize boyun eğme sonucuna götürüyor. Gerçekte, onların da buna ihtiyacı vardır. Çoğumuz babamızı ‘tanrı’ yerine koyarız, ama anlaşılıyor ki babalarımız bizden daha cücedirler. Onların emrindkiler ise ancak zavallı çocuklar olabilir. Bunların siyasi ve sosyolojik anlamda bize vereceği fazla bir şey yok. Onlar manevi bir saygı kurumunu olarak büyüklerimizdir, ama siyasal ve sosyal bir yaklaşım ögesi olarak ele almak istiyorsak, böyledir. O zaman, çocuklara doğru değerleri bizim öğretmemiz, onları bizim terbiye etmemiz gerekir. Ailelerin çocukları terbiye etmekle bir alakası yoktur. Bugün bizim en büyük görevlerimizden birisi de, aileyi terbiye etmektir. Öyle zavallıdırlar ki, onlar bizden medet umuyorlar ve medet de ancak devrim olabilir. İşte bu, aileyi devrimcileştirme görevimizin önemini açıkça ortaya çıkarıyor. Kaldı ki, her devrimcinin ailesini devrimci eğitime tabi tutması bir görevdir. Üstelik bu bizde hayati bir anlam taşıyor. Başka ülkelerde aileler çocuklarına demokratlık ve yurtseverlik eğitimi verirken, bu bizde böyle değildir. Kürdistan’da aileler sömürgeciliğe alet olmuştur, feodalizmin geleneklerini en kötü tarzda yaşamaktadırlar. Yurtseverlik ve demokratlıkla ilişkileri son derece çarpıktır, inkarcıdır. Milliyetçilikleri en çok didişmeci işbirlikçiliğe kadar uzanabilir, bundan öteye gidemez. İşte bunlar, aile kurumu konusunda hayli yüklü devrimci görevlerle karşı karşıya olduğumuzu ortaya çıkarıyor.

Aileyi devrimcileştirmeyi kitle faaliyetlerimize yansıtacağız. Kadın hareketinin teşkilatlandırılmasında aile içi devrimciliğin geliştirilmesine önemli görev yükleyeceğiz. Çoğunuz ailenizi teğet bile geçmiyorsunuz. Bu, doğru olmadığı gibi, onlara bir yarar da getirmiyor.

Ailenin içinde bulunduğu durumu düşünerek, dikkatli ve duyarlı olmalarını tembihlemek ve bunu sağlamlaştırmak önemli bir siyasal görevdir. Bunlar düşürülmüş insanlardır ve sizin uyarılarınıza ihtiyaçları vardır. Bu görevimizi dikkatli ve radikal tarzda yerine getiririm. Aile birliklerimizin önüne bunu güçlü bir görev olarak koyalım, bu konuda kampanyalarımızı güçlendirelim, düşmanın oynadığı büyük oyunu tersine çevirerek her aileyi bir yurtseverlik ocağına dönüştürelim. Her aile partinin küçük bir hücresi haline getirilirse, Kürdistan kurtulmuş demektir. Bu başarılmazsa kurtuluşun çok zor olacağını veya kurtuluşun ailelerin devrimcileştirilmesiyle orantılı olarak gelişeceğini de belirtmek gerekir.

Bunun bir parçası olarak, kadın-erkek ilişkilerine yönelirsek, bizde bu ilişkilerin ana merkezine ‘aile kurma’ oturtuluyor. Bizde kurulan her kadın-erkek ilişkisi yarım saat sonra akla mutlaka bunu getiriyor. Bu ilişkilerde sosyal ve siyasal yan son derece zayıftır. Çoğunuzda iki birey olarak bir ilişkiden bile bahsedemeyiz. Basit bir yaklaşımla ya hemen duygusallık başlar, ya da gayri meşru bir ilişki akla gelebilir. Tabii ki, bu da hemen düşürür. Toplum ise, damga basmaya zaten hazırdır. Biraz el ele göz göze geldin mi, filan oğul veya kızın durumu şudur, onun işi bitti, derler. Kısacası, ilişkilerde korkunç bir uçurum vardır. Bu yüzden ilişki yok denilecek kadar azdır. Özellikle köylerde, bir kızın evlendiğinde bir delikanlıyla buluşması, hatta bir köy büyüğü ile sağlıklı bir tartışması, ilişkisi olamaz. Bırakalım köy delikanlısını kızını, kendimize biraz göz gezdirdiğimizde göreceğiz ki bir arpa boyu kadar yol alınmamıştır. Taraflar kendilerine fazla güvenemiyorlar. Bu ilişkilere hep bir suçluluk psikolojisiyle yaklaşıyor. Çünkü devrimcilik çaplı değil ve rayına oturmamıştır. Bunun partimizin başına neler getirdiğini ortaya koyacağız. Buna geçmeden değinmemiz gereken noktalar var.

Kadın-erkek ilişkisi her şeyden önce aile içinde tanınmaz haldedir. Erkeğin bütün uğraşısı, kadını kendine kul köle halinde tutmak içindir. Bu, onun bütün aile içi siyasetçiliğinin merkezidir. Zaten ondaki egemenlik kültürü, erkeklik gururu denilen olay böyle gelişir. Erkek olmanın üstünü biraz kazalım; bu, bir cinsel olaydan öteye, bir boyun eğdirme ilişkisidir. Erkeklik, bizde sanıldığı gibi bir cinsel taraf olarak değil, daha çok boyun eğdiren taraf olarak bir tanıma

kavuşur. “Erkek adam boyun eğdiren adamdır; erkek adam, ailede reisliğini sürdüren adamdır!” Fakat bunu basit bir boyun eğdirme olarak görmeyelim. Biraz önce belirtildiği üzere, boyun eğdirme ona düzen tarafından öğretilmiştir. Düzen boyun eğdirme görevini yürütürken, bunun etkisi en fazla aile erkeği üzerindedir. Aile erkeği boyun eğmenin kefaretinin ailede kadından çıkarır. Ailede küçük bir despot olma bizim erkeğin biricik marifetidir. Şunu da belirtelim ki, bu konuda büyük bir mücadele vardır.

Boyun eğdirmek kendiliğinden olmaz; cinslerarası önemli savaşın odağıdır. Çoğunuz bu savaştan geliyorsunuz. Erkek para, iş, mal sahibi olduğu için çoğunlukla üste çıkar. Bu bir de geleneksel olarak kadına aşılannmıştır. Boyun eğme böyle gelişir ve gerçekleşir, ama bu kötü bir gerçekleşmedir. Erkek toplumda gördüğü her türlü baskının, işsiz güçsüzlüğün, adam yerine konmamanın acısını evinde beylik efendilik taslayarak giderir. Bu erkekliğin kaç para ettiğini daha yakından görmek gerekir.

Bu tatmin ve hakimiyet duygusu, aslında devrimci siyasi hakimiyetin önünde bir engeldir. Devrimci siyasi, sosyal ilişkilerde önder olmak yerine, ailede önder olmak güdüklüğü politik ve sosyal önderlik kişiliğinin gelişimini dumura uğrattıyor. Bizde önderlik duygularının gelişmemesinin bu gerçekle doğrudan bağı vardır. Ailede reis olan adam kendini “Kenan Evren” gibi görürse, bu adam elbette siyasi önder olmaya gelmez. O halde, erkeklik duygusunun yıkılması önem taşıyor.

Erkeğin aile içinde kendisine hakimiyet ögesi olarak önem atfetmesinin, bir yandan sömürücü baskıcı düzenin ideolojik, politik taşıyıcısı olma, diğer yandan her türlü köleleştirici etkinin sahibi olması gibi tehlikeli sonuçları vardır. Aile içinde boyun eğdiren erkek, her zaman boyun eğen erkektir. Dolayısıyla erkeğin konumu, öyle çoğunuzun zannettiği gibi ileri bir konum değildir. Erkek, köleliğin en tehlikeli yataklarından birisinin odağı durumundadır.

Tabii ki bu yaklaşımlar, özellikle devrimcilikle fazla ilişkisi olmayan erkekler tarafından belki de eleştiri ile karşılanacaktır. Bu değerlendirmeler, onun kişiliğine bir saldırı olarak anlaşılacaktır. Oysa burada kişiye değil, bir cins olarak erkek olduğu için de değil, baskı ve sömürü mekanizmasında kötü bir rol icra ettiği için saldırılıyor.

Onun bu konudaki sahteliği, efeliğinin yıkılması gerektiği, bunda bir yarar olmadığı, onun bu özelliklerinin paramparça edilmesi gerektiği ortaya çıkıyor. Evet, bu özellik yıkılsın ki, ondan sonra toplum ve aile içinde dolaşsın; o, namusu böyle anlamak zorundadır. Buradan, aile içinde efelik, efendilik yerine, siyasi bir mücadelede önderlik ihtiyacı ortaya çıkacaktır. Aileyi bir örgüt gibi görüp, kendisini de bir örgüt başkanı görmek yerine; sosyal ve siyasal ilişkilerde örgüt arayışına girecek ve ona önder olmaya çalışacaktır. Eleştiriyile bu anlayışın parçalanması, onun özelliklerini sosyalleştirir ve siyallaştırır. Bu da bizim için çok ciddi bir devrimci gelişmenin başlaması demektir. O nedenle ki, Türkiye’de erkek ‘iyi bir aile reisi olsun’ diye, yoğun bir ideolojik propaganda yürütülüyor. Özal bile nasıl bir aile reisi olduğunu, nasıl iyi bir aileden geldiğini her gün basına manşet biçiminde yansıtıyor. Tabii ki bunu, iyi bir aile reisi nasıl olunur anlayışını hakim kılarak, düzeni ne kadar rahat işlettiklerini çok iyi bildikleri için yapıyorlar.

Bunun karşıtı olan kadının durumuna gelince: O, gerek aile ve gerekse toplum içinde konumunu daha da yitirmiş durumdadır. Marifeti böyle olan bir toplumsal düzen içinde aile, kadının her şeyidir. Kadın özellikle aile içinde bir rolün figüranıdır. Reis etrafında nasıl dönüp dolaşılır, nasıl hizmet edilir; o, tümüyle buna yatırılmıştır. Bu nedenle de durumu daha siliktir, ikinci eldendir. Dolayısıyla rolü sönüktür. Bir objektif nesnedir, ağırlıklı olarak sübjektif nesne değildir. Bir köylü toplumu olan toplumumuzun kanaatleriyle bile doğru dürüst sosyal ilişki içinde değildir. Baba karşısında bile sağlıklı özgür ilişkiye sahip değildir. Zaten evlendikten veya erkekle ilişki içine girdikten sonra hemen tabi olma konumuna giriyor. Ondan sonra da evin işi zaten boğucu bir etkiye sahiptir.

Biliyorsunuz, kapitalist ülkelerde iki çocuğun bile yetiştirilmesi büyük bir meseledir. Bu, sosyalist ülkelerde de böyledir. Bizde ise tam tersine, en yoksul, en güvencesiz bir aile en az bakım, en az sağlık ve eğitimle bir sürü çocuk beslemek zorundadır. Bu, kadının yerle bir olması için tek başına yeterli bir nedendir. Buna diğer nedenleri de eklemiyoruz. Yani toplumda hor görme, boyun eğdirme ve adam yerine koymamayı bir tarafa bırakırsak, aile içi ilişkilerde yalnız çocuklara karşı konumu nefes bile aldırılmadan onun düşürül-

mesi ve yaramaz bir konuma getirilmesi için yeterlidir.

Ailenin yaşadığı kölelik, ailenin içinde bulunduğu maddi koşullar dayanılır gibi değildir. Bu noktada, aileden kaçıp kurtulma anlayışı doğar. Bugün yaygın bir biçimde, ‘kızımız kaçtı, aile şöyle parçalandı, böyle boşanmalar gelişti’ deniliyor. Bu kaçışlar, bir dehşetten kaçış olaylarıdır. Aile bireye hiçbir şey vermiyor, tersine değirmende un öğütür gibi öğütüyor. Tabii ki, o bireyden hayır çıkmaz, ama kaçtığına da daha kötü duruma düşer. Bunu daha fazla açma gereğini duymuyoruz. Çünkü kadının içinde bulunduğu durum daha önceki değerlendirmelerimizde konulmuştur, kadının kişiliği üzerinde tahliller geliştirilmiştir.

Böylesine bir yaşam nesnesi olma, kadında her türlü hafifliği geliştirmektedir. Bu nedenle ki, kadın kişiliğinde sürekli basitlik hafiflik ortaya çıkıyor. Hafiflik, işte bu nedenle kadınlara özgü bir deyim olarak kullanılır. Bu da düşürülmüşlükten ötürüdür; kişiliği yoktur, sözün ve eylemin sahibi değildir. Ailede mülkiyetin sahibi de kadın olmadığına ve dışarıyla ilişkisi kopuk olduğuna göre, elbetteki geriye dilsiz, sağır ve köle kalır. Burada, ailenin düşürülmüşlük derecesi kadının düşürülmüşlük derecesini tayin ediyor.

Bütün bunlardan şu sonuç çıkar: Devrim aile için her şey olduğu gibi, kadın için çok daha önem taşıyor. Kadının eğer biraz özgürlük derdi varsa, o durumda devrimcileşmekten başka hiçbir çaresi yoktur. Konuşmak ve biraz sosyalleşmek için devrim! Bırakalım siyasal özgürlüğü, biraz uygar ilişkilerin sahibi olmak için devrim! Kürdistan için bundan başka bir çare yoktur. Dolayısıyla kadın devrimciliğine ve devrimci kadın hareketinin gelişimine kendi koşulları içinde bir önem atfetmek ve bu önemle orantılı olarak bir çalışmayı örgütlemek önemlidir ve gelişebilir.

Aile ve toplum içindeki kadına doğru yaklaşılır, objektif koşullar iyi konulursa, iyi eğitim verilirse, devrim için çok önemli bir özgürlük nesnesi ortaya çıkar. Fakat bu kolay değildir. Bir kadının devrimcileşmesinin başlı başına bir sorun olduğunu unutmamak gerekiyor. Toplum içinde doğru dürüst dolaşmasını bilmeyen, aile içinde bile söz sahibi olmayanların, devrimcilik gibi en çok özgürlük isteyen ve özgür militan yaşamı gerektiren bir sahada kolay kolay yürütemeyecekleri anlaşılırdır. O nedenle, eğitim ve örgütlemeyi kendi

somut koşulları içinde gerçekleştirmek önem taşıyor.

İşte bu noktada, sorunun çok önemli bir parçası olmasa da, partimiz içinde bazı uygulamalara değinmek istiyorum. Özgürlük aşkına bu konuda da eşitlik tanıyalım derken, saflarımıza aldığımız bazı bayanların çıkardığı tam da gelişim koşullarına denk gelen sorunlara, fakat bunu devrimci bir tarzda aşma çabalarına değil, düşküncü yaşamalarına tanık olduk.

Partimiz genelde bir eşitlik kurumudur, özgürlük kurumudur; bütün toplumsal ilişkilere el atıyor, hepsine bir devrimci yaklaşım getiriyor. Partimiz kadına da özgürlük için yaklaşır ve bunun ne kadar önemli olduğunu çoktan ortaya çıkarmış bulunmaktadır. Kadınların katılmadığı bir devrim gerçekleşmez gibi genel bir doğru da var. Biz bütün bu doğruların hatırına böyle bir çalışmaya yöneldik. Fakat hemen şunu da söyleyelim: Bu durumda sorun sadece kadından kaynaklanmıyor, erkeklerin de durumunu ortaya koyduk.

Erkeğin başlı başına bir sorun olduğunu, parti içinde liderliği çok değişik anladığını, bir aile kurumunu yaşamasına benzer bir üyeliği yaşadığını belirtmiştik. Sosyalist bir militan, bu yanlış erkeklik anlayışından, sahte bir hakimiyet anlayışı içinde kendini tatmin eden erkeklikten kendini kurtarmalıdır. Yalnız kadının değil, erkeğin de sorunu vardır. Erkeğin sorununu, erkeğin doğru çözmesi gerekiyor. Kendisini bu konuda bir reis olmaktan çıkarması, ilişkilerde devrimci eşit konuma gelmesi gerekiyor. Bu, parti içinde vazgeçilmez bir özelliktir.

Parti topluluğumuz içine alınan küçük de olsa bir grup bayanın başlangıçtan itibaren sergilediği pratik, kelimenin tam anlamıyla biraz kadınca, biraz düşküncü olduğu gibi, tabii yıkıcı da olmuştur. Ben bunları belirtirken, olumlu yanlarının olmadığı anlamında söylemiyorum, olumlu faaliyetlere katılımı yoktur demek istemiyorum. Var, fakat biz daha çok yıkıcı yanları üzerinde durma gereğini duyuyoruz.

Aslında bu konu genelde militanlaşmanın, özelde gerici kültürün, hakim ulus kültürünün hakimiyetinin bir sonucu olarak ortaya çıktı. Yani militanlaşmanın tam yaşanmayışı en yıkıcı etkilerini bu kesim üzerinde ortaya çıkardı. Hakimiyet noktasına ulaşalım derken, bunlar kural tanımadılar. Özellikle ailenin o gerici, tutucu çemberinden

kurtulurken, parti içinde özgürlüğü çok sahte biçimlerde anladılar. Özgürlük ve egemenliğe yaklaşımda, sanki bin yıllık köleliğin intikamını partiden çıkarırcasına bir yönelim içine girdiler. Örgütsüzlükte örgütlenme ihtiyacını duyup sağlıklı bir örgütlenmeye yöneleceklerine, tersine örgütü cadı kazanına dönüştürmek için kullandılar. Gittikleri yerlerde verilen tüm imkanlara rağmen geliştirdikleri bozgunculuk oluyor, saygı duyulacak çok az ilişkinin geliştirildiğine tanık oluyoruz. Tabii bunda erkeklerin payı da az değildir.

Sürekli vurguluyoruz; bir öz sorun, bir kadın özgürlüğü sorunu olarak bu sorun üzerinde yoğunlaşma ve partinin genel özgürlük faaliyetine bu biçimde katılma yerine, ele geçirilen özgürlük fırsatını kemirmenin, bunun üzerinde kavga edilecek ve dedikodusu yapılacak bir nesneye dönüştürmenin çabasını sergilediler. Parti içinde sınır tanımayan ilişkiler geliştirildi. Egemen olma sevdasıyla birden bire tutum değiştirildi, antisiasal konuma geliştirildi.

Bu konuda da bazı durumlar üzerinde özenle düşündük, doğru çerçeveyi açtık ve ilişkileri bu temelde açmaya çalıştık. Ancak bir de baktık ki, bizi bile adam yerine koymadan tepemize binerek bize hakim olmaya çalışanlar var ve böyleleri de az çıkmadı. Biz, içinde buldukları zayıflıklardan ötürü özgürlük kavgalarına daha bir dikkatle destek verirken, onlar, ‘fırsat bu fırsattır, yaşamak için günleri iyi kullanalım, elden ne gelirse yapalım’ yaklaşımı içerisine girdiler. Parti Önderliği’ne yaklaşım bu iken, militan yapıya yaklaşım daha yıkıcı oldu, kendi aralarında hiçbirisi diğerini adam yerine bile koymadı. Birbirlerini bir yoldaş olarak değil, mutlaka ya üstüne çıkılması ya da altında kalınması gereken kişi olarak gördüler. Onun için aralarındaki ilişki yoldaşça-özgür bir ilişki değildir. Bu ruhun, mantığın sahiplerine göre, ille burnu diğerinden iki santim üstte olacaktır. İlle altında veya üstünde birisi olacak. Başka bir ilişkiye imkan vermek istemiyor. Halbuki partinin ilişkisi, temelde eşit özgür ilişkidir. Halen bunu ne kadar kabul ettirdik, anlamaya çalışıyoruz. Özellikle bazı düşünceler biraz sert bir muamele içine alındıktan sonra “mutlaka ya bazılarına sığınmak istedik, ya da bazılarının omuzuna basarak yükselmek istedik” diyorlar. Bu ikisi de alçakçadır. Ne başkalarının omuzuna bas yüksel, ne de sığın. Sığınmanın kendisi kölecedir. Neyin olursa olsun, kim olursa

olsun sığınma, alçakça bir ilişki tarzıdır. Yoldaşça ilişki yerine, ne yazık ki bunlar çok yaygın.

Biz, PKK ortamına eşit ve özgür ilişkileri dayatırken, gelsinler omuzumuza binsinler veya bize sığınsınlar diye değil, yoldaş olsunlar diye dayatıyoruz ve bu konuda çok katıyız. Tabii bu da tek boyutlu değil. Bu ilişkinin bir kutbunda erkekler yer alır. Ya kadına yaltaklanır, ya boyun eğdirir. Erkek, bu konuda az suçlu değildir. Bir defa özgür ilişkilere yaklaşmıyor, gururuna yediremiyor. PKK'ye bu konuda yapılabilecek en büyük kötülüklerden biri de, yaşamı böyle ele almaktır.

Bizim temsil ettiğimiz bir önderlik var. Kadın kesimiyle girdiğimiz ilişkilerde de bu önderliğin esas alınması gerekirken, bunlar önderliğe dayanarak, nasıl otorite olacaklarının hesabına girdiler. Biz bu kadar mücadele ederek bir özgürlük olayı rolünü oynatıyoruz, o, bunu bir günde gassetmek istiyor. Tabii siz bunun farkında olamıyorsunuz. Bu konuda kadının kurnazlığı devreye giriyor, kurnazlıkta dahidirler. Sinsi sinsi, için için bir çaba yürütüyorlar ve son aşamada bakıyorsun ki en tehlikeli oyunların içine kadar girilmiş. Kendi emek ve güçlerine bağlı olarak gelişme sağlamaları için, örgütte birçoklarına fırsat tanıdık. Ancak Osmanlı ve Bizans saraylarında görülen durumlarla karşılaştık. Bizimkilerin çağdışlıkları o kadar fazladır ki, bin yıllık o şaşkınlık ve düşkünlüğü bir günde, genelde partiden, özelde Parti Önderliği'nden çıkarmak istiyorlar. Bazılarının on yıldır aramızda bulunmalarına rağmen, örgüt hünerişye nasıl bazılarını arkalayıp bazılarını karşılarına alarak, tüm güçleriyle gelişen örgüt gücümüz içinde bir fitne fesat ocağı olarak yaşam sürdürdüklerini görüyoruz. Bütünüyle geliştirdikleri bu olmuştur. Örgütte sivirmeyi böyle anlıyorlar! Tabii ki biz bundan, dinlerin yaptığı gibi “kadın şeytandır” sonucunu çıkarmak istemeyiz. Biz, hiçbir harekete nasip olmayacak kadar, kadının özgür bir kişilik olarak savaşımı büyük önem arz eder, dedik. Neye mal olursa olsun ve ne pahasına olursa olsun böyle bir özgürlük anlayışını mutlaka somutlaştıracacağız. Fakat bu, anlaşıldığı gibi kolay olmuyor.

Bu konuda tanımı böyle olan görevimiz hiç de rahat yerine getirilmiyor. Rahat yerine getirme bir yana, bunda biraz mesafe almak istedikçe en can alıcı yerde darbe yemekle karşıyoruz. Örnek olarak

savaş alanımızdan biraz bahsedelim: Bir grup içinde kendilerini sınavı, güçlensinler dediklerimiz, orada tam bir cadı kazanı kaynatmışlar. Birbirlerini baştan çıkarmayı bir anlayış durumuna kadar yükseltmişler. Bunların hepsi belgelere geçmiştir. Silah daha görkemlidir, ama orada yapılan, bozgunculuk ve birbirini kullanmak olmuştur. Bu bir güç kazanmak da değil, biraz statü kazanmak adı altında yaltaklanmak ve oyun oynamaktır. Kurdukları bütün arkadaşlıklar buna hizmet etmiş. Sonunda bu iş öyle baştan çıkarıldı ki, canalıcı örgütsel görev alanımızda sayın bay ve bayanlar bütün işi gücü bir tarafa bırakıp “yeni sosyal ilişkiyi nasıl yaratıp, bunu nasıl partiye egemen kılacakları” tartışmasını yapmışlar, hem de aylar boyunca. Bu temelde sahte, ikiye bölü ve parçalayıcı bir durum yaratılmış. Birbirleriyle sahte bir ilişkiyi bile kurabilseler, diyecek bir şey yok, ama gidip istihbarat örgütlerine sığınıyorlar. Nitekim böyle kaçanlar oldu ve sonunda pişmanlıklarını da dile getirdiler. Gerillayla oynadıkları, silahlı mücadelenin içinde bozgunculuğu geliştirdikleri için, bunlardan bazılarını arkadaşlar cezalandırmışlar.

Uzun uzun tartışıp, sözümona anlayışlara ulaşmışlar! Bu, korkunç bir emeğin harcanmasına yol açmıştır. Bu tartışmalar asit gibidir, ilişkileri eritir. Eğer bir örgüt komutanı sürekli böyle sahte bir tartışmaya izin verir ve bu tartışmalar bu biçimde anlayış durumuna getirilirse, sonunda örgütü hançerleme olayı ortaya çıkar. Nitekim, çıktı. Bırakalım Avrupa veya uzak bir alanı, yanbaşıımızda ortaya çıktı. Halbuki biz, bu konuda da doğru devrimci kişilik ve devrimci örgüt ilişkilerinin oluşmasını sağlamak ve ilerletmek için uzun değerlendirmelerde bulunduk. Biliyorsunuz, mart konuşmalarımızın başına az şey getirilmek istenmedi. Söзде yorumlamışlar ve uygulamaya çalışıyorlarmış! Aslında bunlar anlayış da değil, devrimcileşmemeyi ve özgür yaşamamayı marifet bilen bazı düşkün erkek ve kadınların içine girdiği devrimciliğe karşıt bir konumun ifadesinden başka bir şey değildir. Yani karşı devrimciliktir, tutuculuktur ve buna yaşam denilemez.

Mart konuşmalarında, doğru yaşamın ne olması gerektiğini ve bu ilişkilere kazandırılması gereken seviyenin sosyalizmde ne olduğunu koyduk. Elbetteki bunlar yoruma ve ilişkilere yansıtılmaya açıktır. Bu, öyle anlaşılmayan bir husus da değildir. Ama, daha sonra bununla

inadına oynandı. Hemen şunu da belirteyim: Ben, kadın-erkek ilişkilerinden çekinmiyorum, ama bu konuda düşkünlük çok kötü.

Bugün Türkiye’de “kadın keşfedildi” iddiasında bulunuluyor. İşin aslı ise, Türk kapitalizminin kadını pazarlamaya çalışmasıdır. Şöyle sosyal ilişki, kadın da parlamentoya giriyor, kadının önemi ortaya çıktı gibi hikayelerin hepsi kapitalizme kar getirmek içindir. Bu, eski aile ilişkileri yerine, kapitalizme daha çok kadın emeği ve kadın kişiliği sunmak içindir. Bunu Avrupa kapitalizmi yüz yıl önce yapmıştır. Türkiye ise yeni yapıyor ve dikkati çekecek biçimde ‘sol’ dergiler de dahil bu konuyu işliyorlar. Kadın sorununa yaklaşım adı altında sergilenen, aslında kadın kişiliğidir. Bunun üzerine çok önemli bir sonuç ortaya çıkıyor. Dikkat edilirse, faşizm kadını ön plana çıkararak, üzerinde daha çok oyun oynanıp kullanılacak bir nesne durumuna getirerek kendisini sahtece kurtarmak istiyor. Kadına ve kadın gücüne yöneltilen ilgi, faşizmi önemli oranda rahatlatıyor. Kadının basına bu kadar yansıtılması boşuna değildir ve kapitalizmi önemli bir darboğazdan kurtarmak içindir. Dolayısıyla bunun, kadın özgürlüğüyle bir alakası yoktur. Türkiye’de bu konuda “devrim yaşanıyor” deniliyor, ama tam tersine faşizmin alçakça düşürmesinden söz edilebilir.

İşte bunun silik bir benzeri de saflarımızda yaşatılmak istendi. Bazıları faşizmin bu düşürülmüşlüğü partimize yansıtmak istercesine bir oyun içine girdiler. Biz, bunların niyetleri konusunda tartışma yapmak istemiyoruz. Hapishanelere ve özellikle de kitle ilişkilerimizin olduğu sahaya polis kadını sürüyor. İçimize de sürebilir. Fakat ben bunun böyle olduğunu söylemekten ziyade, sosyalleşmemiş ve siyasallaşmamış bir tipin özgürleşmeyi çok kötü yorumlayarak uygulamaya çalışması, diyorum. Meseleyi, sadece basit bir ahlak meselesi olarak ele almıyorum. Sorun, bu değildir. Sorun, siyasallaşmanın çok kötü ele alınmasıdır. Militan olması gereken birisi, parti içindeki örgütlenmeyi, hiyerarşiyi ve kariyeri bu kadar sahtece aşmaya ve kadınlığını öne sürerek kullanmaya çalışırsa, bu emeğe dayanmayan bir yükselme olduğu için tehlikelidir. Bir de kadınlığını kullanmak, yani cinselliğinden yararlanarak bunu yapmak istediği için daha da tehlikelidir. Çünkü, bizde de erkekler bu konuda son derece düşkündür. Dolayısıyla bu konuya devrimci bir yaklaşım ve

yorumu getirmemiz şarttır. Eğer sonuna kadar yoldaşça kadın-erkek ilişkisi deniliyorsa evet, ama bunu örgüt içinde bu biçimde kullanmaya da hayır! Kaldı ki, eşitliği parti saflarımızda sağlayamazsak, özgür ve saygıdeğer kadın-erkek ilişkisi parti içinde oluşmazsa, biz bunu toplumda nasıl sağlayacağız? Parti içinde ve hem de en ileri düzeyde öğelerimiz, sosyal ilişkiler adı altında en tehlikeli ilişkileri geliştirirlerse, o örgütün başına neler gelmez! Dolayısıyla, işi sıkı ve ilkel tutmak büyük önem taşıyor.

Kendimizi her bakımdan olgun ve saygılı hale getirebiliriz. Ben sonuna kadar görev bölümüne evet, kadın-erkek ayırımına hayır, diyorum. Yapılması gereken ayırım, işin özelliklerine ve yeteneklerine göre olabilir. Kadın, gerekirse silahlı mücadelede de komuta edebilir, ki mücadelemez bu konuda da zaten açık. Partimiz kendine güveniyor ve imkan tanıyor. Hiçbir örgütün yapamadığı girişimciliği partimiz yapıyor. Ama partinin sunduğu bu olanaklar üzerinde gözü dön-müşçesine oynamak isteyenler, elbette bunu en ağır biçimde ödemek durumundadırlar. Biz özgürlüğü kolay kazanmıyoruz ki, bir-iki düşküne bunu peşkeş çekelim. Biz şunu her zaman söyledik: Sonuna kadar gelişmeye ve özgürleşmeye evet ama, bu konuda partiyi kötü kullanmaya asla prim yok! Fakat halen önemli oranda yaşananın bu olduğunu ve ilişkilerde sağlıklı bir konuma gelinmediğini de belirtmeliyiz.

Burada yalnız parti içindeki ilişkilerden bahsetmiyorum, kitleyle ilişkiler de bu konuda çok bozuktur. Genelde topluma, özelde kadın kesimine yaklaşım çok yetersizdir. Bu konuda, o sahte erkeklik güdüsü yıkılmamıştır. Yine kendini bir nesne durumunda gören kadın imajı yıkılmamıştır. Bu konuda biriken ağır gelenekler, zaptı rapt altına alınamayan güdüler vardır. Fakat sen, adı üzerinde devrimcisin; devrimci insan, kendi düşüncesi üzerinde nesne hakimiyetine izin vermez. Devrimci insan, bu konuda insana yeni terbiyeyi, eğitimi ve ilişkiyi sağlayan kişidir. Başı bozuk maceracıların partimizde yeri yoktur. Aslında, partimizin bu özellikleri anlaşılacak özellikler değildir. Partimizin bu konuda harcadığı çabalar az değildir.

Başka topluluklarda sözümona eşitlik ve demokrasiden bahsedilir ama, bir kadın ister askerlikte, ister devletin her türlü bürosunda ve isterse patronun işletmesinde kendisine saygınlığını bir ay bile ko-

ruyamaz. Her taraftan saldırıya uğrar ve kişiliğini mutlaka bir nesne gibi satmak zorunda bırakılır. Bizim partide bu yoktur. Partimiz, bu konuda sağlam bir kurumdur. Düşman üzerinde bile muazzam bir etki yaratmıştır. Partimiz saflarında yaşayan kadınların nasıl sağlam kalabildikleri, düşmanın muazzam hayretine yol açmıştır. Bu, partimizdeki kendine hakimiyetin gücünü gösterir. Bu, bir yüceliktir. Bununla oynamak bir kurnazlık ve marifet değildir. Bu yüceliğe saygı duymak gerekir. Bu yücelik, birkaç kişi için de değil, kaybedilen saygınlığı gelecekte elde etmek içindir. Bugün partimizde bu seviyeyi tutturursak, yarın bu bayrak altında gelişecek olan ilişkiler özgür ilişkilerdir. Dolayısıyla, biz buna evet diyor ve bunu birkaç kişinin hatırı için de yapmıyoruz. Hemen söyleyeyim; ben, bu kadar çabayı birkaç bayanın hatırı için sarfetmiyorum. Kesinlikle, bazı ucuz ilişkilere ortam hazırlamak için yapmıyorum. Partimizin tarihsel bir özelliğini diri tutmak, güçlü tutmak, yüce tutmak için bu kadarına katlanıyoruz. Sizler bunu böyle anlayacaksınız. Anlamanız gerekir ki, biz burada örnek olaylar geliştiriyoruz. Bunu da yarın hazırlıksız yakalanmamak ve deneyim sahibi olmak için yapıyoruz. Tabii, bazıları bunu çok kötü anlıyorlar. Bu konuda dürtüleri zincire vurmak için değil, tam tersine bir yüceliği sergilemek için bu kadar fedakarlık yapıyoruz, bir ilkeye işlerlik kazandırmak istiyoruz. Kaldı ki, bin yıllık bir görevi başka türlü nasıl yerine getirebiliriz? Herkes saygı ve özgürlük istiyor; o zaman bunun teorik pratik ve siyasi çabasını göstermek gerekiyor. Özgürlük, turşu kurar gibi kurulamaz. Özgürlük, öyle kendiliğinden veya midenizin öz su salgılaması gibi elde edilemez. Özgürlük, muazzam bir siyasi savaşımın ve teorik faaliyetin sonucu olarak gelişebilir. Hem bu kadar düşürülmüşlükten bahsedeceğimiz, adam yerine konulmuyoruz diyeceğimiz ve hem de saygılı bir ilişkiye bile ulaşma gücünü gösteremeyeceğimiz; işte bu, olmaz. Partiyi böyle kemirme özgürlüğü kimseye tanınmaz.

Dayattığımız disiplin, kişileri zor duruma sokmak için değildir, tersine özenle geliştirilen bir ilişki içindir. Parti, bu konuda da her zaman okuldur. Örnek ilişkiler burada geliştirilerek, topluma yansıtılır. Bunun için elbette nefsinden feragat etmesini bileceksin. Bazıları, “PKK’de aile yoktur” biçiminde eleştiri yöneltiyorlar. Biraz önce ailelerin eleştirisini yaptık ve bu çok büyük önemi olan bir de-

ğerlendirmedir. Yaptığımız aile eleştirisi güçlü sağlıklı aileyi oluşturmak içindir. Aile kurmak, o kadar kolay değildir. Bunun için önce gerici aileyle savaşıacaksınız, bunun bekçiliğini yapan faşizmi yıkacaksınız. O halde baştan çıkmayalım. Provokasyon da sürekli bu temayı işledi, “PKK’de sosyal yaşam yok” denildi. Sosyal yaşamın durumunu ortaya koyduk. Sosyal yaşam, gidip kendini emperyalizme ve sömürgeciliğe satma yaşamı değildir. Sosyal yaşam, bu yaşamı tehdit eden faşizmi, emperyalizmi ve sömürgeciliği yıktıktan sonra imkan kazanabilecek olan yaşamdır. Demokrasi de, ancak bu temelde mümkündür. Demokrasiye bu kadar saldıran güç ortadayken, bizim demokrasiyi yaşamamız mümkün değildir. Örgüt içinde saygıdeğer ilişkiler kurulmadan, birbirlerinin hakkına, hukukuna ve kişiliğine saygı gösterilmeden hangi sosyal ilişkiden bahsedilebilir? Sosyal ilişkiler dedikleri, partinin bin bir emekle hazırladığı değerleri, partinin parasını, hazırladığı ilişkileri ve evleri alçakça güdülerini için kullanmaktır. Bu, demokrasi olabilir mi? Bu, sosyal ilişki olabilir mi? Böyle olmadığı, bunların kaçmalarından da bellidir.

Daha sonra sığındıkları yerlere bakıyoruz: Arzuladıklarını İsveç’te yaşıyorlarmış! İsveç’in oynadığı rol, Kürt hareketi üzerinde o feodal erkeklik duygularını en kötü özümsemeden geçirerek, en kötü biçimde kişilerin tükenişlerini hazırlamaktır. Orası emperyalizmin bir görev sahasıdır. Yığınla Kürt erkeğini oraya çekmişler ve hepsini damızlık ahırına koyar gibi yılmışlar, buna da “modern yeni ilişkiler” diyorlar. Bunlardan birisini bile öldürseniz Kürdistan’a getiremezsiniz. O halde, “özgürlük” dedikleri nedir? Özgürlük ilişkisi nerede kaldı? Şimdi, yaşamak istiyorlarmış! Tamam, orada istedikleri kadar yaşasınlar, ama yaşam eğer özgür bir vatan için olacaksa ve bu vazgeçilmez bir ilkeyse bu yaşamın yolunu, ancak soğuk, sıcak, açlık ve susuzluğuna katlanarak dağlarda açabilirsin. Özgür vatan başka herhangi bir yolla yaratılamaz. Bu alçakların gözü o kadar kararmış ki, bunların hepsi de şu veya bu partinin sekreteri durumundadır, hiçbir çaba harcamadan, yaşantılarına en ufak bir fiske vurdurtmadan özgür Kürdistan’ı istiyorlar! Özgür vatan böyle yaratılır mı? Kim sağlayacak bunlara özgür vatani? Sosyal demorasi mi?

Kürdistan bir yana, sosyal demokrasi özgürlüğü orada bile anlayamamıştır. Sosyal demokrasinin Türkiye’ye biçtiği kaftan Ecevit’e

bakın: Ecevit Türkiye’de sosyal demokrasiyi nasıl temsil etti? Palme’nin sözde en yakın arkadaşı ve Brand’ın da yine sözde en yakın dostuydu; onu yirmi yıldır sosyal demokrasiye hazırlamışlardı. Fakat daha sonra, Ecevit’in gelişen Türkiye devrimci soluna dayatılan bir tasfiyeci provokatör olduğu ortaya çıktı. Evren-Özal faşizminin başa gelmesi karşısında, onun o bir iki sahte çıkışını ciddiye almalıyım. Bu çıkış birkez daha kitleleri aldatmak ve olası bazı demokrat aydınlan tasfiye etmek için girdiği bir manevradır. Gerçekten de çok iyi tanık olduğumuz gibi bu adam, gelişen devrimci muhalefeti tasfiye etmek amacıyla 65’ten itibaren kollarını sıvayıp 20 yıldır görevini yerine getirdikten sonra, Oran Sitesi’ne çekilip şimdilik yine o şairane hayalleriyle başbaşa kalmayı tercih eden bir devlet düşkünüdür. Sözümona antidevletçidir, ama en tehlikeli devletçidir, devletin kapı kuludur ve o kapı kulluğunu da en tehlikeli bir biçimde yerine getiren birisidir. Asla seçkinlere ya da devletçi düşünceye karşı olan birisi değildir. Büyük bir sahtekar ve demagogdur. Bugün kanıtlanan budur. Bütün bunları, bunu bizde de yaşatmak isteyenlerin seçtikleri durağın tanımını yapmak için belirtiyoruz.

Bu durak, bu ilişkilerin ve bu tip kanalların sahibidir. Bunlar, yalnız o birkaç bin kişinin oradaki yaşamına değil, dahası oradan da ülkeye gericilik pompalıyorlar. Bunların her birisi bir aşirete mensup, tüm kardeşlerini ve yakınlarını oraya çekiyor ve onlara da bu hastalığı bulaştırıyorlar. ‘Demokrasi dediğin böyle olur, biz böyle Kürdistan istiyoruz’ diyerek, İsveç’i gösteriyorlar. İşte bu, korkunç bir olaydır. İnsan gerçekten inanmıyor. Bunlar Kürdistan’da mı doğmuşlar-büyümüşler, Kürdistan’da nasıl yaşamışlar! Ama, emperyalizm yapar ve yaptırır. İşte, bizdeki bazılarının şimdi ulaştığı yer orasıdır. Bizi demokrat olmamakla, sosyal yaşantıyı ciddiye almamakla sözümona eleştiren bunlar küstah bile değil, çok alçak adamlardır. Bugün orada midelerini doldurmak için bile, karşıtlık temelinde de olsa PKK’nin adı etrafında hareket ediyorlar. ‘Bunlar, PKK hakkında bilgilerini sattılar ve biraz yaşadılar’ diye gazeteler yazdı. Gerçek de budur. Bunların karınlarını doyurmak için bile, bizi satmaktan başka hiçbir sermayeleri yoktur. Yani sırf oradaki o iğrenç yaşantıya sahip olmak, bir ihtiyacı gidermek için halen PKK üzerinde çalışıyorlar. Şimdi bilgi kalmamıştır, dolayısıyla bunlar da ortada kalmışlardır.

O halde, bir insan kendini güçlendirmeli, kendisine biraz doğru yönelmeyi bilmeli, sözümona o özgürlük, demokrasi, sosyal yaşam ve aile yaşamı denilen şeyin başlangıcını, sonuçlarını iyi hesaba katmalıdır. Gerçekten öyleleri var ki, bunlar büyük oynadıkları için değil, bize çok zarar verdikleri ve darbe vurdukları için de değil, çok düşmüş oldukları ve aramızdan böyleleri çıktığı için insan kahro-luyor. Bir insan bu kadar sapık, bu kadar sosyal manyak olabilir mi diye düşünüyoruz. Sözde PKK'ye yeni ilişkiler önermişler de veya önermek istiyorlarmış da partiden korkuyorlarmış! Yeni sosyal ilişki dedikleri, 'devrimden ve direnmekten vazgeçelim'dir. Biz büyük olanaksızlıklar içinde bir ev, bir eğitim imkanı buluyoruz; onlar bunu, liberal yaşantı bile diyemeyeceğimiz alçakça bir feodal düşkün yaşantıya uygun bir alana dönüştürmek istiyorlar. Halbuki, biz burada her düzeyde katliamı yaşıyoruz. Bunu durdurmak ve nefes nefese küçük bir imkan kazandırmak için çabalarken; o, gözünü buraya dikmiş ve yanibaşımızda bunu nasıl kullanacağını düşünüyor. Biz burada işkenceyi durdurmak, umuda biraz tazelik katmak ve insanımızı kurtarmak için her türlü zorluklara göğüs geriyoruz; fakat o gözü dönmüşün akli fikri 'burada yaşam var, burada ekmek şu kadar' dadır. Oysa alakası yok. Ben dokuz yıldır bu sahadayım, ama daha doğru dürüst bir uyku bile uyumadım. O halde, 'burada böyle yaşamır, şöyle çay içilir, yemek hazırlanır' demek yok. Burada yemek boğazdan geçmez; geçse de sadece fiziksel yaşantıyı idare etmek içindir. Ama adam düşkün, adamın yaşantıdan anladığı başka bir şey.

Özgürlüğün elde edilmesini ve yönetimini tüm yönleriyle bilmek zorunluluğu vardır. Emperyalizme kendini satıp 'PKK'yi demokratlaştıracağız, ılımlılaştıracağız' demek, yıkıcılığı örgütlemek ve kontrgerillayla işbirliği yapmak özgürlük değildir. Bunlar gözü kara ihanet faaliyetleridir. Yine burada iki gün dayanamayıp Avrupa yaşamına koşmak özgürlük aramak değildir. Özgürlüğün çok ciddi bir bedeli vardır. Bu gösterilmedikçe, hiçbir şey kazanılamaz.

Partimizin özgürlüğe verdiği paha biçilmez değer, geliştirdiği doğru devrimci yoldaşlık ilişkileri son derece açık ve başka türlü yorumlamalara mahal vermeyecek kadar nettir. Bu ölçülere ulaşmak için öncelikle partimizin iyi tanınması gerekir. Ondan sonra

birbirimizi anlama temelinde doğru bağlar kurmaya ve yeni örgütler kurmaya sıra gelir.

Bunları söylerken, aile kurulmaz demek istemiyorum. Ama dikkat edilirse, dayanılmaz yaşam koşulları vardır. Hapishane var, dağlarda açlık susuzluk var, düşmanın amansız tahribi var. Bu koşullarda ka-dın-erkek ilişkisini neden kuracaksınız? Bunu istediğimiz için değil, koşullar bu aşamayı bize mecbur kıldığı için belirtiyoruz. Bu süreç sadece bizde değil, bütün sosyalist ülkelerin kurtuluş mücadeleleri döneminde de yaşanmıştır. O halde saygılı olmasını bilelim. Yine bütün bunlar bizde saygı, sevgi, kadın-erkek ilişkisi olamaz diye de değildir, tam tersine aile ve çocuklar için gereklidir. O halde bunun yerine başka şeyleri uygulamak, parti ile oynamak, otorite ile oynamak ve önderlikle oynamaktır. Bu da, genelde örgütle oynamanın diğer suçları kadar bir suç çeşididir. Elbette her suç gibi bu suç da cezayı gerektirir.

Bazılarının gerici tutkuları uğruna nasıl savaşım verdiklerini, aile reisi sıfatına veya kadın kurnazlığına dayanarak siyasal ihtiraslarını nasıl konuşurmak istediklerini ortaya çıkardık. Burada ortaya çıkarılan basit bir cinsellik güdüsü de değildir, aksine kesinlikle siyasal anlamlıdır. PKK'de cinselliği yaşamak isteyenlerin zorluklarla karşılaşacakları açıktır ve bu zaten biliniyor. Ama buna rağmen bu tür bir yaşantıyı yaşamak isteyenler TC'ye giderler ve onun bu konuda oluşturduğu yaşam tarzına girebilirler. Emperyalizmin yaşam sahasında bunu görebilirler. Fakat bizde şu anda gerekli olan ideolojik, siyasal ve sosyal ilişkilerle büyük değişimi yaratmaktır. Aslında bu, bizi daha fazla çekici bir biçimde bir arada tutan ve son derece güçlendiren en doğru devrimci ilişkidir.

Bunları bu kadar vurgulamamızın nedeni gözü daha feodalizmin tutkularından açılmamış, TC'nin dayattığı o en düşkün ve bayağı ilişkilerden kurtulmamış olanların bize sosyal ilişkileri öğretmeye çalışmalarıdır. Bunlar İsveç'e kaçmadan önce buraya gelselerdi, sosyal ilişkilerin ne demek olduğunu hiçbir şey yapmadan da gösterirdik. Fakat bunlar gerçekten sosyal ilişkileri tanıyan, hatta merhaba demesini bile bilen insanlar değildir. Bunlar insanlara saygılı yaklaşımın ne olduğunu bilmeyen, gözü kör ve gerçekten düşürülmüşlüğü en aşağı aşamasında bulunanlardır. PKK sosyal ve siyasal iliş-

kileri en güçlü özellikleriyle öğreten bir güçtür ve onun bu özelliği birçok güç tarafından saygıyla kabul edilmektedir. Ama bizim ortaçağ karanlığından gözüntü kurtaramamış olan ve hayvani tutkuyla özgür ilişkiyi daha birbirinden ayırdeemeyen adam kalkıp bunu eleştiri diye getiriyor. Daha ilk soluğu gayri meşru ilişkilerinden ötürü düşmanın karargahında alan, sosyal ilişkiyi karın doyurma ilişkisi olarak gören ve rahat bir yaşam olarak anlayan adam, buna da sosyal ilişkiler diyor! Elbetteki, sosyal ilişkiden bunu anlayan birisi, PKK'nin büyük yoldaşlık ilişkilerini bilemez.

Bu ilişki sahasında da son derece güçlü militanların ortaya çıkmasını istiyoruz ve sonuna kadar da yardımcı oluyoruz. Hiçbir bayan arkadaşımız –evli veya bekar– en ufak bir eşitsiz ve baskılı yaklaşımlarla karşılaşamayacağını bilmelidir. İşte özgürlüğün en büyük anlamı budur ve bizde uygulanan da budur. Burada hiç kimse tek olan bir kadına en ufak bir kötü söz bile söyleyemez ve ‘şöyle-böyle yaşa’ diye zorlamada bulunamaz. İşte bu, özgürlük derecesini gösterir. Bu özgürlük Avrupa’da, hatta sosyalist ülkelerde bile yoktur. Özgürlüğü tutkulara kölelik biçiminde değil, işte böyle anlamak gerekir. Partimizin özgür devrimci yoldaşlık ilişkileri ortamına dayatılmak istenen farklı bir ilişki biçiminin arkasında polisin olma ihtimali yüksektir. Ya da dolaylı olarak polisin körüklediği bir kültür, bir yaklaşım ve yaşam tarzı vardır.

Düzen rahatlatılmak isteniyor. Yansıtıldığı kadarıyla boyun eğme ve köşeyi dönme felsefesine sahip bir kişilik geliştirilmek isteniliyor. Bunun aile ile çok sıkı ilişkisi vardır. Aile, faşizmin geleneksel bir kurumudur. Avrupa’da böyle bir kurum yoktur. Avrupa bu kuruma ancak mercimek kadar değer verir. Türkiye’de ve bizde öyle değildir. Bu konuda faşizm, ortaçağ ailesini iyi kullanıyor. Bu eleştiri, ortaçağ ailesini aşmamıza olanak açıyor. Her arkadaş bu konuda kendini biraz değerlendirerek, çözüme eleştirel bir yaklaşımla ulaşabilir. Tabii ki, ailelerimizi faşizmden kurtarmak gerekiyor. Uzun süre aileler bizi faşizmden kurtarmak istiyorlardı, şimdi bizim onları kurtarmamız gerekiyor. Bunun önemli ve ciddi bir görev olduğuna inanıyoruz.

Biz mevcut ailecilikle 25-30 yıla yakındır mücadele ederek, aşırp geliyoruz. Bu çok ciddi sorundur. Buna iş olsun diye değinmiyoruz.

Mesele kavga değildir. Kaldı ki, aile ile m¼cadele bir kavga meselesi değil, zihniyet, gelenek ve ahlak olarak hesaplaşmaktır. Bu kişileri karşıya alarak, onlara hakim olan anlayışları ve davranışları aşmaktır. Bizde ailenin devrimcileştirilmesi, toplumun devrimcileştirilmesinin en ¼nemli aşaması veya onun temelden başarılmasıdır. T¼rkiye devrimcilerinin yakalandıkları muazzam yalnızlıkta, devrimcilik, ailenin yaramaz çocuklarının işi, işsiz g¼çs¼z veya evden kopmuş olanların eğlencesi gibi ele alınmaktadır. Eğer ailenin devrimcileştirilmesi bireydeki gelişmeyle i ie ele alınsaydı, T¼rkiye’de devrimcilik bu kadar erkenden s¼k¼lmezdi. Devrimci gelişmeyi aileye yansıtmaq gerekiyor. Parti tecr¼belerimizi iyi biliyorsunuz. Bundan sonraki m¼cadele yaşamınızda bu konuda k¼l yutmamak, ham davranmamak, açık kapı bırakmamak ¼nem taşıyor. Mesele yeterince ortaya konulmuştur. Sonuç çıkarmak ve bu sonuçlan pratiğe doğru uygulamak parti militanlarının g¼revidir. Bu konuya ilişkin olarak ¼n¼m¼zde gerici değer yargıları ve ilişkilerinden kurtulmaq, aileye ve kadına yaklaşımı devrimcileştirmek g¼revimiz vardır. Bu g¼revimizi ¼zenle yerine getirmeliyiz.

Bu değerlendirme, Aralık 1987 ¼z¼mlmeleri’nden alınmuştur.

Devrimimiz eski aileye karşı yeni aile yeni kadın ve erkeğin yaratılmasıdır

Biz, aile ocağı sorununun hangi önemde ele alınması gerektiğini tarihsel gelişimi ile bağlantılı olarak değerlendirdik ve günümüzde Kürdistan toplumunun gerçeği içinde ailenin yeri nedir sorusunu cevapladık. Bu konuları burada tekrarlama gereği duymuyoruz. Özetle, aile gerçeğinin bizde herhangi bir toplumdaki daha fazla bağlayıcı, köleleştirici ve en tutucu zincirlerden biri olduğunu belirtmek gerekiyor.

Kürdistan toplumunda aileye bağlılık, son derece çarpık, geçmişin köleliğine bağlılıkla özdeş olan, son tahlilde aileyi mahvolmaya götüren bir bağlılıktır. Bizde temel kurum olması dolayısıyla, namus duygusu ve ahlak aileye bağlılık çerçevesinde ele alınır. Bütün yaşama yön veren ilke, 'aileme ne getirdim' ilkesidir. İyi adam olma ölçüsü, aileye sunduğu hizmet ölçüsündedir. Herkesin etrafında dönüp dolaştığı ve kendini ölçüye vurduğu değerler, aile değerleridir. Bizdeki ailenin temel toplumsal gelişmeyi bir tarafa bıraktığı, toplumsal gelişmenin başlangıcındaki klan kabile aşamasının kalıntılarını halen yaşayan bir konumda olduğu unutulmazsa, dünyamızda toplumsal örgütlenişin çok ileri seviyelere ulaştığı günümüzde bizim hala bu ilkel klan kabile konumuna, düşüncesine ve duygularına bağlı olmamız, tutuculuğun en tehlikeli biçimi oluyor. Mao da bunu Çin'de dört temel çelişkiden biri olarak ortaya koyar. Ama bizde durum biraz daha farklıdır.

Kürdistan'da toplumsal çözülüş, gelip aile sınırında durmuştur. El-

betteki bu “durma”, düşman insaf ettiği için değildir. Düşman bu rayı çok köklü bir yanılığa kaynağı, tutsaklık ocağı ve herkesin ancak içinde yaşadığı bir ev durumuna getirdiği içindir. Yine, objektif olarak bu ocağı kurtarmanın maddi imkanları son derece eksik olduğu için, bu ocak temel bir bunalım kaynağıdır. Bu bunalımı aşmak için gösterilen sonsuz çabalar, temeli olmadığı için başarısızlıkla sonuçlanır. Dolayısıyla yine bunalım doğar ve içinden çıkılmaz görevler nedeniyle aile kavgaları eksilmez. Bu konuda ‘ya ben, ya sen!’ ‘benim oğlum, benim kızım, benim ailem en iyisidir!’ vb biçimlerde ifadesini bulan muazzam benlik duygusu kendini konuşturur. Her şeyi aile çıkarları temelinde ele almak, bir evladını bile aile dışına düştüğünde bütün gücünü ortaya koyarak, gerekirse devleti imdadına çağırarak aile içinde tutmaya çalışmak Kürdistan’da en çok görülen durumdur. Bu noktada, düşmanın üzerimizde yürüttüğü baskı faaliyetlerinden daha tehlikeli bir faaliyetin bu kurum eliyle yürütüldüğünü söyleyebiliriz.

Dolayısıyla aileyi devrimcileştirme, ulusal kurtuluşun temel adımları olmaktadır. Aileye sızmayan devrimcilik iflas etmeye mahkumdur. Bu konuda muazzam yabancılığı, yanılığın ortadan kaldırdığımızda göreceğiz ki, aslında bütün olumlu gelişmelerin temeli de atılmıştır. Dolayısıyla aileye karşı devrimci yükümlülüğümüzün büyük önemi ortaya çıkıyor. Ne pahasına ve hangi yöntemle olursa olsun bu aileleri devrimci atmosfer içine çekmek, onları herhangi bir bağla devrime bağlamak büyük önem taşıyor.

Eski aileye karşı yeni aile

Sömürgeci faşist rejim, aile kurumunu devrime karşı kullanmak için bugün çok daha özenli çalışıyor. Köy koruculuk yasasından tutalım içimizdeki unsurların ailelerine yaklaşıma, bu ailelerden bazılarını rehin almaya, bazılarını para ile karşımıza çıkarmaya kadar, üzerinde uzmanlaştığı çeşitli yollarla içimize adam sızdırıp öğeleri geri çekmeye kadar çok çeşitli yöntemleri kullanıyor. Ama hepsinde de aileyi ve aileci –ki bunlar feodal klan özellikleridir– özellikleri temel alıyor. Bireyin aileye bağlılığından doğan özlemi düşman tahrik ediyor ve bu birçok öğemizin yan yolda kalmasına yol açıyor.

Ben kendi pratiğimden bu konuda bazı örnekler verdim. Uzun yıllar aile içi çelişkiler yüzünden başımızı kaldıramadık. Bu çelişkilerin etkisinden kurtulabilmenin yolu olarak dışa açıldık ve ancak devrim temelinde kurtulunabileceği sonucuna vardık. Tutuculaşan birçok öğede gördüğümüz ise, aileye hizmet ve aileyi kurtarma adı altında muazzam bir gerilemenin yaşanmasıdır. ‘Ailem beni büyüttü, okuttu, ben de mutlaka ona bir şeyler vermeliyim’ düşüncesi büyük bir yanılgıdır. Bu düşüncede birçok öğe ve arkadaş çevremiz vardı. Tersinden bir dönüşü yaptılar. Sözde ailenin en iyi evladı olma adı altında bütün yeteneklerini –ki uzun yıllar içinde ancak kazanılabilir– aileye hasrettiler. Yeni bir aile kuralım derken battıkça battılar. Tabii buna ne yıllar yetiyor, ne de maddi koşullar elveriyor. Faşizm aileyi dağıtıyor, onu sağlıklı yaşatma imkanını yok ediyor. Buna rağmen aile kurumunu yaratmak isteyenler ise, hem kendileri gidiyor, hem de aile batıyor. Bu durumda zafer, tabii ki, karşı devrimin oluyor. Demek ki bizim bu konuda son derece devrimci bir çıkışımız söz konusudur.

Biz devrimci gençleri bu ocağın olumsuz etkilerinden kurtarmak, sahte namus ve bağlılık duygularını kırmak için çok büyük çabalar harcadık. Bu çabaların devrimci mücadelemizdeki yeri çok önemlidir. Bu konularda yeterince çaba göstermeyen ve mücadele etmeyenlerin, aslında kendilerini geçmişe bağlayan zincirleri halen yaşadıklarını belirtmek gerekir. Devrime hizmet edecek konuma getirmediğimiz düşman etkisine açık olan aile üzerinde, düşman her türlü oyunu oynamış, hatta düşman aile işbirliği sonucu devrime önemli zararlar verdirilmiştir. Kürdistan’da kabile aşiret özelliklerini yaşayan aile, küçük burjuva ailesi bile olmadığından, dallı budaklı aşiretsel bağlara gitmesi nedeniyle tehlikeyi çok artırıyor. Örneğin, Hakkari’de bir aşiretin bir öğesini almak istediğimizde, bütün aşiret ‘ya hepimiz, ya hiçbirimiz’ diyor. Daha doğrusu, ha birini almışsın, ha hepsini; dolayısıyla bu durum çok muazzam zorluklar çıkarıyor.

Genelde devrimci hareketimizin kendini örgütlemesinde bu düşünce tarzının ve kurumunun üzerine gitmek ve onu devrime son derece ustaca bağlamak, ancak aile gerçekliğinin iyi kavranmasına bağlı. Bu konuda maddi yetersizlikleri gerçekleri dikkate alarak adım adım, gerekirse tavizler vererek yaklaşmayı bilmek gerekiyor. Zaten yoksul

olan ailelerden bir ferdi alınca, o aile çöker. Bir de son derece sakat bir namus anlayışı vardır. Bir kız aile dışına çıkınca ailenin dünyası yıkılır. Bir oğullan yanımıza geldi mi, derin bir acı içine düşerler. Bunları telafi etmek devrimin yüceliğini kavratmakla mümkündür. Bu konuda kesinlikle fedakarlık duygusunu, doğru namus anlayışını geliştirmek gerekir. Bu konuda yapılacak çok iş vardır.

Ucuz yaklaşımların karşı devrime hizmet ettiğini unutmamalıyız. Bu konuda özellikle büyük hatalar yapılmıştır. Ailelerin içine gidilip, onu yıkıma götürecek ilişkilere yöneliniyor; kaldıramadığında ise, 'bizim gibi militanlara şöyle davrandılar' deniliyor. Oysa, en çok hassas olunması gereken bir kurumun karşısındayız. Dikkatsiz duyarsız yaklaşımlardan ötürü birçok ilişki aleyhimize olmuştur.

İlk yola çıktığımızda düşman, her aileden bir genci çekerek birliğe doğru gideceğimizi söylediğimizi yayıyordu. Sözde o da bu taktikten hareketle, her çevreden, her aileden birisini kendine bağlayarak, onu şişirip besleyerek bize karşı kullanmak istemiştir. Kürdistan'ın somut yapısını düşman da çok iyi tahlil ediyor ve bizim birlik anlayışımızı sabote etmek için, her aile ocağına bir kışkırtıcı eleman sokuyor. Bunu da ya dışardan bir öğeyi ihraç ederek, ya da ondan bir öğeyi alarak yapıyorlar. Bu öğeyi kendilerine bağlamaları sonucunda, aile üzerinde birçok didişme başlıyor. Zaten kurum bunalım içindedir. Devrimin olanakları az, karşı devrimin olanakları ise daha fazladır. Yine kadın zaten düşmüş ve bitmiştir. Erkek ise, zor bela vaziyetini kurtarmaya çalışır durumdadır. Sonuç; altından çıkılmaz bir durumdur.

Demek ki olay, o kadar kolay değildir. Nice kadromuz çeşitli bahaneler ileri sürerek 'dayanamadım, gittim gördüm; aç kalmıştım, gittim; aileme sahip çıktım' vb aile kültürü çok güçlü olduğu için, en canalıcı bir aşamadayken o gerici değer yargılarına teslim olabiliyor. Şüphesiz kurtulmuyor ya da kurtarmıyor, tersine çok şey yitiriyor. Ama adamda tutku var, duygu var, bağ var, bu konudaki namus anlayışı biraz böyle. Hatta bazı bölgelerde bu durum çok daha tehlikelidir. Öge, iliklerine kadar dar ilişkilerin içine batmıştır. Yine aile de onu koparmak için her türlü tehlikeyi göze alıyor ve tabii ki olan partiye oluyor. Genelde bu konular bilincimizdedir.

Daha önceki değerlendirmelerde açmaya çalıştığımız bu konu öneminden bir şey yitirmiş değildir. Çokça söylendiği gibi, devrimde

bir köy bir kaledir, bir fabrika bir kaledir. Bizde de aileler biraz böyledir. Bunları fethetmemiz demek, bir köyü ele geçirmek demektir. Bir fabrikada üs kurmak gibidir. Özelliği böyle olan bu kuruma yaklaşımda hem sekter ve hem de teslimiyetçi tutumlara girmemek önem taşıyor. Ustaca yaklaşmasını bilirsek, kazanamayacağımız aile yoktur. Aile, kabile ve aşiret bağlarını biz devrime hizmet eden bağlar haline getirebiliriz. Tercih edeceğimiz bir örgütlenme biçimi değildir, ama bir başlangıç olarak doğal örgüt niteliğindeki bu kurumun önemini dikkate alarak, devrime bağlamamız halinde, bu kurum artık düşmana değil sana çalışacaktır. Tüm Kürdistan toplumsal yapısında bu kurumun etkileri çok net ve kesindir. Dolayısıyla ne kadar aileyi bağlamışsak, o kadar örgüt geliştirmiş oluruz. Eğer bir aileyle ufak bir ilişki sağladığınızda peşi sıra birkaç aileyi getiriyorsa, o zaman ona değer verin, politik yaklaşın, gerektiğinde taviz verin. Çünkü bir kişinin parti saflarına çekilmesi, belki de bir köyün çekilmesi anlamına gelir. Dolayısıyla kazanılan o ögeyi geliştirmeli, tekrar gönderip bütün bir köyün, alanın örgütlenmesini sağlamalıyız. Bu yöntemler çok kolaylıkla geliştirilebilir. Böyle etkinliği olan aile, çevre ve kabilelerin bazı ihtiyaçları olabilir. Tabii onların da partiye vermek istedikleri vardır. Sizin göreviniz, bütün bunları gerçekçi değerlendirerek devrime imkan açmaktır. En azından bin gencin saflara katılması sağlanarak, köyler devrime açılmalıdır. Zaten partinin otoritesi yüksek ve her an yeni öğeler vermeye, aile çevrelerini partiye açmaya hazırlar. Bu durumlar daha şimdiden ezici bir biçimde gelişmiştir. Devrime bu kadar atılan bir kitle temeli başka herhangi bir devrimde söz konusu değildir. Bizde son derece olgun, elverişli bir durum yaratılmıştır. Yani neredeyse hemen her çevre ve her belli başlı aileden parti saflarında bir kişi veya şehit vardır. Bunlar büyük kazanımlardır. Bizde bu konuda bağlar uzun sürelidir, kolay kolay unutmazlar. Bir şehidi olan yıllarca davanın peşinden gelir. Bir tutkusu olan bunu temel bir aile meselesi yapar. Yeter ki biz bunları örgütlü hale getirebilelim. Bu konuda görevlerimizi tam yapamadığımızda, son kertede politikasız yaklaştığımızda, birçok hazır ilişkiye bile sahip çıkmadığımızdan, düşmanın bunu kullanarak başımıza ne belalar getirdiği biliniyor.

O halde, devrimci faaliyetlerimizde bu ocağa yaklaşımı yetkin hale getirme, yanlışlıklarından arındırma, örgütlemeye özgünlüğüne dik-kat etme, gerekirse taviz politikasını, gerekirse siyasal otoriteyi ko-nuşturarak olgun hale gelmiş olan bu kurumu artık partiye temelden bağlama dönemindeyiz. Bu durum, cephe faaliyetlerimizde ihmal edilmemesi gereken bir alandır. Burası, yani kitle örgütlenmesi ihmal edildiğinde gerilla dağda bir gün bile yaşayamaz. Düşman bunu çok iyi biliyor. Bugün ayakta olan gruplarımız, kitle ve aile bağlarının geliştiği yerdedir. Dolayısıyla bütün faaliyetlerimizde kitle, öncüyü saklama, gerilla birliğini koruma açısından hayatidir. Ama bu böy-ledir diye, bu kez de aileye sığıntı olmamak, aileyi deşifre etmemek, bu işe fazla bulaştırmamak çok önemlidir. Bu konuda daha fazla hassasiyet gerekiyor.

Parti, aile kurumuna bilimsel bir yaklaşım içindedir. Bu konuda yapılan hataları gidermek, yetersizlikleri aşmak istiyoruz. Biz 15 yıldır aynı zamanda bu ocağın olumsuz etkilerini tasfiye etmek için de mücadele ettik. PKK'nin kadro mücadelesi, aynı zamanda bu kurumun gerici özelliklerine, değer yargılarına ve dayatmalarına karşı bir isyandır. Biz, en azından feodalizm, faşizm ve sömürge-cilik kadar zararlı olan bu kuruma ve onun çağdışı değer yargılarına karşı, sahte namus anlayışına karşı bir başkaldırıyoruz. Bu başkaldı-rıda büyük çabalar gösterilmiştir ve bu çabalar bugün başarıya doğru gitmektedir. Yani mücadele biraz sonuç veriyor. Çünkü aile kültürü, aile kutsallığı, yerini biraz yurtseverliğe ve özgürlüğe bı-rakıyor. Her aile, 'artık evlat yetiştirmek istiyorsak vatan ve öz-gürlük için' diyor. 'En azından ailemizden bir kişi bu faaliyete ka-tılmalıdır' diyor. Bu öyle basit bir gelişme değildir.

Sizler belki mücadele saflarına kolay geldiğinizi sanıyorsunuz. Ama ben kendi pratiğimde en büyük mücadelelerden birisini bu ku-ruma karşı verdim. Hem kendi aileme karşı ve hem de arkadaşları bu kurumun etkisinden kurtarmak için çok çaba sarfettim. Çoğunu-zun durumunu araştırıp ortaya koyduğumuzda göreceksiniz ki parti en büyük emeklerden birini bu konuda harcamıştır. Fakat halen sizi geriye, sağa çekmek isteyen bir yığın gerici aile bağı var. Onları dü-zeltmekle, bazılarını ise kırmakla uğraşıyoruz. Lütfen, bu konuda da görevlerimize iyi sahip çıkalım. Bu yalnız Parti Önderliği'nin

görevi değildir. Parti Önderliği'nin aileler üzerinde bir etkinliği var; aileler güveniyorlar ve güvendikleri için de sizlerin serbestçe faaliyetlere katılmanıza izin gösteriyorlar. Güvenilir bir önderlik demek, sağlam bir parti kurumlaşması demektir. PKK'ye katılanlar yüceliyor, kahramanlaşıyor, şehit olsalar da sağlam değerler uğrudadır deniliyor. Bu duygu ve fedakarlık anlayışının ailelerimizde gelişmesi başlı başına bir devrim olayıdır. Biz bunu, yıllarca çok büyük ustalık göstererek, direnerek sağladık. O halde, partinin sağladığı bu gelişmeyi esas alalım, onu bütün faaliyetlerimizin bir kazanımı olarak görelim. Aileleri bugün çok rahat kazanabilecek durumda olduğumuzu bilerek ürün derleyelim. Aileyi devrimin sağlam bir ocağı haline getirelim. Yani yılların bitmez tükenmez emeklerinin ürünlerini şimdi toplayalım.

Çoğu arkadaşın bildiği gibi, bu konudaki gelişme kendiliğinden sağlanmamıştır. Biz tek bir ilişkiyi yaratmak için büyük çaba harcadık. Sizler şimdi rahatlıkla her eve girebiliyor, sofraya oturuyor ve emir veriyorsunuz. Hiç kimse bunun kendi büyüklüğü ve otoritesiyle sağlandığını sanmasın. Bu, çok ciddi bir politik yanlış olur. Bu konuda değer bilmemek, kesinlikle özgücü ölçüp biçmemektir. Bu durumda onların ise, kolay harcayacakları, kazanmaya fazla önem vermeyecekleri, birçok değeri çiğneyecekleri açıktır. Bunun kabul edilir bir yanı yoktur. Fakat bu konuda önemli yanlışlar yaşanıyor. Arkasından rahatlıkla yüz ilişki getirebilecek bir ilişkiye bile ilgi göstermiyorlar. Ufak bir taviz vermemiz, ufak bir ihtiyacı gidermemiz –ki bunlar günümüzde artık kolaydır– birçok örgüt olanaklarını bize açacak iken ilgi bile gösterilmiyor. Hatta bizden uzaklaştırmak için ne mümkünse onu yapıyoruz. Bu büyük hatalı tutumdur ve terk edilmesi gerekir. Çok sayıda tavizler verebiliriz. Örneğin, yoksuldur biraz para verirsin; ilgiye muhtaçtır, ilgi gösterirsin; kaldıramayacağı bir yükün altındadır, yükünü biraz hafifletirsin; merhaba dersin, o bile onun için büyük bir mutluluktur. Bütün bunlara onlar çok olumlu karşılık verirler. Zaten devrime açık hale gelmişlerdir. İçlerinden bir öğeyi ustaca çekip, bir başka öğeyle destekleyerek çalışmalarını sağlamak, hepsinin tümünden kazanılmasını rahatlıkla getirecektir. Bu ise, devrim için hayati bir ilişkinin sağlanması demektir. Demek ki bu konu da, şimdiye kadar pek duyarlı olmadığımız, ama mutlaka

özen göstermemiz gereken bir sahadır.

İlişkiyi biz açtık. Bu ilişkinin faaliyetlerimizde ne kadar önemli olduğunu koyduk. Bizde en kolay gerçekleşen, ama azami sonuç alacak olanı ailelerle kurulan ilişkidir. Bizde bir ilişki bir kişiyle değil, aileyle kurulur. Yani aileden birisiyle kuracağınız bir ilişki, dolaylı olarak bütün aileyi kapsar. Ailelerin de birbirleriyle bağları vardır. Hepsi birbirine bakar. Bir aileden bir öge geldiğinde, diğeri de ona bakarak hareket eder. Bir yarışır, başlar. Bir de bakarsınız, bu yarış bir bölgeyi olduğu gibi bize katmıştır. Bunun ne kadar önemli olduğu ortada. O halde tek bir ögeye bile ihtiyardır, kadındır, gençtir, geridir, militan olamaz gibi değerlendirmelerle yaklaşamayız, değer vermemezlik edemeyiz. Ailede büyük küçük veya iyi kötü yoktur. Yeter ki bir tanesini kazan, gerisini kolay getirirsin. Maalesef her bakımdan sığılı, darlığı, sekterliği yaşayan öğelerimiz bu konuda da emeklerimizin boşa gitmesine yol açtılar. Tabii ki daha sonra tecrit olduklarında, kendilerini mahvolmaya götürdüler. Bu, çok zararlı olmuştur. Çıkarmamız gereken biricik sonuç: Bugün son derece olgun hale gelen, doğru yaklaşımın gösterilmesi halinde büyük güç kaynağına dönüşecek olan bu ocağı artık devrimin temel bir kurumu haline getiriyoruz. Bu konuda her türlü fedakarlığı yapıyoruz. Gerktiğinde siyasal otoritemizi de konuşuruyoruz. Kaldı ki, bugün parti otoritesi çok büyüktür. Her ailenin değer biçtiği bir durumdayız. Dolayısıyla herkesin ilgi göstermekte tereddüt etmeyeceği bir noktaya gelmişiz. Bunu da çok iyi kullanarak bu konudaki büyük eksikliği gidermekle, partinin kitleleşmesinin önu ardına kadar açılmış olacaktır. Bu ise, devrimde zaferin en önemli koşulunun yerine getirilmesi demektir.

Eski tipe karşı yeni kadın ve erkek

Parti saflarında bu soruna nasıl bir yaklaşım göstermeliyiz? Yani, kadın-erkek ilişkilerindeki özgürlük durumu nasıl değerlendirilmeli? Zaman zaman bu konuyu açmaya çalıştık. Fakat halen de bu konuda arpa boyu kadar yol alınmadığını söylemeliyiz.

Parti saflarımızda bu konudaki feodal ölçüler biraz aşılış da olsa, ilişkilerdeki eksiklik, bireycilik, devrim dışı yaklaşım yaygındır. Bireycilik, aşırı duyarsızlık, kompleks ve çekememe gibi

tutumlar küçük burjuva ölçülerdir. Üstü biraz eşelendiğinde, bunun toplumsallaşmadaki zayıflığın olduğu gibi bizde hüküm sürmesi anlamına geldiği görülür. Bu konudaki her türlü yakınlık ve karışıklıkta bayağı bir feodal gurur ve daha çok da yabancılık önemli oranda etkisini sürdürmektedir.

Sosyalist ülkelerde bile bu sorun tam çözülememişken, biz nasıl çözelim diyenler olabilir. Elbette kapitalist ülkelerde de, sosyalist ülkelerde de çözüm bekleyen bir yığın sorun olduğu doğrudur. Ama onlardaki düzey çok ilerdedir. Bizdeki toplumsal temeli açtık. Ben çocukluğumda bile en çok bu ilişkiden ürküntü duydum; mevcut ilişkiden sürekli kaçma, onu çok yetersiz görme ve nefret etme giderek kaçınılmaz bir duygu olarak kendini dayattı. Bu ilişkilerde fazla sağlıklı bir toplumsal gelişmeyi sağlayamayacağımızı biliyorduk. Yine, bütün yakın yaşitlarımızın en çok bu ilişkide kaybettiklerini, kolayca geleneklerin etkisi altına girdiklerini çok iyi görüyorduk. Onların bu durumu karşısında, bu ilişki tarzından alabildiğine kaçınma, sanki içine düşeceğimiz bir kuyuymuş gibi çok dikkatli olma, burada diğerlerinin düştüğü duruma düşmeme, bunun için de sürekli daha ileri olana gitme ihtiyacı kendisini açıkça ortaya vuruyordu.

Birçok erkeğin ve bayanın kaybedişinin temelinde, geleneklerin ağır etkisi altında oluşları vardır. Çok iyi biliyordum ki, bu gençler kendi özgür iradeleriyle bu kuruma yaklaşmıyorlardı. Kesinlikle herkes öyle yaptığı için, kendileri de öyle yaptı. Halen de öyle. Burada eksiklik, özgürlüğe aykırı olan bu durumu incelememek, tersine 'akranlarım, komşum ne yapıyorsa ben de öyle yapmak zorundayım' anlayışından hareket etmektir. Bizim toplumumuzda bir kız, eğer akranları gibi evlenmezse 'evde kaldım' der; erkek ise, 'erkeğim elden gitti' der. Böyle fosilleşmiş duygu ve düşünceler içinde bunalır, ezilir, büzülür, tabii ondan sonra gelenekler onun 'imdadına' koşar ve bizim adam bitti! Bizim gençlerimiz daha gençliğini bile yaşamadan bu geleneklerin emir ve kumandası altına girerler. İşte gericiilik bundan sonra gelişir. Maddi planda aileyi kurmak ve geliştirmek başlı başına bir ömrü gerektirir. Zaten duyguları altüst olmuştur. Durumu kurtarmak için her şeyini verir. O zaman düştükçe düşer. Dolayısıyla da hayatta vermediği taviz kalmaz. Doğru düşünmenin

gereğini duymaz. Siyasal kurumlar yaratmaya yönelmesine sıra bile gelmez. Çünkü onun bütünüyle baktığı durum aileyi kurtarmaktır. En değme erkek aileye en çok bir şeyler verebilendir! Bu gençlerimiz yüzde doksan dokuzunda görülen bir durumdur. Ben bunu iyi fark ettim; iyi fark ettiğim için de, partiyi geliştirirken bu tip bağların olası zararlarından öğelerimizi kurtarmak için son derece sistemli ve ustaca hareket ettik. Evet birçok fedakarlık yapmak zorunda kaldılar, ama başka türlü özgürlüğü kurtarmak mümkün olmazdı.

Düşman da bunu bildiği için, ucuz kurtuluş yolları dayatıyor ve ‘oğullarınızı-kızlarınızı çabuk evlendirin’ diyordu. Bunu son zamanlarda daha fazla dayattılar. Çünkü onların enerjilerini böyle tüketerek, böyle gerici bir kurum içinde nefes alamaz duruma getirecekler ve sonuçta sağlam devrimci bir öge kalmayacak! Bu konuda alınan mesafe gerçekten az değildir. Mardin, Diyarbakır gibi daha geri olan bölgelerde bu çok daha açıktır. Daha on bir yaşında –on beş yaşını geçmeden– tüm kız ve erkekler ya nişanlı ya sözlüdür. Bu adeta doğal bir hal almıştır. Daha on beşine bile gelmeden böylesine bağlanmış ve üstelik aile kurmanın temellerinin olmadığı bir ortamda bu gençleri nasıl devrimcileştireceğiz? Büyük engel! Faaliyet içerisinde olanların yarısını biz bu yüzden kaybettik. Demek ki konu, parti saflarında da epey önemlidir. Özgür ilişkiye ulaşmada cesur davranamıyor, yaratıcı olamıyorsunuz. O zaman da hakim olan, feodal değer yargıları oluyor. Son derece ölçüsüz, biçimsiz duygu ve davranışları bir devrimci parti ortamında kendisine layık gördüğünde mutlaka kaybeder ve partiye de kaybettirir.

Kadın özgürlüğü meselesi, genelde toplumsal özgürlüğün bir ölçütüdür. Yine parti içinde militanlaşmanın bir ölçütüdür. Bizim bu konuda bazı pratiklerimiz var. Örneğin, bir grup bayanın pratiği incelendiğinde, bizi nasıl zor duruma düşürdükleri iyi biliniyor. Biz, sağlam ve örnek ilişkiyle sahayı iyi dolduralım, iyi öncülük yapalım derken, adeta kuyumuzu kazan, yani partiyi hep geriye çeken, partiyi kendi kaprislerinin tutsağı haline getirmek isteyen ve her birisi başlı başına birer tutuculuk kaynağı olan öğeler duruma geldiler. Gerçekten çok olumsuz durumlar ortaya çıktı. Nedeni? İlişkiyi devrimcileştirememektir. Ve bu yalnız bayanlar açısından değil, erkekler açısından da geçerlidir. Erkeklerin de bu

konuda bakış açılarında çok eksiklik var. Sınıfsal sömürü ve baskıya dayalı olarak gelişen egemen erkeklik duygusunu üzerinden atamama, onun verdiği avantajlarla hareket etme söz konusudur. Kadının da benzeri zayıflıkları var. Bu konuda kompleks, yabancılaşma, her türlü ölçüsüzlüğü yaşama, düpedüz sosyalleşmeme ve özgürleşememe çok yaygın ortaya çıkıyor. Ve sonuç: Çözumsuzlük, ilişkilerde sağlıklı rahat hareket edememek, gerginlik, çekememek, kapris! Bu, örgüt içinde bozgunculuğa ve örgütsüzlüğe yol açar. Gerçekten bazı kaçmalara yol açıyor. Düşmana sığınmaya kadar götürüyor. Her birisi başlı başına büyük bir darbe oluyor.

Bu konuda bize dayatılan bazı çarpık anlayışları daha önce açmıştık. Çarpık anlayışların, özgürlüğü, küçük burjuva özgürlüğü biçiminde ele almaktan kaynaklandığını belirttik. Bu konuda üzerinde özellikle durulması gereken, Türkiye’de geliştirilen kadın özgürlük anlayışı vardır. Kemalizm kadını son derece uysal ve evcil bir varlık olarak köleliğin iyi bir odağı halinde tutarken, 12 Eylül bunu daha da yetkinleştirmiştir. Kadın üzerinde özel olarak duran faşizm, ‘bakın çocuklarınız terör yüzünden gider!’ ‘istikrarsızlık, anarşi sizi mahveder!’ diyerek, zaten duygusal olan kadının duygularına hitap ediyor ve onları faşizmin destekleyicileri haline getirmeye çalışıyor. Gençliğe ise, ‘dünyanızı yaşayın!’ diyorlar. Emperyalizmin yoz kültürünü de Türkiye ortamına yayıyor, hakim kılıyorlar. Bu konuda son derece duygusal olan gençlik de, sağlıksız ilişkilere daldıkça dalıyor. Sonuç çok ilginçtir: Gençliğin önemli oranda devrimden kopması! Kadınların ve gençlerin bugün ANAP veya 12 Eylül rejiminin birer dayanağı durumuna getirilmesi ciddidir ve tesadüfi değildir. Çünkü, rejimin en çok üzerinde çalıştığı ve nüfusun da yüzde yetmiş beşini işgal eden kesimdir. Dolayısıyla kadın sorununa yaklaşmak, aynı zamanda faşizme karşı bu kitleyi ayağa kaldırmanın önemli bir gereğidir. Kadın özgürlüğünü faşizme karşı dikmek, devrimin en temel görevlerinden birisi oluyor. Yine gençliğin bu konuda sahte hayallerle aldatılmasına son vermek büyük önem taşıyor.

Biz her ne kadar 12 Eylül’ün yıkıcı özelliklerini partiye fazla buluşturmadıysak da, belli ki birçok öğemiz –yarın daha yaygın biçimde saflara katılacak olanlar ve ülkeden gelenler– hep bu hastalıklarla gelecektir. 12 Eylül, kadını daha çocuksu yapmıştır.

Gençliği ise daha fazla duygusallaştırmış, basitleştirmiş ve küçültmüştür. Yiğitlik denilen duygu öldürülmüştür. Bunun yerine kendini paraya pula satma, basit etkinliklerle tatmin olma geçmiştir. Gençliğin bugün peşinden koştuğu basit sanat etkinlikleridir. Müzik sahasında yaratılan bir Emrah tipi, sporda ulaşılan çılgınlık bilinçli yapılan saptırmalardır. Gençliğin devrime kayışını önlemenin ustaca karşı devrimci yöntemleridir. Bizim ise, bunları yeniden kazanmada sağlam devrimci ölçülerle hareket etmediğimiz ortadadır. Toplumda kadın için onurun ancak faşizme karşı dikilmesinden geçtiğini görerek, bunu hayati bir ilke bileceğiz. Bu ilkeyi bütün pratiğe hakim kılmak için, onları devrimci mücadeleye çekmek, büyük kadın potansiyelini faşizmin karşısına çıkarmak büyük önem taşıyor. Bugün Filistin ayaklanmasında devrimi neredeyse kadınlar, çocuklar ve gençler taşlarla yürütüyorlar. Bundan alınması gereken dersler vardır. Kadın taşa, sopaya sarıldığında özellikle gösterilerde başı çekebilir. Yine gençler ve çocuklar ellerine taş sopa aldılar mı muazzam bir gücün oluşmasına yol açarlar ki, bizim de bugün en çok ihtiyaç duyduğumuz bu tip gelişmelerdir. Çünkü dağdaki gerillayı kontrol etmek için ordu bütün gücünü seferber ediyor, gizli örgütçüleri kontrol altına alabiliyor, ama ayağa kalkan çocuk ve gençlerin her biri bir taş, bir sopa bulabilir. Toplumun yarısından da fazlasını oluşturan kadınlar sokağa döküldüler mi, onları polislin kontrol etmesi mümkün değildir. Bir de imha etmeleri, hepsini ortadan kaldırmaları mümkün değildir. Hiçbir güç kitleleri toptan tasfiye etme kudretinde değildir. Bu açıdan bu kitleyi, özellikle kent hareketlerini geliştirmek için önümüzdeki aşamada mutlaka harekete geçirmeliyiz. Kadro olamaz dememek gerekir. Kesinlikle hepsi öfke içindedirler. Hepsi aç ve yoksuldu. Bunları her türlü yöntemle ayaklanmaya kaldırmak mümkündür. Basit propagandacılar olarak değerlendirmekten tatalım sokak gösterilerine yöneltme, ekmek için eyleme geçirme, aşevlerine, gıda dükkanlarına hücum ettirme –çocuklar da böyle yapsın– halinde, bunları polislin takibi imkansızdır ve fazla örgütlenme de gerektirmez. O halde, çok önemli gelişme potansiyeli olan bu sahaya yüklenecek, burayı değerlendireceğiz ve faşizmi bu temelden yoksun bırakacağız.

Belli ki, içimizde özgürlük olayını daha da çözüme yakınlaştıracak-

ğız. Kadın-erkek ilişkilerinde gerçekten özgür olmak gerekiyor. Oysa ilişkilerinizde haddinden fazla duygusallık, feodalizm, küçük burjuvalık yüküldür. Bu konuda fazla özgür bir davranış ve düşünce yoktur. İlişkiler zayıftır. Kendine güvenen, özgürlüğü esas alan ve ilkeli olan bir ilişki değildir. Tersine ilişkilerde hakim olması gereken ilke, sık sık gözardı edilmektedir. İlişkiler ikiyüzlü ve bazen ortaçağdan kalma tutkularla doludur, bireyci ve saygıdan uzaktır. Duygular, eğitilmiş duygular değildir. Bu konuda karşılıklı devrimcileşme ihtiyacı var ve bu gerçekten önemli devrimci bir görevdir. Bu konuda özel hayaller geliştirmek fazla gelişmeye hizmet etmiyor. İnkarcılık da fazla ürün vermeyecektir ve bir çözüm yolu olarak görülemez.

İlişkileri devrimcileştirme imkanı partide yüksektir. Biz bu konuda anlamsız, yersiz, son derece kendinden geçmiş, aşırı delikanlılık kokan ve parti ilkesini, partinin tipi özgürleştirmek için çabasını bir tarafa bırakan ilişkilere elbette karşı duracağız. Çünkü bunlar çığır açıcı, kişiyi geliştirici değildir. Özellikle ilişkilerin özgürlük katkısını çok iyi gözönüne getirmek gerekiyor. Saflarımızda bir erkek bir kıza veya bir kız bir erkeğe yaklaşırken, sanmıyorum ki güçlü devrimci amaçlarla bu yaklaşımı sürdürsün, bu konuda bir ilkeyle hareket etsin. Böyle olmadığı için de alabildiğine bir zayıflık yaşıyor. Halbuki devrimci, bu konuda da devrimcidir; özgürlükçü, bu konuda da özgürlükçüdür. Kadının özgürlüğe yaklaşımı güçlü olmalıdır. Erkeğin kendini eşit ve özgür ilişkiye hazır hale getirmesi gerekir. Bu konuda tarafların fedakarlık ve cesaretle kusur etmemeleri gerekiyor. Aynı zamanda, bir ilkeyi takip etmeleri gerekiyor. Feodal ve küçük burjuva ilkesi yerine, devrimci, eşit, özgür ilkeyi icra etmeleri gerekiyor. Dar, bireyci, birbirini mülkiyet konusu olarak değerlendiren değil, birbirini devrimde güçlendiren, kurulan bağın esasta devrimci bir bağ olduğunu bilerek yüksek değer biçen bir ilişki olmalıdır. Kadınsız devrimin gelişemeyeceğini, kadın özgürlüğü sağlanmadan toplumun ve tabii ki erkeğin de özgürleşemeyeceğini bilerek, bu ilişkiye yüklenmek gerekir.

Parti içinde bu konuda yerine getirilmesi gereken görevler vardır. Biz bu görevleri zaman zaman açmaya çalıştık. Bazı yanlış ilişki anlayışlarını ortaya koyduk, teşhir ve tecrit ettik. Belli ki, önümüzdeki dönemde bunları daha da geliştireceğiz. Bu konuda eğitici

yaklaşmak, bazı hatalı yaklaşımlar ortaya çıktığında ikiyüzlülüğe sapmadan, zayıflıklara sığınmadan doğru devrimci çözüme cesaret etmek gerekir. Bu konunun önemli bir eğitim ve mücadele konusu olduğunu bilmek, utanma sıkılma yerine doğru devrimci çözümleri esas alarak yüklenmek gerekir. Kadının yiğitleşmeye, devrimcileşmeye ihtiyacı vardır. Erkeğin de kendini yeni bir kalıba dökmeye ve geliştirmeye ihtiyacı vardır. Eski önyargılarla yeni ilişkiler geliştirilemez ve rahatsızlık devam eder. Bu da bir devrimcinin özelliği ve yaşam tarzı olamaz.

Saflarımızda hiçbiriniz kolay ilişki geliştirebileceğinizi sanmayın. Kolay bir kadın-erkek ilişkisi hiçbir zaman kuramazsınız. Bu, büyük çaba gerektirir. Toplumda bile feodal ya da burjuva evlilikler yapılırken aileyi güçlendirme temelinde olur ve bunlar muazzam masraflarla yüklü olarak yapılır. Devrimde ilişkiler, her şeyden önce büyük özgürlük mücadelesiyle olur. Militan kendisini özgürleştirmek için, büyük çabayla kendini donatmak zorundadır. Çabası olmayanın ilişkisi de olmaz. Uğruna savaş verilmeyen ilişkiler saygıdeğer ilişkiler değildir. Partinin verdiği yetki ve olanaklara dayanarak hazır ilişkiler üzerinde yaşamak, anlayışla karşılanamaz. Yine, parti dışı bir ilişki geliştirmişsen, elbette bunun bir bedeli olacaktır. Dolayısıyla, parti bunun hesabını soracaktır. Partinin ilişki düzeyi savaş ilişkisi düzeyidir. Parti bütün ilişkileri bilinçli savaşımıyla yoğuruyor. Herkes bunu görecek ve bu ilişkiye de bu biçimde yaklaşacaktır. “Ne de olsa etkiliyim, şöyle yeteneğim var” deyip, bu ilişkileri sustimal etmek suçtur. Sonuçta kişiyi mahveder. İlişkilerin büyük bir mücadele ilişkisi olduğu, kadının ve erkeğin bu konuda yapmaları gereken çok iş olduğu ortadadır.

Bu konuda daha ilk adımları atmadan hangi sağlıklı ilişkiden, hangi saygı ve sevgiden bahsedebilirsiniz? Birbirlerini daha tanımadan, yığınla önyargıyı ve yabancılaşmayı atmadan, kim, ben sağlam, özgür ve eşit bir kadın-erkek ilişkisi, bir evlilik, bir sözlülük yaptım diyebilir? Yapılması gereken birçok mücadele var. Bu ahlakı temel almak gerekiyor. Zordur, ama yeniyi yaratmanın başka yolu da yoktur. Kolay ilişkiler 12 Eylül rejiminde vardır, tasfiye örgütlerinde vardır, feodaller kolay ilişki geliştirebilir. Köle bir kadını, hem de yüzlercesini her an bulmak mümkündür. Ama bir devrimci bir köle

kadının ilişkisine girdi mi veya bu konuda kolayca sığındı mı, o muazzam ölçüde değer aşımına uğramıştır. Dolayısıyla kolayca sığınilamaz. Bu konuda her ilişkinin baştan sona kadar büyük bir çabayla geliştirilmesi gerekir. Eski önyargılara, biçimlere sığınarak ve inkar ederek sorunu çözümlenmek mümkün değildir.

Sorun, gerçekten bir devrim sorunudur. Parti saflarında kadın-erkek ilişkilerinin söz konusu edilmesi gösteri olsun diye değil, çok ciddi bir devrim ihtiyacını gidermek içindir. Bir bayan saflarımıza geldiğinde, 'işte kölelik zincirlerinden koptum, burada istediğimi yaparım' derse, kendi sonunu hazırlar. Bir erkek, 'burada rahatlıkla istediğimi yapabileceğim kadınlar çok çıkıyor, toplum da zaten emrimizdedir' deyip, kendini buna kaptırdı mı, o feodalizmi uyguluyor demektir ve bu da suçtur.

Kadına yüksek bir özgürleştirme görevi ve saygıyla yaklaşılır. Çünkü zayıftır, özgürleştirilmesi şarttır. Bunu göz önüne getirmeyen bir yaklaşım kölelik kokar, elkoymacı mülkiyet anlayışı kokar. Böyle bir kişi ise, partinin bir ögesi değil, bambaşka bir kişi durumuna gelir. Bu da tabii ki partiyi uğraştırır, sorun çıkarır, çatışmaya yol açar. Bu konuda örnekler az değildir.

Bu konuda özetle belirtmek istediğimiz husus, yaklaşımları devrimcileştirmek gerektiğidir. Yoldaşlık ilişkilerinin büyük bir mücadeleden geçtiğini, yaklaşımın parti ilkesi temelinde olması gerektiğini, halen alınması gereken büyük mesafelerin olduğunu, parti saflarında özgür kadının yaratılmasının basit olmadığını, bu konuda hakim erkek, kudretli güçlü erkek anlayışından tutalım birçok duygusal, ham, olgunlaşmamış ruhsal belirtilerin var olduğunu, bunların hepsinin devrimcileştirilmesi gerektiğini gözardı edemeyiz. Bu bir mücadele işidir. Bu konuda duygular değil bilinç çalışmalı, ilişkiler üzerinde sürekli durulmalıdır. Genelde kurum olarak aileyi nasıl devrimcileştirmek istiyorsak, birey olarak da kadının devrime çekilmesi büyük bir olaydır. Bu, genel doğrularla halledilecek bir iş değildir. Öfkeyle, gücünün zayıfı ezmesiyle de halledilemez. Kendi deneyimizde biz bu konuda birçok çalışma ortaya çıkardık. Bir özgürlük örgütü olarak kendi kendimizi değerlendirmemiz gerekiyor. Ne kadar özgür bir militan olduğumuz, bu ilişkide alacağımız mesafeyle bağlantılıdır. Parti ölçülerinde ısrar etmemiz gerekiyor. Az

olur, ama öz olur. Bu da tabii ki, devrimci mücadelemizin saflığına bağlıdır. Bu saflık giderek radikal bir çözüme götürür ki, bizim de esas olarak tercih edeceğimiz budur.

Bu konuda mühim olan, temel yaklaşımları somut sorunlara başarıyla uygulamaktır. Özellikle partimizin her militanının bu konuda kendini gözden geçirmesi, kendini çözümlmeyi ve ilişkilere gittikçe daha fazla devrimci yaklaşımımızı egemen kılmayı bilmesi gerekiyor. Genel ilke düzeyinde çözümlenmeler yapılmıştır. Bunu yaratıcı biçimde uygulamak militana düşmektedir.

Kürdistan devriminde kadının rolü üzerinde çok defa konuştum. Bütün bunları, köle kadından devrimci bir kadının yaratılması gereğine bağlı olarak yaptım. Kadın deyip geçmemek gerekir. Kadının sınıflı toplumun ve bizde ilavetten sömürgeciliğin en çok yoğunlaştığı; dolayısıyla sömürünün ve insanla oynamanın üzerinde en çok geliştiği bir toplumsal kesimdir. Kadın gerçeği ile ilgilenmek, onu devrimci çözüme tabi tutmak, başlı başına sınıflı toplumu çözüme tabi tutmaktır, düşürülmüşlüğü her biçimini aşmaktır. Bu konuda da temel ders verilmiştir, yeniden açmayacağım. Ancak benim görebildiğim kadarıyla, ilişkilerde zayıflıklar, çapsizlik, derinlikten, saygıdan ve hatta sevgiden yoksunluk, değer vermeme, bu konuda eski ölçülerle yaşama var. Bunlar bizi rahatsız ediyor, kişileri yüceltmiyor.

Bu faaliyete cesaret ederken neyle uğraştığımızı biliyoruz. Bugün bir grup kadını bir yerde tutmak önemli bir olaydır. Eğer sıkı yüceltici bir ortam olmazsa saldırıya uğrar. Kadının zayıflığı ve donanımsızlığı onu her an kendini bir egemenin egemenliğine terk etmeye götürür. Mülkiyet anlayışı nedeniyle erkek ise, hemen hakimiyet peşinde koşar. Biz, bunlara da başkaldırmış bir hareketiz. Ancak birçok öğemiz kendisinde bu tip eğilimleri yaşıyor ve zor durumlara düşüyor. Açıkça söyleyeyim ki, ister evli olun, ister nişanlı, ister aşık, ister inkarcı, ne olursanız olun, burada önemli bir ilkeyi uyguluyorum; gerekirse bütün evlilikleri bozdurur yeniden kurdururum; bütün o tutkularımızı gerekirse idam ederiz, en yüce bağları ortaya koyarız. Kürdistan'da bu böyledir. Bunları göz önüne getiren bir hareketiz. Ben, ailemin Kürdistan'ın yok olmasındaki rolünü hem iyi bilen ve hem de buna karşı iyi mücadele eden biriydim. Dolayısıyla da, bu

kurumun partimiz içindeki anlamını, ulusal kurtuluştaki yerini özenle belirleyecek ve olumsuzluklardan arındırarak, ona olumlu işlev gördürmek için gerekeni yapacağız.

Biliyorsunuz, bu konuda parti anlayışını yürütürken haddinden fazla olumsuzluklarla karşılaştım. Ancak yılmadım, sahte çözümlere yönelmedim ve halen de yönelmiyorum. Demokrasiyi ve sosyalizmi dışlayan bir yaklaşımı dilimin ucuna bile getirmedim. Bu ilke uygulanıyor. Olumsuzluklar, bizi bu konuda olumsuz kılmamıştır. Bilakis daha sıkı sarılmaya götürmüştür. Sizlerin bu konudaki devrimcileşmenizi önemli görüyorum.

Kadın köle gelir, zayıftır, haddinden fazla donanımsızdır ve bir de tehlikelidir. Kendisine göre bir savunma mekanizması geliştirmiştir. Yani, toplumu düşürmede kendi düşürülmüşlüğüne ustaca kullanır. Bunlar ulusal kurtuluş sürecine girdiğimizde dikkat etmemiz gereken hususlardır. Burada ayıp yoktur. İhtilale girenler bütün eski toplumsal ilişkileri parçalamayı da göze alanlardır. Bu yürek büyüklüğünü gösteremeyenler, büyük ihtilalci olamazlar. Yeni bir ortam, yeni bir ilişkiler sistematiği, yeni bir namus anlayışı hep gereklidir. Bu iyi bir şeydir de. İhtilal her konuda ilişkileri zorlama sanatıdır. Yerleşik ilişkileri zorlama sanatıdır. Duygularınıza ters de gelebilir. Bana da çok ters gelen olaylar oldu. Siz yerimde olsaydınız, binlerce cinayet işlerdiniz. Sabır gösterdik. Özü yakalamaya, bu konuda doğruyu uygulamaya özen göstererek bu noktaya kadar geldik.

Çoğunuzun tam devrimcileşmemenizin önemli bir nedeni, kadın gerçeği ile kurduğunuz ilişkilerdir. Duyguları geliştirirken, ilişkilerde temel direniş ölçüleri veya sosyalizmin temel ölçüleri bir tarafa bırakılmıştır. Köleliğe götürecek ilişkiler geliştirilmiştir. Bilmelisiniz ki, hazırlanıp konuştuğunuz bir kadın ilişkisi bir tuzaktır. Düşman da bunu çok iyi kullanıyor. En önemli bir sömürü ve kullanma kaynağı burasıdır ve delikanlılar da bu konuda çok gevşektir. İşte bizim parti faaliyetimizde bu ilişkiyi örnek olarak geliştirmek istememizin nedeni budur. En az sömürgecilikle uğraştığımız kadar uğraşacağımız bir konudur.

Burada mesele bir cinsellik meselesi olmaktan çıkmıştır. Büyük bir düşürülmüşlükten, kölelikten kurtulma meselesi haline gelmiştir. Mesele, kesinlikle ayağa kalkabilen, yürüyebilen insan ortaya çıkma-

rabilmektir. Bu, her türlü çabadan önce gelir. Sevginizin kaynağı da bu olacaktır. Eşiniz dahi olsa, bu hep böyledir. ‘Benimdir, mülküm-dür’ diyemezsin; bunu dediğin an bitmişsin demektir. Senin için ne sosyalizm kalmıştır, ne de demokrasi. Herkes anasını sever, akraba-sına değer verir, ben de veririm, mesele bu değil. Ben gerçekten bir ilkeyi uyguladım. İlişkilerin devrime zarar vermemesini esas aldım. Anaya, babaya bunu dayattım. Dayattığımda bir çekişme içine girdim ve bu çekişmeyi devrim lehine sonuçlandırdım. Ana baba değerli varlıklardır, ama kaş göz yarmaya kadar birbirimizi incittik. Çünkü devrim esas alındı da ondan. Diğer benzeri ilişkilere de bunu dayat-tım. Sizler de bunu böyle yapacaksınız. Özellikle şimdiki kadarki ilişkilerde canalcı çözümlere gidememişseniz, bu konuda yanılığlı yaklaşımlar söz konusudur demektir.

Kadına saygılı yaklaşmayan adam sosyalist olamaz. Kadına hür-met etmesini bilmeyen, onun özgürlük kavgasının iyi bir destekçisi olamayan bizde ulusal kurtuluşu geliştiremez. Bu, önemli bir il-kemizdir. Ustalar şunu söyler: “Kadının özgürleşme derecesi, top-lumun özgürleşme derecesidir!” Bunu somut parti yaşamına in-dirgersek: Parti içinde kadının özgürleştirilmesinin derecesi, partinin özgürleştirilmesinin derecesidir. Daha da somutlaştırsak: Partinin sosyalistleşme derecesi, kadın ilişkisinde sosyalizmin ege-men kılınması derecesidir.

Belki de birçok erkek arkadaş geçmiş yaklaşımlarında kadını bir hiç, bir paspas, bir eğlence aracı olarak değerlendirmiştir. Acaba bugün gözünde bir kadın nedir? Eski anlayışları halen taşıyan bir erkek, bitti demektir. Onda sosyalizm veya demokrasi değil, onur bile kalmamıştır. Bu çok önemli; bunu kadro eğitiminin önemli bir hususu olarak gördüğüm için söylüyorum. Ruhu bu temelde temiz-lemek gerekir. Yani bu konuda çok sıkıştığımız, zayıf olduğunuz için değil, bir ilkenin gereği olarak bunu yapmak gerekir. Kadınlı veya kadınsız, evli veya bekar olsanız da, bu böyledir. Kendini bu ilkeye göre değiştiremeyen adam, diğer bütün ilkeleri ihlal edebilir. Sorun ne karşı tarafın zayıflığı, ne sizin çok güçlü olmanızdır; sorun, bir doğru ilkenin uygulanmasıdır. Burada gönül meselesi de fazla bir şey kurtarmaz. Sosyalizmin ve ulusal kurtuluşun bu ön ilkesi gerçekleşmeden, bizde toplumun genelde ve onun yarısına sağlıklı

yaklaşım olmaz. Olmayınca da devrim olmaz.

Parti içindeki bayan arkadaşlarımız her şeyden önce kendi içlerinde saygıdeğer bir durum yaratmıyorlar. 7-8 yıldır bu sahada grup var. Ama çekişme, birbirini bastırarak öne çıkma çabası hiç eksik olmuyor. Ve başlarını kessen de bundan vazgeçmiyorlar. O zaman bunlara, derdiniz nedir, diye sormak gerekiyor. Oysa özgürleşmeye adım atmış insanların birbirlerine ihtiyaç ve saygı duymaları gerekir. En son özeleştiriyeye alınanlar oldu, hem de sözde bunlar en akıllılarıydı. Bayanlar grubu burada konuştu. “Didişmenin ve gerginliği yaratmanın kaynakları, mimik hareketlerinden tutalım her türlü yönetime kadar çok derin bir zaafi ayaşamaktan başka bir şey değildir” sözünü kendileri söylediler. Bu kişiliklere insan gereken değeri veremez. Kendilerine saygınlık yaratmak istiyorlarsa, en seçkin parti ortamını yakalamaları gerekirdi. Kendi içinde onurlu, saygılı, sonuna kadar hürmet edilmesi gereken bir durumu yaratmadan, dışarıdan bunu bekleyemezler. O halde, kendi içlerindeki o ilişkileri iyice devrimci-leştirirmeleri gerekir. Geçmiş hataları kesinlikle aşmaları, özeleştirilerde dile getirilen hususları başarıyla atlatmaları gerekir. Erkek arkadaşların da partimizin ilkeli tutumunu yaşamaları gerekir. Bu mesele öyle bildiğiniz gibi, bir delikanlı, bir genç kız meselesi değildir. Bu mesele bir ustalık işidir, bir uzmanlık işidir ve ilkeli bir iştir. Bu inkar edilemez. Kadınlı ilişkiye girdiniz mi, önce onunla yoldaş olmayı bileceksiniz. Bir mal, mülkiyet konusu olarak yaklaşmayacak, çağdaş ilişkiyi başaracaksınız. Kadının yücelmesinde rol sahibi olacaksınız. Bir sosyalist bunu yaptığı oranda sosyalisttir, yapacaksınız. Bu konuda bir gerginlik var, bir rahatsızlık var, bunu aşmayı bilmek gerekir. Doğru temellerde kadının yücelebileceğine inanacağız. Yiğitleşebileceğine ve yaşamın gerçekten vazgeçilmez bir öğesi olduğuna inanacağız. Bu konuda samimi, ciddi ve dürüst olacağız. Kadını bir mal mülk konusu olmaktan çıkaracak, vazgeçilmez bir yoldaş haline getireceğiz. Bunda da olgun olacağız. Burada karasevda bir tutum içinde değil, ideolojide, siyasette ve örgüt yaşamında kesinlikle yoldaşça ilişkileri sağlayan bir noktada olacağız. Bu konuda biz ölçüleri verdik, dikkat edin önemli ölçülerdir. Aynı zamanda bir aile dersidir, ders konusudur. Bu derste sınıfta kalanları komutan yapmayız. Bu konuda sınıfta kalanı, parti içinde

bile zor tutarız. Böyle olunca da imtihana tabi tutulma çeşitli biçimlerde önümüze çıkacaktır. Sağlam bir kişiliğe, hepinizin sandığınızdan daha fazla ihtiyacımız var.

Ben kendi deneyimimi söylüyorum. Bu konuda teorik, pratik faaliyetim beni güçlendirmiştir. Beni kadın gerçeğine daha fazla yaklaştırmıştır. Şimdi daha cesaretli yaklaşıyorum ve bu daha fazla örgütlenmeye yol açıyor. Bu çabalar bugüne kadar her zaman bir grup kadının yanbaşımızda olmasını sağlamıştır. Yarın bir ordu olabilir. Böyle olması ilkede ve pratikte sağlam olmaya bağlıdır.

Bu konuda ön yargılarımızı ve üstlülük anlayışımızı kırmalıyız. Bayanlar da aşağılık kompleksini kırmalıdır. Aşağılık kompleksi de büyüklük kompleksi kadar tehlikelidir. Bunlar büyütücü değildir. Bizim erkek düşürülmüşlüğüne örtbas etmek için –sömürgecilik onu karılaştırdıkça karılaştırmıştır– bunun acısını kadından çıkarır. Ama, sömürgecilğe duyduğumuz tepkiyi kadından çıkarmak doğru değildir. Biraz derin araştırılırsa, durumun bu olduğu ortaya çıkar. Yücelmenin bir yolu da, buraya sağlıklı yaklaşımdır. Bu konuda çok çeşitli feodal önyargılarla hareket edenler, cinayet işlemeye kadar gidiyorlar. Toplum halen bunun derin ızdırabını yaşıyor. İçinizde bile bu konuda güçlü ön yargıları olanlar var. Nitekim, birbirini bulan beş on bayan-erkek kaçtı. Bu rezalet, bu durumdan ileri geliyor. Sanıyorum, bu konuda da bir yenilenmeyi yaşamamız olasıdır. Bayanlara seçkin değer biçilmelidir. Saflarımıza gelmişlerdir. Bilelim ki, bizim kadar güvenle ortama giremiyorlar. O konuda avantajları sınırlıdır. Daha fazla destek olmak ve saygıyı elden bırakmamak gerekir. Özellikle eskinin o sığ, önyargılı, kompleksli pratiğim aşalım. Bize bu gereklidir ve bu yüceltici.

Kısaca, bu derse de gereken ilgiyi göstermemiz ve başarılı çözümü bütün faaliyet alanlarında uygulamamız gerektiğini belirtiyorum. Feodal ikiyüzlülükten ve sınır tanımayan burjuva liberalizminden kurtularak, son derece eşitlikçi, kendine güvenen, saygı sevgi dolu ilişkilerin yaratıcısı ve topluma taşıyıcısı olalım.

Bu değerlendirme, Haziran 1988 Çözümlemeleri'nden alınmıştır.

Geleneklerin ağır etkisinden kurtulmadan özgürlük ve eşitlik sağlanamaz

Kadının kurtuluşu bir halkın kurtuluşundan daha zor ve hassas bir konudur, ama devrimci çözüm yolları tükenmiş değildir.

Pratik yaşamda gözlemlediklerim üç noktada özetlenebilir. Genç arkadaşlar –kızlar ve erkekler– daha doğru dürüst kişiliklerini tanımadan, toplumsal konumlarını gözden geçirmeden, ne olup bittiğini bilmeden, bu ilişkiyi geleneklerin izinden yürüterek halletmek istiyorlar. Bu durum bizde çok yaygındır. Daha on beş yaşına ulaşmadan, çok geri ve köleci temellerde kadın-erkek ilişkileri, nişan-evlilik duyguları geliştirilir. Kapitalizmin burjuva toplum ölçülerinde çoktan aşılın bu hususlar, bizde en ilkel biçimiyle yaşanmaktadır. Tabii ki burada kişilikler yara almakta, bu ilişkiler içine çekilen insan çok şey kaybetmektedir.

Çocukluğumdan beri en hassas olduğum noktalardan biri, bu ilişki idi. Evlilik usulleri garibime gidiyordu ve sağlıklı bir olay olarak görmüyordum. Bazı arkadaşlarım “kız aldık, kız verdik, ev kurduk” diye coşkuya kapılırlardı. Ama ben yadırgar, güçlerini boşa harcadıklarını düşünürdüm. Daha genç yaşta bocaladıklarını da hissediyordum. Benimki aslında biraz da gerçekçi bir yaklaşımdı.

Kişiler daha kendilerini tanımadan, çocukluklarını bile aşmadan bu ilişkilerin içine çekiliyorlardı. Gerçi bu konuda bizde yetmiş yaşındakileri de çocuk olarak değerlendirmek gerekiyor. İyi bir edebiyatçı olsa, eminim bu yetmiş yaşındaki çocukları iyi tespit edebilir. Kendisini daha baştan beri öyle geri toplumsal ilişkilerle bağlamış ki,

yetmiş yaşından sonra kalkar on beş yaşındaki kızla evlenmek ister.

Böyle olaylar, hepsinin çocuk kaldığını, çok çarpık kişiliklerin ömür boyu bunlarda devam ettiğini gösterir. Aslında bu büyük bir problemdir. Zaten bu konuda düşürülmüşlüğü sınırı yoktur.

Bir Mardin bölgesini sık sık eleştiriyoruz. Burası, feodal etkinliğin halen güçlü olması itibarıyla önem taşıyor. Lakin kapitalist zihniyeti ve yaşam alışkanlıklarının geliştiği alanlarda da durum bundan farklı değildir. Buralar, en sağlıksız ilişkilerin boyverdiği alanlardır. Bi-reylerin toplumsal ve siyasal faaliyete çekilmesi açısından bu durum oldukça engelleyici bir konum oluşturuyor. Gericilik etkisini burada, yani kadın-erkek ilişkileri ve aile kurumu etrafında gösteriyor.

Kendinizi bu noktada gözden geçirmeye cesaret etmelisiniz. Bunu her şeyden önce ne yadırgamak ve ne de bir duygusallık meselesi olarak ele almak gerekir. Mesele, kişiliğin gelişme meselesidir. Parti saflarında geleneklerin ağır etkisi altında ilişkilere yaklaşmak, şerefli, onurlu ve uyanıkça bir yaklaşım değildir. Burada cesur olmak demek, doğru ilişkiler üzerine yürüme gücünü bulmak demektir. 'Anam beni everdi' vb demeye alışmışsınız. Bir insanın en özgür halletmesi gereken bir meseleye böyle bir yaklaşımı, sosyalist kişi kendine yediremez. Geleneklerin ağır etkisi altında halletmeye kalkışan sosyalist biri iradeye sahip olmak bir yana, burjuva anlamda bile bir iradeye sahip olamaz, özgürlük anlayışına ulaşamaz. Mesele yalnız bizim kişisel meselemiz de değildir. Biz devrimciyiz, toplum içinde her an hareket halindeyiz; bu nedenle, toplumdaki en yakın çevremizden totalim gücümüzün yettiği her zemine kadar doğru ilişkileri dayatmak zorundayız. Yanıbaşınızda her türlü köle ilişkilerin boy attığında doğru çözüm yolu bulmak zorundasınız. Mesele yalnız geriliği yaşamamak değil, gerilikle mücadele etmektir. Maalesef bu konuda görevler ya kavranmıyor, ya da kavrandığında gerekleri yerine getirilemiyor. Tersine, partimizin içindeki öğeler bile problemlerin etkisi altında bunaldıkça bunalıyorlar.

Bu konuları daha önce biraz açmıştım. Ucuz ilişkiye hayır diyorum. İster evli, ister nişanlı olsun ucuz ilişkiye karşıyım. Ucuz ilişki nedir? Geriliği davet eden, özgürlüğü engelleyen ilişkilere. Bu ilişkiyle kul-köle olmayı esas alanlar, "vazgeçemeyeceğim, anam, babam, kardeşim, eşim var" diyenler, bu düşüncelerin ağır etkisi al-

tında olanlar hiçbir zaman özgür bir devrimci olamazlar. Yurtseverleşemezler, demokratlaşamazlar, sosyalistleşemezler. Bu ilişkilerin üzerine çıkmasını bilmek, onları eşit, özgür ilişkilerin, toplumsal gelişmenin ve siyasal faaliyetin önünde engel olmaktan çıkarmak ve devrimin hizmetine uygun ilişkilere dönüştürmek gerekir. Bu konularda kendinizi gözden geçirmeli, ilişkilere bu temelde çeki düzen vermeli ve ilişkilere bu doğru temellerde yaklaşmalısınız.

Demek ki, her şeyden önce bu konudaki muazzam çocukluğu, bizi geriye iten ilişki anlayışını, içine düşürüldüğümüz ya da düşmek zorunda kaldığımız durumları görerek, bundan kurtulmayı başarmamız önem taşıyor. Geleneklerin ağır etkisi altında kalmış olabilir, iradeniz dışında bazı dayatmalar sonucu arzu etmediğiniz bazı durumları yaşamış olabilirsiniz. Bunlara karşı verilecek cevap, mücadeledir. En kötüsü, kişinin kendini kaderciliğe tek etmesidir. “Oldu artık, kalkmam, bir şey yapamam” denilmemelidir. Bu, köleliğin kabul edilmesidir. Bunun kabul edildiği yerde de devrimcilik gelişmez.

İhtilal, geri toplumsal ilişkilere, siyasi ve ulusal köleliğe karşı olduğu kadar, cinsler arasındaki köleliğe de karşıdır. İhtilalci, aile kurumunun kendisinde çok güçlü olan köleliğe karşı başkaldırmasını da bilmelidir. Birçok arkadaşımız iliklerine kadar aileciliğin etkisi altında, kendi ailesel konumunu şiddetle koruyor, ağlamaklı, duygulu; şüphesiz, bundan güçlü bir militan çıkmaz. Eşe, dosta, kardeşe vb gerici tarzda bağlı olmak vatanın ve özgürlüğün üzerinde değer vermek doğru değildir. Biz bir kanun ortaya çıkardık. Buna göre: Bütün bağlılıklarımız en başta vatana bağlılık temelinde olmalıdır. Bu kanununa bağlı olmayan hiç kimse, özgür ve bağımsız değildir. Bu bir kuraldır.

Bir bağ mı geliştiriyorsunuz, herhangi birisiyle bir ilişkiniz mi var; bakın ve gözden geçirin. Bu ister bir devlet başkanı, ister bir köle, isterse bir kadın olsun, ilişkide esas alacağımız şey temel amacımıza bağlı gelişmesidir. Bugün için bu, yurtseverliktir. Kutsal bildiğimiz diğer bağların değer kazanması, bu temel değere bağlıdır. Vatana bağlanmayan hiçbir bağlılığın değeri yoktur. Özgürlüğe hizmet etmeyen hiçbir ilişkinin değeri yoktur. “Yüreğiçimde şöyle sevdam, kafamda vazgeçemeyeceğim şöyle düşüncem var, öncelikle onu kabul etmelisiniz” dememelisiniz. Bunların hepsi birer hikayedir ve

gerici hastalık belirtileridir. Bu duygular, bağlar ve kutsal bildiğiniz şeyler sizleri geliştirmeyeceği gibi, doğru da değildir. Tam tersine büyük bir yanılgı ve köleliğe giden yoldur. Bunu önemle belirtiyorum. Çünkü, yeni ve vatansever bir neslin gelişmesi buna bağlıdır. Bizim bütün ailelerimiz ilişkilerini vatana bağlılık temelinde halletmek zorundadırlar. Dünya uluslarının çoktan hallettiği, ama bizim yeni yeni tanımaya başladığımız çok normal bir yaklaşımdır bu.

Son zamanlarda bütün ülke boşaltılıyor. Bunun altında bile ailecilik ve aileyi sözde kurtarma sevdası yatıyor. Ama, vatandan kopmakla aile kurtulur mu? Tam tersine bu bitiş, tükeniş sürecine girmiştir. Bizdeki aile anlayışı, günü kurtarmaya dayanır. Ama, kurtarma dediği nedir? Düzen kendisini metropollere atmıştır, her türlü rezilliğin içine itmiştir, ama ona göre bu yeterdir. Bu, aile reisliğinin en büyük sorumsuzluğudur. On çocuğu dünyanın en üca köşesine atıp, sonra da “ben reislik görevimi yaptım, aileyi kurtardım” diyor. Bu suçtur. Neden suç? Çünkü vatandan kopmuştur, doğru mücadele yolundan kopmuştur. Bu adam iflah olmaz. Onun yetiştireceği çocuktan da fazla hayır gelmez; çocukları lümpen ve serseri olurlar. Nitekim Avrupa’da yaşayanlarınız bunu çok iyi görüyor. Türkiye’nin metropollerinde en çok yaptıkları iş kapıcılıktır, en tortu işlerde çalışmaktır ve herhalde bu da çocuklara iyi bir gelecek sağlamak değildir. Burada daha baştan kaybedilmiştir.

Elbette biz buna karşı çıkacak, bunun doğru bir gidişat olmadığını söyleyeceğiz. Elbette, bizim aileye doğru sahip çıkışımız ve çocuklara doğru bir gelecek sağlamamız böyle olacaktır. Bu, parti çizgimizin doğal bir sonucudur. Fazla tartışmaya da gerek yoktur. Akıllı olanlar, kendiliğinden bu sonucu çıkarırlar. Bu konuya tekrar değinmemin nedeni, sizin bazı geri ilişkileri ısrarla yaşamanızdır, geleneklerin ağır etkisinde kalmanızdır. Hepinizin üzerinde bu etkilerin olmasını yadırgamıyorum, ama bunlarla mücadele etmesini bilmek gerekiyor. Mesele, yaşlı veya genç olmak da değil, doğru bir görüşe varmaktır. Doğru görüş temelinde durumunuzu düzeltmektir.

Bu konuda muazzam çocukluğu, düşürülmüşlüğü ve ilişkilerdeki sağlıksızlığı görmek, pratik olarak ne anlama gelir? Gençlerimizi bu hastalıklardan kurtarmak için devrimi dayatmak, onları devrimle beslemek, devrimci ilişkilerle kişilik kazanmalarına yol açmak,

onları özgür ilişkiler içerisinde tanıştırmak ve özgür ilişkilere dayalı aile geliştirmek anlamına gelir. Parti içinde bu konuda iç eğitimi geliştirmeliyiz. Sadece olumsuzlukları aşmakla yetinmemeli, eşit-özgür ilişkilerdeki olumlu yanlarımızı da geliştirmeliyiz. Yoldaşça ilişkiler egemen kılınmalıdır. Buna cesaret etmeliyiz. PKK, bu konudaki özelliğini yetkinleştirmelidir.

Kadın gerçekliğine yaklaşım, bizde, güçlü devrimci bir çözüme kavuşmuştur. Bunu uygulamak, sahte erkeklik anlayışı ile mücadele etmek gerekir. Erkekliğin bizdeki oluşumunu, kölelikle ilişkisini iyi görmek gerekiyor. Kadınsılığın nasıl ki kölelikle ilişkisi varsa, –ben daha önce onu açmışım– erkekliğin de ilişkisi vardır. Kadınsılık sadece cinsellikten ibaret değildir. Kadınca hareketin, kadınsılığın geliştirilmesi, kadının yüzyıllardan beri her türlü ekonomik, sosyal, siyasal faaliyetin dışına itilerek, sadece cinselliğe dayalı alışkanlıklara, ahlaka veya ahlaksızlığa düşürülmesi sonucudur. Bunların da normal özellikler veya cinsel bağli özellikler olduğunu söylemek fazla gerçekçi değildir.

Kadınsılığın cinsellikten ziyade, sınıfsal ve toplumsal bir yönü vardır. Kadınlar yüzyıllardan beri egemenlik altında tutulmalarının bir sonucu olarak bu duruma düşürülmüşlerdir. Biliyorsunuz, kadınsı erkekler de vardır. Demek ki kadınsılık, boyun eğdirilmişliğin, kişi yerine konulmamışlığın, sürekli düşürülmüşlüğü'nün bir sonucudur.

Erkeklik olayına da böyle yaklaşmak gerekir. Erkeklik de, yalnız cinsel bir olaydan ibaret değildir. Erkeklik, özellikle bizim toplumsal koşullarımızda –diğer ülkelerde biraz aşılımıştır– çok sahte, yapay bir özellik olarak karşımıza çıkıyor. Ben bunu da daha erkenden fark etmişim. Bizde, erkekliğin en zayıf ve en sahte özelliklerinden birisi de şudur: Toplumda iflas etmiştir. Sağlıklı siyasi ilişkilere sahip değildir. Ekonomik temeli çok zayıftır. O, buradaki düşürülmüşlüğü ve bunalımı sahte erkeklik gösterilerine girişerek gidermek ister. Gerçek erkeklik, cinsel bağli bazı olumlu ve güçlü yanlar varsa –ki, bu kadında da olabilir, onun da kendine göre güçlü ve olumlu yanları vardır– bunların gereklerini yerine getirmektir. Bu da, iyi vatanseverlik yapmaktır, bunun için kuvvet oluşturmaktır, köleliğe karşı iyi başkaldırmaktır. Erkeklik biraz da budur.

Kadın da erkek gibidir. Kadın denildiğinde aklımıza, olumlu işlerde

ilerleyen, cesaret sahibi olabilen, kadın zayıflığına ve köleliğin karşı duran ve buna savaş açan insan gelebilirdir. Böyle kadınlara “erkek gibi kadın” denir. Mesela, Amazonlar döneminde at üstünde savaşan kadınların imajı halen böyle anlatılmak istenir. Bir erkek düşürüldüğünde ise, ona, “kadın gibi erkek” denilir. Demek ki, bizde gerçek mertçe-erkekçe bir konumu bir erkek yaşamadıkça sahtesine bürünür. Sahtesi ise, bıyığına, boyuna-posuna, pazu kuvvetine dayanarak güçlülük gösterisinde bulunmasıdır. Erkeklik böyle icra edilmemelidir. Kaba kuvvet zayıflığın bir belirtisidir. Bununla ancak sahte erkeklik duyguları kamçılanabilir, gerçek erkelik-mertlik gösterilemez. Böyle tutumlardan uzak durmak gerekiyor. Kadın kadını olmaktan, erkek de sahte erkeklik özelliklerinden kurtulmalıdır. Eğer böyle olursa, daha dengeli ilişki durumu ortaya çıkar. Buna ise, ancak doğru mücadele içinde ulaşılabilir. Doğru mücadele içinde mertçe savaşım, kadın-erkek ilişkilerinde de sağlıklı bir gelişmeyi yaşamak demektir. Bu, hepinizde ilkesel bir yaklaşım olmalıdır. Bu ilkenin gereklerini yaşamınıza uygulamalısınız. Eşinize, dostunuza yoldaşça bağlı olabildiğiniz gibi, bütün insanlarımıza karşı da bu anlayışla hareket etmelisiniz. Devrimi temsil etmek ancak böyle olmakla mümkündür. Bu konuda kompleksler hayli güçlü ve haddinden fazla duygusal yaklaşıyoruz. Bunu da aşmak gerekir. Her zaman şunu söylerim: Vatanın kurtuluşuna bağlanmayan hiçbir duygunuzu, eş, dost, çocuk sevginizi ciddiye alamayız. Vatana bağlanmayan hiçbir ilişki bizim için makbul değildir. Duygularınız, tutkularınız için de bu böyledir. Vatanın kurtuluş mücadelesine engel olarak geliştirilen evlilikleri, en aşğılık bir olay olarak değerlendiriyorum. Biliyorsunuz, 12 Eylül bunu müthiş geliştirdi. Bu ilişkileri topluma daha on beş yaşında dayattı. Yığınca insan Avrupa’ya kaçırıldı ve gerici temellerde bu tip ilişkilerin içine atıldı. Bu ilişkiler karşı devrimin, özel savaşın yolu oldu. 12 Eylül’ün bu konudaki bir marifeti de, cinsel patlama dedikleri bir kavramı geliştirmesidir. Buna, “kadının yeniden keşfi” dediler. Fakat aslında bununla sağlamak istedikleri, bireyi toplumsal düşünceden, davranıştan ve siyasi faaliyetten alıkoymak; bunun için güdüleri körüklemek, kural, ahlak tanımaz bir biçimde bunu yaygınlaştırmaktır. Bu, korkunç bir durumdur. Basın bu konuda tam bir yarış içine girdi. Toplum baştan çıkarıldı.

Tabii ki, böyle baştan çıkanlar bir toplum da, faşizm karşısında direnemez, kolay bastırılır ve kolay sömürülür. Yapılan da budur.

Bize de bu dayatıldı. Bizim bu konuda direndiğimiz biliniyor. Bu tip 12 Eylül'cü yaklaşımlar parti içine bile yansıtılmak istendi. Güya elimizden kurtarmak için çocukların başını bağlamak dedikleri olay budur. Biz buna biraz direndik, şimdi bunu daha da geliştirmek gerekir. Gençlerimizi bu tip faşist uygulamaların dolaylı etkilerinden kurtarmak, onları öncelikle sağlam bir devrimci pratiğin içine almak, oğulları ve kızları böyle eğitmek gerekir. Daha on beşine varmamış insanların “başını bağlamak”, onları köleliğe terk etmek demektir. O nedenledir ki, gençleri siyasi mücadele içinde eğitmek özellikle önem taşımaktadır. Onların gözünü siyasetle ve direnişle açmak gerekir. Gözleri kız ya da erkek arayışı içinde olanlar iflah olmazlar. Onun gözünü siyaset aramalı, devrimci mücadele aramalı, bu temelde atak olmalı ki, onda belli yetenekler gelişebilsin. Bu önemli bir uygulamadır ve başarmak gerekir.

Mardin pratiğine baktığımızda, daha on beşine varmadan evlendirilen erkek ve kızların hayli çok olduğu görülür. Nitekim şimdi her gün karşıma böyle sorunlar da geliyor. Daha otuz yaşına varmadan yedi çocuk sahibi olmuş bir kadın, elbetteki kıyamet kadar sorun çıkaracak, tam bir ayak bağı olacaktır. Çünkü, onun dünyası bundan başka bir şey tanımaz. Peki, ama buna karşı mücadelemiz ne olacaktır? Elbetteki, öncelikle siyasal mücadele olmalıdır. Onları devrimci pratik içinde pişirmeli, ortaçağ gelenekleriyle, düşmanıyla karşı karşıya getirmeliyiz. Onların ilişki dediği, “ev kurma” anlayışını lanetlemeliyiz. Bunları yaptığımızda gençliğin enerjisi muazzam oranda devrime aktarılır ve bunda da şüphesiz toplumun devrimcileşmesi kazanır. Bunlar her bölgede, her alanda ısrarla karşımıza çıkar. Partimizin içinde bile birçok öğemiz, bu konuda halen olumlu ilişki anlayışına ulaşmış değildir. Bu konuda bir öğretmen gibi yaşamasını bileceksiniz. Meseleye “benim sonum, benim evim ne olacak” tarzında yaklaşmamak gerekir. Biz bir ulus için ev inşa ediyoruz. Bir halk için özgür bir aile kurmak istiyoruz. Bireysel olarak aile sahibi olup olmamak sonuncu planda gelir. Mesele, bütün ilişkilerimizin, ailemiz de dahil savaşın içine çekilmesi olayıdır. Çekinmeden çekin onları. Eşinizi, dostunuzu, çocuklarınızı ve bütün ilişkilerinizi savaşa

çekin ve her türlü ilişkiye vatanseverlik kıstasıyla yaklaşın. İşte yeni ahlak, işte yeni tutum; yeni toplum böyle kazanılır.

Bunu PKK başlattı. Fakat, zorluklarla karşılaşıyoruz. Bu konuda fedakarlık ve muazzam geriliği aşmaya cesaret etmek gerekiyor. Bütün ahbap-çavuş ilişkilerinizi, hemşehricilik ilişkilerinizi, bölgecilik ilişkilerinizi, dostluk-yarenlik ilişkilerinizi kesinlikle devrimcileştirin. Kadın-erkek ilişkilerinde duygularınızı değil, sürekli devrimci ölçüleri, siyaseti esas alın ve hepsine siyaseti dayatın. Bu, sizin birbirinize saygılı olmanızın da biricik doğru yoludur. Bunun dışında ilişki biçimlerini denemeyin, özgür ilişkiler geliştirin. Özgür ilişki geliştirmek cesaret ve çaba ister, kısaca devrimci faaliyet ister. Devrimci faaliyetten kaynaklanmayan bir özel ilişkinin bizde fazla bir değeri yoktur. Böylesi, adamı her zaman geri ve zor duruma düşürür. Vatana bağlanmayan ve devrimin yerine konulan sevda, kara sevda da olsa bir güdünün dayatılmasıdır, gericiliktir. Temelde en sevdiğiniz insanlara dayatacağımız yüksek bir vatanseverlik ve özgürlük aşkıdır. Özgürlük bilimini sonuna kadar bilen biri olarak söylüyorum ki, bunlar gelişmeden, sizlerin duygu ve bağlılık dediğiniz olayların hiçbir anlamı yoktur. Bize çok gerekli olan bu hususta derinleşmeyi becermeli ve başarmalıyız. Bunun için gereken cesaret ve fedakarlık gösterilmelidir. Aile kurumunun ve kadın-erkek ilişkilerinin özgürleşmesi kesinlikle buna bağlıdır. Sevmeyin demiyor, sevgiyi inkar etmiyor veya bu konuda bir papaz edebiyatını geliştirmek istemiyorum. Fakat, bunun kurtuluş mücadelemizle bağlantıları üzerinde duruyorum. Vatana bağlılık temelinde geliştirilecek her şeye saygılı olalım ve yardımcı olalım diyorum. Bütün provokatörler Avrupa'da ve ülkede parti faaliyetleri yerine, gerici temeldeki ilişkileri geliştirmek istediler. Evlilik kurumunu kullanarak direnişin kızıl bayrağı yerine teslimiyet bayrağını dayattılar. Biz, bu teslimiyet bayrağına karşı çıktık. Aile kurmakla teslimiyet bayrağı özdeşse, o aileye, o ilişkiye, o evliliğe lanet olsun! PKK maskesi altında kendini yaşamak isteyen tiplere karşı durduk. Sözde evlilik gerekçesiyle saflarımızdan delikanlılar ve kızlar kaçtı, Kimbilir şimdi ne durumdadırlar! Partiye karşı yenik düşenlerin ilk yaptıkları iş, evlilik oluyor. Burada çok büyük bir tuhafılık var. Ashında yaptıkları, o meşhur köle ocağına dönüştür. Siyasette sınıfta kalan devrimcinin, mücadelede yeteneksizliğini kanıtlayanın ilk yaptığı iş, evliliktir. Bu, erkekliğini veya kadınlığını

kanıtlamak ve bununla avunmak olur. Bunu hor görecek, uygun karşılamayacağız. İnsan kendini siyasal mücadelede, toplumun temel özgürlük meselelerinde kanıtlayabilmelidir. İşte, kadın-erkek ilişkilerine de yaşanan budur. Bu konuda kendini kanıtlamayanın evlilik, nişanlılık ve diğer hiçbir ilişkisine saygılı olunamaz. Çünkü güdülerine teslim olmak isteyen birine değer vermemiz, gericiliğe bulaşmamız demektir. Kaçacaklarına, sömürgeci ve emperyalist metropollerde kendilerini böyle düşüreceklerine, ülkenin doruklarında geliştirsınler. Biz, her türlü özgür ilişkiyi ülkeye gidenlere dayattık. Eğer bu konularda bir sorunuz varsa ve çözmek istiyorsanız, ülkede özgürleşmek isteyen ve her şeyini ortaya koymaya hazır yığınlarca köle kadın var; önce onları ayağa kaldırın. Eğer yine de “benim düşündüğüm bambaşkadır” dersenez; hayır, düşüneneğin tek şey o insanları özgürleştirmektir diyeceğiz. O insanları önce özgürleştir, sonra ister evlen, ister çocuk sahibi ol, o senin bileceğin iş. Ama, önce ayağa kaldır. Kölelik ve kaçış temelindeki ilişkiyi parti onaylamaz. Elbetteki biz buna saygılı olamayız. Eğer ölçü böyleyse, bunu uygulama gücünü de göstermeli, devrimci olduğunuzu kanıtlamalısınız. Devrimci olduğunuzu kanıtladıkça, kadın-erkek ilişkilerinde de doğru çözümlere varılacaktır. Doğru evlilikler bu temelde geliştirilebilir. Aksi halde ağır bunalımlar yaşamamız ve ömür boyu bunların etkisinde kalmanız mümkündür. Bunu bazen siyasi oportünizme dönüştürür ve böylece “parti benim özel istemlerime cevap vermeli” diye başkaldırınız. Bu ise gericilik olur ve son tahlilde parti zarar görür. Ama her şeyden önce de kendiniz rezil olursunuz. Son provokasyon olayında bize, “filan kesin şöyle bir evlilik sorunu vardı” biçiminde mesajlar iletildi. Sözde bu konuda gereken kolaylığı göstermediğimiz için rahatsızmış. Anlaşıldı ki, çoğunun böyle kompleksleri var. Yani adam, devrimci çözümden gösterdiği başarısızlığı partiye bir komployla ödetmek istiyor. Şehirde oturmak, evlenmek, çocuk sahibi olmak, Avrupa’ya gitmek vb isteyenlerin önünde partiyi engel olarak gören bu tipler, doğal ki öfkeli oluyor ve görülmemiş düşmanlıklara yöneliyorlar.

Halen hatırladığım bir Davut örneği var. Bu adam merkezi düzeydeydi. Ülkedeki on bir yaşındaki bir kız kendisine tapulamak istiyor. Yoldaşların bağış diye halktan topladığı paralarla altın alıyor ve “yeterli değilse daha fazlasını gönderebilirim” diyor. Kızcağız böyle

bir olay karşısında şaşkın ve istemiyor. Fakat adam, aileyi doyuruyor, para gönderiyor, örgüt yetkilerini kullanıyor. Bizzat okuduğum mektubunda, kızın adını da kullandığı şöyle bir cümle vardı: “Aslında kör tavuk gibidir, önüne atılan yemi de yemesini bilmiyor!”

Bu adamı Avrupa’ya da çıkardık. Oradan bile babasını iki kez yollayarak, “git, kızı getir” demiş. Sözde bu adam sosyalist ve hem de parti saflarımızda ileri düzeyde görevli. Fakat adam, feodal bir gururun sahibi. Bir emeli yerine gelmedi diye köpürüyor. Bütün parti ilişkilerini çiğneyerek ve partinin yetkilerini kullanarak kıza zorla boyun eğdirmeye çalışıyor. Ve yine bu nedenden ötürü, bir hizip başı gibi partiye başkaldırıyor, hem de en küstah, en cüretkar biçimde. Tabii ki, bundan her türlü oportünizm çıktı. Bunun dışında birçok kadına da böyle yaklaşmış. Feodal gibi yaklaştığı için, çıkarına gelmediği, boyun eğdiremediği yerde “vurun, öldürün kahpeyi” demiş. Tabii, sonunda kendisi de cezasını buldu. Bir kişi bu kadar eğitimsiz olursa, kendisini bu kadar gericiliğe terk ederse elbette ondan en tehlikeli bir karşı devrimci çıkar.

Bazı örnekler daha var. Yıllardan beri sallantılı, rahatsız. Gerekeceği ise, dilediği gibi yaşamamış olması. Peki, ama dilediğiniz gibi yaşamak mümkün müdür? Bu kadar köleliği yaşayacak ve özgür bir evlilik mümkünmüş gibi düşüneceksin! Sen bir militansan, devrimi, örgütü düşüneceksin. Bu sorunlar hep kafalarında olunca ve beklentilerine uygun karşılık göremeyince, problem çıkardılar, devrimci görevlerini yapmadılar, kendilerini yerden yere vurdular. Sonuçta partiye de zarar verdiler, ama kendileri de iflah olacak değillerdi. Devrimci bir tarzda halledilmesi gereken bir aile, kadın-erkek ilişkisine bu kadar oportünistçe yaklaşmak, gericiliğe bu kadar boyun eğmek, adamı son tahlilde hizipçiliğe ve karşı devrime götürür. Buna çok sayıda örnek verdik, daha da verebilirim. Lanetle anacağımız bir sürü ilişki vardır. Bunlardan ders çıkarmalıyız. Bu konularda devrimci çözümü cesaretle öne çıkarmalı ve güçlü olmalıyız. Bu, bizim toplum için sanıldığından daha fazla gereklidir. Bizim toplumun ilişkilerini devrimcileştirmek için, ailenin devrimcileştirilmesi sanıldığından daha fazla anlam taşıyor. Bu konuda duyguların esiri olmamak, tersine hassas ve olgun olmak gerekiyor.

Büyük vatansever olanlar, kendilerinde en yüce duygular geliştir-

mesini bilirler. Kadın, evlilik, aile konusunda da en güçlü düşünce ve duygulara ulaşabilir, yücelebilirler. Kısaca, bu konuda tutkuların kölesi olmak değil, yüceliğin sahibi olmak gerekiyor. Bunun için, elbette kültür ve yüksek siyasi mücadele gereklidir. Yüksek siyasi mücadeleden geçmeyen bu tip ilişkilerde, elbette sınıfta kalacak ve karikatürleşeceksiniz. O halde çözüm bu temelde olmalıdır.

Saniyorum bu konuda yanılıklı bazı arkadaşlar var. İşe sadece özel bir mesele olarak bakanlar, devrimin dışında ve hatta devrime teğet geçen bir biçimde yaklaşmak isteyenler var. Bunların yanılıklı olduğunu söylemeyelim. Aileye devrimci yaklaşımdan, kişinin fazla devrimcileşemeyeceğini bilmek gerekir. Devrimcilik komple bir olaydır; aile ocağından başlatılır, ulusal çapta düşünce ve duygu sahibi olmaya kadar gider. Komple devrimciliğe ulaşamazsanız, bu konularda da fazla mesafe alamazsınız. Çözüm bu temelde olabilir. Eski yanılığardan bu temelde uzaklaşmak gerekir ve bu mümkündür. Düşmana karşı bu kadar cesaretli adım atan, bu kadar fedakarlığı yapanlar, bu konularda da sağlıklı çözümün sahibi olabilirler. Eğer tartışmalar olacaksa, işte bu ana belirlemeler temelinde olmalıdır. Böyle bir tartışmanın siyasi bir sonucu olabilir ve devrimci mücadelemize hizmet edebilir. Parti ve giderek toplumun eğitimini bu temelde geliştirmeliyiz. Bu, sosyalist bir eğitimidir; demokratik ve yurtsever bir eğitimidir. Ciddiyetle ele almalıyız. Çocuklarımızdan tutalım yaşlılarımıza kadar hepsini bu temelde eğitmeliyiz. Belki gecikmiştir, ama kurtuluş için başka çare de yoktur. Bu konudaki görevlerimizi geç de olsa doğru tespit etmeliyiz. Gücümüz oranında çözümüne katılmalıyız. Çoğunuzun yaşadığı çok sayıda olay var. Bu olayları bu temelde gözden geçirerek hal yoluna koyacaksınız. Evli, nişanlı ya da bekar olabilirsiniz; onlarla kafanızı fazla meşgul etmeyiniz. Özgürlüğe ve yurtseverliğe tutkuyla bağlı olmayanlar, kadın-erkek ilişkilerinde de saygıdeğer bir konuma ulaşamazlar. Belirlenenleri uygulamasını bilmeniz ve becermeniz gerekir. Hikayesini uzun uzun anlatacak ve roman yazacak değilim, ama sorunun temellerini ortaya koydum. Hayatın her alanında bu esaslar üzerinde uygulamayı bileceksiniz. Sorumlu kadro bu demektir.

Bu değerlendirme, Eylül 1988 Çözümlemeleri'nden alınmıştır.

PKK ortamında özgürlük ilkesi esastır

Toplumumuz ve hareketimiz içinde yaşadığımız önemli bir sorun da, aile ve kadın sorunudur. Elbetteki bu sadece bize özgü olmayıp, bütün sosyal hareketlerin yaşadığı bir durumdur.

Bu sorun çok önemli bir darboğazı oluşturduğu gibi, seviyeyi epey tehdit eden gelişmelere de kendini kötü vuruyor. Biz bu konuda da tamamen devrimi yakalamak, devrimi yaşatmak istiyoruz. Biliyorsunuz, son olarak bir unsur üzerinde çok durduk, çok eleştirdik, üzerine gittik. Sonuçta bu unsurun bir düşman ögesi olduğu ortaya çıktı. Burada bir arkadaş da halen kendini çözümleme ve tanıma sürecindedir. Onu, düşmanın biraz da aile ve kadın etkenini kullanarak düşürmesi söz konusudur. Aslında bu durumda olanların sayısı hayli kalabalıktır. Bunların üzerini henüz yeterince açmadık. Fakat şu belirtilebilir ki, ailenin gerici konumu kullanılarak el atılmadık bir devrimci kalmamış gibidir. Aile, kan, akrabalık ilişkileri kullanılarak bu ilişkiler temelinde devrimci hareketimize karşı büyük bir saldırı vardır.

Bu alan, ailenin bizim toplumsal yapımızda işgal ettiği konum yüzünden, bu konumu iyi hesap eden düşmanın giderek daha da artan bilinçli karşı devrimci faaliyeti dolayısıyla bir gericilik alanı durumundadır. Düşman bu alana adeta dört elle sarılmıştır.

Dünya genelinde de yine bu sorun kullanılarak kapitalizm yaşatılmak isteniyor. Kadın değişik tarzlarda metalaştırılarak, sömürü düzeninin sürüp gitmesinde son derece uygun bir araç olarak değerlendiriliyor. Sosyalizm buna belli çözümler getirmek istemesine

rağmen, sosyalist ülkelerde de sorun hala kendi ağırlığını duyuyor.

Ama, emperyalizmin, sömürgeciliğin ve faşizmin tahakkümü altındaki geri kalmış halklarda sorun tamamen bir devrim sorunu haline gelmiştir. Bu aynı zamanda karşı devrimin de en çok bel bağladığı bir olaydır. Örneğin Türkiye’de “Özal Hanedanı” diye bir kavram icat edilmiştir. Bir de bunun içinde Semra Sultan gibi kavramlar da geliştiriliyor. Sözümona “Kadın Dayanışma Fonu”, “Aile-Kadın Bakanlığı” vb kurumlar geliştiriyor ve sanki yeni bir keşifmiş gibi kadının keşfedilmesini gündemde tutuyorlar. 12 Eylül’de toplumun ne ölçüde düşürüldüğünün en iyi ölçülebildiği alan, kadının artan oranda metalaştırılması ve kullanılmasıdır. Özgürlüğün çok kutsal ulusal boyutu yerine “cinsel özgürlük” adı altında –toplumu tehdit edecek kadar– sahte kadın hareketleri, anlayışları ve pratiklerinin yaşanması ve dayatılması söz konusudur. Bunlar hep karşı-devrimin etkili olmasının bir yöntemi olarak geliştiriliyor. Kürdistan’a baktığımızda ise şöyle bir durum görülüyor: Toplumun ahlaki yapısını değerlendirerek, bir yandan geleneksel de olsa “namus” anlayışını çarpıtıp bozarken, diğer yandan onu en sahte temellerde –ki bu aileciliğin ve aile konumuna sarılmanın dayatılması biçimini alıyor– dayatılması söz konusudur.

Elbette bir de bunların partiye çok kötü tarzda yansımaları var. Partinin bu konuda kendini fazla silahlandıramamış olması kötü kullanılmak isteniyor. Partileşme sürecinde olanların henüz çok genç oluşları, aileden yeni kopmaları, kadın-erkek ilişkilerindeki ağır feodal etkiler, ortaçağdan kalma ne varsa hepsinin ilişkilere damgasını vurması gibi hususlar aşılma istenildiğinde en soysuz burjuvazinin ikiyüzlüce ölçülerine –daha doğrusu ölçüsüzlüklerine– yaklaşılmaması, dolayısıyla devrimci sosyalist yaklaşımın uygulama gücüne ulaşılması gibi etmenler sorunu dikkatle ele almayı gerektirmiştir.

Biz bu soruna da bazı çözümler getirdik, tartışmaya sunduk ve bildiğiniz gibi bunlar biraz etkili oldu. Soruna yaklaşmak isteyen çeşitli güçlerin bu görüşlerden etkilenmeleri de bizi sorunu daha köklü olarak ele almaya zorladı. Hiç şüphesiz, bu konuda eğitim sınırlıdır. Bu konuda anlayışı oturtma hayli çaba, cesaret ve güç istiyor. Bu başlı başına bir mücadele sorunudur. Saflarımızda kadın-erkek eşit-

liği, ilişkilerin devrimcileştirilmesi 6nemini koruyor. Kadın sorununun ele alınışında g6revler bir t6rl6 gereğince yerine getirilemiyor. Halbuki, devrimimizin gelişmesinde kesin 6nemli bir rol oynaması gereken bu kitleyi harekete ge7cirmenin b6y6k 6nemi var. Nasıl ki “devrim kitlelerin eserdir” deniliyorsa, aynı zamanda kadın kitlesinin devrime katılması meselesidir de diyebiliriz. ř6phesiz bu kendiliğinden bir katılım olmayacak. Yaşadığı geriliğe karşı savaşım temelinde olacaktır. Katılımı, kendi 6z birliğini toplumsal 6zg6rl6đe bağladığı oranda bir anlam ifade edecektir.

Halen kadrosal d6zeydeki faaliyetlerimizde bile doğru bir 6zg6rl6k anlayışının varlığından bahsetmek, hele hele bunun tam gelişip se7kin temsilciliğini bulduğunu s6ylemek zordur. Bu yalnız kadın a7ısından değil, en az onun kadar genelde sınıflı toplumun, 6zelde feodalizmin 6nyargı bi7iminde etkisini s6rd6rmesi ve bunun en olağan 6zellik gibi kavranması durumu vardır. Erkek 6nyargısı g67c6l6. Bu konuda kişiliğini d6n6řt6rme gereğine zor y6neliyor. 7oğunlukla da duygusal ilişki 6tesini bir t6rl6 kendisine kabul ettiremiyor. Eşit 6zg6r kişiliklerin ilişkisini geliştirmeye g67 yetiremiyor. Kolay olan tarafa y6neliyor. B6t6n bunlar ise, devrimcileşmeyi epey olumsuz y6nden etkiliyor.

Bunlar, saflarımızda hala etkili olan ve devrimci eğitim faaliyetlerimizle pratik m6cadele i7inde gidermemiz gereken durumlardır. A7ık ki, bu alanı g6nl6k yaşantımızla devrimcileştirmemiz gerekiyor. Bu konuda yapılan değerlendirmeler, sorunun tarihsel, ekonomik, sosyal, siyasi boyutlarını ortaya koymuştur. Geliştirilecek bir tartışmanın 7er7evesini 7iziyor, bireysel sorunlara uygulamayı da her bireyin kendisine bırakıyordu. Ama bu, uygulamak ve bazı 76z6mlere ulaşmak i7in yapılmıştı. Bu konuda alınan mesafenin fazla gelişkin olmadığını s6ylemek herhalde yanlış değildir. 7oğunuzun duygusal, tepkici yaklaşımınızın altında bu sorunun 76z6m bulamamasının da etkisi b6y6kt6r. Aile ile sağlıklı bir kopuşun yapılamaması, aile ile devrimci tarzda birleşilememesi belli bir rahatsızlık, gerginlik ve aynı zamanda zayıflık yaratıyor. Bizim b6yle problemlili bir ortamda ucuz 76z6mleri dayatmamız beklenmemelidir. Burjuva 76z6m yollarına kesinlikle başvurmamız gerekir. Burjuva 6zg6rl6k, hele hele “cinsel 6zg6rl6k” yaklaşımı

içinde bulunmanız objektif olarak karşı devrimciliktir.

12 Eylül faşizminin “cinsel özgürlük “ diye tüm basın yayın organlarında körüklediği, neredeyse herkesin çok uğraştığı bir konu da budur. Bazı burjuva yayın organlarına bakıyoruz; sanki tam sonuca gitmezlerse herkes en büyük eksikliği yaşayacakmış gibi bu konulara giriyorlar. Adamın karnı aç, en ufak bir kişisel hakkı bile yok, ama cinsel soruna öyle bir daldırılmış ki, tam bir afyonlama söz konusudur. Nasıl ki bir zamanlar egemen sınıflar dini bir afyon olarak kullanıyorlarsa, günümüzde de kadın aynı biçimde bir afyon gibi kullanılıyor. Eskiden bu rolü din görürken, bugün kadın bu rolü görüyor. Tabii burada, çok ciddi değer verilmesi ve özgür bir toplumun ölçütü olarak ele alınması gereken kadının toplumsal özgürlüğü değil, tam tersine köleliğin daha da geliştirilmesi söz konusudur. Yapılan, tamamen çok özenle eğitilmesi gereken bir kurumun faşist sömürgeciliğin sürdürülmesinde kurumsal bir araç olarak kullanılmasıdır. Ciddi devrim sorunlarından zihinleri ve ilgileri uzaklaştırmak için konunun bir gösteri, çok gelişmiş bir reklam aracı olarak kullanılması, devrime akıtılması gereken çaba ve enerjinin çok soy-suz bir biçimde kadın nesnesine, yani ruhuna, kültürüne değil de, fiziğine yansıtılarak tamamen etkisizleştirilmesi söz konusudur.

Kapitalist emperyalist sistem içinde ve özellikle de 20. yüzyılda kadının gittikçe yoğunlaşan bir tempoyla bu tarzda kullanılması, reklam ve gösteri aracına dönüştürülmesi yaşanıyor. Dinin geçmişteki afyonlaştıncı etkisi yerine, günümüzde kadının afyonlaştıncı bir öğe olarak kullanılması çok açıktır. Bu, günümüze doğru en aşırı biçimlere sokulmuştur. Sinema, roman, müzik, bu konuda böyle bir afyonlamanın aracı olarak kullanılıyor. Tamamen böyle yöneltilerek içeriğinden boşaltılıp uyuşturmanın aracı haline getiriliyor.

Türkiye burjuvazisinin bu konuyu esas itibarıyla 1970’lerde devrimci gelişmenin kendini dayattığı dönemde böyle ele alması tesadüfi değildir. Özellikle de 12 Eylül faşizminin soruna daha planlı, daha sistemli yönelmesi anlaşılırdır. Karşı devrim amaçlıdır: “Toplumu düşürmek mi istiyorsun; kadın-erkek ilişkilerini düşür, kadını düşür!” Slogan bu! Televizyonda, basında, sinemada, edebiyatta, günlük olarak bütün insani ilişkilerde bu konuyu tersyüz ederek körüklemesi, çığırından çıkarması bu nedenledir. Zayıf insan zaten kendinde de-

ğildir. Onu ağzını yere çalarcasına düşürür ve istediği rejimi sürdürür. Yapılan ve yapılmak istenen budur. Bir toplumun düşürülmüşlük derecesi en çok kadın ve ailenin düşürülmüşlüğünde somutlaşır. Devrim sürecine ne kadar yaklaşırsa, bu alanlarda yozlaşma da o oranda geliştirilir. Özgürlüğe en çok muhtaç olunduğu, özellikle de siyasal, toplumsal ve ekonomik özgürlükler için kavganın en çok verilmesi gerektiği bir dönemde sahte özgürlük anlayışlarının hortlatıldığı çok iyi biliyoruz. Özgürlüğün sahte konuları, sahte biçimleri devreye konuluyor. Şimdi Türkiye’de burjuva aile, kadın ilişkilerinde bir patlama söz konusuymuş! Bu patlamada en sapık ilişkilerin üzerine felsefenin, edebiyatın, tıbbın, psikolojinin tüm gücü seferber edilmiş; sahte sorunlar ve sahte cevap uzmanlığı için bunun çok sayıda teşkilatı geliştirilmiştir. Hatta sanayi dalı haline getirilmiştir.

Sizlerin de rahatlıkla görebileceğiniz gibi, çıkarılması gereken sonuç; faşist sömürgeciliğe karşı savaşımı ele alırken bu konuya da ilkel yaklaşmak, onu önemli bir devrimci mücadele sorunu olarak görmek, sahte çözüm yollarına ve inkarcılığa sapsapmamak, karşı devrimin bu biçimdeki saldırısını gözardı etmemek, bu saldırıya karşı da devrim silahına sarılmaktır. Bu büyük önem taşıyor.

Her ne kadar karşı devrim tarafından çok tersyüz edilmiş sahte bir “cinsel özgürlük” konumuna düşürülüyor ve herkes buna bulaştırılmak isteniyorsa da, sorun, tamamen ulusal kurtuluş ve toplumsal özgürlük sorununun bir parçasıdır. ‘Cinsel özgürlük’ten de öteye, kadın-erkek arasındaki eşitsizliğin sonucudur. Bu eşitsizlik, ekonomik, siyasal, sosyal, kültürel her düzeye sinmiştir. Kesinlikle, karşı devrimin göstermek istediği gibi, bir “cinsel özgürlük” sorunu değildir. Hatta bu, tamamen özgürlüğü örtbas etmek için, içeriğinden boşaltılmak için yapılmaktadır. Sömürgeci burjuvazi, devrime mutlaka seferber edilmesi gereken ve katıldığında devrimin zaferini mümkün kılacak olan potansiyeli devrimin elinden almak, devrimi bu silahtan yoksun bırakmak için sinsi bir çaba içindedir. Bu sorun üzerinde çok çalıştığımı, bunun için sorunun içeriğinden boşaltılmış sahte biçimlerini dayattığımı özenle görmek gerekiyor. Hele hele buna bir de toplumsal yapımızda erken yaşlarda aile kurmanın bir anlayış olarak etkin olduğu eklenirse, sorunun çözümü daha da ağırlaşmaktadır. Kaldı ki bu anlayış yalnızca ekonomik sosyal bir zo-

runluluk olarak değil, toplumda güçlü ve prestij sahibi olmanın tek yolu ve bir ahlaki değer yargısı olarak da işlenmektedir. Bu anlayışa göre ailesi büyük olan, çocukları çok olan prestij ve kuvvet sahibidir, komşularına boyun eğdirir. Kısacası, eski klan anlayışlarının sürüp gitmesi, sorunu daha da içinden çıkılmaz hale getiriyor. Neden? Çünkü günümüzde tekelleri kapitalizm, ailenin eski biçimiyle sürmesini olanaksız bırakarak, onu büyük bir çelişki içine sokmuştur. Herkesin de bir ailesi olduğuna göre, herkesi bu çelişkiye ortak etmesi, içinden çıkılmaz durumu bir kat daha ağırlaştırıyor. Sokaktaki en yoz, lümpen kültür aile içinde en ikiyüzlü bir namus ve aile bağlılığı anlayışı biçiminde karşımıza çıkıyor. Elbette bu en yalancı, en sahte biçimi oluyor. Çünkü, bu tip aileyi devrimin emrine vermeden namuslu ve onurlu kılmak mümkün değildir. Karşı devrim mutlaka üzerinde oynar. Son gelişmelerden de anlıyoruz ki, üzerinde çok çok uğraşarak bu kurumun karşı devrime alet edilmesinin sağlanması ve neredeyse partinin hemen hemen bütün kadrolarını etkileyen bir konuma gelmesi söz konusudur. Bir devrimciyi mi etkisizleştirmek istiyorsun, ailesine el at, bu işe oradan başla! Bunun adeta bir siyaset haline getirilmesi durumu yaşanıyor. Zayıf konumda olan bir devrimciyi mi düşürmek istiyorsun, üzerine bir kadın sür! Bunlar da sıkça başvurulan yöntemlerdir. İçine zamansız girildiğinde kesinlikle altından çıkılmaz evliliklerin dayatılması en çok karşımıza çıkan ve partileşmemizin karşısına direkt bir engel olarak dikilmek istenen yaklaşımlardır. Daha d a genelleştirirsek, bizde aile-kadın ilişkisi siyasal bir olaydır. Siyasallaşmayı ya engelleyen ya da eğer devrimcileştirilirse siyasallaşmaya katılmayı sağlayan bir konumdur. Bu bizde, herhangi bir ülkede olduğundan daha fazla böyledir. Hatta şuna indirgeyebiliriz: Bir devrimcinin aile ve kadınla ilişkisinin özü, biçimlenişi ve gelişimi onun siyasallaşmasının da bir göstergesidir. Bir devrimci tarafından bu soruna doğru devrimci çözüm getirilmişse, o devrimci-militan genelde de güçlü birisidir. Bir devrimci sorunun çarpık bir temsilini yaşıyorsa, o “devrimci-militan” genelde de çarpık bir ‘devrimci’dir. Birçok bölgedeki parti temsilcilikleri geliştirilmek istendiğinde, aile-kadın bir araç olarak çok çarpıcı bir biçimde devreye sokuluyor ve militanımız adeta uyuşturucu alıp tamamen bayılmış bir konuma giriyor. Buna benzer bir durumu yaşa-

yan bir arkadaşımız hala bu olayı nasıl yaşadığını izah etmeye çalışıyor. Durumu, polis tarafından etkisiz hale düşürülmesinin kurduğu aile ilişkileriyle nasıl bağlantılı olduğuna dair hayli öğreticidir. Yönelimlerin kendisi belki de sübjektif olarak çok iyi planlanmış olmasa da, bu zemine iyi basılarak adeta bir kuşun tuzağa düşürülmesi gibi düşürülmesi söz konusudur. Bir zayıflık, bir ihtiyatsızlık ve bir de boyun eğme militanı götürüyor. Örnekler çoğaltılabilir. Burada da, ihtiyatlılığı ve siyasi temelde ölçülerimizi esas alan bir yaklaşıma ulaşamaması bir arkadaşımızın bildiğiniz talihsiz kaybına yol açtı.

Biz baştan beri, bu konuya, ihtiyatlılıkla birlikte siyasi formasyonumuzun bir gereği olarak, siyasi mücadelemiz içindeki yerini ön plana çıkarmak suretiyle yönelmeye çalıştık ve bunda da hayli çaba harcadık. Gerek aile içindeki ilişkileri ele alma, onu kavrama ve ona egemen tavır geliştirme, gerekse birey olarak kadın olayını ele alma ve ilişki geliştirme konusuna tamamen bir siyasal özgürlük olayı olarak yaklaştık, onun bu yönünü ön plana aldık. İş mümkün olduğu ölçüde duygulardan, cinsler arası zorunlu ilişkilerden uzaklaşmaya, işin sınıfsal özünü ve ulusal kurtuluşla ilişkisini sürekli göz önüne getirmeye, bu konuda kendimizi sürekli eğitmeye ve mücadelecilik kılmaya çalıştık; bu konuda bazı sonuçlara ulaştık. Eğer bu yöntem yerine klasik Kürt aile anlayışına bağlı olsaydık, Kürt erkeğindeki namus anlayışını esas alsaydık, PKK'nin işi çoktan bitirdi. Kendi nefsimizde yaşattığımız ve çözümlendiğimiz gelişmeleri giderek parti ortamına da yansıtmaya ve doğru çözümleri buraya da taşırmaya çalıştığımız oranda, düşmanın yaklaşımlarını ve niyetlerini de ortaya çıkarmaya başladık. Böylece parti gerçekten çok önemli bir çözüm gücü haline geldi. Bu öyle basit bir gelişme, basit bir çözüm değildir. Aslında büyük bir devrimdir.

Parti bu konuda genelde bir çözümü ne kadar yaşıyor? Şüphesiz bu mücadele ister. Şimdi bu konuda kesin bir şey söylemedik, ama bu konuda hakim kılınmak istenen ilke ve çözüm, ulaşılan çözüm ve mücadeledir. Tabii ki sorunu salt bir aile gururu, erkeklik gururu, kadın gururu gibi ele almak için çok saf olmak gerekir. Hatırlıyoruz; geçmiş toplumsal yapıda –hatta halen de geçerlidir– ailemize birisi küfür etti mi, bu büyük bir kan davasına yol açardı. Toplumumuzda egemen olmanın kendini en çok dile getirdiği yer, kadın üzerindeki

egemenliktir; bu konuda ne kadar güç sahibi olunduğudur. Ege-
menliği buna dönüştürme yoluyla sahte bir egemenlik ve diktatörlük
anlayışına ulaşıyorlar. Aslında rejim ve her türlü toplumsal baskı
karşısında yenik erkek, kadın üzerindeki egemenliği oranında ken-
disini sahte bir egemenlik konumunda tutuyor. Bunu da çok yakın-
dan gördük. Aynı zamanda, bu sahte egemenlik yüzünden nasıl çarpık
aile ilişkilerine, içinden çıkılmaz ve nefes almakta bile güçlük
çekilen kadın-erkek ilişkilerine yol açıldığını gözlemledik ve ger-
çekten çok ihtiyatlıydık. Bu ilişkilerin karşımıza çıkmasına nefretim-
iz vardır. Bir türlü kendimize yediremedik. Daha o zamandan
beri soruna yeni tarzda yaklaşmak ve giderek devrimci yaklaşmak
gereğini ortaya koyduk. Tabii ki, çoğunuzun böylesine eleştirel
yaklaşımı söz konusu değil. Halen ağır feodal etkilerle birlikte hayli
duygusal yükümlülükler taşıma sorunu yaşanıyor. Eğer böyle devam
ederse birçok darbenin yenilmesi kaçınılmaz hale gelir. Kadro ada-
yının, her şeyden önce kendisini bu konuda zaptedilmez sanılan
tutkularдан kurtarması, ya da bunları devrimci iradeye tabi kılması
önem taşır. Duygusal yaklaşım yerine bilimsel yaklaşıma ulaşabil-
mesi, onu nefesine yedirmesi, yani bir yerde kendi içinde eşitliği
kabul etmesi gerekir. Tabii bunu zor durumda olduğu için değil,
parti istediği için de değil –şüphesiz parti bunu istiyor– kendini
devrimcileştirme sorunu olduğu için kabul etmelidir. Bir de zaafli
olmaması gerekir. Biliyoruz ki, devrim yılları insanın her türlü ola-
naktan, bu arada aile kurmaktan da yoksun kaldığı, ailelerin bozul-
maktan kurtulamadığı yıllardır. Toplumsal ilişkilerin çoğu koptu-
ğuna, çok az ilişki ayakta kaldığına ve yeni ilişkilerin kurulması da
kan, ateş içinde mümkün olmadığına göre, devrimcinin kendisini
yıllarca bu konularda ilişkisizlik ve yoksulluk içinde görmesi kaçını-
lmazdır. Bunu bilerek yaşamak önemli. “Ailem gitti, nişanlım
gitti, sorunum ne olacak” deyip kendini bir sorunun etkisi altında
harap edeceğine, “devrim yılları böyle yıllardır; anadan, babadan,
oğuldan, kızdan, eşten, dosttan kopma yıllarıdır. Bu konuda büyük
fedakarlık gerekir ve bu fedakarlığı yaşamak önemlidir” denilmeli-
dir. Bu dönemlerde insan sadece eski ilişkilerden değil, normal iliş-
kilerden ve çok sevdiklerinden de kopabilir. Militan, “bu önemli
değil, bu konuda da fedakarlık yapılır, mümkündür” diyen kişidir.

Elde birçok olanak da olsa, “bizim için gerekli olan yeni toplumsal düzenlenişi sağlamak ve bunun temsil gücü olmaktır” diyeceksiniz. Bu, başlı başına bir mücadele sorunudur. Güç ve çaba ister. Bu büyüklüğü göstereceksin. Lafta değil, nefesine yedire yedire, bu konuda devrim dönemini yaşaya yaşaya çözüm sahibi olacaksın. Bu çok zor bir süreçtir, fakat yeninin doğuşunu sağlamak için bundan başka bir yol da yoktur. “Eskiye olduğu gibi yaşayalım, yeniyi ulaşmak için çabaya gerek yoktur” dersek, bununla devrim gelişir mi? Kendi kendimizi aldatmamak gerekir. Köyümüzden ilk koptuğumuzda biz de birkaç gözyaşı döktük. Birçok tutkuyla bağlı olduğumuz şeylerden kopmak zor geliyordu. Ama bakıyoruz ki, tüm bunlar şimdi çok gereksizdir. Kopuş, devrimci bir konumu yaşamak açısından kaçınılmazdı. Çok kötü birisi olduğumuz için değil, dostluğa, aileye, hemşehrilik bağlarına değer vermediğimizden de değildi. Bunların artık geride bırakılması ve aşılması gerektiği, parti, ulusal kurtuluş ve çağ ilişkisi kendisini dayattığı için eski ilişkilerden eser kalmamalıdır dedik. Biliyorsunuz, eski ilişki –normal ilişki de olabilir– aşıldığında, bu yeni ilişkilere ulaşılmıştır. İnsan hem eskiyi, hem yeniyi aynı anda yaşayamaz. Hele hele sürekli hiç yaşayamaz. Yeninin güçlü temsili, eskinin güçlü aşılmasına bağlıdır. Yeni ilişkilere tamamen açık olmak isteyen birisinin, bütün eski ilişki ve bağlılıklarını önemli oranda aşması gerekir. İşte, bu konuda da böyledir. Aileden, eşten dosttan, yakınlarınızdan, hatta mahalli bölgenizden ayrılmak çoğunuza zor gelir. Lakin, ulusal kurtuluşa ve yeni toplumsal ilişkilere başka türlü yönelim gücü olmaz. Biz bunu iliklerimize kadar yaşadık. Bildiğiniz gibi, parti ilkesi, ulusal kurtuluş ilkesi, yoldaşlık ilkesi ve bunları uygulama gücüne kendimizi böyle fedakarlığa tabi tutarak ulaşılabildik.

Biz, bu konularda devrimde geliştirilmesi gereken ilişkileri gözardı etmiyoruz. Bilakis, ailelerimizin devrimcileştirilmesini ciddi bir devrimci görev olarak koyuyoruz. Ailesini devrimcileştiremeyen devrimciliği eksiktir diyoruz. Kadın-erkek ilişkilerinde devrimciliği tutturamayanın da devrimciliği eksiktir diyoruz. Kadının devrimcileşmesine gereken önemi vermeyen militanın eksik bir militan olduğunu söylüyoruz. Kendisini özellikle burada eşit, özgür kılan militan, toplumu eşit, özgür kılmada önemli bir ölçü tutturmuştur deriz.

Yaklaşımın ana esasları bunlardır. Uygulama gücünü kendinizde görmelisiniz. Sorunu ele alırken, tamamen objektivizm hakim olmalıdır. Siyasi amaç başta olmalıdır. Karşımızdakini öncelikle bir kadın değil, bir devrimci aday olarak görmek gerekir. Bu konuda ikiyüzlü olmamak gerekir. Çok önemli. Bu konularda dürüst olan adam, güçlü adamdır. İkiyüzlü olan adam da, her an oyun oynayabilir, kendini düşürebilir. İşte, sözü edilen örnekler uyarıyor.

Yoldaşça ilişki düzeni geliştirilebilir. Gereken saygı esasları yerleştirilebilir. Bu konudaki duygusal yaklaşım yerini devrimci sosyalist bir anlayışa terk edebilir. Bu, başlı başına bir yaratma alanıdır. Bir köle kadını ele almak, ayağa kaldırmak, yürütmek öyle bildiğiniz basit bir sorun değildir. Kürdistan koşullarında köle bir kadından tüm içtenliğiniz ve dürüstlüğünüzle iyi savaştan bir kadın yaratın; size en değme adamsınız diyelim. Yine bir kadın devrimci adayımız kendi kurtuluş sorununu bütün özgürlük ve kurtuluş sorunlarımızla iç içe ele alan, buna yeterli çabayı sergileyen bir konumda olduğunu söylesin; biz, onun çok yaman bir devrimci olduğunu söyleyelim. Söyleyin bakalım: Kaç kişi aranızda böyledir? Görülüyor ki, bu konuda güçlü konumda olmak öyle basit değildir. Biz hala özgürlük problemini çeşitli yönleriyle kavramaya çalışıyoruz. Çoğunuzun karşılıklı anlayışında kadın nedir, erkek nedir, nasıl ele alınmalıdır konularında düz kalıplardan kurtulduğunuzu sanmıyoruz. Din kitaplarına bakarsanız, en çok iblisin işlerinin söz konusu olduğu bir alan olarak burası işlenir.

Çok sayıda militanımız halk arasında faaliyette bulunuyor. Ne kadar devrimci ilişki yarattı? Kaç devrimci kadın ortaya çıkardı? Bu sorunların karşılığı bir incir çekirdeğini dolduramaz cinstendir. Hatta, ailesini ne kadar devrimin etkisi altına aldı diye sorsak, verilecek cevap “çok az” olacaktır. Sorun, duygusal elbiseler yırtılarak, tarihsel ve toplumsal düzeyi göz önüne getirilerek ele alınmaya cesaret edilmelidir. Bundan öteye, bir mücadele sorunu olarak esas alınmalıdır. Bunda ikiyüzlülük kesinlikle etkili olmamalıdır. Burjuva ya da feodal etkilerle kestirmeden çözüm yollarına sapmamalıyız. Zor olamı, ama işi sürekli geliştirecek olanı tercih etmeliyiz.

Özellikle pratiğe yönelirken, kadın özgürlüğüne ve devrimci kadın yaratma çalışmalarına özen gösterilmelidir. En azından parti ilkesinin

doğru uygulanması sürekli denetlenmelidir. Doğrusu yapılmıyorsa, kesinlikle yanlış yapılmasına da göz yumulmamalıdır. Diyelim ki, çok zor olduğu için doğrusunu yapmaktan haydi vazgeçtik –elbette ki vazgeçmeyiz–, ama hiç değilse parti itibarı kullanılarak çok tehlikeli yönelimler içine girmeye rıza gösterilmemelidir. Özellikle aileleri kötü değerlendirme, kullanma, kadının güçsüzlüğünü kötü değerlendirme kesinlikle sosyalist bir yaklaşım değildir. Mümkünse devrimci ilişki yaratın. Yaratılan bazı ilişkiler bugün ortamımıza taşırılmış tehlikeli ilişkilerdir. Bunlar, herhalde devrimci ilişkiler değildir. “Vay sen böyle göz diktin, vay benim aileme düşman ne yaptı” tarzında bir feodal namus anlayışıyla da yaklaşmamalıyız. Şüphesiz ki bunları mesele yaparız, ama biliyoruz ki karşı devrimden her şey beklenir. Devrim de kendi silahını konuşturur. Burada söz konusu olan siyasal yaklaşım, devrimin çıkarına olan yaklaşımdır, en yakınımızdan başlayarak bütün topluma doğru çözümü hakim kılmak için devrimci yaklaşımın sahibi olmaktır. Düşünce yaklaşımlardan uzak durmalıyız. Bir devrimci açlığa, aileden kopmuşluğa, erkeğe kadından kadınsa erkekten yoksunluğa yıllarca dayanabilir. Bu konuda problemlerimiz var, deyip kendimizi yere düşürmek en olmayacak iştir. Bunun bir düşkünlük olduğunu bilmek gerekir. Yeniden vurguluyoruz ki, devrim yılları birçok şeyden mahrumiyet yıllarıdır. Biz havadan bile mahrum kaldık. Biliyorsunuz, on yıldır burada dağ başındayız, kitleler içine bir adım bile atamadık. Oysa bir balık için deniz ne ise, bir devrimci için de kitleler odur. Buna rağmen tahammül ediyoruz. Birçok ailemizin, yakınlarımızın ölümünü bile haber alamayacağız. Kaç tanesi ne zaman gitti, bilemeyeceğiz. En değerli tutkuyla bağlı olduğumuz dostlar ölecekler, yine haberini alamayacağız. Devrimde yaşam başkadır. Başlangıçta ben de çok şeye dayanamıyordum. Hele bir yoldaşı şehit verdiğimizde dünya başımıza yıkılıyordu. İlk şehitlerimizin değerlendirilmesinde –bu yaklaşım çok önemlidir– anılar gereklerini hangi güç ve nefesle yerine getireceğimiz sorusu bizi aylarca uğraştırmıştır. Halk savaşımını bir adım daha ilerletirsek binlerce şehit de vereceğiz. Çünkü, yeniyi yaratmanın başka yolu yoktur. Bir yere geleceğiz ki, bütün bir halk savaşım içinde olacak. Savaşım içinde ölümü bile düşünemeyiz. Fedakarlık o kadar gelişecektir. Bunlar bir gerçektir.

Her büyük devrime kalkan halkın içine girdiği süreçtir. Çoğunuzun arkasında iki gözü iki çeşme olan anaların varlığını duymamazlık edemeyiz. Bizi ne kadar, nasıl aradıklarını biliriz. Fakat devrim de öyle bir olay ve bağlılık kaynağıdır ki, bütün bunların etkisini karşılar. Seni onlardan kopmaya zorlar ve kendisine mal eder. Kendi kanununu acımasızca işletir ve sonuç alır. Devrimlerin de bir doğası vardır. İşte biz, şimdi onun etkisi altına girmişiz. Bu, normal dönemden tamamen farklı, olağanüstü bir dönemdir; dolayısıyla, yaşamı bütünüyle olağanüstüdür. Yaşama bir de böyle olağanüstü yaklaşacaksınız. Size normal düzende makul görünen ve hakkımız olan çok şeye burada bir tarafa itilir. Bu böyle oldu diye, ortaya çıkan çok şey “anlaşılmazdır, kabul edilemezdir” demeyeceksiniz. Bugün PKK ortamında yürürlükte olan, devrim kurallarıdır, devrimci yaşamdır. Bütünüyle eski ile çelişen ve eskiyi aşan bir konumdur. Bu atmosferi, bu ortamı kendimize yedireceğiz. Partimize; yeni ailemiz, hele hele Kürdistan halkı söz konusu olduğunda Kürdistan halkının oluşturulmaya çalışılan en yeni ailesi diyeceksiniz. Temeli kanla döşenen aile! Ona yüce bir değer vereceğiz. Aile ocağımız böyle yeniden üst bir düzeyde somutlaşırsa, dertlerimizi de burada gideceğiz. Kimimiz öfkemizi de gideririz. Burada her şeyi yoldaşça paylaşırız. Güç kaynağımız burası olur. Yeni dünyamızı birlikte burada yaratırız. Bu bir genel soyutlama değil, günlük olarak yaşadığımız bir gerçektir. Hepimiz böylesine bir aileyi klasik aile yerine geçirecek, klasik aile ilişkileri yerine kendi ailemizin yüce yaşamını esas alacak, kölece ve çok çarpık, eşitsiz kadın-erkek ilişkisi yerine eşitlik ve özgürlüğün kök saldığı, kendini yaşamın ayrılmaz bir parçası haline getirdiği eşit-özgür ilişkilerin yaklaşımı içinde olacağız. Bu bizim hayat ilkemizdir. Bundan aşağısını kabul etmeyeceğiz. Köleleştirmeye, köleliğe boyun eğmeye asla istekli olmayacağız. Bütünüyle kırımdan bile geçsek, yüce ilişkilerimizden taviz vermeyeceğiz. Özgürlük ilkesinin parti yaşamında egemen olması budur. Bu ilişkilerde de özgürlük ilkesine yüce değeri vermek, onu kirletmemek, onunla oynamamak aslidir. Devrimcileşmek, bu özgürlük ilkesinin gereklerini de yaşamak ve yaşatmaktır. İnanıyoruz ki, köleliğin en çok yürürlükte olduğu bu alemi böyle değerlendirmek yerindedir. Bu temelde bilinçlenmek, örgütlenmek ve mücadeleyi par-

tinin önüne bir görev olarak koymak uygundur. Yine, tüm militan yapımızın görevlerini bu temelde kavramaları ve gereklerini yerine getirmeleri vazgeçilmezdir. Her alanda sağlanacak devrimci basanlar, şüphesiz bu alandaki basanlarımızı belirleyeceği gibi, bu alandaki görevlerimizde sağlayacağımız başarılar da mücadelemizin genel gelişmesini etkileyecektir. Kapsamlı olarak ele alınan bu konulann uygulanmasını artık sizlere bırakacağız. Uygulamadığımızda, parti hesabı sizden bu temelde soracaktır.

Bu değerlendirme, 1989 Çözümlenmeleri'nden alınmıştır.

Bütün çabamız özgür bir vatan ve o vatanda özgür insanı yaratmak içindir

Kadın sorunu sosyal bir konu gibi gözüküyor, ama birçok siyasi mücadele ve savaşımın üzerinde etkili olmuş ve onlardan etkilenmiş siyasi bir konudur. Çözümlemelerde sorunu kısmen ortaya koymaya çalıştık. Din sorunu gibi kadın sorunu da hayli karmaşık konulardan biridir. Denilebilir ki, kadın ve din konusu sosyalist toplumda bile tam çözümünü bulamamıştır. Dolayısıyla, bu sorunları salt bir değerlendirmeye tam olarak ortaya koymak söz konusu olamaz. Ama yine de, devrimci bir hareketin her konuya ilişkin olduğu gibi bu konuda da söyleyeceği sözler vardır. Mutlaka bir açıklaması, bir perspektifi olacaktır ve bu onun konuya özgü yaklaşımını da belirleyecektir.

Din ve kadın sorununa düşmanın ve küçük burjuva akımların da bir yaklaşımı vardır. Biz, düşmanın yaklaşımlarını olduğu kadar, küçük burjuva akımların kaynaklık ettiği oportünist yaklaşımları da açıklığa kavuşturup, parti yaklaşımımızı netçe geliştirmek istiyoruz.

Din konusu yoğun tarihi bir bilinci gerektirir. Aynı zamanda, felsefeye ve bilimsel sosyalizme de biraz güçlü bir yaklaşımı gerektirir. Serbest bir konu olduğundan, herkes her şeyi söyleyebiliyor. Üzerinde her türlü ahkam kesilebilecek bir konu, ama unutmamak gerekir ki, bu konu daha çok karşı devrimin hizmetinde çok tehlikeli kullanılabilir. Devrimciler bu konuda çok az doğru söyleyip yapmışlardır. Biz, devrimin çıkarına doğru ve yeterli olanı azami oranda

söyleyip, yapmaya çalışıyoruz. Onun için, bu konuda çok sorumlu davranacağız. Hazır reçete çözümlerine sarılmak, kesinlikle fazla ilerletici olmayacaktır. İki konuya da devrimimizin başarısı açısından çok dikkatlice eğilmemiz gerektiğini söylüyoruz. Bunlar, üzerimizde halen etkisini duyuran sorunlardır. Bu sorunları devrimci tarzda ele almaya cesaret edelim. Devrimin hizmetindeyken bu sorunların esiri ve etkisinde olmayalım. Tersine, çözüm gücü olalım. Daha çok yaratıcı, yenileştirici yaklaşımın sahibi olarak devrimimizin yararına olan sonuçlara ulaşalım.

Devrimciler sorunlara cesur yaklaşırlar. Bilimsel yaklaşırlar. Biz de böyle yaklaşmaya çalışıyoruz. Kürt toplumu ve Ortadoğu toplumları üzerinde bu iki konunun çok ağırlıklı bir etkisi vardır. Kadın köleliğinin ve dinin sınıf sömürüsü ve toplumsal baskının hizmetinde kullanılışı oldukça güçlüdür. Bu iki konuda da kendi yaşantımızı özetlemeye çalıştık. Bu iki olguda da karşılaştığımız sorunlar ve getirdiğimiz çözüm yolları devrimcileşmemizde ve giderek PKK'nin gelişiminde etkili olmuştur. İki sorunun etkisi altında gerilememe ve devrimci çözümü dayatmada takındığımız tutum oldukça ileriye gitmede ve bugüne ulaşmada rol oynamıştır.

Ortadoğu halklarının devriminde bu iki soruna getirilecek sağlıklı çözüm, devrimin gelişimi üzerinde çok büyük etkide bulunacaktır. Dolayısıyla çözüm, yalnızca bir halkın hayati çıkarı açısından değil; enternasyonalist yanı da çok ağır basan karakterdedir. Bu konulara yaklaşıırken, şahsi prestij açısından ve 'ben ne olacağım, benim tanrılarım, benim ailem, kadını, kadınlarım' biçiminde yaklaşmamak gerekir. Tersine, 'neydi bu tanrılar, kimdiler, niçin ortaya çıktılar, dinimizin başına neler geldi, aile neydi, iliklerimize kadar işlemiş olan bu aile neyi temsil ediyor, nereden nereye geldik' sorularının cevaplandırılması gerekir.

Bunlar insanlık tarihi kadar eski ve onunla başlamış sorunlardır. Partimiz, ülkemizde yeni bir kuruluşu yaratmaya çalışırken, insanlık tarihi kadar eski olan bu sorunlara girişte de bir başlangıç yaptırmak istiyor. Doğru çıkış yaptırarak güçlü insanı, yeni insanı yaratmaya çalışıyoruz. Kadın sorunu konusunda daha önce de çeşitli değerlendirmelerde bulunduk. Burada, o değerlendirmeleri tamamlayıcı mahiyette bazı yönleriyle konuya yeniden değinmeyi yararlı görüyoruz.

Kadın çözümlenmeleri, emperyalist metropollerde ve sosyalist ülkelerde halen önemli siyasal hareketlerin bir çıkış noktası olabilmektedir. Yeni sol, barış ve yeşil hareketlerinde bile kadın sorunu önemli bir yer tutuyor. Aynı şekilde şu veya bu düzeyde sosyalist ülkelerde de ağırlığını duyuruyor. Bizim gibi sömürge, bağımlı ve geri toplumlarda haliyle daha da etkisini duyuracak, devrimin önemli bir sorunu olacaktır. Bu nedenle Kürdistan toplumu açısından mesele daha da fazla kördüğümüldür ve o oranda da siyasal boyutları vardır. Sorunun karmaşıklığı ve kapalılığından ötürü, birçok güç sosyalizmin bakış açısıyla yola çıkmasına rağmen, sorunu basma kalıpcı ele almaya ya da onu es geçmeye çalışmaktadır. Bunlar kesinlikle yanlış yaklaşımlardır. Ne burjuva liberalizminin kof yaklaşımlarını ve ne de feodal etki altındaki 'hiç dokunmayalım' türünden yaklaşımları kabul edebiliriz. Tam da bu noktada sizlere özenle bildirmek istediğim gerçekten çok ciddi yanlışlar vardır ve kişilikler önemli oranda bu noktada çarpılmıştır. Kendi pratiğimde soruna yaklaşım göstermeye çalıştığım, devrimcileşmem üzerinde bunun etkisinin oldukça fazla olduğuna inanıyorum. Çoğunuzun güçlü bir çözümlenmeye ulaşmamasını da aile ve kadın problemi karşısındaki çözümsüzlüğüne bağlıyorum. Aslında orada yenilgi vardır. Yenildiğiniz için siyasi kişiliğe ulaşamıyorsunuz. Siyasi bir militan ve yeniyi mümkün kılacak kişiliğe ulaşamamanızın nedeni budur.

Türkiye'de 12 Eylül faşizmi, kadın sorununu en ters ve faşizme en çok hizmet eder biçimde gündemleştirdi. Sorunu sadece karşı devrimin hizmetine sunulmasında değil, karşı devrimin etkisinin geliştirilmesi için ne lazımsa öyle yapmada, tahrik etmede ve kullanmada çok etkili oldu. Özellikle devrimin, sorunu çözümlenmede geliştirmesi ve mücadeleye seferber etmesi için takınması gereken tutumu boşa çıkarmada da 12 Eylül rejimi bunu bilinçli olarak kullandı. Böylece, devrimin önemli bir potansiyeli devrimin aleyhine kullanılmış oldu. 12 Eylül faşizminin bu kadar güçlü bir şekilde ayakta tutulmasında aile-kadın sorununun tersyüz edilmesinin payı çok büyüktür. Hatta belki de baş sıralarda yer alıyor. O halde, bizim için meselenin önemi daha iyi anlaşılmalı ve henüz işin başındayken doğru devrimci yaklaşımı zorunlu kılmaktadır. Eğer ben bu sorunun çözümünde devrimi esas almasaydım, cesur davranmasaydım, gelenek-

lerin ağır etkisi altında hareket etmiş olsaydım çoktan iflas etmiş olurdum. Sıradan bazı ölçülerle yetinilseydi, devrimi ilerletmede öyle güvenli bir yol alış söz konusu olamazdı. Devrimci davranmayı bildiğimiz oranda güçlenmeyi mümkün hale getirdik. Şu andaki konumumuz soruna biraz daha devrimci nüfuz etme kabiliyetine ve çözümü konusunda da gerçekten devrime hizmet etme imkanına kavuşmuş olma konumudur. Yaklaşımımızda noksanlıklar olabilir, ama yine de esas itibariyle öz konulmuştur.

TC ve provokatörler bu sorunu bir engel olarak önümüze dikmede oldukça ısrarlı davrandılar. Bununla bizi zayıf düşüreceklerini sandılar. Hemen belirtelim; genelde toplumsal bir kurum olarak, ama daha çok da bizim toplumun üyesi, yani birey olarak kadın ve erkeğin aile kurumu içindeki yeri bu konuda çok tüketici, devrimden uzaklaştırıcı, oldukça boyun eğmeye götürücü hal arz eder. İster ana-baba olsun, ister eş olsun ve isterse çocuklar olsun karşılıklı ilişkileri son derece bağımlılaştırıcı, köleleştirici, temel siyasi problemlerden uzaklaştırıcı, son tahlilde devlete boyun eğdirici, bütün enerjinizi yutucu soğuk bir kuyu gibidir. Bu nedenle çoğunuz henüz aile ve evlilik kurumlarını aşmış durumda olduğunuzu söyleyemezsiniz. Biz şimdi tamamen yeni toplumun oluşumunun militanca savaşçıları durumundayız. Dolayısıyla belki fazla pratik bir sorun olarak karşımıza çıkmayabilir. Ama unutmayalım ki, böylesi bir dönemde de bizi ancak devrimci bir yaşam idare edebilir. Yine eğer bir toplumu sürüklemek ve toplumun önemli bir kesimini devrime katmak istiyorsak –ki, bunlar olmadan devrimci olmaz– yalnız kendimiz için değil, genelde toplumsal yapı için çözümü gerçekçi bir tarzda dayatmak büyük önemdedir.

PKK'nin kadro varlığını korumak açısından, ailelerle bir savaşı yaşama durumumuz vardır. Belki sizler bu savaşı bizzat vermiyorsunuz, ama bunun sorumluluğunu ben bütün ağırlığıyla duyuyorum. Sorumluluk nedir? Sorumluluk duymak; 'boş verin bizler bir defa buraya gelmişiz, kim artık aileleri takar' dememektir. Eğer aileleri karşımıza alırsak, çoğu da düşmanla işbirliğine kadar gidebilir. Onları tatmin etmek gerekir. PKK önderliği bunu kabul edilir bir yönetim içinde tutmak durumundadır. Unutmayalım ki aileler, PKK önderliğine karşı, sanki PKK çocuklarını kaçırmışçasına bir

yaklaşım içinde bulundular. Düşman ve her türlü küçük burjuva iflah olmazları da “çocuklarınıza sahip çıkın” dediler. İşte böyle bir ortamda sizleri onlardan gerçekten kaçırttık; bu biraz böyle oldu. Bizim için şöyle yaptı, böyle yaptı, kandırdı demelerinin altında bu vardır. Aslında bunlar biraz da güç yetiremediler ve siyasal, ideolojik olarak size hakim olamadılar. Hatta aile kurumunun yaşadığı belli bir tükenmişliğe karşın, biz ilerlemenin yollarını önünüze koyduk. Bu temelde yola koyuldunuz ve partiye geldiniz. Ama, bu kesinlikle kolay olmamıştır. Bir aile çeperini kırmak, belki de bir düşman odağını dağıtmak kadar zordur. Ben de ailenin etkisiyle yıllarca boğuştu. Geldiğim aile, hiç de feodal veya burjuva bir aile olmayıp, en zavallı ailelerden biri olmasına rağmen, oldukça etkiliydi. Kargaşa ve problem yatağı olan aile ortamında kişiliği fazla zedeletmeden çıkmayı başarmamız en büyük devrimci eylemlerimizden birisidir. Zedelenmeden, boyun eğmeden çıkmak çok önemlidir. Aksi halde, sadece “ailem şöyle iyi değildir, fakirdir” veya “bana istediğim gibi bir gelecek vaat etmiyor” deyip, evden kaçmak doğru bir çıkış değildir. Bu konuda soysuzluk yapmak doğru değildir. Bahsettiğimiz çıkış, devrimci, eleştirel bir çıkıştır. Bu, başlı başına bir devrimdir.

Çoğunuzun çıkışı nasıldır? Aileden çıkışınız eleştirel miydi? Maceracı bir çıkış mıydı? Veya son derece anlaşmalı bir çıkış mıydı? Eğer son derece anlaşmalı ise, önemli oranda boyun eğme bir kişiliğiniz olabilir. Maceracı bir çıkış ise, burada lümpen bir kişilik karşımıza çıkabilir. Kendiliğinden aile sizi terketmişse veya siz terketmişseniz, yine fazla devrimci değeri olmayan bir çıkış olabilir. Ailenin size olan hizmetini tamamen inkar ederek çıkmışsanız, bu da bir parazit olmanıza yol açabilir. Bütün bunların sağlam bir çıkış olmadığını belirtmeliyiz. Mücadelede eleştirel, eskiyi aşan, ondan daha ileri bir amaca ulaşma yaklaşımını esas alan bir çıkışınız olmuşsa, olasıdır ki, bu kişiliğinizi geliştirecektir. Bu temelde çıkış gerçekleştirilmek, bu temelde geçmiş gözden geçirmek, bu temelde kendini yenilemek önem taşır. Bu konuda ciddi bir yanılma ve eksiklik varsa tekrar tekrar geçmişinize uzanın, yılları yeniden gözden geçirin ve doğru yaklaşımı kabul edip, onu esas alın. Bu çok önemlidir. Çünkü daha sonra ortaya çıkan yanılığınız biraz da kaynağını

burada bulur. Bu nedenle, kendi tecrübemi de burada özetlemeye çalıştım. Doğru olan mücadeleci, özeleştirisel ve çözüm olarak da sürekli sosyalizme ulaşmaya zorlayan bir çıkıştır. Bahsettiğimiz diğer sağlıklı olmayan yollara itibar etmeyin.

Burada bahsedilen, çocukları olduğumuz ana-babaların egemenliği altındaki aileden çıkıştır. Şüphesiz bu, sorunun bir adımı, bir dönemidir. Ondan sonraki dönemin sorunu, kadın-erkek ilişkilerine bir adım daha yaklaşma sorunudur. Uzun yıllar bu sorunun kenarından fazla geçmeden, cinsler arası ilişkiye kendimizi fazla bu- laştırmadan eğitimimizi tamamlamaya çalıştık. Okullar süresince kendimizi geliştirelim dedik. Bu yaklaşım bizi, belli ölçülerde ayaklarımız üzerinde yürüyebilecek noktaya getirmiştir. Devrimci siyasal faaliyetlere yönelirken, 1970'ler Türkiye'si'nde bu konuda da en sağlıksız yaklaşımlar söz konusuydu. Türkiye'de solun ka- rakterinde erkeğin maceracı ve topluma yabancı yaklaşımları vardı. Yani maceracılık veya sol, toplumun geleneklerine karşı oluşmayı tam bir marifet biliyor. Basit bir tepkiselliği devrimcilik biliyor. Aileye tepki, yerleşmiş çeşitli geleneklere tepki solculuk olarak anlaşılıyor. Daha sonraki yenilgide kesinlikle bu yaklaşımın payı büyüktür. Maceracı yaklaşımla dine küfür ederek devrim yaptığını sanmak devrimcilik değildir. En soysuz kadın-erkek ilişkilerine yol açıyor; ama sanıyor ki, bununla özgür ilişkileri geliştirdi. Aksine böyle bir yaklaşım, tamamen sorumsuz ve kişiyi –bir de devrim adına yola çıkmışsa– en tehlikeli bir konuma getirebilir. Nitekim sağlıklı olmayan bir yaklaşımdan ötürü dinci ve faşist akımların devrimin başına bela kesilmelerine yol açmıştır. Türkiye devriminin faşizme karşı yenilmesinde bu yaklaşımın payı azım- sanamaz. Kadın sorununa da maceracı, toplum dışı, son derece havai bir yaklaşım sergilendi. Militanca ve saygıdeğer ilişkiye yol açmadığı için, adına devrimci hareket ve onun militanı dediğimiz herhangi bir gelişmeden bahsedilemez. Toplumdan kolay izole edilmiş devrimcilik ve toplumun temel çekirdeği olan aileden kolay izole olmuşluk faşizmin çok iyi kullanmasına imkan veren olaylar olmuştur. Bu konuda faşizm, aileyi ve de kadını ele geçir- miştir; bizim devrimciyi ise çırılçıplak ve yalnız bırakmıştır. Aile- den ve kadının devrimdeki rolünden soyutlanmış bir devrimcilik

faşizm karşısında yenilgiye oldukça açık bir konuma gelmiş demektir. Türkiye sol gerçeğinde bu da yaşanmıştır. Ve bu yaklaşımın, tutumun devrimciliğin yenilgisindeki payı az değildir.

Bu anlayış bizim üzerimizde de etkili olmaya çalıştı. Ancak, biz bu konuda da farklıydık. Özellikle din sorununun ağır etkisinde olduğumuz gibi, aile meselesini de basit ele almamaya çalıştık ve soruna hep eleştirel yaklaştık. Ne din eşittir gericilik diyerek kendimizi basitçe sorunlardan soyutladık, ne de kadın sorunu deyince ‘boş ver, beni ilgilendirmez’ veya ‘en havai yaklaşımla her türlü sorumsuzluk içinde yaşayalım’ dedik. Bu her iki konuda da yanılılı yaklaşıma girmedik. Böyle davranılmadığı için eleştirel yaklaşım kaçınılmaz oldu. Eğer eleştirel yaklaşım sosyalist temelde olursa mutlaka devrimcileştirir, yenileştirir. Zorlansak da, biz bu temelde bu tutumu hep esas aldık. Bunu günümüze kadar da sürdürüyoruz.

Sizlerin de bu konuda yaşadığınız bazı gerçekleri devrimci çözümlenmeye uğratmak açısından yararlı olur kanısıyla yine bazı örneklerle açıklık getirmeyi uygun görüyoruz. Toplumumuzda ilişkiler sömürgeciliğin ve feodal toplumun etkilerini oldukça taşır ve onun verileridir. Sizin ‘aile ocağıdır, toplumsal çevredir ve devlet düzenidir, orada iş-güç buluyoruz, dolayısıyla o kurumlarda yaşıyoruz; hazır ilişki’ dediğiniz bu hususlara sıradan bir gönül rahatlığıyla yöneldiğinizde ve yaşadığınızda ağır yanılığın etkisinde kalacaksınız. Gerçekten oldukça köleleştirilmiş bir konumda mikrop karpasına başta kendinizi hastalıklı hale getirmeniz ve bu konuda oldukça geriliği yaşamanız söz konusu olacaktır. Bu aynı zamanda, düzenin etkilerini sonuna kadar yaşamanız demektir. Ailenin etkilerinin yaşanması durumunda düz kişilik ve düzen kişiliği ve geleceğin ağır etkisi altındaki kişilik ortaya çıkar. Son tahlilde sömürgeciliğin ve feodal işbirlikçiliğin elindeki kişilik vücut bulur. Bu kişilik, değil devrimcilik yapmak, kendi başına bile büyük bir problemdir. Devrimciliğin tıkayıcı etkenidir. Devrimci gelişmeye karşı oldukça direnir. Sıradan bir devrimciliğe adım atmışsa bile, devrimci hareket içinde sürekli oportünizme temel teşkil eder, işleri ağırlaştırır, her türlü hantallık ve bozgunculuğun kaynağı olur. Giderek teslimiyete, en olmadık provokatif faaliyetlere alet olur. Bu durum, elbetteki, devrimci hareketin darbe yemesine yol açar. Kısaca

etki böyle başlar ve sonucunu buraya kadar getirir. Mademki hep devrimcilikte karar kıyıyorsunuz, o halde bu konuda da kendinizi devrimcileştirmeye cesaret etmelisiniz.

Bilinmektedir ki, PKK'yi maddi bir kuvvet haline getirmeye çalıştığımızda, özellikle somut bir örgüt gücü oluşturmaya çabaladığımızda, başlangıçta özde varolan, ama kendini dışa vurmeyen birçok sömürgeci ve feodal etki kendini deliğinden çıkararak yılan gibi gelişmemize sızmaya çalıştı. İster bilinçli, isterse bilinçsizce olsun söz konusu etkiler kendisini bu şekilde ortaya koyuyor. Halen önderlik çözümlerinde izah etmeye çalıştığımız husus budur. Adeta binyıllık düşürülmüşlük, çatışmalı durum, aile-kabile çelişkilerinin tümü, bastırılmış güdüler, çıkarlar söz konusuysa bunların hepsi ufacak bir fırsat doğduğunda kendini dayatıyor. Bunu daha 1983'de "PKK'de Gelişme Sorunları ve Görevlerimiz" broşüründe dile getirdik ve dedik ki: PKK özellikle sömürgeciliğin etkilerini sınırlandırdı; feodalizmin köleleştirici, insanlıktan çıkarıcı etkisini kırdı; biraz özgürlük olgusunun gelişebileceği toprağı ve tohumu teşkil etmeye başladı ve biz bu temelde iyi yetiştirmek istiyoruz. Fakat bir de baktık ki, her türlü ayrıksı otlar ufacak bir buğday taneçigimizi dört koldan boğmaya çalışıyor. Bir-iki tanesini ortadan kaldırıyoruz, yeniden ortaya çıkıyor. Kötülük tohumları iyilik tohumlarından yüz kat daha fazla boy vermiş. Evet, bu ayrıksı otlar ve bunlara karşı mücadelelerimiz, provokasyona ilişkin değerlendirmelerde ortaya konulmuştur. Bu biçimdeki yaklaşımı sürdürmeye çalıştık. Bu temelde başından bugüne kadar kötülük tohumlarıyla savaşıyoruz. Ne kadar hırpalıyorsak, yeniden güveniyor. Daha çok da pratik bazı sahalarda ileri düzeyde görev alanlara açıklıkla şunu söyledik: Biz özgürlük ağacını beslemeye, onu büyütme çalışıyoruz. Ve siz, "bu sağlandı" diyerek kökünden vuruyorsunuz. Yani özgürlük ortamımızda ya feodal ya kemalist tutuma biçim verip, onu filizlendirmek istiyorsunuz. Hayır! Biz bağımsızlık ağacını beslemek ve onu büyütme çalışıyoruz. Bunu aklınıza koyun ve tutumunuzu terk edin. Evet geçmiş değerlendirmelerde böyle açıklamalarda bulunduk. Bunu yeniden somuta indirgemeye çalışıyoruz. Çünkü eski hesaplar yeniden canlandırılmak isteniyor. Ailelerden 'oğlum ya da kızım en iyisidir' terbiyesi alınmış. Ailelerin yetiştirme tarzını göz önüne ge-

tirirsek, her ailede “benim çocuğum hepsinden üstündür” anlayışı hemen hemen herkese verilmiştir. En fukarası bu konuda hiç kimseyi beğenmez. Gerçekten de bizde yoksulluk, aslında tersinden, yani sapkınlık biçiminde kendini gösterir. Kürt insanının aşın düşkünlüğünün, adam yerine konulmamasının temelinde yatan budur.

Bu konulardaki çözümlerimiz, bu gerçeği açığa çıkarmıştır. İşte önderlik gelişiminin birçok ögede açığa çıkardığı, bu vahim hastalığa yakalanma durumları olmuştur. Bu konuda oldukça sabırlı olmaya, kendimizi her gün her saat gözden geçirmeye, sağlam olana ulaşmaya çok büyük önem verdik. Bu arkadaşlarımıza ne oldu diyoruz. Bazıları bunu hayatlarıyla ödeyebildiler. Bir günlük de olsa PKK’yi çılgınca kullanmaya girişiyorlar. Yani eski ailesinden isteyip de başaramadıkları ne varsa, PKK ailesinden elde etmek istiyorlar. Mensubu olduğu sınıfın içinde sömürgecilikten ve feodal işbirlikçilikten ötürü bastırılan ne kadar duygusu, tutkusu, düşünce bile diyemeyeceğimiz güdüsü varsa onları hortlatıyor. Bu konuda önderlik ne kadar uygun olursa olsun yine de oldukça zorlanır. İşte, önderlik çözümlerinin özünü bu teşkil eder. Aksi taktirde önder olunmaz. Doğru önderlik ise hayattır.

PKK’deki önderlik çözümleri esas itibariyle şu biçimde ortaya konulmuştur: Önderlik, ortaçağ kalıntılarını yoğun olarak yaşayan sömürgeleştirilmiş bir halkın toplumsal zemini üzerinde yıkılması gerekeni yıkıp, yeniyi kurmada bağımsız bir devlet erkine ulaşmaya imkan verecek kadar doğru inşa edilmelidir. Önderlik, teoride ve uygulamada da vücut bulmalıdır. Bu konuda kendimizi gözden geçirip, yücelik arz eden bu olgu için bütün gücümüzü sarf edelim. Ancak biz bu konuda ne kadar sıkı eleştirip sonuç almak istediyssek de, bizde vasat kişilik sorunun özünü ihlal etmeye çabaladı. Biliniyor ki, biz de çözümlerle önderlik sorununun temeli üzerine dayandıkça dayandık. Doğru olanı ortaya çıkarmak için, kendimizi patlatırcasına bu işe amade kıldık. Giderek PKK’nin önderliksel gelişimini imkanlar dahilinde gerçekleştirebildik. Elbette sizler bu sorunun bütün yönleriyle yakıcılığını yaşamadınız. Bu nedenledir ki, bizzat kendi yaşamımızdaki yakıcı gelişmeyi vermeye çalışıyoruz. Biz ilk adımı attığımızda –sene 1976’da– “soyu belli olmayan birisi çıkmış siyaset kuracakmış, biz şöyle sülale sahipleriyiz, adımız şa-

nımız belli” vb diyorlardı. Öyle bir yaklaşım tam laubali bir şekilde dışımızda sürdürüldü. Nitekim bunlar Barzan sülalesi, Bedirhan sülalesi, Şeyh Sait sülalesi veya filan tarikat sahibi, filan aşiret sahibi olan çevrelerdir. Bunlar kendilerini, bizim çıkış koşullarımıza göre son derece iddialı buluyorlar. O dönemlerde güç, ilişki, olanak bu tür egemen işbirlikçi kalıntıların içinden gelenlerde vardı. Nitekim onlardan gelen öğeleri çok gördük. Ve yolların farklı olduğunu da yine o zamandan gördük. DDKO ve daha sonra da DDKD o zeminlerde yoğunlaştılar. Çok sahte bir şekilde milliyetçi ve sosyalist etiketli gözükmeye çalıştılar. Bunlar, kendi ailesel çıkarlarını halkımızın genel çıkarlarına dayatmakta en ufak bir rahatsızlık görmeyenlerdir. Günümüze doğru gelindiğinde görülmektedir ki, ailesel çıkarları için bir ulusu bile imhaya yatırabilecek kadar çıkar düşkünlüdürler. Elebaşları da, en ufakları da böyledir. Bu hayli dışımızda olan bir etkilenmeydi. Üstelik bu konularda bizi tehdit ediyorlardı ve “siz bu sınıfsal yaklaşımla Kürdistan’a giremezsiniz, girmeniz en büyük beladır. Kürdistan’da Demokles’in kılıcı gibi sallanırsınız” diyorlardı. Partimizin çıkışına saygılı olmayacakları da açıkça görülmekteydi. Antidemokratik bir yaklaşımla grupsal gelişmemize imkan veremeyecekler ve fırsat bulurlarsa tasfiye edeceklerdi.

Aile ve hanedan çıkarlarını esas alanların buna dinsel kurumları da eklemeleri söz konusudur. Ufak grupsal çıkışımıza bile saygılı olamadılar ve tahammül edemediler. Tersine boğmak için ellerinden geleni yaptılar. Daha sonra yeni provokatif çıkışlarla örgütler kurdular. Sterka Sor bu temeldeki bir çıkıştır. Bunlarla ideolojik grup aşamasında biraz mücadele ettik. Sözde şerefli, adı, şanı olan soylu-soplu bu aileler yerine Kürdistan halkının ailesinin ve onun ulusal kimliğinin daha önemli olduğunu, bunu esas almaktan vazgeçmeyeceğimizi, böylesine gerici soy ilişkilerini ulusal kurtuluşa engel gördüğümüzü cesaretle söyledik. Bilindiği gibi, halk yığınlarımıza sınırlı da olsa bu grupsal mücadele döneminde bile ulaşmayı becerdik.

1978’lerde partiye bu biçimde ulaşırken, bu temelde doğru yolu bulmuştuk. Kürdistan halk yığınlarına doğru temelde yaklaşmayı esas almıştık. Dıştan etkilenmelerin bu anlamda fazla rolü yoktu. Aynı şey sosyal şoven, yani kemalist etkili gruplar için de söz ko-

nusuydu. Onların da yaklaşımlarını iyi bir ideolojik mücadele ile geriletтік. Üzerimizdeki etkilerini ve baskılarını boş çıkarttık. Böylece sınırlı da olsa bağımsız bir yol çizme şansına erişmişтік. Bu temelde, partiyi ilan etmeye ve onu örgütlenme çabasına cesaretli bir biçimde yöneldik. Ancak o zaman örgütsel bir kriz dönemi, daha doğrusu örgütlenmeye yaklaşmama söz konusu oldu. Örgütlenme görevlerine başarı ile çözüm getirememeye yaşandı. Daha sonra bu gerçeklik kendini açıkça ortaya koydu. Bu durum, yurt dışında da devam etti.

I. Konferans ve II. Kongre çözümlenmeleri temelinde mevcut sorunlarımızın bünyesini biraz daha açıklığa kavuşturduk. Çizgi doğru bulunuyor, çizgi temelinde kararlar alıyoruz ve herkes buna “evet” diyor, ancak pratiğe geçirmeye çalıştığımızda kimse sahiplik etmiyor. Niçin böyle oluyor sorusunun üzerine gitmeye çalıştık. Ve o zaman gördük ki, aileden ve toplumdaki alınan özellikler parti içerisinde yaşatılmaya çalışılıyor. Hele kişi yurt dışında biraz daha rahat nefes alma imkanı bulmuşsa, bu özellikleri daha da fazla yaşatmaya çalışıyor. Bu eğilim, ideolojik grup aşamasında kendini açığa vuramazdı. Bu, o zaman biraz mümkün değildi. Özelliklerini ancak resmi örgüt ilişkisi geliştikçe dayatıyorlar. 1983 provokasyonu, hatta 1982’de cezaevinden çıkan ve daha sonra Avrupa’da kendini göstermeye başlayan bu çıkış etkilerini duyurmaya başladığında biz yapıyı yeniden devrimcileştirme gereğini duyduk. Parti içinde yeniden devrimcileştirmeyi geliştirdiğimizde, bizim yoldaş dediklerimizin kendilerini iyi hazırlamış olduklarını ve zor günlerde çok iyi görev sahipliği yapacaklarını bekliyorduk. Fakat, kendilerine mesela ülke dışına çıkışta her türlü hizmeti yerine getirmekte ufak tereddüt etmediğimiz ve büyük bir coşkuyla hizmet ettiklerimize baktık ki, hizmetlerimiz bunlar tarafından kötü kullanılmış. Bunun üzerine öyle basit hesap kuruyorlar ki, PKK’nin doğrultusu karşısında çok ufak bir konumda kalıyorlar. Bunların alttan alta geliştirdikleri oyunlarla tamamen geçmiş hortalatan, parti ortamımızı engelleyen ve işi tasfiyeciliğe kadar götüren yaklaşımlar içinde olduklarını gördük.

Diyeceksiniz ki, bu hususların aile ile ilişkileri nedir? İlişkisi şudur: Adam bunun tam bir prototipi ve aileden ne kapmışsa bunu karşımıza çıkarıyor. PKK’li olmasının biraz gelişme imkanı var. Fakat, PKK’li

önderliksel bir çıkış yapma adına “bizden daha iyi önder mi olur” deyip karşımıza çıkıyorlar. Aslında daha o zamandan beri PKK önderliğinin özünde büyük bir hizmet yatar. PKK önderliği şehitle-riyle ve emektarlarıyla bir hizmet hareketidir. Ancak bunların hizmet yerine, kariyerden, isimden, ünden yararlanıp bazı köşe başlarını sinsice tutmaya çalıştıklarını gördük. Bazı çok ince hesaplarla sıkı bağı kurmaktan tutalım, parti egemenliğine kadar giden tutumlara dek ve en çok da bu konuda kendilerini bana göre ayarlama duru-muna girdiler. Önderliğe yaklaşımda ya göze batarak veya aldatarak sonuç almaya çalıştıkları görülüyordu. Elbette ki sahteydi. Bu, yol-daşça bir yaklaşımın sahibi olmadıklarını gösteriyordu. Çok ayrı sı-nıfsal özellikler söz konusu, çok ayrı yaklaşımlar da söz konusu. Ama lafta hepsi kendini bizden daha iyi PKK’li görüyormuş! Ancak PKK’nin sorumluluğu ve resmi bir önderliği gelişip, örgüt resmi bir düzene doğru gittiğinde, bunlar “bizden bir adım ileri gidemezsiniz” diyorlar veya “bizden onay alınmadan bir iş yapılamaz” tutumlarına giriyorlar. Son provokasyon da dahil bunların yöntemi böyledir. Son provokatör; “bizden daha iyi sahiplik eden mi olur? Siyaset de, sos-yalizm de, ulusal kurtuluş da bizden sorulur” diyor. Ancak bu alçaklar soluğu da hemen emperyalizmin kucagında alıyorlar. Emperyalizmin sözümona emniyet bölgelerinde sinsi sinsi gizleniyorlar. Sindikleri yerlerden sözde hala bir şeylerin peşindelermiş! Bütün bunların hayat hikayesini de iyi ortaya koyacağız.

Kürdistan’da güç olmak, toplum içinde etkili olmak hep devlet sa-yesinde olmuştur. Ancak hepsinin şu gerçeği çok geniş izah etmeleri gerekir: Ne aile sayesinde güçlenmeyi, ne de devlet sayesinde güç-lenmeyi güçlenme olarak kabul edeceğiz. Eğer ailenizin feodal et-kileriyle veya devlete dayanarak belirli bir gelişmeyi yaşamışsanız ve onu da beyninize ve yüreğinize kabul ettirmişseniz sizde kesinlikle proleter devrimci otorite güçlenmez. Bu gerçeği hayat pratiğimizde çok iyi gördük. Aslında çatışma veya intikam dediğimiz olay burada ortaya çıkıyor. Kendiliğinden PKK’lileşme fazla akıllı bir PKK’li-leşme değildir. Güçlenmenizi devlete ve feodal kalıntılara tepki te-melinde değil de bunları kabul temelinde sağladığımız için çarpışı-yorum. Bu çok önemlidir. Eğer gücünüzü ezilen sınıfın ve halkın temel çıkarları doğrultusunda harcar, bu temelde çaba harcarsanız,

o zaman proleter devrimcilikten ve otoriteden bahsedilebilir. Bu temelde yetişenlerden asla sakınca gelmez. Ama düşünceden tutalım söz söyleme sanatına ve insan yönetmeye kadar ailenizin size kazandırdığı bazı alışkanlıklarla hareket ederseniz ya da bu özelliklere devlet kurumlarında ulaşılmışsanız, bu, kişiliğinizi ya bürokratik memur anlayışına ya da feodal küçük burjuva anlayışa götürür. Ve ergeç objektif olarak partiyle karşı karşıya gelinir.

Ortaya çıkan sözde PKK'lilik tamimatına böyledir. PKK'nin çözümlenmeleri bu açıdan tarihseldir. Yani yalın bir gerçeği ortaya çıkarır. Bunun için özenle incelemeyi bileceksiniz. Bunu salt teorik olarak tarif etmedim. Buna, iliklerime kadar yaşayarak, insanlık değerleri üzerinde oldukça durarak, kesinlikle insanın özgürleşmesi olayına asıl tercihi yaptırarak ulaşılmıştır. Kimisi çıktı, kemalizmin etkilerini taşıdığını söyledi. Kemalizmin etkisi dediğimiz şey, TC etkisidir. Türk kapitalizminin burjuvalaşması, kültürü, sosyalleşmesi, siyasallaşması ve ahlaki değerleri ne ise onu bir an kendisi için güçlendirme aracı olarak kullanıyor, ona göre bizim toplumun ölçüleri hep geri oluyor. Kürt insanı kendini hep hamal yerine koyuyor, o ise kendini seçkin elit yerine koyuyor. Tabii büyük olunca, parti otoritesine de bir türlü gelmiyor. Bu, Türk kökenli bazı arkadaşların özeleştirilerinde kendini daha net gösterdi. Bir proleter devrimci gibi değil de, bir küçük burjuva gibi gelmişlerse; bunlar kendilerini hakim ulus şovenizmiyle oldukça yüklü kılmışlardır. Kendisini en iyisi olarak bilen ve üstün gören, ama karşısında Kürt insanını ise hep geri gören bir anlayışa sahip olmuşlardır. Bu arkadaşlara göre Kürt insanı seçkin davranışların sahibi olamaz. Kendisi ise doğarken bir yöneticidir, dolayısıyla PKK de doğal olarak onun yöneticiliğine, önderliğine uymalıdır.

Geçmiş çözümlenmelerde biz bunu ortaya koyduk ve özeleştirilerde itiraf ettirdik. Şüphesiz bu Türk ailesinden –kemalist aileden– bir etkilenmedir. Bunlar partiyi oldukça uğraştırdı. Bazıları bu etkiye ölümüne sarıldı. Biz bu konuda, “siz içteki sosyal şovenizmi temsil ediyorsunuz” dedik. “Türklüğün üstünlük anlayışını bir türlü terk etmek istemiyorsunuz, hakim ulus üstünlüğünü parti içinde çeşitli kılıflar altında daha inceltmiş bir şekilde sürdürmek istiyorsunuz” dedik ve bu temelde üzerlerine gittik. Bu anlayış sahipleri, ger-

çekten partiye oldukça zarar verdiler. Örgütlendirmeme, bunun taktik hattını işletmeme, her şeyi kendi kişiliklerine bağlama durumunda oldular, beni bile bu konuda oldukça kullanmaya çalıştılar. Karınlarını bile doyuracak durumda olmadıkları halde, bizi kullanma küstahlığına kadar yönelebildiler. Biz, “yapmayın, bu durumunuz gerçekçi değil, sizin konumunuz buna elvermez. Partimizin yüce emeklerini böyle çarçur etmeyin” diyerek bilinen eleştirileri yaptık. Bazı sonuçların alındığı biliniyor. Yaklaşımımızın doğruluğu bugün daha iyi ortaya çıkmıştır.

Diğer yandan da, feodal işbirlikçi ailelerden gelenler ve özellikle feodal işbirlikçi sülalelerini biraz geliştirenler daha tehlikeli olmaya başladılar. Bizimle bir hesaplaşma içine girdiler. Biz daha yola ilk çıkarken bazıları “filan kim oluyor da Kürdistan’da öyle siyaset inşa ediyor” dediler. Daha sonra parti içinde “önderlik bizden sorulur, bize bağımlı olacaksınız, ölürtüz de biz önderlik sevdasından vazgeçmeyiz” diyerek çılgınca provokatif ortam hazırlamaktan tutalım, her türlü yetmezliği ve bozgunculuğu körüklemeye kadar yöneldiler. Bu konuda dehşet saçıyorlardı. Parti içi ortamı aydınlatma, netleştirme ve doğru örgüt gücünü ortaya çıkarmada en çok bunlar yüzünden zorlandık. Bunların engellemesini gördük. Hepsine yoldaşça yaklaştık. Acaba mümkün müdür bu kadar çelişkili yaklaşımlar söz konusu olabilsin, bunların eski ünleri de var, böyle yaparlar mı, diye soruyorduk. Meğerse adamlar böylesi işlere kendilerini oldukça yattırılmışlar. Sağlıklı bir çabanın, çalışmanın sahibi değiller. Tüm ayarlamalarını küçük burjuva önderlik hesaplarına göre yapıyorlar.

Biz daha o yıllarda şunları söyledik: Bir kimlik bulmak, bir mezar kadar kendimize yer açmak için başımızı vurmduğumuz taş kalmadı. Tabii bu yolları biz açıyoruz; beyefendiye gelip açılmış yolda yürümek kalıyor, hem de en rahat bir biçimde. Kendini biraz da duruma göre ayarlayarak yaşama tutumunu seçiyor. Öncü emeği, öncü devrimcinin emeği nedir, nasıl başarılı olmuştur, bununla nasıl yoldaşlık yapılır, bütün bunların farkında bile değildir. Çünkü her şey hazır. Yol önceden çizilmiştir. Herkese buyurun gelin, işte size her türlü desteğimiz vardır deniliyor. Bize, uluslararası gerçeğe, toplumsal gerçeğe böyle yaklaşıyorlar. Halbuki her iki alanda da biraz yol açmak olağanüstü bir çaba ister. Hiçbirisi de bunların farkında olmamış

ve hepsi de bizimle sözümona yoldaşlık adı altında yola çıkmışlar. Bizim talihsizliğimiz bu noktada ortaya çıkıyor. Bunlar hem de en eski arkadaşlarımız geçiyorlar. Biz yolu açıyor, onları rahatlatıyor, onlar zorlanmasınlar diye her türlü zorluğa katlanıyoruz. Peki ne için? Çok açık ki, yoldaşlık gereğidir. Hep böyle yaratmaya çalışıyoruz. Onlar değişik yorumluyorlar. İşte, doğal devrimcilik ve doğal PKK'lilik bizim yaklaşımımızdır. Bunda öyle fazla zorlanma da yoktur ve hem de en üstte de kalınabilir. Biz bu durum için “siz çok yaramaz çocuklarsınız, otuz beş yaşına gelmişsiniz, kocaman bebekler –cüce bebekler– gibi kendinizi bir de omuzda taşımak istiyorsunuz” dedik. Özellikle önderlik olayında bu daha da yakıcı bir şekilde böyledir. Daha kötüsü hep geriye çekme, hep aşağıya indirme olayı söz konusudur. Biz PKK'yi yüceltmeye, yükseltmeye çalışırken, bunlar “hayır, ipler bizim elimizde” diyorlar. Nedir bu ipler? İplerin çoğu bizleri binyıllık gerilere bağlayan feodal kabile, klan ipleridir. Biz bu ipleri çoktan koparmaya çalışıyoruz. Bu ip kemalizmin ipidir ve bizleri idama götürür. Biz, bu ipi kopararak ilerlemeye çalışmaktayız. Bu onların tutkuları, taşımış oldukları etkilerdir. Bu onların şu veya bu biçimdeki gelişme tarzıdır. Kalıplaşmış dogmatik yaklaşımlardır. Son derecede ısrarlıdırlar. Gerçekten Kürdistan somutundaki işbirlikçiler ve biraz TC tarafından beslenmiş ne kadar etki varsa, onların şahsında dile geldi. Bizden hesap sormaya, bu temelde kendilerini ağırlaştırmaya, partinin merkezileşmesini engellemeye, düşmana saldırıların önünü kesmeye çalıştılar. Merkezileşmede bizim işlerimizi ağırlaştırırken, kadrolar üzerinde de “siz dünün basit köylüleri idiniz, zavallıolarsınız, kesin bize uyacaksınız, bizden onay görmeyen hiçbir davranışın, yükselmenin, kariyerin sahibi olmayacaksınız, biz adam olmazsak sizi de adam etmeyiz” veya “bizden bir adım ileri giderseniz iflahınızı keseriz” diyerek, bunları dayattılar. Çok sonraları baktık ki, bizim birçok kadro adayımız üzerinde bunlar o kadar tahripkar olmuş ki, bu kadrolarımız biraz da TC ve feodal etkilere boyun eğdikleri, öyle alıştırdıktan için, önderlik ve yönetim anlayışını böyle belledikleri için “merkez bunların hakkıdır” diyorlardı. Bunlardan sakınmak bir yana, alet oldular. Biz bu kadrolarımızı yaşatmak için akla-hayale gelmez çabalan esirgemezken, bunların etkisi altında kalmışlardır. Köylünün köle özel-

likleri, ailede köle gibi yaşamış boyun eğen kişilik, partinin içinde de bu etkilerin sahiplerinin kulu-kölesi oldu. Biz kadrolara hizmet böyle veriliyor, proleter devrimcilik, sosyalist önderlik şöyledir derken, “ben atadan böyle gördüm, bunu yaşarım” diyor. Tabii bu durumlar bizi oldukça zorladı. Bu tip sorunlar karşısında konferans ve kongre bilinci kendini fazla açığa vurmamıştır. Her şey burada biraz da kapalı kalmıştır. Bilindiği gibi 1983 yılında ciddi bir rahatsızlık duymaya başladık. “Gelişme Sorunlarımız ve Devrimci Görevlerimiz” broşüründe bu durum iyi konulmuştur. “Kişilik Problemi ve Devrimci Militanın Özellikleri kitabı temelinde bir çözüm oluşturmaya çalıştık. Her türlü bozgunculuğa karşı da mücadeleyi ve parti bayrağını yükseltelim dedik. Bütün bunlara rağmen, bunların önünü kesemedik ve partileşmeye kadar bunların çılgınca çabalarını önleyemedik. Bilakis Avrupa’da biraz emperyalizmden medet bulunca bütünüyle partinin gelişimini hedef alan bir çabaya girdiler. PKK tarihinin büyük çabayla oluşan gelişimini ve önderliğini bunlar ya birlikte ya da birbirlerine karşı savaşım adı altında kırk koldan boşa çıkarmaya çalıştılar. Çoğuyla konuşarak rica ettik, “yapmayın, siz bu kadar emeğe yabancı olamazsınız, üzerimizde bir imha uygulaması var, bu yıllar ölüm kalım yıllandır, bir şey yapamıyorsanız en azından saygılı olmasını bilin” dedik. Bu konularda oldukça ikna temelinde yaklaşmamıza rağmen, parti doğrultusu bir yana onların dayatmaları bir yana, oldu. Daha sonra bilindiği gibi bazıları fiziki olarak tasfiye etmek zorunda kaldık. Açık düşmana teslim olanlar vardı. Gerçekten her birisi PKK’yi bitirmek için kendini aday görüyor, her aleyhte çıkış yapan “ben bitireceğim” diyordu. Zindanda da, dağda da, yurt dışında da durumları buydu. Her birisi bir ejderha kesildi. Bilindiği gibi, bunlara karşı biz de parti hattını dayattık ve bazı sonuçlar almaya çalıştık.

III. Kongre sürecine yaklaşırken bunlar hala kendilerini ağırardan satmaya çalışıyorlardı. Biz çözüm yollarını geliştirmeye çalışırken şöyle bir ifade kullandık: “Biz PKK’yi tapulu mülkünüzde inşa etmedik. Halkın vatanında halkın katkılarıyla, onun öncülerinin emekleriyle parti binasını inşa ediyoruz. Bu önemlidir ve bunu dikkate alan bir yaklaşım içinde olun.” Fakat sonuç öncekinden farklı olmadı ve “mülk de bizimdir, bina da bizimdir, sen istediğini söyle” tarzın-

daki bir yaklaşımı sergilediler. Bilindiği gibi biz, bu konuda bazılarını tecrite almaya çalıştık. Fakat tecrite almak, tutuklamak, yargılamak fazla kar etmedi. Adam yine de iddiasının sahibidir. Etkiler oldukça inatçı. PKK ailesi ile biz bu temelde uğraşırken, bir halk ailesi oluşturmayı amaçladık. Kürdistan halkının bütün özlemlerini, bütün ilerici ve hayati çıkarlarını, vatana ve özgürlüğe kavuşmada ne lazımsa onu bu ailede temsil ettirelim, kendini düşmana karşı oldukça korumaya alan, geliştiren bir yapı oluşturalım dedik. Fakat karşımıza bunun yerine, her türlü eski klasik aile, sülale, reis çıkarlarını temel alan etkiler çıktı. Biz, onları bir tarafa bırakan ve kolektif çıkarı esas alan aile bu temelde oluşur dedik. Bu konuda sen-ben kavgası, senin PKK'ın, benim PKK'em olamaz. Herkesin kendine göre anladığı bir PKK yoktur dedik. Fakat "herkes kendine göre bir PKK yorumu yapar ve yaşatır" dediler. Bu, kolektif emeği öldürür. Proleter hareket kolektif bir harekettir. Bu tür anlayışlara sıradan bir izin verme bile kesinlikle ilişkileri yozlaştırır ve hızla bölünmeye götürür. Bu da bizde eşittir tasfiyedir.

İşte bunların böylesine hortlayan yaklaşımları söz konusudur. Halen "aslında Kürdistan bizim kontrolümüz altındaydı, bu adam nasıl oldu da bizden çaldı" türünden değerlendirmeleri okuyorsunuz. Soruyorlar: Halkı nasıl aldattı? Gerçekten böyle midir? Bu konuda inanılmaz çabalar sarf edilmektedir. Ürünler ve destekler ortadadır. Bir iddialan da şudur, diyorlar ki, kadrolar, bizim gibi emektarlar, ünlüler nasıl etkisiz duruma getirilir? Bilakis bunun tersi geçerlidir. Yıllardır karşımızda put gibi duruyorlar ve her türlü ikiyüzlülüğü de sergiliyorlardı. Arkadan her türlü fitne fesat yapılıyor ve dört gözle de bizim imhamız bekleniyor. Şimdi denilecek ki, bu konuların aile-kadın konusuyla ilişkisi nedir?

İlişkisi; işte böylesine bir toplumsal zeminin partiye bu etkileriyle yansımalarıdır. Biz, bu tür önderlik iddialarını eleştirirken şunu sık sık söyledik: Kendini bir önder gibi ortaya çıkarmaktan ziyade, işin teorik ve pratik özelliklerini militanda temsil etmenin çabasını göstermek ve bu konuda sahtelerini teşhir etmek, bunlara meydan bırakmamak, doğru önderliklere alanı genişletme imkanı vermek gerekir. Halen durum budur. Benim konumum öyle tam bir önderliğin icra tarzı değildir. Daha çok sağlam bir önderliğin çıkışının koşulla-

rını hazırlıyor. Yapılan işler biliniyor. Teorik çözümler bunun önünü açar, pratik çabalar biraz yol aldırır, sahtelerini ayıklar, teşhir ve tecrit eder, olası doğru gelişim göstermek isteyenlere de belli gelişme imkanlarını verir.

Çoğunuzun durumuna daha yakından baktığımızda görüyoruz ki, geçmişte iki kelimeyi bile bir araya getiremediniz, fakat şimdi önderlik sanatı açısından bazı yeteneklerinizi sınırlı da olsa konuşturabileceğiniz durumdasınız. Bunlar öyle kendiliğinden olmuyor. Bunun için özenle yolunuz açılmaya çalışılmıştır. Emek ve çaba sizindir, ama Kürt tipi bilindiği üzere hamal gibi çalışır. Hep açtır, yoksuldur, önderlik ve siyasallaşma olayında bir sıfırdır. Genelde PKK'yi önderlik bir konuma getirmek, bu kadar hanedan ve işbirlikçiye rağmen öyle basit değildir. Başlı başına büyük bir olaydır. Hem sanatsal, hem cesaret ve hem de fedakarlık açısından üzerinde önemle durmayı gerektirir. Çoğunuzun sizlere rağmen geliştirilme durumunda olduğunuz biliniyor. Bu noktada bunu kabul etmiyoruz demek olmaz. Çoğunuza "alın size silah ve sonuna kadar cesurca savaşın" diyoruz. Ama bunun da karşılığı yeterince verilmiyor. Bu bize yakışmaz. Ben sıradan bir insanım demekle bu işler yürütülemez. Fakat çoğu arkadaşın durumu bu. Ya bir bekçi başı olunuyor, ya jandarma çavuşu, ya da ağa taslakları. Bunların hiçbirisi kabul edilemez. Ben de kendime iyi bir komutanım demiyorum, fakat öyle sakat işler yapmamaya da özen gösteriyorum. Kendimi uyduruk bir biçimde dayatmadığım gibi, sahte önderlere de meydanı bırakmıyorum. Çoğunuzun köylü yiğitlik anlayışı çok derbederdir. Bu konuda zorlandığımızı görüyorsunuz. Bu konuda yapılabilecek ne varsa yerine getirildi. İnanç yaratma, maddi değer yaratma, silah, ilişki vb önderliksel çıkışlara hizmet eder. Ama her şeyi de yapabilir miyiz? Size yiğit yüreği, dahi beyni takabilir miyiz? Elbetteki hayır! Bu özelliklerin sizin kendi içinizde olması, için için gelişmesi gerekir. İşte burada biz, sizde olması gereken bu özelliklere hitap etmeye, bunları geliştirmeye ve çözüm gücü olmaya çalışıyoruz. Diğer örgütler bu konuda bir hiçtirler. PKK'nin gücünü biraz hesaplayın. Devletle bizim çatışmamızı biraz göz önüne getirin, bir de bu örgütlerin durumunu; o zaman göreceksiniz ki, bunların tümü de bir araya gelse yarım saat dayanamazlar. Şu açık ki, PKK öyle

kendiliğinden dayanmıyor.

Çoğu arkadaşın durumunu gözden geçirelim ve şunu soralım; PKK'nin etkisi, otoritesi olmasa, acaba hizmetiniz planlı-bilinçli örgütlülük açısından durumu kurtarmaya yeter mi? Bunun hesabı bile yapılamamaktadır. Bu hesabın asgarisini yapamayanlar bırakalım komutanlığı, kendilerini bile kurtaramazlar. Bazılarını ilderde çözümlenmeye götüreceğiz ve sen nasıl ayakta kaldın, bunu izah et diyeceğiz. Biliyoruz ki, izah etmekte zorluk çekeceklerdir. Çünkü kendiliğinden ayakta kalmışlardır. Bazı arkadaşlar “dağlar sayesinde” diyordu. İnsan dağlar sayesinde ayakta kalmayı nasıl kabul edebilir? İnsan beyni ve yüreğiyle ayakta kalmayı esas almalıdır. Halk bizi bağrına aldı, bu olmasaydı biz yirmi dört saat ayakta kalamazdık deniliyor. Sen halkı ayakta tutacaksın, ayağa kaldıracaksın, koruyacaksın ve kendini de bebek gibi kucağa atmayacaksın. Önderlere bunun tersi hiç yakışır mı? Fakat bu ortaya çıkmıştır. Bir gücün yanına gidildiğinde en kısa zamanda onun etkisi altına giriliyor. Böyle olunca önderlik söz konusu olmaz. Bu özellikler hepinizde var. Gidermeye çalışıyoruz.

Biz bu açıdan tam yetkin miyiz? Değil ama bir noktaya da dikkat ediyoruz. Gelişme esaslarından uzak durmaya, esas ölçüleri kaçırmaya, çok mütevazı de olsa kendimizi yitirmeye, düşünce, söz, yürek gücünü sonuna kadar kullanmamaya hakkımız yok. Fakat sizler bunlara gereksinme bile duymuyorsunuz. Ya “ben paşayım” veya “ben eskinin kölesiyim, dokunma bana” diyorsunuz. Bunlar çıkış yolu ve çözüm değildir.

Daha önce, aileden öğrenilen özelliklerden bahsettik. Toplum ve devletten kapılan etkilerden, namus ve gurur anlayışından, bu temelde oluşmuş özelliklerden söz ettik. Biraz üzerine gidildiğinde, biz bu kadarız denilerek ağlamaklı hal alınıyor. Bu, durumu kurtarmıyor. Kürdistan'da halk önderliğinin oluşmaması, halk önderlerinin yaygın gelişmemesi bizzat aşılmadan, önderlik oluşmadan bırakalım ulusal kurtuluşu, bireyin nefsi bile müdafaa edilemez. Bir faşist köpek hepinizin altından girer üstünden çıkar. Ne olacak; kime karşı kendinizi nasıl koruyacaksınız? Biz abartmalı yaklaşmıyoruz. Hepiniz en zor, en acılı bir dönemde geldiniz. Zorluklar halen de çok. Ama umudu yitirmediğimiz gibi, gelişme yolları üzerine de oldukça

yüklenilmiştir. Arkadaşlar bu konular üzerinde yoğun bir şekilde durmak ve çabalarını konuşurmak zorundadırlar. Çok zıt amaçlarla ve aynı zamanda hamalca çalışma tarzıyla önderlik sanatına kesinlikle yaklaşılamaz. Tabii bununla devrime önderlikte bir adım ileri gidilemez; her şey yıkılır. Diğerlerinin durumu neden böyledir? Onlar ilk adımlarını doğru atmasını bilmediklerinden ötürü böyledir. Şimdi bu etkileri kırmaya çalışıyoruz. Üzerinizde bu etkilerin ve geleneklerin ağır baskısı var. Daha iyi anlaşabileceğimiz bir yapı, daha cesur ve daha iyi anlayabilen kadrolar olsaydı sorunlar üzerinde daha da derinlemesine durabilirdik. Ama çoğunuz bu geleneğin küpü gibisiniz. Öyle ilişkiler bezenmişsiniz ki, birkaçını parçalasak yere düşülecek. İşte, “çözümlemiyorum, tıkanıklıklar şöyledir, kördüğüm beni şöyle bağlamış” vb denilerek, gece-gündüz bunlarla geçiştiriliyor. Ben şunu söylemişim: Yanınızda bıçak var, korkmayın, kesin atın bunları! Nedir bu kesilip atılacak olan? Sizi yüzyılların gerisine ve hem de düşmana bağlayan özelliklerdir. Ama buna cesaret edilmiyor. Biz bu özellikleri tüm yapıya ve halka mal etmeye çalışıyoruz. Bunu biraz ustaca ve üzerinizde etkili olabilecek şekilde hayata geçirdik. Fakat bu noktada düşman tarafından sizlere el atılıyor ve “ailelerimizin çocukları” denilerek çağrılar yapılıyor. Her aileye kadar ulaştırılan çağrılar var. Aileler etkilenecek, sözümona sizleri PKK önderliğinden kurtarmaya çalışıyorlar. Tüm bu konularda doğru çözümler getirdiğimiz için PKK’deki ilerlemeyi mümkün kılabildik. Kadın etkisi üzerinde oldukça derin düşünülmalıdır. İster aile, ister toplum içinde olsun olumlu yönden yararlanıp değerlendirmek, olumsuzluklarını da gidermek temelinde bir yaklaşım sergilenmelidir. Daha önceki değerlendirmelerde koymuştuk, bundan dolayı tekrar açmayacağız. Kadın olayına sadece karşı cins olarak yaklaşmak yerine, meseleyi cinsel bir farklılıktan öteye tarihsel boyutuyla, üzerinde toplumun kirinin, pasının, sömürünün, bütün ikiyüzlülüğün, gizlinin, açığın vb’nin yoğunlaştığı ilişki zemini olarak ele alacağız ve hemen ardından bize hakim olan yanlış anlayışlara geçeceğiz.

Devrimci olduğumuz için cesaretle söyleme gereğini duyuyorum; gerçekten çok çarpık, çok yanlış anlayışlar söz konusudur. Birinizin eşine ve ailenizin herhangi bir ferdine biri en ufak bir terslikte bulunursa hemen elinize bıçak alır saldırırsınız değil mi? Yapmayacak

olan var mı? Kesinlikle yok! Ya anama, bacıma, ya eşime, ya nişanlıma ya da dostuma şunu söylediler, ben de yüklendim silahıma denilir. Bizde bu genellikle cinayetle sonuçlanır. Dikkat edilirse, Avrupa’da gülünerek geçilecek bir olgu, bizde kesinlikle silahla halledilir. Bu fark nereden geliyor? Bu, önemli bir fark. Kadın-erkek olayında ufak bir etkilenmeniz sizi oldukça düşürür ve belki bir daha ayağa kalkamaz duruma getirir. İşte bizde erkeğin ve kadının hali budur.

Şimdi sizlere kendi yaşadığım pratiğin sonuçlarından bahsedeyim. Benim de bu tür ilişkilerim oldu. Kavramada ve bazı ilişkileri geliştirmede fazla derin olmamakla birlikte oldukça siyasi yaklaştık ve örgütsel yönden cinselliğin kullanılmasının tehlikelerini biliyorduk. Erkek öyle kısıkvrak bağlanmış ki, bu anlamda bir köle ve aile içinde durumu tamamen böyle. Adam ailesine, çoluk çocuğuna öylesine bağlanmış ki, bunların rahatlığı için kırk tane vatan satar, cinayet işler. Şimdi bu noktada denilecek ki, hiçbir şey yapmayalım mı? Hayır, bu meseleyi tartışmıyorum. Mühim olan nokta şudur: Öyle bir olguya bağlanmışız ki, en hayati çıkarlar için bir laf söyleme zahmetine katlanmıyoruz, ama çok köhne bir ilişki ve kurum uğruna kendimizi zincir altına alıyoruz. Bu namus anlayışı öyle yerleştirilmiş ki, üzerine kırk tane sömürgecilik hükmünü icra edebilir. TC’nin “en sağlam devlet dayanağı ailedir” demesi boşuna olmayıp, Kürdistan’da bunu körüklemesi tesadüfi değildir.

Ana-babalanımız bizler üzerinde öyle bir egemenlik iddiasındaydılar ki, bizleri dünyaya getirdikleri için onların mülkü durumuna gelmeliydik. Bu kesinlikle feodal bir anlayıştır. Evlat, ana-babanın mutlak denetimi ve tasarrufu altındadır. Ölünceye kadar da böyledir. Zaten ilk itirazımız bu noktada başladı ve sanırım ilk devrimçileşme biraz da bu tepkilerde gizlidir. Benim soruna karşı çıkışım hayli ilginçtir. Belki biraz saygısızcaydı, ama yerindeydi. Onlara dedim ki, “bakın şu tavuğun civcivlerini görüyor musunuz? Nasıl o doğal bir olaysa, size karşı benim de durumum odur. Beni dünyaya getirmenizi ben söylemedim.” Böylesine bir yaklaşım, bir tepkiyi dile getirir ve belli bir rahatsızlığı ifade eder. Sanırım biraz da mülkiyet anlayışına karşı koyuşu dile getirir. Evlatlara böyle sahip çıkılmaz. Evlatların doğru bir şekilde yetiştirilmesi gerekir. Sorumlu ve bilinçli tarzda

onlara geleceğin çizilmesi gerekir. Bu olmadığına göre, evlatlar üzerinde öyle fazla hak iddia etmek de gerçekçi değildir. Bunları söyledim ve bunlar ciddi eleştirilerdir. Tabii bu tip evlat çıkışlarına “hayırsız evlat” derler. Feodal ilişkilere biraz daha karşı çıktın mı, afaroz edilirsin. Bu noktada insanı oldukça tıklarlar, iflahını keserler, aile evlada egemenliğini dayatır. Yoksulluk vardır. Toplumsal çevrede çocuk esirgeme kurumları yoktur ki, orada yaşam olanakları bulabileşin. Devletin tanıdığı başka bir imkan da yoktur. Bu durumda mutlak anlamda aileye bağlı kalınmaktadır ve o da mutlak anlamda feodal ilişkileri sana dayatırsa, evlat bitmiştir.

Evlat, bizde niye devrimcileşmez? Niye bizde kişilikler böyle çarpıktır? Beşikten böyle yetiştirildiği için böyledir. Daha sonra bir kadınla ilişkinizi veya evlilik olayını düşünelim. Geliştirilen bütün ilişkiler bakalım. Hepsinin temelinde yüzde yüz kul olma vardır. Erkek daha kölece, kadın ondan beter! Sözümona evleniyorlar, ama özünde uşaklaşma söz konusudur. Acı da olsa, bu konuda birçoğunuzun durumu budur. Bu konuda hangi devrimci ilke esas alınmıştır? Aslında devrimci ilke esas alınmamıştır. Hanedan ilkesi, aile ilkesi, toplumsal çevre ve geleneklerin etkisiyle bunlar geliştirilmektedir. Kürdistan’da kadın ve erkek dilsizdir. Bizim erkeğin bırakalım özgürlüğü temsil etmesi, zirzop bir feodal öge olmaktan öte gitmeyen bir hali vardır. Erkek bu konuda çok feodaldır, kadınsa biçare. Kadın, herhangi bir özgür ilişki belirlemesi bir tarafa, bunun yanından bile geçemez. Geçse bile nasıl olur? Bu konularda işin romantizmiyle yaklaşılsa, bizim yaklaşımımız temel alınarak iyi hikayeler, romanlar yazılabilir. Bu sorunları halen de en çok zorluk çektiğim konular olarak değerlendirmekteyim. Gerçekten insanımızı batıran alan olarak değerlendiririm. Bunun anlaşılır nedeni vardır. Marks, “Ailenin özgürlük derecesi toplumun özgürlük derecesini belirler” der. Bu bizde şöyle formüle edilebilir: Bizde her şey özellikle ailede düğümlendiği için, bütün özgürlük ilişkilerinin belirlenmesinde bu kurum esastır, bağlayıcıdır. Bunun için bu kadar değer verdik. Bıçaklar ve silahların konuşurulması sadece bunun için yapılmıştı toplumda. Her şey burada yoğunlaşmış, varlık-yokluk nedeni buradadır, başka ulusal-toplumsal kurumlar yoktur. Her şey bu noktada tıkanmıştır, burada körleştirilmiştir. Bizdeki gelişmemenin, ilkeliliğin

en anlamlı, en anlaşılır bir nedeni de budur.

Bu ilişkiye giren kendini mutlaka sonuna kadar bazı hakların sahibi görür. Mesela ailede egemenlik ilişkileri hüküm sürer ve erkek mutlaka egemen olandır. Erkek dövme, küfür vb her şeyde sınırsız bir yetki içerisindedir. Peki, bir kişilik olması gereken kadın nasıl yaklaşır buna? Yaklaşımı oldukça ikiyüzlü ve kölemsidir. Bu ilişki seviyesine gelmeden önce kişiliğini alabildiğine geriletmiştir, her türlü çarpık anlayışın etkisi altındadır. Biz buna, tamamen kendini yitirme ve somutlaşan erkeğin egemenliği karşısında var olanı da kaybetme dedik. O zaman nerede kaldı özgürlük ilişkisi? Nerede toplumun özgürlüğünü belirleyen aile ilişkisi? Nerede kaldı ulusal kurtuluşçuluk?

Ben, problemi bütün yönleriyle ortaya koymaya çalışıyorum. Biraz ileride bu konularda çözüm gücü olmaya çabaladığımızda sorunun özünü yitirmeyesiniz diye yapıyorum. Kurulan aileleri şüphesiz eleştireceğiz. Kendi ailemizi ve başka aileleri eleştireceğiz. Eleştiri, aileyi inkar etmek değildir. Eleştiri, doğru olan özgün ilişkiyi ortaya çıkarmak içindir. Siz de bu konuda özgür ilişki geliştirdik diye kendinizi aldatmayın. Ben dahi bu yaşma kadar özgür ilişkilerin ortaya çıkmasının teorik sorunlarıyla uğraşıyorum. Pratiğimiz böyledir. Toplumumuz devrimci dönüşüme çok ağır uğratılıyor. Bu konuda hiç kimse ben meseleyi hallettim, çözümlerim diyemez. Bazı arkadaşlar bazı alanlarda özgür ilişki geliştirdiklerini söylüyorlar. Ama bir de bakıyoruz ki, bunlar en problemliliklerin kaynağı haline gelmişler ve partiyi mahvetmişler. Biraz yarı kapitalist, küçük burjuva etkilerin olduğu zeminlerde bizi çok zor durumda bırakmışlardır. 12 Eylül faşizminin bu konuyu nasıl ele aldığına bakar ve bizimkilerin bu durumlarını da eklersek, göreceğiz ki, düşman yaklaşımlarıyla bizim özgürlükçülerin yaklaşımları iç içe geçmiş, neresi düşman neresi biz ayrımının yapılamayacağı bir durum ortaya çıkmıştır. Bunu aileler için de söyleyebiliriz. Aile ne kadar devrime hizmet ediyor, ne kadar düşmana karışmış belli değil. Oldukça eleştirisel, oldukça dikkatli ve duyarlı yaklaşacağız. Özellikle o feodal namus anlayışını gözden geçireceğiz. Kadın olayına ve hem de erkek olgusuna yaklaşırken, mal-mülk yaklaşımı anlaşılacak durumundadır.

Partimizde bu konuda ölçüler geliştirmeye çalışıyoruz. Bütün faa-

liyetlerimizde kadın arkadaşlarımız da bulunmaktadır. Fakat ilişkilerde özgürlük halkasını tam yakalamaktan uzağız. Bazıları bunu ucuz değerlendirdiler. Bildiğiniz gibi, daha sonra da en alçakça tasfiyeciliğı ve düşmana hizmeti de yaptılar. O bilinen klasik usullerde ikiyüzlü, özde tamamen kof ve çürük ilişkiler partiye oldukça zarar verdi. Erkeğin geleneksel büyüklük anlayışıyla, kadının himaye edilmeye muhtaç varlık anlayışını şüphesiz kabul etmiyoruz. Kadın zeminine umutlu yaklaşmak gerekir. Sınıfsal ve ulusal baskıdan ötürü zemin her ne kadar gericiliğe hizmet eder halde ise de, umutlu olmalıyız. Daha sonra ise zemini bilinçle işlemek gelir ve bunun sonuç getireceğine inanmak gerekir. Bunun için de olaya mal-mülk ve namus anlayışından uzak yaklaşım önem taşıyor. Kendinizi ailenin ve bir kadının kölesi yaklaşımı içinde tutmamalısınız. Kadın da öyle. Kadın da bir aileye ve erkek olgusuna yaklaşırken hemen kendine korunak aramaya ve taşıtmaya, kendine baktırmaya ve kurtarmaya yönelik birisi olarak yaklaşamaz. Yaklaşım bu oldu mu, iş baştan bozulmuş, özgürlük yitirilmiştir. Maalesef bu yaklaşımlar halen güçlüdür. Şimdi bile herhangi birisinden söz edilirken, filan aileden filanla şöyle evli denilmektedir. Bu örnekte sözü edilenler ayrı kişilikler değildir. Ki meseleye o kurumun çerçevesi içinde bir anlamı olan ilişki gözüyle bakılıyor. Bu kesinlikle sosyalizm dışı bir yaklaşımdır. Daha devrimcileşmemiş, sosyalistleşmemiş bir yaklaşımdır. Çoğunuz hala mal mülk konusu durumundasınız. Hepiniz için hala filanın oğlu, filalanın kızı denilmektedir. Bu ne demektir? Bu, filanın mülkü, filanın çimenliğı demektir. Kendini bu durumdan kurtaran kaç kişi var? Bu mücadeleyle olur ve her alanda olmalıdır.

“Ben kendimin malıyım, kendi üzerimde mutlak karar sahibiyim deniliyor mu? Şimdi siz burada PKK'nin otoritesi altındasınız. Şüp hesiz hiç kimse sizi buradan alıp götüremez. PKK'nin siyaseti sizi sürükler götürür. Ben daha değişik tarzda söylemek istiyorum. Ma nen, anlayış düzeyinde, kurumsal düzeyde sahipleriniz var. Sahiplik vatanseverlik temelinde olsaydı, bir şey demezdik. Evlatlarımızdır, yiğitler gibi savaşıyorlar, alkışlıyoruz deselerdi, bunu göklere çıkarırdık. Ama böyle yaklaşılmıyor. Hep “bizimkileri alıp gittiler, bizimki öldü veya şöyle oldu” diyorlar. Vatan anlayışı yok. Özgürlük yaklaşımı yok. Şunu biraz daha öğretici bir ders olarak

vermeye çalışacağız. Bu ilişkiler çerçevesinde geleneksel namus anlayışına yaklaşımda olduğu kadar, hazır verileri de aşmak durumundasınız. Hazır ilişki yoktur. Yani siz hazır ilişkiler temelinde ne “bir otorite sahibi oldum” diyebilirsiniz, ne de “ailem beni böyle yetiştirdi, böyle büyüttü, güçlendim” diyebilirsiniz. Bu etki sizleri tamamen yanlış bir yaklaşım tarzına götürür. Bu anlayışla partiye gelindiğinde sonuç alınmaz.

Kadın-erkek verisinden de yola çıkılmaz. “Buldum bir kız, buldum bir erkek” demekle ilişki geliştirilemez. “Buldum” kelimesi çok tehlikelidir. Yaptığımız açıklamalar işin özüne inmek içindir. Bunun için açıklık getiriyorum. Aile etkilerine devrimci tarzda yaklaşımın eleştirisel olması ve çıkışın devrimci mücadeleyle yapılması gerektiği gibi, devrimci kadro kadın-erkek ilişkilerinde de bu tür yaklaşımlara ihtiyaç vardır. Kesinlikle olumlu ve olumsuz bir ilişkiyi mücadele vermeden geliştirmek söz konusu olamaz. Bunu yalnız aile kurmak anlamında söylemiyorum. Sosyal bir ilişki geliştirmede de özellikle önemlidir. Yine görünüşte de olsa, biz, sonsuz ilişkiler de geliştirebiliriz. Ortaya çıkan devrim ve onun temsil ettiği sınıfsal yaklaşıma göre egemen ilişkiler çok rahatlıkla geliştirilebilir. Otorite vardır ve olanaklar da söz konusudur. Bilindiği gibi, feodalizmde egemenlerin haremlik selamlık ayrımları vardır. Kapitalistlerin durumunu biliyorsunuz. Bu işleri daha da çığırından çıkarmışlardır. Sosyalizm buna kısmen bir çözüm getirmeye çalışmaktadır, ama halen tam sonuca da ulaşamamışlardır. Bu açıdan bizim toplumumuz daha da zor bir durumdadır. Toplumumuz kadını yitirmiş, adeta üstü küllenmiş; kandıracaksınız ve küllerin altında bir şey var mı diye bakacaksınız ki, ortaya bir şeyler çıkarabilirsiniz. Çoktan yanmış, sönmüş, kül olmuş, ama yine biz araştırıyoruz. Kökeninde bir şeyler var mı diye bakıyoruz. Biraz da böyle araştırma-inceleme temelinde olguya yaklaşıyoruz. Bunu mücadele temelinde yapmak gerekir. Hazır ilişki şu açıdan tehlikelidir. Toplumumuzda sık sık kendisini duyuran ve ‘kaçırdık’ ya da ‘istedik,’ ‘şu kadar başlık verdik’ denilen olgu bu kadar açıktır ve tabii ki bu bir yozlaşmadır. Bunda otoritesi ve parası olanların nasıl etkili oldukları ve sonuç aldıkları, bunun da köleleştirmeyi geliştirdiği bilinmektedir. Kişiliklerin alınıp verilmesinde kural köleliktir. Peki alma verme nedir? Böyle geliştirilecek ilişkiler

baştan batmıştır ve vahim olan bu tarzdır. Bu ilişkileri zorla şu veya bu düzeye getirelim dersek, bu mümkün mü? Bu parayla da olmaz, otoriteyle de olmaz. Zaten bu konuda otorite köleliği geliştirilmiştir. Para metalaştırmıştır. Zorbalık, işi insan alıp vermeye götürmüştür. Yani bu konuda yeni bir çıkış gerekmektedir.

Çıkış nasıl yapılacaktır? Öyle duygulara yüklenmek de olmaz. ‘Ben seni çok sevdim’ de denilemez. Zaten bunlara herkes bayılmaktadır. Kesin bir çıkış yolunun geliştirilmesi gerekmektedir. Ailede çok sevilip, sayılmışsa size göre ilişkiler kolay kurulup geliştirilir. Bana göre asla! Bu, belirtilen ölçülerde olmaz. Biliyorsunuz, şimdi toplumun geçerli modası 12 Eylül’ün tahrik ettiği yaklaşımdır. Arabesk kültürü korkunç biçimde bu ilişkileri yozlaştırmıştır. Bazı bölgelerin kadın-erkek ilişkilerini çözümlenmeye çalışırken, konunun hangi derekeye düşürüldüğünü de göstermeye çalıştık. Peki o zaman çözüm nerededir? Çözüm; mücadeledir, mücadelenin kesin kabülündedir. Bunda da ‘ben çok teorisyenim, şöyle etkili yetkiliyim’ demekle olmaz. ‘Şöyle yakışıklıyım, şöyle güzelim’ demekle de mesele halledilemez. Bu sorunun çözümü daha fazla ihtiyata, daha fazla siyasal mücadelenin geliştirilmesine bağlıdır. Geleneksel kurullarla, geleneklerle, namus anlayışıyla da halledilemez. Yine dersiniz ki, ‘geriye ne kaldı,’ o zaman biz de, devrimci kişiliğimize ısrarla yüklenmemizle bunun üstesinden gelebileceğimizi söyleriz. Bu, bu yönlü bir çalışmayla kazanılabilir. Militanca bir faaliyet gereklidir. Kendi pratiğimi de aktardım. Bazı örnekler verdim. Bu tamamen bir nevi şahsına münhasır bir çalışmadır. Teorik olarak yaklaşıyorum, pratikte yaklaşımaya çalışıyorum. Yani kesinlikle kadının özgürlüğünü inkar etmiyorum. Doğru gelişimi nasıl olabilir, haklar, hukuk bu anlamda nasıl ele alınabilir, bunlar üzerinde duruyorum. Oldukça objektif olmaya, karşınızdakini şu veya bu kişi olarak değil de, bir cinsin, hem de ezilen sınıf derekesine düşürülmüş bir cinsin kurtuluşu konusu olarak ele almaya ve yapılacak pratikler varsa onu yapmaya çalışıyorum. Bu yaklaşım çözüm olarak, en azından bir grup bayan arkadaşın burada biraz özgür bir şekilde partiyle yaşamını sağlamıştır. Sorunun her bakımdan çözümlendiğini elbette söylemiyoruz, ama birçok örgütte ve toplumda zor rastlanacak olan özgür bir şekilde kendini geliştirme, kaderini ele alma imkanı veriyor,

'ben neyim, kimim, ne olmak istiyorum' dedirtiyor, kendini satmadan, beğendirmeden sadece kendi kaderi üzerine teorik-pratik düşünmeye zorluyoruz. Bu basit bir imkan değildir. Bunu başka yerde bulmak mümkün müdür? Hayır, böyle fırsat tanımazlar. Çeşitli örgütlerin pratiğini deneyin, aileleri deneyin, göreceksiniz ki iki adım öteye gitmeye bile özgürlük tanımazlar. Toplumda serbest dolaştınız mı, hemen damgalanırsınız. Siz erkekler bile hemen laf atarsınız veya mutlaka zorlaştırıcı, küçültücü, aşağılayıcı davranış içinde tutarsınız. Yahut mal mülk konusu olarak sahiplenirsiniz. Burada bu yoktur. Belki taraflar 'aslında davaya pek uygun değil' veya 'toplumsal verilere denk düşmüyor' diyebilirler. Doğru, uygun değil. Biz bu konuda oldukça hassas davranıyoruz. Varsa devrimcileşme özleri ortaya çıksın diyoruz. Önemli yanılgılar mevcuttur. Geleneksel karşılıklı ilişkilere ödün verirse, iki günde burası neye döner? Yalnız ilişkilerdeki bu sağlıksızlık kampımızın altını üstüne getirir. Aslında bu konuda faşizmin tarihini incelemek gerekir. Birçok toplumda sınıfların doğuşu ve egemen oluşuna dek indirgemek gerekir ki, sorun tam kavranabilsin.

Aslında biz kısmen de olsa koyduk. Dolayısıyla bizim ulaşmak istediğimiz sonuçlar basit gelmemelidir. Basit çözümlerlere her an ulaşılabilir. Biraz önce bazı çözüm yollarını belirttik. Bunlar basittir, fakat devrimcileştirmez, kadını büyütmez. Ben bir devrimci olarak, PKK'ye bir yaklaşımı hem kavrayış ve hem de uygulama düzeyinde egemen kılmaya çalışıyorum. Mecburen birçok geleneksel yaklaşımlarınızı ve diğer yandan ucuz ilişkilerinizi kesiyorum. Özellikle tutkular düzeyindeki alışkanlıkları sınırlamaya çalışıyorum. Basit aile ilişkilerini geliştirmeye de fazla ilgi göstermiyorum. Şimdi bütün bunlar nedir? Bunlar şunun içindir: Kişi kendisini daha özgürleştirmeden geliştirilecek her ilişki köleliğe götürür. Sizlerin egemen olarak dayatacağımız ilişkiler var. Diğer tarafın egemenliğe alet olma anlamında geliştirmek istediği ilişkiler var. Tümü de köleliği geliştirir. Eruh'ta bir örnek ortaya çıktı. Adam adice geliştirdiği bir ilişki yüzünden çok sayıda arkadaşı başı boş bırakmaya, yönetimsiz bırakmaya ve erkenden aramızdan ayrılmasına sebep olabiliyor. Yine adama çok ileri düzeyde bir sorumluluk verilmiş ve o bölgede tutkuları uğruna onlarca savaştıyı gözden çıkarabiliyor, imhaya terk

edebiliyor. Tutkuları uğruna yapmadığı cinayetler yok. Demek ki devrimcileşme olmazsa tehlike bu kadar büyük ve hem de can alıcı zeminlerde partimizi vuracak tarzda ortaya çıkıyor. Bu sadece bir yerde değil, birçok yerde gelişmiştir. Bırakalım geleneksel kölelik egemenliğinin temsil edilmesini, partinin varlığını tehdit ediyor. Kışılık bir yana, kurulan ilişkiler de öyle, ama parti inşa edilmek isteniyor. Yanlış yaklaşımlar en değme provokatörden ve TC ordularından daha fazla zarar veriyor. O halde soruna büyük bir çabayla yaklaşmak gerekir.

Örneğin saflarımızda hiç kadın bulunmasın, diyelim. Bu bir çözüm olabilir mi? O bir tarafta seyretsin, kadına ihtiyacı olan gider şöyle evlenir, bir veya on kadın alır dersek olur mu? Egemenler bunu böyle hallederler. Sosyalistler meseleyi böyle halledebilirler mi? Egemenlerin bile meseleyi halletmeye çalışırken kendilerine göre uydukları hukukları, gelenekleri vardır. Ona göre hareket ederler. Sosyalist devrim toplumsal bir devrimdir. Ulusal kurtuluş bir toplumsal devrimdir. Hele proletarya önderliğindeyse bu tamamen toplumsaldır. Toplumun yarısını –bizde hatta yarısından daha fazlası– ve köleliğin en ağırını yaşayanını bırakırsak, bu gözenek bu kadar körse ve biz bunu açmazsak devrim de başarılmaz. Bunun bir yolu mutlaka bulunacaktır. Yani tamamını bir tarafa iterek, mal mülk konusu gibi yaklaşırsak devrimi yapamayız. En başta devrimi biz mahvederiz. Bu özgürlük anlayışıyla kurulacak olan devlet, TC’den daha da kötü olur. Kuracağın ilişki eski aile ilişkilerinden daha da beter olur. O zaman ne anladık bu kadar özgürlük savaşından? Özde bizim görevimiz özgür insanı ortaya çıkarmak değil midir? Yeni insanı yaratmak değil midir? Fakat bu tür yaklaşımlarla kötürüm insanlar ortaya çıkarılıyor. İlkel milliyetçilerin tarzına ve ailelerine bakalım. Yaşattıkları köleliği yarın bütün Kürdistan halkına yaşatacaklar. Eğer egemen olsalar TC ‘uygarlığı’ndan daha geri bir uygarlığı (uygarlık da değil, çapulculuğu) yansıtacaklardır. Demek ki çözüm olamaz. Yani feodalce yaklaşımlarla biz kadını bir tarafa bırakarak, ihtiyaç duyuldu mu mal mülk edinme temelinde yaklaşarak, üzerinde sınırsız bir tasarruf kurarak sorunu çözemeyiz. Küçük burjuvaların duygusal yaklaşımlarıyla da bu çözümlenemez.

Amansız bir biçimdeki tutkular sorunu nereye götürür? Düzenin

etkileri altında oluşan, her türlü köleliği bünyesinde barındıran ilişkiler asla özgür bir mücadeleyle kurulan bir ilişkiyi ifade etmez. Tamamen tutkuların etkisi altında oluşmuştur. Saygı, sevgi yoktur. Aslında daha ikinci gün o ilişki başa bela olur. Bu da bir çıkış değildir. O halde mademki kölelik bu zeminde bu kadar yaygındır, bu köleliğe karşı kavrayışta ve ahlakta militanca bir tutumun sahibi olmak ve her şeyden önce de bunu ciddi bir savaşım olarak ele almak gerekir. Hem de hiçbir çıkar düşünmeden, kendimizi egemen kılmak için değil, kişilikleri kurtarmak doğrultusunda da değil, ciddi ve en sağlıklı kuruluşu ve ilişkiyi gerçekleştirmek için bunun militanlığını yapmak gerekir. Bizim yapacağımız budur.

Çok sayıda kadının özgürlüğe kavuşmasında etkili bir görev yürüteceğiz. Ve kadın, çok özgür ilişkiler için amansız bir savaşım içinde olacaktır. Bunlarda yaratılacak belli bir gelişme kişiyi özgürlüğe götürür. Şimdi biz haklı olarak böyle özgür bir kişiliğe çağrı yaparken çok hayati bir noktadan çıkış yaptırmak istiyoruz. Bu çok gereklidir. PKK baştan ayağa özgürlükçü kesilmesi gereken bir harekettir. Bu sorunda da özgürlüğün savaşım ile elde edilebileceğini bilerek sonuç almaya çalışıyor. Hiçbir şey kolay kazanılmaz. Genelde buna ulaştık. Bunun ne kadar zor kazanıldığını sizlere aktardım. Bilinen aile kölelik ocağıdır. Bu esas alındı mı devrimleşme mümkün olmaz. Kendiliğinden yoldaşlık ilişkileriyle bir araya geldik, dost olduk, yoldaş olduk demekle de olmaz. Böylece ahbap çavuş olursunuz, ama bunun da siyasi bir ilkesi yoktur. Her an dağılır, hele çıkarlar söz konusu oldu mu paramparça olmaya açık olur.

PKK yoldaşlığı amansız işkence koşullarında ve savaşım içinde gelişir. Bu çok önemlidir. Emeğimizi, deneyimimizi istiyorsunuz. Bunun için yoldaşlık gerekir. Bu çok önemlidir. Yüce bir amaç doğrultusunda gençliğimizi verdik ve biraz da zaman ve pratik bunu kanıtlamış; işte bunlar yoldaşlık ilişkisidir. Çelikten bir ilişkidir. Bu ilişki her türlü baskıyı, ağırlığı kaldırır. Kadın ilişkilerinde de bu ilişki esas alınacaktır. Öncelikle yoldaş olmak gerekir. Yoldaşlık ilişkisi kadar zorla, zahmetle, emekle kurulan bir ilişki yoktur. Parayla kurulan ilişki parayladır. Otoriteyle kurulan ilişki zorla olur. Gıptayla, kariyerle kurulan ilişki daha fazla kariyer sahibi kişi tarafından yıkılır. Duygularla kurulan ilişki duygularla yıkılır.

Ama büyük amaçlar ve o amaçların büyük çabaları içinde kurulan ilişkiler kolay yıkılabilir mi? İşte PKK ilişkileri, işte zindan ilişkileri, işte ölümüne direnen savaşırların ilişkileri. En vahşi saldırılar karşısında nasıl ayaktadırlar. Kişisel çıkarları tamamen dışlıyor. Her şey vatanın özgürlüğü için, yeni bir insanı yakalamak için! Bu temelde tutku, bu temelde umudun yeşermesi! İşte, yeni topluma doğru gidişin öncüleri en tercih edilecek ilişki olarak bunu ele alırlar. Sanıyorum bu iyi anlaşılıyor ve fazla açmaya da gerek yoktur. Yoldaşlık ilişkileri iyi konulmuş, örgütsel ilişkilerin bağları da iyi işlenmiştir. Ama bunların mücadeleye kazanılacağını da tekrarlıyoruz. Öyle hazır yoldaşlık ilişkileri yoktur. Yani iki kişi bir araya geldik hemen yoldaş olduk, demek kesinlikle doğru değildir. Her birinizin PKK ile ilişkilerinizi geliştirmek için çekilen zorlukları gelin bana sorun. Benden bu konuda rapor isteniyorsa vereyim. Bir tanenizi yoldaşlık ilişkisine almak için neler yapıldı, neler yerine getirildi? PKK militanı çok zorluklarla ortaya çıkarılmış bir militandır. Onunla ilişki çok önemli, değerli, çok saygılı olunması ve yüce tutulması gereken bir ilişkidir. Aynı olgu kadın ilişkisi için de geçerlidir. Biz, özgür kadın yaratmak için gerçekten yoğun çaba harcadık. Kadının köleliği ve kişiliksizliği ortamında mücadeleye bir ilişki yaratmışızdır ve bu çok önemlidir. Burada kutsal olgulara yaklaşır gibi manevi bazı değerler vardır. Dikkatli, duyarlı, ince bir hareket tarzıyla son derece önemli bir yaklaşım söz konusudur. Yani şu anlayışla yaklaşmayalım: Biz erkek egemenler şöyle bastırırız, böyle asar keseriz, böyle davranırız demek doğru değil. Bu üslup tamamen yanlıştır. Bununla hiçbir şey yapılamaz. O henüz kurtarılması gereken kişidir. Unutulmamalı ki, kendi kendisine ayakları üzerinde kalacak, çabasıyla güç kazanacak, çabasıyla siyasal bir kişiliğe ulaşacak ve gerçekten bir fonksiyon sahibi olacak. İşte o kişiyle kurabileceğimiz ilişkinin bir özgürlükçü değerinden bahsedilebilir. Bunun dışında kestirme yöntemlere yer yoktur. Şöyle etkiliydim, şöyle tecrübeliydim, şöyle otoritem vardı, kariyerim vardı demek doğru değildir. Ben bile çok sınırlı olarak gelişmeye imkan sağlıyorum. Halen kendimi belli zeminin olumsuz etkilerinden, kendimden-dışından, partiden-dışından kaynaklanabilecek etkileri sınırlandırmak için günlük olarak savaşım içinde tutuyorum.

O halde nerede sizin bir günde hazır geliştirdiğiniz ilişkiler? Ülkeden gelenler bilir. Bir evlilik olayını gerçekleştirmek için bile milyonlarca para gerekmektedir. Sizin elinizde bu da yoktur. Nerede böyle geleneksel ilişki kurmak? Gerisi ne olur? Yoldaşlığı kötü kullanmak olur. Bu ise haddimize değildir. Burada yoldaşlık olayı üzerinde iyi durmamız gerekiyor. Feodal ve egemen otoriter özellikleri hortlatmamamız önem taşıyor. Kadının da geleneksel ikiyüzlü, dedikoducu ve kölemsi, kadınsı yaklaşımları dayatmaması gerekir. Bizim eğitimimizin bütün yönleri ve esas aldığı nokta bu yaklaşımları mahkum etmektedir. Özgür ilişkilere sonuna kadar evet! Görüyorsunuz dağ başındayız, kendimize de son derece güveniyoruz. Asla herhangi bir çılgınlığa yer yoktur, saygısızlığa ve eşitsizliğe meydan yoktur. Ne yapıyorsak paylaşıyoruz. Silahımızı, eğitimimizi, ekmeğimizi bölüşüyoruz. Bunlar önemli eşitlikçi yaklaşımlardır. Fakat bu sadece biçimseldir. Bütün bunlar öze daha da işlerlik kazandırmak içindir.

Şimdi birçok alanda bizim çözümleyicilerimiz ne yapıyorlar? Yetkisini ikinci gün kötü kullanıyorlar. Kadın biraz söz hakkı kazanıyor, ama biraz hareket etme özgürlüğüne kavuşunca çoğu kadın kişiliğine, kadınsı, kölemsi özelliklere tekrar sarılıyor ve bunları hayata geçiriyor. Bizim kendi örneğimizde de böyle. Bize bunun tam tersi dayatıldı: “PKK’nin yoğunlaşması, PKK’nin olanaklarının geliştirilmesi” denilerek yaklaşıldı ve benim şahsımda partinin nasıl ele geçirileceğinin hesapları yapıldı. Bunun anlamı şudur: Kürdistan’ı mı kontrol etmek istiyorsun, PKK önderliğini kontrol et; PKK’nin üzerinde etkili mi olmak istiyorsun, PKK’nin önderliği üzerinde etkili ol; PKK’nin merkezinde mi hakimiyet tesis etmek istiyorsun, yine PKK önderliğinin sağlam bir kontrolcüsü ol; iki kişi arasında bir özel ilişki mi kullanmak istiyorsun; en üstte kendini egemen kıl! Yaklaşım budur. Bu, binyıllık hesapların en alçakça yürütülmek istenmesi şeklinde ortaya çıktı. Bu konularda sabırlıyım. Yöntemimiz; bir çelişkiyi, bir özelliği ortaya çıkarmada oldukça nevi şahsına münhasır sabırlı davranmayı esas alarak hemen cezalandırma ile yaklaşmayı, klasik yaklaşımların ötesinde kişinin sonuna kadar kendisini ifade etmesini izleme olmuştur. Bu, parti içinde de takip ettiğimiz bir yöntemdir. Bunda yarar vardır ve sonuna kadar kendi-

lerini konuştururlar derim. Tutkularınızı, özlemlerinizi konuşturun, burası bir özgürlük alanıdır ve öyle hemen bastırma da yoktur. Fakat şunu da hesaplamak gerekir: PKK'nin temel doğrultusu vardır; ona er geç ulaşırsanız özgürlük vardır derim. Ama PKK'yi bastırmaya, PKK'yi PKK olmaktan çıkarmaya yöneldiniz mi batarsınız, imha olursunuz. Tercih sizin, parti doğrultusunda yürünmelidir. PKK dinamitlenmemelidir. Bunun da kuralları vardır. Çünkü örgüt öyle inşa edilmiştir, er geç hesabını soracak konumdadır. Bunun için partiye çocukça yaklaşmayın ve fırsat budur demeyin. Biz burada sadece kadın olayını ele almıyoruz. Erkek olgusu da böyledir. Önderlik gerçeğinde beni amaçları üzerinde engel olarak görmüşler. Güya dünya alem Kürdistan'a egemen olacaktı da ben engel olmuşum! PKK'ye egemen olacaktı ben engellemişim! Merkezi tamamen kontrol ediyormuş ben engellemişim! Nasıl da az kalmış önder olacaktı da önünde en son engel ben kalmışım! Yaklaşım bu kadar açık ve net. Karın doyuracak durumda değildirlir. Daha sonra durumları açtık ve suçları ortaya çıktı. Bazıları kafasına kurşun sıktı. Bazıları "cezamız idamdır" diyor. Önderliğe bu kadar tehlikeli yaklaşılır mı? Fakat büyük suç işliyorlar ve tabii burada entrika vardır. Kadın entrikacılığı da kendini ortaya çıkardı ve ikiyüzlüce özel ilişki diye dayatıldı. Kadının cinsel konumu kötü değerlendirildi ve siyasi amaçlar uğruna Osmanlı saraylarındaki gibi kullanılmak istendi. Feodal ailelerdeki kadının aile üzerindeki etkilerini PKK içine de taşırmak istiyorlar. Kürt erkeğinin geleneksel namus anlayışı kullanılmak isteniyor. Kürt erkeğinin kadın konusunda bilinen özellikleri vardır, sonuna kadar ona bağlı kalır. Hesaplarını buna göre yaptılar.

Kendim örneğini yaşadım ve onu çözümlüdüm. Aslında görünüşte bir kadın-erkek ilişkisidir, ama özünde korkunç farklı anlayışlar çatışmaktadır. Ortaçağ kalıntısı egemen işbirlikçi ve kemalist anlayış ile büyük emekle kazanılan ilişki anlayışı çatışıyor. Bunlardan biri işbirlikçiliği temsil ederken, diğeri örgütü ve önderliksel gelişmeyi ifade eder. Her iki yöneme bakalım: Biri hiç çalışmadan sadece gözetleyerek, kontrol ederek, zayıf yanları seçerek, fırsat bulursa kompolara başvurarak kendini egemen kılmaktır ki, bu yüzyıllardan beri Kürdistan üzerinde etkisi olmuş, çalışmadan sadece işbirlikçilere dayanarak kendini etkili kılmış ve bu temelde otorite ve mal-mülk

sahibi durumuna gelerek büyümüş bir yaklaşım, dünya görüşü ve yaşantı tarzıdır. Diğeri ise, her şeyi büyük bir çabayla yaratmak dışında hiçbir gelişme olanağı bulamaz; tek tek ilişki, tek tek konuşma, yemek-içmekten tatalım düşünce gücünü oluşturmaya kadar büyük bir çaba sahibidir. Bunun sonuçları partimiz içinde de karşı karşıya gelmiştir. PKK'nin önderlik gelişiminde, merkezileşmesinde, kadrolaşmasında, kitleselleşmesinde bunlar hep ortaya çıkmıştır. Onun için bu örneklerden iyi ders çıkarmaya çalışın. Karmaşık bir tarzda gelişmenin olduğunu unutmayın. Almış olduğunuz aile terbiyesi, devletten etkilenme ve kadın-erkek ilişkilerinden etkilenme sizi kesinlikle parti doğrultusunun dışına düşen çarpık yaklaşımların, ucuz kurtuluşların, egemenlik anlayışlarının içine götürmemelidir. Siz PKK'lileşiyorsunuz, siz PKK'nin önderlik gelişmesine talipsiniz. Her gün benden daha fazla söz veren sizsiniz. Bütün raporlarınıza bakıyorum: "Partiye, Parti Önderliği'ne, şehitlere, zindan direnişçilerine bağlı kalacağıma and içiyorum" deniliyor. İşte şehitlerin vasiyeti, işte zindan direnişçilerinin idama giderken abideleşen çağrıları, işte PKK önderliğinin dağlar kadar çabası! İşte bu temelde vücut bulmuş PKK! Sözüünüzde samimiyseniz, dürüstseniz bunlara uya-caksınız. Burada öyle kaba saygıdan bahsetmiyorum. Hepiniz benden daha fazla saygılısınız, ama saygının bizdeki ifadesi özlü yaklaşımdır, gelişme özüne nüfuz etmek, ölümüne o özü temsil etmek, işin sahibi olmak için üzerinde durmak, ondan sonuna kadar vazgeçmemektir. Bağlılığın özü budur.

Sömürgeci ilişkilerden, feodal kalınlardan, yanılı ilişkilerden, PKK'nin yoldaşlık ilişkilerinden, kadın-erkek ilişkilerinden bahsettik. Kendine güvenen bu meydana gelir. Mesela benim şimdiye kadar tüm çabam genelde PKK'yi ve Kürdistan halkını olduğu kadar kısmen de kendimi özgürleştirmektir. Biz bu işi yaparken niye bu kadar çaba harcadık? Neden bu kadar baskıya, sömürüye, olumsuzluklara göğüs gerdik? Neden buraya kadar geldik? Açık ki tüm bunları özgürlük tutkusuna olan bağlılığımızdan dolayı yaptık. Başka seçenek yoktur. Parayı bir yük olarak görürüz, itibara dayanmak ise asla tercihimiz değildir. Bizim tercihimiz, ilişkilerin özgürleştirilmesi, geliştirilmesi, güçlendirilmesidir. Kendini sürekli yenileyerek güçlü kılmayı bu temelde sağlamak, bunun en temel insani gelişme oldu-

ğunu görüp kabul etmektir. Anlatılanlardan kendinizi çözümlemek için ders alın. Özgürleştirme olayı biçimde değildir; “şöyle kariyer sahibi olayım, şöyle teorim olur, adım olur” anlayışı özgürlük anlayışıyla temelden çelişir. Eğer bu tür olgularda bir değer bulabiliyorsanız hepsini size verelim, ama bununla hiçbir şey elde edemezsiniz. Bu temelde yaklaşım baştan sonuna kadar feodalcedir, burjuvacadır ve PKK'nin yükünü kesinlikle bir gün taşımaya imkan vermez. PKK yükü baştan ayağa özgürlük olayı olduğu için taşıyor. Buna zindan direnişçilerini örnek gösterebiliriz. En büyük direnişi geliştirenler şunu söylüyorlar: “Biz insanlık onuruyuz.” Doğrudur. “İnsanlık onurunu çiğnetmedik, çiğnetmeyeceğiz sözü” PKK'nin öğrettiği iyi bir ders konusudur ve anlamlıdır. PKK direnişinin şahsında insanlığın yıkılmaması demek, daha az önemli değildir, değerlidir.

Mevcut direnişimiz direniş şehitlerinin insanlık onurunu bu temelde temsil etmelerine dayanıyor. Başka ne ile ayakta duruyoruz? Yansıyan biçimleri değil, yüksek onurlu bir sıfatı taşımak ne ile mümkündür? Bu, özgürlük çabalarıyla mümkündür. Büyük özgürlükçü olsaydınız kimse sizinle kesinlikle başedemezdi. Özgürlük savaşçıları onuru temsil ederler. Ne baskıyla susturulabildiler, ne parayla satın alınabildiler; bilakis arkadaşlarımız diyorlar ki, yaşamımız işkence altında PKK'yi temsil etmektir. PKK budur. PKK'nin şehitleri incelenir, tahlil edilirse görülecektir ki, onlar tamamen bu temeldeki şehitlerdir ve bu anlamda da onlar için “öldüler” denilemez. Onların en kutsal değerlerin ifadesi olarak değerlendirilmesi hayatidir ve PKK budur. PKK, sen-ben değildir. Bizim ne olacağımız belli değil, ama bunlar abideleşmiş değerlerdir. Dolayısıyla onları esas alacağız. Onların üstünde söz yok; onları aşacak bir çaba olamaz. Son sözünü veren şehit esas komutandır. İşkenceli zindan direnişinde sonuna kadar ayakta kalmış olan, bunda yılmayan esas komutandır. Sonuna kadar silahına bağlı olan ve onu en iyi kullanan adam ikinci dereceden komutandır. Sizin gibiler sonuncu dereceden komutan olabilir. Siz burada eğitimdesiniz. Henüz yakıcı pratik sahaya girmediniz. PKK gerçeğini doğru kavrayıp yaşamının önemi sizin için çok büyüktür.

Genel çözümlemeye bağlı olarak PKK'de kadın sorunu üzerine yapacağımız konuşmalar bunlardır. Sağlam yoldaşlık ilişkilerini ge-

liştirmeye devam edelim. Zindanda direniş şehitlerinden örnekler vardır. Bizimle yoldaşlık temelinde mücadele arkadaşlığına kadınlar arasında da yüksek değer biçilmelidir. Yanlış yaklaşımlar sakıncalıdır, itibar edilmemelidir. Doğru yaklaşımlar mücadelemiz var oldukça devam edecektir. Alanı oldukça özgürleştirmek açısından mücadele yöntemini esas alacağız. Yanılgılarla, yanlış yaklaşımlarla mücadelede doğru olanı ortaya çıkarmaya hep çaba sarfedeceğiz. Biz buna inanıyoruz. Kadın gerçeğine devrimci bir tarzda yaklaşırsa umut verebilecek ve devrime hizmet edebilecek bir zemindir. Kesinlikle ikiyüzlü bir yaklaşım olmamalıdır. Eskinin egemen olan kölemsi yaklaşımlarından uzak bir yaklaşım olmalıdır. Eskiye esas alan bir yaklaşım olmamalıdır. Sonuna kadar özgür bilinci, inancı ve kişilik bulmayı bizzat kendi çabasıyla başarabilen, yürüyebilen, siyasetleşebilen militanlar haline gelmek esas alınmalıdır. Bunun sadece bir günde oluşturulacak bir ilişki olmadığı da iyi bilinmelidir.

Başlangıçta durumlar ne olursa olsun, önemli olan, bizim siyasi doğrultumuza girdikten sonra ortaya çıkacak durumdur. Saflara aldığımız kadın ve erkek belki baştan haraptır; çoğunlukla çarpıtılmıştır ve yanılgılıdır. Dolayısıyla yaklaşımda ihtiyat sahibi olmak, başlangıçta yanılgıların mevcudiyetini bilerek, niye bir çırpıda sağlam adam olmadılar diye umutsuzluğa kapılmadan yaklaşmak gerekir. Bizler yılların düşürülmüşlüğüne bir anda telafi edemeyeceğimizi bilmeliyiz. Bu konuda ne kendine aşın güven, ne de güvensizlik içinde olunmalıdır. Özellikle partimizin siyasi, ideolojik doğrultusu esas alınarak, sorunun özgülünü de reddetmeyerek, ama genel çalışmaların ikinci plana bırakılmasına müsaade etmeden devrimin gelişmesinin çıkarları çerçevesinde kitleleşmesini, bu kitleyi harekete geçirmesindeki rolünü esas alarak, asıl özgürleşmenin bizzat kadın kitesinin yaygın faaliyetinden ortaya çıkabileceğini, bireysel çabalarla tam sonuca gidilmeyeceğini, her ne kadar bu konuda kadrolar ortaya çıksa da büyük bir siyasi savaşım vermedikçe kadın kesiminin özgürleştirilmesinden bahsedilemeyeceğini bilmeliyiz. Dolayısıyla onu bütün siyasi faaliyetlere, hatta silahlı savaşım faaliyetlerine uygun bir biçimde seferber etmenin zorunluluğu kesindir. Ama bunu kadının konumuna uygun bir biçimde yapmak önem taşır. Yani ne sol sektör bir yaklaşım içinde olunabilir, ne de

nazik cinstir, hiç zora gelmez gibi bir yaklaşım içinde olunabilir. Kadını adım adım devrime hazırlayan, devrime çeken bir yaklaşım doğrudur. Sorunu bireysel düzeyde ele almamak önem taşır. Yani, 'neden benim bu konuda çok problemim var, halledilmiyor' denilmemelidir. Bizim yoldaşların sorunların çözümünde birbirinden esirgeyeceği bir şey yoktur, ama koşullarımız vardır. Biz burada zor-bela eğitime imkan buluyoruz. Yarın kendi topraklarımızda daha özgür bir mücadele imkanı bulursak, şüphesiz orada böyle bir yoldaşça yaşam tarzını daha da geliştirebiliriz. Özellikle şu ilkeyi herkesin yaşamasına büyük önem verdik: Sizin bağılıklarınız, tutkularınız özde vatan sevgisi ve özgürlükleridir ve bu bir ilkedir. Gereklere yapıldıkça anlaşılır. Vatanın kurtuluşuna ve halkın özgürlüğüne bağlanmayan hiçbir tutkunun değeri yoktur. Bunu çok çeşitli örneklerle göstermek mümkündür.

Büyük özgürlük ve vatan tutkusu olmazsa, kadın-aile tutkularıyla kendinizi kesinlikle geriletirsiniz. Hele bir de savaşı bir tarafa bırakan tutkuları esas aldınız mı, tehlikeli birisi de olursunuz. Şöyle bir formül doğrudur ve yerindedir: Büyük özgürlüğe, vatanın kurtuluşuna yönelimde kadın-erkek ilişkilerinde de soylu örnekler ortaya çıkar. Ama bunu geriletken, ikinci plana bırakan, hatta büyük özgürlük mücadelesini tutkuları uğruna harcamak isteyen alçaklar da çıkar. h hayati ilkeyi oldukça özenle uygulamaya çalışmalıyız. Bizim her şeyimiz elimizden alınmıştır. Şöyle bir aile kurdum, ailem çocuklarım vardı vb demek ve bunlara takılmak birer safsatadır. Ben hala ailelerin çocukları için en ufak bir gelecek imkanı hazırlayabileceklerine inanmıyorum. Kendi kimliğini bile ağzına almaktan çekiniceksin ve şerefli aileden bahsedeceksin! Bu kendini kandırmaktır. Bu esas alınmadan namuslu aileden bahsetmek, namussuzluğun danikasıdır. Büyük yurtseverliğe bağlanmayan aile koftur. Günlük pratik savaşım ile beslenmeyen bir kadın-erkek ilişkisinin fazla değeri yoktur. Eğer böylesi çarpıklıklar varsa, mutlaka gidermeyi devrimcileşmenin bir gereği olarak ele almalıyız.

Büyük tutkularınız, büyük sevgileriniz vatanın kurtuluşuna adanmalıdır. Gerçek sevgili olarak vatani bilmelisiniz. Biz yurtseverlik olayını işlerken bunu ortaya koyduk. Bunu esas almayan bir sevgi kadın sevgisi de olsa, çok bayattır, çok koftur. Ben bu insanın duru

muna hem çok üzüliyorum ve hem de bu insanı çok düşkün buluyorum. PKK önderliğinin anlayışı budur. Vatani ve vatanda yaşayan halkı dünyanın en gerisinde, adı bile tarihten silinmiş bir durum da iken, siz hangi namustan bahsedebilirsiniz? Namusun ana ilkesi çiğnenirken, onun son derece ayrıntılarıyla uğraşmakla ne kadar namuslu olunabilir? Buna kargalar bile güler. Bunları söylerken, sizleri soyut bir dervişliğe mi çağırıyorum? Asla! Çağırımız, özgür vatana ve de halka. Halkımız özgürlüğe muhtaçtır. Dünyanın dört bir tarafına savrul, sonuna kadar inkarcı yaşa! Bu dünyada en ilkel topluluklar bile bunu kabul ediyor mu? Afrika'da en son Namibya da vatana kavuşuyor. Vatanim yoktur, vatansızım diyen kaç halk vardır bizden başka? Hem kendimizi insandan sayıp, hem de vatansızlığı iliklerimize kadar yaşamak kabul edilemez. Halkımızın kimliği tarihten bu kadar silinirken, köleliği bu kadar yaşamış iken namuslu ve onurlu kişiliklerden olduğumuzu söylüyoruz. Bu çelişkidir. Bu, insanın kendi kendisini düşküncü ele almaya, iflah olmaz kılmaya götürür. Gençsiniz, hepimizin yaşam tutkularına saygı duyarım, ama en değerli yaşam özgür yaşamdır. M.AYATA yoldaş, Kemal PİR yoldaşın bir deyimini hatırlatıyor; "Biz yaşamı o kadar çok seviyoruz ki, çok sevdiğimiz için onun uğruna ölüyoruz." Evet, doğrudur. Özgür bir yaşam için, PKK budur. Büyük bir direnişçilik, kendini adama gözardı edilemez. Bu bizim esas ilkemizdir. Bu, bizi oldukça ileri düzeyde bir vatanseverliğe götürür. Yurt dışına savrulmayı mahkum etmeyi, vatan kavgasını büyük bir dava olarak gündemleştirmeyi, özgürlük savaşını bütün yaşamın önüne geçirmeyi, yenilecek, içilecek, çocuklar büyütülecek, aileler kurulacaksa bunların da özgürlük savaşını için olmasını gerektirir; bunun dışında hiçbir şeye asla izin yok! Sevgiler, tutkular, her şey vatan için! Bunlar tarihin bu döneminde özgürlük savaşımızın emredici koşullarıdır. Öyle talep de değil, emir derecesinde kavranması gereken koşullarımızdır. Burada bir liberal gibi davranmam. Kendimi bir komutan yerine koyuyorum ve yine de gerçeği alçakgönüllüce söylemek zorundayım. On yıldır burada bir adım geri gitmemeye, kanımı vatan için dökmekte en ufaklık çekingenlik içinde bulunmayan savaşçılar hazırlamaya çalışıyoruz. Bunun dışında hiçbir gerekçeyle burada yaşamaya hakkım yoktur. Ben burada, vatan için, özgürlük değerleri oluştur-

maya kısmen de olsa katkıda bulunduğum için yaşmalıyım. Dışarıda yaşamaktan bu temelde bahsedilebilir, başka hiçbir gerekçeyle vatan terk edilemez. Terk edilirse ihanettir veya düşkünlüktür.

Biz bu kavram için ve onun uygulanması konusunda amansız olmalıyız. Çünkü en çok ihtiyaç duyulan budur. Halka bakmayalım; o yüzyıllardan beri vatansızlaştırılmanın pratiğini Yahudilerden, Ermenilerden diğer azınlıklardan daha fazla yaşamıştır. Dolayısıyla ilkeyi uygulamak, unutulana, ama vazgeçilmemesi gerekeni amansız bir biçimde hepsine dayatmak, 'yeter sahte yaşam, yeter ucuz yaşam, yeter başıbozukluk' demek ve 'gözünüzü vatana dikeceksiniz, onun için savaşıyor, savaşım için gerekirse dağa, açlığa, susuzluğa katlanacak, namusu burada arayacaksınız' demek bize düşer. TC'ye karşı kendini veya aileni sat, kaç ve her türlü pislği yap! Bu, köşeyi dönme, kendi gemisini kurtarma mantığıdır ve en büyük namussuzluktur. Bu temelde mal-mülk edinme, aile kurma kabul edilmeyecek işlerdendir. Bunlar tek tek ortaya konulacak ve karşılıkları alınacaktır. Bunlar yoldan çıkmış insanlardır. İslamiyetin çıkışında bunlara kafir-kefere takımı denilir, eğer imana gelmezlerse katli vacip bulunur. Olgular bu kadar açık ve nettir. Özünde tamamen doğru, yerinde bir siyasi çağrıdır. İhanet yoluna bu kadar sapanların tutkuları alçakçadır, haincedir ve tasfiye edilmesi gerekir.

Çoğu kez sizler bunlara alet bile olabiliyorsunuz. Bırakalım emir-komuta sahibi olmayı, sıradan namuslu bir adamın kabul etmemesi gereken durumlara düşüyorsunuz. Komutan; bu duruma düşmeyen, parti yaklaşımını uygulamasını bilen ve emir-komuta zincirini işleten adamdır. Vuruş tarzının özü buydu. Evet, burada propaganda ile ikna gerekir. Çağımızda ikna elbette islamiyetin çıkışındaki gibi olmaz, yani bir iki tanrı kelamıyla mümkün değildir. Günümüzde böyle şeylerle PKK'li de olunmaz. Nasıl olunacağını belirttik. Önemli olan vatan yoluna dönmek, onun uğruna savaşmaktır. Bu dine çağrıdan katbekat ileri olan bir çağrıdır. Girmezsen ölümü hak edersin. Kaldı ki Türk gerçeğinde de bu böyledir. İstiklal Mahkemeleri kurulmuştur. Zorunlu askerlik yasası çıkarılmıştır. Tarih kitapları buna uymayan beş bin kişinin idam edildiğini yazar. Kaldı ki burada söz konusu olan, burjuva anlamda bile fazla radikal olmayan bir ulusal kurtuluşçuluktur. Kemalist devlet bu temelde kazanmıştır.

Biz bu kadar radikal olduğumuzu söyleyeceğiz, ama ihanet yolunda olanlara yaklaşımımız bir zavallının yaklaşımı olacak; bu olmaz! Burada komutanın emredici özelliğini ve uygulamasını temsil etmek gerekir. Her şey vatana bağlılıktan kaynaklanmalıdır. Biz kendiliğimize vatana bağlanalım, onun uğruna bir mücadele geliştirelim demedik. Uzun düşünme, tartışma, insanlık tarihini inceleme sonucunda baktık ki, başka çıkış yolu yoktur. Başkaları bize, “kendini yitirmiş, çılgın birisi” diyebilir. Biz, sadece biraz dürüst kalalım dedik; biraz namuslu olmaya çalıştık. Vali, memur, para-mülk sahibi olmakla namuslu olunmuyor. Çok az kişi belki de attığı adımı kırk defa ölçerek atar, ama biz her gün bunu yaşıyoruz. Başka bir çıkış yolu görmediğimiz için vatan kavgasında karar kıldık. Zaten bunun gücüyle PKK oluştu ve bugüne geldi. Bugünlere iyi duygulara, iyi düşüncelere hitap edilerek gelindi. Bunun sürekli propagandası yapılarak güç ortaya çıktı. Sizlerin ne kadar sağlam yanlarınız ve gücünüz varsa, bu PKK’de somutlaştı. En olumlu yanlarınız PKK’yi geliştirme doğrultusundadır. Bunlar özünde, vatanseverlik ve halk özgürlüğü değerleridir, sosyalist amaçlıdır. Bu sonuna kadar eşitliği esas alıyor. Vatanın kurtuluşu için ideolojikmen geldiğimiz yer bilimsel sosyalizmdir. Geneldeki toplumsal sömürüyü ve baskıyı ortadan kaldırmaya adaydır. Bunları bugün de yürütüyoruz, çünkü bir ilkemiz de budur. PKK’nin inşa tarzı böyledir. Bunu kendi kafalarınıza göre değerlendirip de “dur” demeyin. İlk başta ne ise sonuçta da hükmünü öyle icra eder. En azından bizim sorumluluğumuz sürdükçe bu böyle olacaktır. Kırk yıl bizden uzakta yaşasanız da, biz var oldukça bunun böyle olduğuna ve gelişen, kurumlaşan PKK’nin bunları yüzyıllara kadar götürmeye gücünün yeteceğine inanmalısınız. Onun için çocukça, amatörce yaklaşımlarla çabalarımız boşa gitmemelidir. Büyük ilkelerin, büyük çabaların sahibi olmalısınız. Bununla vurgulamak istediğimiz; her türlü bağımlılıklarınızı ve bağlılıklarınızı (çocuk, aile vb) tamamen vatana ve özgürlüğe tabi kılacak bir dönüşüme uğratmanızdır. İnkâr edilmeli demiyoruz, ama bunun temeline vatan ve özgürlük kavramlarını koymalısınız. Daha sonra buna bir hizmet temelinde ve hele bir de önderseniz tamamen kendinizi buna hasretmiş olarak yoldaşlık ilişkilerinizi geliştirin. Etkinizin olduğu her insanı devrimcileştirin. Tüm ilişkilerinizde öz-

gür insan ortaya çıkmalıdır. Onuru kırılmış, zedelenmiş, ikiyüzlü insan çıkmamalıdır. Bu oldu mu, kendinizi suçlu hissedin. Sizinle ilişki kuran demeli ki, ‘ne yaman özgürleştirici insan ve çağrısı ne kadar güçlü.’ İşte, PKK militanının etrafını aydınlatması böyledir. En çok özgürleştirilmesi gereken kadın alanını da bu temelde ele alıyoruz. Yoldaşlığı böyle dayatıyoruz. Böylece kendi mücadeleleriyle toplumdaki yerlerini de buluyorlar. Bu, bir ilkemizin uygulanmasıdır. Bu ilkeden sapmamak gerekir. Bu ilkeden sapkınlıklara meydan vermemek, yaşam hakkı vermemek gerekir. İkelere büyük saygıyla değer biçmek gerekir. Sonuna kadar olgun, vatana dönüştü ve oradaki savaşımında yoğunlaşan ve tabii ki vatan özgürlükçe de daha özgür aile, daha özgür kadın, daha özgür erkek, daha özgür insanımızla oluşacak olan ilişkiler zafer kazanır. Şüphesiz bizi bu zafere büyük mücadeleler götürecektir. Önemli bütün devrimsel zaferler büyük savaşımın verilmekle kazanılmıştır. Burada biz istediğimiz kadar teorik çözümlerle sonuca gitmek isteyelim, bu bize fazla yol aldırmayacaktır. Öyle inanıyoruz ki, büyük savaşlar verdiğimiz bu çözümler de bir o kadar değerli olacaktır. Biz buradaki çabalarımızı sınırlı bir özgürleştirme çabası olarak değerlendiriyoruz. Bu çabalarla özgürlüğe bir adım daha atacak olan militanları ortaya çıkarmaya çalışıyoruz.

Tüm yoldaşlık ilişkilerimizde olduğu gibi, kadınla yoldaşlık ilişkilerinde de bu bir başlangıçtır. Kendini sonuna kadar eşit ve özgür ilişkilere açık tutmak kaydıyla kadını kesinlikle siyasi bir savaşımında yoğunlaştırmayı gerçekleştirebilir, bunun üzerinde savaş zafere bağlama temelinde ısrarlı durursak, bu temelde herkes elinden gelen fedakarlığı gösterirse, davamıza gerçekten büyük katkıları yapabileceklerdir. Biz, bütün kadın ve erkek yoldaşlardan bu temelde katkılarını sunmalarını ve kendi devrimci savaşlarında en özgür bir yaklaşımı geliştirmelerini bekliyor, hepsini bu çağrılara cevap vermeye çağırıyoruz.

Bu değerlerindir, Nisan 1989 Çözümleri'nden alınmıştır.

Özgürleşen Kürdistan kadını özgürleşen Kürdistan olacaktır

1990 Newroz vesilesiyle Akademi’de sizlerle buluşmak anlamlıdır. İçine girdiğimiz genel özgürlük atılımı Kürdistan kadınının özgürlüğünde önemli katkılarda bulunacağına benziyor. Öyle inanıyorum ki, militanlaşmada önemli bir aşamayı da kadın hareketinde yapacağız. Belki çok zorlanacağız, ama sonuç güçlenmeyi yaratacaktır. Kaldı ki, fedakarlık yapmaya değer bir gelişmedir.

Kadın devrimci faaliyetlerimizde, partileşmede en iddialı ve sonuç alabilecek aşamaya ulaşmamız söz konusudur. Biz grupları silahlandırdık ve şu anda üç tane silahlı kadın birliği oluşmuş durumdadır. Sanıyorum, takım düzeyinde başka alanlarda da kadın faaliyetleri örgütleniyor. Bu açıdan sizlerin de militanca gelişmeye silahlı ve örgütsel açıdan doğru bir şekilde katılmanız, ciddi, eşit ve özgür koşullarda yol almanız mümkündür.

1982’de burada bir grup bayanı eğitime aldık. Fakat bunlar, kendilerine güvensiz ve hayalci yaklaşımlar. Öyle anlaşılıyor ki, o zaman bunlar bir kördüğüm gibi olduklarından sonuç alamadık. O dönemde aşılmayan hastalıklardan dolayı hem kendilerini hem de bizi zorladılar. Fakat şimdi, kendine güven kazanmada ve kişilik bulmada iddia daha fazla. Eskisiyle kıyaslanmayacak bir gelişme imkanına sahibiz.

Her yerde katılımlar oldukça yüksektir. Kadın açısından, bağımsız kişiliğine güvenen bir sayfa açılıyor. Bunun ulusal kurtuluşla bütünleşmesi daha fazla özgürleşmeyi, eşitlik temelinde evrimleşmeyi

beraberinde getirmekte olup, bu da her bakımdan demokratikleşmeye içerik ve hız katmaktadır.

PKK deneyimi, sorunu tümünden çözmekle birlikte özlü ele aldığı iddiasındadır. Bu sahada binyıllık sorunlara birden cevap bulmak da zaten mümkün değildir. Sizler gün geçtikçe göreceksiniz ki, sorunlarınız tarihi boyutlu olup, ağır toplumsal koşullarla yüz yüzedir. Bundan dolayı özgün yaklaşımla mesafe almaya ihtiyaç vardır ve buna ilgi göstermek yerindedir. Kürdistan kadınına bu hamlemizde yol açmak, daha kararlı ve eylemsel çıkış yaptırmak doğrudur. Sizler ise, buna öncülük edebilecek durumdasınız. Cesaretiniz, fedakarlığınız vardır ve bu temelde kişiliğinizi toparlayıp büyümeyi gerçekleştirmekle karşı karşıyasınız. Bu, olumlu bir gelişme demektir. Bağımsız kadın birlikleri ilginç kişilikleri ortaya çıkarabilecektir. Eğer bu saptırılmaz ve oynanmazsa, kadının yiğitliği gelişebilir. Bunda ısrarlı olmalı ve imkan vermeliyiz. Sürekli erkeğin egemenliği ve güdümü altında kadın yiğitliği anlaşılabilir, kişiliği de gelişemez. Dolayısıyla, bayan hareketine –silahlı mücadele de dahil– kendi kişiliklerini bulacak, özlerini biçimlendirecek inisiyatifini tanınamamız yerindedir. Sizler de bu temelde cesaret ve fedakarlığı geliştirebilir, hatta yaratıcılıkta sonuç alıcı olabilir, bağımsız eylemde kendinizi kanıtlamada ısrarlı olabilirsiniz. Unutulmamalıdır ki, kişilik olarak gelişemeyişinizin temelinde, erkek egemenlikli toplumda bağımlı düşünce ve bağımlı davranışlar rol oynamaktadır. Bunu aştırmaya çalışıyoruz. Bu konular üzerine yoğunlaşma olursa buna ihtiyacınız olduğunu, bu temelde bir kişilik çizmeye çalışmanız gerektiğini göreceksiniz. Geleneksel kadın hastalıklarını, yaklaşımlarını ve bunu çok çeşitli anormalliklerle dile getirmeyi sizler de aşağılık bir davranış olarak değerlendirecek, bunu kendinize yakışmayan bir durum olarak göreceksiniz. Daha olgun, önderlik rolü de dahil kendine daha fazla güvenen, kendine böylesi bir kişiliği yediren ve neye mal olursa olsun bunun en doğru hareket olduğunu görebilen bir konuma gelmek sizi yaşamda iddialı kılabilir. Özgür düşünce ve davranış, birçok çelişkiyi çözmede muhtaç olduğunuz gücü sağlayabilir. Politikamız bu çerçevede gelişiyor.

Sizleri çok zayıf, ilgiye muhtaç kişiler olarak görmek istemiyoruz. Ne böyle olmak zorundasınız ve ne de gerçek kişiliğiniz böyledir.

Bu, toplumun çok yönlü etkileşimiyle ortaya çıkan ve biraz da dayatılan bir durumdur. Adeta nefes alamaz bir duruma getirilmişsiniz. Tabii ki bunun nedenleri vardır ve biyolojik kalıtım olmadığı açıktır. Yakın günlerde 8 Mart Kadınlar Günü kutlandı ve şimdi de 21 Mart Araplarda Ana Günü, bizde de Newroz olarak kutlanıyor. Bu konuda epey yazılıp çizildi. Bizim sözümüz ve eylemimiz, bağımsız kadın kişiliğinin silahlı eylem de dahil devrimci faaliyete en etkin katılımının sağlanmasına öncelik tanınmaktadır.

Öyle anlaşılıyor ki, birçok devrim deneyiminde yaşanan örnekleri biz pek yaşayamayacağız. Kadın konusunda Kürdistan'ın koşulları biraz katı olup, ilişki geliştirmeye fazla elvermiyor. Bu koşullar cinslerarası en ufak bir yaklaşımı aleyhe dönüştürüyor. Tabii ki, biz de düzene açık vermek istemiyoruz. Sağlıklı olmadığına inansak ve rahatsız olsak da, gericiliğin bu konuda malzeme sağlamaması için, belli bir katılığı sürdürmek zorundayız. Bu, gelişmekten, esneklikten, ilişki yoğunluğundan çekindiğimiz veya uzak olduğumuz için değildir. Bunu sizler de, toplum da tam kaldıramaz.

Bizim, kadın olayına oldukça bağımsız ve cesur bir yaklaşımımız vardır. Eğer kendinizi çözerseniz, partinin bu konuda mesafe katetmesi söz konusu olabilir. Bu temelde, sizleri son derece ilgiye muhtaç bir zavallı gibi görme hafifliğini gösteremeyiz. Ne böylesiniz, ne de böyle olmayı beklemelisiniz. Tersine, sizler de onurunuzla devrim ve halkımız için yaşama gücünü gösterebileceksiniz.

Bu konu oldukça ilgiye değerlidir. Çünkü kadın sorunu, Avrupa ve sosyalist ülkeler de dahil, birçok ülkede halen çözümlenmemiş can alıcı bir sorun olarak durmaktadır. Artık çözümün kendisini ısrarla dayattığı bir konum yaşanmaktadır. Demek ki, eskiden çok kötü ve yetersiz yaklaşmışlar ki, sorunlar varlığını sürdürüyor. Soruna köklü yaklaşılmadığı açık. Biz, bunları göz önüne getirerek, yaklaşımı daha da dikkatli kılıyoruz. Sizlere sunulabilecek en değerli armağan da budur. Nasıl ki, Kürdistan halkına bu yeni gün vesilesiyle yeni yaşama ulaşma mesajını veriyorsak, sizin önünüze de kendi özgürlüğünüze kavuşmada mesafe katetmeyi koyuyoruz. Sizleri daha çok kendi kaderinizi çözme ihtiyacıyla karşı karşıya bırakmak, gerçekçi, olgun ve güvenilir kılmak için. Kadına en çok yüklenen hatalı ilişkilerin, kendinizin de en çok alet olduğunuz tutumların bir örneğini

bizim sunmamız, yapılabilecek en kötü değerlendirmedir.

İnanıyorum ki, sizler için de ulaşılan bu mücadele halkasını tutturmanız tercih edilmesi gereken oluyor. Bu, güvenilir, düşünebilen, aynı zamanda güncel yaşama da kendini katabilen yaklaşıma ulaşmada bir adım oluyor. Biz de bu çerçevede sizlerden daha güçlü bir katılım gerçekleştirmenizi istiyoruz. Bu, dilin ve düşüncenin çözülmesi, bu temelde olgun davranışlara ulaşmanın gelişmesi, kendi içinde büyümenin sağlanması demektir. Unutulmamalıdır ki, yeni kişiliğin örnekliğine ulaşacak, kendinizi yüceleştirme, saygılı ve sevgili kılma noktasına kavuşturacaksınız. Birçok davranış öfke uyandırıyor ve kaldı ki bu size de yakışmıyor. O zaman kadın yüceliğini ve çekiciliğini tutturmayı bilecek, bu inceliği göstereceksiniz. Kadın toplumda ve devrimde yücelme, çekici kılma, adil tutum, cesaret ve fedakarlıkta en ileriye tutturma anlamına gelir. O halde, yapının muhtaç olduğu cesaret, fedakarlık, saygı, sevgi olayına büyük anlam vererek, katkıda bulunabilirsiniz. Hırçınlık, kendini diken gibi batırma, sorunu tıkama yerine, yoldaşların çok muhtaç olduğu enginliği, fedakarlığı sergileyebilir, bu temelde yaşam gerekçesi olabilirsiniz. Bunlar hepimiz için çok gereklidir. Kadınsız yaşam gerçekten düşünülemez, fakat kadınlı bir yaşam da, hem lanetli bir duruma ve hem de yüceliğe götürebilir. Sizler, bu yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak yücelik olayında ısrarlı olacaksınız. Kendini datatmak, yük durumuna getirmek kesinlikle doğru değildir. Bu konuda sizlerden yücelik beklemek bizim bir hakkımız olduğu gibi, size en çok yakışandır da. Kendinize yüklenmek saygınlığına mutlaka ulaşmalısınız. Genelde kadına duyulacak saygı, topluma veya çevreye duyulacak saygınlıkla bağlantılıdır. Kendinizi hiçe sayan konumda tutmanız kötüdür. Ne sizin böyle yapmaya hakkınız var, ne de bizim size böyle yaklaşmaya hakkımız var.

Feodal anlamda kadın namus meselesidir. Bu konudaki burjuva inceliği bilinmektedir. Fakat biz bunlarla yetinmiyoruz ve hatta yanlış buluyoruz. Geliştirmek istediğimiz çok daha anlamlıdır. Bu konuda yapılamayan görevler, gerçekleşemeyen, anlam bulamayan yaklaşımlar vardır. Tabii ki bunlar iyi değildir ve sizi de küçük düşürmüştür. Parti içinde sizlerin küçük düşürülmüşlüğü, bizlere de itibar kazandırmıyor. Daha yoğun ilişki, daha anlamlı yoldaşlık ge-

liştirelim. Fakat, buna layık olmasını da bilelim. Böylesi bir yaklaşım çok önemlidir. Bizler bu temelde sizleri yoldaşlık ilişkileri içinde tutmaya ve güçlendirmeye çalışıyoruz. Güncelliğe fazla aldanmayalım, öze bakalım. Bu konuda kesinlikle hafiflik yapmayacağız ve sizleri basit görmeyeceğiz. Basit bir yaşam içerisinde tutmayacağız. Hatırı sayılan, saygı ve değer gören, sevgi kaynağı olan kadın tipi mutlaka şekillenecektir.

Kürdistan'da gelişen özgürlük mücadelemizde kadının da büyük açılımı meydana gelecektir. Bu, kadının kendi yeteneklerini bulduğu, gerçek kişiliğini konuşturabildiği bir mücadele olacaktır. Bu konuda kesin ısrarlı ve ilkeli olacağız. Basit ilişkilere yem ettirmemeye dikkat kadar, sizlerin de basitliklerinize alet olmayacağız. Bu konuda oldukça gelişen çabalara tanık olduğunuzda şaşırmayacaksınız. Bizim yaklaşımımız, basit cinsellik ilişkileri anlamına gelmez. Zaten bu konuda burjuvazi en alçaltıcı olanı ve de sömürüye hizmet edeni yaptırıyor. Buna ne sizlerin ihtiyacı var, ne de biz bu konuda düşünleşelim. Size ait olması gerekeni kendi şahsınız için olmasa bile kendi cinsiniz için yaratabilmelisiniz. Kürdistan'ın özgülünde ulusal öze en yakın olan kadın kitlesi, özgürlükte kendini yeniden yaratmada en ileri düzeyde katılımı sağlamalıdır. Kürdistan kadınının PKK gibi bir önderliğe ihtiyacı vardır ve şimdiden katılımı böyle yüksek derecede yapması bunu fark ettiğinden dolayıdır. PKK'de bazı değerleri yakaladığı, bizim bu konudaki çabalarımızın az da olsa farkına vardığı içindir. Gelişen özgürlük mücadelemiz, özgürleşen Kürdistan kadını olacaktır. Özgürleşen Kürdistan kadını, özgürleşen Kürdistan olacaktır.

Bu değerlendirme, Mart 1990 Çözümlemeleri'nden alınmıştır.

Kadın sorununda da özgürlükçü çözümü kendimizden başlatarak topluma yayalım ve hakim kılalım!

Ulusal kurtuluş sürecinde baştan beri karşımıza çıkan, sosyal görünümü olan, ama siyasallaşma veya eylemliliğe yönelmede özünde çok engelleyici, en tutucu ve hatta karşıdevrimci rollerden birini de oynayan; üzerinde yaratıcı ve devrimci düşüncüyü zorunlu kılan; hem toplumsal düzeyde ve hem de sıradan ilişkiler düzeyinde her ne kadar en çok duyguların konuşurulduğu bir alan olsa da, aslında en çok düşünceyle karşılık verilmesi gereken, kesinlikle duyguların egemenliğine değil siyasi düşüncenin egemenliği altında verilmesi gereken aile ve kadın-erkek ilişkisi konusu, bu tanımıyla çözümü için azami çabanın gösterilmesi gereken ciddi bir sorundur.

Üzerinde çok şey söylenen ve uğruna çok şey yapılan, belki de bilinç altınıza, tutkular dünyanın temeline yerleşmiş bulunan ve neredeyse davranışların temel belirleyicisi durumunda olan, oldukça tehlikeli sapmalara yol veren ve hatta birçok düşünür tarafından temel bir felsefe ve ahlak konusu olarak işlenen, her bakımdan yaşamı güçlendirmesi ve bütün yönleriyle yaşanmaya değer hale getirilmesi için çözümlenmesi ve düzenlenmesi gereken bu toplumsal sorun, bizdeki somut durumuyla, sadece köleliğimizin en temel halkalarından birisi olmayıp, aynı zamanda partileşme çabalarında ve hatta eyleme yönelik savaş faaliyetlerimizde engelleyici yanı ağır basan bir duruma yol açması itibarıyla, bizi somut yaklaşımlara zorluyor.

Konuyu mutlaka tarihsel ve toplumsal gerçekliği içinde genel olarak ele almak ve daha da önemlisi Kürdistan somutunda ele almayı bilmek büyük önem taşır. Bu konudaki tehlikeli çözümsüzlüğü daha da derinleştiren ve oldukça bunalımlı bir yapıya hızla yol açan bu olgu, devrimin neşteriyle ameliyat masasına yatırılmaz ve operasyona tabi tutulmazsa, geleneklerin ağır etkisi ve hatta baskısı al-

tında bu dönemin duygularıyla yaklaşırsak, kendi başına en büyük karşı devrimci rollerden birisini oynar. Bu durumda, hiç de sıcak savaşım cephesine gerek olmadan bu cephede savaşı kaybedeceğimiz ve farkında olmadan çoğunlukla da bu durumların yaşandığı bilinmektedir. Bu konu ne dervişane papazvari dıştalamayla sağlıklı bir çözüme götürülebilir, ne de duyguların ve geleneklerin yön verişiyile. Çoğunlukla kör, sınır tanımaz ve hiç eğitilmemiş duygularla, önüne nasıl çıktıysa öyle kabul etmekle, öylesine oldu bitti biçimde yaklaşmakla sorun çözümlenemez.

Toplumsal yaşamın hemen her alanını oldukça etkileyen ve etkilenen, aynı etkiyi siyasal yaşama da taşıyan, yürütmekte olduğumuz toplumsal özgürlük –sınıfsal ve toplumsal kurtuluş– mücadelesinde kendini için için dayatan bu sorunu, sadece kaba anlamıyla siyasal ve sosyal bir sorun olarak görmeyip, onu sanatsal yönüne kadar indirgemek ve güzel yaşamın temel bir ögesi olan temel insan problemini bizde özellikle kötü işleyen bir konu olmaktan çıkarmak, bunu yaşam sorunu olarak görmek, dini ve felsefi boyutu kadar siyasi, sanatsal ve ahlaki boyutunu da hesaba katarak ele almak, bir yaşam biçimi olarak çözümlenmek ve yeniden düzenlenmek isteniyorsa böyle yaklaşım göstermek köklü bir çıkış ve çözüm yolu oluyor.

Günümüz dünyasında oldukça gelişmiş ulusal ve toplumsal koşullarda yaşayan uluslarda çözümlerin değişik düzeylerde yaşanmaya çalışıldığını bilmekte ve görmekteyiz. Yine, kurum olarak bizim yaşamımızdan oldukça farklı günlük ilişki düzeyinde çok çeşitli yaklaşımlar olduğunu biliyoruz. Kendi devrimci topluluğumuzda bile, yaşamaya cesaret edemeyeceğimiz doğru veya yanlış birçok çözümün yaşandığını biliyor ve görüyoruz. Ezilen kesim olarak değerlendirilen kadının maddi manevi ve fiziki yönleriyle biraz daha ilerlediğini görmekle birlikte, tam bir çözüme ulaşıldığı söylenemez. Bu sorun, halen önemli bir sorun olarak her ülkede varlığını etkili olarak sürdürmekte, temel bir toplumsal akımın tartışma, örgütlenme ve eylem zemini olmaktadır. Soruna, bütün ulusal ve toplumsal gerçeğe oldukça köklü bir yaklaşım getiren devrimci bir parti hareketi olmamızı esas alarak yaklaştığımız için, buraya da ilkeli yaklaşımın büyük önem taşıdığını, bireysel çözümleri –gerek adına liberal dediğimiz toplumsal gerçeğimizin oldukça dışındaki çözümleri ve ge-

rekse sonuçları hiç düşünülmeyen tutucu, muhafazakar yaklaşımları– kabul edemeyeceğimizi, bunları kabul etmemiz halinde partimizin yüceliğini düşüreceğini, çarpıtacağını, üzerinde iyi durulmazsa farkedilmeyeceği için zamanla önemli aşındırmalara giderek parti içi yaşamı çürümeye, ilkesizleştirmeye, yozlaştırmaya, sonuçta kaçışa ve ihanete götüreceğini yakın örnekleriyle iyi bilmekteyiz.

Bu sorun, baştan beri büyük hassasiyetle ele almaya çalıştığımız bir konudur. Hatta sıkça belirtildiği gibi, sömürgecilik kördüğümü kadar bir kördüğüm olarak, tehlikeli bir ilişki konusu, bir karşıdevrim halkası olmaya her an aday bir olgu olarak görülmektedir.

Genelde Kürdistan toplumunun objektif ajanlık durumuna düşürüldüğü sıkça belirtilir. Fakat objektif ajanlığın en temel malzemelerinden birisinin, aile kurumu ve bu kurumun nesnelere olduğunu ve özüne bunu oturtmanın doğru olduğunu da bilmek gerekiyor. Aile kurumu ve bu kurumda biçimlenen kadın-erkek ilişkileri en tehlikeli objektif ajanlık konumundadır. Birçok karşıdevrimci olgunun ve egemen dünyanın –eğer bu sömürgecilikse, onun; bir aile ise, onun; bir kişiye, onun; bu bir ekonomik ve siyasi kurum da olabilir– rahatlıkla kullanabileceği bir araçtır. Bu üst kurumların ilk elde geliştirdiği ve daha çok da ajanvari yaklaştığı, bu ilişki ve olgular olmaktadır.

İçimizde düşmanın kaç tane bilinçli ajanı olduğunu ve faaliyet yürüttüğünü bir tarafa bırakalım. İçimizde bunlar belki de çok az etkilidir. Fakat bu ilişki etrafında gelişen objektif ajanlık, başlı başına birçok şeyi ele vermeye ve bitirmeye yeterlidir. Tarihte ve günümüzde bu kurum etrafında siyasal ittifak ve sosyal dayanışmaların sıkça geliştirilmesi boşuna değildir. İlk başvurulan bir yakınlaşma ifadesi olarak bu kurum, sizleri de yakından etkilemekte ve çoğu kez gafil avlanmanız nedeniyle bunun bedelini dayanılmaz hale gelen kahırlı bir yaşamla ödemek zorunda bırakmaktadır. “Bir toplumun düşürülmüşlük derecesi, aile ve ondaki kadının düşürülmüşlük derecesiyle belirlenir” denilir. Bu, ailenin ulusal ve siyasal gelişmişlik düzeyi itibarıyla da böyledir. Ulus ve siyasal gerçeklik açısından kurum olarak düşürülmüşlük ne ölçüdeyse, kurum olarak ailenin ve kadının düşürülmesi ve köleleştirilmesi de o ölçüdedir. Tabii ki, erkeğin de aynı ölçüde batmış ve tükenmiş olduğunu görebilmekteyiz.

O halde, hemen Şu saptamayı yapmak yerindedir: Mevcut siyasal düzeyimizin ve onun gerek askerileŐmesi, gerekse örgütlenmesi düzeyinin bu kadar geri olmasının altında yatan temel bir neden de, bu ilişkidenden dolayı içinde bulunduğumuz düşürölmüşlük düzeyidir. Bu anlamda yaşadığımız muazzam yoksunluk, körlük, karanlık, biçimsizlik, çirkinlik çok çeşitli yansımalar biçiminde siyasal düzeyinizin çarpıklığına, eylem kapasitenizin gelişmeyişine ve örgütlenmemenize götürüyor. Nereden bakarsak bakalım, sizleri bu yönüyle değerlendirmemek mümkün değil. Halkın durumu bir yana, burada parti toplumundan bahsediyoruz. Kendi deneyimimi sıkça örnek gösterdim. Ulusal toplumsal düzenlerle, mantıkla ve uygulamalarla, teorik ve somut ifadeleriyle karşılaştığımızda zorlandığımız en temel konulardan birisinin de, bu konu etrafında karşı karşıya kaldığımız durumlar olduğunu belirtebilirim. Karşı cinsten olanların yoğunlaştığı aile kurumunu, onun gelenekleri ve kanunlarını, yaşam içinde bunun ifade ettiğı durumu, özellikle toplumsal hareketi ve onun öncü ifadesini geliştirmek durumunda olduğumuzda, siyaseti ve örgütlenmeyi nasıl yakından etkilediğini görerek daha derinden kavramaya; ne oranda çözüm gücü olunacağını düşünerek, özellikle karşı devrimin etkisini kırarken devrimin hizmetine ne denli alınabileceğini sıkı bir irdelemeyle çözmeye; hiç olmazsa zararını sınırlandırıp, devrimin lehine kazanılacak şeyler varsa onları kazandırmayı esas alan bir tutumu ilke düzeyine vardırarak belli çözümler yaratmaya çalıştık.

Bu kapsamda yaptığımız çözümlmeleri tekrarlamaya gerek yok. Mücadelemizin somut ifadesi olduğundan dikkatle incelemeyi gerektirir ve tartışmaya açık düşüncelerdir. Öyle hiç yanlışı yok veya derinleştirilmesi gereken formüller değildir diyemeyiz. Bu değerlendirmeler, taslak düzeyinde ve daha çok da sağlıklı bir tartışmaya yol açmak için geliştirilmiştir. Mümkünse daha da ayrıntılı, daha da uygulamaya yönelik yanlarını geliştirmek ve daha çok da uygulama tutumuna yol açmak amacındadır. Bu çalışma, değerlendirme ve çözümler, partililerin ve giderek ulusal kurtuluş güçlerinin yeni yaşamının gelişimine yol açmak için sunuluyor ve az çok ilkeli yaşamın bizde nasıl geliştirilmesi gerektiğı gösterilmeye çalışılıyor. Biz de sık sık belli çözümlerin sonuçlarını gözden geçirdiğimizde, söylenmesi gereken ek yanlar varsa söylüyoruz. İşte şimdi de yaptığım

biraz budur; hep ilave, katkı olarak görmek gerekir. Belli pratik gelişmelerin ürününü tekrar gözden geçirip analiz etmeye çalışarak, daha olumlu sonuçlara yol açma amaçlanmaktadır. Önderliksel çıkış, hiç şüphesiz bu konuda da kendini sorgulamalı ve yargılamalıdır. Eğer tarihi ve güncel örnekleriyle bayat, sığ ve yüzeysel bir yaklaşıma kendini mahkum ederse, o önderlik, çok ciddi bir yara almış demektir. Dolayısıyla çıkışımız, bu soruna yönelik tarihi örnekler ne kadar çekici olursa olsun ve güncel bireysel çözümler kendini ne kadar dayatırsa dayatсын kendi somutuna her düzeyde olduğu gibi yaratıcı yaklaşmayı bilmezse, kendini tarih taklitçiliği ve güncel sığılığı yaşamaya mahkum ederse devrimin önemli bir açılımı sorununu sakatlamış olur. O halde önderlik, bunun bir ulusun kaderini çok kötü etkileyeceğini, yaşamı özlenen ve uğruna savaşılan amaçlar dışına taşırabileceğini ve bu yönüyle de zararın sadece bir kişiyle sınırlı kalamayacağını, yaşanan an kadar geleceği de kötü etkileyeceğini iyi bilerek çıkış olayını bu yönüyle özenle ele alacak, oldukça yaratıcı ve özgürleştirici kılmak için tüm gücünü ortaya koyacaktır.

Hiç şüphesiz, sizlerin düzeyinin de aynen benim düzeyim gibi ele alınmasını bekleyemem. Yol gösteririz, ilke belirleriz, belki örnek olmaya çalışırız, ama aynı düzeyi yaklayabilmeniz bir dayatma, bir politika ve hele hele bir emir olarak ileri sürülemez. Fakat, yine de esas alınması gerektiği çok açıktır. Önderliksel çıkış, öncü için de bir çıkış tarzıdır. Aynı tempo ve yoğunlukta yaşanmasa da, kesinlikle dikkate alınması ve uygulamaya güç yetirildiği oranda çaba sarfedilerek katkıda bulunulması gereken bir ölçüdür.

Bu alanı, üzerinde çok ciddi savaşılan bir alan olarak değerlendiriyoruz. Bunu, bu tanımda anlamalısınız. Kürdistan toplumunda uğruna neredeyse her şeyin yaptırıldığı temel kavga ve geçim konusu olan, bu yüzden dostu düşmanı bir tarafa ittiğiniz, vatani ve özgürlüğü bir çırpıda çiğnemekten çekinmediğiniz veya kendinizi çok yüzüstü bir biçimde ele verdiğiniz, kadınlık ve erkeklik adı altında kendinizi iliklerinize kadar batırdığımız bu konuya çok sığ ve düz keyfimin istediği gibi yaklaşıyordum veya bütün yönleriyle çok irdeleyici ve sorgulayıcı ele almasaydım, herhalde bugünkü PKK gelişiminin sağlanacağını söylemek çok zor olurdu. Karşınıza çıkan bütün lumsuzluğu, çoğunuzun halen de benimseyip yaşadığı gibi yaşa-

saydım sömürgecilik çözümlmelerine kesinlikle ulaşamazdım. Do-
layı sıyla, antisömürgeci savaşım ne başlatabilir, ne de geliştirebi-
lirdik. Yine ağır din etkilerini, ağır burjuva liberal etkilerini –bence
liberal de değil, çünkü liberalizm bizde yoktur, burjuva anlayışların
kemalist lehçesini- bir yaşam şekli olarak benimseseydik, bırakalım
PKK gerçekliğine ulaşmayı, bir memur bile olamazdık. Böylece
kendini ulusal toplumsal gerçeğe kapatmış birisi olarak, sonumuzu
kendimiz belirlemiş olabilirdik.

Bazı olguları, olumsuzlukları, eleştirisiz olduğu gibi kabullenmenin
sonuçları böyledir. İşte bu konuya da, bize sunulduğu gibi yaklaş-
saydık, hiç şüphesiz yaşayacağımız gerçeklik bu olumsuz örneği
aşmayacaktı. Sizlerin kendinizi çok yönlü eğitmemeniz ve bu te-
melde gözden geçirmemeniz, gelişmeyişinizin önemli bir nedeni
olmaktadır. Ortaçağ kalıntılarıyla, kapitalist ve onun burjuva gelişi-
minin kemalist yöntemleriyle hesaplaşmamanız ve bir de olumlu
olarak algılamanız gereken demokratik bağımsızlıkçı, demokratik
sosyalist yaklaşımla hesaplaşmayı ve onunla bütünleşmeyi çok ciddi
olarak geliştiremeyişiniz sizin bugünkü çok eleştirilen yapınızla
karşı karşıya gelmenize yol açmıştır. Kesinlikle düzeyinizi etkileyen
etmenler bunlardır. Bu etmenler yüzünden ne kadar taktik dışılığı
yaşadığınızı, yaşamı ne kadar mahvettiğinizi, çözüm gücü olmakta
ne kadar zorlandığınızı biliyorsunuz. Kendi somut koşullarınızın
dayandığı tarihsel çerçeve içinde, toplumsal etkilenmemizin sizi ne
hallere düşürdüğünü görüyorsunuz. Kendi devrimci çabalarınızı da
kısıtlamanız ve fazla iddialı olmamanız nedeniyle, çokça reformist
yaklaşımlarınız sizleri bugün devrimsel gelişmeye karşı oldukça
zayıf bırakmaktadır. Gerçekten bizim hayret ettiğimiz en basit du-
rumlara düşmekten kendinizi kurtaramıyorsunuz. Bu halinizle, halkın
da bugün çok iyi gördüğü devrimin bir engeli haline geliyorsunuz.
Eğitimin zamanında yapılmaması ve tecrübeden gerekli derslerin
çıkartılmaması, sizi, bugün objektif olarak karşıdevrime hizmet eden
bir tutum içinde bırakmıştır.

Ciddi bir toplumsal kurum olarak bundan oldukça etkilenen, hiç
de iyi bir devrimsel çıkışı başarmamış, çarpık etkileri körce yaşa-
yan, hiç eleştirmeyen, eleştirip de doğruyu bulmayan bir konumu
yaşıyorsunuz. Hatta bazılarının sorunun kenarına bile yaklaşma-

dığından, cüceliğe bir cücelik daha eklemek, tutuculuğa bir tutucu halka daha eklemek kaçınılmaz oluyor. Bu anlamda kendi örneğimizi değerlendiriyoruz.

Sorunun varlığını kabul edip devrimin bir sorunu olarak görerek, bundan kendimi dışalamamam gerektiğini, oldukça çok düşünüp özgün biçimler yaratmaya veya böyle ilişkilere yol açmaya görevli olduğumu ve bu görevleri belirlemeye çalışmam gerektiğini biliyorum, duyuyorum, yükleniyorum. Bütün sorunları ele alış tarzımızda olduğu gibi, hiç şüphesiz bu sorunda da sancılar, hatalar, ayıplar olabilir. Dikkat edilirse, PKK önderlikli mücadele çok zorlu geçmektedir, büyük acılara yol açmaktadır. Zaten Kürdistan devriminde zorun ebelik rolünü göz önüne getirdiğimizde, sağlıklı doğumlara yol açmanın çok sancılı ve işkenceli olacağı beklenir. Hatta bizde her şey biraz da kan ter ve yara bere içindedir. Sağlıklı, hele hele evrimsel barışçıl gelişme şansı hiç verilmemiştir. Gerçeklerimizin yakından tanınmasıyla, bunun ne kadar doğru olduğu rahatlıkla görülebilir. Dolayısıyla, önderliksel çıkışın hayli tartışmalar yaratması, çok soru işaretleri kadar çözümleri de devreye sokması kaçınılmaz oluyor.

Kolay çözüm –siğ ve yüzeysel çözüm– sorunun yadsınmasına götürür ki, bu devrim için ciddi bir kayıp olacaktır. Ailesi için gözünü kırpmadan kaçan veya basit bir tutkusu için en büyük değerlere ihanette tereddüt etmeden yaşayanlar ve bunalımlıyım diyenlerin belki de %90'ının bunalım kaynağı olarak için için bunu yaşadıklarını göz önüne getirirsek, kendimizi hiç de hayale kaptırmamamız ve çok ciddi bir durumla karşı karşıya olduğumuzu bilmemiz gerekir. “Yaptım da bitti” denilemeyecek en temel meselelerden biri budur. Bu anlamıyla bazen şöyle düşünüyorum: Bu sorunda siz, acaba tanımlama safhasına bile gelebilmiş misiniz? Devrimci bir tanımlama, devrimci bir tanışmayı geliştirebiliyor musunuz? PKK'nin bu konudaki çözüm durumunu anlamaya çalışıyorum, diyorsunuz. Buna ne demek gerekir? Kocaman bir parti sorunu ancak tanımlayabiliyor, ancak tartışabiliyor. Hiç şüphesiz bunun da anlaşılır nedenleri vardır. İyi bir tanışma yoldaşlık için önemli bir adımdır. Çünkü, tanımadan ne idüğü belirsizlerle hemen yoldaşlık da yapılabilir.

Dolayısıyla, çok ciddi bir ilişkileniş çok basit ele almak ve bu

temelde son çözüme götürmek bizim için sağlıklı bir yol olabilir mi? Burada biraz daha somuta indirgersek; dört dörtlük doğrulara ulaşılmıştır diyemem, ama sağlıklı bir tartışmaya zemin sunmak açısından. özgürlüksel yaklaşımın olası biçimlenişine durumları açık tutmaya, PKK gerçekliğini açık tutmaya büyük özen gösteriyorum. Daha da somut olarak çabamız, özgür bir kurumu ve bu kuruma girişte tarafların özgür, gönüllü, eşit ve temelde bağımsızlık, toplumsal özgürlük olgusuna bağlı, bunu olmazsa olmaz kabilinden vazgeçilmez bir ilke olarak göz önüne getiren, bütün uygulamayı oraya bağlayan ve bu anlamıyla Kürdistan'daki kurumlaşmanın tam bir antitezi olan, onu yadsıyan ve aşan, önemli bir mücadele ile bunu gerçekleştiren bir tutumun ifadesidir.

Biz ilişki ve kurumlaşmanın neresindeyiz? Çözüm için neler yapıyoruz? Açık ki, buna yol açmanın çabası içindeyiz. Eğiticilik ve tecrübe itibarıyla bunu yapıyoruz. Bu anlamda bir deneme ve tekrar gibi de gözükse, sık sık geçirme büyük önem taşıyor.

Nasıl ki, bir laboratuvarında çok sayıda deneme bir kanıtlamaya ve bir çözüme götürüyorsa, bu alan da biraz öyle ele alınmayı gerektiriyor. Tanrı emri gibi bir doğruyu peşinen yakalamak çok zor; ki, toplumda bu tip emirlerle gelişmeler de yoktur. Öyle baştan çok iyi düşünülmüş, “ol” demekle olan durumlar ve gelişmeler söz konusu değildir. İhtiyaçlar, onların dayatıcı etkisi altında oluşumları ortaya çıkarır. Gerçek budur. İşte tam da bu ihtiyaçların kendini oldukça dayattığı dönemlerde, ilke dediğimiz olgu ortaya çıkar. Yani daha sağlıklı uygulama esasları; buna ahlak, buna bilimsellik derecesine varan saptamalar denilir ve bir üstyapı kurumu olarak ihtiyaca cevap veren düşünce ve kurumlar ortaya çıkarır. İşte aile kurumumuz ve onun gelenekleri bu temelde ortaya çıkmıştır. Ama eğer bunlar artık mevcut özgürlükle, büyük özgürlüksel atılımla büyük bir çelişki içindeyse, hiç şüphesiz bunun sert eleştirisi, çözümlenmesi ve aşılması giderek vazgeçilmezdir. Bu noktada ihtiyaç gittikçe şiddetlidir. Dolayısıyla ilke ve yeni ahlak kendini kaçınılmaz kılar.

Hız. Muhammed'in putlarla savaşımında bu konudaki ilgisi ve vardığı sonuçlar hayli ilginçtir. Günümüzde üzerinde her ne kadar çok önemli bir laiklik konusu olarak tartışılıyor ve bazı kanlı uygulamalara bile tanık olabiliyorsak; yine bir yandan laiklik savu-

nucularını, diğere yandan laikliğe karşı duran kesimler halen varlığını sürdürüyorsa ve hatta günümüzde ciddi bir siyasal soruna yol açıyorsa, bu, konunun üzerinde önemle durmamızın faydasını ortaya koyar. İşte Türkiye’de şimdi en çok tartışılan konulardan birisi de, peçe-türban meselesidir. Bir kadın bu konuda kendine göre laiklik adı altında bir tutum aldığı için bir bombayla paramparça oldu. “Kuran üzerinde kaynağa iniyorum, gerçekleri gösteriyorum” diyen birisi de kurşunlandı. Yani, halen için için gündemleştirilen çatışmalı bir sorun oluyor.

Peki, Hz. Muhammed’in çözümü nedir? İslamiyette ve onun saltanat süreçlerinde kendine has hayli gelişmeler vardır. Tarih, başlangıçta kız çocuklarının diri diri gömüldüğünü söyler. Burada Hz. Muhammed’in çok kadınla evliliği ve çok sayıda cariyeyle yaşaması, acaba bugünkü aile kurumunu göz önüne getirdiğimizde çok mu kötü? Ahlakla uymayan bir durum mu oluyor? Hayır! Kendi içinde göz önüne getirdiğimizde, o zamanın toplumsal gelişmesinde bir ileri safhayı oluşturabiliyor. Kendine göre peygamberce bir çözümdür, ama yine de bir çözümdür. Daha sonra bu saptırılmışsa, haremlik-selamlık kurumuna dönüştürülmüşse, o her devrimin başına geldiği gibi bir sol saptırılmışlıktır, bir çarpıtılmışlıktır. Fakat başlangıçta, özellikle diri diri gömülmenin bir insanlık suçu olarak görüldüğünü ve bunun önlenmeye çalışıldığını Kuran söylemektedir. Bir kadın siması olarak kendi yakınlarının, zevcelerinin yüceltmeye çalışılması, Hz. Fatma, Hz. Zeynep, Hz. Ayşe vb adların bugün bile hepinize takılması bu dönemin ürünüdür. Evet, daha sonra Emevi, Abbasi ve Osmanlı saraylarında kadın tutsaklığı geliştirildi ve günümüze kadar bu feodal ölçüler özellikle kadın aleyhine çok kötü işletildi. Bugün islamiyet bunu söylüyor, ilkesi böyledir adı altında günümüz toplumunda bile kadın cinsinin özgürlüğe kapalı tutulmasını, tek taraflı iradeye tabi tutulmasını ve hemen hepinizin bu kültürün içinden gelen öğeler olarak bunun ağır etkisi altında yaşadığınızı, böylesine tarihi bir kültürün yaşamıruzdaki etkisinin çok somut olduğunu göz önüne getirirsek, mevcut çatışmanın durumunu ve bazı özelliklerini daha iyi hatırlamış oluruz. Diğer yandan feodal topluma karşı gelişen kapitalizmin, feodal toplumdaki kadını ve aileyi nereden alıp nereye getirdiğini, bunun da uzunca bir tarihinin

olduğunu, günümüze doğru geldiğimizde kadın ve aileyi ve onunla birlikte erkeği değişik bir tutuma yönelttiğini, toplumda metalaştırmayı en çok geliştiren sistem olması itibariyle bu kurumu da metalaşmaya çok açık hale getirdiğini bilmekteyiz. Daha çok mülkiyete damgasını vuranın erkek olması ve kendisinin halen zayıf konumda bulunması nedeniyle mülkiyet konusu olan kadının, önemli bir metalaşma konusu olarak işlem gördüğünü, sosyal yaşamda çok çeşitli reklam aygıtlarında temel bir sunum malzemesi olarak hizmet ettirildiğini biliyoruz.

Bu kapitalist emperyalist yaklaşımın Türkiye toplumuna ve yavaş yavaş bize de yansıdığını; belki de feodal dönemin mülkiyet konusu olmaktan daha da ikiyüzlü ve oldukça iğrenç bir pazarlama konusunun burada geliştirildiğini, kadını ve kendini sunmayı çok çeşitli görünümler altında ortaya serdiğini, özgürlüğü bu temelde kavradığını; her ne kadar burjuva liberal de desek aslında oldukça bayat bir pazarlama malzemesi olarak işlev gördüğünü, gördürüldüğünü, yaklaşımların temeline böylesine bir etkilenmenin yansıtıldığını görmemek mümkün değil. Paraya ve kaba güce bağlı bir ilişki alış verişinin egemen olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Reel sosyalist çözümler her ne kadar bunu daha ileri bir düzeyde yakalamışsa da, son tahlilde ilkede kendini tam kurtaramadığını ve tam bir çözüme ulaşamadığını belirtebiliriz. Hiç şüphesiz reel sosyalizmde kaba kapitalist emperyalist çözümler aşılımaya çalışılmış ve feodal etkiler oldukça sınırlandırılmıştır, ama yine de kapitalizmin bugün çok hızlı bir biçimde ve neredeyse bir kurtuluş yöntemi olarak pazara dönüşünü göz önüne getirirsek ve bunun kadına yansıyışını, iyi pazar konusu olmaya çalışmasını örnek verip değerlendirirsek, bu ilkedен reel sosyalizmin de kendini kurtaramadığını, hatta kapitalizmin daha değişik, etkili türevi olduğunu söylemek mümkündür.

Gerçekliğimizi bu tarihi ve güncel gelişmelerin ışığında ele alırsak, özgürlüksel yaklaşımlarımızın neleri kabul, neleri reddetmesi ve gerçekçi değerlendirmesi gerektiği anlaşılıyor. Burada bizim ilkemizi bir kez daha vurgulayalım. Birincisi; tarafların geçmişi ve güncelliği anlatılan çerçeve ile sıkı bir eleştiriye ve mücadeleye dayandırılmalıdır. İkincisi; bunun yerine inşa edilmesi gerekenin eşitliği geçerlilik ölçüleri içinde esas alması, kaba kuvvete dayan-

mayan bir yaklaşımı –gönüllülüğü– içermesi gerektiğidir. Demek ki, temeli özgürce olacak, kaba zora dayanmayacak gönüllülük ve yeni bir yaklaşım içinde ilişkinin geliştirilmesi gerektiğini görüyoruz. PKK'nin yol açmaya çalıştığı yaklaşımların kendini böyle ortaya çıkarmasına ve ilke düzeyinde ifade edilmesine çalışılıyor. Altında çözüm için neler olduğuna dikkat edin! Başta, tarihin çarpıtılmış yaklaşımlarının reddi gerekiyor. Bunlar, çoğunuza biraz daha rahat gibi gelen, oysa bizi en az tarihsel etkiler, gelenekler kadar olumsuzluğa götüren, düzenin resmi ölçüleri olarak geliştirilen, liberal de demeyeceğimiz birer düşürülme biçimi olan yaklaşımlardır ve eleştirilip reddediliyor. Peki geriye kalan nedir? PKK ailesi içinde vücut bulacak ilişki, kaba güce ve yetkiye dayanamaz. Hiç şüphesiz kişi yetkilerini hakkıyla kullanıyorsa, bu güce hakkıyla ulaşmışsa, burada pekiştirici olumlu özellikler yatar. Ama bunu saptıran –toplumda çokça saptırılan ve çarpıtılan bir husustur– emir dağıtan, yetkisine dayanarak rahat yaşam örgütleyen, bu konuda bütünüyle egemenlerin bir karikatürü olmaya çalışanlar bizde de çok etkilidir. Yetki ve gücü egemenlerin karikatürü olma anlamında değil, olumlu bir katkı anlamında kullanarak tam bir özgür birey yeteneklerine dayanan, karşısındakinin etkisini göz önüne getiren, bütün yaşamın doğal özellikleri dışında toplumsal alanı ilgilendirmesi itibarıyla eşitliği her düzeyde gözeten, buna ve bunun da doğal bir sonucu olarak kişinin beğeni, gönüllülük kabiliyetine dikkat eden, bunu esas alan bir ilişki ve kurumlaşma geliştirilmeye çalışılıyor. Tanım bu. Şüphesiz bu tanımın çözümlenmesi, uygulamaya dönüştürülmesi büyük mücadele, büyük çaba ister. İddialı çözümler bu gerçekleri kabul etmek temelinde gelişir. Partinin ileri düzey öncülerinin, sıradan üye ve sempatanlardan daha da büyük bir özveriyle, çözümleri bu temelde zorlaması gerektiği açıktır. Aksi halde bir çarpıtma ve sapma içinde olacağını, bunun zincirleme etkisinin diğer ilkelerin çarpıtılmasına götüreceğini, mesela örgütlenmeye, siyasallaşmaya, savaşmaya bu etkisini taşıracakını belirtmek zor değildir. Bazı örnekleri ve bu örneklerden çıkarılması gereken sonuçları böylelikle bağlayalım.

Düşüncenizi geliştirmeyi bilmiyorsunuz. Bunu burada bir kez daha eleştirelim. Bu yaklaşımlardan çok sonuç çıkarmak, düşünce ve

davranış düzeyinde büyük gelişmelere yol açmak sorun olmaması gerekirken, sizi, alabildiğine bir tutuculuk ve bu tutuculukla birlikte sinsi, ikiyüzlü ve objektif ajanlığa varan bir tartışmanın, bir eğilim ve tutkunun içinde görmek zor değildir. Ne hakkınız var buna? Hele bir partili olarak bunu nasıl yapabiliyorsunuz? Bu, sizin ne kadar partilileştiğinizin de bir ölçütü oluyor. Geliştirilmeye çalışılan, kavranmayacak ve anlaşılmayacak, ama bol bol dedikodusu yapılacak; bunu da siz yapacaksınız! Bu, tek kelime ile suçtur, objektif olarak ajanlıktır ve bazen de düşman ajanlığından daha tehlikelidir. Özgürlük ilkesi ve konuya bir bütün olarak yaklaşım çerçevesi bellidir. Uygulama esaslarına dek indirgenmiştir. Biraz kendisini bu konuda yoklayanın, bizde çokça ortaya çıktığı gibi kaçış, ihanet ve bunalım nedeni olması bir yana, tam tersine güçlü yoldaşlık ve mücadele değerleri ortaya çıkaracağı kesindir. Neden, buna yönelmeye cesaret edemiyorsunuz? Neden, yönelimi kendi çarpık tutku dünyanızda geliştirmeye çalışıyorsunuz? Evet, mevcut eğitici çabalarımız eğer şimdiye kadar değer konusu olsaydı, bu konularda sizi çok ileri noktalara ulaştırabilirdi. Demek ki, açmaya çalıştığımız nedenlerden dolayı parti politikasına gelememek, bu konuda kendi sınırlarını, yaşam biçimini esas almak, hiç de iyi bir partili olarak kendinizi çözümlenemediğinizi gösteriyor. Bu da tabii ki üzerinde birçok sapırtmanın boy verdiği bir saplantı haline geliyor. Hiç şüphesiz çözümümü Hz. Muhammed'in zamanında olduğu gibi yapmayacağız. Çünkü, toplumun alt ve üst yapısı o zamanla kıyaslanmayacak bir biçimde değişiklikler göstermiştir. Ama o dönemin bile büyük hassasiyetini, büyük inceliğini yaşayamama, bizim o dönemden daha kötü bir durumda olmamıza yol açar. Kör tutkuların, saygısız yaklaşımların diri diri toprağa gömmekten daha kötü sonuçlar yarattığını bilmek gerekir. Dolayısıyla güncelliğe aldanmamak ve kendimizi doğru ele almak, her yüce devrimin olduğu gibi bizim de yüceleştirici ilkesimizdir. Oysa, ilişkilerde tanınmaz haldesiniz. İlişkilerde yaşanan düşürülme ve düşme, tutuculuk ve örtbas etme, inkar ve gasptır. Yaşamı birbiriniz için ne kadar çekici kılıyorsunuz? Daha somut ifade edersek, birbirinizde gönüllülüğe ve beğeniye dayanması gereken yaklaşım ve özellikleri ne kadar arıyor ve geliştiriyorsunuz? Bu anlamda devrimin bir ögesi olmak, bu sonuçların sizde gelişmesini

zorunlu kılmıyor mu? Kılıyorsa, siz ne kadar geliştiriyorsunuz?

Hemen şunu söyleyeyim; partimiz –benim sorumluluğum altındaki parti– çoğunuzun sandığı gibi, ne kadın, ne de erkek varlığını kabul edip meşrulaştırır. Bir PKK ailesinin geliştirildiğinden bahsederez. En azından geçerli toplumsal aileler kadar, PKK'nin büyük ailesinin geliştiğini söylemek abartmalı değildir. Ailenin çok ciddi bir ihtiyacın ürünü olduğu, hem tarihi, hem toplumsal ve hem de altüst yapısıyla toplumun yaşadığı büyük bir darboğazın vazgeçilmez bir aracı olduğu, dolayısıyla ilke ve uygulamasının çok ciddi ele alınması gerektiği tartışma götürmez. Nasıl ki yaşadığımız aileleriniz, “bizim oğullarımız ve kızlarımız şöyle büyümeli, şöyle iş sahibi olmalı, şöyle evlenmeli, evlendirilmelidir” diyorsa, bizim de en yüce ve kutsal ailemizin bazı normları var ve bunları öz biçimde geliştireceğimiz açıktır. O halde tanımını verdiğimiz gibi bu ilişkilerde ne egemenler dünyasındaki baskı ve güce, ne kaba erkek gücüne, ne kadın kurnazlığına –ki, bu da yüzyıllardan beri şekillenmiştir– dayanarak ve ne de kendini alıp satmaya dayanan zor dönemlerin ucuz bunalımsal yaklaşımlarıyla sonuç almak ve hele böylesi yaklaşımlarla PKK ailesinden değer bulmak mümkündür. Yalnız bu kurum için geçerli olan ilkelerden ve yine ilişkiye hakim olması gereken ilke ve uygulama esaslarından bahsetmiyorum. Daha da önemlisi, bu ilke ve uygulamalarda mutlaka tabi olunması gereken, ailenizin uğruna bu kadar şehit verdiği –bütün çağdaş ulusların ve hatta ilkel kabile ve klan topluluklarının bile bağlı olduğu ilke– bağımsız ve özgür yaşama ilkesine cevap vermeyen, onunla mutlak uyum içinde olmayan, kesinlikle onu güçlendirmeyen bir ilişki ve kurumlaşma düzeyini asla kabul etmiyoruz. Aldanmayalım ve aldatmayalım! Bu, ne ucuz ve basit günlük yaklaşımımızdır, ne de kör geleneklerdir. Ne kadar etkili olursanız olun size, bunları uygulama ve yaşama imkanı vermeyeceğiz. Neye mal olursa olsun devrim ilkesine bağlı kalacağız.

Sonuçta kurtaracak olanı esas almalıyız. Zaten şehitlere bağlı kalmak tamamen böyle yaklaşmakla mümkündür. İşte, sizler için önemli bir savaş konusu daha! Fırsat buldukça mücadele ile kazanmanız gerekir. PKK'de bunun dışında bir yaşama, kolay ilişkilere yer bulamazsınız. Ne kadar aldanmış olursanız olun, size göre ne kadar

gerekece sunulursa sunulsun; ister sorunu yadsımaya götürün, ister ucuz çözümlere götürün tüm bu yaklaşımları mahkum edeceğiz. Bu konuda partinin yaşam düzeyini ilkelerle netleştirmek öncü örgütün görevidir ve de çıkış halindedir. Halkımız ve hatta sizler için yaşama yeni göz açtırılmaktadır. Böyle olunca da ilkelerin aydınlatıcılığı çok önemlidir. Körlük içinde, karanlık içinde el yordamıyla kurulan ilişkilerin çok tehlikeli olacağı açıktır. Bazı örnekler var; ne kadar sübjektif ajanlıktır bilemiyoruz, ama objektif ajanlık olduğu kesindir ve birçoğu ölümle cezalandırıldı. Bu durumlara düşmek, elbette arzu edilir bir durum değildir. Sıkışık bir bunalım anını kurtarmak için, hiç de ilkeye dayanmayan ve hızla devrim karşıtı duruma götüren bu örnekler açık ki tercih edilemez. Kişi, eğer yöneticilik yetkisine dayanarak zaaflarını konuşurmaya kalkışıyorsa, düşmanla ilişkisinin olup olmaması hiç önemli değildir. Yani eğer ya ben ya devrim, diyecek bir ikileme bizi karşı karşıya bırakmışsa, bu, en kötüsünden bir karşıdevrimle karşı karşıya olduğumuzu gösterir ve mutlaka bir tavır konulacaksa, karşıdevrime dayatılan tavır neyse, buraya da dayatılacak olan odur. Evet karşıdevrim kaçıştır, teslim olmaktır, devrime saldırıdır. Bildiğimiz olumsuz örneklerin ortaya çıkmasıdır. Peki ama doğru çözüm çok mu zor, başaramayacak kadar kötürüm müsünüz? Kendine güvenen öğeler halinde kendinizi işleyemiyor musunuz?

Gelişmiş kapitalist ve reel sosyalist ölçülerin de eleştirisi temelinde geliştirmeye çalıştığımız çözümleri esas alıyoruz. Bizde biraz daha radikal bir çözüm, kökü temel kurtuluş amacına ve savaşımına bağlı olarak geliyor. Orada ise barışçıl ortam içinde geliyor ve sonuçları fazla etkileyici olmayabilir. Bizde çok çarpıcı ve etkileyicidir. Bunu ailecilik yaparak çözümleyemezsiniz. Geleneksel aileciliği konuşarak ancak parti karşıtı konuma gelirsiniz. Sorunu, gelmiş olduğunuz ortamın tam objektif ajanlık yüklenimleri biçiminde dayatarak da çözemezsiniz. Oldukça tutkulu, oldukça bireysel, kendi dünyasında hayaller kuran biçimlerle de çözüm biraz zor. Peki, mücadeleci, özgürlükçü çözüm nedir? Tanım gereği, temelde vatani kazanma arayışına, mücadelesine ve savaşına bağlı, toplumun her düzeyde özgürleştirici ve emeğe dayalı eşitliğine bağlı olanıdır. Sorunun bir de kendine özgü yanları vardır ve bunun Kürdistan'a indirgenmesini

de ekleyelim. Geriye sizin için sorunun çözümü kalıyor.

Böyle militanlar olabilir misiniz? Bu soruya “ayıptır” veya “bi-reysel fırsat bulduk mu çözeriz” biçiminde cevap veremeyeceğimiz açıktır. Her şeyden önce kişiye burada değer veriliyor ve bir o kadar da kendine özlü yaklaşması, karşısındakine yaklaşımda ise gönüllü, beğenili ve eşitlikte temel değerlere bağlı kalması isteniyor. Tabii ki bizim asla vazgeçmeyeceğimiz savaş değerlerimiz var. Onu yüreğinizin ana eksenini yapar, düşüncenizin temel uğraşısı haline getirir, onunla dolu olur ve bu temelde yaklaşırsanız, eminim ki, karşınızda boy verecek ilişki ve kurumlaşmalar saygıdeğer olacaktır, meşru görülmesi gereken tutumlar olarak kendini belirtecek ve yansıtacaktır.

Kendinizi böyle yapmaya, ilişkilerinizi ve aileyi böyle kazanmaya, bu temelde yüceltmeye ne kadar varsınız? İşte parti çizgisine güç yetirmek, parti politikasına uzun ve kısa vadeli çözümler getirmek bu temelde mümkün olur. Eğer kendinizi çabıyla biraz ilerletirseniz, sizlerden hepinizin beğeneceği iyi bay ve bayanlar çıkar. Sizi görücü usulüyle birbirinize bağlayamayız. En ucuz ve bugün piyasada tam bir karşıdevrimci yöntem olarak dayatılan daha soysuzca alıp vermeleri, bu temelde ortaya çıkan yaklaşımları onaylamak ve kabul etmek durumunda olamayız. Ana hatlarıyla sorunun konulusunu ve çözüm yolunu böyle veriyorum. Kendine güvenen bu parti politikasını esas alır. Geçmişte neydiniz, ne kadar özeleştirisel konumdasınız, suçlarınız nedir; bunu her birinize dek indirgeyemem, ama bundan sonrasında partisel çözümü ısrarla böyle vurguluyorum.

Eleştiriyi oldukça açık tutuyoruz. Parti ortamında asla zorlama yoktur. Bu konuda işlediğimiz hatalarla karşıdevrime tam hizmet etmedikçe, bir cezalandırma ve baskı yoktur. Tartışma özgürlüğü içinde zengin düşünün ve kendinizi çok ciddi bir özgürlük tutumu içinde ifade edecek çaba sahibi kılmaya zorlayın. Bu güzel ve iyi bir şeydir. Eşitlik ve gönüllülük ilkemizi ulusal düzeyde olduğu gibi, cinsler arasında da geliştirmeye çalışıyoruz. Fırsat buldukça tartışabilirsiniz. Derin düşünün ve tartışın. Birbirinizi kandırmaya ve dedikodu yapmaya götürmeyin. Beni de bu konuda kendi tutkularınız önünde ne bir engel olarak, ne de kullanılacak bir malzeme olarak görün. Bu konuda kendimi bol sorular ortaya çıkararak

ve çözüm zenginliğini sunan platformda tutuyorum. Tutucu olmaya ve de ucuz çözüm yollarına gitmemeye, kendimi zinde ve hazır tutmaya çalışıyorum. Bu da benim özgürlük anlayışımın gereğidir, sanırım çok da açıktır. Hiçbirinize karşı herhangi bir zorlama söz konusu değil. Önderlik avantajlarımı kullanarak da bir çözüme gitmiyorum. Sizden daha fazla, önderlik sorumluluğu beni zorluyor. Kişi ve önderlik sorumluluğu bu kadar olmasaydı, belki de bu kadar zorlanmazdım. Hatta oldukça özgül ve biraz da bireysel özgürlük yanı ağır basan bir yaklaşımı gerektirmesi itibariyle bu şansımı bile doğru dürüst kullanamadığımı belirtebilirim. Önderlik gelişiminin toplum içinde kök salışı nedeniyle, bu konuda önderliksel çıkışa mahkum etme vardır. Bunun bir bireyin özgürlüğü açısından doğru bir tutum olmaması gerektiğini bilerek, bu fedakarlığı gösteriyorum. Bazı arkadaşların da bu fedakarlığı yaptığını biliyorum. Bu, PKK'nin fedakarlık düzeyinin en az şahadet kadar önemli bir yönüdür. Kendi bireysel özgürlüğünden, özgür yaşamından fedakarlık yapıp, partiye yaşamını adamak çelişik de olsa fedakarlığın vardığı düzeyi gösteriyor.

Çoğunuzun bağlı olduğu kalıplar kaynağını, bir yandan eski çağlardan, diğer yandan kapitalist gelişmenin en çarpık biçimlerinden alıyor. Onları esas alma hatasına düşmemek oldukça önemlidir.

Türkiye somutunda bir cumhuriyet dönemi vardır. Onun kuruluş aşaması ve önderliğinin durumunu biraz açmak, günümüze kadarki oluşumları daha iyi anlamayı mümkün kılacaktır. M. Kemal'in bu konudaki hastalıklı örneği ve bunun Türkiye toplumunun günümüzdeki aile buhranlarının temel bir nedeni olması söz konusudur. O dönemdeki çözümsüzlük bugünkü buhranın temel nedenlerinden birisi olmaktadır. M. Kemal önderliğinin bu konuda yaptıkları hepimizde çokça yaşatılmıştır. Aile-kadın ilişkilerinde Batı taklitçisidir, biçimle uğraşır; "kadının başını açtır, salonlarda dans ettir" çözüm bu kadardır. Bu çözümün ciddi bir ilkesi, bir kültür mayalanması bile yoktur. Karşımıza halen çözüm diye çıkarılanlar ve ailenin içine düştüğü ağır bunalımlar kaynağını biraz da buradan alır. Bu, ikiyüzlülük, ihanet ve saygısızlıktır.

Bugün en ileri düzeye varan kendini pazarlama ve sunum malzemesi olarak görmenin önderliksel çıkışla da bağlantısı vardır. Sa-

dece peçeyi attırmakla, Batı dans taklitçiliğiyle böylesine temel bir sorun halledilseydi, uğruna bu kadar düşünme gereği duyulmaz, bu kadar tartışma geliştirilmez ve bu kadar mücadele verilmezdi. Aileniz de, bellediğiniz usul de fazla anlamlı değil, bu daha acıktır. İyi biliyorsunuz ki, her şey dışta kararlaştırılır, en temel gö-nüllülük alanı en kaba bir müdahale ile başınıza çorap örülmesine yol açar. Bunun sonuçlarının ne kadar ölümcül olduğunu biliyosunuz. Oldukça yakın dönemde ve halen etkili olan yaklaşımları önderliksel düzeyde, aile reisliği düzeyinde aşmanız ve bunların etkisiyle savaşmanız gerekir.

Bu ilkeleri sadece bir buyruk gibi sunmadığımızı, önemli bir devrim ihtiyacı olarak ele aldığımızı, kendi özgüllüğü içinde anlam vermeye çalıştığımızı, sınıflı topluma özgü en ufak bir baskı ve zora dayalı yaklaşımlarla yaklaşmak istemediğimizi biliyorsunuz. Bu, gücüm olmadığı için değil, bilakis ilke olarak benimsediğim içindir. Yaklaşımımız özgündür. Eğer yaklaşım böyleyse, o zaman bunu anlamayı, tartışmayı, bununla kendinizi ve partiyi geliştirmeyi bileceksiniz. İyi bir tartışma çözüm için gereklidir, hatta ön koşuldur. Tutkuların aldattıcılığını, çoğunlukla da etki yetkiye dayanan zayıflık anlarının çözümlerini yaşamının pek de sağlıklı olmadığını görebilmelisiniz. Kendinizi oldukça saygıdeğer öğeler haline getirmeli, bunun için birbirinizi kazanmalı ve daha da geliştirmelisiniz. Yani, bir taştan heykel yontar gibi kişilik geliştirmeli ve kazanmalısınız. Benim en dehşetle karşıladığım ilişki kaba saba bir erkek veya kadınla evlendirilmektir. Dünyada en dehşetle kaçacağım olgu da budur. Sanıyorum, çoğunuz bunu çok normal görüyorsunuz. Dehşetle kaçınılması gerekeni allayıp pullasam, ben bile bu temelde sizi aldatabilirim. Bunu, ruh boşluğunuzun ne kadar derin olduğunu görmemiz için belirtiyorum. Tek kelime ile korkunç bir durum! Özde birbirinizi ne kadar beğenebilirsiniz? Sevginizin neye dayandığını bana açıklayabilir misiniz? Söyleyeceğiniz tek bir söz bile yok. Bu, ne kadar zayıf kaldığımızı, mücadelede ve yaratmada fazla iddialı olmadığımızı gösteriyor. Sadece biçime bağlanmak kesinlikle sonuç vermez. Tutkuya ve güce dayanarak kendini konuşurmak daha da anlamsızdır. Ayrıca birey olarak kendini allayıp pullayıp sunmak da fazla anlamlı değildir. Bu konudaki örneğimiz bütün toplum tarafından meşru görül-

meli, partililer meşru görmeli ve güç verebilmelidir. Bu tip gelişmeler var mı desem; yine oldukça yoksun olduğunuzu, gelişmekten uzak olduğunuzu söyleyeceksiniz. Peki, nerede kaldı devrimcilik?

Benim kendimle savaşımım kesinlikle çok şiddetlidir. Bu konu üzerinde de çok uğraştığımı biliyorsunuz. Bir erkek olarak kadınları harekete geçirdim. Savaşarak çektim. Bugün bana evli ve bekar çok sayıda bağlı kadın var. Birçoğu ölümüne bağlıdır. İstesem daha d;ı sınırsız bağlayabilirim. Bunun nedenini düşüneceksiniz. Bunu sadece önderlik konumuna borçlu olduğumu söyleyemezsiniz. Hayır, yılların savaşımı ile bu durumu yaşıyorum. Kaldı ki bu, bireysel özgül ihtiyaçtan kaynaklanmıyor. Kadınların çıkışı tam bir toplumsal hareket düzeyine gelmiştir. Şüphesiz, bu durum benim de özgürlük emellerimle yakından bağlantılıdır. Oldukça yoğun düşünceyi ve çabayı gerekli kıldığı açıktır. Eğer kadınlar uğruna ben bazı önemli çalışmaları yapmasaydım, bu kadınların bir tekinin bile yanımıza gelmesi, ailelerinin kapısından adım atması bile mümkün değildi. Toplumda şimdi birçok evli kadın bile rahatlıkla kocasını terk edebilecek durumdadır. Çünkü sahte evliliğin yıkıcı sonuçlarını görmeye başlıyorlar. Çünkü özgürleşmek istiyor, ailenin köleliğinden kurtulmak istiyor, zincirlerinden boşanmak istiyor, partide ve önderlikte bir çıkış yolu görüyor. Biraz daha çağrı yapsak, zincirler belki parparça olur. Bu, özgürlük ilkesine biraz işlerlik kazandırdığımızı gösteriyor. Çözümün halen de ne kadar zor olduğunu, kendi açımdan ve partide büyük çaba sarfedildiğini gösterdik.

Ezilen cins kadın olduğu için çoğunlukla onlar üzerinde durduk. Fakat, erkek kesimi de en az kadın kadar kurtarılmaya muhtaçtır. Bizim çözümlemelerimizin bu ilişkide önemli oranda erkek çözümlemesini de içerdiğini, en az kadın tipini çözümlediğimiz kadar erkek tipini de sorunun diğer kutbunda çözümlediğimizi biliyorsunuz. Hatta ulusal kölelikte ve toplumsal düşürülmüşlükte erkeğin payının kadından daha fazla olması gerektiğini, daha fazla suçlu görülüp sorumlu tutulması gerektiğini bu çözümlemelerin bir sonucu olarak söylüyoruz. Kadın sorumluluk duyamayacak kadar işlevsiz ve güçsüz bırakılmıştır, iradesiz bırakılmıştır. Yani bir yerde, tam yenilgi ve teslimiyet konumundadır. Dolayısıyla kölelik söz konusu olduğunda bir tarafa bırakacağız. Hakim olan, sömürgeci kurumlarla

ilişkide bulunan, dolayısıyla köleleşmemizle daha fazla bağlantılı olan erkektir. O ilişki kuruyor, o ajanlaşıyor, o kendini bir hiçe, bir maaşa satıyor. Olası gelişmeleri ilk ele alan odur, sömürgeci partilere ve sömürgeci orduya koşan erkektir. Yalan mı? Hayır! Dolayısıyla en çok sorumlu tutulması gereken öge durumundadır.

İşin bu yönüne şimdye kadar dikkat edilmemiştir. Hep kadın hep kadın; şimdi biz, hep erkek hep erkek, diyeceğiz. Erkekleri sorumlu tutacağız. Erkek kadını yenik düşürmüştür veya oldukça problemlı bir durumda bırakmıştır. Mademki toplumsal sorumluluk esasta erkeklerindir, bütün ilişkiler erkeklerin sorumluluğu altında yönlendiriliyor, önderlik eden erkektir, o halde bu sorumluluğu da kaldırır. Niye düşmana ucuz askerlik yapılıyor? Niye ajanlık temelinde çalışılıyor? Niye ülke ucuzca terk ediliyor? Niye kaçılıyor? Velhasıl, bütün toplumsal etkinlikte erkek kendini niçin suç batırıyor? Burada sorumluluğu görmek ve kesinlikle hesap vermeyi de bilmek gerekiyor. Madem aile reisisin, madem aile adına asıp kesiyorsun, o halde seni ulusal ve toplumsal sorunda da en çok hesap vermesi gereken bir öge olarak ele alacağız. Dolayısıyla bizim savaşımımız önemli oranda erkeklerle olacak.

Kürdistan'da en çok korktuğum özelliklerden birisi de ucuz erkeklik anlayışlarıdır. Ben bunun tehlikesini biraz yetişkinleştiğimde görmeye başladım. Erkeğin konumunun pek fazla olumlu olmadığını veya anlamlı olmayacağını ve tehlikelerle yüz yüze olduğunu görmüştüm. Yapılan erkekliğin pek hoş gidici olmadığını biliyordum. Kadınları bilmem, ama bir erkek olarak ben bunu görüyordum. Erkeklik özellikleri ile oldukça güç gösterisinde bulunuyordu, sövüp-sayıyordu, dayak atıyordu, etkiliydi. Cemaati onlar oluşturuyordu. Bu tek taraflılık bana yadırgatıcı gelirdi. Bu işte bir dengesizlik var, diyordum. Sorumluluğun onlarda olması gerektiğini düşünüyordum. Fakat sizin birakalım böyle eleştirisel yaklaşmanızı, kendinizi dört dörtlük erkek olarak gördüğünüzü biliyorum. Bu, birçoğunuz açısından halen böyledir. Belki de kendinize toz kondurtmuyorsunuz. Çok ciddi bir yanılgıdır. Bayanları bilmem, ama kendim bu tip erkeklerden çekiniyorum. Fazla erkeklik yapıyorlar. Aslında yiğitlik anlamında o kadar erkek de değiller, diye düşünüyorum. Kaba geliyor bana. Bu konuda kadınları iyi konuşturmak gerekir. Çünkü

yaşadıkları somut durumlar var. Bu kişilikler onlar için baskı ve çirkinlikler doğurur; dolayısıyla, erkeklerin düzeltilme hamlesine güçlü katılmak gerekiyor. Çoğunuzun ne kadar sevilip sayılacağını ben anlayamıyorum. Bazı arkadaşların ne kadar sevilip sayılacağını zaman zaman düşünüyorum. Çok az umut ışığı görebiliyorum. Ben bile bu durumları zor görebildiğime göre, kızlar nasıl görecek sizleri? Eğer saflarsa –zaten çoğu aldatılmaya uygun bir durumdadır– aldatabilirsiniz. Fakat kendini biraz yitirmemiş birisinin kolay kolay adam beğeneceğini tahmin etmiyorum. Neden? Çünkü, ölçüleriniz çok tehlikeli, çok az saygıya, çok az eşitliğe, çok az gönüllülüğe yer veriyor, ortamı çok az özgürlüğe açık bırakıyorsunuz. Kendinizi bu temelde hiç gözden geçirdiniz mi? Ne kadar beğeniliyorsunuz, ilişkileriniz ne kadar gönüllüdür, siyasi-ekonomik ve fiziki anlamda baskı ve güç ögesinden ne kadar arındırılmıştır, temel ilkelere bağlı olarak kendinizi ne kadar hazırlamışsınız? Evet, alıştırılmıştır; genelde kadın kendini sunar –haydi buna beğendirme diyelim– siz kendinizi ne kadar sunuyor, ne kadar beğendiriyorsunuz? Eğer özgürlük ve ilişkilerde gönüllülük söz konusu ise, bu ilişkilere cevap vermeniz gerekiyor.

Bizim sorumluluğumuz altındasınız. Bazıları diyor ki, devrimci evlilik yapacağız! Devrimci evlilik deyince, şaşıp kalıyorum. Bizim bay ve bayanlar ne kadar açık! Görüyorsunuz ki, konu öyle ele alınacak durumda değil. Çoğunuz erkek yönü itibarıyla beğenme özgürlüğünü kendinize tanırırsınız. Fakat beğenilme durumunuza hiç değiniyor musunuz? Bence işin bu yönü daha fazla önem taşıyor. Erkek kısmının günümüze kadarki –yalnız bizde değil– beğeni ölçüleri güç içeriyor, yanıltma içeriyor, üstünlük içeriyor, erkek şovenizmi dediğimiz özelliği konuşuruyor. Kadının buna verdiği cevap fazla gelişkin değildir, sunma özelliğini daha çok geliştirmektedir, kendini biraz daha pahalıya satmaktır, biraz daha kurnazlıktır. Yani işte, ‘böyle başa böyle tarak’ veya erkekliğin kendini bu biçimde göstermesi kadının da karşı gösterisine yol açıyor. İşte halen çok tehlikeli ve günümüzde ahlakın alabildiğine yerle bir edilmesine varan duruma da bu tutum yol açmıştır. Sanatın bile bu konuda baştan çıkarma özelliği daha ağır basıyor. Bir düzeltme aracı olarak geliştirilmesi gereken sanat, maalesef baştan çıkarıyor.

Dolayısıyla, sorunun bu diğer ilişki kutbunu daha dikkatlice ele almamız gerektiği açıktır.

Sorunun ve çözümünün Kürdistan somutuna indirgenmesi ana hatlarıyla yapılmıştır. Parti ilkesini bu temelde işletmek, yoldaşlıkta iddialı olanlar açısından sanırım mümkündür. Beni de, bu konuda fazla zorlamamalısınız. Parti ilkesine işlerlik kazandırma durumuyla yüz yüze olduğum, bunun en az siyasal örgütsel cephe kadar önemli olduğu ve bu cepheyi de iyi işleyen bir cephe olarak yürütme görevimizin olduğu açıktır. Hatalar yapılabilir. Fakat doğrultuyu ısrarla takip edeceğiz. Takipte kendimizi konuşturmayacağız, fakat kendi özgürlüğümüzden de taviz vermeksizin özgürlükçü bir çözümün partide vücut bulmasına ve giderek topluma yansımaya çok dikkat edeceğiz. Karşımızdaki gelenekler ne kadar tutucu, sizlerdeki tutuculuk tutkuları ve hatta objektif ajanlık konuları ne kadar ağır olursa olsun hesaplaşacağımız açıktır. Kendimden başlayarak hepimiz için ilişkileri doğru ele alıp bu temelde elimden geleni yapacağım ve yapıyorum da. Öncelikle birbirimizi doğru anlayacağız. Bence, bu konuda adı çok söylenen duygu, sevgi ve hatta aşk dediğimiz olgu eğer geliyecekse bu temelde sağlam bir anlayışa ve düşünceye dayanmalı. Zaten bilim de ispat etmiştir ki, eğer adına aşk denilen şey varsa, bu düşünceye bağlıdır. Bunun çarpıtılması, yozlaştırılması beynin gelişmeyen bir duruma girmesi biçiminde ifade buluyor. Düşünce yanını dışladın mı, geriye insandan bir şey kalmaz. Bu da bizde kurtuluş sorunlarına bağlıdır. Kurtuluşu düşüneceğiz, kurtuluşu savaşla yaşamaya çalışacağız. Bu, düşüncesiz ve teorisiz olmaz. Büyük bağlılık kurtuluş değerlerimizdir. Evlilik önce kurtuluş değerlerine hizmet etmelidir. Daha da somutlaştırsak, bazı yerlerde ‘silahımla evliyim, partiyle evliyim, halkımla evliyim’ diye bağlılık anlatılmaya çalışılır; bizim de yaşadığımız bu dönemde bağlılıkların öncelikle bu değerlere olması gerektiği tartışmasıdır. Aşkıınızı öncelikle partiye, onun öncülük ettiği halka, onun temel amaçlarına –bağımsızlık ve özgürlüğüne– onun aracı olan silaha geliştireceksiniz. Aşk ve bağlılık bu derecede geliştikçe, cinsler arası ilgi, istek ve bağlılık da bir anlam ifade edebilir. Bu konuda saptırmalara gitmeyelim. Çok ölçülü ve güçlü hareket edelim. Bu anlamda bir ilişki kazanmanın vatan ve özgürlük kazanmaya bağlı

olduğunu unutmayalım. Bunun içeriğinde örgüt kazanma, silah kazanma, savaş kazanma vardır. Savaşı kazanamayanların, örgütü kazanamayanların, örgüt ve savaştan kaçanların cins olarak birbirlerini kazanacaklarına inanmıyorum ve karşıyım. Tam tersine, birbirini kazanmayı partiden ve onun amaçlarından kaçmaya, onun silahlarını terk etmeye bağlayanların çok alçakça bir tutum içinde olduklarını, tutkuları ne kadar gelişmişse, bu tutkularının o kadar alçakça ve iğrenç olduğunu söylemeliyim. Eğer Kürdün hani o adı çok geçen aşkı geliyecekse ve buna saygı duyulacaksa, tamamen bu tanım içinde ifadesini bulması gerektiği açıktır. Bu da lafla ve hele kendini kandırmakla hiç mi hiç olmaz.

Kendi yaşamımdan örnek vereyim size. Bu konuda büyük çabalama sahibiyim. Kadın olgusuna ben de çok değer biçirim. Öyle sanıldığı gibi ilgisizce bir yaklaşım içinde değilim. Tersine, baştan benim düşüncemi ve ilgimi uğraştıran bir konu olmuştur. Dolayısıyla, her insan gibi bizim de oldukça aşağı evrelerdeki tutkulara bağlanmaktan totalim ileri evredeki bir yaratığın düşünce gücüne bağlı olarak ortaya çıkan bütün durumlarla yüz yüze gelebileceğimiz açıktır. Bunu biz çok tutucu ve bizi oldukça insanlığın gerisine iten kendi ahlaki ölçülerimizin biraz da dışında ele alırsak, sahtekarca ölçülerden sıyrırırsak nasıl bir gerçek olduğunu, durumun netliği ve çıplaklığıyla kendini dayattığını görürüz. Her kişide olduğu gibi bizde de bu konuda ne kadar ilgi, istek uyansa da, işte o diğer güzel yanlarımız olan partimiz, savaşımız ve daha da esas almamız gereken amaçlarımız bizi kendine bağlamıştır. İşte bu, tam bir savaş durumudur. Tabii ki, özgürlük ilkesini de dayattığımız için daha da boyutlanır.

Kendi durumunuzu fazla parlak görmeyin. Bu konuda düşünceye ne kadar egemenlik tanıdığımızı bilmiyorum. Ama, için için duygularınızın egemenliği altına girmeniz her an olasıdır. Bastırılmış duygular söz konusudur. Bu duygularınız yaşama fırsatı bulunca, karşıma bir canavar gibi çıkıyor. Ben kendim için de söyledim, bu ayıp değil. Fakat ben savaştım, canavarı bastırdım, ezdim. Ama sizin içinizden çıkanlar sizi yutuyor. Ne kadar ihanet çıktı? Can evinden ne kadar vurdular bizi ve en kutsal değerlerimizi! İşte, büyük canavarlık budur. Tutku adı altında bunlar yapıldı. Bu büyük düşünmenin değil,

o gelişmemiş yaratıkların ve kör güdülerin egemenlik kazanmasıdır. Ve bu, insanlık tarihi kadar eski bir çarpışma ilkesidir. Hep ilerleyenler düşüncenin egemenliğine ve yol göstericiliğine ağırlık vererlerdir. Hep gerileyenler ise, tutkularına, kör güdülerine esir olurlardır; bireyselliğini toplumun yüceliğine ve yüceltilmesine dayatanlardır. Toplumsallaşmada eğer biz çok kör kütük isek, bunun nedeni, bizim bu ilişkiye kör duyguları, tutucu gelenekleri egemen kılmamızdır. Basit bir aile kurumu için, acaba ailelerimizin satmayacağı, çiğnemeyeceği bir vatan ve özgürlük değeri var mıdır? Hatta sizlerden birinizi bile özgürlük ortamına çekerken, düşmandan daha çok bunlarla şiddetli savaş yürütülmedi mi? Halen hepimizi, tutkularınızı değil beyinlerinizi esas alan, ona önceliği veren bir tutuma getirmek için oldukça anlamlı bir savaş yürütmüyor muyuz? Eğer bunlar gerçekse, eğer kazanacaksak bunun bu tutumla çok sıkı sıkıya bağlantılı olduğunu görmeliyiz.

Beynini aç, mantığı esas al, düşünceyi egemen kıl ve varsa tutkularına saygın onları buna hizmet temelinde yücelt! Bizim için, ölüm-kalım bağılılıkları için kullan! Öfken, kinin, sevgin vatan denilen, özgürlük denilen tanrıça için çalışmalı, onu ele geçirmeli. Zaten sizin tanrıça diye belirlediğiniz güzel kız, güzel oğlan benim yanımda metelik etmez, dalga geçerim. Büyük tanrı ve tanrıçaya göz dikeceksiniz. Aslında, tanrı ve tanrıça kavramlarının altında toplumları yüceltmek ve özgürleştirmek yatar. Onları böyle kavramlar olarak değerlendirmek gerekir. Bunun karikatürü kendi kendinizi küçük tanrılar putlar haline getirmektir. İşte Kürdün aşk savaşı bence böyle ele alınmak durumundadır. Biz, savaşa kendimizle başlayalım. Bu savaşın şehitlerine bu anlamda büyük saygımız, büyük bağlılığımız vardır. Onlar büyük tanrı ve tanrıçalar uğruna savaşmışlar, putlarını kırmayı bildiler.

Görülüyor ki, savaşımızın bu cephesini böyle açmak doğrudur. Teorimizin bilimsel bir temele dayandığını sıkça söyleriz. Bu yönüyle de yaklaşımların bilimsel bir ifadeye dayandırılmak istendiğini rahatlıkla belirtebilirim. Yani ulusal ve toplumsal gerçeği aydınlatıyor, ilerlemeyi mümkün kılıyorsa doğrudur. Her emeğin çabası, üretimdir. Bu, bilimsel çabanın en sancılısı da devrim için harcanan emektir. Bu emeğin zorlu geçeceği açıktır. Devrim emeğinin altında, ekono-

miyi, bilimi ve sanatı bir tohum halinde üretecek, onu yeniden ve daha özgür temelde filizlendirecek çaba ve onun özü mevcuttur. Dolayısıyla, en yüce emek devrimin emeğidir. İşte böylesine devrimci bir emekle bu konuda çaba sarfedersek, o çokça özlemini duyduğumuz, hayalini kurduğumuz, oldukça saygı duyulması gereken duygularınız, sevgileriniz, aşklarınız gelişir.

Her zaman söylediğimiz gibi, tanrıya-tanrıçaya ulaşmak zordur. Emekçiyiz biz, çalışmasını bilmeliyiz, sahteliklere sapmamalıyız. İnanıyorum ve biliyorum ki, bu temeldeki çabalarımız doğrudur. Sizleri bu çabalar içinde tutmak, insana saygının en anlamlısıdır. Bu anlam da yurtseverlik enternasyonalizmdir derken, hemen her insan toplumuna, her halk topluluğuna ve yine kendi halkımıza verebileceğimiz böylesine bir özgürlük çabası içinde bulunmaktan bahsediliyor. Bunun dışında hiçbirimizin insanlığa bakmaya yüzü yoktur. Bu anlamda yurtseverliğimiz, en anlamlı enternasyonalizm ve hümanizmdir. Çok düşürülmüş bir halk soyu ve onunla çok düşürülmüş bir cinselliğin bu anlamda çözüme kavuşturulması, özgülleştirilmesi derin bir enternasyonal öze, insanlığı sevmeye, insanı esas almaya bağlıdır.

Bizim çözümlümüzde bu vardır. Alabildiğine tutkuyu, düşüncesizliği, tutucu geleneği, son derece bireyselliği esas alan, bizi insanlığa, halk gerçekliğine ve saygınlığa kapatmaya, şimdiye kadar olduğu gibi insanlığın içinde artık yok sayılmaya kadar götürür.

Dolayısıyla ilke çok önemlidir. Uygulama ne kadar zor da olsa, onun için çaba sarfedilmeye değer. Bu biçimiyle konuyu yeterince ortaya koydum. Ben, her zaman özgür ve açık tartışmaktan yanayım. Bu konuda da özgür ve açık tartışmayı her düzeyde esas almaya çalışıyoruz. Benimle ilgili şeyleri bana açmalısınız. Çekinirseniz, haksız bir konumu yaşadığınız anlaşılır. Bir yoldaş olarak tartışıyoruz. Görüyorsunuz ki, herhangi bir endişe ile örtbas edilemeyecek kadar önemli bir konudur. Kendimizi yenilemek, hatalı yönler varsa karşılıklı desteğimizle aşmak hep kabulümüzdür. Hepimiz bunu kaldıracak seviyelerdeyiz. Ne kadar hatalı tutumlara batmış olursanız olun, bunun imkan dahilinde olduğuna inanıyorum. Gözden kaçırdığımız noktalarda eleştirileriniz bize güç verir. Yine temelde, sizi mahkum etmekten ziyade, kişi olarak, bazı ha-

talarınızı mahkum etmeye; sizi cesaretsiz kılmaktan ziyade, cesaretli kılmaya çalışıyoruz. Konunun kapalı, gizli bırakılması yerine, açığa vurulmasının gerektiğine inanıyorum. Hatta kendimi riskleri de olsa bu konuda oldukça zorluyorum. Çünkü, çözüm giderek devrim için dayatıcı oluyor. Son zamanlarda benim burada biraz daha bilince çıkardığım bir ilke var. Önderlik çıkışına bu alanı bağlamak, bağlılıktan da öteye bunu bir üst düzeye çıkarmak düşüncesindeyim. Çünkü sizin birey olarak görevlerinizi tam yapmayışınız yüzünden, kayıpların ne kadar büyük olduğu biliniyor. Eğer önderliksel hamleler olmaz ve bununla önderlik olayı tamamlanmazsa, o zaman her türlü yıkıma, yıpratmaya, düşürmeye ve hatta ajanlığa açık kapı bırakılmış olur. O açıdan şunu ısrarla geliştiriyorum: Bugün ben bir önderliği bir kurumlaşma olayı olarak temsil ediyorsam, bu, Kürdistan halkının –erkeğinin ve kadınının– bağlılığının doruk noktasını önderlikle temsil etmektir. Bu nedenle, sizin en büyük sevginiz önderliğe olmalıdır. Şunu önemle vurgulayalım ki, aslında ben birey olarak aşırı derecedeki bağlılıktan hoşlanmıyorum. Fakat hareketi tehlikelerden koruyabilmek için, başta kadrolar olmak üzere sizi mutlaka ölümüne önderlik olayına bağlamalıyım. Yani, gözünüzü kırpmadan bütün kapsamınızla PKK önderlik gerçeği için yaşayabilmelisiniz. Hemen şunu da belirtiyim; görünüşte ben temsil etsem bile, bu Kürtler ve Kürdistan için gereklidir. Özgürleşmek isteyen bir insan kesiminin doğru önderliğe kavuşması açısından gereklidir. Önderlik ilkesi dayatılmalı ve tamamen bir doruk olarak gerçekleştirilmelidir.

Gerçekten önderlik bir doruktur. Türkiye'nin bugünkü figüran önderlerine bakmayın, onların hepsi sahtedir. Gerçek önderlik Türklerde de vardır. Önderliğin askeri niteliği, kolektif niteliği, kişisel niteliği oldukça belli ve nettir. Onların kendi somut koşullarına göre somut şekillenışı vardır. Başka toplumlarda daha başkadır ve gelişme aşamaları farklıdır. Bizde ise, bu birçok yönden yeni oluşuyor ve yeniden temelleri atılıyor. Hemen hemen geçmişi yırtacak aşamaya gelmiştir. Geleceğin bütün yönleri ile inşası söz konusudur. Bu temelde tarihin bu durağında ortaya çıkması ve çıkarılması gereken önderlik, bir bireyde de şekillense, giderek bir partide de vücut bulsa ve bu bir aşamadan belli bir aşamaya –tam bağımsızlık, özgürlük, eşit-özgür

birleşme iradesi ortaya çıkıncaya– kadar sürse de anlamlıdır.

Ben bunu kolektif gerçekleştirmek istedim, ama kolektivizme kadrolar fazla gelemedi. Mesela sıkça söylediğiniz gibi, ‘bu konuda da partileşemiyoruz,’ diyorsunuz. O halde, bu tehlikeyi benim bertaraf etmem gerekiyor. Partiyi önderlik çizgisine tam çekemiyorsam, kendime yüklenmeliyim. Merkezileşmeyi tam arzulanan seviyeye getiremiyorsam, kendimi bu konuda boşluğu dolduracak kadar büyütmeliyim. Boşluk affetmez. Sen dolduramazsan düşman doldurur, oportünizm doldurur, herhangi bir sapma doldurur. Dolayısıyla şu çok açık: Kürdistan halkının önderlik kavgasında-yücelik kavgasında, zirve mükemmel, oldukça etkin, yetkili ve kapsamlı gerçekleştirilmek durumundadır. En ufak bir yanı açık bırakılırsa oraya eski dolar, düşman burayı işgal eder, çürük yan varsa o doldurur.

Burada mesele benim kişisel durumum değildir. Şahsımda önderlik kurumlaşıyorsa, bütün duygu, tutku, düşünce, büyüme, çalışma, azim, irade, olumluluk adına ne varsa hepsini kendinize bağlayacaksınız. Ben ne kadar bundan kaçırıyorsam, siz o kadar bağlayacaksınız. Aslında ben hem temsil ediyorum, hem de kaçırıyorum. Durum şudur; kurum olarak geliştirirken, kişi olarak kaçmak zorundayım. Bu konuda diyalektiği iyi görmeniz gerekiyor. Kişisel diktatörleşme tam da bu noktada başlar. Eğer kendime sevdalansam ve bu bağlılıklar şahsımadır desem, diktatörleşmeye ve giderek birçok sosyalist ülkede ortaya çıktığı gibi altından çıkılamaz sorunların doğuşuna yol açarım. Fakat zirveleşme ve doruk noktasını oluşturma çok gereklidir. Peki, nerede doruğa ulaşılması gerekiyor? Nerede gerekiyorsa oraya kadar doruğu yaşatmak; nerede doruğu şahsı ile bir ihtiyaç olmaktan çıkarıp halkın üzerinde bir baskı aracına dönüştürmek varsa, onu bu noktada yaşatmamak gerekir. Bir liderlik nereye kadar vazgeçilmezdir? Siz, buna hangi çaba ile ulaşacaksınız? İşin bir bu yönü var, bir de ulaştıktan sonra giderek birim ve halk topluluğu üzerinde bir tasarrufa dönüştürme durumunuz var. Bu ayrım çok önemli ve sizin için ağır basan yan budur. Size bir önderlik fırsatı sunuluyor, desteği, yetkisi veriliyor; siz ikinci gün bu parti yetkisini bireysel tasarrufunuza alarak, çalıp çırpmaya, dayatmaya, emretmeye, dağıtmaya kadar götürüyorsunuz. Dolayısıyla önderlik olayı, sizin ve partinin başına böylece büyük felaket haline getirili-

yor. İşte sosyalist ülkelerde ne durumlara getirildiğini görüyoruz. Ben eğer bu konuda kendimi sık sık gözden geçirip dönüşüme uğratmasay-dım, PKK'yi böyle geliştirmek ne büyüme –nicelik– anlamında ve ne de muhteva –nitelik– anlamında mümkündü. Çok güzel bir ayarlama yapıyorum. Partiyi ve halkı doruğa çekiyorum, biraz da çalıştırıyorum. Bunlar bir adımdır, bir kurumlaşma düzeyidir. Ancak bu nokta kendi içinde bir çelişkiyi de taşıyor. Herkes her şeyi benden bekleme durumuna geliyor. İşte burada sakat tanrı anlayışları, dini ve siyaseti birbirine karıştırma, bütün zayıflıklarınızı kapatma, hiç çalışmadan ve hatta önderlik adına değerlere el koyma başlıyor. Ben de bununla şiddetle savaşıyorum. Aslında benim başarımın birisi de budur. Çoğunuzun sandığı gibi olmak ve birçok hatanın kurbanı haline gelmek yerine, emeği esas alarak, buna dayanan demokrasi ve önderliği muhteva ve biçimde sürece dayatarak bir adım daha ilerlemeye yol açıyoruz. Genelde önderliğe bağlılık olayını getirirken, aslında sizin size bağlılığınızı geliştiriyoruz. Önderliğe bağlılık, her düzeyde ölümüne savaşım ve buna bağlı olarak bir emirle bütün bir halkı ayağa kaldırmaktır. Düşünün; büyük önderlik sevgisi nelere yol açar. Eğer bu tam oturmuşsa, özde ve biçimde tam yakalanmışsa bütün bir halk bizde sevgi ve saygıyı yakalar. Nitekim eskiden iki kişi bir araya gelemezdi. Düşman gibiydiler, birbirlerine hiç saygıları yoktu. Kardeşin kardeşe, eşin eşe karşı durumu bile böyleydi. Ama şimdi bu konuda biraz cesaret var. Kavga etmiyorsunuz, birlikte yürüme gücünü kendinizde buluyorsunuz. Bunun, çabalarımızla çok yakından bağı vardır. Bunun kendiliğinden olduğunu, doğal PKK'lilik olarak geliştiğini sanıyorsanız yanılıyorsunuz. Zaten sizin en büyük yanılığınızdan biri de budur. Gelişme büyük bir çabanın ürünü olarak ortaya çıkıyor. Doruğu ancak bu temelde hazırlamak mümkündür. Bir de diğer önderlikler var. Sanırım bunların adını vermeye gerek yok. Bunlar doruk değildirler, sevgi, saygı kaynağı değildirler. Dolayısıyla toplulukları ve halk üzerinde etkileri yoktur. Etkileri altındakiler ise, birbirlerine her türlü ikiyüzlülüğü göstermeyi, kazık atmaya siyaset bilirler. Tabii ki bunlar düşmana rahatlıkla boyun eğerler. Bizde bu yok. Şehitlerin bu konudaki son sözleri –önderlikle bağlantılı olarak– çok önemli. Yine sizin savaş iradenizi belirlemede, fedakarlık dü-

zeyinizi ortaya koymada bu husus oldukça önemlidir. Şimdi biz bunu daha da geliştiriyor, partileştiriyor, ulusallaştırıyor ve insanlığın iyi bir ailesi haline getirmeye çalışıyoruz. Kendi örneğimi çözümlenmeye çalışırken, burada önemli bir mesaj da veriyorum. Bizim adımıza şu veya bu düzeyde, uzaktan veya yakından, daha çok da gelecekte olabilecek önderlik sapıtmalarına karşı parti ve halk olarak doğru durmak gerekir. Gereği kadar lüzumsuzluğu da zamanında tespit edilebilmeli, ihtiyaca cevap verdiği oranda esas alınmalı ve desteklenmelidir. Esas olmaktan çıktı mı, bu temelde kendini dayattı mı, sağladığı ve yol açtığı doğru önderliksel gelişme ile çelişti mi gasp etmeye başladı mı, baskı ve sömürü oldu mu, siz onu alaşağı edeceksiniz. Diktatörlük-demokrasi olgusuna yaklaşımınız kesinlikle bu temelde ve oldukça gelişkin olmalıdır.

Bugün reel sosyalizmin başına ne gelmişse, bu noktadaki ayrımı beceremediğindenidir. Proletarya diktatörlüğü denildi, proletarya diktatörlüğünde de kişi diktatörlüğü denildi ve ölçü kaçırıldı. Sonuç, reel sosyalizmin bugünkü çözümlüğüdür. Aslında proletarya diktatörlüğü gereksiz değil, bilakis gereklidir. Aynı biçimde proletarya diktatörlüğünde kişi diktatörlüğü de çok gereksiz bir kavram değildir ve zamanında gereklidir. Ama nereye kadar ve hangi biçimler altında. İşte bu tespit edilemedi. Adam nefes alamıyor, adım atamıyor ve ölümüne dek doğal bir önder gibidir. Bu gerekli miydi veya zorunlu muydu? Hiç sanmıyorum. İşte diktatörlüğün bozuluşu da bu biçimde başlamıştır. Sosyalizmin görevi insanı kapitalizmden daha fazla özgürleştirmektir. Ama böyle olmaz da, kapitalizmden daha fazla bir devlet ağırlığına yol açarsa, daha ezici üzerine giderse diktatörlüğün bozulacağı açıktır. Sonuç, kendi yıkılış emarelerinin hepsini kendi içinde oluşturmaktır. İşte bu tarihi hata, bugün çözümlüğe, tasfiye ile son buluyor. Her hata bünyesinde bir yıkılış taşır. Reel sosyalizmin de bu hatası, bugün çözümlüğünü açığa çıkartıyor.

Biz, reel sosyalizmdeki hatayı temel noktalarda görüyor ve önliyoruz. Bu hatayı bir doğru ile ikame ediyoruz. PKK gibi oldukça az büyüme olanaklarına sahip olan bir hareketin eşsiz büyütülmesi, demokrasi kadar yaratıcı sosyalizme de bir örnek teşkil etmektedir. Mevcut çözümlenmeler biraz da daha önceki sosyalizm deneyimlerinin ve görülmek istenmeyen sorunların görülmesi ve üzerine gidil-

mesi ile mümkün olmuştur. Ele aldığımız sorunların, gerek Ekim Devrimi sürecinde ve gerekse reel sosyalizmin yoğunluk aşamalarında hiç dikkate alınmayan sorunlar olduğunu biliyoruz. Sosyalist uygulamaları yadsımıyoruz, ama deneyimlerinden oldukça ders çıkarılması ve kopye edilmemesi gerektiğini de biliyoruz. Başarılarımızın ana esaslarından birisi de bu oluyor. Bu sürdürülmek ve daha da önemli gelişmelere yol açılmak istenirse, bahsedilen yaklaşımın geliştirilmesi ile bağlantılı olacağı açıktır.

Bu konuda en temel bir ilke, halk bağılılığı ve halk sevgisidir. Bu, bir sistemde koptu mu o sistem bitmiştir. Zaten, o sistem kendi sorununu hazırlamış demektir. Yaşanan da bu oluyor. Bizde ise bugün bu ilke gelişiyor. Demek ki, doğru cevap veriliyor. Biz kimseye maddi mükafat vaat etmedik. Tamamen fedakarlığın ve cesaretin azamisi isteniyor ve hepsi de yerine getiriliyor. İdeolojik doğrultu demek mükemmel ve güzel işliyor ki, buna yol açıyor. Bizim bu konuda insanları para ile, rahat yaşama doyurma imkanımız yok. Peki ne ile doyuruyoruz? Yüce özgürlük ilkeleri ile doyuruyoruz. Onların her şeylerini uğruna feda edebilecekleri değerlerimizin olduğunu göstermekle ve ona önderlik etmekle durumu ortaya çıkarıyoruz. Görülüyor ki, önderlikte vücut bulması gereken bağılılığın altında bir halkın kendisi var. Birey olarak kendiniz varsınız. Yükselen önderlik gerçeğinde yerinizi doğru tutacaksınız. Bu sizin için sanıldığından daha fazla bir yücelme olayıdır. Örneğin, ben bir önderlik olayında tatmin olacaksam, o zaman tatmin olmanın bütün olanakları var. Ama bu beni çok rahatsız ediyor ve zorluyor. Halkın beklentilerine cevap vermek ve saygısızlık etmemek için fedakarlık düzeyimi geliştirmenin gerektiği açık. Kaldı ki, bağılılığımız daha çok özlemleriniz temelindedir. Zor durumdasınız, biraz özgürlük istiyorsunuz ve bu noktada haksız bir biçimde bana yükleniyorsunuz. Burada haksızlık veya yetersizlik şudur; önderlik bir birleşmeyi, önderlik gelişmeyi zamanında ve yerinde yapamıyorsunuz. Bu bir yetersizlik hususudur ve tabii ki zorluk yaratır. Halk bile bugün bunu aşmaya çalışırken, kadroların halka göre sağduyularının gelişmediğini görüyoruz. Bu ise zorluğu daha da artırır. Önderlik gelişmeyi kavrama, kadro yapısı ve öncü için çok daha önem taşıyor. Bunu doğru kavramak ve özellikle de sakat bireysel tasarrufçu tu-

tumlardan uzak durmak çok büyük öneme sahiptir. Mevcut kalıntılar sizi hızla bireysel tasarrufa ve bu da diktatörlük eğiliminizin gelişmesine götürüyor. Nitekim düşman da bu zayıf yanı bildiği için, en çok ajanlaştırılacak bir alan olarak yükleniyor veya objektif ajanlık en çok bu alanda sonuç almaya çalışıyor.

Demek ki, hepinizin önderliği bir doruk olarak görmeniz, bütün benliğinizle buna ulaşmanız, uğruna her an ateşli kavgaya girecek tutku, sevgi ve saygıyı geliştirmeniz, bunun önüne başka başat bağlılıklar koymayacak bir büyümeyi kendinizde görmeniz ve başarmanız zorunludur. Doğru önderliksel kurumlaşmaya kesinlikle bu temelde katkı sunacak ve uğruna çaba sarfedecesiniz. Biz bu aşamada buna somut bir ifade vermeye çalışırken, tarihsel bir ihtiyacı giderdiğimizi biliyoruz. Bugün bu bir şahısla idare edilir, yarın yüksek bir kolektivizmi, meclisi, hükümeti, devleti oluşur. Alttan demokrasi, üstten merkezizetçilik ölçüleriyle ifadesini bulabilir. Ama, şu anda gözümüzü kırpmadan temsil etmemiz gereken önderliksel tutumlar söz konusudur. Bu aşamanın özelliklerine göre de biçimlenmeyi bileceksiniz. Bu aşamanın biçimlenmeleri geçmiştekilerden olduğu gibi, gelecektekilerden de farklıdır. Rolümüzü oynamaktan kaçmıyoruz, tersine daha da boyutlanarak karşılık vermeye çalışıyoruz. Konuya özgü olarak da sizlere bazı yüklenimlerde bulunduk. Dedik ki, kadınlar da harekete bağlanıyor ve kadınların bağlanmasının temel nedeni, tahammül edilemez yaşam koşulları içinde tutulmalarıdır. Buna ihanet etmemek veya egemen sınıfın egemen erkek lehçesi ile karşılık vermemek demek, erkeğin düzeltilmesine ve önderliğin bu temelde de sonuç almasına çalışmak demektir. Eğer birçok ülkede sosyalizm bu konuda başarılı olamamışsa, bu yönlü somut görevlerine gereken ağırlığı vermemesindedir. Bizim bir de bu yönlü sosyalizmi zenginleştirmeyi esas almamız vardır. Ne kadar başarır ne kadar başaramayız, bu biraz da gelecekte belli olur; önemli olan sorunu çözmek için çaba harcamaktır. Yoksa ben kişilik ve ruhi şekillenme olarak gerek kendim, gerekse partide kişiye sevdalanmayı kabul etmediğim gibi, bu bağlılık türünü sınıfsal ulusal düzeyde küçükburjuva sınıf temeline dayalı bir karasevdalık olduğunu, bunun ise sıkışınca rahatlıkla işbirlikçiliğe yöneleceğini belirtiyor ve eleştiriyorum.

Denildi ki, tehlike, partililerin kendilerini bu konuda partilileştirememesidir. Bunun doğruluk yanı vardır. Kendinizi partilileştirememeniz birçok yönüyle çabalarımızın boşa çıkmasına yol açabiliyor. O halde, sizin bugünkü en temel sorunuz, partilileşmek oluyor. Parti yaşamını bu temelde zenginleştirmek, bunu önderlik seviyenin gereklerine dönüştürmek çok ciddi bir parti görevi olarak önümüzde duruyor. (...)

Sunduğumuz çözümler kadına tarihi bir fırsat yaratıyor. Ama daha da anlamlısı, biz kadını sadece çağırıyoruz, niteliği de çok zenginleştiriyoruz. Biraz sonuç çıkarırlarsa, kadın arkadaşlarımız kendilerini daha çekici öğeler haline getirebileceklerdir. Yarış bu temelde geliştiriliyor. Siz de bütünüyle kadın köleliğinin, kadın düşürülmüş-lüğünün çıkış yollarını göreceksiniz. Bu temelde kendinizi düzeltip yetkinleştirdikçe, kadın kitleleri de bu doğrultuya daha çok girecek, kadın kendisini çekip çevirecek ve bir mal gibi sunamayacaktır. Artık bu imkan da yok. Erkeklere bazı yüklenimler dayatılırken, kadına da dayatılmıştır. Parti, kadının kendisini oldukça denenmiş yöntemlerle dayatmasının olanaklarını oldukça daralttı. Eğer erkek kendini dayatamazsa, kadın da zaaflarını karşısındaki PKK erkeğine dayatamaz. Bu anlamda bazı kapılar kapatılırken, bazı kapılar açıktır. Eskiye, düşürülmüşlüğe, hep çürümüşlüğe götüren kapılar bir daha açılmamacasına kapanmıştır. Bu anlamda, rastgele kolay ilişki bulunamaz.

Mücadele deneyimimizde yaşadığımız trajedi, aslında sakat ve kolay bir ilişki tarzından kaynaklanıyordu. 'Bizim komutan fazla inceleme, araştırma yapmadan ilişkiye kapıldı' diyorsunuz. Sonuç; devrimden vazgeç, silahından vazgeç ve düzene dört nala koş, teslim et kendini! Eski ilişki tarzı bu tutuma götürdü. Bir deneyim olarak söylüyorum. Haksızlık yapmayalım; öyle miydi değil miydi? PKK ailesi ne kolay erkek hazırlar, ne de kolay kadın. Yani kızlar için de, evli erkek ve kadınlar için de bu böyledir. PKK'de derinleştikçe, bunu daha iyi göreceksiniz. PKK aşkına hemen ilişki geliştirilemez. Düşünün; bir PKK'li her an ölüm kalım savaşı içindedir. Hele bir komutansa, düşman onun kellesine milyonlar veriyorsa, bunun bir küçük sunuş malzemesi de kadındır. Nitekim diyorsunuz ki, bu tip örnekler geliyor. Bu ilişki kaçışın temel bir kararı haline getirilmiş.

Bu, ciddi bir durumdur. Peki nereden kaynaklanıyor bu tür durumlar? Kimin nesi olduğu bilinmeyen birini, kısa zaman içinde sen nasıl sevebildin de o kadar yakınlık kurabildin? Önce bir tanışsaydın, birlikte çok çaba harcasaydınız; doğrusu o değil miydi? Savaşım çabası gerekiyordu. Niye bu denenmedi? Savaşa, özgürlüğe ne kadar bağlısınız? Ya ben ya parti denildi, bu dayatıldı diyorsunuz. Ama bu ihanetten daha kötüdür ve kökünde de ucuz ilişki tarzı yatıyor.

İşte küçük burjuvazinin sevgi, tutku anlayışı! Ayıplamıyorum. Kendimi de ele alırken, çocukluktan beri tutkuluyum dedim. Fakat kesinlikle yaşama bu konuda saygısızlık etmeyeceğiz. Elbetteki kimse kendisini evliya gibi, melek gibi, rahip ve rahibe gibi –aslında en soysuz güdüler buradan ortaya çıkar– görmesin; fakat ucuz bir kapılanma, bayın bayanı bayanın bayı kandırması da olmasın. Çünkü burada da sonuç, kaçma, kaçırma ve ölümdür. Kaç tane komutanımız kaçtı ve gerçekten düşman ordularının veremediği zararı verdiler. Neymiş, sevmişler birbirlerini alıp gitmişler! Başımıza gelenlere bakın! Düşmanın bize yapamadığını, bizzat bu durumlar başımıza getirdi. Görüyorsunuz ki, savaşa ve iliklerine kadar temel değerlere bağlanmayan kişilik, bu konuda kolay avlanmaya, kolay ilişkilere kapılmaya açıktır. İkiyüzlülüğe, kendini kandırmaya dayanan tutkularınızı öldüreceksiniz. Bu, çok önemli bir ilkedir. Mantığa ve mücadele çıkarına dayanmayan tutkular PKK’de mahkum edilir. Kaldı ki bu tutkular en aşağı derecedeki topluluklara özgüdür. Bu güdüler her türlü boyun eğmeye götüren, kesinlikle özgürleşme önünde engel olan güdülerdir. Parti içinde bu örnekler çok büyük zararlara yol açar. Bu yanımızı çok iyi göreceğiz. Halk ve parti içinde yaşayan bir olgu olarak, çaremiz buradadır. Devrim ne kadar zorla kazanılıyorsa; vatan, özgürlük, parti ne kadar zorla kazanılıyorsa, bu ilişkiler de öyle kazanılacaktır. Bu, hem kadın ve hem de erkek için geçerlidir. Sen, kaba gücüne dayanarak kazanmayacaksın; o, ucuz tutkularına dayanarak kazanmayacak. Göz göze, baş başa olmayacak. Artık mücadele var. Bir de şu kanıtlanmalı; bu kişilikler artık büyük tanrı ve tanrıçalara bağlandılar. Parti ve halk olarak, sersemletici afyon görevini gören kör tutkuların dirilmesine engel olduk mu, biz artık özgürüz, kurtulmuşuz demektir ve buna dayalı ilişkiler de meşrudur diyebiliriz. Uğruna savaştığımız ilişkiler var.

Uygulamada gerçekten ciddi çaba istiyor. Kadın erkeği kazansın, erkek kadını kazansın!

Fakat bütün bu çabalarımıza rağmen görülüyor ki, kazanma işlevi çok geri. Ben biraz açıklık getirmeye çalıştım. Tartışmayla derinleştirilebilir. Konu ikiyüzlülükten, çeşitli aldatmacalardan çıkarılabilir. Uğruna böyle çaba harcandıkça, gerçekten insanı güçlendirecek, öz güveni, öz beğeniyi geliştirecek ve güzelliğin de kaynağı olacaktır. Bazen fiziki güç yönüne ağırlık veriyorsunuz, ona tapıyorsunuz; tehlikeli buluyorum. Gerek siyasal, gerekse fiziki güce dayanarak bu ilişkide sonuç almak tehlikelidir. Bu, kendine özgü çaba ile kazanılır.

Güzellik olgusu devrimin bir yan ürünüdür. Mutlaka devrim ondan bir şeyler almalı, ona bir şeyler katmalıdır. Tam da bu alanda artistik harekete ihtiyaç vardır. Güzellik duygusunu ancak bu temel de yüceleştirebilir, anlam verebilir, oldukça sevip sayabilirsiniz. Bu önemli bir olgudur ve devrimde de mutlaka gelişebilmelidir. Çünkü, kaynağında böylesine bir yaklaşım ve mücadele vardır. Unutmayalım ki, ucuz güzellik ve güzelliklere ucuz el atmak olmaz. Bu gaspetme anlamına gelir ve buna da hiçbirimizin hakkı yoktur. Bu, partide bir ilkenin çiğnenmesidir; ilke çiğnenirse suç işlenmiş olur, suç da cezayı getirir. En azından partiden tasfiye edilmeyi, saldırı durumunda olursa savaşmayı getirir.

Şimdiye kadar bu konuda yaşanan darlık, sıglık, hatalı yaklaşım şekilleri olsa da, uzun süredir geliştirdiğimiz çözümler bugün biraz daha çerçeveslendi, ileri düzeyde ifadesini buldu. Bu çözümler, toparlayıcı birçok yönüyle hem çözüm yanı ağır basan yaklaşımları ifade ediyor ve hem de en önemlisi bu konudaki partilileşmemizi geliştiriyor.

Partileşmeyi yalnız bununla da sınırlamayalım. Bunu vatanın bağımsızlığına götürmeye ve toplumsal özgürlüğe kadar taşırmaya bağlıyoruz. Dar anlamıyla partilileşme; öncü düzeyinin kendini yetkinleştirilmesi, yaşam tarzına bu yetkinliği egemen kılması, yetenek ve özellik kazanması anlamına gelir. Bu, kişiyi yeni bir ilişkiye, yeni bir yaşama, kendi çabasıyla kurallara öncü olmaya zorluyor. Bu anlamda, partilileşmenin anlamı ertelemeksizin karşınıza çıkıyor. Partilileşme sorunlarımızda ve özellikle taktiğe gelmede ya eğitim,

ya eylem, ya örgütlenme ihmal ediliyor; birisini yapalım derken diğeri ihmal ediliyor. Bunun yanlış yaklaşım olduğu biliniyor. Eğitim, eylem ve örgütlenme iç içedir. Aynı belirlemeler bu konu için de geçerlidir. Savaşırken, bu meseleyi çözeceksiniz. İdeal çözüm, savaşırken geliştirilen çözümdür. Bu soruna yaklaşımda savaşı ikinci plana bırakma, savaştan kaçınma gibi bir tutumla iç içe yürüyorsanız, kesinlikle sakat yoldasınız. Gerilla eğitim ve örgütlenme ile iç içe ve çok yoğun yürümek durumunda değil midir? Bu sorunda da öyledir. Savaş ne kadar şiddetleniyorsa, özgürlük de o derece yakalanmalıdır. Mesela, Botan'da kadının ve yaşamın özgürleşmesi başa geçmelidir, iç içe yaşanmalıdır. Nitekim, orada kadınların ölümüne savaşa koşması sebepsiz değildir. Özgürlüğü savaşta yakalıyorlar. Bu kadınların savaşa isteklerine saygılı olalım. Bazıları buna karşılık vermiyor, orada, bastırma ve feodal tasarruflu var. Anladığımız kadarıyla çok sayıda kadın büyük fedakarlıkla savaşa koşuyor. Bu, parti ilkesine verilen bir cevaptır. Senin görevin bunu bastırmak değil, bunu işlemek, örgütlemek ve mutlaka çalışabileceği bir zemini sunabilmektir. Oysa, sen tam tersini yapıyorsun. Bu, parti ilkesiyle çelişir. 'Savaşamazsınız, zordur, kadınsınız' vb tarzındaki tutumlar geleneksel tutumdur ve nitekim tahripkar rol oynayan da budur. Doğru tutum, bunları sıcak savaşıma çeken, savaşı böyle geniş bir kadın kitlesiyle donatmaya ve burada ilişkileri düzenlemeye varan tutumdur. Hayat bunu zorunlu kılıyor; fakat bunu görmeyenler, görüp de gereklerini yerine getirmeyenler var.

Halbuki bizde kadın cinsinin o müthiş düşürülmüşlüğü, çarpıtılmışlığının, bir toplumsal nesne olarak iradece yok edilmişliğinin önüne geçilmesi, ancak bu savaşla mümkündür. Dolayısıyla geleneksel yaklaşımla 'siz yaklaşmayın, siz kimsiniz, sizin statünüz şudur' demek, tam köleliği, hem de klasik köleliği bir adım ileride uygulamaktan başka bir şey değildir. Ve bu, partiyi parti aleyhine uygulamaktan başka bir şey değildir.

Bazı ucuz sloganlar geliştirilir; "savaşma seviş" diye. Bu karşıdevrimci bir slogandır. Vietnam'da devrime karşı emperyalizmin geliştirdiği bir slogandır. Bugün de TC, bu ilkeyi bize karşı geliştirdi. Daha on beş yaşındaki gençlerimize evliliği dayattı, bazı sahte sevişme oyunlarını ortaya çıkardı. Bunlara ilişkin olarak bazı örnekler

vermiştim. Mesela Amed merkezinde genç kızlar, çılgınca göz yaşlarına boğularak sahte sevişme adı altında kendilerinden geçmişlerdir. Emrahlarla, İbolarla arabesk korkunç boyutlara tırmandırıldı ve bu kesinlikle özel savaş patentliydi. Büyük gözyaşlarının Diyarbakır Zindanı etrafında akıtılması gerekirken, çok büyük bir soysuzun naraları için akması, üzerinde durmayı gerektirir. Üstelik o alçak, dudak büküp “bunlar Ermeni midir, nedir?” diyordu. Evet, güdümlenmiş bir sanat maskotu veya maskesi, işte bizim gençliğe ve onları savaşa çekmemize böyle bir sevişle karşılık veriyor. Oysa sevginin savaşın gelişimi ile gelişebileceği tartışmasıdır. Bunlar birbirine bağlıdır. Bizden de birbirlerini “sevme” adına soysuzca kaçanlar oldu. Bunlara alçak denilir. O sevgi değil, güdülere konuşturmadır. Nitekim gittikleri yerde birbirlerine karşı sevgi saygı bir yana, hayvan gibidirler. Bunu 12 Eylül faşizminin düşürdüğü ve de körüklediği aile, kadın-erkek ilişkisine uyarlayalım, göreceğiz ki, tutkular körcesine, mantıktan ve tarihin dönemecinden habersiz ve hatta bir özel savaş fonksiyonu yüklenmiş olarak dayatılıyor. Sonuç ise, onbinlerce gencin gerçeklerden kopması, tam bir afyonlanmasıdır. Buna spor ve din de dahildir. Burada kadın ve aile kurumu da önemli bir rol oynuyor. Böylelikle savaşımız karşısında çok büyük bir barajlama oluşturulmaya çalışılmıştır. Görülüyor ki, bu slogan altında yapılanların etkisi halen çoğunuzun üzerinden atılmamıştır. Bu tehlikelidir ve yerle bir edilmesi gerekir. Bunun yerine yükseltilmesi gereken slogan; “temel değerler uğruna savaşabildiğin kadar, sevgiye hak kazanırsın” ilkesidir. Diğer, karşıdevrim ilkesinin kanalına girmek, orada akıp gitmektir. Sonuçta, karşıdevrimin kenefine bir damla olmaktır.

Sorunu, partilileşme temeline daha yakın bir adım atmak için somutlaştırdık. Hiç şüphesiz sorun, oldukça özgür yaklaşmayı gerekli kılar. Bu konuda parti silahını asla kötü kullanmamalıyız. Tam tersine dürüstlüğü, karşılıklı saygıyı, eşitliği, gönüllülüğü ve daha çok da mücadele ataklığını derinleştirmemiz gerekir. Birbirinizi devrimin önemli sorunlarında denemedikçe asla buna yaklaşmayın. Bu konuda ölçüleriniz ilkeye bağlılık temelinde gelişmelidir. Aksi halde, sonuçta çok kötü kaybedebilirsiniz. Bence böyle kötü kaybetmektense; devrimimizi doğru yolda inşa etmek, toplumumuzun en önemli düşü-

rülmüşlük kurumunun ve burada şekillenen nefes aldırılmaz ilişkilerin yerine, özgür ilişkileri partiye ve halka mal ederek çıkış yolu aramak, çabamız oranında çözüme katkıda bulunmak ve bunu başarıya ulaştırmak oldukça önemli görevimizdir. Bu temelde hepiniz, görevlerinize iyi bağlanmaya, iyi kavramaya ve gereklerini yapmaya; partide yalnız kendi bireysel çözümünüze değil –bu hep ikinci planda kalmalı– genel çözüme göz kulak olmaya, bu konuda olası sapmalarla iyi mücadele etmeye, doğruların önünü açmaya, oldukça esnek olmaya ve hata payını özeleştirici ile aşmaya özen göstermelisiniz.

Sorun üzerinde tıkaıyıcı, bastırmacı durarak değil, hep önünü açarak bir anlamda bizi ilerde de uğraştıracakını bildiğimizden, yenilenmeye fırsat tanıyoruz. Bu konuda sorunu geleneksel yaklaşımların ötesinde ele almaya cesaret kazandıran, destek sunan öncü rolünüzü ısrarla uygulayın. Bazı küçük hatalar yüzünden kötü örnek olmayın; haksızlık yapmayın. Toplumun geleneksel değer yargılarının körüklediği böyle kötü örnekler olmak yerine, hep doğru devrimci görevler üzerinde tecrübe kazandırarak, duygulan temel değerlere bağlı kılarak birbirinizi tanımaya ve güçlendirmeye büyük önem vermelisiniz. Bu görevi bütün alanlarda başarmaya çalışmalısınız. Parti bünyesinde ve onun önderlik ettiği ulusal kurtuluş saflarında bu temelde başarınız geliştikçe, ulusal kurtuluşun ve enternasyonalist katkımızın ileri düzeyde gerçekleşeceği kesindir. Bütün devrimci görevlerde olduğu gibi, bu temeldeki görevlerimiz üzerine de doğru ve yetkin gitmek en olumlusudur. Yine, bunun başansı için her şeyimizi ortaya koymak en tercih edilenidir.

Birkez daha bu temelde görevlerinize doğru sahip çıkmanız ve başarmanız için gücünüzü olgunca ve yerinde kullanmaya çağırıyorum. Bu ilkeli tutumu gittiğiniz yerlerde ısrarla uygulayıp başarmanızın önemini vurguluyorum.

Bu değerlendirme, Mart 1990 Çözümlemeleri'nden alınmıştır.

Kurmak istediğimiz büyük dünyanın bilinciyle savaşıacak ve mutlaka sonuç alacağız!

Bir toplumsal devrim ne kadar derinse, bununla orantılı olarak kadın ve aile sorunu da kendini o denli ortaya koyar.

İlk toplumsal şekillenme, sınıflaşmanın ilk emarelerinin geliştiği odak, ilk mülkiyet duygularının içinde geliştiği ocak ailedir. Aile sınıflaşmanın, mülkiyete konmanın, otorite gücüne yükselmenin faktörü, eşyası, çok şeyin etrafında dönüp dolaştığı ilişkiyi ifade eder. Tarihin başlangıcı kadar, günümüzde de kendini hissettiren önemli bir sorundur. Nazım Hikmet'in deyişi ile, "soframızdaki yeri öküümüzden sonra gelen" kadın, bu duruma düşmüş ve Kürdistan'da namus adı altında en büyük namussuzluğun adına işlendiği mal, mülk, ilişki konusu olmuştur.

Bana sorarsanız, siz değerli ve sevgili arkadaşlarıma söylediğim gibi, ben devrimciliğimin en önemli gerekçelerinden birini bu meseledeki ilginç konumuma borçluyum. Dinler meseleyi şeytani bir konu olarak koyuyorlar. Bu konu peygamberi de çok yakından ilgilendiriyordu. "Şeytandan sakındığım kadar kadından da sakınırım, beni en çok zorlayan mesele" diyor ve tanrıdan kendisini koruması için yardım istiyor.

Kürt meselesinde ise, başından günümüze kadar kendisini bir kamçı gibi başımızda sallandıran bir mesele. Şu ana kadar bu mesele karşısında teslim olmadık. Ama direnmek için de bu kocaman önderlik hareketi yetmiyor, daha fazlasını istiyor.

Sizin bir zayıflığınızı söyleyeyim: "Oğlumuzun, kızımızın başını bağladık" derken, ben burada tamamen köleliğe teslimiyeti görüyorum ve ne acı ki, sanıyorum büyük bir kısmınız çoktan teslim olmuşsunuz. Burada hemen, neden özgürleşemiyoruz sorusuna da cevap yetiyor. Eğer sen daha on beşinde kendi kendini teslim etmişsen nasıl özgürleşebilirsin? 12 Eylül'ün en büyük tedbirlerinden birisi de, on beş yaşındaki bütün kız ve delikanlıların başını bağlamadır.

Sanıyorum, bu konuda çok büyük mesafeler alındı. 12 Eylül'ün gençliği teslim almada en etkili özel savaş yöntemlerinden birisi buydu. Öyle bir meseleki, ne papazvari çözüm –ki, bu sorunun en tehlikeli biçimde ters bir yönden vücut bulmasına yol açar– ne de burjuva liberalizminin bugün gerçekten tanınmaz hale getirdiği gibi bir çözüm gerçekçi bir yaklaşımı ifade eder. Fakat yine de belli hudutlar dahilinde –zaman ve zemin uygun olarak– bir yaklaşım tarzı en azından gereklidir.

Canı evlilik isteyenler veya evlenmiş olanlar, aşk, seveda gerçeğini yaşayanlar, dikkatle dinlemeli! Benim tecrübemi sorarsanız ve bizim somutumuzu temel alırsanız derim ki, bu, hem devrimci savaşın, hem de özel savaşın sonuç almada kurt gibi olması gereken bir sorundur. Güney Kürdistan'daki kaçış Körfez Savaşı sonrasında yaşanan büyük güç olayıdır. Son tahlilde bilir misiniz neye bağlıdır? Düşkün aile ocağına, aile ocağının 'karı-koca' ilişkisindeki teslim olmaya bağlıdır. Bir ulusun tükenişi buraya bağlıdır, diğerleri onun üzerinde vücut buluyor. Mademki, bir ulusu bile tükenişe ve en son kalıntılarını bile imhaya götürüyor, öyleyse hemen cevap verilmesi gerekiyor. Bu cevap, karşıdevrimin elindeki büyük silahı devrimin büyük silahı haline getirmektir ve biz bunu yaptık.

Gerçeğini çözümlemek durumunda olan arkadaşlar, sanırım bu konudaki duygu ve düşüncelerini ortaya koymada cesurdurlar. Bu konuda biraz eleştiriye uğramışlardır. Bence daha uygun bir tarzda meseleye yüklenim gösterilmesi gerekirken, arkadaşların acemiliğinden ötürü güçlü yaklaşılması da söz konusudur. Bugün bir arkadaş şahsında bize ne dayatılmak isteniyor, biliyor musunuz? Benim bir taktiğimin tersyüz edilerek bize karşı kullanılması! Nasıl ki biz, TC'nin Kürdistan'a karşı kullandığı aileyi tekrar ona doğrultulan bir silah haline getirmeye çalışmışsak, o da şimdi bir başka örnekte aynı politikayı bize karşı kullanmak istiyor. Bizimki çok haklı, çok Kürdistanî, çok özgürlükçü, çok da yoldaşça bir yaklaşımdı. Düşman bundan çok büyük yara almış, çok acısını çekmiştir. Şimdi de aynı silahı bizim yaptığımız gibi bize doğrultmaya çalışmaktadır.

Burada bir düşünce tartışması yapıyoruz ve herkes görüşlerini söyleyebilir. Bu arkadaşımız, partimiz içinde halkımızın direnişçiliği ile tanıdığı ve sempatiyle karşıladığı bir kişilik. Yani, bir PKK değeri.

Henüz tam verilere dayanarak değil, ama önemli göstergelere dayanarak söylüyorum: Şener unsuru bu arkadaşımıza çok yönlü yaklaşmış, üzerinde çok düşünmüş, çok hesap yapmış ve çalışmıştır. Buradaki tartışmalardan da ortaya çıktı ki, bu arkadaşımız da tüm direnişçi kişiliğine rağmen farkında olmadan bile olsa bu yaklaşıma cevap vermiştir. Belki yıllar içinde anlamını çok derinliğine anlayarak ifade edebileceği gibi, uğruna her şeyini verdiği partiye karşı, hem de en iyi partiliyim dediği halde bu böyledir. Birçok rapora göre ve hatta bütün yapının da dayatmalarından anladığım kadarıyla partiye karşı karşıya gelmiştir. Bu bir realite! Bütün yapı bu konuda çok öfkeli diyorsunuz. Bu arkadaşımız ise şunu söylemiş: “Gerekirse, tek başıma da kalsam, yine de sizinle savaşırım!” Büyük bir olay! Düşmanın dolaylı da olsa etkilemesinin çapını belirtiyor ve sevgi adına oluyor bu. Hem de büyük sevgi adına! Elbetteki bu, herkesin başına gelebilecek ve ayıplanamayacak bir durum. Büyük insanların böyle sorunları olur. Ama burada iki sonuç çıkar. Ya çok büyüklüğe yaraşır sonuç, ya da çok alçalma biçimi. Bu tehlike var. Sorunun çok çarpıcı kavranması için acaba beyninizi hemen çalıştırabildiniz mi? Bir örnek olaydır, fakat başat bir olay.

Bütün veriler kuvvetle gösteriyor ki, PKK’yi var eden bir taktik, PKK’yi PKK ismiyle bitirmek biçiminde bir cevap buluyor. Bunu yadırgamıyorum. Kesinlikle arkadaşlar da yadırgamamalı.

Zindan gerçeği üzerinde durduk. Zindanda olan ve PKK adına en büyük direnmeyi gösterenleri düşmanın rahat bırakması düşünülemez. Diyarbakır zindan direnişi, bir anlamda ve bir tarihte Kürdistan’ın varolup olmama direnişidir; ölümcül kadere darbe vurup yaşamın önemli bir aşamasını mümkün kılan bir direniştir; onun içinden geliniyor. Önder Temmuz direnişinin bütün anlam ve önemini koyduk. Kürdistan’ın kaderini ilgilendiren bir direniştir. Bu direnişin önderleri vardır. Çok önemli bir kesim çok önemli bir tarihi direnmede şehit düşmüştür. Geriye ikincil elden kadrolar kalmıştır ve arkadaşımız veya arkadaşlarımız da bunlardan birkaç tanesi. Özel savaş bu dönemde mutlaka sonuç almak istiyor. Kürdistan’ın temel yönetim biçiminin ve savaşın yönlendirilmesinin özel savaşın elinde olduğu bilinmektedir. Diyarbakır Zindanı ise, en temel direnme sahası olarak savaş alanlarından birisidir. Şehadetlerden sonra özel

savaşın dozajı müthiş geliştiriliyor. Buradan çıkarılacak en önemli bir sonuç; bu arkadaşlar ya imha edilerek, ya da yaşatılarak özel savaşın yaklaşımlarına tabi tutulacaklardı. Bu teorik olarak kesindir ve kaldı ki mevcut belirtiler sadece teorik olarak değil, pratikte de yaklaşımların adım adım geliştirilmiş olduğunu göstermektedir.

Şimdi karşımızda, bir kadın olarak oldukça öfkeli, dayatmalı, düşünceli, duygusal, yerinde duramayan bir kişilik görmekteyiz. İçi içini kemiriyor. Ben tanık oldum. Bir hain alçak PKK'nin canına okuduğunda ve ben bunu haber verdiğimde, nedenleri ne olursa olsun çok hatalı bir tutumun sahibi oldu, kendini tutamadı. Kendine göre bir dünya kurmuş, bunun böyle çıkması nasıl olur diyor ve bir anlamda partiden hesap soruyor. Arkadaşımız belki şimdi sorunun mantiken çözümlenmesi konusunda güçleniyor, ama başlangıçta son derece duygusal ve tepkiseldi. Ben de böyle bir gerçeklikle karşılaşmış olmaya inanamadım. Ama şimdi verileri biraz daha gözden geçirdikten sonra anlıyorum ki, zindan belli bir tarihten sonra, özellikle imha siyasetinden sonra rehabilitasyon yöntemi ile adım adım kontrole alınmış, direnişler bu temelde kullanılarak bütün taktikler bu temelde boşa çıkarılmak istenmiş, arkadaşlar adeta kendi silahlarıyla kendilerini vurur duruma getirilmiştir. En son partiye gelen zindan direnişçiliği, bu sorunda da görüldüğü gibi, kendisini partiyle böyle uyumsuz buluyor. İşte o sosyal ilişki, özgürlük ilişkisi, evlilik ilişkisi tam bir dayatma biçiminde karşımıza çıkıyor. Eğer dikkat edilmezse, bu başlı başına bir ayrışma ve başlı başına bir bölünme veya bir savaştır. Kaldı ki, bunun sonunda birbirini imha etme çıkacak ortaya. Bizde sorunun başka türlü halledilmesi zor. PKK'nin tarihini biraz bilenler, bu konuda bazı sonuçlara ulaşabilirler.

Bir noktayı daha hatırlatayım: Arkadaşın sembolik de olsa bir nişanlanma olayı olmuş ve bu burada biraz da münasebetsizce konu edilmek istemiştir. Sanırım bu, tam da provokatörün kongre gerçeğimizde kendini en iddialı yansıttığı bir dönemin sembolik bir birlik ifadesidir. X... arkadaş raporunda, birkaç günlüğüne gidip orayı görecektim, geri dönecektim diyor. Belki bunun siyasi anlamını şimdi yorumlayabilir. Hemen kesin değerlendirmeler yapmıyoruz. Bu tavırlara yönelirken, bu yorumların bilincinde olmadığı doğru olabilir. Fakat, siyaset başka bir olaydır. Kadın olayının veya sevgi olayının

ya da bir özgürlük, sosyal yaşam ilişkisinin nasıl felaket siyasi sonuçlara götürebileceğini belirtmek açısından özenle vurguluyorum ve üzerinde çok iyi düşünülmesini istiyorum.

X... arkadaş, buraya gelmeden önce durumdan haberdar edilmesini daha sonraki raporunda, yerinde olmayan bir terimle, “buraya adeta düşürüldüm” biçiminde ifade ediyor. Sanıyorum ileride görecek ki, en büyük kurtuluş bu kelimeye gizli. Eğer o süreçte bu birlik sembolik olmaktan çıkıp biraz da fiili bir birliğe bürünse ve parti bu konuda gereken tedbiri alıp sunmasa neye dönüşecek, biliyor musunuz? Adam kurulmuş bir saat gibi. Öyle sanıyorum ki, özel savaşın büyük hazırlığı. Ben hep ihtiyat kaydıyla bazı yorumlar geliştiriyorum.

Bana göre, zindanda partinin direnişçi önderliği ve kitlesine 1982’deki imhadan sonra, 1984’lerde teslimiyet ve işbirlikçilik dayatılmıştır. Cezaevindeki sosyal yaşamı “iyileştirmede” geliştirilen taktiklerle yapı kontrole alınıyor, direnişin önde gelenlerine özel yöntemler uygulanıyor. Özellikle 1984 Ocak Direniş’inde, adı geçen öğenin çok açık işbirliği ile birlikte, çok sinsi ve hainane bir plan sosyal yaşamı ilerletme ve bunun imkanını yavaş yavaş sunma temelinde geliştiriliyor. 1988’e kadar dört yıllık bir süre geçiyor. Bu taktikle yapıyı kontrole alma ve ’88’e gelindiğinde bir önderlik olayı gerçekleşiyor. X... arkadaşım, sanıyorum daha önce de bir duygusal ilişkisi var. Diğer arkadaş, kaba bazı yönleri de olsa, sanırım düşmana teslim olmamış bir direnişçidir. Çeşitli yetersizlikleri de olsa ve bizi oldukça zorlayan bir tip de olsa, bu arkadaşın teslim olmaması, özellikle Dersim somutunda ve Elazığ grubu içinde kayda değer bir olaydır. Böyle bir yoldaşla sevgi ilişkisi içinde bulunmak kötü bir şey değildir. Tek seçenek budur, en iyisini yapmıştır demiyorum ama, yine de anlamlıdır. Bu konuda ilişki geliştirmenin ve güç vermenin kendine göre bir mantığı ve değeri var. Fakat tam 1988’e geldiğimizde –bana göre bu tarih önemlidir– bu ilişki dinamitleniyor. Bunun hikayesi daha kapsamlı değerlendirmelere tabi tutulabilir. Burada bu ilişkinin provoke edilmesi, aslında bir direniş ilişkisinin dinamitlenmesidir. O ilişkiden kopuş ve yeni bir ilişkiye yöneliş, çok dolaylı olarak bir direnişçilikten uzaklaştırmadır. Tam o tarihte egemenliğini oldukça pekiştirmiş bir zindan önderliğine soyunul-

muştur. Bu unsur, “benimle kurulan ilişki Kürdistan’la kurulan ilişkidir” deyimini de kullanmış. Bu çok anlamlı bir deyim. Kürdistan’la kurulan ilişki çok anlamlıdır ve sembolik de olsa büyük bir ilişkidir. Fakat bu öge tarafından direniş ilişkisi dinamitlenirken ve tam da bu yılda zindanda çok diktatörce ve çok da hilekarca bir önderlik dayatması vardır. Burada bir taşla iki kuş vuruyor. Bir defa direniş ilişkisi dinamitlendikten sonra, çok direngen bir arkadaşımızı çok tehlikeli bir biçimde bir önderliğe bağlıyor. Yılların direnişçiliği ve onunla beslenmiş bir sevgi ihanete uğruyor. Hem de fark edilmeden, çok kurnazca, çok tilkice oluyor. Direniş temsilciliği işbirlikçi önderlik tarafından tehlikeli bir biçimde kullanılmayla yüz yüze kalıyor, etkisizleştiriliyor. Herhangi bir kişinin bu konuda itirazı mümkün değildir. Onun şahsında direniş ölümcül bir darbe yiyor. İkincisi, büyük sevgi adı altında direnişçi kişilik çok tehlikeli bir eğilimin ve kuşatmanın altına alınıyor. Sene 1988, altı ay ileri ya da geri olması hiç önemli değil. Bu, zindanın direnişçi önderliğinin çok kötü bir biçimde kullanılarak teslim alınmasıdır. Hem de en yüce sevgiler kullanılarak ve en büyük öfkelere yol açılarak.

1988’in sonlarında bir önderlik saptırması daha vardır. ’88 kendini Avrupa’da açığa vuran Fatma-Avukat provokasyonunun açığa çıktığı yıldır. “Apo gidicidir” veya “biz PKK’yi ele geçirdik” dedikleri tarihtir. Ülke pratiğinde Hogir-Metin alçaklarının kendi önderliklerini dayattıkları; Avrupa’da ise, bir yandan tutuklamaların geliştirildiği, diğer yandan darbeci bir ekibin “ele geçirdik” dedikleri tarihtir. 1988’in ikinci yansında benim için sık sık yapılan “gidicidir” biçimindeki değerlendirmeler vardır. Yanımıza gelen bir gazeteci, “senin yapacağın bir şey kalmamıştır” diyordu. Çok korkak bir adam olmasına rağmen Avukat, demeç üstüne demeç veriyor, “o gidicidir” diyordu. Şimdi bakıyoruz ki, adamların sözü altında bazı gerçekler var, boşuna söylenmemiş.

Üç temel mücadele alanımızda da düşman dayatmaları ve önemli oranda politik sızma olayları vardı. En çok da yapımızın Botan’da, Avrupa’da, zindanda gafleti bizi zorladı. Buna dayanarak, “yalnızca Apo kaldı” diyorlardı. Biliyorsunuz, benim için her türlü benzetmeyi yaptılar, yani giydirilmedik külah kalmadı.

Nefes nefese bir mücadele yürüttüğümüz bilinir. Daha yıl sonuna

gelmeden, '89'a yüklenerek bu dayatmaları yerle bir ettik. Botan'a yükledik. Çözümlemeleri okuyun; bizim buradaki mücadelemiz bunları boşa çıkardı. Buradaki olayların hikayesini biliyorsunuz. Basite almayın; bizimle çok köklü uğraştılar, ağza alınmayacak yöntemler kullandılar. Avrupa'yu yaşayanlar, Avrupa polisiyle işbirliği yapılarak ne durumların yaratıldığını bilir. Almanya'nın tarihinde böyle bir olay yoktur, deniliyor. Zindana da bakın; nereden nereye gelinmiştir? O zaman burada da, direkt komplolarla sonuç almak isteyen ekipler vardı. Belki yirmi otuz örneğini gördük. Devrimci sorumluluk ve tedbirlik temelinde yaşadık ve boşa çıkardık.

Bir provokasyonun en büyük silahı gizli olmasıdır. Ortaya çıktıktan sonra, o bitmiştir. Bunlar, 15 Ağustos'un 4. yıldönümünde partiyi bitirmeyi kafalarına koymuşlardı. Kendilerini ilan etmeyi bu tarihe denk getirdiler, ama ilan eder etmez de kendilerini bitirdiler. Açığa çıkarma basit değildi, gerisi bir uygulama işi idi. Dayatılan yöntemler gerçekten kimsenin aklına gelmez. Beni Avrupa'da bazı arkadaşların davet etmesinden, "yakında başına çok büyük bela gelecektir" tehditine kadar çok çeşitli provokatif yöntemler denendi. Bunu, buraya gelen bir gazeteci söylüyordu ve tehdit çok somuttu. Bir kolu direkt TC içinden, bir kolu Avrupa'dan, bir kolu içimizden provokasyon başveriyordu. Bu ciddi bir tehlike idi. En önemlisi de, o zaman, özel savaş ülkede tam bir terör estiriyordu. Hesaplarına göre, 1988 partiyi bitirme tarihidir. Bu şu anlama geliyor; 1988'in 15 Ağustosuna ulaşmadan PKK bitirilmek isteniyordu.

Şimdi, 1992'ye doğru yol alıyoruz. Bu hamle boşa çıktı. Yeni hamleyle göre yeni önder, yeni figüranlar gerekli. Biz de, '92'ye göre bir planlama içindeyiz. Özel savaş zindanda, Avrupa'da, dağda boş durmuyor. Şeyh Sait'in isyanını, Seyit Rıza'nın önderliğini değerlendirin. Başından beri iki tane "kurt" yanlarına verilmiş, hem yönlendiriyorlar, hem de rapor ediyorlar. Diğer isyanlar da böyledir. PKK bu kadar büyük direnişin sahibi olacak da, özel savaşın direkt ve dolaylı yönlendirmeleri olmayacak! Karşımızdaki savaşın karakterini, hatta Türk egemenliğinin tarihi özelliklerini aklı getirelim; İdris-i Bitlisilerden alalım tarihi bugüne kadar biraz anlayalım.

Biz direnişi götürmeye çalışırken, hiç şüphesiz onlar da bitirmeyi gündemleştirecektir. Mevcut belirtiler, 1988'in sonlarına doğru tas-

fiyeyi hedeflediklerini gösteriyordu. Peki, devreye kimler girecek? Düşman yalnız cephede savaşmaz. Yalnız cephede savaşsa, bizi gelişmeden alıkoyamayacağını biliyor. Özel savaş iç cepheyi ele almadan bırakmaz. Ne tarihte ne de günümüzde sızma ve etkileme yöntemlerinin bu kadar geliştiği görül müştür. PKK önderliği, dünyada en gelişmiş siyasal önderliklerden biridir. Bir FKÖ’de Ebu İyad, Ebu Cihad vb nasıl vuruldular! Örgüt önderliğinin 3/1’i cina-yetlere kurban gitti. Geriye Arafat kaldı ki onu da bilinçli vurmuyorlar. Bu da MOSSAD’ın yönlendirdiği özel savaştır ve kocaman FKÖ önderliğini çocuk oyuncağına çevirmiştir. Türk MiT’inin de bizi serbest bırakması düşünülemez. Belki bizimle daha da çok uğraşmışlardır. Çocuk olabilirsiniz, ama durumlar farklı. Benim yaşadığım bir tarih var. MiT’in arşivlerinin bir gün açılmasını çok istedim. Bize dayatılanlar ve bizim savunma mekanizmalarımız nedir? MiT nasıl değerlendirmelere tabi tutmuş? 1975’ten beri MiT’in peşimde olduğunu biliyorum. Kürdistan adına, sözde bir halk kurtuluş ordusu kurmuştu; böyle bir izlenim vardı. Özel olarak denetim altına alınacağımız açık. Ben kendimi Mahir yerine koymuyorum, fakat kişilik olarak çok farklı bir oluşum içindeyim. Bu adamlar 1975’lerden itibaren bizi yalnız bırakmadılar. Bizim de zayıflıklarımız var; ruhi atmosfer, kişilik zayıflığı, siyasi zayıflık, sosyal zayıflık! Çok iyi hatırlıyorum, lise son sınıfta derslerimize giren bir binbaşı vardı. Bunun kadar benimle ilgilenen ve beni yücelten bir adam yoktu. Harp Okulu’nda edebiyat öğretmeni idi; “senin kompozisyonlarını profesörlere götürüyorum, örnek olarak sunuyorum ve üzerinde tartışma yaptırıyorum” diyordu. İlgilenmesinin nedeni, yalnız bırakılmaması gereken bir kişilik olarak değerlendirip, sahip çıkmak istemesi olabilir. Bir diğer hoca da vardı; “sen nerelisin, sizi şöyle yapmak gerekir” diyordu. Bu da bir yaklaşım. Biri sivil, biri asker. Öyle bir bakışı vardı ki, halen hatırımda; sanki başlarına bir bela getireceğim, ama o da beni yiyecek!

Ondan sonraki yaklaşımlar ilginçtir. Size örnek olsun diye anlatıyorum. Kendi ailemden kopuyordum; ziyaret ettim, baktım ki ailenin işi bitik. Üç gün kalıyordum, gırtlığıma kadar doluyordum. Ardından Ankara’ya dönüp sosyalizme sarılıyordum, birkez daha gidiyordum. Birkaç kez bu gidişi tekrarladım, sonra vatanın yoluna düştüm, hem

de yaya. Benim ailede gördüğüm bu! Bazı komutanlarımız aileye gitmezse, hatta evlenmezlerse veya peşmergeler karılarının yanına gitmezlerse rahat edemezler diyorsunuz ya; ben kaçıyordum. Baktım, bana böyle yönelimler var; kaçtım. Genç olmamıza rağmen bunu yaptık ve bu da o dönemin ilginç bir özelliği idi. Buradan çıkardığım birinci sonuç; aile çevresinde değil de, aile dışında yeni sosyal ilişkilere yönelmek oldu. Kendi aileme karşı yaklaşımımın özü bu. 1976'nın ortalarına kadar bir daha da yüzlerini görmedim, bir mektup bile yazmadım. Bu da bir anlayış meselesi.

O tarihten itibaren başka bir aileye yöneldim. Bu aile, Kürdistan'ın cumhuriyet dönemi isyanlarından birinde işbirlikçilikte etkin rol almış bir aile. Bu aileden bir bayanla temas var. Biraz solculuk gelişmiş, fakat CHP geleneği içindeki kemalizm hakim yön. Nasıl CHP sola egemense, o da egemen bir kişilik. O süreçte şahsımızda ulusal soruna yönelim ve onun bazı çözüm yolları geliyor. Bilinçli bir ajan olduğunu sanmıyorum, ama 'Kürdistan bizden sorulur' anlayışından kaynaklanan bir denetim iddiası var. Başında çok bilinçli olmasa da, yaklaşım şu: "İki yakası bir araya gelmez bir köylü parçası, nasıl olur da bizim denetim alanımızla uğraşabilir!" Nitekim bu daha sonra açıkça söylenmiştir. Benim ilgim ise giderek arttı. Burada bir ilgi tarzı var. Siz de korucularla ilişki kuruyorsunuz, ben de kuruyorum. İlgi duydum, hem de bütün olumsuzluklara rağmen ilgim giderek arttı, gelişti. Bu ilişkide ağır basan yönün duygusal değil siyasal olduğu şimdi daha iyi anlaşılmaktadır. Fakat şunu da açıkça belirtiyim ki, kesinlikle benim bu konuda kullanmak gibi bir art niyetim yok. X... arkadaş çok duygusal olduğunu söylüyor. Ama, benim yaklaşımlarım daha güçlüydü. İşbirlikçi de olsa bir aileden bir devrimci çıkabilir inancıyla hareket ettik, yardımcı olmak gerekir diye düşünerek anlayışla yaklaştık. İşbirlikçi bir aileden devrimci çıkarmak daha önemlidir, örnek kabilinde bir olaydır ve bu konuda özel bir çaba harcanmalıdır; yaklaşımım budur. Bu, çok doğru ve yerinde bir yaklaşımdır. Ama ben biraz duygusal da olsam, karşımdaki yaklaşım tamamen siyasi.

Bazı arkadaşlara çok daha iyi çözüm olması açısından, işte bir kadın ilişkisinden bahsediyorum. Beni, işbirlikçi bir aileden biriyle ilişki kurduğum için çok eleştirenler de oldu. Şimdi, siz de niye

böyle yöneldin diyebilirsiniz. Aslında bu oldukça riskli bir ilişkiydi. Karşımızdaki ilişkinin orijini öyle ki, haklı olarak eleştiriye uğrayacak. Ama benim için bu hiçbir art niyet olmaksızın en büyük eylemlerden birisiydi. TC'nin en dokunulmaz yerine çok hassas bir saldırı düzenliyorum. Yani her şeyi nizama bağlanmış bir yere biraz da ihtilalci bir sızmadır aslında. İlginçlik şurada; benimki çok bireysel bir çaba, karşımdaki kurumlaşmış bir devlet. Birkez daha belirteyim ki, kesinlikle çok iyi niyetli ve çok temiz duygularla yaklaşıyorum. Sızma, derken başka anlam çıkarmayın; siz cümleleri değerlendiremiyorsunuz, bu konuda kendinizi düzeltin. Söylediğim şeylerin bütün ortamını veriyorum ki, hatalı değerlendirmelere gitmeyesiniz.

1977 provokasyonunu daha önce size anlattım. Namık Kemal Ersun darbesi vardı. Bu darbe, PKK'nin imhasını da içeriyordu. Yine o yıllarda Pilot denilen bir provokatör yanibaşımızdan ayrılmıyordu ve biz bunun bir denetim olduğunu biliyorduk. Küçük bir gruptuk. Henüz 1977'deydik. Yanibaşımızda ejderha var. Darbenin sabahı tutuklanmamızın da sabahı olacaktı ve bizi böylece tasfiye edeceklerdi. Nitekim, Kemal Pir ve Karasu, provokatörün komplosu sonucu tutuklandılar. Eğer ben de tedbirli davranmamış ve toplantı yerine önceden bir klavuz yollamamış olsaydım, 1977 yazında bu hareket fiilen sona erdirilecekti. Şüphesiz içerde de direnirdik, yanımızda yakalanan silahlar nedeniyle en az on yıllık bir içerde yatış da söz konusu olabilirdi. Bu provokatör gerçekten özel savaşın bir elemanıydı. İlişkide bulunduğumuz aile de TC'nin en kurumlaşmış ailesi. Bu kuşatma altından nasıl çıkış yapacağız?

Siz, delikanlılar ve kızların problemine izah getirelim. Duygular diyorsunuz, bağlantılar diyorsunuz, politikayla ilişkisi diyorsunuz; işte çok güzel bir örnek. Ortada büyük siyaset var; Kürdistan'ın kurtuluş siyaseti. Devletin en yetkin bir ailesi var ve oraya girmişiz.

Provokatör günde üç defa ziyaret ediyor; bunun ardında darbe ve öldürülme tehlikesi var. İmha başarısızdı, ama en azından tutuklanmakla yüz yüzeyiz. Bunları iliklerine kadar duymayan önder olmaz. Eğer derim manda derisi gibi olsaydı, elbette siyasi önderlik yapamazdım, bir çizginin ortaya çıkarılmasında rol oynayamazdım. Önemli bir şeyi temsil edenler, bunu iliklerine kadar duymak duru-

mundadırlar. O süreçte artık karşı taraf da uyanmış durumdadır. Mutlak anlamda beni bağlamak istiyor. Madem sen evlilikte ve duygularında samimisin, o halde bunu kanıtla diyor. Kanıtlama ise, teslim alınmadır. Kürt ailesinde teslim alınmayı bilirsiniz. Bir kadın bir erkeğe veya bir erkek bir kadına teslim oldu mu, mal gibidirler, birbirlerini taşırlar. Karşımızdaki, egemenliği bilen bir önderlik, benim bağımsız kalmama fırsat tanımak istemiyor. Mutlak anlamda bağlılığı dayatıyor.

Size göre siyasetler, size göre evlilikler kolay olmuştur. Şunu da belirtiyim ki, yaşadığımız deneyim aslında bir evlilik değildi; evlilik görüntüsü altında TC ile amansız bir savaştı. Burada öyle art niyetler veya bilinçli ajan sızmalarından bahsetmiyorum. Belki karşı taraf da öyledir. O daha ziyade, “ben bir önderim, sen bir köylü parçasısın” diyor. Kürdistan’da evlilik sosyal ilişkiden öteye, siyasal bir olgudur. Bu mevzide insanlar teslim alınır, teslim edilir. Benim bu kuruma teslim olmam, PKK’de siyaset diye bir şey bırakmazdı.

Duygular, diyeceksiniz. Düşünün. Kürtlerde marazi bir hastalık vardır. Kadının erkeğe, erkeğin kadına bağlanması gözü kör eden tutkular üzerinedir. Eğer bu meseleyi halledemezsek, politika yapamayız. Sizi bu sorun karşısında demir gibi yapamazsak, hiçbir iş yapamazsınız. Ayıp değil, ben de kendimi ortaya koydum. Saygınız varsa ders çıkarırsınız.

Size kadın konusunu açıyorum. Bazı arkadaşlarımız evlenmek istediklerini söylüyorlar. Bu olay düşündüğünüz gibi basit değil. Gerçekten yüreğinizi en az örseleyerek, beklentilerinizi en az darbelere maruz bırakarak, yardımcı olarak atlatmak istiyorum. Kürdün namus hikayesinden –veya en büyük namussuzluk olayından– sizi namuslu geçirmeye çalışıyoruz.

O amansız yılda, 1979’un Temmuz ayında buraya geçtim. Artan belirtiler güvenmemem gerektiğini ortaya çıkardığından, haber vermedim. Ama bunu kişisel bir mesele haline getirmeden yaptım ve politik davrandım. Duygularımı müthiş bastırdım. Bu sahaya da çağırıldık. Avrupa’ya da gönderdik. Dört beş yıl birçok deneme sınamadan geçirdik. II. Kongre’de provokasyonun temel noktalarından biri oldu. O bir ucunu, Baki alçağı ise diğer ucunu temsil ediyordu ve tabii yine Semir-Davut provokatörleri de vardı. Ben o zaman iki

tehlikeli uç partiyi bölmek istiyor, dedim. Mektuplarda da bunu vurgulamıştım. II. Kongre’de birisi soldan, birisi sağdan görünüyor, birbirlerine amansız hitap ediyorlar. Baki, “ben Haki’nin kardeşiyim” diyor; diğeri, “ben neyin nesiyim” diyor. İkisi de mutlak anlamda kongreyi işlemez duruma getirmek ve 1982’de ülkeye yönelme hamlesini başarısızlığa uğratmak istiyorlar. Semir de, “bir kişiyi bile Hakkari’ye göndertmeyeceğiz” diyordu.

Biliyorsunuz, zindanın işi de o süreçte bitirilmek isteniyordu. 1982 bir imha süreciydi. Ağustos’ta kongre sonuçlandırıldı. Eylül’de şahadet olayları yaşandı. Ülkeye henüz giriş olmamıştı. Avrupa’da bir provokasyon faaliyeti geliştiriliyordu. Büyük sabırla hareket ettik. 1986’ya geldiğimizde yine aynı hikayeyle karşılaştık. Yine kadın hikayesi. Bu silah son defa kullanılıyordu. Türk burjuva gazetelerinde “XY’nin adamları Apo’yu vurdular” biçiminde haberler çıkıyordu ve aslında gerçeklik payı vardı. Tasfiyecilik kendisini oldukça dayatıyordu. Kadın ilişkisi kullanılarak, bahane edilerek komploya kadar gidilmişti. 1986’ya ilişkin soruşturma ve yargılamalar belgelerden incelenebilir. 1988’de ise son kozlarını oynamaya çalıştılar. Aslında açığa çıkarıldılar ve kaçtılar.

Buradan çıkarılması gereken sonuçlar var. Demek ki, çok masumane gibi görünen bir sosyal ilişki, gerçekte objektif veya sübjektif bir özel savaş ilişkisidir, bir TC ilişkisidir. I, II ve III. Kkongrelerimizi ve tabii ki ondan sonrasını boşa çıkarmaya kendini adanmış. Eğer hatalı bir adım atılsaydı, bundan sonuç çıkarabilirdi.

Bazı arkadaşlarımızın evlilik konusunda öfkeleri ve sıkıntıları varmış! Peki ama biz, 10 yıl amansız bir savaşı bu kurum çerçevesinde nasıl yürüttük? Şunu da söyleyeyim ki, eğer siz bir mal gibi ele almıyorsanız, bir kadınla ilgilenmek büyük fedakarlıktır. Siz sanıyorsunuz ki, kadın ve erkek arasındaki sevgi, duygu ilişkileri kendine özgü bir olaydır. Hayır! Buradan çıkaracağınız sonuç, işlerin basit yürümediğidir. Belki Türk filmlerinde aşık olmayı görmüş olabilirsiniz. TV dizilerini seyrederek ve aşk romanları okuyarak bütün bu konularda haklı olarak bazı beklentiler içine girebilirsiniz. Hatta, Kürt sevdası da içinizi yakabilir. Hepsi normal, makul ve insani. Fakat bir de Kürdün tüketiliş hikayesi vardır. En son Güney Kürdistan’da gördünüz, tam bir kızılca kıyametti, günde bin bebek ölü-

yordu. Kadın ilişkisinin siyasetle bağlantısı çok somuttur. Belki de, 'bir peşmergenin evliliğine insan bu kadar yüklenir mi!' diyeceksiniz. Eğer biraz siyasi iseniz, olayları siyasi olarak ele alma gücünüz varsa tahlili biraz daha geliştireceksiniz. Kürt erkeği eğer çok düşmüş ve savaş yeteneklerini kaybetmişse ve Kürt kadını için de aynı şeyler söylenebilecekse, işin püf noktası burasıdır.

Aranızda evli olanlar, aşık olanlar, oldukça sevdalılar var. Bu arkadaşlarımız kalkıp konuşsunlar. Bu ilişkinin kendilerini ne kadar işlemez duruma getirdiğini irdeleyebilirler. Devrimciler problemlerinin çözümünde çok güçlü oldukları için, sözlerini sakınmadan söyleyebilirler. X... arkadaşım da, duygularını çok açık ve cesurca ifade etmesi gerekir. Olayda ben yenilmiş taraf olsaydım, ne bu sevgili yoldaşlar topluluğu veya bu PKK, bu direniş bütün eksikliklerine rağmen mevcut olurdu, ne de biz gerçekten ayakta kalabilirdik. Çok döküntü biri olup çıkabilirdik.

Ben bu ilişkiye büyük yaklaştım. Bütün duygu ve düşüncelerimi tahrik ettim. Anla, sabret, teslim olma, siyasi ol, duygusal etki altında ezilme, tahammül et! İşte, kendime yakıştırdığım parolalarım. Bu olmazsa başka şey deme hatasına da düşmedim. Çıkardığım sonuçlar; ulusaldır, sosyaldır, insanidir. En önemlisi de zaten burasıdır.

Bir olaydan ders çıkarırsan, akıllı olduğunu ortaya koyarsın. Benim yaptığım en önemli çıkışlardan birisi de budur. Daha o süreçte de saptırma girişimlerim olmadı. Vurarak, kırarak önder olmuşum, adım var deyip kendimi ucuz duygusal ilişkilere kaptırmadan olayı bütün derinliği ile ele aldım. Biliyorum ki, benim şahsımda bitirilmek istenen bir kurtuluş siyasetiydi. Karşımda bela şekilleniyordu. O zaman bu kuruma yüklenecektim. Yaptığım aile çözümleri böyle gelişti. Tabii temel nedeni bütünüyle buna bağlanamaz, diğer gözlemler de vardır. En büyük gözlemlerden biri olarak, Kürt erkeğini inceledim. Bıyıklarım burarken, bu serseri ne yapıyor, neyin yiğidi neyin erkeğidir, diyordum. Bu gözlem çok önceden vardı. Kürt kadınının hiçliğini, horgörülüşünü de gördüm. Bunlar beni şiddetle etkiliyordu.

Siz çocukluğunuz da yorumlayamıyorsunuz. Çocukken kızlarla bir arkadaşlık tarzımız vardı. O arkadaşlık aşıldığında zorlandığımı halen hatırlıyorum. Oyunlar vardı, küçük çocuk oyunları; ben mut-

laka şu kız arkadaşla oynamak istiyordum. Bu sosyal düzen biraz büyüdüğümüzde bu oyun oynama imkanını elimizden aldı. Oyun oynama nereye kadar gidebilirdi bilemiyorum, ama oynamalıydık.

İslam, kadın için “şeytandır, yaklaşmayın” diyordu. Bu da bizi düşündürüyordu. Köyün hocasına, düğünde oynayan kadınlara uzaktan bakmanın günah olup olmadığını soruyordum. Günah derse, oradan kaçacağım. Hoca gülüyor, bir şey olmaz diyordu. Köyün en müslüman hocasıydı ve kendisi de bakıyordu. Hocadan cesaret alarak, düğünde kadınların oynamasına baktım.

Bütün bunları şunun için anlatıyorum: Bunlar sadece bir siyasi kişilik olarak değil, çok öncesinden de ilgi duyduğum noktalar. Kendimi tanıdığımdan beri ilgi konularımı dikkatle değerlendiriyor ve bazı sonuçlar da çıkarıyordum. Gerektiğinde bir müslüman gibi, gerektiğinde ise çok büyük bir özgürlük tutkunu olarak yaklaşıyordum. Erkeğin sahte erkek olduğunu da o zaman gördüm, hem de bıyıklarından tanıdım. Sonuçta halen uğraşıyorum bu işle.

Gerek hepinizin yaklaşımlarına bir ölçü teşkil etmesi açısından, gerekse önemli gördüğünüz ve bana da raporlarda yansıttığınız durumlara vurgulayıcı bir cevap vermesi açısından söylüyorum. Zindandan gelen arkadaşlarımız eğer bu halleriyle parti adına hareket etselerdi ve biraz da yetkileri olsaydı, bu ilişkiden dolayı kendilerini partiyle savaşıp durumda bulabilirdi. Bu büyük tecrübem olmasaydı, siz çatışmayla yüz yüzediniz. Gördüğünüz gibi, olaylar o kadar basit değil ve biz de PKK’yi basitçe yürütmüyoruz. Aslında bir çözüm durumu var. Çözümlemeleri tekrar okumalı ve daha çok da bu vurguladığım hususlara dikkat etmelisiniz. Biz konuların yabancısı değiliz. Burada hiçbir Kürt toplumunda ve hatta Ortadoğu toplumunda olmayan biçimde eşit koşullarda, kesinlikle geleneklerin en küçük gölgesinin bile yansıtılmadığı kızlar ve delikanlılar olarak sizler bu duruma getirilmiş bulunuyorsunuz. Bu, başlı başına büyük bir çabanın eseridir. Burada bir çözüme gidilmek istendiği çok açıktır. Bu işin altında mantık kadar, yürek de vardır. Kendi kişiliğimden kaynaklanan yönleri size çok açık anlattım. Burada sosyal ilişkiye inkarcı veya sosyal ilişkiyi hiçe sayan bir yaklaşım şurda kalsın, çocukluğumun hatırlayabildiğim ve kendimi en çok kaptırdığım oyun öğesidir karşımdaki. Kadın gerçeği konusundaki tutumumun

bu kadar uzun tarihi var, ama kesinlikle kendimi yitirmiş değilim.

Eğer bizim Kürt toplumunda binlerce yıllık bir düşürülmüşlük hikayesi ve Kürt ailesinin de tükenişi ile karşı karşıya isek, çok düşüneceğiz. Kesinlikle sosyal ihtiyaç biçiminde yaklaşmayacağız. Bir arkadaş hatırlattı; provokatör, Avrupa'daki bir arkadaşına telefonda "eşini de yanma aldın mı?" diye soruyor. "Hayır" cevabını alınca da, "tabii orası Avrupa, eşini yanına almaya ihtiyaç duymazsın" diyor. Sorunu ele alış tarzına bakın. "Avrupa'da her türlü kadın var, tabii eşini yanına almaya ihtiyaç duymazsın!" Adamın temel yargısı bu. X... arkadaş için bu değerlendirme yeter! Yalnızca bir cümlesi yetiyor. Bu mudur zindandaki aşk? Bu mudur sevgi? Bu liberalizm de değil (bu kelimeyi kirletmeyelim, çünkü liberte "hürriyet" demektir) duygularla büyük oynamak değil midir? Bizim en değerli yoldaşımıza bu anlayış dayatılmış. Kendimizi yerle bir ederiz, ama bu kadar düşmeyiz. Ben, daha önce çözüm için bir örnek verdim size. Bu ihtiyacı böyle düşünenler, çözüm için bir karış yer açın vatanda, istediğiniz kadar aşkı yaşayabilirsiniz. Bu iş Avrupa'da olmaz, bu iş burada da fazla olmaz. Özgürlüğünüze hizmet eden bir karış yer açın, en büyük aşkları yaşayabilirsiniz. Bu, en doğru tarzdır.

Bu kadar kız ve erkeğin hepsi de özgür iradeli. Aranızdaki ilişkilere bir baz, temel norm düşünüyorum. Teslim alma ve teslim olma olmasın. Benim bir sevdiğim vardı, kalırsa ben eylemi geliştiremem, denilmesin. Benim aile sorunum doğdu, başım dönüyor, bunaldım, dememelisiniz. Eğer bu kıstasları temel alırsanız, yapacaklarınızda hiç kimse size engel olmaz. Ama, şartımız bu. Bu, haksız bir istem değildir. Bütün Kürdistan kadınına, ayaklanmaya kaldırdık. Cizre, Nusaybin, Amed ve her taraf buna tanık. Kadın çok büyük bir cesaretle yürüyor. Cizre, Nusaybin feodal hükümlerin en çok yürüdüğü yerler, ama en güçlü örnekler de buradan çıkıyor. Açıkça söyleyeyim, sevgi artık Cizre'ye, Nusaybin'e bağlanabilir. Çünkü orada direnişte kendini kanıtlama, orada özgürlük için başkaldırı, orada sevgiye açık bir ortam vardır. Fakat kirletmeyelim ve tekrar feodalizmi dayatmayalım. Kadınlar şimdi bize çok bağlı, önderlikle yürümek istiyorlar. Benim bu konuda görevlerimi yerine getirmem lazım. Bu yolda otuza yakın genç kız şehit verdik. Böylesi Ortadoğu halklarının

tarhinde yoktur. Biz daha onların anısının gereklerini bile yerine getiremedik. On beş, yirmi yaşındaki genç kızın özel savaş karşı-sındaki şehadeti çok önemlidir. Umarım biraz duygularınız olur, on-ları anlamaya çalışırsınız, birkaç değerlendirmeye konu edersiniz. Kadınlar halen en cesur yürüyüş kolunu teşkil ediyorlar. Şimdi bizi ilgilendiren budur ve bunun üzerinde düşüneneceğiz.

Sevgiye bu temelde yol açacağız. Kaçanı, kendini sağa sola atanı sevebilir miyiz? Hayır! İster eski eşimiz, ister sevdiğimiz olsun, böyle yapan kaybeder. Özgürlük için başkandıranlar sevilir. Ben şöyle bir söz de kullanmışım. Aslında Kürt sevilmez! Bunu abartma olarak söylemedim, gerçektir. Köleliğin bu kadar egemen olduğu ilişkilerde sevgi olmaz. Tutkularınız olmuş, güdüleriniz ayağa kalk-mış; buna sevgi demeyin. Benim de bu tür tutkularım vardı, ama sevemediğimi çok iyi biliyorum. Güdülerin başkaldırısına sosyal ilişki demeyin. Bu ince ama, ciddi bir çelişkidir. Saflarımızda bazı-larının güdüleri ayağa kalkıyor, buna özgürlük istiyorlar. Güdüye özgürlük, hayvanileşmeye kadar götürür. Bu ayrı bir şey, özgürlüğü sevmek ve onu yüceltmek ayrı bir şeydir. Bu ayrımı mutlaka yap-malıyız. Eğer bu filizlenme tırpanlanmazsa, rüyalarınızda ve hiçbir romanda göremeyeceğiniz sevgi ilişkileri zemin buluyor, güçleniyor. Bu, kesinlikle devrimci savaşla ilgilidir.

Ben birçok kız yoldaşla ilgilendim. Cizre'ye yolladığımız kız, uzun bir süre yanımda kalmıştı. Bu kızın doğru dürüst okuma yazması bile yoktu, fakat gerçekten yurtsever biri olmayı bildi. Önderliğe bağlandı, yurtseverliğe bağlandı. Cizre halkına bağlandı. Gidin Cizre halkına sorun, göreceksiniz ki onlar da bağlanmışlardı. O Cizre'yi Cizre yapan temel gerçeklerden birisidir ve Cizre kadını şimdi ön-dedir. Bu da bir ilişki tarzıdır, ama büyük çabalarla ortaya çıkan bir ilişki tarzıdır. Cizre'ye bir kız yollamak büyük yürek ve çaba işidir. Şunu çok iyi gördüm ki, sevgi olayının gelişebilmesi için Kürdistan gerekli, bunun için ayağa kalkan Kürt kadını gerekli, bunun için hizmet ve çaba gerekli. Yüzlerce kadına-kıza hizmet edeceksin ve onlar ayağa kalkacak ki, sevesin, sevilesin. Bu küçük bir başlangıçtır, ama devrimci çözüm de budur.

Kürt erkeğinin tutkularının ifade edilmesi, Kürt ailesinin kurtulması ancak böyle mümkündür. Bin düşündük bir yaptık; çözüm bu dire-

niştedir. Ama halen militanlarımız kendi imhalarını da getiren pratiklerin içindeler. Cudi'deki son olayda altı yoldaşımızı şehit vermemiz tümüyle böyle bir pratikten kaynaklanıyor. Uludere'de de on iki şehidimiz var. Komutan haftada birkaç kez ailesinin yanına gidiyor. Bu da yenilgiye götürme yöntemi oluyor. 'Benim eşimdir, hiç mi gitmeyeceğim,' denilemez. Komutanlar böyle gidemez, hatta gerillalar da gidemez. Giderse, sonuç böyle olur. Biz de el uzatıyoruz, ama sonuç ne kadar farklı? Cizre iki yıldır ayaktadır, bütün Botan'a güç veriyor, hem de kadınıyla. Bu zemine de kendini dayatanlar ve bin defa geri çekmek isteyenler de var. Bir kadın bütün kadınlık hünerlerini kullanarak bir savaşçıya el atıyor ve bütün Cizre'yi geri çekmek istiyor. Sözümona, normal sosyal ilişki. Görüyorsunuz ki, şiddetli bir savaş var. Biz, gerilla saflarında, zindanda, burada değerleri ancak savaşla kazanabiliriz, karşı taraf da bizden savaşla koparabilir. Ortayolcu, liberal yaklaşımlar geçersizdir. Savaşsızaniz yoldaş kazanırsınız, özgürleşen kadını kazanırsınız. PKK'nin bir diğer önemli kanunu budur. Ucuz ilişkiye yer yok. Görüyorsunuz, sadece siyasi de değil, tam bir savaş ilişkisidir.

Şimdi diyeceksiniz ki, en büyük inceliğin, kibarlığın gösterilmesi gerektiği bir ilişkiyi kana boyadım! Ben de diyorum ki, burası Kürdistan; bu ilişki adına yenilmeyen halt, işlenmeyen cinayet, yapılmayan alçaklık kalmamış! Savaş bunun için gerekli, ilişkide savaş bunun için kaçınılmaz oluyor. Sosyal ilişki, yoldaşça ilişki deniliyor, ama ölüm kalımına bir savaş var. İrdeleyin birçok ilişkinin vaziyeti böyledir. Mademki Kürt her şeyi burada kaybediyor, o halde burada savaşarak her şeyi kazanacak. Düşündüğünüz gibi sevda, düşündüğünüz gibi evlilikler gerçekleşmiyor ve korkarım büyük bir kısmı da bozulacak. Erkeklere şu uyarıyı yapıyoruz: Bugün kadınların bizi tutmalarının sebepleri var. Siz, eski yöntemlerle işinize geldiği gibi kadına tutkunsunuz. Açtığımız özgürlük bayrağı altında hiçbirisi size tenezzül etmez, suratınıza tükürürler. Dikkat edin, kadınlar yanınızdan kaçıyor. Tabii ki kaçın diye teşvik ettim ve şimdi bir talimat yollasak kadınlar yan yarıya kaçacaklar. Kadınlar erkeği zorluyor ve şimdi erkek usul usul partinin iradesine tabi. Birçok evli erkek biliyorum, ancak evin kadınında yarattığımız bağlılık onu zararlı olmaktan çıkarıyor. Şu tehditi görüyor; eğer o

partiyle oynarsa, kadın da kendisiyle oynayacak! Kadınlar elbette bize bağlı olmak durumundadırlar. Çünkü kadın olayına bağlılar ve kurtuluş, savaşımlımızdadır.

Bu konuda PKK çözümü sıradan bir çözüm değildir. Ben bu konudaki çabamı, militan bir çaba olarak değerlendiriyorum. Peygamberce bir yaklaşım diye de sunmuyorum. Oldukça bilimsel temellerde sorunu yakalamaya çalışıyorum. Bu konuda siyasi yaklaşımı esas almaktan, ilişkinin esasına siyaseti, parti içinde yoldaşlığı oturtmaktan başka seçenek de yoktur. Duygular gerçekten ikinci, üçüncü planda bir yer tutar. Bu büyüklüğü göstermeniz gerekiyor. Belki zor olabilir, benden daha fazla zorlanabilirsiniz, ama geleneksel gerici tutkuyu yıkmanız gerekiyor. Amacımız, sizlerin birey anlamında çok yardımcı olmamız gereken sosyal ilişkilerinize ket vurmak değildir. Mesele, gerçekten bir savaşı sürdürebilmektir. Ben, savaşa hizmet eden kadın-erkek birlikteliğine çok yüksek değer biçiyorum. Bu konuda yalnız düşmana karşı savaşarak değil, aynı zamanda binlerce yıllık geriliklere karşı da kendi aranızda savaşarak sonuca gidin. Siz kadınlar; ne PKK önderliğinde ve dolaşısıyla PKK militanlığında kadın kurnazlığıyla aldatabileceğiniz erkeklik söz konusudur ve erkekler; ne de siz, eski erkeklik yöntemleriyle kadın bulabilirsiniz. Bu hikaye PKK'de bitti. Yiğitlik gerekiyor. Vatani savunamazsanız, ne kadın var, ne de erkek. Vatani kazanmanız için savaşı kazanmanız gerekir. Savaşı kazanamazsanız hepsi gider. Savaşı ve savaşı kazanmaya götürecektir ilişkiyi kazanmak sizin bir alnyazınız şimdi.

Tarih bu aşamada bizim için şunu söylüyor; oğul ve kızlar olarak eğer çok kahramanca bir savaşı kazanmayı esas alan bir savaş ilişkisini, bir örgüt ilişkisini, gerillayı, halk savaşını tutturamaz ve kazanamazsanız vatan yok, vatan olmadığı için de yuva yok. Kuşlar bile her yıl belirli yerlere yuva yaparlar. Siz nereye yapacaksınız? Bunun için vatan, vatan için savaş, savaş için örgüt, örgüt için de militan yoldaşlık gerekiyor. Kendimizi kandırmayalım.

Bu ilişkilerde bireysel psikolojik savaşın verdiği ağır baskı, birbirini kandırıp kaçmanın bin bir türlü yolu var. Bunalmanın nedeni yüzde seksen budur. Geri cepheye çekilmek istiyor. Aile nedeniyle kendini savaşa vermiyor. Bu vesileyle, bir ananın oğlu için dikkate

değer bir değerlendirmesini de aktarmalıyım. Ergani direniş şehitlerinden birinin anası, tabutta oğlunun kınasını yapıyor, tilili çekiyor, “ben oğlumu nikahlıyorum” diyor. Oğlunu Kürdistan’la nikahladığını söylüyor. Oldukça anlamlı bir durum ve bu ananın yaklaşımında gerçekten çok büyük bir çözüm gücü var. Üzül­düğü tek noktanın oğlunun giderken kendisinden hatır istememesi olduğunu söylüyor, ama diğer yandan oğlunu böyle Kürdistan’la evlendiriyor. Bu anadan öğrenmeliyiz.

Bütün bunları belirtirken, PKK’deki büyük çözüm, PKK’deki büyük ilişki gücü, PKK’nin büyük militanlığını hatırlatmak istiyorum. Kesinlikle bu mücadelemiz en sevilir sonuca götürecektir. Sevgi, büyük özgürlüğe bağlıdır. Büyük özgürlük, büyük savaşa bağlıdır. Bu kadar hassas olmamız, büyük sevgiye yol açmak içindir. PKK’de bunu görmemek için kör olmak lazım. PKK’de çözümün böyle geliştiğini anlamamak manda yürekli olmak demektir. Güçlü ve biricik sevgi yolu budur. Bunun dışında sevgi ölmüştür. Bunun dışında sevgi adına yapılan her şey çirkindir. Dolayısıyla büyük sevgiye giden doğru yolu alısta yakaladığımız büyük bir fırsat var. Bu, eşsiz bir fırsattır. Halkın oğlu ve kızları olarak, özgürlük savaşımını böylesine somut bir yaşam biçimi haline getirdikten sonra, sizden daha mutlusu olamaz.

Beni yaşıtan en büyük mutluluklardan biri de budur. Çocukluğumda kızlarla belki iyi oynayamadık, ama şimdi kızlarla iyi savaş götürüyorum. Bunun mutluluğunu eğer siz duyamıyorsanız, gereken karşılığı veremiyorsanız eski, gerici, köhnemiş geleneklerin esirisiniz. Bu konuda kaybeden, bu gericilik olacaktır. PKK’deki çözümü bir kez daha değerlendirirken inanıyorum ki, hakkımız olan sevgiye doğru giden yolda en doğrusunu yapmışız. Büyük sevgiden yoksun diyara, en büyük sevgiye gidişin yolunu açıyorum. Belki uzun sürer, ama insanlığın şafak vaktinde insan soyunun sevgisinin kadın ve erkeğin ilk duygularının yaşandığı bu topraklar üzerinde, bu sefer gerçekten daha özgür, daha bilinçli ve belki de dünyanın hiçbir ulusal toplumsal gerçeğinde vücut bulmamış kadın-erkek özgürlüğünü bağrında taşıyan, hem düşmana karşı ve hem de birbirlerine karşı haksızlığın giderilmesi için savaşan ve bu savaşın sonunda insanlık tarihi kadar eski kaybedilenin geri kazanıldığı bir

sonuçla karşılaşılacaktır. PKK'nin şehitlerine ve özellikle genç kız ve oğulların şehitliğine bir bağlılığınız varsa, bunu ancak böylesine bir ülkede böylesine bir insanlığın fıskırması için savaşarak ve onlara sonuna kadar bağlı olacağımızı vurgulayarak kanıtlayabiliriz. Bu aşamada, bütün yetersizliklerimize rağmen varmış olduğumuz çözüm düzeyimiz budur. İnanıyorum ki, bütün partililer kişisel gibi gözüken bu yönlü sorunlarına doğru bilimsel ifadeye oturarak yaklaşacak ve en önemlisi de kadın-erkek yoldaşlığını büyük emek ve çabayla yaratmaya çalışacaklardır. Geçmişin ikiyüzlülüğüne, metalaşan ilişkilerine asla ve asla yer vermeyeceklerdir. Çok özlü ve dürüst kalacak, gerektiğinde kadının zayıflığının da bir gerçek olduğunu bilerek yoldaşça yardımlarını eksik etmeyeceklerdir. Kurmak istedikleri dünyanın bu temelde büyük bir dünya olduğunun bilinciyle, coşkusuyla hareket edecek ve büyük devrimde olduğu gibi büyük tutkular yaşamasalar bile, büyük tutkuların savaşçısı olmayı kendisi kadar büyük görecektir, savaşacak ve mutlaka sonuçta savaşı kazanacaklardır.

Bu değerlendirme, Temmuz 1991 Çözümlemeleri'nden alınmıştır.

Kürdistan devrimi kadın ve erkeğin ortak egemenliğine dayalı gelişecektir

Avrupa'nın dünya kadınlarına hitap eden tanınmış bir dergisi, bizimle kadın sorunları üzerine röportaj yapmak üzere burada bulunuyor. Gerekli mesajları vermeye, bu konudaki gerçeğimizi ve görüşlerimizi yansıtmaya çalışacağız.

Konu, yeniden ele alınmayı gerektiriyor. En çok duyarlı olunması gereken bir saha ve ben buna mayınlı saha diyorum. Mayınlı, dikenli ve herkesin kendini batırdığı saha! Herkesin her şeyini kaybettiği ilişkiler sahası! Bence siz savaşı bu ilişkiler sahasında kaybediyorsunuz. Bu ilişkiler sahasında kazanamayanlar, savaşı başka yerlerde de kazanamazlar. Bu nedenle üstünde çok duruyoruz. Çözümlemelerin önemli bir kısmı buna hasredilmiştir. Ben, bir şeyler ortaya çıksın diye ayrıca bir ders daha vermeyi düşünüyorum. En yaralı ilişkiler sahası, en uğraştırıcı ilişkiler sahası; bağlılığı da ihaneti de büyük ilişkiler sahası! Bu sahayı ele almaya ve dizginlemeye çalışıyoruz. Ne kadar anlaşılıyor, ne kadar doğruya gelinebiliyor, bunun üzerinde oldukça duruyoruz.

Gerçekten, ya özgür kadın ya da onlar içinde yaşamın olmaması! Ya özgür ilişkiler ve özgür kadın kişiliği veya ölüm! Başka bir şey beklemeyin bu sahadan.

Bu sahayı baştan başa yeniden yapılandırmak gerekiyor. Kadın ve erkek ilişkisi demek, büyük bir kölelik ilişkisi demektir, kendini ölüme terk etmek demektir. Ben de bu konularda bazı ilişkilere dayanmak istediğimde ne kadar gafil olduğumu gördüm. Çokça söylendiği gibi, kadın bir mal olarak görülür ve sunulduğunda karşılığında bir şeyler istenir. Bunun nasıl bir mal olduğunu ve karşılığında ne istendiğini bilmeniz lazım. Bu malın maddi değeri çok yüksektir ve dikkat etmezseniz size çok pahalıya ödetilir.

Kusura bakmasınlar, ama kadının mal olarak lanse edilmesinden müthiş korkuyorum. Sakın tutkularımız, sevgilerimizdir deyip al-

danmayalım. Sunmayın, sunulmayın. Bu mayınlı sahanın verileri arkasında binyılın köhneleşlikleri, en ince meta karşılığında kendine benzeştirme, yani köleleştirme var.

Ben, bu alana ilişkin olarak özgün bir savaş biçimini deniyorum. Çelişkiler ve ilişkiler çok kapsamlıdır. Bu konuda eğitiminizi tam almalısınız. Düzen içinde ve PKK içinde veri ilişkiler tehlikelidir. Ben devrimciliğimi bu konuda biraz ihtiyatlı olmaya borçluyum. Bu konuda sunulan her ilişki karşılığında, düzene bir adım daha yaklaşmayı ve devrimcilikten bir daha uzaklaşmayı ister. Yiğitlik ve yücelikten bir adım daha uzaklaşmayı dayatır. Ben, verili ilişkiden bahsediyorum. Biz bunun yerine, çeliştirerek ve savaştırarak tersi sonuçlara ulaşmak istiyoruz. Yaratmaya çalıştığımız, özgürlüğe, savaşa, düzen karşıtlığına, uyuşukluğa ve tembelleğe karşı tahrik eden tam bir savaş ilişkisidir. Büyük bir tartışma ve gerginleştirme, böylece bir şeylerden hesap sorma ve hesap verme, ilişkiyi yoklama, tarihi çözme, veri ilişkisiyi çözme ve bunun yerine özgür ilişkiyi, eşitliği, tartışmayı, demokrasiyi koyabilmedir.

İşte bunlar önemli meselelerdir. Oysa siz bu konularda çok zayıfsınız ve bu zayıflığı birbirinizi kolay teslim almakla gidermek istiyorsunuz. Ben halen kadına teslim olmamak için direniyorum. Fakat size ortamı biraz açık tutsak, bu sahadaki teslimiyet savaş niteliğimizi kısa sürede yitirmeye yeter de artar bile.

Dikkat ederseniz, PKK iç ortamının düzenlenmesinde bu konuda teslimiyete karşı bir savaş vardır. Bu konuda bağlanmış ilişkileri veya tutkuları olanlar kızmasınlar. Savaşı düzenliyoruz. Burada kadınlar da erkekler de askeri elbise altındadır. Eğer bu elbiseyi gösteriden ibaret görmüyorsanız, asker olmak çok ciddi bir olaydır. PKK'de kadınlara gösteri kabilinde askeri elbise giydireyorlar, diyebilir misiniz? Hayır! Burada eşit yaşıyoruz. Bunların içeriği çok kapsamlıdır ve ancak bir savaşla kazanılabilir. Böyle bir savaş var.

Yine de ben şunları söyleyebilirim: Kesinlikle dikkatli ve duyarlı olalım ve bu savaşın anlamını, önemini ve kapsamını sürekli düşünelim. Savaştan kopmuş kişinin tutkuları kesinlikle özden kopmuştur; yaklaşmayalım. Bunu başarırızsa bilin ki, dünya devrimine en büyük katkılardan birini yapmış olacağız. Şimdiye kadar hiçbir devrim böyle yaklaşmadı. Hemen hemen yapılan bütün devrimlerde, daha

çok kadını kendine mal etmeyi görüyoruz. İlk ciddi devrimlerden birisi, kadın üstünlüğüne son veren devrimdir. İlkel komünal toplum düzeninden kölelik düzenine doğru kayışta yapılan ilk ciddi eylem kadını mal etmektir. Kadınlama bu tarihte başladı. İslam peygamberi Hz. Muhammed'in köleliğe karşı devriminde ilk yaptığı işlerden biri de kadını kurtarmak adına, kendine göre iyi niyetlice birçok kadını evlilik bağı ve cariyelik kurumuyla bağlamaktır. Muhammed'in yaşamı çok canlıdır ve kendine göre bir devrimdir. Kadınları kurtarma adına yaptıklarını da inanarak yapıyor. Feodal devrimde, daha düşükün kadın statüsüne göre ileri bir kadın statüsü böyle yaratılıyor. Fransız ve Rus devrimlerinde biraz daha özgürleşme vardır. Fakat yine de kadın devrimlerin adeta bir süsüdür. Birtakım sesler, simalar çıkar, ama fazla etkili değildiler. Bunlar, yine erkek egemenlikli devrimlerdir. PKK, tarihin bu devrimsel yaklaşımlarını mümkün olduğu ölçüde erkek egemenlikli olmaktan çıkarmak istiyor. Bu önemlidir. Erkekler belki güçlüdürler ve bu güçlerini tarihten alıyorlar. Ama, bizim de bir devrim tarzı olarak bu erkek egemenliğine son vermemiz, erkeğin lehindeki statülere ve yaklaşımlara karşı koymamız bir PKK anlayışıdır ve PKK'nin özgürlük anlayışının büyüklüğüdür. Devrimimiz erkek egemenlikli bir devrim olmasın diyoruz. Devrimimiz, kadınların eşit, özgür, bilinçli, iradeli, kişilikli katıldığı bir devrim olmalıdır. Devrimimizin bu karakterde gelişmesi, yani erkek egemenliğinden çıkıp erkek ve kadının ortak egemenliğine geçişi devrimimizde denemeye değer. Ortak egemenlik, ortak çaba ve ilişkileri gerektirir. Bu ise, yüzyılların mevcut statüsünü, verili ilişkilerini aşmak demektir. Dünya devrimlerindeki erkek hakimiyeti yan sonuçlarıyla birlikte kapitalizmde de reel sosyalizmde de yansımaları bulmaktadır. Feodalizm zaten erkek egemenliklidir. Burada müthiş yansır. Bizim devrim eğer tüm bunları aşarsa, gerçekten özgürlükçü yani çok gelişmiş bir devrim olabilir. İşte, buna dikkat edeceksiniz.

Devrimimiz, erkek egemenlikli bir devrim değil, kadın ve erkeğin ortak egemenliğine dikkat eden, bu konuda hassas olan bir devrimdir. Artık buna güç getirmeniz gerekiyor. Bu, kadına da erkeğe de birçok yükümlülükler verir. Bütün ilişkilerin yeniden düzenlenmesine oldukça ihtiyaç duyar. Formül ortaya konulmuştur, uygulamak size kalıyor.

Ben de bu konuda mümkün olduğu ölçüde ortak egemenlik arıyorum. Üzerinde bu kadar çaba harcadığımız kadın kişiliğiyle ulaşmak istediğimiz sonuç ortak egemenliktir. Kadını örgütlenmeye, ordulaşmaya, eğitime ortak ediyoruz. Kaldığımız her yer yarı yarıya kadınların olmalı diyoruz. Tabii ki bu, devrimimizin derin bir özelliğine hayatiyet kazandırmak işidir. Bunu anlamalısınız. Anlama önemlidir. Dolayısıyla, geleneksel verili ilişkilerle yaklaşmak demek, parti anlayışı ile çatışmak demektir. Erkek egemenlikli yüklenimler, kadına egemen, kadın düşkünlüğünü esas alan yaklaşımlar PKK gerçeğiyle çatışır. Buradan oldukça önemli sonuçlar çıkarmalı, yanılmamalı, yanıldığımızda çok tehlikeli durumlara düşebileceğinizi bilmelisiniz. Kadın ve erkekler olarak bundan böyle karşınızda veri ilişkiler bulamazsınız. Karşısında ben duruyorum. Devrimi bu konuda yeni ve eşitlik temelinde zengin kılmak, üzerinde hassasiyetle durduğum bir meseledir. İnanıyorum ve yapmaya çalışıyorum. Başka bir şeyle uğraştığım kanısında değilim.

Gerçekleştirilmesi gereken kadını ortaya çıkaracağız. Bu, sandığınızı ve beklentilerinizdeki kadın olmayacak. Bu konuda savaş var. Belli ki birçok konuda çatışacaksınız, ya da düzenin verili ilişkilerine yaslanacaksınız. Böyle kızlar ve erkekler çok fazla. Kadın ilişkilerini geliştirmede yeniden yapılanma çok önemlidir. Bu, ciddi bir devrimdir. Basite alırsanız, yanılırsınız. PKK’de bu yaklaşımları esas almazsanız hayal kırıklığına uğrarsınız ve kesin çatışırsınız. Bu bir sosyal yaşam meselesi de değil, bir ilke meselesi, siyasi savaşım meselesidir. İnanıyoruz ki, bu bir sosyal ilişki değil, egemenler lehine kurulmuş bir siyasal ilişkidir. Dolayısıyla, bu temelde siyasal savaşım vereceğiz. PKK gerçeği budur.

Erkeğin güçlü olması, egemen olması demek, PKK’de de böyle olacak demek değildir. Saflarımızda tek bir kadın da olsa, o, mutlak özgür ve eşit ilişkiler ortamında olduğuna emin olacaktır. Bu, PKK’de esas alınacaktır. Yalnızdır, güçsüzdür, istediğimizi uygulatabiliriz demek gerçekçi değildir. Aynı biçimde bir bayan da çıkıp, ‘bu avantajımı iyi kullanmalı, kendimi allayıp pullayarak satmalıyım’ derse, o da müthiş aldanıyordur. PKK’deki bu gelişmenin farkında mısınız? Farkında olan kim var? Bu temeldeki ilişki düzenlemesine karşı mısınız?

- **K.:** Başkanım, bugün PKK’de geliştirilen ilişki dünya açısından da bir örnektir. Bu konuda fazla yanılığlı bir yaklaşımdan ziyade, eski yaklaşımların izlerini görebiliyoruz.

Kadının zayıflığı fiziki zayıflıktan öte, bilinçteki zayıflıktır. Bu durum yeterince görülemediği için, ilişkilerde bu zayıflığın ortaya çıktığı görülüyor.

- **P.Ö.:** Dediğim biçimi anlıyor musun?

- **K.:** Evet Başkanım!

- **P.Ö.:** Bu konuda çok kafa yoran bir arkadaş olarak siz de bir şeyler görebiliyor musunuz?

- **S.:** Başkanım, konu gayet açıktır ve anlaşılıyor. Dersimizin başından beri örgütçü kişiliği yakalayamama sorunu gündemdedi. Aslında kadın olarak o örgütçü kişilik yakalanırsa, sorun kalmaz.

- **P.Ö.:** Savaşçı kişiliği!

- **S.:** Örgütçü kişilik, aynı zamanda savaşçı kişiliktir, siyasal kişiliktir.

- **P.Ö.:** Böyle bir kadın olmaya niyetiniz var mı?

- **S.:** Başkanım, çaba ve istek zaten o yöndedir.

- **P.Ö.:** Böyle kadın olmak bence öne alınmalı. Yapıyı nasıl görüyorsunuz, erkek mi egemen bu yapıya?

- **S.:** Başkanım, yani bakış açısı...

- **P.Ö.:** Erkek bu alanda basınç teşkil etmiyor, ama sanırım başka alanlarda ağır basınç teşkil eder.

- **S.:** Evet, Akademi ortamı biraz daha farklı. Parti Önderliği’nin bulunması...

- **P.Ö.:** Özgür bir ortam değil mi?

- **S.:** Evet!

- **P.Ö.:** Biraz memnun musunuz?

- **S.:** Evet! Göze batan olumsuz ilişkiler yok. Fakat anlayış...

- **P.Ö.:** Anlaşılıyor. Kendiliğinden olduğunu sanmayın, kendiliğinden değil.

- **S.:** Hayır, bu mücadelenin gelişimi ile ilgilidir, bizim politikamızla ilgilidir.

- **P.Ö.:** Yönetiş tarzıyla da ilgilidir.

- **S.:** Evet, yönetim tarzıyla ilgili. Şu çok açıktır: Kadın kendisi mücadelenin her sahasında güçlü kılmadıkça, bu egemen erkek an-

layışı kendisini mutlaka sırtıyor. Tabii bu, erkekte de öyledir. Yani erkek de demokratikleştiği ve özgürleştiği oranda bunu değerli kılabilir. Yani bu, aynı zamanda erkeğin de sorunudur, sadece kadın sorunu değildir.

- **P.Ö.:** Orası çok açık. Yani bir anlamda kadın bitirilmiş tir ve artık bitirilme sırası erkekte oluyor.

- **S.:** Karşılıklı çaba ve ortak örgüt yaratma, ortak savaş yaratma, ortak çaba; bunlar karşılıklı güven de veriyor.

- **P.Ö.:** Duygu sahtekarlığından arındırılması da çok önemlidir değil mi.

- **S.:** Bu kadar süreçten sonra...

- **P.Ö.:** Dediklerimi anlıyorsunuz sanıyorum. Belki siz şimdi daha iyi anlarsınız, fakat diğerleri anlıyor mu? Ben, yaşamımda bir şeyden hep uzak durmaya, hatta nefret etmeye çalıştım. Duygular romanını biriniz yazarsınız. Kürt ilişkilerinde duygular, nefret verici yanı ağır basan bir durum arz ediyor. Anne duygusu, çocuk duygusu, kadın duygusu, özcesi hemen hemen bütün duygusalıklar böyledir. Ben bunu hep tehlikeli buldum ve nefret yanı ağır basan bir biçimde yaklaştım. En hor gördüğüm ilişkilerden birisi de, erkeğin bu ilişki için ihanet temelinde bütün yiğitliğini ölüme yatırmasıdır. Bunu biraz duygusal olarak seziyorum. Hani, başını bağlamak diyorlar. Erkeği bağlamanın bir tuzak olduğu kanısındayım ve nitekim daha sonra bunun böyle olduğunu bilinçle gördük. Bu, asla olmaması gereken bir tatmin aracına dönüştürülüyor. Yani bir delikanlı veya bir kızın yaşadığı amansız zayıflıkları –ki, bunlar sömürgecilikle çok sıkı bağlantılıdır– gidermek için, böyle bir yol tutturuluyor. Türk filmleri bu konuda meşhurdur, muradına erme hikayeleriyle sonuçlanır ve egemen ilişki tarzı da budur.

- **S.:** Yaşamı yaratıcı kılmıyor.

- **P.Ö.:** Kesinlikle öldürüyor. Benim yaptıklarımı biraz anlayın. Yaşamı yaratıcı kılmıyor, dediniz. Gerçekten de daha yirmisinde bu ilişkiler içine çekildi mi kişide her şey ölgün hale geliyor. Aşk öldürüyor, sevgiyi öldürüyor, özgürlüğü öldürüyor. Ve artık o bir köle haline geliyor. Muradına erenin ilişkisine bakın, yirmi yirmi beşinde ölmüştür. Kürdistan’da bunun bir yığın yan ürünü var. Ben isterdim ki, bu konuda bir kişi büyük bir roman yazsın. Bu ilişkilerin sonuçları

çok öldürücüdür. Bir defa, egemen olma tutkusunu kendine göre halletmiş aşırı bir sömürgeci diktatörlük uygulanıyor. Düzen erkeğe ne yapıyorsa, o da kadına onu yapıyor. Ve, “kendimi hallettim” diyor. Siz ise buna müsaade etmekle en büyük kötülüğü kabul etmiş oluyorsunuz. Bir delikanlı veya kız, daha on beşinden itibaren bütün düşünce ve duygu dünyasında tapulanmayı ister. Benim yöntemim ise, bunun tam tersini uygulamaktır. Biz başlardaki bağı paramparça ediyoruz. Belki bu işe şaşırıyor ve hatta kendinizi yaşlı hissedip evde kalma duygusuna bile kapılıyor olabilirsiniz. Fakat herhalde daha çok erkekler evde kalacak! Bu şununla ilgilidir: İnsanımızın düşürülmüşlüğüne set çekmek istiyoruz. Kürt erkeğini kendine getirme biçimindeki bir savaşla bu ilişki sahasındaki bütün yanlışları, sahtekarlığı ve hayalleri kırıyoruz. Bizde duygular, hayaller ve bütün o sevgiler aslında bu ilişkiye gömülmüştür. Sevgi bile denilemeyecek ufak bir tutku duyar ve o tutkusu da kaba bir cinsel ilişkiyle tatmin bulup ölür. Ondan sonra bence hayat durmuştur.

İyi bir incelemeci arkadaş burayı biraz görebilmeli ve ölen şeyin nasıl öldüğünü, daha on beşine basmış birisinin tutkusunun sevgiye dönüşmeden, bilince kavuşmadan baş bağlama temelinde nasıl öldüğünü gösterebilmelidir.

Kürt ailesinde büyük saygı-sevgi ortamı var mıdır? Yok! Kadın çok bayat bir maldır, erkek tekdüze bir adamdır. Bu ilişkiden korkmamanıza, rahat kabul etmenize şaşıyorum.

Bakın, ben de kendi dünyamı kurmaya çalışırken gerçekten büyük bir mücadele içindeyim. Bu ilişkilere yönelebilirdim, nitekim yönelmişim de; fakat benim için en zor geçen bir savaştı bu. Çözümlemelerde biraz yansıtım. Halen sonuç çıkaramıyorsunuz. Benim en zorlu, yorucu ve hatta tehlikeli bulduğum savaş, bu savaştır. Siz, bu savaşın farkında değilsiniz. Bu savaşın metodları, bu savaşın kendine has taktikleri, bu savaşın istediği kişilik çok önemlidir. Karşıdaki öge sana binyıllık tutsak ilişkisini dayatır, kendini Kürt erkeğinin köleliğe açık ilişkilerine göre ayarlarsa, bu büyük bir tuzaktır ve bu tuzağa düşmemek her babayiğidin harcı değildir. İlişki ya çok kötü bir boyun eğme ile sonuçlanır, ya da çatışmaya dönüşür ve kısa sürede katletmeye kadar varır. Biz böyle ele almadık. Oysa bizim en iyi militan arkadaşlarımız bile, çok kısa bir zaman süresinde en ağır

cezalandırmakla sonuçlandırmak istiyorlardı. Biz savaşı hallettik. Bu işleri öyle basit ele almıyoruz, ilişkilere oldu bitti gözüyle bakmıyoruz. İlişkileri siyasi temelde ele alıyoruz.

Ulaştığım sonuç şudur: Her ne kadar sosyal, ailesel, duygusal ilişki denilse de, en tehlikelisi düzenin yasal ilişkisidir. Bu, ilerde daha iyi anlaşılacaktır. Ben meseleyi halen siyasi temelde halletmek istiyorum, duygusal veya sosyal temelde değil. Çünkü eğer karşımda kocaman bir dünya, kocaman bir kadın-erkek ilişki düzeni varsa ve bu bizi bitirmişse, bizi en aşağılık sömürgeciliğe, en aşağılık bir tatmine ve çirkinliğe alet etmişse, bununla savaşmamam, hele bir de önderlik yolunda yürüyorsam yapabileceğim en büyük kötülüktür. Bu konudaki savaşımı sistemli, gelişkin, güçlü kılmak ve yenilmek için size ip uçları veriyorum. Ucuz yaşamı terk edin. Öyle sanıyorum ki, sizin bir tutkular dünyanız var ve zaman zaman kendini dışa vuruyor, ama çoğu da belli ki gizlidir. Bir edebiyatçı arkadaşımız bu militanlarımızın gizli duygular dünyasını açığa vursa, çok iyi eder. Hatta bence, çoğu kendini sakındırıyor. Ne dersin, var mı böyle bir durum?

- C.: Evet, sanırım yaygın olarak var!

- P.Ö.: Güçlü mü? Ben, belki derecesini tahmin etmemiş olabilirim.

- C: Evet, güçlü.

- P.Ö.: Güçlü ha! Nasıl?

- S.: Başkanım, şimdi şu durum var; mücadeleyle birleşmeyen, mücadele tutkusuyla birleşmeyen ayrı tutkular vardır.

- P.Ö.: Var ha!

- S.: Bu her ne kadar teorik olarak kadın-erkek eşitliği, sevgi vb biçimlerde dile getiriliyorsa da, genelleştirmiyorum, ama herkeste vardır. Çünkü bizim mücadele düzeyimiz de, parti çizgisini yakalama düzeyimiz de açıktır.

- P.Ö.: Bu potansiyel tehlike de “nasıl yapmalıyız?” sorusunu zaman zaman ağırlaştırıyor. Yani nasıl yapmamız gerektiğine pratik cevabımızı engelleyen bir durumdur ve bence böyle bir durum da protesto edilmelidir. Fakat tersine, sanıyorum benim arkadaşlarım beni çok protesto ediyorlar ve bu konuda boykotçuluk var diyorum.

- S.: Yani, ortada çözümlenmiş bir sorun vardır. Parti Önderliği sürekli gündeme getiriyor. Dünyanın belki hiçbir yerinde bu konuda

ayrıntlarına kadar çözümlene yapılmamıştır.

- **P.Ö.:** Ama, onların düzenini tıkadığım için beni boykot ediyorlar. Bence, önderliği yalnızlaştırmanın en önemli nedenlerinden biri de bu sahadaki ilişkidir. Yanılıyor muyum acaba? Başka arkadaşlara soralım. Bu ilişkilere kafa yoran kim var?

- **Z.:** Başkanım, bir olaydan bahsedeceğim. Buradan iki arkadaş... alanına görevli olarak gönderilmişler. Fakat, gider gitmez yaptıkları ilk iş, evlenip, kaçmak olmuş.

- **P.Ö.:** Var, o örnekler var, öyle çok sayıda kaçma örneği var.

- **Z.:** Bu mesele hikayeleştirilebilir.

- **P.Ö.:** Gayet tabii, güçlü edebi kalemler olsaydı çok veri çıkarabilirdi.

- **S.:** Genel anlamda bizde, yönetilenin yönetene karşı toplumsal yapıdan gelen bir tepkisi, yönetenin ise yöntemdeki beceriksizliği vardır. Parti Önderliği'nin yönetim gücü, her yönüyle çözüm ve eskiye karşı en yüksek düzeyde bir savaşım tarzıdır. Bu duygulara karşı da bir savaşım geliştiği için, eski kişiliği parçalama ve dağıtma vardır. Bu nedenle, kişinin kendisine samimi bir biçimde yönelmediği noktada bir tepki ve protestonun gelişmesi doğal oluyor. Bu ilişkiler bazında böyle ele alınabilir.

- **P.Ö.:** Protestoculuk kuvvetli bir eğilimdir. Bu konuda ne yapalım?

- **S.:** Bizim bu konuda yapacağımız şeyler var, Başkanım. Arkadaşların belirttiği nokta gerçekten önemlidir. Kadın-erkek ilişkisinde erkek egemen anlayışı proleter olmayan anlayıştır. Kadın kendisini yöneten durumuna getirmedeği sürece, yöneten erkek anlayışının etkisindedir. Bu devrimci ilişkide de böyledir. Biz hem erkek ve hem de kadınlar olarak savaşı, mücadeleyi ve yaşamı yönetme gücünü gösterebilmeliyiz.

- **P.Ö.:** Yalnız, o işin siyasi veya resmi kısmı. Ama bunun altında bir de inkar edemeyeceğimiz sosyal, duygusal, kültürel bir dünya var.

- **S.:** Bu anlayış içinde...

- **P.Ö.:** Sorunun yalnız resmiyetle halletmek çok zor, ama o dünya da düzenden verili haliyle felakete düşürücü bir işlevi yerine getiriyor. Dikkat ederseniz, biz şimdi siyasi olmayan güdülerini bastırmaya çalışıyoruz. Zaten düzen bu konuda bana çok yüklendi, biliyorsunuz.

Halen çok yükleniyor. Aslında bunlar romanlaştırılacak hususlardı. 12 Eylül'ün yönelmesi az bir yönelme değildir. Bir özel savaşın ve ailelerin de yüklenmesi vardır. Bir Mardin'de daha on beş yaşına basmadan yapılan evlilikler furya halinde yaşanıyor. Yalnız Mardin de değil, bütün Kürdistan'da sırf devrimin ilişki kapsamı içine alınmasını engellemek için, "biz bunun başını bağlarsak, yirmisine gelmeden üç-beş çocuğu da olursa, bu iş bitti" hesabını yaptılar. Bu, kendi için de bir anlamda doğrudur. Çünkü gerillanın ve savaşın seviyesini müthiş düşürüyor. Bunu 12 Eylül tahrik etti, çok etkili bir biçimde uyguladı ve bu aile kurumuna çok umut bağladı. Burada ortaya çıkan ailenin en gerici tarzda kullanılması, zorla ayakta tutulmaya çalışılmasıdır

- S.: Başkanım, ben bir örnek vermek istiyorum. Bu sahayı örnek veriyoruz. Bu sahada Parti Önderliği'nin oluşu yanlış anlayışları çözümlüyor, engelliyor, süre içinde gerçekten olumlu rotaya sokuyor. Fakat diğer alanlarda yönetmede ve bu ilişkilere yaklaşımda da eksiklikler ve hatalar var; saflara gelen hastalıklı yapılar orada yaşam bulabiliyor. Gelen arkadaşlar o alanları anlatıyorlar, çok bastırmacı bir şekilde...

- P.Ö.: Evet, çok kaba.

- S.: Yani, saçını-başını kapatma...

- P.Ö.: Evet, çok bastırmacı. Fakat, fırsat buldu mu en alçakça davranışa da girebiliyor.

- S.: Bu anlayış oraya da götürür.

- P.Ö.: Kesin oraya götürüyor. Botan pratiğinde biz bunu çok açık bir şekilde gördük. Görünüşte son derece ağadır, fakat fırsat buldu mu en aşâğılık isteği de dayatıyor.

- S.: Bizim bu alandaki yaklaşım ve ilişki tarzını temel almamız ve bunu taşırmamız gerekir.

- P.Ö.: Bu, savaşla mümkündür. Birçok kadını dağa yolladık. Öğreniyoruz ki, bazı cezalandırmalar olmuş. Bir örnek daha; sefil bir köylü, en son gelen bilgilere göre otoritesini kullanarak on beş yaşındaki bir kızı tehditle kaçırmış. Sanıyorum, biraz para da alıyor, sözümona aileyi de biraz zenginleştiriyor ve örgüt hesap isteyince kaçıyor. "Üzerime varırsanız yanımda tabanca bomba var, düşmana da gidebilirim" diye bir de tehdit ediyor. Ayrıca adam evli. Eğer

önünü almazsak, tek bir kız sağlıklı gelişmeyi yaşayamaz. Adam yetkili, kadın zaten güçsüz, bilinçsiz. Örgüt gücüne dayanarak en aşağılık durumlara düşebiliyorlar, ondan sonra da başa bela.

Demek istediğim şu; eğer bu iş kendi önderliğini bulmazsa, gerçekten çok trajik ve olumsuz durumlar ortaya çıkabilir. Çok kaba bir feodal ilişki mantığını uygulamak ne kadar sakıncalıysa, bunun tersyüz edilmiş biçimi olan bir mal gibi kullanma mantığı da o denli tehlikelidir. Kadın zaten geleneksel boyun eğmecidir. Kendini özgürlük temelinden yoksun olarak, pazarlamaya çalışıyor. Erkek ise, kendi egemenliğini böyle kabul ettirmek istiyor. Görüldüğü gibi, bizim bütün özgürlük çabamızı boşa çıkarmak için uğraşıyorlar. Oysa biz, gerçekten yeni bir dünya kurmak istiyoruz. Toplumsal özgürlük, kesinlikle bu sahadaki özgürlükle bağlantılıdır. Sömürgecilikle savaşım, ulusal özgürlük bizde etle tırnak gibi bu alanın özgürleştirilmesine bağlıdır. Bu nedenle diyorum ki, ilişki çok siyasadır, ilişki çok hayatidir ve çok çaba ister. Bir düşman karşısında günlük olarak savaş ne denli dikkatli yürütüyorsan, bu ilişki sahasında da öyle dikkat, ciddiyet, ilişkileri bazen kesme, bazen kurma, buna göre bir sosyal yaşamı, kültürel yaşamı zenginleştirme, eski yaşamı aştıracak bir yaşam biçimine dönüştürme gereklidir. Savaşın bizdeki gelişim seyri biraz böyledir. Demek istediğim, arkadaşlar dikkatli olsunlar; militansanız kendinize hakim olun, yaratıcı olun.

Ben, biraz sevgi dünyasından bahsetmek istedim; sanırım anlıyorsunuz. Bunlar siyasetle bağlantılıdır. Yetkiye dayanarak kimsenin özgül gelişimiyle oynamayın. Biliyorsunuz, ağalar paraya dayanarak kız alırlar. Altmış yaşındaki adam on iki yaşındaki kızı alır. Burjuva düzenini de biliyorsunuz, yetkisine dayanarak kadın alıp satar. Burada kadının da gözü yetkiye ve paraya döndürülmüştür. O, artık bir reklam aracıdır. Bunu, PKK'ye yansıtmak tehlikeli. Çünkü, PKK'de ele alış tarzı eşit ve özgür temeldedir. Ağa ve bürokrat tarzı, feodal veya burjuva tarzı PKK'de yaşam bulamaz.

Bugün Türkiye'de büyük bir ikiyüzlülükle korkunç bir fahişeleşme durumu yaşanıyor. Cinsellik çok kaba ve düzeni kurtarmaya yönelik bir ilişki biçiminde sergileniyor. Müthiş! Günlük olarak basın, televizyon ve hatta edebiyat bununla toplumu uyuşturmaya çalışıyor.

Müthiş bir düşürme aracı olarak kullanıyor ve sanıyorum, en çok bu araçla toplumun bakış açısını çarpıtıyorlar ve yaşam tutkularını en olumsuzu bağlıyorlar. Ortada hatırı sayılır bir yaşam yok, fahişleşme vardır, çok kaba bir cinsel tatmin vardır ve bunun da çözüm demek olmadığı ortadadır.

Biz halen bu işin çözümlemesi ve hiç olmazsa siyasi temelde tedbirini almakla uğraşıyoruz. Kurtuluş kolay değildir, öncülük ister. Meselenin erkek ve kadın öncülerini ister. İşte, bu öncülüğün yaratılmasıyla uğraşıyoruz.

PKK'de aşkı geliştirme biraz zor oluyor, geliştirdikçe neye yol açtığını biliyorsunuz. Ayıp değil, bazı delikanlı arkadaşlar denemelerini gizlemesinler. Benim gibi yiğide yakışır mı, nasıl böyle olur, diye kesinlikle feodal tutumlara girmesinler.

- S.: Başkanım, o ilişkilerin sağlam temellerde geliştirilme yolları da vardır. Ancak ona ulaşmak zor oluyor, çaba istiyor.

- P.Ö.: Bazı arkadaşlarımızda görüyoruz da, feodal gururları yıkılınca namus elden gitti diyor ve çok harap duruma düşüyorlar. Bu konuda PKK önderliği güçlüdür. "Aşkım gitti, kızım gitti, nişanım gitti" diye tepinmemelisiniz. Hatta karınız varsa, "karım gitti" diye kıyamet koparmayın. Ben, çok demode buluyorum. Gitsin daha iyi nereye giderse gitsin. Beni bu konuda bazıları eleştiriyordu, hatta anam bile beni eleştiriyordu. Ciddiye almıyorum.

- M.S.: Başkanım, bazı ilişkiler koparken bundan daha kötü ilişkiler ortaya çıkabiliyor, bu iyi bir şey değildir.

- P.Ö.: Ama, sen güvenmiyor musun? Bu kötüsü giderse, biz daha kötüsüne mi geçeriz, diyorsun? Görüyorsunuz, şüphesi var. Olabilir, senin düşüncelerindir, sen de var olanı korumaya çalış!

- Z.: Arkadaşta hala o eski zaman yaklaşımları var.

- P.Ö.: Açık! İyi tespit etmişsin.

- S.: Başkanım, yıkılan ilişkiler eskiyi yaşatan, olumsuzu yaşatan, yarının önüne set çeken ilişkilerse...

- P.Ö.: Kurtuluştur o zaten.

- S.: Bu geliştircidir.

- P.Ö.: Bir kurtuluştur.

- S.: Kaldı ki, PKK'de olumlu ilişkiler geliyor.

- P.Ö.: Ben yıkılma işinin çok olumlu olduğunu söyleyeyim, evet

yapma işine gelince! Herhalde arkadaşın muhafazakar yönü var. Olsun! Çok kötüsünü doğuracaksa, muhafazakar olayım daha iyi, diyorsun değil mi? O anlamlı, anlıyorum.

- M.S.: Diyorum ki, ev yıkılıp yerine ahır yapılırsa daha kötüsü olur.

- P.Ö.: Gayet tabii! Hatta, çingene cadırı değil mi? Doğru, anlıyorum seni. Fakat ben de şunu söylüyorum: Çingene çadırını geliştirmeyelim, ahır ilişkilerini geliştirmeyelim. Bunlar çok önemli. Değişik bir giriş daha yapayım: Bugün Kürdistan'da bir film çevriliyor, gazetelere yansıdığı kadarıyla bizim için. Neydi adı onun? Xece û Siyamend, tamam! Onun hikayesini okuyan var mı? Kısaca özetler misiniz?

- M.S.: Kürt feodal dönemine ilişkin bir hikaye. Xece, yedi kardeşi olan bir bayandır. Siyamend'e aşık olur.

- P.Ö.: Nasıl yorumlamalıyız bunu? Böyle bir olay olmuş mudur, yoksa, bir efsane, bir düzenleme, bir kurgu mudur?

- N.: Kurgu da olsa, bir milletin yaşamından kesitler verilir.

- S.: Başkanım, tutku, ama kör bir tutku. Kürtlerdeki o bağlılık, kadının özverisi, ama çok basitleştirilmiş.

- P.Ö.: Geyik niye devrede, onu anlamak lazım. Geyik neyi temsil ediyor?

- S.: Geyik özgürlüğü temsil etmiş biraz. Dağda özgür bir yaşamı.

- P.Ö.: O, özgürlük diyor. Sen ne dersin?

- M.S...: Xece, geyiği Siyamend'e benzetiyor. Alageyik çok kısa, cılız bir şey ama.

- P.Ö.: Kısaca olsun.

- M.S.: İkisi arasında uzun diyaloglar var. Orada, feodal dönemde erkekle kadın bağlılığını uzun anlatıyor. Diğeri de erkeğin kadına bağlılığı. Geyik bana böyle benziyor, senin için kendimi de vururum, demek istiyor, herhalde.

- P.Ö.: Geyik Siyamend'e benziyor; "gerekirse kendimi feda ederim" diyor, öyle mi?

- Z.: Bence, bu dönem Kürtlerin güç ve yetki peşinde koşmalar, güç ve yetkiyi yakalayamamaları işleniyor.

- P.Ö.: Siyamend, Xece'nin kardeşlerinden korkuyor değil mi? Kardeşleri karşı buna.

- M.S.: Evet, Başkanım.

- P.Ö.: Bu, o zaman ilkel komünal düzenden feodal döneme geçişi işliyor, ve Siyamend, feodal ilişkiler sahasına alınan Xece'ye ulaşmaya çalışıyor. Fakat, o hikayede dile geliyor. Eğer geyik kendisiyle, diğer yedisi güçlü başı çekiyor. Geyiği tutarsa neyi başarmış oluyor.' Geyik onu vurursa, o neyi başarmış oluyor?

- X.: Yedi kardeşe meydan okuyor.

- P.Ö.: Meydan mı okuyor? Feodal topluma meydan mı okumuş oluyor?

- M.S.: Öyle olsaydı öldürmesine gerek yoktu, zaten hükmediyor.

- P.Ö.: Geyik onu öldürürken, bir kardeş olarak mı öldürüyor?

M.S.: Değil! O geyiklerin içinde en ufağı Siyamend'e benziyor ve onlara hükmediyor. Xece bunu anlatınca, bu gidip geyiği öldürüyor ve...

- P.Ö.: O zaman, Siyamend'in peşinde koştuğu şudur: Feodal topluma egemen olmak istiyor. Fakat o kadar cılız ki, aslında yönetemeyecek durumdadır, zavallıdır. Xece, onun yönetecek durumda olmadığını görüyor; feodal toplumda tehlikeler karşısında hakim olamayacak. Siyamend de bunu kaldıramaz ve intihar eder. Kendinden intikam almak gibi, kendi hiçliğini, güçsüzlüğünü böyle bir intiharla gerçekleştirmiş oluyor. Xece ise, özgür bir ilişkinin kurulamayacağını, başaramayacağını intiharla ispatlamış oluyor.

Bunu, şunun için söylemek istedim: Bu konulara da gerçekçi yaklaşmak gerekir. Bu bir hikaye veya efsanedir, fakat yeni ilişki tarzını geliştirirken bunu hayatlarıyla ödemişlerdir. Sömürgeciliğin bu kadar egemen olduğu, bir yığın köhnemiş egemen ilişkilerin yaşandığı bir sahada savaş vermeden, mevcut kölelik düzenlerini kırmadan bu hikayede olduğu gibi intihar etme fırsatını bile bulamazsınız. Böyle bir aşkın bile adını geliştiremezsiniz, daha rezilcesi ortaya çıkar. Bu toplumsal gerçekliğimizi şu anda görebilmek önemlidir. O zaman Kürt toplumunun ulusal özellikleri vardı, yabancı egemenlik bu kadar güçlü olmadığı için özgürlük vardır. Şimdi yabancı egemenlikten iç toplumsal köleliğe kadar köleliğin her çeşidi gırtlığa kaddır. Dolayısıyla sizin aşk-sevgi dediğiniz olayın düşmanı esas aldığı açık. Moralinizi bozun demiyorum, ama bu da bir gerçek. Ucuz aşka geldik deyip, beni oyalamamalısınız.

Ben, bu işleri az çok bilirim. Ben de hepinizden daha fazla delikanlıydım. Çözümlemelerde size anlattım. Katı ve kapalı bir tip değilim. Daha çocukluktan itibaren kızlarla her düzeyde hareket etmenin gereğine inanıyordum. Oyun tutkularından tutun mücadele tutkularına kadar hepsine kızları ortak etmeyi esas alıyordum. Fakat demin söylediklerim de bir gerçektir. Şu anda yaşadıklarımızda intiharlık ilişkilerine gerek var mı? Rezil ilişkilere gerek var mı? Yıllarca savaşla, büyük bir mücadeleyle kazanılması gereken bir ilişkiyi, hırsızlıkla, örgütü çalmakla kurmaya imkan var mı? Kadın başkası için mal oldukça orada sevgi ve aşk yoktur. Bırakalım aşkı, insanın öfke duymayacağı bir ilişkiyle yaşamak istiyorsanız bile, gerçekten yapılması gereken çok şey olduğunu bileceksiniz.

Partiye bir ilkeyi uygulattırırken, her zaman aradığımız özgürleşen tiplerdir. Özgürleşen tipler ortaya çıkmadan, hangi özgürleşen ilişkilerden bahsedelim? En yaman olanlarımızın yaşadığı durumlara bakarsak, kendi başına örgütü bitirmeye yetiyor; Kürdistan'ın en büyük özgürlük örgütüne en büyük darbeyi vurmaya yetiyor. Bunun açık örnekleri var. Dikkatle değerlendirmeye değer.

Dikkat edin ben, bu konuda yasaklamalar koymuyorum. Bazı arkadaşlarımız tipik bir din yaklaşımı içinde olabilirler ki, bana göre bu da ilginç bir yaklaşımdır. Bazıları ağa yaklaşımı içindedir. Bunlar benim yaklaşımlarım değil. Bazıları çok adi bir yaklaşım içindedir, düzenden verili ilişkilere dayanıyorlar. Bunlar da benim biçimim değil. Ben, parti ortamını ardına kadar özgür bir tartışmaya açık tutmaya büyük önem gösteriyorum. Bu, sabote edilmemeli. Unutmayın, özellikle kızlar unutmasın ki, erkek egemenlikli alanlarda eşit yaşamak o kadar kolay bir mesele değildir. Bu PKK içinde de olsa, egemenlik, bastırma, mal etme, düşürme ilişkilerine yol açabilir. Ve sonuçta aşkı feci kaybedebilirsiniz. Bunu önlemek için işleri idare etmeye çalışıyoruz.

Öyle anlaşılıyor ki, kadromuzun sağlam eğitimi kadın ve erkek bazında gerçekten PKK'ye komuta edebilecek düzeyde olmalıdır. Böyle güçlü kadın-erkek ortak önderliği geliştirilmelidir, diyorum. Aslında benim çabalarımın önemli bir yönünü bu oluşturur. Protestocu olmaya, boykotçuluğa gerek yok. Görüyorsunuz bir efsanedir, hem de kendine has koşullarda gerçekleşmesi gereken bir aşk hika-

yesidir, ama feci bir sonuçla karşılaşılıyor. Özgürlük savaşı anlamında güçlü olmaktan bahsediyorum. Bu da örgütlü, siyasi, hatta askeri olmaktan geçer. Müthiş bir çözümdür ve ispatlıdır.

Sevmek, bilinç işidir. Bilincin bir anlam ifade etmesi için örgütlenmeye dayanması gerekir. Bunları kesin olarak dikkate alın. Bilinci olmayan, bilinciyle orantılı örgüt geliştiremeyen adamın sevmesi çok zordur. Ancak çok köle bir ilişkiyi yaşayabilir ki, o da bizim için düşünülemez. Elbette bunları parti ortamı açısından söylüyorum. Bunlar edebi olmaktan ziyade, bilimsel tespitlerdir. Yaratıcı olalım, savaşı geliştirelim, birbirimizi iyi tanıyalım, tarih çözümlensin toplum çözümlensin! Bunu böyle dürüst ve açık bir alınla yapalım. O zaman onurlu ve kimsenin fazla itiraz etmeyeceği meşru, ahlaki ilişki, sosyal düzen bizde kurulabilir. Tecrübelerime dayanarak, bu doğrudur diyorum. Yapmamız gereken bu temelde saygılı yaklaşmayı bilmek, erkek egemenliğine fazla bel bağlamamak, kadının da kendini bir meta gibi sunmak düşkünlüğünü göstermemesidir. Düşmüş erkeği özgür kadın yüceltmeli, düşmüş kadını da özgür ve eşitliğe yatkın erkek yüceltip, onun kurtuluşuna yardımcı olmalıdır. Bu, karşılıklı bir görevdir. Kesinlikle taraflar kendilerini bu görevden alıkoymasınlar. Ne kadın kendi avantajlarını karşı tarafı olumsuz temelde etkilemede kullansın, ne de erkek kendi egemenlik düzeyini kadına çabuk kabul ettirsin. Tutkuları doğru bulmuyorum. Doğrusu vardır ve savaşla kazanılır. Bu konuda cesur olun. İkiyüzlü olmayalım, örgüt gücünü ve örgüte duyulan bağlılığı kötüye kullanmayalım. Kesinlikle bunu unutmayın. Uyarıyorum; saflarımıza gelen kadın PKK’de bir ilişki geliştirmek için çok önemli bir adım atmıştır, çok önemli bir giriş yapmıştır. Bu temelde yaklaşım göstermelisiniz. Cesaretiniz varsa adım atın. Bayan ve erkek arkadaşlar ortaklaşa örgüt yönetme, savaş yönetme ve hatta yaşama kararlılığına ve bunun gücüne ulaşabilirler. Ama bu, büyük bir bilinçli kişilik, saygı ve beceri ister. Bu belki bir idealdir, ama idealler olmadan gerçekleşme de ancak belli düzeylerde sağlanır.

Anlatımları daha da örneklendirebiliriz. İlerleme kaydetmeniz, ancak üzerinde durarak, yoğunlaşarak ve özgürlüğü esas alarak mümkündür. Kendiniz ve parti için hayal kırıklığı yaratmayın. PKK’nin şansına yaraşır bir biçimde hareket etmeye ve başarmaya özen gös-

terin. Bu toplantımızı böyle sonuçlandırıyoruz. Meselelere çok yönlü dokunduk. Başta da sorduğum soru: Nasıl Yapmalı? Aslında topluluğumuza güveniyorum. Devrime oldukça açık hale getirilmişsiniz-fakat görevler de çok ağır. Çok kısa bir sürede çeşitli görev alanlarına dağılacaksınız ve buralarda bin bir ilişkiye geçeceksiniz. Bu ilişkiler çelikten olabilir, çürük olabilir, yapılır-yıkılır ilişkiler olabilir. Hiç kolay değildir. Ben buna biraz çözüm gücü olmaya çalışıyorum.

Gerilla ilişkisi ve serhildan ilişkisi şimdi başlı başına büyük kategorilerdir. Milyonlar yönetiminiz altında savaşıyor. PKK'nin örgüt ilişkisi, partinin kadro ilişkisi son tahlilde her şeyi belirleyen ilişkidir. Ama, tanınmaz hale getiriliyor. Bunlar yalnız benim meselelerim değil, sizin de kafa patlatmanız ve çözümünü başarmanız gereken sorunlarımızdır. Olgun olalım. Ben yine görevlerimi yaparım, ama sizin de mutlaka yapmanız gereken görevler vardır. Savsaklamayalım, oldukça çok yönlü olalım. Yanılgıları ve yetmezlikleri gerçekten bırakalım. Başka türlü işleri ben de götüremem. Yalnız benim omuzumda zafere gidilemez; mutlaka rolüm olmalı-olacak, ama sizlerin de mutlaka rolünüzü oynamanızla bu iş başarılacak. Her geçen gün bunun artan bilinci ve sorumluluğuyla partinin geliştiğine inanıyorum. Kadrolaşmamızın da geliştiğine inanıyorum, fakat halen istenilen düzeyde olmadığını da söylemeliyim. Önümüzdeki dönemde çok kapsamlı görevler var. Yalnız halkımız değil, Türkiye halkı da önemli bir devrimsel sürecin hızlanmasıyla karşı karşıyadır. Bunu karşılayacak kadro şart. Buradaki zemin işte bunun için çok önemli bir fırsat. Bunu büyük sorumlulukla değerlendirelim. Birbirimizi güçten düşürecek ilişkilere veya yetersiz bir formasyona izin vermeyelim. Zaman çok önemli. Başımıza her an bir bela gelebilir ve devrimimiz için en kötü talihsizlikler bunlar olabilir. Bunları önlemenin yolu, hepinizin önderlik sanatını az çok konuşturmanızdır. Bu açıdan da tutarlı olmak, yetkin olmak, partiye çok gerekli olana ulaşmak, hiç etkilenmemek gerekir. Beklenen, başarıdan başka hiçbir yaklaşıma fırsat tanımayan bir çalışmadır. Sanıyorum ki, her geçen gün bunun daha fazla bilinciyle hareket ediyorsunuz. Bu olgunluğu, bu sorumluluğu göstermelisiniz. Geçmişe ve güncele ilişkin hiçbir bahane böylesine bir sorumluluğu ölümüne üstlenmekten sizi alıkoymamalı. Biz başarmak zorundayız. Başarıyı varlığınız kadar

egemen kılmak için her şeyi ortaya koymak ve böylece yaşamı kazanmak durumundasınız.

Böyle yürünür. Kesinlikle bu, hareketimizi ve bizi yücelten yürüyüştür. Sizi çözüme götürür. Sizi, “nasıla” adım adım yaklaştıran bir yaklaşımdır. Ben bunun içini açmaya çalıştım. Bunu tıkayan ve geriye çeken şeyleri biraz açığa vurmaya çalıştım. Belki yetersizdir, her geçen gün daha da değinmeye çalışıyorum. Bu temelde anlamalısınız. Gelişmeler ilerlemenizin önünde durulamaz bir akım olduğunu gösteriyor. O halde, bu mevcut tıkanıklık ve yetersizlikler artık aşılmalıdır derken haklı beklentimiz budur ve başarılacak olan da budur.

Bu değerlendirme, Ekim 1991 Çözümlemelerin'den alınmıştır.

Parti, özgürlük ilişkisine çağırıyor!

Gördüğünüz gibi, dikenli dalları kesiyoruz, bir anlamda buduyoruz. Temizlenecek başka bir yan varsa ona da müdahale edip tedavi ediyoruz. Yeniden kök bağlamasının tedbirini alıyoruz. İlişki bu temel üzerinde yaratılıyor. Bunu görmek zor olmasa gerek.

Ben de eskiden biraz sizin gibi düşünüyordum, fakat aşım. Gözünüzü büyük özgürlük tutkularına dakin. Bunun hem soyutta, hem de büyük bir özgürlük savaşımında dile getirilişi önemli. Benim şu anda kadına değer verdiğimi biliyorsunuz. Biz, özgürlük hareketine büyük bir çıkış yaptırıyoruz. Görüyorsunuz, çok çeşitli insan mücadelemize omuz veriyor. Fakat ben bunu da yeterli görmüyorum ve daha da çıkış yapmalılar diyorum. Bakalım en iyisi, en düzgünü, en güzeli kim? Beğeni gücünü geliştirmek için, bu gerekiyor. Büyük eylem, büyük örgütleniş, büyük savaşım güzelliğini burada yaklaştırmaya çalışmalısınız. Eğer kalbinizi böyle daracak, beyninizi örümcek gibi bir duyguya bağlarsanız, ben size üzülürüm. Bu sizin, özgürlük savaşımının kadını ve erkeğini anlamadığınız anlamına gelir. Bu iş artık mektupla olur mu? Ben, sevme demiyorum. İlişkiler olsun. Şimdi sen mektup yaz ver, ben götüreyim!

- X.: Hayır! Şimdi...

- P.Ö.: Hiç ayıp değil, kesinlikle ayıp değil. Küçüklük olarak da görmüyorum.

- X.: Arkadaşlar nasıl anlamış bilmiyorum. Anlatmam, sorun olarak gördüğüm için değildi. Önderlik bu konulara izah getirdiği içindi. Bir anlamda rahatsızlık duydum.

- **P.Ö.:** Ben de senin açından sorun olduğunu sanmadığım için, sana sorma gereğini duymadım.

- **N.:** Biz de sormadık Başkanım.

- **P.Ö.:** Ben sizi duyarım, ama sorma gereğini duymam. Bu düzeyin geri olduğunu, PKK'nin çok ileri düzeyde seyrettiğini ve buna ulaşmanız gerektiğini söylerim. Eskiden ne yapmışsınız, ne yaşamışsınız bizi ilgilendirmez. Sadece şuna önem veririm; bazı temellerin yakalanması, doğru birtakım ölçülere oturtulması gerekir. Burada bilinen diyaloglar yapıldı. Bunun dışında ben yadırgamadım, ama bence siz olsaydınız, büyük bir mahkumiyetle sonuçlandırınız. Bu konuda hassas olmalıyım. Sizleri bu konuda tıkanıklıklar içinde tutmamak gerekiyor. Fakat, birbirlerine taparcasına veya 'ben sensiz, sen şunsuz edemezsin' tarzında olmaz. Hayır, bunlar çok geri kavramlardır.

- **N.:** Başkanım, düşürücü yanlan var. Bu tür ilişkiler kişiyi kesinlikle örgüt yaşamından koparıyor. Yani, üç beş saat buradaki yoldaşlar topluluğuna bir şeyler anlatacağına, arkadaşlara kavratmaya çalışacağına, bir köşeye çekilip saatlerce böyle basit bir şeyi düşünebiliyor.

- **P.Ö.:** Gayet tabii! Size şunu söylüyorum: PKK'de yaşanan olayın mücadele açısından değeri vardır. Biz bu savaşı çok önceleri verdik. Bu konuda PKK'deki anlayış şimdi gerçekten özgürlük savaşımına dönüşmüştür. Genelde savaşıma açık olma veya kadının özgürlük savaşımına açık olma söz konusu edildiğinde, özgürlükte ilişkiyi yakalama önemlidir. Size açıkça söyleyeyim: Siz savaşı kapsamlı geliştiremezseniz, savaş içinde kadının özgürlük savaşımını geliştiremezseniz kadını ilişkiniz olamaz. Tabii ki PKK söz konusu edildiğinde böyledir. Ama PKK'siz olunca, değişik çok durum ortaya çıkar. Bugün bir kızımız daha örnek teşkil etti. Biz onu özgürlük savaşımına çekmek istiyoruz, özgürlükte ilişkiyi yakala diyoruz, özgürlükte yoldaşını, yoldaşlarını ilerlet diyoruz; o, tam tersini esas alıyor. Böyle birçok durum ortaya çıkıyor.

Ben bu konuda ölçüyü kaybetmemek açısından şuna önem veriyorum: Bir defa sizinle özgürlük olayının kendisini sağlama almamız. Özgürlük soyut ve somut anlamda sağlama alınmalı, çok sayıda kadro ve kadın gücü oluşmalıdır. Bunun öncülleri ve örgütü oluşturulmalı, böylece bu işleri biraz ilerletmeliyiz. Bunun dışında bir ilerletme yolu göremiyorum. Mesela daha önce, "en büyük ilişki,

en ilahi ilişki” adı altında bir ilişki dayattılar. Bu, benim tarzım değildir. Benim yaşadığım bir ilişki de vardı. Tek bir özgür kadın ilişkinin ortaya çıkmasını istemiyordu. Katı, ama çok iğrenç bir feodalizm! Elbette ihanet eden ben olmadım. Dünyada ilişkilere benim kadar bağlı olan insan tasavvur etmek zordur. Fakat öyle bir ilişki ki, kendi kariyerine kocaman bir kadın gerçeğini kurban etmek istiyorsa, orada senin yapacağın çok iş vardır. Gözünün içi bile olsa, çıkarıp atacaksın. O dar boğazda sözümona beni zincirleyecek! Özellikle Kürt erkeğinin geleneksel namus anlayışına sığınmaya çalışıyor. Anlayış bu olunca ve hele bir de şöhretin varsa, adını kurtarmak için göstermelik de olsa namusa bağlı kalacaksın. Bize dayatılan, ‘namuslu gözükme zorunda olduğun için asla beni gözardı edemezsin, beni esas alacaksın ve her şeyimi kabul edeceksin’ anlayıştı. Kokuşmuş bir kadın dünyasında ne biterse hepsi var. Eli sıcak sudan soğuk suya değdirmez ve her taraf güllük gülistanlık olacaktır. Mutlaka sana sahip de olacak. Tek sığınağı Kürt erkeğinin geleneksel namus anlayışı. Genç önderleri ölçüp biçmiş. Kürt erkeğinin kadın etrafında nasıl bağlanacağına dair bir yığın sondaj yapmış. Benden beklenen de bu erkek tipine benzememdi. Oysa benim en önemli özelliklerimden biri, hiçbir Kürt erkeğine benzemememdir. Geleneksel ölçülerde kontrol edilmesi olanaksız bir durumu yarattığımızı içindir ki, çok büyük bir gericiliği yendik. Ve kazanan, yine kadın özgürlüğü oldu. Etkisini bugün görüyorsunuz, meydanlarda kadın önderler ortaya çıkıyor. Bu, kesinlikle bir ilişki tarzıyla ilgili bir olaydır. Eğer ben de, “namusumdur, vazgeçemem, şöyle böyle olur” dese ydim, çok şey yitirdim. Oysa şimdi, bu kadar özgür kadın ve bu kadar özgür ilişki ortaya çıktı. Kaybeden, köhnemiş feodal gericilik; kazanan, özgür insanların kendileridir. PKK tarihinde bunlar çok açık. Zincirler kırıldığı için sıkılmaya, üzülmeye gerek yoktur, tam tersine sevinecek durumdasınız. Ama örümcek kafasına, “bir kenarda, köşede bir köle bulmazsam çıldırırım” sevdasını koymuş kişiler için durum farklıdır. “Bir köleye bağlanmazsam veya bir köleyi kendime bağlamazsam ölürüm” diyor. Ben de bundan nefret ederim. Bir kadını kendime kölece bağlamak benim için nefret edilecek ve tenezzül edilmeyecek bir olaydır. Dikkat edin, ben istediğim kadar insanı kendime bağlayabilirim, ama özgür temeli olmayan

tek bir ilişkiye metelik kadar değer vermiyorum. Bu konuda PKK'nin ve benin büyük savaşımım var. Bu savaşı ciddiye almalısınız. Biz bu anlamda sözümüzün eriyiz. Yani, sözle namus arasında ilişki var. Sözle eylem arasında ilişki var ve uygulatırız.

Her şeyini devrime, devrimciliğe adanmış bayanlar var. Erkek kalıyor bu bayanı düşürmeye çalışıyor. Bu, aşağılık bir şeydir, ahlaksızlıktır. O zaman ona şunu söyleyeceğiz: Sen ne verdin, ne kadar ilgilendin, ne kadar özgürleştirdin be alçak adam! Kızlar da bizi iyi tanımalı. PKK'de özgürlük ilkesi kesin işliyor. Öyle "otoriteye dayanayım, PKK'nin itibarına, olanağına dayanayım kendime köleler yaratayım" denilirse; bunu diyenin her şeyini elinden alırız. Ben bu sözü birçok adama karısının yanında söyledim. Ve kadınları uyardım siz benden yana olun, bunları tutalım dedim. Sahte otoriteyi PKK içinde sürdürmek tehlikelidir. Kızlara da, basit dürtüler için bizimle uğraşamazsınız veya bu temelde bizi kandıramazsınız, dedik. 'Kendimizi bir cinsel araç olarak nasıl kullandırabiliriz' anlayışını yıkmak için biz savaş verdik. Orada da büyük direnme gösterdik. Siz sanıyor musunuz ki, önderlik kişiliği kendiliğinden ortaya çıkıyor!' Bizim bu konudaki savaşım gerçeğimizi Avrupalılar da anlamaya çalışıyorlar. Bana en çok sordukları sorulardan biri şudur: "Sen bu işi nasıl götürüyorsun?" Özgürlük savaşı budur. Savaş, ilişkilerin en yoğunlaşmışını yaşamaktır. İlişkileri en ateşli biçimde yaşadın mı savaşıyorsun demektir. Siyasi ilişki yoğunlaşır, askeri ilişki olur. Daha da yoğunlaşır ateş olur, şiddetli savaş olur. Bu ilişkiler de böyledir. Çok şiddetlendi mi bir savaş anlamına gelir. Kapasitenizi böyle geliştirin. Yoksa o eski sevdalar da geçer. Bizim o eski destanlar da geçer. Onların çoğu gerçek de değil. Onların destan değeri vardır, o kadar. Bizim PKK sahasında geliştirdiğimiz ilişkileri ne geleneksel tarzda ve ne de geçmişte geliştirdiğimiz tarzda yakalamak mümkündür. Yakalasanız da, fazla iflah olmazsınız. Bu, kızlar için de erkekler için de böyledir. Varolan düzeyi tutturursanız belki yürüyebilirsiniz. Aksi halde, özgürlük olayı çok zordur. Bunun dışında özgür ilişkileri ortaya çıkaramayız. PKK'deki ilişkileri şimdi herkes seviyor ve bu nedenle koşuyor. Bu kadar kadın kız mücadelemize neden geliyor; çünkü sevgiyi buluyor, kişiliğine saygıyı buluyor. İşin ucunda ölüm olduğunu bildiği halde, ölümüne geliyor. Çünkü

diğer hiçbir yerde insanlık yok, saygı yok, sevgi hiç yok. PKK'de somut bir sevgi yakalayamaz, ama sadece bunun kokusunu aldığı için fırlayıp geliyor. Bunları dikkate alacak, buna büyük bir özenle karşılık vereceksiniz. Ama bir köylü ağası gibi yaklaşırsanız, biz de sizin canınıza okuruz. Bu konuda namuslu dürüst olacak, bizim ölçüleri esas alacaksınız. Bunlar basit meseleler değil. Örumcek kafalarınızı değiştirin, dedik. Ben, aşk mektubu yazılmasın, ilişkileriniz gelişmesin demiyorum. Ama, "Botan'a kapalıyız, savaşa kapalıyız, sıradan cephe üyesi olmak istiyoruz" demek, hakarettir. Bu nasıl aşktır ki, bu sözcükleri sana söylettiriyor? Bu nasıl bağlılıktır ki, seni korkunç bir biçimde geriye çekiyor? Bu nasıl aşktır ki, seni içine kapanık hale getiriyor? Nasıl oluyor bu, nasıl açıklayabilirsin?

- X.: Tahmin etmiştim...

- P.Ö.: Tabii ona göre büyük bir suç. Halbuki bunlar suç değil. Bunlar aşkın geri biçimleridir. Aşkın geriye çeken biçimleridir.

- Z.: Arkadaş şunu söyledi: Ben Önderliğe bu konuda açılmak istiyorum. Ben de, müsait bir zamanda açılırsın, önce kendinle netleş, dedim.

- P.Ö.: Bana daha derin şeyler açın. Biraz çekici olsun.

- Z.: Sanırım, arkadaş onu çok önemli bulduğu içindir.

- X.: Aslında Başkanım, önemli bulduğu için değil.

- P.Ö.: Kim?

- X.: O bayan arkadaş. Geçmişte de böyle bir ilişki biçimi yaşamış. Daha sonra onu sona erdirdi. O anlamda kaldıramayacağım, bunun sınırlı resmiyetini...

- P.Ö.: Bunu kaldırabilmesi için, PKK'nin anlayışına gelmesi gerekiyor.

- X.: Fakat, Başkanım...

- P.Ö.: Ben de biliyorum, başka türlü çok zor. Kaldıramazsınız.

- X.: Temelde mücadeledir. Her şeyin başında mücadele gelir. Ben öyle yaklaştım. Yine de öyleyim. Değişen bir şey de yok. O arkadaş da öyleydi. Yani ilişkiyi partiye dayatmak, partiye sorun yapmak doğru değildir.

- P.Ö.: Ama dayattı, görmediniz mi?

- X.: Biraz farklı temelde gelişti. Ben de onu biliyorum.

- P.Ö.: PKK'de karasevda olmaz!

- X.: Bu anlamda değil.

- P.Ö.: PKK’de bir erkeğe veya kıza çok aşırı bağlılık olamaz. Erkek olsun kız olsun, bağlılık olayında benim aradığım şudur: Çok severim, sevdiğim için bu kadar insan arkamda; sevdiğim için bu kadar insan benimle ilişkidir. Gerçek duygulara, düşüncelere nasıl yol alınır? Bunun birisi yurtseverlik, birisi demokratlık, birisi örgüt bağıdır. Bunlara yöneldikçe, kendinde biraz somutlaştırdıkça sevgi geliyor. Bu bizde, mücadele arkadaşlığıdır, yoldaşlıktır. Öncelikle siz bunu hiç yaşamamışsınız. Uzaktan kumandalı yöntemlerle geliştireceğiniz bağlılıklar hiçbir işe yaramaz. Demode olmuş klasik biçimler iş görmez. Bu konuda edebi gücü olan kim var? Yazabilir misiniz. Umarım, bu konuda elbirliğiyle bazı yazılar ortaya çıkarız. İlişkilere derinlik kazandırmalıyız.

Bizde bu kadın ilişkisi, evlilik ilişkileri, aile ilişkileri söz konusu edildiğinde binyıldır tüketilmişiz. Kendimizi binyıldır bu ocakta yitirmişiz. Bu ilişkide en büyük namussuzluğa, ölümüne bağ diyorsunuz. En büyük laçkalığı, en büyük bağısızlığı, en büyük örgütsüzlüğü yaşamışız. Onun için her şeyi paramparça etmişiz. Küçük bir ilişkiye dayanarak temel insani değerleri, demokratik değerleri, her şeyi ayaklar altında yerle bir etmişiz. Bizim neden bu kadar karşı olduğumuz, anlaşılmalıdır. Biz, masumane soylu duygularınıza veya ilişkilerinize karşı değiliz. Biz, burada tükenişe, binyılların düşürülmüşlüğüne karşıyız ve bunu size yaşatmak istemiyoruz. Bu, çok önemli ve bilimseldir. Bunu sadece iyi bir yakıştırma olarak söylemiyorum. İncelenirse, bilimsel olduğunu göreceksiniz. Sanırım, Beşikçi Hoca da bunun farkına varmış. Benim dediklerimi bile daha az buluyor. “Bilime göre daha fazla söylenmesi gerekir” diyor. Bilimselliği geliştiriyoruz, mecnunluğu değil. Önce bilimselliği esas alın, ondan sonra birbirinizi kazanmaya başlayacaksınız. Birbirleriyle doğru dürüst konuşamayan, temel bir ulus sorununu, bir örgüt sorununu, savaşın yürütülüş sorunlarını birbirleriyle tartışamayanlar –tabii demagoji de değil– bunu pratiklerinde biraz olsun kanıtlamayanlar, birbirlerine hangi yüzle bakabilirler? Hangi yüzle, birbirimizi sevdi, sevdalandık diyebilirler? Mümkün mü? Bu, namussuzluk ve yüz­süzlük değil midir? Biz buna izin verirsek, özgürlük ilkesine ihanet etmiş olmuyor muyuz? Sizi her türlü çirkinliğe, yüz­süzlüğe boğazı-

nıza kadar batırmış olmuyor muyuz?

Sanıyorum, böyle yaklaşmak daha gerçekçidir. Benim böyle söylemem çok zorunuza mı gidiyor? Bu gerçekler sizi açmıyor mu?

Bizde zorlama yok. Anlattıklarımız, eleştirilerimiz sizin duygularınıza yönelik değil. Ben bazı hakikatleri söylemiş oluyorum.

- **X.:** Başkanım, bu konu aslında 1980 öncesinden şimdiye kadarki çözümlenmeler içinde sanıyorum en zengin olanıdır.

- **P.Ö.:** İyi incelemeyi bilerseniz, epey sunuyoruz.

- **X.:** Yararlı oldu.

- **P.Ö.:** İncelemeyi bilmelisiniz.

- **M.:** Başkanım, bu tür ilişkiler kendi içerisinde devrimciliğe, savaşa yönelmeye kapalıdır. Bunun savunulacak bir yönü de yoktur. Tek yönlü iyi olabilir, ama diğer yön savaşa kapalıdır ve tehlikelidir.

- **P.Ö.:** Bir tartışmayı geliştirirken önce şunu soralım: Hangi ilişki en sevilir ilişki olmalıdır? Mutlaka bir kişilik somutlaştırması gerekiyorsa, hangi kız en çok sevilen kız olmalı, hangi erkek en çok sevilen erkek olmalıdır? Bu konuda yarış yapın, seminer verin, broşür kitap yazın, örnek alın. Sanıyorum ki, tespit edeceğimiz ilk saptamalar şunlar olacaktır. Sanatın, edebiyatın görevi de budur. Güzelliği yakalayabilmek! Senin yalnız kendine kul köle ettiğin birine, biz güzel diyebilir miyiz? Bir erkeğin veya kadının kaprisleri altında boğulan bir ilişki, güzel bir ilişki olabilir mi? Elbetteki olmaz! Güzelliğin içeriğinde toplumsallık vardır, kolektivizm vardır. Yani, halkın genel beğenisini kazanmalı. Halkın genel beğenisini kazanmak için de, halkın özgürlüğünü doğurabilmeli. Halkın özgürlüğünü doğuran, savaştır. Dolayısıyla militan ilişki, savaşı biraz ilerleten ilişkidir. Onu yakaladıysanız ilişkileriniz güzeldir, sevilir. Bunlar önemli ölçüler. Ama, herkes bu ölçüyü kendine uygulamalıdır. Eskiden ‘paşa izin vermiş’ denildiği gibi, bugün de ‘otorite oldum, sevdim sevildim, aldım sattım’ demek olmaz. Bunlar yanlıştır.

- **M.:** Parti Önderliği bu konuda “savaştan özgürleşir, özgürleşen güzelleşir, güzelleşen sevilir” diyor.

- **P.Ö.:** Evet, doğru bir formüldür. Bu formülün gereklerini yerine getiren kazanır. PKK’de işler müthiştir. Size açıkça söylüyorum; işinize geliyorsa benimle yürüyün, işinize gelmiyorsa nereye gidiyorsanız gidin. Bizimle yol almak kolay değil. PKK’de sevmek

kolay değil. Ben okumadım, ama okuyan vardır. Bazı arkadaşlar, bizim değerlendirmelerin benzerinin “Nasıl Yapmalı?” kitabında olduğum söylediler. Kim bu kitabı iyi okudu?

- **X.:** Çernişevski'nin!

- **P.Ö.:** Çernişevski'nin evet. Kim okudu onu? Bizim bu anlatımla bağlantısı var mı? Bizim diğer çözümlenmeleri de okuduysanız, bilirsiniz

- **U.:** Aslında, orada anlatılanlar soyuttur.

- **P.Ö.:** Bizimkiler daha mı somut, daha mı çarpıcı?

- **U.:** Oradakiler bu kadar somut değil. Yani, demin arkadaşın anlatığı formülle karşılaştırıldığında, bu dereceye ulaşmamış. Biraz daha genel ve ütöpik kalıyor.

- **P.Ö.:** Sanırım, bizim pratiğe çağrışım yaptırıyor.

- **N.:** Örnek alınabilir Çernişevski.

- **P.Ö.:** Veya bizim yaptığımızın kendisi onu andırıyor. Onu karşılaştırmalısınız biraz. Bu konuda bazı arkadaşların kafasında epey soru işaretleri var, iddialı arkadaşlar olabilir, uğraşmak açısından söylüyorum. PKK kesinlikle görkemli ilişkiyi, güzel ilişkiyi kovmaz. Kadın da olur, erkek de olur. Yiğit olan, güzel olan, cesur olan, fedakar olan PKK'de vardır. İşte size büyük güzellik. Yarının sanatı da bunun üzerine kurulur. Devrimin kişilikleri toplum olur. Bu, PKK'de var. Bunu görmeden, böyle basit takıntılarda seyretmek PKK'yi hiç anlamamak demektir. Aşağılık düzeylerde seyretmeyin. Ulaşamadığınızı da kötülemeyin. Hani “Sezar'ın hakkını Sezar'a vermek” derler ya, PKK'de güçlü bağlar vardır. Onlara saygılı olmak gerekir. Diğer yandan sırf bireysel tutkularınıza uymadı diye bize kin, öfke duymayın. Bazılarının benim varlığımı neyle karşılaştırdığını biliyorum. Bunlar, ister örgüt, ister parti, ister birey, ister kadın, ister erkek olsunlar sırf onların özleminin önünde durduğum için bana müthiş diş biliyorlar. Sanki ben olmasam, dünyayı alacaklarmış gibi! Partimizin içinde bile böyle ne kadar diş bileyen var! Şu son olup bitenlere bakın. Dönüp dolaşip bir bana, bir de partiye bakıyor. Ona göre, ben olmasam birinciliği kapacak, çalip çıkaracak! Birinci adam sevdasında. Bizde önderlik, pozisyonunu sürdürürken aslında birçok saldırıyı bu konuda da göğüslüyor. Türk ordusuna kazara bir bayan girdiğinde olabilecekleri düşünabiliyor musunuz?

Ruken arkadaşı şehit düştüğünde “bakire mi, değil mi” diye kontrol ettirmişler.

Bakire olduğu anlaşılınca, bir binbaşı “sekiz yıldır bunların arasında böyle kalabilmiş, bizim askerler arasında değil sekiz yıl, sekiz gün, hatta sekiz saat, bir saat içinde neye çevirirdik” demiş. Türk ordusunda bir bayanı böyle özgür yaşatmak imkansızdır. Herhangi bir ordu içinde de öyledir. Sanıyorum, bunu Amerika’da da denemişler. Ağzlarına, gözlerine bulaştırmışlar. Onun için bizdeki deneme çok büyük bir değere haiz. Tabii ki biz, kadın savaşamaz, kadın bizimle yaşayamaz, yürüyemez dersek, hakaret olur, egemen anlayış önünde boyun eğmek olur. Bu konuda büyük bir direnme ve fedakarlık göstermeliyiz. PKK’deki ilişkiler böyle anlaşılmalıydı. Bazı erkeklerin veya bazı bayanların bunun tersine kendi tutkularını esas alıp partiye savaş açmaları yanlıştır. Burada kesinlikle özgürlük ilişkileri kurtarılıyor, bazı kişilerin özel ilişkileri kurtarılıyor. Kurtarılan özgür ilişkilerdir ve buna gereken değeri vermeliyiz. Çünkü çığır açıyoruz. Bugün burada kazanılan değerler, burada kazanılan sistem milyonlarca kadını ayağa kaldırıyor. Bu da biricik namustur. Onları dillendiriyor, onları yüreklendiriyor, onları meydanlarda savaştırıyor. Güzellik burada ortaya çıkar. Başka yerde güzellik aramayın.

Ben kendi yaşamımda özgürleşmeyenin sevimeyeceğini çok küçük yaşlarda fark etmiştim. Ve korkuyordum. Bu bağlılık ilişkileri içine alınmaya çalışıldığında kaçtım, adeta tehlikeyi görüyordum. Halen bu savaşım devam ediyor. İşte bu özgürlük savaşıdır. Kadınların kendiliğinden savaşa katıldığını düşünüyorsanız, çok büyük yanlgı içindesiniz. Kürdistan’da bir kadın veya kız ailesinin rızası olmadan adımını bile atamaz, iki sözcüğü bile özgürce söyleyemez. Öncelikle bunu anlayacaksınız. Büyük bir özgürlük savaşımı altında birtakım adımlar atılıyor. Bunlar PKK’nin bazı gerçekleridir. Bu gerçeklerle geçmişte yaşadığımız bazı durumları karşılaştırdığınızda, bence çözümlere daha çok ulaşabilirsiniz. Başka bu durumda olan var mı? Sizin fazla sorunuzunuz kalmadı, sanıyorum.

- X.: Zaten sorun değildi.

- P.Ö.: Kafası karışık olan var mı? Biz, X.’i dün konuşturduk. O nerede? Anlaşıldı mı? Bu konuda herhangi bir sorun var mı?

- X.: Yoktur, Başkanım.

- **P.Ö.:** Sanıyorum gerçek bir açılımı yapabilirsin. O feodal namus anlayışı gitti. Gitsin, ölsün! Onur meselesi yine olsun, ama gözünü özgürlüğe dikeceksin. Kürdistan’da kadını özgürleştireceğiz. Oradan sevmeye çalışacaksın. Özgürlük savaşımının özüne ineceksin Büyük çaba harcayacaksın ve yeni bir sevgiye ulaşma gücünü göstereceksin. Sanırım bunu yapmaya kararlısın. Bence, partinin haklı olduğunu şimdi çok daha iyi anlıyorsun. Sen kendini küçültmüş, kafanı çok küçük bir duyguya bağlamıştın. Oysa nice değerlerle evlenilir. Çok büyük evlilikler yapacaksınız. Öncelikle çok büyük vatan değerleri, tarih değerleri, özgürlük değerleri, parti değerleriyle evlilikleri gerçekleştireceksiniz, diğer evlilikler daha sonra yavaş yavaş gündeme girmeli. Bunları dışıyalayan herhangi bir evlilik olamaz. PKK bu konuda hem çok ciddi ve hem de güçlüdür.

Bence, bundan onur kazanırsınız, büyüklük kazanırsınız, gerçek kişiliğinizi kazanırsınız. O zaman bir kadın ilişkisi oldu mu, onurlu bir ilişki olur. Kadın onurlu olur, siz onurlu olursunuz. Kesinlikle ne o sizi küçümseyebilir, ne de siz onu. Ne o evden kaçır, ne de sen evden kaçarsın. Bu, karar kazanmış ilişki düzeni demektir. Bu konuda bazı arkadaşların sıkıntıları olabilir. Onlara açıklık getirmek için söylüyorum.

Kızlardan da böyle sorunları olanlar var mı? Ben, kızların daha ilerici tavır içinde olacağı kanısındayım. Ne diyorsunuz? Siz takım sorumlusunuz, böyle sorunlar var mı? Kadınların durumu daha olumludur, değil mi? Öyle karasevdahılar var mı? Sanıyorum, küçültücü tavırlar içinde olanlar yok. Erkeklerle göre durumlarımız daha olumlu.

- **S.:** Daha olumluya benziyor.

- **P.Ö.:** Bizim bu ortamımıza ciddi eleştirileri, şikayetleri var mı?

- **S.:** Hayır, Başkanım.

- **P.Ö.:** Bu arkadaş sıkılmıştı, dediniz.

- **N.:** Eski devreden beri tanıyorum.

- **P.Ö.:** Sanmıyorum. Belki eski kişilikle yeni kişilik çatışıyordun Anadolu kişiliği veya Anadolu kadını! Sen de açıl, geliş. Umutsuzluğa düşmeye gerek yok. Bizleri şimdi anlıyorsun, değil mi? Nasıl? Söylediklerimize ilişkin çok ciddi eleştirilerin var mı?

- **M.:** Hayır, Başkanım.

- **P.Ö.:** Bu anlattıklarımı nasıl buluyorsun?

- **S.:** Burada anlayışlarla savaşıyor.

- **P.Ö.:** Savaşın ve doğru anlayışları ortaya çıkarın. Daha iyi değil mi? Başka çıkış yolunuz var mı? Yok!

Biz özgürlük uğruna bir savaşımı geliştirmesek, bu arkadaşların hiçbirisini sağlam çıkarabilir miyiz? Çok zor değil mi? Kendi deneyiminizi göz önüne getirdiğinizde, ne kadar zor olduğunu tahmin edersiniz. Yapabileceğiniz en büyük iyilik, bunları özgürlük temelinde biraz savaştırmaktır. Bence savaşsınlar. Biz ortamı açık tutalım. Bir-birinize saldırmayın. Yani, “kadınlar zayıftır” deyip, baskı altına almayın. İlişki esasları demokratik olmalıdır. Kadının üstüne kaba güç ve otorite yetkisiyle yaklaşmayın; yanlış olur. Bu, PKK’de zarar getirir. Hassas bir konu olduğu için de nazik yaklaşın, saygıdeğer yaklaşın. Bir de, yardımcı olma temelinde yaklaşın. Hemen bireysel, sübjektif alıkoyma temelinde yaklaşmayın. PKK’deki kadının değeri kolektiftir. Yani, buradaki bir kız arkadaş her şeyden önce partinin bir özgürlük değeridir. Kolay kolay kişilere mal edilmez. Ben de kolektif bir ifadeyi kolay kolay kendime mal edemem. Bir özgürlük ifadesi olarak ayakta sağlam kalması için çok çaba harcayın. Bu önemli. Bireysel ilişkilerinizin sınırını çizmek için söylüyorum. Adi bir evlilik yapabilirsiniz. Adi bir ortamda birtakım ilişkiler geliştirebilirsiniz, ama PKK’de özellikle kadro ilişkilerinde kolektif bir özgürlük ifadesi olmaya özen gösteriliyor. Geleneksel evliliklere de fazla suç teşkil ediyor demiyorum. Geleneksel evlilikler de eğer doğru temellerde yeniden ele alınırsa, bizim açımızdan saygıdeğerdir. Gerilemeye, tutuculuğa yol açmazsa fazla mesele yapmayız. Ama parti içinde bireyselliği dayatmak ve ısrarla üzerine üzerine gitmek tehlikelidir. Bu, çatıştırır. Özgürlük değerleri sahipsiz değildir. Bu konuda bireyselliği ve bireyciliği dayatma yerine, kolektif özgürlük ifadesi olmaya veya en azından uğraş sahibi olmaya önem verilmelidir.

- **S.:** Başkanım, örnek olması açısından bir noktaya değineceğim. Bu konuyu açmak istemiyordum. Bir arkadaş, “kadınlardan nefret ediyorum” diyor.

- **P.Ö.:** Bunu kim söyledi?

- **S.:** İsim önemli değil, ben anlayış olarak belirtiyorum. Kadını küçümseme var.

- **P.Ö.:** Sen mi söyledin?

- **S.:** Hayır o arkadaş değil. Bir arkadaş böyle bir sonuca varmış. Parti Önderliği'nin çözümlemeleri yeni değil. 1985'lerde, 1987-88'lerde ve daha önceki yıllara dayanan çözümlemeler var. Bizim yeni devrimcileştiğimiz dönemdeki konuşmalar vardı. Bizim aradığımız, bizim ulaşmak istediğimiz, gerçekten bize güç veren, devrimci mücadeleye daha çok katılmamızı sağlayan anlayıştı, politikaydı. O politikaya güvendik. Fakat olumlu ve olumsuz anlayışlar çıkabilir. Tek yanlı, suçlayıcı tarzda veya küçük düşürücü, lanetleyecek bir şekilde ele almak doğru değil.

- **P.Ö.:** Sanmıyorum.

- **S.:** Burada da sevginin neye dayandığı çok açık konuluyor. Gerçekten bir kadın eğer sadece bir cinsel meta olarak görülüyor ve öyle seviliyorsa, yani sevildiğini sanıyorsa, o kadın en düşkün kadındır, en lanetli kadındır.

- **P.Ö.:** Her iki taraf için de geçerlidir.

- **S.:** Bu, erkek için de geçerlidir. Bunun sevgiyle alakası da yoktur.

- **P.Ö.:** Çok ince bir ayırım yapalım orada.

- **S.:** Bu çok önemli. Yani, geleneksel...

- **P.Ö.:** Çok kaba cinsel anlamıyla yaklaştın mı, bu en ilkel, en adi, en düşkün yaklaşım tarzıdır. Ama siyasete, savaşa, örgüte bağlı bir sevgiyle yaklaştın mı, bu da çok güzel bir yaklaşımdır.

- **S.:** Bunlar gerçekten çok önemli.

- **P.Ö.:** Gayet tabii. Bu konuda büyük savaşım vermişiz. Yani, TC'ye karşı yürüttüğümüz savaşımın on katını bu konuda vermişiz. Anlamayan varsa, ben daha da açık anlatayım.

- **M.S.:** Başkanım, o sözü ben söyledim. Nedeni şu: Ben arkadaşla konuşurken dedim ki, Başkan her zaman köle insana karşıdır. Bu olay da onu ortaya çıkardı. Ben, gerçekten bu ilişkiyi duyunca dünden beri çok rahatsız oldum.

- **P.Ö.:** Hangi ilişkiyi?

- **M.S.:** .. arkadaşın ilişkisini. Bu arkadaş daha önce başka birisine karasevda olmuş. Cezaevinde belki elli defa beni nişanla diye kendini dayattı. O dönemde bir açık görüşmede iki insanın yan yana gelmesi, konuşması ve parmağına yüzük takması büyük bir olaydı. Ben yüzük taktım. Şimdi, yeni bir karasevda ortaya çıktık.

- **P.Ö.:** Ne?
- **M.S.:** Yeni işte!
- **P.Ö.:** Ne yenisi?
- **M.S.:** Ne bileyim, işte o arkadaşıyla olan yeni ilişki ortaya çıktı.
- **P.Ö.:** Çok mu önemli? Hapishanedeki arkadaşlarımıza göre büyük bir ilke ihlali, değil mi?
- **M.S.:** Demek ki burada sevgi denilen bir şey yok.
- **P.Ö.:** Tabii ki öyle.
- **M.S.:** Ben, ülkemizde böyle bir örnek yok, dedim.
- **P.Ö.:** Söylediğin, şu anlamda doğrudur. Benim şöyle bir formülüm vardı: Mevcut statü altında sevgiye inanmıyorum, sevgi yoktur ve alçakçadır, diyordum. Sanırım, bunu bir röportajda da vurgulamıştım. Köle sevilmez, özgürleşmeyen sevilmez, demiştik. Şimdi bunu bu sürece uyguladığımızda, dediklerin doğru; hiçbir kadın sevilmez. Aynı durum, erkek için de geçerlidir. Bu en çok da erkek için doğrudur; hiçbir erkek sevilmez. Belki bazı kadınlar için kendine göre eşit olmayan bir durum yaratılmış olabilir, ama ben her zaman dehşetle karşılarım. Erkek nasıl sevilir? Bu kızlar bazı erkekleri nasıl sevebiliyor? Halen yadırgıyorum. Ve sormak istiyorum, bunu bana açıklarlarsa çok memnun olurum.
- **X.:** Özellikle burjuva basınında sanki bu aşk veya kadın-erkek ilişkisinde bir giz varmış gibi bir izlenim uyandırılmaya çalışıyor.
- **P.Ö.:** Çok dayanılmaz sömürü sistemini yürütme savaşını vermek için kadın felaket kullanılır. Bunun sevgiyle, aşkla alakası yok. Basit bir olayın propagandası, psikolojik savaş durumu vardır. Türkiye’de kadının metalaştırılması olayını geliştirerek 12 Eylül’ün faşizm düzenini topluma sindirtmek istediler. Mesela Özal’ın en çok zorlandığı durumlardan birisi de budur. Birçok gazete var, bunlar sürekli yazarlar; kadın vücudunu ve aşkını manşetlere yükleyerek en azından toplumun bir kesimini götürmeyi amaç edinirler. Onlar öyle değerlendirmeye yapılıyorlar.
- Kürt gerçeği söz konusu olduğunda birbirini sevebilmek çok zordur. Ben size de bir eleştiri getirmiştim. En sıkı ilişki dediğinizin gelişemediğini, sanırım siz de görüyorsunuz. Bence, yanılgıya kapılmamak gerekir. Ben de etkilendim, yaşadım. Bir yanılgıya, yetmezliğe dayanıyordum. Kendine göre koşulları, kendine göre şartları henüz

oluşmadan saygıdeğer ilişkiler yaratılmıyor. Bu arkadaşın da bunu anlaması gerekir. Ben bu konuda ne ahmak, ne de yeteneksiz bir adamım. Bu yaşma kadar niye özgürlük uğruna savaşım yürütüyorum? Ben de bir akıllılık edip, küçükburjuva anlamda küçük bir yuva kurmaya veya çok mutlu olmuş çift gösterisine girişebilirim. Niye girişemiyorum? Yani size göre, imkanlarım mı az, çeşitli önderlik duygularımı konuşturmak için mi yapıyorum? Değil! Yine özgürlükle ilgili bir olaydır. Özgürlüğe bir bağlılık değerim vardır. Bununla tutarlı olmak zorundayım. Ulusun sevgi anlayışına sizden daha fazla yön veriyorum. Hatta bu konuda oldukça enternasyonalizm var. Dikkatli olmak gerekiyor. Çok dikkat edeceğiz. Kişiyi ve kişinin bazı özelliklerine bağlanmaya değil; köklü, derin değerlere bağlanılan sevgiye ve ahlak ilişkilerine ulaşmaya çalışacağız. Madem öndersem, bu konularda bir katkı olacak. Siz benimki kadar çaba sahibi olamazsınız, ama sizi de bağlayan bazı sonuçlar çıkacak. Bu açıdan ilişkilere yeniden bakın, cesur bakın. Yenilenme gücünüzü gösterin. Bunu da sanırım böyle basit kişisel gurur meselesi yapmıyorsunuz, değil mi?

- **M.S.:** Başkanım, bir şey söyleyebilir miyim?

- **X.:** Arkadaş bir örnek verdi. Ben aynı düşünceye katılmıyorum. Devrimciler de sever, ama devrimci değerlere bağlı kalırlar. Ben, buna inanıyorum. Eğer yürümüyorsa, her iki taraftan...

- **P.Ö.:** Anladım.

- **X.:** Biri samimi olmadığı için yürümüyordur.

- **P.Ö.:** Yürümemek değil de...

- **X.:** Arkadaşın bakışı özünde sakattır. Tam ciddi görmeme, değerlendirmeme var.

- **P.Ö.:** Yürüyebilir, onunla olmadı seninle yürüyebilir.

- **X.:** Evet, bence yürüyebilir.

- **P.Ö.:** Ben, buna da bir şey demiyorum. Şunu söylemek istiyorum. Kendim de bir süreçte yaşadığımı hatırlıyorum. Sizde delikanlılık sevdaları varsa, bence kırmaya çalışın. Bana, biraz onu anımsatıyor. Bu, geçmişte hepimizin kurduğu sevda. Bende de oldu. Bizim tecrübeleri biraz ciddiye alın, yararlanın. Bu, size yapılacak en büyük iyiliktir. Bu işte X.'in onur anlayışına düşmeyin. Sevda seline kapılmayın. Siz bir PKK kadrosusunuz. Bize, bizim tecrübemize dayanarak

aşın. Basit sevda anlayışlarınız olmamalı. Basit tukularınız olmamalı. Yücelen siz olursunuz. ‘Kapıldım, sevdasına düştüm, yandım’ gibi basitliklere ne kadın, ne de erkek olarak yer vermeyiz. Bu konuda yapmanız gereken, PKK’nin savaşı m düzeyine ulaşmanızdır. PKK’nin savaşım düzeyi gerçekten muazzam güçlendiricidir.

Özgür kadın ve özgür erkek ortaya çıkmadan, ne kadın ve ne de erkek bulabilirsiniz. Milyonlarca kadın sahipsiz, ölümcül noktada, bin bir kölelik bağları ile bağlı. O bağları paramparça edin, kadını özgürleştirin, kadın derya olup aksın, bir çağlayan gibi çağlasın. Bizde kadın öldürülmüş. İlk yapacağınız işlerden birisi, girdiğiniz bir bölgede kadını bağlayan bağları bulup kesmektir. Kadın çağlayan gibi katılsın. Kadın da kendine bir sahip aramasın. Kürt erkeğinin ne kadar tehlikeli olduğunu bilerek, kendisini tutsak etmeye, kendini yerle bir etmeye yeltenmesin. Ben, kendi tecrübelerimin sonuçlarını size söylüyorum. Anlaşıyor mu?

Savaşımı hazırlayan her şeye kendini candan verdin mi, kendi kişiliğine baktın mı, söyleyecek bir sözü olan yoktur. O zaman, ‘en büyük payeye ulaştım’ diyebilirsin. Bunun dışında ben yaşam görmüyorum. Bunu söylerken, sadece bir gerçeği dile getiriyorum. Kadının özgürlüğü toplumsal güdü altında çarpıtılıyor. İstedığınız kadar ilişki kurun, ben karşı çıkmam; fakat, partiyle savaşmayın. İsterseniz birbirinizi alın kaçın; nitekim alıp kaçıyorlar. Ama, bunun farklı anlamı var. Bu, kesinlikle partiden ve insanlıktan koparır. Bu konuda aşama yapmalıyız. Buna kesin ihtiyaç var. Kadın olayının despotlukla, kölelikle, çirkinlikle, ahlaksızlıkla, sömürüyle bağı vardır. Bütün bu söylediklerimin kenefidir. Bu nedenle onunla büyük savaşım veriyoruz. Onu temizlemek basit mi? Kenef olmaktan çıkmak basit mi? Yaşamı kurtarmaya çalışıyoruz. Yaşamı kurtarıırken, bu ilişkiyi kurtarmak gerek. Bu ilişkiyi kurtarmadan, yaşamı kurtaramazsınız. Ben, bu savaşımı verirken deli miyim? Elbetteki, hayır! Başka seçenek yok. Söylediklerim çok açık. Yüzsüzlük, serserilik, çılgın bireycilik yapabilir miyiz? Yapanın canına okumak gerekmiyor mu? Sonuç olarak şunu söyleyelim: Yüce özgürlük ilkesini kirleten, her şeyi kirletir. Parti, sizi yüce özgürlük ilişkisine çağırırken en doğrusunu yapıyor.

Bu değerlendirme Ekim 1991 Çözümlemelerinden alınmıştır.

**Mülkiyet dünyasını ister egemen
ister köleci tarzda yaşayanlar,
kadının kurtuluşu konusunda yaratıcı
düşünce ve özgür davranışlara yol açamazlar**

8 Mart'a, geleneksel olarak bir kadın günü olarak anlam verilmeye çalışılıyor. Bunu vesile bilerek, kadın için böyle bir günün anlamı nasıl açıklığa kavuşturulur? Yeni olan bir şey söylenebilir mi? Özgürlük anlamında bir katkı günü haline getirilebilir mi? Gücümüz ne bu konuda? En azından, özellikle kadınlaştırılmış bir halk gerçeğini köklü bir biçimde dönüştürmeye ve özgürlüğü bu temelde yakalamaya çalışan bir hareket olarak daha fazla sözler söyleyebilir ve tutumlar, tavırlar geliştirebiliriz.

Öyle anlaşılıyor ki, kendini en çok özgürleştirebilenler, bu konuda doğru sözler etmek kadar, kadının kurtuluşu açısından da özverili adımlar atabilirler. Mülkiyet dünyasını, egemenlik dünyasını, ister köleci, isterse de egemen tarzda yaşayanlar, kadın kurtuluşu konusunda fazlaca yaratıcı düşünce ve özgür davranışlara yol açamazlar. Kendi çalışmalarımı bu açıdan değerlendirdiğimde, 'daha doğru söz gücü kadar, tavır gücünü ne kadar geliştirebiliyorum' sorusunu, genel özgürleşme düzeyimi göz önüne getirerek sık sık kendime soruyorum. Ve halen de tutuculaşmadan, gelişmeye açılma yönünde çok uygun söz ve tavrın sahibi olma yaklaşımımı sürdürüyorum.

Bu gün vesilesiyle bir şeyler söylenmeli. Madem bir yoğunlaşma günü, madem bir kurtuluş günü olarak değerlendiriliyor –ki bu bizim açımızdan da öyle– o halde partimiz ne söyledi, ne yaptı? Hele bu

Kürdistan için düşünölen bir kurtuluş hareketiyse, “ne söyledi, ne yaptı, daha ne yapabilir” sorularına birkez daha açıklık getirmek gerekiyor. Uğruna çok kavgalar edilen, zaman zaman çok kötü düşören ve kişiliklerimizin daha gençliğini bile yaşamadan sonunu getiren bu zincir bağıını koparmada yapılması gereken şeyler vardır. Bunu aydınlatmadan, mevcut bazı zincirleri kırmadan ne devrimimizin fazla anlam ifade edeceğini, ne de bireysel özgürlüğün fazla yaşanacağını sanıyoruz. Bütün yönleriyle savaşı yaşayan bir hareket olarak, hem de olağanüstü bir yaşamı her gün artan yoğunluktaki bir tutum olarak benimserken, görünüşte sosyal bir sorun gibi görönen ve yine özgürlükle direkt bağlantılı ele alınması gereken bu hususa ilişkin, ‘bir öne çıkarma, bir netleştirme yerinde midir’ sorusuna biz, ‘evet, yerindedir’ cevabını verebiliriz.

Bu gün dolayısıyla pratiğimizi özetlemeye çalışmalıyız diye düşünüyorum. Bu anlamda kapsamlı verileri nasıl bir sonuca bağlayabiliriz? Bu temelde bir tartışma sanırım uygundur. Buna güç ve cesaret getirmeliyiz. Özellikle de önderlik bazında söylenenler, yapılanlar önemli bir tartışmaya yol açabilmeli. Bu alandaki mevcut boşluk devrimcileşmemiz oranında doldurulmalı.

Halen bunu, insanın yönelirken en çok endişeleneceğı, hatta çekineceğı bir konu olarak düşünüyöruz. Tabu biçiminde değerdendirilmesi kadar adı üstünde fahiş olarak düşünölen bir konudur da. Bir fahiş yaklaşım, bir tabusal yaklaşım bu alan için hayli etkilidir. Mülkiyetle, yine despotizmle, köleliğin her biçimiyle oldukça bağlantılıdır. Aynı zamanda en yaşamsal önemde olan, hatta yaşamın özüne oturtulması gereken bir alanı da işgal eden kadın sorunu etrafındaki dünya, ilişki tarzı anlaşılmadan, eğer kastedilen özgürlükse, işte bu özgürlüğe giden tutum belirlenmeden devrimin amacına ulaştığı söylenemez. Bu çerçevede devrimin kölelikle, mülkiyet düzeniyle bağlarından tam kurtulması da mümkün olmaz. Yani bu sorun açıklığa kavuşturulmadan, özgürlük, eşitlik burada yaşatılmadan, toplumun eşit ve özgür bir temelde gelişime, dönüşüme uğratabileceğı söylenemez. Kadın sorununun mevcut düzeyini dile getirmek zor değil. Geleneksel yaklaşım, Türk kapitalizminin çözmeye ya da geliştirmeye çalıştığı sözümona modern yaklaşım, ana hatlarıyla biliniyor. Çok üzerinde durduk ve PKK’de

oldukça eleştiriye tabi tutuldu. Kemalizmin bu konudaki Batı taklitçiliğinin bizim özgürlük gerçeğimiz kadar, tarihsel sorunlarımıza da cevap teşkil etmeyeceğini, mevcut sorunların düzeyine baktığımızda rahatlıkla görebiliriz. Geleneksel ilişki, tutum ve ahlaki yaklaşımların en temel bir kölelik kurumu olarak, yaşam biçimi olarak bu sahayı kapattığını, nefes alamaz duruma getirdiğini söylemek mümkündür. Hatta Kürdistan ve Kürt ilişkileri açısından söylenecek en yerinde değerlendirmelerden birisi de, bu ilişki alanının kapatılış tarzı, örtbas ediliş tarzı; kısaca bir bütün olarak kuruluş tarzıdır. Ki bu, bütün özgürleşme çabaları önüne ciddi bir engel olarak kendini çıkarır. Burayı çözüme, eleştiriye tabi tutmadan diğer alanların çözümüne gitmek çok eksik kalır.

PKK pratiğinin çok yoğun yaşanması bizde sözkonusu iken, tabii ki bu gerçekle de yüz yüze gelmemek ya da bu alanı örtbas etmek, gözardı etmek düşünülemezdi. Bununla birlikte, soruna el atıp da kendini batırmak –ki çoğunun yaptığı budur– ve kaba bir inkarla devrimin esaslarına oldukça ters düşen bir duruma düşmek de olmazdı. Bu tutumumuz nedeniyledir ki, bugün PKK hareketinde geniş bir kadın katılımı söz konusudur. Çoğuna garip gelebilen, kadının beklenmedik bir tarzda kendini serihildanlarda ve çeşitli faaliyet alanlarında yansıma durumu yaşanmaktadır. Fakat görünüşte yadırgatıcı olsa da, bize esas itibariyle hakim olan anlayış, sergilediğimiz tutum ve davranışlar kadının çıkışına oldukça imkan veren ve onu mücadeleye çekecek nitelikte olan yaklaşımlardır. Bu, kendiliğinden değil, çok bilinçli, oldukça planlı bir tutumun sonucudur. Ve halen çoğunun da fark edemediği, içten içe bir kadın kurtuluşunun planlaması, onun yerinde tavır ve davranışlarıdır.

Öyle anlaşılıyor ki, bizim bu sorunu ameliyat masasına yatırılması gereken bir olgu, bir ilişkiler sistematığı olarak görmemiz ve operasyonu devam ettirmemiz yerinde bir tavidir. Özellikle önderlik şahsında, bu temeldeki bir yaklaşım, sanıyorum sizlerin de tartışsanız, üzerinde durursanız anlayabileceğiniz bir durumdur.

Bizim yönlendirdiğimiz devrim, sözümona birçok Batılı özgürlük savaşçısının bile yaklaşmaya cesaret edemeyeceği kadar güçlü olmalıdır. ‘Ortadoğu toplumları oldukça feodal kalıntıları yaşıyorlar’ diye, biz en özgürlükçü tutumu yakalamaktan uzak duramayız. Kaldı

ki, Ortadoğu tarihi Batılıların çok ilerisinde ve oldukça zengin içeriğe sahip bir tarihtir. Dolayısıyla özgürlükçü yaklaşım, Batı'yı aşarsa buna şaşmamak gerekir. Batı'nın bencilliği ve kapitalist ölçülerdeki özgürlüğü, bugün çoktan bu işin üzerini kapatmış ve yeni kölelik biçimleriyle geriliğin nedeni durumuna gelmiştir. Özgürlük konusunda gelişmekten çok gerilemeyi yaşıyor. Şüphesiz bazı gelişmeler ortaya çıkmıştır, ama tahribatı daha fazladır. Dolayısıyla gözümüzü bu Batı'nın özgürlük değerlerine fazla dikmeden, kendi tarihimize bakmak ve yapabileceklerimizin çok olduğunu görmek doğru bir tutumdur. Halkların ortaya çıkışının, toplumsal özgürlüğün ulusal kimlikler düzeyinde kendini ifade etmesi kadar, kadın kimliği ve aile kurumu düzeyinde de büyük yenilenmeye ihtiyacı vardır. PKK buna önderlik etmeye, bu konuda en özgürlük vaat eden söz kadar, eylemi de düzenlemeye çalışıyor.

Bu konuda kapsamlı çözümler yaptık. Ben bu konuda yeni şeyler söylemeye hazırım. Düşüncede ve bu konuda tavır geliştirmede düzey biraz güçlü. Darlıklarınız varsa, çekinmeden ifade etmeli, esas itibarıyla daha yüce olana, yaşamı daha da mümkün kılan ulaşıma cesaret etmelisiniz. Biz, günümüz göz önüne getirildiğinde en devrimci özgürlük hareketiyiz diyebiliriz. Dolayısıyla tartışma, tavır gücümüz yüksektir. Bu kadar acımasız zorluklara, işkencelere tahammül eden bir hareket, bütün önemli soranlara, büyük cesaretle yaklaşım gösterebilir. Zaten, en özgün yanlarımızdan birisi de budur. Madem bu kadar çekiyoruz, madem bu kadar zorluklara katlanıyoruz, o halde her şeyin en iyisini söyleyeceğiz, en özgür tutuma ulaşacağız. Bu kadar hayatını adanmışlara, bu kadar tarihi şahadetlere –buna kadın da girmiştir– verebileceğimiz en iyi cevap, en özgürlükçü ifade ve de uygulama tarzına kavuşmaktır. Bu, geliştirmeye çalıştığımız yaşama saygının bir gereğidir. Bize de bu konuda oldukça ciddi tutum sahibi olmak yaraşır. Feodallerin ve özellikle son yetme o burjuvaların kapattığı bu dünyayı açmak kadar, tam bir savaşım gerçeği olarak onların yaklaşımlarını da yerle bir edecek bir dönüşüme uğratabilmeliyiz. İnanıyorum ki, onlar bize dünyayı, bir de bu alanda zehir ederek, yaşamamıza fırsat vermemişlerdir. Böylece çetritli sömürü yöntemleriyle, baskı yöntemleriyle genelde değerler üzerinde egemenlik kurarak bu alanı da tam bir mal gibi değerlen-

dirmişler parası ve kuvveti olanların en çok gaspettikleri, istedikleri gibi kullandıkları bir alana dönüştürmüşlerdir. Yükselen her egemen sömürücü sınıf, öncelikle bu alanı mülkleştirmeyi ve kapatmayı çok iyi yapmıştır.

Mesela, bugün kendisiyle savaştığımız TC sömürgeci sisteminin kadının işgaline, zaptına nasıl giriştiğini göz önüne getirirseniz, sorunu daha iyi anlarsınız.

Türk boy beyleri Ortadoğu'ya ilk yönelişlerinde ve sınıflı toplumda mesafe alışlarında –ki bu feodalleşmedir– görüyoruz ki, başkalarının topraklarını işgal etmek kadar, insanlarını ve tabii ki kadını da köleleştiriyorlar. Halihazırda halen etkilendiğiniz dünya, oluşan kişilik bunun sonucudur. Kadının bir meta konusu haline getirilmesinde Türklerin Ortadoğu'ya yayılmasının çok ciddi bir rolü vardır. Hatta denilebilir ki, Türk feodalleşmesi, köleleştirmeye Araplardan daha fazla yol açmıştır. Bugün köleliği bu kadar derinliğine yaşayan Ortadoğu halkları Türk işgali ve istilasının bundaki payını çok iyi değerlendirmek zorundadırlar. Bu kadar düşürülmüş halk ve düşürülmüş kadının tarihinde ve günümüzdeki somutunda, Türk egemenlik sisteminin ilişki ve yaşam sistemi belirleyici bir etkiye sahiptir. Araplar da şüphesiz kadını kapatmıştır.

Ben, Hz. Muhammed'in gerçek anlayışı ve uygulamasının ne olduğu konusunda çok iddialı konuşacak değilim, ama bir tutum olarak, özellikle de günümüze kadar Ortadoğu'yu etkilemiş bir kişilik olarak dikkate değer yanları olduğu kanısındayım. Hiç şüphesiz feodal bir uygarlığın gelişimine islam devrimi yol açmıştır. Ama İslam devrimini tümüyle bir feodal devrim olarak değerlendirmek, özgürlük etkisinin hiç olmadığını söylemek gerçekçi değil. Bu, kadın için de söz konusudur. Bugün islam geleneği altındaki kadın, işte halen başörtü davası nedeniyle gündeme geliyor. Yükselen islam, bir anlamda yeni bir kadını da yaratmaya çalışıyor. Hz. Muhammed'in kendi yaşamında kadın ilişkileri konusunda hayli dikkate değer yanlar var ve bu çoğunun bence çok az fark ettiği bir durumdur. Günümüzün sofularının yaklaşımı ne kadar Hz. Muhammed'le ilintilidir veya ona uygunluk arz eder, ne kadar dışındadır, iyi anlamak gerekiyor. Şunun için belirtiyorum: İlişkilere daha çok islami ahlak ölçüleri egemendir. Ve özellikle de halihazırda halk bunu esas alıyor.

Çıkış yapmak açısından, Hz. Muhammed'in yaklaşımının nasıl olduğunu biraz görmek gerekir. İncelenmeye değer bir konudur. Görebildiğimiz kadarıyla değişik türden bir özgürlük yaklaşımı. Hz. Muhammed'in 13 eşinden ve çok sayıda cariyesinden bahsediyorlar. İnceleyemedim. Fakat bunu yaparken kadını yüceltme isteğinden bahsedildiği kadar, çeşitli aşiretlerden alınan kadınlarla siyasi etkiye yol açmak istediği de söyleniyor. Yani kadını hem bir siyasi güçlenme aracı, hem de bir yüceltme aracı olarak ele alıyor. Hiç şüphesiz daha sonraki sultanlık geleneğinde ve özellikle Emeviler, Osmanlılar, Selçuklular, Ortadoğu'daki bütün sultanlık rejimlerinde, değişik bir kadın statüsünün ortaya çıkması, bu tutuma dayanır. Cariye kurumu, çok eşlilik, halen de devam eden 4-5 eş alma gibi olaylar şeriatın bir hükmü olarak gündeme geliyor. Aslında başlangıçta bir siyasi tutum olarak, bir özgürlük tutumu olarak düşünmek gerekiyor. Hz. Muhammed'in Fatma diye bir kızı var; çok duyarlı, hassas bir kişilik olduğu söyleniyor. Belli bir yüceltmeyi yaşadığı söylenebilir. Halen çoğunuzun adı buradan kalmadır. Ayşe, Fatma, Zeynep adları, Hz. Muhammed'in beytinden sayılır. Yani eşidir, kızıdır, torunlarıdır; bunu görmek gerekiyor.

Bir de Osmanlı'ya baktığımızda şöyle fermanların çıkarıldığını sık sık görüyoruz: Mesela Fatih, İstanbul'u işgal ederken, "üç gün, kadınları da dahil her şeyi yağmalayabilirsiniz, talan edebilirsiniz" diyor. Bilindiği gibi Bizans'ın bir aristokrat geleneği ve dolayısıyla çok aristokrat aileler var. Osmanlılar gibi değiller. İşte o her türlü talana yeniçeriler evlere giriyorlar; ne kadar kadın, kız, oğlan varsa alıp evlerine götürüyorlar. Dehşetli bir köleleştirme dönemidir aslında ve sadece İstanbul'da da uygulanmıyor. Osmanlılar Anadolu'ya yayıldıklarında, savaşan erkekleri veya hakim olan erkekleri vurduktan sonra, bütünüyle diğerlerine el koyuyorlar. Halen Yunanlıların çok korkak oldukları şeklinde ya da "Kahpe Yunan" biçiminde değerlendirmeler söz konusudur. Aslında bir uygulamanın sonucudur. Tabii ki bu, oldukça düşürülmedir. Bir cinsin düşürülmesidir. El koy, eve çek, sonra köleleştir! Bundan sonra, Osmanlı yeniçerisine karşı, 'özgürlüğüm var' ya da, 'sana karşı biraz kendimi savunmam lazım' demek mümkün olmuyor. Prensler bile derhal köleleştirilip, sorgusuz sualsiz evlere kapatılıyorlar.

Bu gelenek, sık sık Kürt toplumu üzerinde de uygulanır. Şimdi siz kendinizi biraz özgürlük ya da gönül, irade sahibi olarak görebilirsiniz. Ama bu biraz kendini yanıltmaktır. Ulusal düzeydeki imhayı, talanı göz önüne getirdiğinizde, özgürlüğünüzün boyutunun ne kadar olduğunu anlarsınız. Altında bu uygulamalar vardır. Gerçekten bizim kişilikler, Osmanlı döneminde yoğrulmuş kişiliklerdir. Aileden miras kalmıştır bu kişilikler; özgür olmadığı gibi, çok silik ve kölemsidir. Kemalizm de kesinlikle bu geleneğin en barbar sürdürücülerindendir. M. Kemal bütün anlayış ve uygulamasını, bu geleneği sürdürmede gösterir. Kadın konusunda da böyledir. Burada özgürlük yoktur. Kişilikleri kapatma, dillerini kesme durumu yaşanmaktadır. “Kadınlaştırılmış bir halkız” derken, bundan bahsetmek istiyoruz. Kesinlikle basite almayalım; kadınlaştırılmış bir halk olmak, kadınlaşmış olmak nedir? Bu çok önemli.

Size Osmanlı sultanlarının bazı geleneklerini daha hatırlatmakta yarar olabilir. Fatih’ten bir iki örnek vereyim. Çünkü, imparatorluğun kurucusu ve temel damgasını vuran kişiliktir. Fatih, işgal ettiği yerlerde sadece kadınları kapatma biçiminde bir uygulamanın sahibi değil –ki bu bir Osmanlı zihniyetidir– aynı zamanda erkek çocuklarını da kapatıyor. Örneğin Fatih’in, Bizans’ın çok güçlü, hatta o aristokrat geleneğin en önde gelen bir ailesinin çocuğu olan bir prensi sarayına kapatması olayı vardır. Bu aileyi kendisi için bir rakip görmesi ya da o geleneğin ilerde başına bela olabileceği düşüncesi veya bir egemenlik, iktidar olma hırsı ile bunu yapmış olabilir. Bu o kadar önemli değil. Sonuçta bir prensi –ki bilirsiniz, prensler çok erkeğimsi ve çok da gururludurlar– sarayına kapatması ve onu eşcinsellik pozisyonuna sokması söz konusudur. Bu önemlidir. Yine bir Bizans asilzadesinden iki erkek çocuğunu istemesi olayı vardır. “Çocuklarını bana yollayacaksın” diyor. Bizans asilzadesi, “her şeyimi veririm, ama bu erkek çocuklarımı vermem” demesine rağmen, zorla getiriyor. Sanırım adamın da boynunu vurduruyor. Çok vahşi bir uygulama! Tabii, sultan böyle yaparsa, sultanın paşaları bu işi katbekat yaparlar. İşte bildiğimiz, Balkanlardaki halkların, özellikle Yunan halkının düşürülmüşlüğü biraz böyle sağlanıyor. Çok ilginç bir hakaret ve düşürme biçimi! Şimdi size sembolik gibi görünse de, halkları böyle kadınlaştırma durumu söz konusudur.

Osmanlı iktidar süreci fecidir aslında. Osmanlı iktidar sürecinin ne kadar vahşi olduğunu anlamak açısından bir sultanın 18 tane taht adayı şehzadeyi boğdurduğunu belirtelim. Böylece sultan iktidarını sağlama alıyor. Şehzadeleri kafeslere kapatıyor, sonra boğuyorlar ve bir de tören yapıp gömüyorlar. Aslında bu çok yaygın bir uygulama oluyor. Bu da vahşi bir uygulama. Sultan, saray böyle olursa, taban kim bilir ne yapar!

Türkiye’de sözümona tarih öğreniyoruz, ancak yeni yeni anlamaya başlıyoruz ki, gerçekler çok farklı: İnsanları şeref, haysiyetten düşürmek, insanları en aşağılık duruma düşürmek, en çok başvurdukları bir yöntem oluyor. İnsan anlamakta bile zorluk çekiyor. Bu ilişki, bu gelenek, iz bırakmaksızın birdenbire aşılamaz. Ayrıca ciddi bir özgürlük devrimi buraya dayatılmadan da sonuç alınmaz. M. Kemal’i göz önüne getirelim: Bir Osmanlı padişahından hiç farkı yoktur. İktidarını geliştirirken –ki bu çok önemli, çünkü bunlar iktidar süreçlerinde ortaya çıkıyor– daha da zalimane bir uygulama içinde olduğunu anlıyoruz. Şehzadelere ne yapılmışsa, tipik olarak, kendi yakın iktidar ortaklarına karşı aynısını yapmıştır. İttihat ve Terakki’nin kadrolarından korkuyor ve sebepsiz yere önemli bir kısmını imha ediyor. Mahalli otoriteler vardır, ‘gericilik’ adı altında hepsini imha ediyor; yine komünistleri imha ediyor. Burada ölçü milliyetçilik filan değil, çünkü ittihatçılar da milliyetçi. Sultanlık aslında bunları biraz da padişahlık kültürünün sonucu olarak yapıyor. Bir de kadınlara yaklaşımı vardır. Geçenlerde Macaristanlı ünlü bir artist olan Zsa Zsa Gabor’un bir açıklaması vardı basında. Dönek komünistlerden Burhan Belge ile evli olduğu yıllarda M. Kemal’le bir masada içki içerken, M. Kemal kadının kocasına, “Burhan Bey, bu akşam eşini ben eve götüreyim” diyor. Sözümona Burhan Bey de, “Hayır” diyor. Kadının deyişine göre, M. Kemal’in bu sözü bir tebligattır, bir talimattır. Yani mutlaka yerine getirilmesi gerekir. Emir yerine getirilmiş mi, getirilmemiş mi, bu o kadar önemli değil. Fakat burada Osmanlıdan daha kötü bir geleneğin cumhuriyet döneminde, bizzat Çankaya köşkünde geliştirildiğini söyleyebiliriz. Burada sistemli ve karşıdakini düşürme ve darbelemede kötü bir biçimde kullanma yaşanıyor. Bu anlamda, M. Kemal’in de kesin bir Osmanlı sultanlık geleneğinin devam ettiricisi olduğu söylenebilir.

Kadına özgürlük şansı vermeden, topluma özgürlük şansı vermenin fazla düşünülemezliği açıktır. Bu anlamda M. Kemal'in komünistlere nasıl hunharca bir katliamı dayattığı ve bir avuç komünisti nasıl oyuna getirip boğduğunu biliyoruz. Yine birçok Müslüman topluluğu nasıl katlettiği, yani önünde biraz engel olanları nasıl vahşiyane bastırdığı cumhuriyet tarihinde yaşanan olaylardır. İşte Şeyh Sait örneği. Kaldı ki, kendi yol arkadaşlarını iktidar alternatifi gördüğü için hepsini tasfiye ediyor. Bunlar arasında birçok paşa ve itti-haçı da vardır. Sonuç: Tek sultan!

Türkiye Cumhuriyeti'ni, toplumunu ve bu arada kadını şekillendiren M. Kemal'dir. Tabii onun da dayandığı bir Osmanlı paşası var. Sultan Vahdettin'den izin alıyor. Yani bu geleneğin içinde yetişmiş, güç kazanmış bir kişiliktir. Şimdi onun bir fakir çocuğu olduğu söyleniyor. Herhalde savaşarak, mücadele ederek M. Kemal olmadı. Daha ilkokuldayken, sultanlık mektebine alınıyor, harp okulunu okuyor, ordusunda yetişiyor, güç kazanıyor. Nedir yürüttüğü savaşlar? Feodal ve emperyalist savaşlardır. Bu ortamda yetişiyor, büyüyor ve yaşıyor. O temelde Anadolu'ya geliyor ve sözümona adına "kurtuluş hareketi", "cumhuriyet" denilse de, esas itibariyle eskiyi aratmayan bir diktatörlüğün kurucusu oluyor.

İşte biliniyor ki, oluşumunuzda en temel etkiyi yaratan bu kurumdur. Oradan gıdanızı aldınız hepiniz. Bu temelde mesela biz Kürtler söz konusu olduğumuzda, bir kadından daha beter konuma sokulmadık mı? Geçmiş Kürt isyanlarının başına getirilenlere bakalım; hiç de sultanların uygulamalarından farklı değildir. Hatta bazı örnekler vereyim: Dersim'de isyan bastırılırken veya kendi deyişleriyle "vahşiler" bastırılırken, o Türk subaylarının kadına bir yaklaşımı var. Aslında bu konuda da birçok gerçek örtbas edilmiştir. Yeniçeriler İstanbul'u talan ederken, nasıl kadınlara, kızlara zorla el koyuyorlarsa, Türk subaylarında da benzer bir yaklaşım vardır. Tabii ki Dersim'de de yüzyıllardan beri, hem kadın özgürlüğü, hem de aşiretlerin özgürlüğü itibariyle belli gelenekler hala yaşıyor. Bütün Osmanlı sultanlarına, biraz da Alevi gelenek olduğu için baştan beri teslim olmama, belli ölçüde özgürlük onurunu koruma durumu var. Bu Türk subayları -ki bunlar Osmanlı geleneğini yaşayan, yeniçeri gibi adamlardır-sorgusuz, sualsiz kadınlara el koymaya çalışıyorlar. Er-

kekler tasfiye edildikten sonra, kadınları da Bizans kızları gibi yapmak istiyorlar ve sonuçta kadınların büyük bir kısmı kendini uçurumdan atıyor. Bu önemli bir nokta. Bu uçurumdan atış meselesi, bence köleleştirilmenin çok aşığılatıcı, insanlık dışına çıkartıcı biçimiyle irtibatlandırılabilir. Adam öyle bir ilişki dayatıyor ki, o an kendilerini uçurumdan atmayı tercih ediyorlar. Bu önemli. Yani normal bir ilişki yok. Aslında iktidar sahibidir, para sahibidir, biraz daha insani yaklaşırsa belki çekebilir. Nitekim şimdi rahatlıkla çekebiliyorlar. Ama o zaman tam talancı ve elkoyma tarzında, yani çok aşığılık bir şekilde, karşısındaki insan mıdır, hayvan mıdır ayrımı yapmadan yaklaştığı için sonuçta bildiğimiz gibi çok acıklı öyküler ortaya çıkmıştır. Bu bir biçimdir. Ardından bir Dersim’de ne yapıldı? Beşikten tekrar bir yeniçerileşme çok zalimane bir şekilde uygulandı. Tarihle bağımlı bıçakla keser gibi kesme ve bu temelde Kürdistan’da yeni bir tür yaratma girişimi başlatıldı. Bunu unutmayın. Siz böyle bir uygulamanın sonucusunuz. Yaşamınızda yeni kişiliğin şekillenmesinde bu katliam kadar, ondan sonraki “beyaz terör” dediğimiz, “Türkleştirme” dediğimiz olayın da belirleyici bir etkisi var. Çok sistemli bir uygulama altında, temel insan onuru ve özgürlüğünden kopuk büyütüldünüz. Şeref, haysiyet diye bir şey bırakılmadı; çünkü bunu korumak isteyenler uçurumluk oldu. Şimdi bazı arkadaşlarımız edebiyatçılık taşıyorlar. Hatta Dersimli bazı arkadaşlar çok şairane, çok edebiyatçı kesiliyorlar. Onlara ben şunu sormak istiyorum. Yüzlerce örneği olan ve çoğunun belleğinde hala yaşayan bu uçurum gerçeği nasıl ortaya çıktı? Bu şair olanlar, çok edebiyat yapanlar, bunun edebiyatını niye yapmıyorlar? Çoğu onların çocukları sayılır. Bu büyük bir çelişki aslında. Ve şimdi duyduğum kadarıyla Dersim somutunda, kadın-erkek ilişkilerinde en yoz bir durum yaşanıyor. Sanki yapılan onlara yapılmamış, sanki daha dün o kendini uçurumdan atanlar onların ana-babaları, dedeleri-nineleri değilmiş gibi, kemalizme taş çıkarırcasına bir yaşamı esas alıyorlar. Şimdi biz bu yaşamı eleştirdiğimizde sözümona, “Apo Dersimlilerin kökünü kurutacakmış” diyorlar. Aslında bunu söyleyen, kemalizmin iğdiş ettiği tiplerdir. Biz Dersim’in intikamı peşinde yürürken, kemalizme bin defa teslim olmuş, alçak, düşkünleşmiş bu tip, bu tür sözleri sarfediyor. Aslında bunlar şeklen Dersimlidir. Boyları, posları

Dersim’i biraz hatırlatır, ama özde en aşağılık, Fatih Sultan Mehmet’in sarayına kapatılmış, iğdiş edilmiş tiplerdir. Bir gün bunların yakasını iyi tutmak gerekir.

Biliyorsunuz, Osmanlı saraylarında bir içöğlan beyi vardır. Bunun bütün görevi erkekleri iğdiş etmek, yani iktidardan etmektir. Tabii bu kaba biçimiyledir. Bir de kültür, kişilik, yani bir bütün olarak iğdiş edilmiş toplum olayı var. İşte bu durum Dersim’de oldukça yaratılmaya çalışılıyor. Şimdi birisi size bir küfür etse, bir tokat atsa buna fazla gelmemenizi göz önüne getirin ve bir de bu Dersim’deki uygulamanın derecesini. Nasıl olur? Bir gafletten de öteye bir ihanet işte böyle geliyor. Bana normal gelmiyor. Yani ben, isyanda her şey iyi yapıldı, iyi düşünüldü demiyorum. Fakat onun böyle unutulmuşunun ve ona oldukça inkar temelinde bir yaklaşımın saygıdeğer bir yaşam olduğuna inanmıyorum. Zaten, bu nedenle tepki duyuyorum, tavır geliştiriyorum.

PKK’nin Dersim somutuna girişi veya bir bütün olarak Kürdistan somutuna girişi, böylesine bir tarih anlayışına dayanır. Amacımız, Dersim’e zorla dayatılan iğdişleşmeyi açığa çıkarmaktır. Halen de bu iğdişleşmenin etkisinde olanlar ikide bir karşımıza çıkıyorlar. En çok muhalefet eden, en çok bölüp parçalayan burası. Neden? Parti kişiliğine gelmeme neden? Sana düşmanın yaptığı belli, daha o kemik yığınları Munzur kıyılarında, mağaralarda duruyor. O zaman sen Ankara’da, İstanbul’da, Avrupa’da ne geziyorsun? Dün basında okudum, ayrıca radyo da söyledi biliyorsunuz, SHP içinde PKK’nin veya ulusal kurtuluşumuzun yön verdiği, özel savaşa ve bunun en önemli kurumlarından biri olan Olağanüstü Hal’e karşı çıkma tavrı tartışılıyor. Bir grup milletvekili kaldırılmasından yana tavır geliştirirken, iki tane Dersimli ise bu tavra karşı çıkıyor. “Olağanüstü Hal’in kaldırılmaması gerekir” diyor. Bunlar o çok geveze ve çok ukala olan Kamer Genç ve Mehmet Moğultay’dır. Sözde bunlar meclisin en demokrat üyeleri. Bunlar Olağanüstü Hal’in, özel savaşın neden kalması gerektiğine önderlik ederek, bir grubu ikna etmeye, bastırmaya çalışıyorlar.

Nereye bakarsanız bakın. Avrupa’da, Avrupa yaşantısına en balıklamasına dalan bu kesimlerdir. Bizim saflarımızda bazı kişilikler vardı; sırf bu ilişki yüzünden, yani o kemalist kültürü en yaygın ya-

şadıklarından dolayı örgütümüzü tasfiye etme çabasında en ileri rolü oynadılar. Bir kadın meselesi tutturdular, bir yaşam meselesi tutturdular, ne ahlaki değer, ne bir örgüt değeri ve ne de bir direniş değeri bıraktılar. Ve halen de Dersim'e rolünü oynatamamanın nedeni bu kişiliklerle bağlantılıdır. Tabii ki kemalizm, bu alana böyle vurup katlederken ve daha sonra düşürürken, elbette bize yansıyan yapıdan da bu tipler çıkacaktır.

Sonuç itibariyle, birçok vahşi yöntemlere karşı, gerçekten o yüz yılların içinde zaptedilemeyen bir özgürlük var, onur var; bu kesindir. Ona saldırıldığında bir çırpıda kendini Munzurlara, uçurumlara terk eden kızlarımızı, insanlarımızı göz önüne getirdiğimizde, tarihe yeneden bakmak, onun ardından getirilen iğdişleşmeyi iyi görmek, kabul edilmesi gerekenle reddedilmesi gerekenin ne olduğunu iyi belirlemek çok yaşamsaldır. Bu, aynı zamanda özgürlüğün, onurun elde edilmesinin de ilk adımıdır. Bu genelleştirilmiştir diyorum. Şimdi de karşımıza Batman getirildi. Çok ilginçtir, bir provokasyon dolayısıyla biraz daha ilgilenme gereği duyduk. Polis bu alanda uygun kızları düşürüyor, her türlü aşağılık yaşamdan geçirdikten sonra saflarımıza gönderiyor. Ki bugün bile haber aldık, bu biçimde bazı ilişkiler gönderilmiş. M. Şener provokatörünün burada bile işi gücü düşürmeyi yürütme olmuştur. Dersim'deki provokasyonu, Batman'daki provokasyonu dokuyan tezgah aynısı. MİT, Özel Savaş Dairesi. Orada öyle yürütmüş, burada böyle yürütüyor. Fakir-fukara, çoğu düşürülmüş. Zaten ipin ucu elinde. Bu erkekleri, o kızları düşürüyor, her türlü yaşam içine sokuyor. Ardından hastalık yayma merkezleri gibi, dağıtma merkezleri gibi her tarafa, bütün birimlerimize yolluyor. Zor bela bunların yıkımını durdurmaya çalışıyoruz. Buraya bile yolladılar. Provokatör ve bazıları da o alandan buraya geldiler. Provokatördeki yıkım gücünü, dağıtma gücünü, en değme düşman ordusunun gösteremeyeceğini de gördüm. Kadına nasıl yaklaştığını ve bir de bizim yaklaşımımıza nasıl sarıldığını gördüm.

Tabii ki biz, ilişkilere sizin baktığımız gibi bakmayız. Biraz daha derin bir biçimde elimizden geldiği kadar, gücümüz ölçüsünde ilişkileri geliştirmeye çalışırız. Bazı ahmak kızların bir dakikada nasıl bir arkadaşın birden tam kölesi olduğu bilinir. Bunu, kemalizm dolaylı olarak saflarda nasıl tahribat yaratır, bir provokatör nasıl saflarda

olumsuzluklar geliştirir, bunun örnek gösterilmesi açısından söylüyorum. Bu kadar körcesine bağlanan birine, bu kadar kökleşen birine elbette her şey yapılabilir. Bir despot bu tavırlara yol açıyor. Böylesi kızlar, duygularını, kişiliğini böyle düşürdükten sonra yücelemezler. Bir daha kendilerine de gelemmezler. Özellikle zindandaki yoldaşlar bunu daha iyi bilirler. Provokatör orada bunu yaratmış. Zaten sizler de biliyorsunuz, çok namussuzca, çok ikiyüzlüce, çok bastırmacı, en direnişçi –kadın olsun, erkek olsun– değerlerimizi nasıl yere serdiğini. Bu, değerlendirmelerde de vardır. Bu, kemalizmin PKK’den intikam alışıdır. PKK’den ve PKK’nin devrimci militan yetiştirmesinden, özgür kadın yetiştirmesinden intikam alışıdır. Ve gerçekten bu çok bilinçli bir plandır.

Şimdi benim de bizzat yaşadığım gerçekler var. Gerek militanlaşmada, gerekse kadın özgürleşmesinde kolay kolay kendini düşürmeme ve yürüyebilir, savaşılabılır bir konumda tutmak açısından, sıcak savaşım cephesinden çok daha fazla taktikçi davranabilen bir konumda tutma gereğini duydum. Yani bir erkek olarak, daha okul çağlarından beri bu ilişkilere karşı hassaslığım vardı. Tabii süreç içerisinde bu daha da geliştirdi. Şu kemalist ‘modernizmin’ uygarlık anlayışının yavaş yavaş yarattığı ilişkiler, okul okudukça daha fazla kendini dayatır. Biliyorsunuz, genelde Kürtlüğü küçümseme yaşanır. Mesela benim ilk izlenimim şu oldu: “Allah kahretsin, nasıl Kürt aileden dünyaya gelmişim.” Daha ilkokuldayken bunun için herhalde oluşuyor: “Kürtlükten damgayı yediğim için benim önüm tıkalı.” Sizin duygularınız nasıl gelişiyor, bilemem. Yani, “keşke Kürtlük olmasaydı; acaba benim kökenimde Türklük yok mu, araştıralım” biçiminde bir izlenimim vardı. Böylece daha ilkokula girer girmez, Kürt kaybetmiş oldu. O zaman Türklüğe özentili duyacaksın, bunun için artık kukla ol, uşak ol, kılığını ve her şeyini değiştir, belki memur olabilirsin! Bunu gözlerimle gördüm. Yani bir Türk öğretmeni olmak için, kılıktan kılığa kendilerini nasıl sattıklarını, en yakın arkadaşlarımdan, çocukluk arkadaşlarımdan gördüm.

Biliyorsunuz biz o zaman da, buna karşı bir tavır geliştiriyoorduk. Bir yandan bu tip tutumlar bizde gelişirken, bir tepki de gelişiyoordu. O yılları hatırlıyorum yine. Çocuk fantazisi tabii. “Nasıl bir ordu komutanı olayım da, gizli bir düşmanla savaşayım” biçiminde bir

yaklaşımım vardı. Asker olma tutkusu o zaman gelişti. Ben bir röportajda da belirtmiştim. Benim askeri okullara girme niyetim, iyi bir Türk subayı olmak için değildi. Sanırım bunda, güç merkezinin orduda yoğunlaşmasının etkisi olabilir. Kuşkusuz aklımızda o zaman, “ideolojik, politik çalışmayla askeri güce ulaşırsın” düşüncesi yoktu. Yalnız karşımda güç sahibi olan ordu gerçeği, asker gerçeği var. Vurmak istiyorsan, güç sahibi olmak istiyorsan asker olacaksın! O zaman okulları var, okullarına gideceksin! Burada da, “Türk subayı gibi hareket edeyim” düşüncesinden ziyade, duygu planında veya psikolojik bir etkilenme biçiminde de olsa, askeri kişilik edinme istemi var. Yani asker, gücü ifade ediyor, öyleyse bir şeyler yapmak için asker olacaksın! Bir isyancılık belirtisidir aşlında. Hatta, “bu okullara giremeyeceğim” diye oldukça üzülmüştüm. En derin endişeli günlerimi o zaman yaşadım diyebilirim.

Çoğunuzun yöneldiği bir dünya vardı o zaman; biz de yöneliyorduk. Çok bunalım süreçlerinden de geçtik. Kendinizi yeniden yorumlamanız için, ayrıca asker oluyorsunuz, komutan oluyorsunuz ve özgür ilişkilerden bahsediyorsunuz, buna açıklık getirmek için söylüyorum. İşte kadın ilişkisi de bu aşamada kendisini gittikçe bize dayatıyor ve “yaklaşım nasıl olmalı” sorusuna yöneltiyordu. Feodal gelenekler içerisindeki kadını biz çevremizde, ailemizde gördük. Zaman zaman bunu sizlere anlattım. Bu ilişkileri yadırgamıştım o zaman; yani başlık düzeni altında, çok uzak alanlardan, hiç görmeden, tanımadan, gelip senin yakınlarını veya kız kardeşini böyle meta alır gibi almayı, ilk çırpıda böyle birdenbire alıp götürmelerini, tam özgürce bir tavırla olmasa da yadırgadım. Yani, “nasıl oluyor bu iş, birdenbire hiç tanımadan kızı aldı gitti” biçiminde bir yaklaşım, sınırlı da olsa, duygusal da olsa bir tepki, “böyle olmamalıydı” gibi bir endişe, izlenim vardı.

Kemalist “modern” yaklaşım daha değişik yansıyor. Orada kadın veya kız kendisini daha değişik sunuyor. Bir defa zenginlik ölçüleri çok egemen. Çoğunuz bunu biliyorsunuz. Halen de öyle. Egemen sınıf, zengin sınıf ölçüleri bu konuda hala esastır. Biz bunu her zaman açıkça gördük. Mümkün mü o koşullarda bir kadın ilişkisine özgürlüğü dayatmak! O zamanki güç, yetkinlik durumumuz çok sınırlı ve ilişkiler boyutuna mutlak anlamda hakim olan, daha çok ke-

malist kültürü, kemalist zenginliği, gücü elinde bulunduranlar oluyor. Bu her iki cins –kadın ve erkek– açısından hiç fark etmiyor ve gittikçe bir baskı biçiminde kendisini bize dayatıyordu. Böylece feodal değer yargılarına olduğu kadar, kemalist modern değer yargılarına da tepki geliyordu. Biliyorsunuz bu konuda kendimizi gittikçe bir savaşın içinde bulduk. Sanıyorum bu konularda benim yaptıklarım, biraz sizin yaptıklarınızdan ve yaşadıklarınızdan farklı. Artık bu alışkanlık mı oldu bende, oluşum özelliği ya da yetiştirme tarzı mı bilemiyorum. İşleri oldu bittiye getirmemek, işler üzerinde çok derin endişe duyarak durma... Kolay başarı olmaz, ama yenilgiyi de kendime kolay kolay yedirmemek ve bunu çok iyi bir hesaplaşma biçimi olarak değerlendirmek, bir yaklaşım tarzı oluyor. Genel güç meselesine ekonomik, siyasi yaklaşım kadar, kadın konusunda da bu tavrı böyle geliştirmeye çalışıyoruz.

Şunu gördüm bu süreçte: Bizim ilk grup çalışmalarına el attığımda, düzen dahilindeyken, kadının yanına kemalist ölçüler temelinde yaklaşamayacağımı anladım. İstanbul’da, Ankara’da buldum. Fakat yaklaşmaya ne gücüm, ne cesaretim, ne de eğilimim vardı. Sizler mesela, bence bu konuda kendinizi aşırı dayatabilirsiniz, kandırabilirsiniz. Benim bu yıllarda öyle değildi. Bir Amedli arkadaşım vardı o zaman, hatırlıyorum. Oldukça belalı bir arkadaştı. Sağ mı, ölü mü, bilemiyorum. Bu bir mesele çıkardı Siyasal’da, duymayan kalmadı. Bir kız yüzünden her gün kavga ediyor, bazen bıçağını çekiyor, kıyamet koparıyordu. Bizim Kürdü, sürekli ben tutuyordum. Tutmaya çalışıyordum, ama o her gün kendisini yiyip bitiriyordu. Bir de bu olayı gördüm. Dünyanın en rezil bir Kürt tavrı ortaya çıktı. Koptum ve korktum. ‘Aman ha, başa böyle bir bela gelmesin’ diye kendimi kollamaya çalıştım. Fakat özellikle devrim sürecine girdiğimizde, bütün bunlar biraz daha çözüm istiyor tabii.

Özellikle bu genç arkadaşlara katkı sunabilmesi, konunun yüzeysel ve basit ele alınmaması açısından konuyu açmakta fayda var. O dönemde geliştirmek istediğimiz bazı ilişkiler vardı. Yaşadığımız bazı deneyler var. Şunu gördüm bu süreç içinde. Mevcut kadın düzeyi, mevcut kadın-erkek ilişkisiyle, toplumsal düzey –özellikle yarı kemalist, yarı feodal düzey– sanıldığından daha fazla bir siyasi düzeydir. Bu geneldir. Şimdi PKK, özgürlük hareketini başlatmış ve

böylece birçok feodal, kemalist görüşü yıkmıştır. Bu ayrı mesele. Bu, savaşın doğurduğu bir sonuç, fakat veri düzeyi, PKK'nin daha yıkmadığı, karşısına almadığı düzey oldukça düşküncedir. Dolayısıyla kişi, işe eğer doğru yaklaşmazsa ve kendini koyverirse, ya bir kemalist ağa olur ya da bir uşak olur. Bunun dışında bir seçeneğin olacağını sanmıyorum. Örneklerden size bahsediyorum. Yani kaba bir Kürt gibi dayatarsanız, rezil olursunuz. Kemalist ölçü bu konuda daha üstün. Onun modernizmi o feodal yaklaşımı aşar. Yani hukuku vardır, geleneği vardır, ahlakı vardır. Başarı şansı vermez. Bunun aslında Kürt kişiliği üzerinde daha da incelemeye değer etkileri var. Özellikle Kürt kişiliği kemalizmin etkilerinden bu kadar darbe yemiştir, yine bu konuda feodal işbirlikçi sınıf bu kadar ulusal inkara gitmişse, bunda kemalist modernizmin aile-kadın kurumuna yansımaları çok ağırlıklı yere sahiptir. Her Kürt ağasının, her Kürt işbirlikçisinin bir eli ya Ankara'dadır ya da başka bir metropdedir, oraya bağlanmıştır. Şimdi belki Avrupa'ya da bağlanmıştır. Bu çok yaygındır ve Kürt kadını bundan büyük darbe yemiştir. Kürt ağası, Kürt ileri geleni, eşrafı, kemalist ölçülere doğru kendisini ihanet temelinde, inkar temelinde dönüştürürken, kadın bir tekme daha yemiştir. Dolayısıyla hor görülme, daha dilsiz ve çözümsüz bırakılma gibi bir durumla derinliğine karşı karşıya kalmıştır. Bunu bir belirleme olarak söyledikten sonra parti ortamına girişte, 'normal düzenin verili ölçüleriyle mesafe almanın imkanı var mı' sorusuna yanıt bulmak lazım. Ben bazen sizlerin ölçülerine bakıyorum. Ya bilmeden bu verileri bize yansıtıyorsunuz, ya da biraz bilinçli bir şekilde yapıyorsunuz. Halen o küçük burjuva tutum dediğimiz, kendini partiye tam katmak yerine yüzeysel ya da hesaplı katmanın altında verili düzenin ölçüleri yatıyor. Erkek ve kız fark etmiyor. Yani bir nevi verili düzen sizleri adeta üretmiş, yetiştirmiş ve salmış ortalığa. Belki size doğal bir yaşam gibi gelebilir, ama geliş tarzınız feodal-işbirlikçi ve kemalist politikaların imbiğinden geçirilmiş; ya onun üstünde ya altında, ya uşağı işbirlikçisi ya da efendisi olma biçiminde veya ikisinin iç içeliğini yaşayan bir pozisyonda olmaktadır. "Katılamadım, bunaldım, düşünemedim" anlayışı, kaynağını kesinlikle bu tarihi somut temelde buluyor. Ben kendi devrimcileşme sürecimde bunların hepsini çözümledim. İlişkilere bakıyorum erkek veya kız

bir küçük burjuva oluşum tarzı... Veya biraz bağlan üst tabakaya dayanıyorsa, işbirlikçilere dayanıyorsa, daha farklı. Biri alık, her şeyden habersiz, allahın zavallısı, diğeri ise kemalist bastırmacı gibidir. Dikkat edin, benim en büyük parti içi savaşımlım, bu yönlü dayatmalarınıza, tutum ve davranışlarınıza, bunun kültürüne, yaşam tarzınıza karşıdır. Buna karşı derinleşmek, bu temelde bir tutum-pozisyon belirlemek çok önemli ve bu bizde çok boyutlandı.

Çözümlemelerde epey açmıştım. Halen de düzeyi geliştirmeye çalışıyorum. Kadının durumunu iyi kavramaya çalışıyoruz. Yüzyıllardan beri düzenin, kadını böyle meta haline getirmenin bir aracı, bir biçimi olarak, nasıl politikada satmaya çalıştığını görüyorum. Umarım özgürleşme temelinde bu sorunu hallederiz. Birçoklarınızın yaşadığı ilişkilerden –tabii küçümsemek için söylemiyorum– oldukça çekiniyorum. Sözümona kocanın kadına, kadının kocaya dayattıklarını göz önüne getirdiğimde, başımı kesseler bir gün böyle yaşamam diyorum. Bu nasıl erkektir, bu nasıl kadındır, birbirleriyle böyle yaşayabiliyorlar! Dolayısıyla ürkmemek elde değil. Bu bir anlayış. Ben ‘herkes böyle olsun’ demiyorum. Denemeler aslında birçok gerçeği gösterir. Fakat bu konu da öyle denemeye gelecek bir konu değil. Dolayısıyla çoğunun tutukluğunu, birdenbire ihanete kadar gitmesini, konunun özgünlüğünden ötürü anlamak mümkündür. Bu konuda oldukça iyi niyetliyim. Ben hiçbir kıza, hiçbir kadına iradesi dışında bir dayatmada bulunamam, bunu söyleyeyim. Ne tür ilişki olursa olsun, o pozisyonu önemli oranda aştık. Yani geleneksel anlayışların etkisi altında, kendimi o bahsettiğim Kürt tavrı gibi anormal duruma ya da vurdulu kırdılı duruma sokmak kadar, uşaklaştırma pozisyonuna yatırmayı da aştım aslında. Kaldı ki, başta da buna yönelik mücadele vardı.

Biliyorsunuz, duygular planındaki mücadele çok zor geçer. Fakat yine de bir mücadele, bir özgürlük mücadelesi gerekir. Yok duygularım, aşklarım büyükmüş, yok bilmem ilişkilerim şöyle kutsalmış, namus anlayışım söylemiş deseydim, ben bu çizgiyi bu aşamaya getiremezdim. Değil bu aşamaya getirmek, adını bile koyamazdım. Bu önemli. Yani başlarken, kadının özgürlüğüne anlam verelim dedik. Ve bu tutum içinde olmasaydık buna ulaşamazdı. Bir Kürt namus anlayışına ucuzca bağlansaydım, daha baştan yitirmiştim. He-

pinizi bağıladıkları gibi beni de bağlamaya çalışmışlardı. Benim ailem oldukça zayıf, baba-ana otoritesi en zayıf olan bir ailedir. De-nilebilir ki en az otorite altında büyüyen Kürt insanlarından biriyim. Aslında bu başlı başına bir olaydır. Sonuçta ebeveynlerin etkisini fazla yaşamaktan kurtulduk. Bu bir özgürleşme adımıydı. Biz o ko-nuda biraz şanslı sayılırız. Belki başıboş yetişmiş olabiliriz, ama daha sonra kendimizi toparladığımızda, özlü iradeyle bazı pozis-yonları sınırlı da olsa yakalamayı bildik. Dayatılmak istenilen ilişki, daha o zaman başarılı olsaydı, ben bu işlere daha lise çağındayken, o meslek okulunu bitirdiğimde adım atamazdım. Benim tutkularım, ihtiraslarım, amaçlarım, bizi büyük darboğazdan çekip kurtardı. Sa-nırım sizin halledemediğiniz odur. Bu darboğazda, bir yandan dü-zenin sundukları, biraz da klasik otoritenin üzerinizdeki hakimiyeti sanırım sizi önemli oranda baştan çıkardı. Baştan çıkardı derken, size bazı kayıpları verdirdi demek istiyorum. Bu araştırmaya değerdir veya partiye katılımınızı gerçekleştirirken bu önemli darboğazı ye-niden gözden geçirmelisiniz. Mümkündür, çok şey yitirdiniz veya çok şeyi fark edemediniz. Fakat ikisi de sakat, sağlıklı değil, inkar-cılık da doğru değil. Bu yaşamın fırtınalı, buhranlı bir anlamı vardır. Bunu duymamak, bir köle gibi alıkça karşısında vaziyet almak da doğru değil. Bu dönem fırtınalıdır, buhranlı dönemdir. Eğer o zaman yapamadıysanız, yeniden gözden geçirerek, hiç olmazsa şimdi bunu gerçekleştirin. Devrimci eğitimin yaptığı biraz da budur. Ben kendimi geleneksel otoritenin elinden zor kurtardım.

Bir de kandırırılar adamı. Halen peşimizde olanlar var. Kemaliz-min de dayatmasıyla karşı karşıya kaldık. Partileşmeye adım atmadan önce de vardı. Fakat önemli olan partileşme sürecidir. Sınıflaşma olayı var PKK'de. Aslında çok direndiler PKK'leşmeye karşı. Biz gerçekten feodal ve kemalist ölçülere karşı oldukça direndik. Kimisi bizimle iki ay yürüdü, kimisi kölece yürüdü. İşte halen de ortaya çıktığı gibi neden gücü yetmez, neden kuramaz, neden inşa edemez, neden yönetemez, neden tedbirsiz dediğimiz tarzda yürür!.. Kimisi de bastırmacıdır, ağavaridir; onlar da yürüdü. Tabii biz hiçbirisine boyun eğmedik. Dikkat ederseniz bir önder güç olarak askeri, siyasi, ideolojik alanda güç var bende. Bugün Kürdistan'da sanıyorum en etkili konuma da gelmiş bulunuyoruz. Bu şunu daha iyi öğretiyor:

Geçmiş örneklere baktığımızda, eğer kendimize dikkat etmezsek rahatlıkla bir sultanlaşma olayı içine girebiliriz.

Şimdi M. Kemal'i çok iyi görüyorum. Onunla karşı karşıya olmayı, kurnazlıklarını, alçaklıklarını yüzüne söylemeyi çok isterdim. İktidarlaşmış, ama neye dayanarak? Bazıları 'devrimci, kurtuluşçu' diyor. Bazı Türkiyeli arkadaşlarımız var, aslında kendi egemen otorite gücünün nasıl oluştuğunu biraz göz önüne getirmeliler. Bizi de uzun süre oyaladılar. Tabii ki kendileri de çok feci olarak bunun karşılığını devrimi geliştirememekle ödediler. Biz şimdi daha iyi anlıyoruz ki, kemalist otorite anlayışı, Osmanlı otorite anlayışı, bizdeki ağa-otorite anlayışı, bizim otorite anlayışımızdan çok farklıdır. Bunun yanında parti içinde, bu geleneksel veya kemalist anlayışlı otorite dayatmaları da az çıkmadı. Bize yönelik olarak kopartılan fırtınalar, provokasyonlar, dayatmalar az değil. Yüzlercesi çıktı ortaya. Halen biraz serbest bıraksak, kaçta kaçınız neleri, nasıl dayatırsınız, belli değil. Bu bir sosyal savaşımdır aslında, yadırgamıyorum. Belki hakkınızdır, madem öyle yetişmişsiniz, öyle isteyeceksiniz. Fakat çaresizsiniz. Kemalizm dökülüyor, feodal kalıntılar dökülüyor. Yeni bir Atatürk çıkaramıyorsunuz, yeni bir Kürt ağası olamıyorsunuz. Tabii biz de boş durmadık.

Ben emekçiyim aynı zamanda. Ter karşılığında yaşamın ne anlama geldiğini bilirim. Ve yine bazı sosyalist değerler kadar, demokratik hak, emek değerleriyle de büyüdük. Bir küçük burjuva veya feodal anlayışı, bürokraside tırmanarak veya mülk edinerek güç elde etme gibi bir yolu tercih etmedim. Kendi emeğime dayanarak maddi-manevi güç kadar ideolojik, siyasi veya askeri gücü bizzat oluşturdum. Yani hiçkimse eline bir sopa bile alamaz iken, biz ulusal kurtuluş doğrultusunda bir tek fişek elde etmek için bile her şeyimizi ortaya koyduk. Tabii bunlar kolay elde edilmedi. İdeoloji oluşturmaktan politik ilişkiler geliştirmeye ve giderek bir güç haline gelmeye kadar yoğun bir çaba, bir çalışma temposu içine girdik. İşte sonuç bugün geldiğimiz düzeydir.

Bütün bunları bizi yanlış anlamamanız için söylüyorum. Bizim güç oluşturma tarzımız çok önemlidir. Bugün kemalizme ve feodalizme karşı ayaktaysak, bunun emekle bağlantılarını iyi görmek gerekir. İşte karşınızda! Dolayısıyla 'şöyle özgürlük istiyordum, yetki

istiyordum, otorite istiyordum' diyenler, birdenbire bizde komutan olanlar, 'astığım astık, kestiğim kestik' diyenler, kurnazlık yapanlar, birçok şeye hakkı, yetkisi olmadığı halde el koyanlar bu gerçeklere dikkat etmelidirler. Her zaman size söyledik, PKK'de önderlik gerçeğini bütün yönleriyle kavrayıp sonuç çıkarmalısınız. Dolayısıyla kadın konusunda da önderlik, kendini biraz daha iyi şekillendirmek durumunda. Bu nedenle halen, bugün kölelik düzenine karşı savaşı geliştirirken, kadının düşürülme gerçeğini de göz önüne getirerek bunu yürütüyoruz. Kadın kendisini nasıl kazanır veya bir köle olarak kendisini nasıl düşürmeye çalışır? Bunu iyi görmek gerekiyor. Bunu kadın açısından söylerken, aynı durumu erkek açısından da ele almak mümkündür. Örneğin, bir erkek, bir kadın karşısında kendini nasıl ifade eder.' Eğer bu erkek bir de Kürtse ve özellikle malını-mülkünü kaybetmiş, en son elinde karısı kalmışsa, onun için tek mülk, karısı olur. Bu mülk karşısında erkeğin nasıl mülk zihniyetli birisi olacağı açık. Yani her şeyini kaybetmiş, ne namus, ne şeref, ne toprak ve ne de özgürlük, hiçbir şeyi yok ve alabildiğine düşürülmüş. Dolayısıyla sahipleneceği, düşürülmüşlüğü'nün acısını çıkarırcasına üzerinde egemenlik kuracağı tek mülkü karısı oluyor. Ve böylece erkek, bir anda sözüm ona 'avantajlı' bir kişilik olup çıkıyor! Bütün bunları küçümsemek için belirtmiyorum. Sadece bir gerçeği ifade etmeye çalışıyorum. Bu arada kendine edebiyatçıyım diyenlere birkez daha seslenmek istiyorum. İncelemesini bilmiyorsunuz. Tarihten kopmuş, atomlarına kadar parçalanmış böylesi bir toplumsal gerçeklik var karşınızda. Bunun tarihsel, güncel boyutları var. Alın inceleyin!

Adam işsiz, eğitimsiz, okulsuz; varolan da yutuyor. Kemalizm bu konuda mutlak egemen. "Okula git yutul, iş iste, ajanlaş" politikasını dayatıyor. Bu adam ne yapacak? Bu adam deli-divane olacak. İşte Kürt delisi dediğimiz olay böyle ortaya çıkar ve bir de kadın karşısında bunun bir pozisyonu, bir namus anlayışı vardır. Zaten ben baştan beri bu namus anlayışını ciddiye almadım. Böylesine namuslu olacağıma namussuz olsam daha yerindedir. Bir pozisyon da budur. Dolayısıyla Kürt erkeğinin de durumu bitiktir. Bu anlamda, sadece kadını ele almak yetmez diyorum.

Alt düzey söz konusu edildiğinde, kadın Kürt gerçeği açısından

neyi ifade eder? Bizde kadın, düzen basamaklarında yürüme şansı olmayan, hissiz, feodal yargılarla dolu bir durumdadır. Ve yaşamı henüz tanımadan, 14-15 yaşında, bir erkeğe bağlanır. Dolayısıyla yaşamı tanımayan, ilişki nedir bilmeyen bir kız ne yapabilir? Burada bir kadın kişiliğinden bahsetmek zor. Gazetede okuduğum bir haberde, “kadın da var!” sloganıyla kadınlar yürüyüş düzenleyecekmiş. Burada, ben diyorum ki kadın yoktur. Çankaya’da veya herhangi bir parkta belki var, fakat burada kadın yoktur. Zaten tarihte de, toplumda da yitirilmiştir. Bir eşya gibidir, kim alırsa onun elinde kalır. Yani siz özgürlük savaşçılarını bunu hatırlatırken, şunu sormak istiyorum: Nasıl oluyor? Kimin parası, biraz kuvveti varsa, kadını bir eşya gibi satın aldığı bu ilişkiye ne ad vereceğiz? Çoğunuz bu ilişkiyi böyle kabul ediyorsunuz. Çok tehlikeli. Benim bir savaşımında bu ilişkiyi normal bir ilişki olarak görmemek oldu. Belki çoğunuz, “örf-adet” diyerek bu ilişkiyi kabullenmiş ve belki böyle yaşamışsınız. Fakat bu ilişki, en aşağılık durumdan başka bir şey değil. Toplumdan kopuş, geleneklerden kopuş, biraz da bu nedenle oldu. ‘Daha bir üst tabakaya çıkalım ya da o yarı kemalist, yarı küçük burjuva kişilere özenelim’ biçiminde bir yaklaşıma bu nedenle girmedik. Bugün biraz yaygın bir kesim buna giriyor. Örneğin, Batman’ı ele aldık. Petrol etrafında zenginleşme var ve bahsettiğim bu ilişkiyi kuran oldukça yaygın. Öğrencisiniz, biraz düzenle temasa geçme imkanınız var, tam bir buhran ve fırtınalı döneme girdiniz sanırım. Şimdi bu konuda sizi korumak, sizi özgürlüğe çekmek sanıldığından daha zordur. Belki açık düşmanı hizaya getirebiliriz, ama bu çapraşık, oldukça itilmiş durumlardan sizi çekip kurtarmak çok daha zor. Tam bir buhran durumundan bahsedebiliriz.

Zaman zaman PKK içinde bu sorun kendini nasıl dışa vuruyor? PKK’nin bazı oluşum özellikleri var. Yadırgamamalısınız. Derdimiz sizleri ilişki yoksunu kılmak değil. Özellikle cinsel ilişki, biliyorsunuz çok güçlü bir güdüdür. Hatta birçoğu bunun ideolojiden, politikadan daha güçlü olduğunu söyler. Fakat bu tamamen düşürmeye götürüyorsa, bu tamamen her şeyin elimizden alınmasına götürüyorsa, cinselliğin de fazla bir anlam ifade etmeyeceğini bilmeliyiz. Böyle bir cinsellik her şeyi götürür. Vatandan götürüyor, özgürlükten götürüyor ve onurdan götürüyor. Ayrıca bu ilişkinin basit bir tat-

minden öteye hiçbir sosyal değeri de yoktur. Sadece siyasal düşürme, vatan severlik ya da benzeri soylu, yüce değerlerden koparma değil, sosyal yönden de tam bir bunalım içine sokuyorsa, bu cinsellik üzerinde çok durmak gerekir. Eğer bu Kürt ilişkisiyse, Kürt ilişkisinin çözümlenmesiye, söylenecek daha çok şey var. Kendi tecrübelerimle ben bunu söylüyorum. Biliyorsunuz Kürt çözümlenmesini, ilişki biçimini benden daha kapsamlı, derin yapan yoktur. Dağıtma kadar, yeniden birleştiren yok. Dikkate almalısınız. Halen bir ameliyatla uğraşıyorum. Derdim, sizi sıkıntıya sokmak değil. Ben hemen şunu da söyleyeyim: Kişi olarak kadın-erkek ilişkisine kapalı değilim. Aksine kadın-erkek ilişkisi boyutunda, kendini en kapsamlı veren kişiyim. Geleneksel ahlaki yaklaşımlara hiç kimse bizim kadar cesaretle karşı koymadı. Yine kemalist yaklaşımlara karşı koymada bizim kadar çaba harcayan olmadı. Lakin halen uğraşıyoruz. Belki siz çok daha değişik beklentiler, tutumlar içinde olabilirsiniz, ama ben halen bu işlerin çözümlenmesine, organizesine ve kurumlaşmasına en başta gelen bir yer veriyorum. Nedensiz değil.

Mevcut toplumun içinde kimin parası, gücü çoksa, anlayışı çevresinde her şeyi yapar. Bugün adeta bütün aileler kendini satıyor. Toplumsal düşürülüştün 12 Eylül’de hangi düzeye vardığını biliyorsunuz. Fuhuş, mülk edinme, kadının kırk türlü alınıp-satılıp meselesi; bütün bunlar 12 Eylül’de oldukça yaygınlaştı. Ama diyelim ki, onlar direkt dışımızda ve bizi fazla ilgilendirmiyor. Lakin bizim parti içinde bir yeniden oluşturma, yeniden kurumsallaştırma gibi görevlerimiz var. Ve sizi parti terbiyesi içine almışız. Partinin kişilik ölçülerine sizi katma gibi bir görevimiz de var. Siz PKK diye bir olayın içine geliyorsunuz. Bu, gerçekten varlığını –ki en değerli varlığı yaşamdır– ortaya koyarak gerçekleşen bir katılımdır. Dolayısıyla bu katılıma en yüce, en kapsamlı yaklaşımı göstermek de benim görevimdir. Dikkat edin, geliş tarzımızla her türlü çıkar ilişkisini, mülk ilişkisini ve yaşam ilişkisini bir tarafa bırakıyorsunuz. “PKK’nin temel kuruluş değerleri vardır, ben ona kendimi adamaya geldim” diyorsunuz ve bu tartışma götürmez. Kutsaldır, yücedir, esas almak gerekir. İşte bunu işlemeye çalışıyoruz. İlk söz verme, ilk katılım niyetini belirleme yetmiyor. Bunun ilişki ağını çözmek, yeniden kurumsallaşmasına çalışmak büyük ustalık ve yaratıcılık istiyor.

Bazı eleştiriler var bize. ‘PKK kadın-erkek ilişkilerini nereye götürmek istiyor, PKK evliliklere şöyle karşymış’ biçiminde. Bunlar dıştan yapılan değerlendirmeler. Çok kısa da olsa tarihi açtığımızda çok dehşetli gelişmeler olduğunu görürüz. Yine mevcut sosyal durumu göz önüne getirdiğimizde, işlerin ne kadar bunalımlı olduğunu görüyoruz. Bizim kolay çözüm dayatmamız ne kadar gerçekçidir? Ben halen şunun doğru olduğu kanısını taşıyorum: Parti içinde erkek, karşısındaki kadın gerçeğine doğru yaklaşmadıkça, doğru çözmedikçe, yeniden yeniden özgürleştirmedikçe hiçbir ilişkiye girmese daha iyi olur. Sevgiymiş, duygularmış ve evlilikmiş, bütün bunlar başını sadece belaya sokar. Bir kız, beynine ve yüreğine külçe gibi inebilen bir olayla karşı karşıya olduğunu bilmeden, özgür yaklaşımı, eşit yaklaşımı geliştiremez. Bırakalım bunlan, duyguyu, düşünceyi, mantığı yerle bir eden bir erkek ilişki sistemiyle –ki tarihi anlatırken erkeğin nasıl şekillendiğini açıkladım– karşı karşıya olduğunu bilmeden, çözmeden ve mümkünse onu eşitlik, özgürlük konumuna çekmeden hangi ilişkiyi kurabilir? Kursu da sonuçlarına katlanabilir mi? Tabii kendini yitirmeden, özgürlük ve eşitliği esas alırsa! Osmanlı erkeği, kemalist erkek ya da Kürt ağası taş gibi adamdır. Ne laftan anlar, ne sözden, ne mantıktan, ne eşitlik ve ne de özgüllükten. Kendine göre bir namus anlayışı, egemenlik anlayışı vardır. Sorgusuz, sualsiz karşıdakini kadınlaştırmak ister.

Gerçek bu. Bunu ben yaratmadım. Tarih bunu böyle söylüyor. Güncellik bu temelde kurulmuştur. İsterseniz deneyin. Sonuçlarına katlanmak şartıyla. Partiyi uğraştırmadan, bizi uğraştırmadan istediğiniz türden ilişkiyi yaşayın. Savaşı boşa çıkarmasın, özgürlüğü, hatta kendi kişiliğinizi rezil etmesin, ben her türlü ilişkinizi alkışlayayım. Yücelik istemek, sizler için özgürlük istemek kötü bir şey değil. Erkek yontulsun, kadın köleliği aşsın diyoruz. Bunlar ne kadar sağlanıyor? Şimdi, ‘biz birbirimize göz kırptık, aklımızı çeldik’ demekle iş bitmiyor. Geleneksel veya mevcut yaklaşımların düzeyi bu kadar yüzeyseldir. Şunu söyleyeyim: Benim bir özgürlük savaşçısı olarak kadınla ilgilenmeme gibi bir durumum yok. Bizim tavrımız büyük özgürlükçü tavidir. Kürt kadını bizden hep güç alarak tarih sahnesine çıkmıştır. Dili çözülmüştür. Belki de Ortadoğu’da hiçbir hareketin, hiçbir halkın gerçekliğinde ortaya çıkmayacak düzeyde

dağlara kadar kendini vurmuştur. Yine sizlerin buralarda olmanız kesinlikle bizim tavrımızla ilgilidir. Bizim gücümüz olmasaydı, çok iyi bilirsiniz ki evlerinizden dışarı adım dahi atamazdınız. Ama yine de şunu söylüyorum: Acaba çok şey halledildi mi? Fakat ortaya çıkan örnekler, bu konuda yüzeysel olmamak gerektiğini, böyle duygularmış, çok yüzeysel bazı ilişkilerle birbirini idare etmiş, bunun PKK'nin kurtuluş çizgisinde, özgürlük çizgisinde fazla sonuç alamayacağını gösteriyor.

Belki bazılarınız sıkılırsınız veya 'bize bu kadar da yapılır mı' dersiniz. Ben kendimi her gün tartışmaya açıyorum. Öyle bir ilişki ki, dikkat etmesem en büyük hırsızlığın ve ikiyüzlülüğün, kandırmanın olabileceği bir saha haline gelebilir. Bu sahanın öyle kullanılması da gerçekten çok kötü. Bu saha gerçekten en sağlam yaklaşımları, hem düşünce hem duygu düzeyinde gerektirir. Bunsuz ilişki olmaz, yaşam olmaz. Fakat kadın bir köle gibi kendini sunmaya, erkek bir despot gibi kendini dayatmaya hazır. Şimdi ben bir özgürlük savaşçısı olarak nasıl onay vereceğim bu ilişkilere? Yani Hz. Muhammed gibi yapabilir miyiz? Fatih gibi yapabilir miyiz? M. Kemal gibi yapabilir miyiz? Osmanlı yeniçeri ağası gibi yapabilir miyiz? Kürt ağası gibi yapabilir miyiz? Bu bunalım tipi, o Dersim, Batman veya küçük burjuva tipi gibi yapabilir miyiz?

Özgürlük genelde zor bir olaydır. Özgürlüğün yüceliğinden bahsedilir. Yücelik de zorla çok yakından bağlantılıdır. Eğer binyıllık böyle düşürülme varsa, her türlü düşürülen biçimde bir yaşamı bu sahada yaşamışsa, ben nasıl bir günde veya PKK tarihinde, hem de hiç suya sabuna dokunmadan herkesin rahatlıkla yaşayabileceği bir düzeni oluşturayım? Diğerleri gibi yapabiliriz! Doğru mudur? Yani işin büyüklüğü biraz da şurada: Bu yaşa geldik ve elimizde muazzam güç de var, fakat onu kullanma tarzımıza bakın! Bizim parti saflarında bazı otorite odaklarına bakalım, ne yapıyorlar? Emri altındaki bir gücü, bir kadını nasıl kullanıyor? Bırak nasıl kullanması gerektiğini, Kürt kadını kendisini nasıl kullanmaya çalışıyor?

Kendi pozisyonumda şunu yakaladım: İktidar olarak bir yön. Muhatabım olan kişilik ne diyordu: 'Acaba nasıl eleştirebilirim?' Ben şunu söylüyordum: 'Bu yükselen iktidar olayı halk içindir; mesele bir kişilikse bugün var, yarın yok.' Fakat yaklaşım, 'özel

bir ilişkiyle bu kişiyi bağlarız, ardından onun mirasına konanz ve çaktırmadan değer gaspını gerçekleştiririz’ tarzında oldu. Bunun yüzlerce örneğini gördük. Bu yüzden de işleri çok hassas idare etmeye çalışıyorum. Adamın gözü iktidara doğru kamaşıyor. Biliyorsunuz, paranın, iktidarın satın alamayacağı bir güç yoktur. Güç bizde biraz yoğunlaşırken, bize yönelik hesaplar, komplolar da bir o kadar çoğaldı. Çoğu ne yaptı? ‘Parti Önderliği’nden sonra ben gelirim’ diyenler oldu. ‘İkinci adam,’ bilmem ‘kaçıncı sıradaki adamlar’ diye kendilerini takdim etmeye çalıştılar. Ve bunlar daha iktidar nedir, nasıl oluşur meselelerini bilmeden kendilerini adeta yakarcasına işin içine atıyorlar.

Doğrudur! Bu iktidar olayı bizde geliyor. Fakat bazen, ‘keşke başka bir Kürt yapsaydı da ben bin defa uzaklaşıyordum bu işten’ diyorum. ‘İkinci gün kendini satmasın, bu iktidarı, bu otoriteyi satmasın, ben her gün kendisine hizmet edeyim. Varsın sosyalist olmasın, namuslu bir yurtsever olsun, ona da razı olayım’ diyorum. Fakat yok! Adam gelirse ikinci gün bozuyor, adeta nasıl satacağım, nasıl kullanacağını bilmiyor. Yoksa bir kişi olarak öyle fazla iktidara tapmadım ben. Aslında buna ruhen fazla hazır değilim. Görkemli bir iktidar gücü olmaktan, kendini böyle konuşturmaktan nefret ediyorum, zorlanıyorum. Ama buna rağmen, bakıyorum kimse yok. Ve zaten halkın bizi anması da bu yüzdendir. Yani ben, ‘beni böyle çağırın, bağırın, toplanın’ demiyorum. Ama halk tarihi gerçekler ve içinde bulunduğumuz somut durum nedeniyle kendine bir baş, bir önderlik istiyor. Bizim bir şeyler yaptığımızı biliyor. Bunun önemini kavramış ve her türlü düşman oyunlarına karşı vazgeçilmez görüyor. Buradayım. Bir tek kişiyle konuşma imkanımız olmadı, ama halkın önderlik anlayışına bir cevap oluyoruz ve o da benimsiyor. Fakat genelde parti gerçeğinde, özelde parti önderlik gerçeğinde yoğunlaşan iktidar, hırsla, tamaha, göz koymaya, gaspetmeye yol açmamalı. Tekrar söylüyorum: Eğer PKK’yle dürüst olarak övünmek istiyorsanız, bu hepinizin en değerli varlığıdır –can varlığı da dahil– silahtır, ilişkilerdir, partinin maddi manevi her türlü etkisidir, oluşum tarzı, yönetiliş tarzı, önderlik tarzıdır. Bütün bunlar oldukça anlam içerir ve bu anlamı kesinlikle kavrayacak, özümseyecek, esas alacaksınız. Bununla bağlantılı olarak kadın özgürlüğü ve ilişkisi sorununa ge-

lince; bu konuda da çok hassas olmaktan öteye, PKK'nin yaklaşımını yakalamaya ve bu temelde kendinizi dönüştürmeye, eşit ve özgür kılmaya büyük değer vereceksiniz. İlişkilerinizi özelde ve genelde geliştiren, bu çerçeveye çok dikkat etmelisiniz. Dolayısıyla saf-larımızda kadın olgusuna yaklaşımda geleneksel özelliklerin kendini konuşturamayacağı bilinmelidir. Geleneksel yaklaşım, kadının bir meta durumuna düşmesidir. Kadının bundaki aktivitesi fiziğiyle, kurnazlığıyla, sınıfsal ve sosyal durumuyla belli bir kişiliğe ulaşmışsa, tabii bu anlamda bir kişilik bana göre fazla anlamlı değil, bu, kendini daha iyi pazarlayan bir duruma sokmaktır ve doğru bir yaklaşım değildir. Biliyorsunuz, PKK'de özellikle cinsel sorun, cinsler arası ilişkiler yeniden düzenleniyor. Bu konuda birçok sorun var. Bu sorunları çok ucuz çözmek, tutkuları çok kötü konuşturmak bence tehlikelidir. Ne kadar 'ağır sorunlardır' ya da ne kadar 'önünde durulamaz sorunlardır' denilirse denilsin, biz bir ulusun, bir halkın ve hatta daha da öteye, kapsamlı sosyal, demokratik bir ilişkinin düzenlenmesine çalışıyoruz. Bir örnek daha vereyim: Osmanlılar, Yeniçeri Ocağı'nı oluştururken evlenmek yasaktır. Adam 20-30 yıl savaşır, fakat evlilik durumu yoktur. Bilinir ki, Osmanlı ordusunu da ordu yapan, Osmanlı devletini de devlet yapan yeniçerilerdir. Kuşkusuz ben böyle bir ilişki dayatmıyorum. Fakat ordulaşmada bazı izlenimleri edinmeniz için vurguluyorum. Ayrıca doğrusu budur da demiyorum, çünkü yeniçerileşme en aşağılık köleleşmedir. Fakat bir gerçeği ifade ediyor. Bizde istenilen o değil. PKK hareketi, bir ulusal, toplumsal özgürlük hareketidir. Dolayısıyla aile içi gericileşmeye, kadın ilişkilerindeki gericileşmeye veya bir bütün olarak kadın-erkek olgusundaki gericileşmeye karşı mutlaka çözümlenmeyi dayatır. Kadın-erkek ilişkisi çözümlenmeden yenisi yaratılamaz.

Bu, PKK'de böyle geliyor. Ben ne yapayım? Benimki yalnızca bir önderlik. Kendimi bu durumla yüz yüze buldum ve başka türlü geliştirme imkanı da bulamadım. 'Başka yol yöntem vardır' diyen olursa, yeter ki bizi iki günde satmasın, yenilgiye uğratmasın, göklere çıkaralım bu kişiyi. Bazı tipler şunu demişlerdi: "Parti Önderliği bize bıraksın, biz iki günde bu meseleleri halledelim." Nasıl halledecekmiş? Beş kuruş paramız varsa, kişisel yaşam için dağıtacak herhalde! Yani kızlar-erkekler varsa, iki günde hepsini evlendirecek!

Tabii ev gerekecek –çünkü yurtdışıdır– yiyecek gerekecek, kısaca tepeden tırnağa paraya bağlamak gerekecek her aileyi. Ve böylece iki gün içinde meseleyi çözümlemiş olacak!.. Dört dörtlük bir PKK’linin isteyip de başaramadığını, parti adına, hem de sözümona önderlik adına –önderliği de beğenmeyerek– yaparsa, bu daha az tehlikeli bir yaklaşım değildir. Bunu yaparken de nerede duracağı, savaşı nasıl bitireceği belli değil. Kaldı ki savaş diye bir şey kalır mı? Şimdi bu bir tutum mudur? PKK içinde dikkate alınacak bir anlayış olabilir mi? Yetkisi var, otoritesi var, adı çıkmış, öyleyse ‘kendime şöyle bir yer tutsam ne olur’ diye düşünmek olmuyor. Çünkü ikinci gün sonunu nasıl getireceği açık.

Bazı olaylar ülke içinde ortaya çıktı. Bir mahalli yetki vermişsin, sorumluluğunda birkaç bayan var; o sığınaklarda, hem de o savaşın içinde, sosyal bağlarını da göz önüne getirmeden her türlü aşağılık ilişkiye yönelebiliyor. Sonuçta arkadaşlar yakalanıyor, şehitler veriliyor. Şimdi en değme düşman bunu yapamaz, zaten düşmanın da saflara yolladığı ajanlar bunu örgütlemele uğraşiyor. Kendine saygısı olan hiç kimse bunu kabul edemez ve hatta affedemez. Biz hangi savaşla karşı karşıyayız? Her şeyini kaybeden kim? Vatan yok, özgürlük yok, kişilik yok, saygı şeref, hiçbir şey yok; kaybeden biziz. Dolayısıyla şimdi bazı değerler birikmiş, ‘onu da dilediğimiz gibi harcayalım’ demek, affedilmeyecek bir tutumdur. Zaten çoğunun içine girdiği bir tutum da budur. Yani, ‘varolan yeterli, biraz da üzerine yatalım’ tutumları ortaya çıkıyor. Bir de gel bana sor bu değerlerin nasıl yaratıldığını! Karşında olan düşman kim? Bir çırpıda her şeyi imha etmek isteyen kim? Bununla kim savaşacak? Bazı savaşım değerleriyle savaşçılar oluşmuş, onlar günlerce, aylarca seni yaşatabilir mi? Ayrıca bunların oluşumunda ardı arkası kesilmeyen benim çabalarımı göz önüne getir! Bunlar olmazsa sen o dağlarda kaç gün ayakta kalabilirsin? Bütün bunları düşünmüyor, işte gaflet burada.

Çözümlemeler parti bünyesinde geliştirilirken, ilişkilerin savaşla, siyasetle bağlanması çok açık. Fakat bunun yanında bu sorunda kadın ve erkeğe eşit bakılmalı. Özgür kalmanın ilkesine bağlı olarak tabii. Çünkü her yerde bu ilke işliyor. Hiç kimse bu kadar saygı gösterip de bu kadar genç kızı iç içe yaşatmaya cesaret etmemiştir. Hiçbir ordu çabasında böylesi bir örnek yoktur. Biz sadece cesaret

etmekle yetinmedik, önemli oranda gerçekleştirmeyi de başardık.

Bizim buradaki hiçbir kız ve erkek mal mülk değildir. Bu önemlidir. Belki bazı tutkular yeterince tatmin olmamıştır, ama saflarımızdaki kadın şunu derinden duyuyor: 'Ben gittikçe inisiyatif kazanıyorum, bir düşünce gücü kazanıyorum.' Özellikle bunu yalnız başına yapması da çok önemlidir. Yani birisinin koltuğunda olması doğru değildir. Bazı gençler buraya gelirken tabii ayıplamıyorum, bir zamanlar ben de öyleydim aşkına dayanmadan, bilmem sevdiğine dayanmadan, güç bulmakta zorlanır. Genelde Kürt erkeği böyledir. Ailesine dayanmadan yaşayamaz. Şimdi biz bunu da biraz geçersiz kılıyoruz. Neden? Çünkü sahte koltuk değnekleriyle savaşta yol alamaz. Bir defa ilişkilerin temelinde biraz önce bahsettiğim tarihtopluksal nedenler var. Daha sonra zaten buraya geldiklerinin ikinci günü bu ilişkiler parçalanıyor. Neden? Belki de özgürlük ortamıyla, eşit özgür ortamla yüz yüze gelince, bakıyor ki, yaptığı büyük bir hatadır ve birdenbire kopuyor. Yani tarihi, sosyal durum biraz da bunu yanıltmış. Dolayısıyla özgürlüğü bulur bulmaz o da kopuyor. Yadırgamamak gerekiyor. Yüzyıllardan beri kaybettiklerini en azından anlayış düzeyinde buluyorlar. Bu önemlidir.

Bir kadın düşünün, bir kız düşünün; daha on beşine gelmeden dilsiz, kulaksız, kısaca her şeysiz olarak bir erkeğe bağlanıyor. Neymiş, iyi bir aile kızı, iyi bir aile eşi olmuş! Ne biçim eş olmaktır bu? Bir köledir aslında. Öl desen ölür, kal desen kalır. Ne bir tutkusu, ne bir sevgisi vardır. Adeta çocuk yapma makinesi olarak görülür. Bu kişilikle yaşam yürür mü? En büyük düşürülme, kişiye en büyük hakaret bu temelde değil midir? Bizde egemen olan ilişki, yaşam bu değil midir? Şimdi, bunun yanında biz neyi yaşatmaya çalışıyoruz? Dikkatle üzerinde durulup sonuç çıkarılması gereken nedir?

Aslında bir kıza verilecek en büyük değer şudur: Saflarda istediği gibi kendi başına yaşasın, varsa mantık gücü, duygu gücü yücelsin. Onu herhangi bir baltaya sap yapmadan, kendini tanımaya çalışsın, kendini duymaya çalışsın. Yani dört bir taraftan bir egemenlik kuşatması altına almadan yaşamla tanışsın, erkekleri tanışsın, aileyi tanışsın, siyaseti tanışsın. Bu çok önemli değil mi? Mesela zor durumdaki, dört tarafı egemenlikle kuşatılmış, maldan mülkten de kopuk bir kız haklı olarak serbest bırakıldığında kaçıyor, değil mi? Kaçı-

yorlar ve ikinci gün de sokağa düşüyorlar. Artık oteldir, pavyondur, bardır, bu belli değil. Zaten bu konuda Türkiye ortamını biliyorsunuz. Kaldı ki bu durumlara düşmese bile, ikinci gün herhangi birisine kendini derhal köle eder, mal eder. Yani evinde de sağlanan bu, evden kaçışta da başına gelen bu.

Peki bunun fazla değeri var mı? Bu özgürlük müdür? Sanmıyorum. Parti ortamı bu konuda neyi esas alıyor? Bu aşamada parti ortamı da dışa karşı, içe karşı muazzam bir savaşım halinde. Tarihsel kölelikle uğraştığı kadar günlük düşmanla da hem duygu düzeyinde, hem de onun çıplak zoruna karşı muazzam bir savaş içinde. Bu bir gerçek. Bunlar da PKK'nin önderlik gerçeğini ifade ediyor. Bu işin yolunu açmak için kendi ortamına dikkat etmeye çalışıyor. Yani yüzyıllardan beri, 'maldır, eşyadır, güç-kuvvetle halledilir' dediğimiz olay burada olmaz diyorum.

Evet, Osmanlı sultanları, yeniçeri ağaları, kemalist küçük burjuvalar değişik bir söylemle bu meseleleri halletmeye çalışırlar. Ama, PKK önderliği gibi bir önderlik ortaya çıkmış ki, bir şeyler söylüyor. 'Böyle olmaz' diyor. Hem geleneksel, hem de güncel yaklaşımları doğru bulmuyor. Getirdiği yaklaşımlar, çözümler var. Bunların dikkatle değerlendirilmesini istiyor. Önderlik budur. Gücü var, bu biraz oluşmuş durumdadır. Uygulayabilir mi çizgiyi? Evet, yaşadıkça gücü var. O zaman size düşen anlamak, kavramak ve mevcut bir çözümlene gücüyle ilişki gücü durumuna gelebilmektir.

Yeni bir toplum inşa ediliyor. Yeni toplumun en temel bir ilişki tarzı oluşturulmaya ve kurumlaştırılmaya çalışılıyor. Gerçekten Kürt ailesinin durumu bitiktir. Sömürgeciliğin çöplüğü haline gelmiştir. Her türlü sosyal kurumlaşma yok denecek kadar azdır. İnsanı düşürüyor. Peki neyi kabul edeceğiz, esas alacağız? Her şeyi PKK içinde alma, PKK içinde çözümlene ve olası bir ilişki, kurumlaşma tarzına gitme çabasındayız. Halen de bu işin operasyonlarıyla uğraşyoruz. Ayıp değil. Aksine yaşadıklarınız daha çok ayıptır. Bu konuda özel olarak kendime biçtiğim rol, 'mademki bazıları tarihte böyle derinliğine el koymuş, düşürmüş, zaptetmiş, öyleyse ben de bu sorunu değişik veya ona tam tezat teşkil eden bir tarzda çözeceğim' biçimindedir. Ayrıca bundan zevk alacağım, alıyorum. Madem elime güç, yetki geçmiş ve bu konuda tamamen özgürlüğü ve bağımsızlığı

kendi emeklerimle yaşamaya çalışıyorum, en üst güçteyim, kuvvet-
teyim, o halde, bu tarihi gelişmeye ve mevcut ortama inat bir önderlik
tutumunu geliştirmek, bir yeniden kuruluş toplantısı, yeniden bir
kuruluş çabasına devam etmek sorumluluğu bana aittir.

Tabii, bir önder bazı şeyleri oluşturabilmeli, kurumlaştırabilmeli.
Eğer düz bir çizgi biçiminde ve hızla unutulup giden bir önderlik
olmak istemiyorsa, tarihin köklü bazı problemlerine sağlam yak-
laşım gösterebilmeli; eğer bu sorunlar çok boğucuysa, yaşanamaz
duruma yol açıyorsa, temel değerleri kaybetmeye götürüyorsa,
çare olmasını bilmelidir. Tabii bu, cesaret ister, fedakarlık ister.
Aynı zamanda bu, devrimin her adımı ve her alanı için geçerlidir.
Kadın özgürlüğü, kadın-aile sorununda büyük kavgalar ve bu te-
melde kaybedişler gerçekleştirilmiş değil ki, biz de kolay kazana-
lım. Bahsettim size; ilişkiler nasıldır, mülkle, zorla, tarihle, iktidarla
ilişki nasıldır? Var mı içinde zırnık kadar gönüllülük? Zırnık kadar
sevgi, saygı? Yok! Hani eşitlikçiler, özgürlükçüler, ayağa kalkanlar?
Hani yüce sevgilerden, aşklardan bahsedenler? Nerede? Senin bir
yuva kuracak kadar küçük bir dağ yamacın olmazsa, nerede aşk
kurabilirsin? Nerede yaşayabilirsin? Ben bunu geçmişte de söyle-
dim. Vatansızsın, jandarma gelir, senin varsa karını, kızını alır
elinden. Ki zaten alıyorlar. Ayrıca bir de pulsuzsun, çulsuzsun.
İşte bu gerçekler görüldüğünde kazanılması gereken hakla, sağ-
lanması gereken özgürlükle kişiliğimiz arasındaki ilişkiyi, aşkımız
arasındaki ilişkiyi iyi kurarız.

Şimdi ben, 'bazı büyük aşklarınız olmalıdır, bazı büyük evlilikle-
riniz olmalıdır' derken, boşuna söylemiyorum. Kürtler için bunu
biraz öngörürken ve bu konuda çabalarımı yoğunlaştırırken anlamsız,
boş çabalar peşinde değilim. Eskiden derlerdi, 'delicesine çalışıyor.'
Ama şimdi herkes yavaş yavaş inanmaya başlıyor. Büyük aşklar
gerekliyse, vatanseverlik böyle olur; özgürlük için dağlarda böyle
savaşılr. İşte bu kışın soğuğuna nasıl katlandık ve tek bir kişi kaç-
madı... Bu da büyük bir özgürlük tutkusunun karşılığıydı. Bunlar
Kürtler için yeni aşklar ve gerçek aşklardır. Bana da fazla bağlanın
demiyorum. Ben söyledim, psikolojik olarak, ruhi olarak fazla ön-
derlik sevdalısı değilim. Ama toplumda bir önderlik aşkı da var.
Ben söylemiyorum, her gün adımı bağırın çağırın diye. O da bir

aşk. Onu da bu şekilde ifade ediyor. Ve hem de ölümüne yapıyor. Yani eskiden bir jandarma geldiğinde hepsi yerin dibine kaçardı, şimdi en son bu eleştirdiğimiz Batman’da bile 50 bine yakın insan etrafı yüzlerce tankla, topla kuşatılmış bir şekildeyken, hiç korkmadan sonuna kadar bu büyük aşka bağlılık biçiminde yürüyor. Bunlar değerli aşklardır. Ve bu aşkların derinliğini mutlaka görmelisiniz. Eğer yaşam içinde küçük bir aşkınız geçecekse, bu gerçekleri göz önüne getirmelisiniz.

Kadının da yürüyüşü, ayağa kalkışı, kendi başına büyük bir tutkuyu ifade ediyor. Aşk denilen olayın en önemli bir nesnesi de böyle ortaya çıkıyor. Siz başka nasıl seveceksiniz? Özgürlüğe kalkmayan sevebilir mi? Büyük aşklar kazanılmadan, küçük aşklar kazanılabilir mi? Büyük duygular kazanılmadan, küçük duygular olabilir mi? Hallerinizi görüyorum, sevgiden, aşktan eser yok! Kendimi övmekten oldukça sıkılırım, fakat yabancılar daha iyi değerlendirme yapıyorlar. Birisi diyordu, ‘sen bu işi aşkla götürüyorsun.’ Benim ne kadar bilimsel ölçülerle hareket ettiğimi bilirsiniz. Fakat işin bir aşk yanı da var. Çoğunuzun durumuna bakıyorum, gerçekten ölü gibi. Ben bu küçük dağ parçasına bile nasıl yapışmışım... Siz en güzel alanlara, görkemli dağ doruklarına ve vadilere dahi bağlanamıyorsunuz. Gerçekten bizim o vatanlaştırmak istediğimiz alanlar çok görkemlidir. Objektif olarak, bizim vatanımız olduğu için söylemiyorum. İnsanın oldukça sevdalanabileceği alanlardır. Sıradan bir duyarlılığı olanlar bile, bu dağlarda kendini romansı bir havaya kaptırmamazlık edemez.

Tarihten, 4 bin yıl öncesinden kalma bazı insan ilişkileri, muazzam bir tarihsel birikim var. Avrupa’da ya da başka bir alanda ilerlemiş ilişkilerden bahsediyorsunuz. Ben bir şey göremem burada. Sizlerin binyıllık bu çok geri kalmış dediğiniz ilişkilerde, kişiliklerde insan büyük bir zenginlik, insanlık görür. Bunlar da bizim halka, özgürlüğe bağlılıklarımızda. Siz bunları görebiliyor musunuz? Bunlara aşık olabiliyor musunuz? Yoksa kaçıyor musunuz? Görünen o ki kaçıyor musunuz. Eğer bu dağlara öyle sevdıyla bağlamaladınız, şimdi dağlarda bir tek düşman askeri bulunabilir miydi? Veya gerillalarla dağ ilişkisi amansız ve büyük bir aşkla döşendirilseydi, taş gibi gerillalar mutlak anlamda egemen olmayacaklar mıydı? Olacaklardı!

Eğer bu halkımızı sevmesini bilseydiniz, bu halka hiçbir şekilde ters yaklaşımlarda bulunur muydunuz? Biraz özgürlüğe kalkan insanı görebilseydiniz neler yapmazdınız ki! Sizde irade gücü yok, sevgi gücü yok. Ondan sonra kalkıyorsunuz sorun yaratıyorsunuz. Yani eski Kürt tipini hatırlatıyorsunuz: ‘Ben yine bildiğim gibi aşık olmak istiyorum, dağdan kaçmak istiyorum, halkımdan nefret etmek istiyorum!’ Ayrıca karısından kaçıyor, bu sefer gözü başka yerde. Hayır, en büyük namussuzluk budur.

Dikkat edin, önderlik hareketi, buna dur deme hareketidir. Ben böyle erkek, böyle kadın tanımam, hepsini yerin dibine batırırım. Böyle yaşamaya evet diyemeyiz. Diliyorsanız, büyük aşkların yeri bu temeldedir. İstiyorsanız, bu temelde kendinizi büyütün; küçük aşklarınız için de bir yer sağlayın. Halkınıza, kadınlarınıza, eşlerinize, dostlarınıza ve bütün sevdiklerinize onurluca, ‘ben varım, kimlik sahibiyim, şerefim adımdır, adım şerefimdir’ diyebilecek bir gelişmeyi tutturun ve sevilebilecek değerler yaratın etrafınızda. Bizim bu önderlere söylüyorum: Etrafınızda sevilen, büyük özgürlük tutkunu kızlar, erkekler dolu olsun. Niye çıkmıyor? İkinci gün imhaya terkediliyor, boğuntuya getiriliyorlar. Önderliği bu temelde kavramak, uygulamak hep düşmanın yaptığı işlerdir. Bütün o düşünlerin, işbirlikçilerimizin asırlık sanatıdır.

Bu çerçeve dahilinde görüyorsunuz ki, biz size değer biçiyoruz. Sanırım, kendi gerçeklerimiz içinde, saflarımızda, hiçbir örgütün cesaret edemeyeceği bir yeri açıyoruz. Herhalde buna büyük dikkat sağlayabiliriz. Sadece bir kadın günü için değil, bütün günlerin kadın günü olması için ve yine bütün toplumun, sürülmüş kadınların yeniden akması için gereken neyse siyasi olarak yolu açık tutuluyor, bunun ısrarlı çabalanı eksik edilmiyor.

Uyarlık tarihi boyunca gelişen sınıflaşma, aynı zamanda kadının bütün gücünden, kişiliğinden, güzelliğinden kopuşma sürecidir. Bu kesin. Bizde bu, en aşağılık düzeye vardırılmış durumdadır. Çok güçlü bir devrimi düzenlerken PKK siyasetindeki doğrultu, kaybedilen, bitirilen genel özgürlük kadar, kadın özgürlüğüne de kaleleri açık tutmak ve yavaş yavaş bu kalelere yürümelerine imkan sağlamak, böylece yeniden toplumun zengin yaratılmasına yol açmak, yani kadınsız bir toplum, erkek egemenlikli bir toplum yerine, ka-

dının oldukça yer aldığı, bunun gittikçe eşitliğine, özgürlüğüne, yılmayan kişiliğine bağlı olarak gerçekleştirildiği özgür kadın ve erkeklerin toplumunu yaratmaktır. Buna göz kulak olmak, eğitim çalışmalarından savaş çabalarına kadar bütün ilişkilerde bunu esas almak, bir parti tavrımız olarak gelişecektir. Belki zordur, ama en köklü ve derinden kazandıracak olan tutum budur.

Osmanlı egemenliği ve kemalist egemenlik altında kadınlaştırılan bütün halklar ve yaşamları pahasına bundan kurtulmak isteyenlerin anısına düzenleyebileceğimiz en önemli devrim hareketi, bunların tarihi olduğu kadar günümüzdeki yansımalarına karşı da böyle bir mücadeleyi pekiştirmekten geçer. Zorla düşülen duruma ancak zorlu bir savaşla karşılık verilerek kaybedilmiş kişilikler, ilişkiler ve güzellikler, bir de gözde yaşamlar yakalanabilir. Ben kendim, bu toplumda iğne ucu kadar yaşamak için yer görseydim yaşardım. Fakat sanırım hiç kimse bizim kadar yaşama saygı ve değer biçmedi ve bu kadar büyük çabanın sahibi de olamadı. Yine hiç kimse bizim kadar kadını, kızı etkileyip mücadeleye çekemedi.

İşte en çok ihmal edilen, yaşamdan koparılan, yaşam adına üzerine her şey denenen kadın gerçeğine bizim gösterdiğimiz yaklaşım budur. Ve inanıyoruz ki, bu yaklaşımlar giderek daha fazla, her şeyden önce kaybedilen nedir onu görmeye, kazanılması gereken nedir bunu edinmeye, bunu siyasi ideolojik temelde yakalamaya ve bunun örgütsel, pratik çabası içinde olmaya götürür. Partimiz daha şimdiden bu temelde edinmiş olduğu gücü doğru kullanarak, ikiyüzlü, feodal ve hatta mülkiyet ilişkilerine ulaştırı ulaştırı yaşanılmaz olan bu alanı, tamamen özgür iradenin, büyük özgürlük seçiminin sağlandığı bir ilişkiye dönüştürüyor. Bunun da savaşla kazanılacağını, hem de savaş içinde en büyük fedakarlığı yaparak gösteriyor.

PKK'de daha şimdiden oluşmuş muazzam değerler vardır. Ve bunda bazı kadınlar, kızlar da rol oynamıştır. Teslim olmaksızın ölümü tercih eden kahramanca tutum sahibi –ki buna bu yıl da eklenenler oldu– kızlarımız var. Sanıyorum anlaşılması gereken bir noktadır. Bu, aynı zamanda PKK'de teslimiyetçi yaşama, o düşmanın geleneksel dayatmalarına nasıl karşılık verileceğinin dile getirilişidir. Ve bu çerçevede teslim olmaksızın imha olmayı göze almak, tarihimizde saygı duyacağımız ne varsa ona sahiplenmiştir. PKK bunun

gerçeğini ifade etti. Gerisi büyük savaşla kazanılacaktır. Yalnız kadın değil, daha fazla bitmiş, tükenmiş erkek de yeniden yaratılıp kazandırılmaya çalışılacaktır. Namus adına en büyük namussuzluğun işlendiği bir ülkede, bir halk içinde, gerçek bir namus anlayışına ulaşılabilecektir.

Yine söylüyorum: Bu savaş belki zor, ama uğruna savaşmaya değer bir savaştır. Bütün partililer ve partimizin dostlarının bu gerçeklerin de derin bilinciyle görevlerine daha sağlam yürüyecekleri kesindir. Yine kadının kurtuluş görevlerine de bu temelde daha sağlam yürüyeceğimiz kesindir. Ve diyoruz ki, bu yürüyüşün sonunda onurlu yaşam, güzel yaşam, vatanla bağlantılıdır. Bir halkın özelliğiyle bağlantılı yaşam kazanılacaktır. Yaşam bu temelde belki de örnek bir biçimde kazanılacaktır. Bir de kendi savaşımıza bu temelde yüksek bir anlam biçiyoruz. Bunun çok yüksek çabası içindeyiz. Daha iyi kavrandıkça, bu savaşı daha iyi geliştireceğiz. İnaniyorum ki, savaşta daha iyi verdikçe, bu özgür ve güzel yaşamı tam ve bize yaraştığı, layık olduğu biçimiyle kazanacağız ve yine diyeceğiz ki, böyle bir yaşamın dışında hiçbir yaşama metelik kadar değer vermeyeceğiz. Vermeyeceğimiz gibi, böyle bir yaşamın kazanılması için her şeyimizi ortaya koyacağız ve başaracağız...

Bu değerlendirme, Mart 1992 Çözümlemeleri'nden alınmıştır.

Kadın, aile ve sevgi

Bu konuda daha önce bazı değerlendirmeler yapmıştık. Hatta bu değerlendirmeler Türkiye’de bir kitap haline getirilerek basıldı. Kısa süre sonra toplatılmış olsa da, kamuoyunun önemli düzeyde dikkatini çekti ve tartışmalara yol açtı.

Biz bu konuda bazı sonuçları yakalamaya devam edeceğiz. Bilindiği gibi bu konu, en uğraştırıcı konulardan birisidir. Üzerinde oyunların oynandığı, birçok yöne çekiştirildiği, ama bir türlü doğru çözüme de götürülmediği bir konudur. Kürdistan gerçeğinde ise uğruna cinayetlerin işlendiği, türkülerin yakıldığı bir konu... Öte yandan parti gerçeğimizde, düşmanın saldırılarından daha öldürücü bir etkiye sahip bir sorun...

İşte böylesi bir soruna açıklık getirmek istiyoruz. Gerçi önemli oranda açıklık getirilmiştir. Ama biz daha da gelişkin bir düzeyde açıklık getirmek istiyoruz.

Aydınlık-karanlık, sıcak-soğuk, elektron-proton, pozitif-negatif doğa için ne ise, kadın-erkek de doğa için öyledir; yani erkeklik-dişilik de bir doğa gerçeğidir. Fakat sorun bunu hatırlatmak değildir. Doğa gerçeği hakkında fazla ahkam kesmeye de gerek yok. Mesele bu düzeyde olsaydı!.. Bu iş, bu çok yalın doğa gerçeği bizde ne hal almış, onu inceleyelim: Baskı türleri genellikle bir nesneyi, bir olguyu o nesne ve olgu olmaktan çıkartır. Eğer bir bitki çok sert bir taş darbesi altına alınırsa, o nesne bitki olmaktan çıkar. Bitki güzel bir şey, fakat taş çok sert olduğu için ezer geçer. Doğada böyle gelişmelere tanık olunabilir.

Toplumda da buna benzer baskı türleri vardır. Yaşamaları gerekenler, sert bir baskıyla ortadan kaldırılabiliyor. Bizim halk gerçeğimiz de biraz böyle. Zayıf bir halk, bu duruma getirilmiş bir halk –nedenleri ne olursa olsun– tasfiye olabilir. Büyük balık küçük balığı yiyebilir. Yılanlar birçok güzel yavruyu midelerine oturtabilirler. Timsahlar, o müthiş azgın dişleri arasına en canlı nesneyi alıp olduğu gibi yutabilirler. Ardından da gözyaşı dökebilirler. Bunlar da bir gerçek...

Aslında, henüz doğada şu tanım yapılmamıştır: Erkeklik evrende ne kadar geçerlidir, dişilik ne kadar geçerlidir, bunlara ne kadar ağırlık tanınmalıdır? Sanıyorum insan özgünlüğündeki kadar çapraşık ve çelişkili değildir. Özellikle ne lehte, ne aleyhte fazla sonuç vermemesi gerekiyor. Bilimsel olarak da doğrulanmıştır ki, insan toplumunda kadın cinsi üzerinde aleyhteki gelişmelerde; uygarlığa ve sınıflı topluma geçişte, baskı, haksızlık ve sömürünün gelişme dönemlerinde dişilik faktörü dezavantaj olarak kullanılmıştır. Yani dişilik, baskı, sömürü konusu haline getirilmiştir. Bunun doğru bir bilimsel tespit olduğu kanısındayım. Yoksa kendi başına dişilik ne sömürmeyi ne de sömürülmeyi izah eder; ne baskıya uğramayı ne de baskı uygulamayı ifade eder. Egemenlerin geliştirdiği toplumsal örgütleniş, baskı ve sömürü sisteminin gelişmesine bağlamak doğru bir değerlendirmedir. Dişilik özelliğinin bazı fırsatlar sunması belirleyici değildir. Kadının fiziki zayıflığı da belirleyici bir neden olarak öne sürülemez. Kaldı ki, tarih de buna dair örnekler sunuyor. Demek ki, cins üzerindeki baskı, baskı ve sömürü düzenlerinin gelişmesine bağlıdır.

Aile ise, klan, kabile topluluklarının bir evrimsel biçimi oluyor. Bir evrimleşme veya bir topluluk biçimi olarak karşımıza çıkıyor. Sanıyorum aile, ilk topluluk biçimlerinden günümüze kadar, kendini yaşatmak isteyen bir kurum olarak işin içine girmiştir. İnsan türünün bir araya gelişi, aile denilen bir kurumlaşmaya yol açmıştır. İlk topluluk biçiminde aile, klan ve kabile arasında fazla bir ayırım yok. Hemen hepsi aynıdır. Her toplumun örgütleniş biçimi ne ise, aile de odur. Ailenin toplum içinde ayrışması, ayrı bir kurum haline gelmesi, daha çok sınıflı toplumun gelişmesiyle mümkün oluyor, kendine özgü özellikler kazanıyor. Demek ki şunu da söyleyebiliriz: Mevcut tarih biçimleriyle aile, uygarlığın gelişmesiyle veya diğer bir deyişle

baskı, sömürü düzeninin gelişim süreciyle birlikte kendini gittikçe özelleştiren bir kurumdur.

Köle düzeni ortaya çıktığında köle sahipleri görkemli aileler ortaya çıkardılar. Gerçekten köleci dönemin çok görkemli bazı eserleri var. O aile mezarları köleci dönemde, köleci devletlerde ortaya çıktı. O dönemdeki bir aile mezarı, şimdiki en değme mabetten daha değerli. Veya bir konser salonundan, bir eğlence, dinlenme yerinden daha görkemli. Bu mezarlardan şu ortaya çıkıyor: Köle sahiplerinde aile çok büyük bir olay... Yine baskı ve sömürünün ana noktalarından birisi; aile ne kadar güçlü olursa olsun, sülale ne kadar güçlü olursa olsun, ilk defa yakalamış oldukları bu büyük devletleşmeyle, ilk defa yakalamış oldukları toplumüstü bir durumla tanrısallaşmaya doğru gidiliyor. Aile de bunun en çok somutlaştığı bir biçimi oluyor. Aynı zamanda insanlar ölümsüzlüğü de yakalamak istiyorlar. Örneğin, Mısır firavunlarının mezarlarına bakın, halen mumyaları duruyor. İmparator ailesi, sülalesi ve bütün hanedanları ve çevresindeki kadınlarıyla taş gibi donmuş, yeraltındadır. Ölümsüzlük peşinde olmakla birlikte, doğa ve toplum üstünde olma biçiminde kendilerini tanrılaştırıyorlar. Böylece bunu günümüze kadar yansıtıyorlar. Mimarîye de bu temelde yaklaşıyorlar. Fakat kölelerin aile kurma hakkı bile yok. Bu da bir gerçek.

Bilindiği gibi feodal dönemde hanedanlık daha da geliştirilir. Nitekim büyük hanedanlıklar feodal döneme özgüdür. İslamiyetteki hanedanlar biliniyor; Emevi hanedanlığı, Abbasi hanedanlığı, Selçuklu hanedanlığı, Osmanlı hanedanlığı... Bunlar çok görkemli birer aile devletidir. Bu dönemin serileri ise, yavaş yavaş aile kurma hakkını elde ediyorlar. Aile kurma durumu sertlik dönemine özgüdür. Yani alt tabakaların aile kurması ve aileciliğin gelişmesi feodal düzenlenişle ve köleciliğin aşılmasıyla birlikte oluyor.

Kapitalizm bir sistem olarak geliştiğinde ise bu sefer, bütün görkemliliğiyle burjuva aileler ortaya çıktı. Halen Avrupa'da bunların etkileri çok diridir. Fransa'da, İtalya'da ve Almanya'da halen çok güçlü burjuva aileler vardır. Bu konuda İngiltere de aynı durumdadır. Kapitalist sistemde alt tabakada, proletaryada aile biraz daha gelişti. Sömürü ile bağı çok açıktır. Nitekim sömürüden ötürü aile gelişmiyor; kölede, serfte ve proletaryada durum böyle. Fakat sömürücü

baskıcı sınıfta ise, aile müthiş gelişiyor. Tabii adı aile!

Peki ailenin tanımını nasıl yapmalıyız? Bu kadar sömürüye, sömürülmeye; baskıya ve bastırılmaya bağlı bir kurum içinde neler olmaz, ne oyunlar dönmez ki! İşte böyle bir kurum, gerçekten en çok araştırılması gereken kurumdur. Aslında araştırmalar yeni yeni yapılıyor. Ailenin içeriği, dayandığı felsefi temel, yarattığı sorunlar şimdi görülmeye çalışılıyor. Özellikle müthiş bir nüfus artışı da var. Bu nüfus artışının insanlığı dünyayı tehdit ettiği söyleniyor. Bunun aileyle bağlantısı var. Yani günümüzde gerek ezilen bağımlı halklarda ve gerekse de kapitalist emperyalist ülkelerde ortaya çıkan sorunlar insanlığı tehdit ediyor. Tedbir alınmazsa bu dünya yaşanılmaz duruma gelir. Bu doğrudur. Bu hızla devam ederse, bu dünya dünya olmaktan çıkar. Mevcut aile örgütlenişi veya bu kabul görmüş biçimiyle aile-ailecilik, insanlığın temel kurumu olması şurada kalsın, insanlığın sonunu getirmeye doğru gidiyor.

Dolayısıyla aile ve onunla dolaylı bağlantılı olan ilişki biçimleri araştırılacak, değerlendirilecek ve bir çıkış yolu bulunacaktır. Çünkü iki cins arasındaki ilişki düzeni bugün insanlığı tehdit ediyor. Afrika'da, Latin Amerika'da, Ortadoğu'da bulunan halklarda iki cins arasındaki ilişki, bir bunalım kaynağıdır. Bu yalnız nüfus artışında görülmüyor. Aile eğitimsizlik, işsizlik ve ruhi bunalım gibi sorunları yaratmada tam bir çöküş kurumu haline geldiği gibi, gelişmiş kapitalist ülkelerde ise beterin beteri bir sonuca doğru götürüldüğü görülmektedir. Cinsel ilişki ve özellikle de onun düzenleniş konumlanış tarzı, gelişmiş kapitalist ülkeleri bu anlamda iflasa götürmüştür. Getirilen kurallar ahlak adına ahlaksızlığı zirveye çıkarıyor. Bir Afrika gibi klan düzeninin etkilerinin olduğu yerde ise, cinsellik bir hastalık halini alıyor. Cinsel güdüler, yaşamı tam içinden çıkılmaz duruma getirmiştir. Şu çok açık ki, günümüzde hızından hiçbir şey kaybetmeksizin, genelde cinsler arası ilişki tarzı, özeldede ise aile kurumu en çok sorgulanmaya ve mümkünse yeniden yapılanmaya ihtiyaç duyan sorunlardır. Bu ilişkilerin muazzam sorgulanarak yerine yenileri geliştirilmeye çalışılıyor. Ama yenisi henüz bulunmuş değil. Dinler belli bir biçim getirmek istediler. Yine sosyoekonomik biçimler kendilerine göre bir şeyler vermek istediler. Ahlak kanunları geliştirmek istediler. Fakat hepsi yetersiz kalarak istenilen sonuçları

yaratmış değil. Bu soruna ilişkin yeni felsefi, yeni ahlaki temel, hatta yeni yaklaşım ne olacak? Bilim çok gelişmiştir ve bu konuda ne söyleyebilir? Neden bu böyle oldu, dikkatle değerlendirmek, incelemek gerekir.

Bu sorun, bir bütün olarak toplumun sorunlarına çok yakından bağlıdır. İnsan toplumunda en temel kurum diye anılan bir kurumun sorunları ne kadar buraya bağlı, çözüm ne kadar buraya yansıtılabilir noktasına gelince, fazla derin düşünmeye, felsefe yapmaya gerek yok. Ama bunun çok ciddi bir problem olarak insanlığın karşısında durduğu açıktır. Bilim bir çözüme doğru gidebilir, felsefe ve ahlak bir şeyler geliştirmek isteyebilir. Bu temelde mutlaka ilişki biçimlerine çözüm bulunarak yeni ilişki biçimleri ortaya çıkarılacaktır. Yaşam, daha kabul edilebilir sınırlar dahilinde biraz daha özgürlük yanı gelişerek devam edecektir.

Şimdi de genellemeler ışığında kendi gerçeğimize bakalım. Batmış bir halk gerçeği, en yıkıcı etkilerini ve bunun sonuçlarını tek kurum olarak ayakta kalan aile kurumu içinde gösterir. Hani, elde tek aile kaldı deniliyor ya; acaba gerçekten ayakta kalmış mıdır? Ulusal gerçeklik ezildikten, bütün toplumsal kurum ve ilişkiler düzeni çözüldükten, teslim alındıktan, yıkıldıktan, sömürüye, baskıya uğradıktan ve asimilasyonla tasfiye edildikten sonra, elde kalan aile ne anlam ifade edebilir ki! Özellikle de aile uğruna her şeyi göze almak ne demektir? Bütün her şeyi bir aile için harcamak ne demektir? Aile dışında hiçbir amaç gözetmemek ne demektir? 'Her şey ailecilik için' demek nedir? İşte, aydınlığa kavuşması gereken temel sorular bunlardır.

Bize göre gerçek felaket böyle bir aile gerçeğimizin olmasıdır? Her şeyin yitirildiği, kaybedildiği bir kurumun yaşamasına rağmen 'son dayanağım,' 'onsuz edemediğim,' 'dinim-imanım,' 'varım yolum' biçiminde aileye sarılmak, büyük bir sapmadır; öze yabancılaşmaktır, tükenmektir, kendini çok gerçek dışı ve apolitik yapmaktır, antiulusal olmaktır. Hatta bizdeki aile, toplumun diğer kurumlarına karşı kişileri cahil bırakma, işlevsiz bırakma durumunu yaratmaktadır. O kişiler de, aile gerçeğimiz içinde yetişen bizleriz.

Demek ki, başka ülkelerde ailenin tutucu olma değeri bir ise, bizde bindir. Hele bu da çok ilkel kabile döneminin özellikleriyle, düşmanın

özel savaş yöntemleriyle bütünleştirilerek bize sunulmuşsa, bu, gerçek bir felaketle karşı karşıyayız demektir. Nitekim yeni doğan biri, gözünü yaşama daha açar açmaz bütün güvencesini aile içimi buluyor. Biraz büyür büyümez güvenceyi aile kurmakta buluyor. Aile de tüm gücüyle, 'birbirimize çok muhtacız, her şeyimizle bu kim mumuzu yaşatalım' der. Genci de, ihtiyarı da bunu söyler. Ulusmuş, toplummuş, diğer kurum ve kuruluşların geliştirilmesiymiş, umrunda bile değil. Bunları çok gereksiz görür.

Ben, ailenin bu durumunu kendi ilişkilerimde çok erkenden fark ettim. Yani, aile gibi dar bir kurum içine hapsedilmiş kocaman bu yaşamı fark ettim. Bu ne anlama gelir? Bu insanlar başka bir kurum geliştirememiş ve hatta, 'ailemin en çirkini, en güzeli, en haksızı, en doğrusu, en yaramazı, en iyisi' gibi bir düşünceye sahip olmuşlar. Bu durum, haklı olarak beni çok erkenden şüpheye düşürdü. Öyle bu gerçeklik ki, 'benim ailemden olan her şey müthiştir, mükemmeldir vazgeçilemezdir' diye kendini ifade eder. Korkunç bir ailecilik!..

İşte tam da burada ailecilik vardır. Diğer toplumlarda ise, aile değersizdir, hatta biraz önünü tutarsa düşman ilan eder. Bizde ailecilik, bu anlamda ilkel kabilecilikle, aşiretçilikle birlikte en kör bir çatışmaya ve tüketmeye götürür. 'Benim aşiretim, benim aşiret kabile çıkarım' denilmeseydi, en gelişmeye aday konumlarda yer alınsaydı, karşı tarafı ezmek de nihayeti beklemeyecekti. En kötüsü de tutuculuktur. Gözü aileden, aşiretten, kabileden başka bir şeyi görmez. Bir ulusal toplumsal kurumlaşmaya gitmeyi kabul etmez. Bu halen bizde çok egemen. Bunu biraz daha açmak gerekir.

Şimdi eylem planlarımızı bile geliştirirken ailecilik gerçeğini çok iyi göz önüne getirmek lazım. Çünkü adamın bütün düzeni ailesel düzendir. Onu kurtarmak için ajan olur, korucu olur, uşak olur, en berbat yaramaz bir adam olur. Neden? Aile düzenini kurtarmak için. Nitekim saflarımızdakiler, yani sizler, aile sorunlarıyla gırtlığımızı kadar yüklünüz...

Daha kadına gelmedik, daha erkeğe gelmedik. Ailecilik kurumu içinde bir köle, bir esir ve bir tutucu olup çıkmışsınız. Zaman zaman ulusal ve toplumsal gerçekliğimiz diyoruz, ama fazla gerçekçi değil, inanasım gelmiyor. Hangi ulusal gerçeklik, hangi toplumsal ger-

çeklik! Kürt tipinin olsa olsa bir aile gerçekliği vardır. Ailecilik, ulusallığa da karşı, toplumsallığa da. Her ikisine de karşıt hale getirilmiştir. Ulusallığın ve toplumsallığın bir ögesi olması gerekirken, düşman eliyle yüzyıllardan beri gerici rol oynaya oynaya toplumsallığa ve ulusallığa karşıt konuma gelmiştir. Bunu iyi görmek gerekir. Kişilik şekillenmelerinin en kötü yanı da, müthiş bir biçimde ailecilik temelinde gerçekleşmesidir. Kişiliğe damgasını vuran önemli bir etken de budur. Hani derler ya, ‘babasının oğlu,’ ‘aile kızı!..’ Bunun dışında başka bir tanım yok! Ulusallık ufkunuz, ulusallık özellikleriniz ve hatta sosyal gelişme durumunuz ne kadar çarpık! Örneğin raporlar geliyor, bakıyoruz, adamımız henüz aile koşullarının bir adım ötesinde bile değildir. Örgütü de öyle sanıyor. En üst düzeydeki arkadaşlara bakıyorum, konuşturdıkları basit bir aileciliktir. Partiyi de kendi ailesi gibi sanıyor. Hem de farkına varmayarak!.. Adam böyle yetişmiş!

Biz, bu partiyi böyle oluşturmadık. Bu tür aileciliklere karşıt temelde oluşturduk. Ama bizim adam iki gün içinde partiyi kendi ailesine çeviriyor. Neden böylesiniz? İşte nedeni de aileciliktir.

Ben şunu söyledim: Yedi yaşından beri bu ailecilik kurumundan kuşku duydum. Ve ona karşı savaşarak kendimi geliştirdim. Oysa siz ailenin has bir yavrususunuz. Ailenin bütün değerlerini özümsemiş olanlar, güçlü ulusal özellikleri konuşturamazlar ve kendilerinde güçlü toplumsal özellikler boyvermez. Sizlere bakıyorum, güçlü ulusal ve toplumsal özelliklere kavuşmamışsınız. Buna, çok tutucu aile kişiliğinde kalmanız neden oluyor. Buna bölgecilik de, diğer ilkel vb kültürler de eklenebilir; ki bunlarla hayli yüklüsünüz.

Demek ki, bizde ailecilik bir hastalık durumunu ifade ediyor. Bu hastalık kişilikte son derece etkilidir. Aynı zamanda hem tabanda, hem de tavanda etkilidir; yani hem işbirlikçi feodal, yeni yetme burjuva ailelerinde ve hem de köylü ve küçük burjuva kökenli ailelerde etkilidir. ‘Varım yoğum, her şeyim aile için!’ sözünde ifadesini bulan temel politika, aile çıkarı etrafında belirlenmiştir. Hatta yaşam meselesi de bununla bağlantılıdır. Halbuki bizim devrimcilik, başından itibaren bu konuyu böyle eleştiriye tabi tutmadan, birçok etkisini yıkmadan devrimciliğin yapılamayacağını, particiliğin yapılamayacağını çok iyi bilir. PKK’lilik, bu anlamda ailecilik etkilerine karşı

sistemli bir savaşın adıdır. Sömürgeci etkiye karşı olduğu kadar, ailecilik etkilerine karşı da böyle savaşır.

Bu konuları fazla açma gereğini duymuyoruz; yeterince işlenmiştir. Ama yine de aile gerçeğinin bizde vücut bulması böyledir. Hemen hemen toplumun bütün bireyelerine ‘çıkarcı’ diye yansıtılan, aile çıkarıcıdır. ‘İyi adam ol’ denildiğinde, bu, ailesine layık olmak demektir. Yani bütün hedefler manzumesi, çaba ayarlaması, ilişki arayışları, hatta okuma vb şeyler hep bu ailecilik sınırları dahilinde ifadesini buluyor. Kazandın da ne elde ettin? Aileyi kurtardın da ne oldu? Kurtardığın aile nedir? Aileyi kurtarıırken ulus bitti, halk bitti. Diğer çağdaş uluslara bakalım; onları onlar yapan kurum kuruluş neyse sen onların yanından bile geçemedin. Ulusun için gerekli olan kurum kuruluşların yanından bile geçemedin, beş metelik yer verme din. Kurtardığın aile karşılığında kaybettiklerindir bunlar. Kötü bu aile kurtarıcılığın! Yine birçok değeri en kötüsünden kaybetme durumu söz konusudur.

Anlatılanlar anlaşılıyor mu? Bu ailecilik kurumuna, felsefesine karşı neden savaşıyoruz? Kürt kişiliği denildiğinde; soysuz, insanlığa, ulusallığa, toplumsallığa kapalıdır. Sırf o basit aile ilişkilerini kurtarmak için satmayacak ne bir ülkesi, ne de bir çıkarı vardır. Ailesi için satmayacağı hiçbir şeyi yoktur. Yeter ki, o ailesini kurtarsın!

İşte biz, bu kişiliğe karşı savaş açmışız. PKK’nin alternatif kişiliği, çok radikal ve ulusal kurtuluşçu bir kişiliktir. Bunu pratikte de görüyorsunuz. Çünkü PKK çok iyi biliyor ki, bu sorun, ailenin asılmasıyla bağlantılıdır. PKK, özgür bir toplumsallığa yol açmak istiyor. Bunun için son derece tutucu ve özgürlük karşıtı bu aile kurumunu yıkmak durumundadır. Nitekim bu kurumda ihanet dizboyudur. Ulusal kurtuluşa karşıt olduğu için, aile bağlarını parçalamak zorunludur. En azından hainlik temelinde olanları parçalamak gerekiyor. Aile koşullarında yabancılık vardır, toplumsal ve ulusal gerçekliği inkar etmek vardır. Bundan dolayı ailecilik etkisi, ulusallığa ve toplumsallığa saldırır. Gerçeklere kapalı olan aile ilişkileri, aile dünyası parçalansın ki, ulusallık toplumsallık gelişsin.

Bütün bunlar, bizim son zamanlarda daha da açığa çıkarmak istediğimiz erkek ve kadını akla getiriyor. Son zamanlarda kadın

ve erkeği sorgulamaya biraz önem vermişiz. Neden sorgulamaya önem verdik?

Erkeğin sahte ve fazladan erkeksi durumu, kadının da fazladan kadınsılığı bizi düşündürüyor. Erkeklik, genel olarak yiğitlik ve cinsellikle özdeşleştiriliyor. Bu 'erkek adam,' 'Erkek gibi kadın' diye ifade ediliyor. Bu da, bir avantaj olarak düşünülüyor. Tabii bizim de ilk çırpıda diyebileceğimiz; madem bu adam erkeksen, ne diye kurtuluşu görevini yapmıyor? Yani yiğit ve erkeksen o zaman gereklerini yerine getirsin. Dolayısıyla erkek çözümlemesi yapmaya gerek yok. Biz daha çok Kürt kişiliğindeki erkekliğin ne anlama geldiğini anlamaya çalışıyoruz.

Kürt kişiliğindeki erkeklik özelliği, en saptırılmış erkeklik özelliklerinden birisidir. Erkeklik duygusuna ulaşmakla, sanki bütün ilişkilerini çözmüş gibidir. Özellikle cinsellik konusundaki erkeklik, kendisinde sanki sömürgeciliği yenmiş, devlet kurmuş gibi bir duygu yaratıyor. Bu, büyük bir yabancılaşma ve büyük bir yanılsamadır. Türk toplumunun, Türk devletinin bazı özelliklerim de akla getirirsek, bu biraz daha iyi anlaşılır. Yine erkeğin kadına karşı cinsel konumu, sanki ona bir kahramanlık payesi veriyor. Tuhaf bir şey! Ama bu bir gerçek... Tabii diğer toplumlarda bu düzeyde değil. Bu konuda bizim erkeği derinden incelediğimizde, göreceğiz ki o anlamda, bir tek tatminle ayaktadır. Karısını kadın yapmıştır. Kadınsa, zaten daha fazla kadıncadır. Bu temelde kendisi de erkekçedir. Böylelikle halledildi bütün ilişkiler!..

Dikkat edin, bunun ailecilik değerlendirmeleriyle sıkı sıkıya bağlantısı var. Nasıl ki, aileyi kurtarmak vatani kurtarmaktan daha önemliyse, cinsel ilişki de erkeklik açısından o denli önemlidir! Bunun şampiyonu olan erkekte bu nasıl somutlaşıyor? Yine erkeğin kadınlık ilişkisinde nasıl somutlaşıyor? Aslında Kürt erkeği diğer konularda; devlete karşı, ulusallığa karşı, değerlere ve toplumsal ilişkilere karşı bitiktir. Peki, evin içinde aktif olduğu, despotluk yaptığı ilişki nedir? Bu, kadına yönelik olan ilişkidir; cinsellikten başlar, her türlü bastırmaya kadar sürer. Zaten dikkat edilirse erkek cinsellik olayını tam bir egemenlik olayı olarak ele alıyor. Girdiği her cinsel ilişkiyi, sanki şampiyon olmuş gibi değerlendiriyor. Şimdi bu durum, çok ciddi bir ahlaki sapkınlıktır. Bunu böyle değerlendirmek gerekiyor.

Başka toplumlarda, başka tarihi dönemlerde çok doğal olan ilişki, neden bizim toplumsal gerçeğimizde farklı bir nitelik alıyor? Bu, Türkiye için de geçerlidir, hatta başka birçok toplum için de... Daha çok bizim toplumsal gerçeğimizde biraz çözmeye çalışıyoruz. Özellikle de şimdi buna muhtacız. Yani toplumsal ulusal düzenleniş içinde bir halk her şeyini kaybetmişse, her şeyinde bitiklik varsa; bizim kilerin, ‘ben çok büyüğüm’ dememesi gerekiyor. Halen bu durum bizinkiler için alay konusu yapılıyor. Türk erkekleri, güya Avrupa karşısında erkeklikleriyle çok övünürlermiş! Hikaye! Bizde bu biraz daha ilginçtir. Daha fazla toplumsal etkiye ve kötü sonuçlara yol açıyor. Sanıyorum en çok savaş vermemiz gereken bir yer de burasıdır. Özellikle de daha erken yaşta cinsellikle böyle tanışan ögeler acaba neleri kaybetmemişler ki!

Eğer cinsellik veya aşk, özgür temellerde –ki, nasıl bir özgürlük temelinde olacağı tartışmaya açık– değerlendirilirse, bu gelişmeye yol açar; yabancılaşmaya değil, buluşmaya ve yaşamı anlamlı kılmaya götürür. Eğer böyle bir toplumsal kaos veya toplumsal ilişkiler yumağında mevcut cinsellik en temel çözümleyici araç olarak düşünülürse, bu felakete yol açar. Cinsel tutkuları başarıya ulaşmadığı zaman intihar edenler de az değil. Aslında bu bir hastalık halidir. Böyle bir durumda kendini bitmiş olarak görüyor. Böyleleri, büyük bir yanılmanın kurbanıdır. Erkeğin cinsel aktivitesi fazla olursa, kendini çok güçlü görür. Bundan kendine övünç payı çıkarır. Dikkat edilirse, en az diğer uç kadar, yani çok pasif olan biri kadar kendini oldukça zorlamıştır. Bu hem gereksiz ve hem de sakıncalıdır. Toplum, en çok bu durumdan çekmiştir. Tabii ki, yalnız cinsel güdülerin tatmini açısından değil, toplumsal düzeyde de daha kötü sonuçlar ortaya çıkıyor. Cinsel yönden çok açgözlü olan birisi, bir değil iki veya üç kadın alır; üstelik bir de geneleve gider, o da yetmez, açık pazarda kadın arar. Bu durumun ahlaki yönden ne kadar yıkıntıya yol açtığı bir çırpıda anlaşılıyor. Bizdeki toplumsal düzene bakın; en iyi, en namuslu, en aileci geçinenlerin kadın konusundaki durumları, bir toplumsal hastalık boyutundadır. Bunların yaydığı hastalık, düşmanın yaydığı hastalıktan daha az tehlikeli değildir.

Benim ilk isyan ettiğim şeylerden birisi de şuydu: “Seni, biz dünyaya getirdik” dediklerinde, “Siz beni dünyaya getirmekle soysuz-

luğun daniskasını yaptınız. İyi bir çocuk olarak beni büyütecek hiçbir imkanınız yoktur. Beni dünyaya getirdiğiniz için başıma ka-
kırıyorsunuz. Hiçbir şey veremeyeceğiniz bir çocuğu, hangi cesaretle
dünyaya getiriyorsunuz” diye karşılık veriyordum. Çok küçük yaşta
bunu fark ettim. Madem çocuk çok değerli ise, onun dünyasını da
hazırlayacaksınız. Bizde aileler bunu düşünür mü? Erkek-kadın bunu
düşünür mü? Özellikle erkek bunu hiç düşünür mü? Tabii her ikisi
de düşünmez. Bu anlamda büyük ahlaksızdırlar. Çok değerli çocu-
ğun için ne yapıyorsun? İşte şimdi hepsi dünyanın dört bir yanına,
metropole savruluyor. Fakat erkek ve kadın suçu çok önceden işle-
miştir. Tabii onlar da çaresiz. On beş yaşında.. Kendini yitirmiş;
başka ne yapabilir ki! Bir defa batmış... Kadın ne anlar, erkek ne
anlar!.. Bu durumu yüzyıllardan beri yaşıyorlar. Büyük devrimci
çıkış, bu ilişkilere bu nedenle karşıdır. Evet yabancılaşmayı, çar-
pıklığı görmek gerekiyor.

Dediğim gibi, adam cinsel ilişkideki başarıyı, bütün çelişkilerin
çözümü olarak değerlendiriyor. Gerçekte ise, müthiş sorunların do-
ğuşu bu kişiliktir. Ve hatta ister pasiflikten, isterse cinsel baskı al-
tında olmaktan ötürü tatmin olmadı mı, deli olur, saldırganlaşır,
kompleks içine girer ve her türlü lümpenliği, serseriliği yapar. Dev
gibi bir sorun kaynağı olur. Çözümünü doğal ve doğru olan koşul-
larda aramak yerine daha da yabancılaşma, daha da bastırma, kadın
alıp kaçırma, zor altında cinsel tatmini sağlama, her türlü gayri-
ahlaki yollara ardına kadar sapma gündeme gelir. Eğer buna da gücü
yoksa, bu sefer bir papaz tutumu içine girme durumu yaşanır. Bu da
sapıklığı başka türlü geliştirir.

Bizde kişilik bu temelde hem parçalıdır, hem de hastalıktır. Sırf
bir başlık parası, aile kurma parası şimdi 20-30 milyondan az değildir.
Benim hatırladığım zamanda bile bir delikanlı 10 yıl çalışırdı; ancak
bir aile ya kurardı, ya kuramazdı. Şimdi daha da zor. Adam sırf bir
aile kurabilmek için 15 yaşından 25 yaşına kadar, kendini ucuzca
işgücü pazarında satmak zorunda kalıyor. Tabii bu, yalnız aileyi
kurmak için, aileyi sürdürmek için... Çoluk-çocuk oldu mu, daha da
fazla paraya ihtiyaç var.

Bizim insanımız bu temelde büyüyor. Bu kurum karşısında insan
dehşete kapılıyor. Ben kendi pratiğimi hatırlıyorum. Bunları böyle

hayatın temel uğraşı olarak değerlendirirken, ilk sorularım bu temelde gelişti. Ailenin, ana-babanın seni dünyaya getirmeleri her şeyi izah eder mi? Kendime bu tip sorular sordum. Tepkileri bu temelde geliştirdim. Aile kurumu tehlikeyi, kendisini bize dayattığında, yine sorgulamayı bu temelde geliştirdik. Ve iyi hatırlıyorum; en az düşman cephesi kadar, bu cepheyi sorgulayarak doğru tutumlara ulaşıncaya kadar gerçek bir savaş verdim. Bunun PKK önderliğinde gelişmesi yle birlikte, bu savaşın varlık nedeni yine PKK'dir. Zor bir savaşın olduğu kadar, bu savaş verilmediği takdirde bir milim yolun bile alınamayacağını sanıyorum.

Burada hemen şu açıklamayı yapalım. Eğer kişilikleriniz bugün aileciliğin ve cinselliğin ağır etkisi altındaysa, çözüme ulaşmanın gücünü ve mücadelesini gösteremiyorsa, bu, sizin neden böyle biri olduğunuzu izah ediyor. Bu sorunlara zamanında getiremediğiniz çözümler, özellikle de mücadeleye kendinizi vermeyişiniz zayıflığınızın, güdüklüğünüzün, çok yönlü gelişemeyişinizin, büyük savaşçı olamayışınızın bir nedenidir. Siz tatmini de, tutuculuğu da biraz bu çarpıtılmış kişilikten ötürü yaşıyorsunuz.

Aslında bu iş edebiyatçılara düşüyor. Benim bunu burada fazlaca açmam bir savaş örgütü için ne kadar gerçekçidir? Fakat yine de ana hatlarıyla konuyu eşelemek gerekiyor. Çünkü Türkiye'deki harp okullarında bile bu mesele ele alınmıyor. "Sağlam" aile yapısını subaylara dayatıyorlar. Bu, çok önemli bir subaylık koşuludur. Bir subay "sağlam" aile yaklaşımı içinde olmalı! Onlar bunu tutuculuğun temeli olarak düşünürlerken, tabii ki siz ihtilalin temeli olarak bu kurumu eleştiriyeye tabi tutuyorsunuz.

En azından şu sorulara da açıklık getirmek gerekiyor. Cinsel yönden büyük bir sapıklık yaşanıyor. İki yönlü yaşanıyor. Aşırı tatmin arayışı, cinsel tutkuların sapıkça dile getirilişi tarzında oluyor. Özellikle bizde yaşlı adamların çok küçük yaştaki kızlarla evlenmesi bunun açık örneğidir. Ters bir tutum ise, dini motif altında hareket ederek dünyadan el, etek çekmek yaklaşmamak ve bunu günah gibi görmektir. Bu da bir sapıklık türüdür. Bu temelde geliştirilen aile tam bir çıkmaz içindedir. Aşırı cinselliği tatmin edemediği gibi, dini dogmayı yaşamaktan ötürü de aile zorlanıyor. Nitekim ailenin gerçek bir bunalım ocağı haline gelmesinde bu tutumların etkisi büyüktür.

Konu kadın-erkek ilişkileri yönüyle ele alınabilir. Tabii bunun diğer sonuçları da var; bunu anlattık. En büyük yanılgı, “aileyi iyi kurdum, kadını tam kadın yaptım, tam hakimim” dediğinde, adamın kendisini adam saymasıdır. Sanki adam dünya işlerinin gereklerini tam yerine getirmiş! Eğer aile içinde kadın-erkek ilişkisi bu biçimde kurulursa; tutuculuğa, gericiliğe, faşizme ve sömürgeciliğe yataklıkta mükemmel bir zemin hazırlanmış olur. Karşımızdaki güç, bu durumda gerekirse kadını polis yapar. Nitekim saflarımıza kadar bunu yansıttı. Yani kadını iyi kullanır. Cinsel açgözlülüğü, düşürme biçiminde değerlendiriyor. Sinema, televizyon ve genelev gibi alanlara sunulan yine kadındır. Kadın satışı oldukça yaygınlaşmıştır; Batman’da, Mardin’de, şurada-burada, her tarafta böyledir. Bu silahı çok etkili olarak kullanıyor. Bırak toplumu, bizi bile düşürmeye çalışıyor. Artık cinselliği günah görenlere karşı da dini silahı kullanıyor. Zaten yeterince kullanmıştır. Şimdi Hizbullah her tarafta, “PKK aileyi özgülleştiriyor; bu, değer yargılarımıza en büyük saldırıdır” diye karşı bir saldırı başlatıyor. Cinsel sapkınlık içinde bulunan bu iki tip de ulusal kurtuluşçuluğa, devrimciliğe karşı bir rol oynuyor. Bu, çözmeye çalıştığımız zeminden kaynaklanıyor. Bu zeminin böyle kullanılmasında bu gerçekler rol oynuyor. Tabii direkt düşmanla ilişki halinde ve düşman etkilerine sonuna kadar açık zeminlerdir.

Bunun diğer sonuçları ise, sırf çocukları yedirmek-içirmek için kendini piyasada kırk defa satma olayıdır. Okul okumak zordur. Eğitimsizlik, cahillik dizboyu! Yalnız bir çocuk eğitimi yüzünden bir ana-baba kendini kırk defa bitirmek zorundadır. Peki on, yirmi çocuğu olanlar bunun altından nasıl çıkacaklar? Bu dehşetli bir problem olmakla birlikte, gerçek bir köleleşme nedenidir. Sırf bir maaşı kurtarmak, bir iş bulmak için aile reisi ne yapmaz ki! Bunu da halletmese gelip kavga eder; çocukları, kadını satar. Zaten çocuk evde huzur bulamayınca, kendini sokakta bulur; kız evden kaçır, erkek çocuk lümpenleşir. Müthiş derecede lümpenleşmenin nedeni ailedir. Sözümona aileler lümpenliği istemez. Halbuki lümpenliğin kaynağı ailedir. Kızların evden kaçmasını istemezler; ama kaçışın nedeni yine sakat aile anlayışıdır. Gerçekler böyle olmasına rağmen, aileler, ahlakın temsilcisi olarak geçinirler.

Sorun bu yönlü ele alınabilir. Biz, değişik bir-iki yönüne daha

açıklık kazandırmak istiyoruz. Özellikle devrimci çözüme doğru gidişte, bazı gerçekleri hatırlamakta yarar var. Eleştiri biraz yapıldı. Sakat anlayışlara yol açan sorunlar bir bir ortaya konuldu. Daha da genişletebiliriz. Bilmem gerek var mı? Fakat çözüm üzerinde etkili olabilecek tam değerlendirmelere ihtiyaç var. İlerde bu daha fazla kendini hissettirebilir. Sadece toplumda değil, özellikle parti bünyesinde de sorunun çözümünü daha da yakıcı kılabiliriz. Anlaşılması ve açıklık kazandırılması gereken husus şudur: Nasıl ki toplumda aile kurumu, kadın-erkek ilişkisi düşkünlüğün, kendini her türlü pazarlamanın, her türlü sapıklığın, her türlü yabancılaşmanın bir kurumu olarak değerlendiriliyorsa ve bu değerlendirme ne kadar ciddiye, ailenin etkileriyle parti içinde de mücadele etmek o kadar önemlidir. Bu etkileri parti içine taşırmamak gerekir.

Parti içinde doğru çözüme gitmek, doğru yol almak büyük önem taşır. Peki nedir bu? Aslında bu çok derin bir konudur. Bu konu o kadar saptırılmış, tarih boyunca her türlü onursuzluğa o kadar zemin hazırlamış ki, onu ilk başta çözmeyiz, çoğunun sandığı gibi kolay değil. Bu ne ucuz devrimci evlilikler yapmakla, ne inkar etmekle ve ne de zaptiye usulü yöntemleri geliştirmekle halledilebilir. Sorun daha da kapsamlıdır; tarihi olduğu kadar, uğruna mücadele etmeyi gerektiren bir sorundur. Parti otoritesi gelişirken, parti militanlığı güç kazanırken ilk akla gelen şey, insanlar üzerine hükmetmek oluyor. İnsanlara hükmetmenin bir baskıcı, sömürücü tarzı vardır. Bir de otoriteyi insanları özgürleştirme tarzında kullanmak vardır. Kadromuz geleneksel aile ilişkileri içindeyse, devlet otoritesi altında büyütülmüşse, bu, parti otoritesini devlet ve aile otoritesiyle karıştırmakta ifadesini buluyor. Dolayısıyla bazı kadrolar, “partilileri ve halkı otorite altına alayım” derken, aslında son derece tehlikeli bir yansıtmayı yapıyorlar; dışındaki otorite anlayışlarına geçerlilik kazandırıyorlar. Bu, kölelik biçiminde yansır, daha da tehlikelidir. Edilgen, pasif, otoriteden, yetkiden haberi yok. Bir köleye kim ne derse, öyle sürüklenir, öyle yürür gider. Bu oldukça tehlikeli. Bunun kadın üzerindeki uygulaması geleneksel erkek ölçüleriyle olursa daha tehlikeli bir hal alır. Özgürlüğe ve eşitliğe karşı kısır olur ve en kötüsü de fırsat bulursa ya inkarcı ya da düşkün yanlarını konuşturur. İkisi de tehlikeli... İki cins arası ilişkilerdeki geleneksel yak-

laşımın etkisi altında kalınırsa ve inkar temelinde ele alınırsa –ki bu iki tarafta da çok etkilidir– bu, sorunu ağırlaştırır ve çözüme doğru götürmez. Bunun kültür ve perspektif düzeyi zayıf; en önemlisi de çabası ve mücadelesi zayıf... Sorun, bu yaklaşımla halledilemez. Bu her şeyden önce anlayış düzeyinde kendini hazırlamamaktır. Cinsler arası ilişkiye hangi temel anlayışla yaklaşılr? Anlayışta ilk aklına gelen, ‘anam babama veya babam anama ne yapmışsa, ya da sokaklarda, televizyonda bu ilişki nasıl geliştiriliyorsa ben de öyle yaparım’ biçimindedir. Bunun tarihi boyutu, özgürlük boyutu ve savaş boyutu yok... Alışmış televizyon dizilerine, sinema filmlerine... Buradan edindiği, aileden gördüğü ve bildiği yaklaşımlardır. Bunların da ne kadar hastalıklı olduğu biliniyor. Hatta bunların faşizm tarafından körüklenen hastalıklar ve despotik dönemden kalan yaklaşımlar olduğu çok açıktır.

Doğruya güç yetirilecek mi? Bu özgürlük derecesi ile ilgilidir. Bu, bizimkilerin ne kadar özgür veya ne kadar devrimci militan olduklarıyla bağlantılıdır. Eğer biz bu sonuçlara ulaşırsak, bu bizim devrimciliğimizle mümkündür. Soruna bu kadar kafa yoruyorsak, bizi buna devrimci oluşumuz zorluyor. Nitekim aile ve cinsellik duvarları ile karşılaştık. Dolayısıyla çözüm kendini dayattıkça dayattı. Parti önderisin, çözüm olmak zorundasın. Başka türlü bunun altından kalkamazsın. ‘Vay zorlanıyorum, otoritem güçlendi, ben de bir nedan kurarım, önderlik esprisine ters düşerim’ gibi ucuz yaklaşımlarla durumu kurtarmak mümkün değil. Bu seni zayıf düşürür. ‘İnkar ederim’ demek de, seni devrim gibi yaşam ile sıkı sıkıya bağlantılı bir sürecin gerisine düşürür. Bu nedenle derinliğine çözümü, anlayışta ve mümkünse pratikte tutturacaksın. Bu temelde yaklaşıyoruz. Militanca yaklaşımın böyle olması gerektiği anlaşılmalıdır.

Bu konuya ilişkin anlayışımız ne olmalıdır?

Birincisi: Aileciliğe karşı bir pozisyon almak gerekiyor. Aileciliğin özelliklerini aşacaksınız. Aile kurumunu, aileye dayalı duygularınızı, sevgilerinizi, etkilenmelerinizi daraltacaksınız, aşacaksınız. Aile hukuku ile sınırlı hukuku terk edeceksiniz. Ailecilik anlayışı ile sınırlı anlayışları terk edeceksiniz. Ailesel alışkanlıkları ve özlemleri bırakacaksınız. Aileden kaçışı da bir kurtuluş olarak görmeyin; aşılması ayrıdır, kaçış ayrıdır. Bu boyutu ile soruna yak-

laşım gösterin. Şunu da unutmayın ki, bu kurum kendi başına değil, düşmanın özenle ele alıp sana karşı diktiği, işlediği özel bir kurumdur. Bunun tarihi temelleri çok güçlüdür. Kendiliğinden bu duruma gelmemiştir. Nitekim bu kurum, Kürdistan'da ayakta kalan tek kurumdur. Fakat başa en bela olan bir kurumdur. Toplumsallığın, ulusallığın ve insanlığın hukuken gelişmesi önünde en büyük engeldir. Bu mesele, sistemli bir militanlaşmayla aşılabılır. Bunun dışında bir yol düşünülemez.

İkincisi: Birincisine bağlı olarak kadın-erkek ilişkisini de, çevreden edinmiş olduğunuz aileciliği de, devletin kültür yaşamının bu sonucu olarak size dayatılan ilişki tarzını da aşacaksınız. Cinsler arası ilişkiye, bu çerçeveden ve bu gözlükler ardından bakacaksınız. Cinsler arası ilişkiye biçilen değeri ne sinema kültürüyle, ne televizyon kültürüyle, ne devlet kutsamasıyla ve ne de ailenin ahlaki tutumuyla eş göreceksiniz. Mevcut cinsler arası ilişki üslubunun, ilkelerinin sömürüyle, devletle, gerici otoriteyle ve faşizmle bağını görmeye çalışacaksınız. Özellikle kadına yönelik mevcut yaklaşımın faşizme, baskı ve otoriteye hizmet ettiğini, böylece kişiyi çarpıklaştırdığını, yabancılaştırdığını göreceksiniz. Bu yalnız erkek açısından değil, kadının da bunu görmesi gerektiği çok açık. Yani mevcut olanın olumsuzluklarla yüklü olduğunu, düşürdüğünü, tutuculaştırdığını, edilgenleştirdiğini, maddi ve manevi olarak zayıflattığını göreceksiniz. Sürekli olarak cinsellik peşinde koşanlar, maddi olarak da güçten düşerler, manevi olarak da. Bunu böyle görüp tavır alacaksınız. Tabii müminlere uygun yaklaşımların da, inkarın da çözüm olmadığını, tersine yaşamın kuralına aykırılık olduğunu, bunun da diğer bir sapkınlığa yol açabileceğini göreceksiniz.

Üçüncüsü: 'Bu ilişkiye doğal veya doğru yaklaşımı acaba becerecek miyim? Bu gücüm var mı? Yüzyıllardan beri ve özellikle de kurulu egemen düzen dahilinde bu kadar yabancılaşmaya uğramış, terslik üstüne terslik, yalan üstüne yalan ile bezenmiş bir ilişkide ben doğruyu nasıl bulacağım?' diye kendinizi sorgulayacaksınız. Çözümün kolay olmayacağına inanacaksınız. Çözümün bir felsefi ve bir siyasi problemi çözmek kadar zor olduğunu bileceksiniz. Kolay çözüm yok! Sorun, iki kişinin anlaşması sorunu da değil. Bu sorun devrim koşullarında daha da ağırdır. Yani, 'birbirimizi beğendik,

buluştuk' biçiminde yaklaşırsak, felaketli bir yolu tercih etmiş oluruz. Böyle yüzeysel bir çözüm, sizi en az diğerleri kadar tehlikeli sonuçlarla yüz yüze getirebilir. Çünkü mesele basit bir sempati, birbirini anlama, kavrama meselesi değildir. Özellikle iki kişinin meselesi hiç değildir! Bir defa çok ciddi siyasi bir meseledir. Başlı başına bir savaş meselesidir. Adeta dev gibi bir sorun... Belki birçoğu, 'çok abartıyorsun; iki kişi anlaştı, sevişti, birleşti' diyebilir. Bizim ortamımızda, hayat bunun öyle olmadığını gösteriyor. Parti içindeki deneyimler, bunun böyle olmadığını ortaya koyuyor. Neden? Çünkü kaynağı derinse, tarihe gömülüyse, bir de ona aldanma ve gaflet dizboyu ise, bu, başka bir sonuç vermez. Ve sen, yüzyılların kurbanı oldun demektir. Nitekim bizde böyle yapılan şeyler, iyi niyetlerin kurbanı olma biçimindedir.

Dördüncüsü: Gerçek bir çözüm üzerinde arayışlarınız olmalı. İşte bu açıdan da bilinçlenme önemlidir. Konu hakkında bilinç kazanacaksınız. Konunun tarihi temelini, güncellikle bağlantısını, bahsettiğimiz üç olumsuz yaklaşımın varlığını bileceksiniz. Tamamen bunların farkında olacaksınız. Fark ettikten sonra, 'acaba genel ve cinsler arası ilişki biçimleri hangi ahlaki, felsefi, toplumsal düzenleniş ilkesine bağlanmalıdır' biçiminde bir yaklaşımınız olmalı.

Bunlara felsefi yaklaşımınız nedir? Erkek kadını, kadın erkeği nasıl görüyor? Dişiliği ve erkeklığı nasıl görüyorsunuz? Bu konuda nasıl bir ahlaki tutumunuz vardır? Kişilerin birbirine yaklaşım tarzlarını ifade eden, çok sert mi, çok yumuşak mı, çok ikiyüzlü mü gibi tutumlar ahlaki kategorilere girer. Kadın, erkek karşısında bir ahlaki pozisyon tutturmak için acayip hallere giriyor. Yine, erkek de ona benzer birçok ahlaki tutuma sahiptir. Bu tutumların eleştirisi yapılmıştır.

Peki doğru ahlaki tutum ne olabilir? Saygı hangi ölçüler dahilindedir? Yaklaşımlar nasıl geliştirilebilir? Tabii devrimci çözüm söz konusu olduğu için, bunların özgürlükle bağlantısı nedir? Sevgi hangi ölçüler dahilindedir ve bunun özgürlükle bağlantısı ne kadardır? Bütün bu sorulara cevap vermek gerekiyor.

Zaten bizde özgürlük, ancak ve ancak savaşla elde edilebilir. Çünkü özgürlüğü değil, köleliği yaşıyoruz. Kölelik altında özgür düşünemediğine göre, özgür ilişki de düşünülemez. Bu da bir gerçektir.

Şimdi bu da iki yanlıdır. Bir yanını da şöyle göreceksiniz: Her ne kadar kendimizi özgür hissediyor ve özgür irade ile ilişki kuruyorsak da, bu bir yanılsamadır. Yalnızca bu alanda da değil, hayatın bütün alanlarında bir yanılsamadır. Sen özgür değilsin. Sen ulus olmaktan çıkmışsın. Sen en temel toplumsal özelliklerden yoksunsun. Nasıl “özgürüm” diyebilirsin? ‘Düşman koşullarında özgürüm, düşmanın tasfiye ettiği temelde özgürüm’ diyen sözümona demokratlar; düşmanın tasfiyesi, asimilasyonu temelinde demokrat olup kendilerini özgür görüyorlar. Bu tehlikeli bir yaklaşımdır. Özgürlükle bir alakası yoktur, demagojiktir. Vatanla ve toplumsal gerçeklikle alakası olmadığı gibi, düşmanla da hainane bir temelde ilişkisi vardır. Hainlerin de özgürlükle alakası yoktur. Dolayısıyla bu ilişki özgürlükle bağlantılıdır. Özgürlük de, köleliğin aşılmasıyla mümkündür. Bu da savaşla mümkün olur. Dolayısıyla kadın-erkek ilişkisinde özgürlüğü yakalamak istiyorsanız, bir olaya özgürlük kazandıracaksınız.

Şu çok açık: Eğer meseleyi birbirinizi kandırma ve aldatma meselesi olarak görmüyorsanız, bunu bir özgürlük ortaklığı, bir özgürlük savaşçılığı biçiminde görmenin gereğine inanmışsınız demektir. O zaman kendinize şunu dayatacaksınız. ‘Benim daha yerine getirmem gereken çok iş var; başarmam gereken özgürlük mücadelesi var.’ Kadının erkeğe ulaşması, erkeğin kadına ulaşması bu çerçevede anlam kazanabilir. Aksi halde saptırma olur, oyun olur, ikiyüzlülük olur. İşte, ‘birbirimizi gördük, anlaştık’ diyerek birbirini düşürmek affedilemez. Zaten kimileri de alıp kaçırıyor. Burada bir savaş ilişkisi, bir özgürlük ilişkisi ihanete uğratılıyor. Evet bunun özgür ilişki kurmakla hiçbir ilişkisi yoktur. Sen özgürlüğün hangi problemini hallettin ki bunu normal görüyorsun!

Demek istediğim; ucuz ilişkiye girmemek ve özgürlük savaşı gibi çok soylu bir çabayı sergilemeden, özellikle parti içinde cinsler arası anlamlı ilişkilerin geliştirilebileceğine inanmamak gerekir. Bu sadece bir ilke değil, aynı zamanda bir gerçeğin de ifadesidir. Çünkü bize göre kadın-erkek ilişkisine özgürlük hakim olmalıdır. Bu genel bir ilkedir. Özgürlük savaşımını versek de, vermesek de geçerli olan bir ilkedir. Ama bizim için ilke yetmiyor. Bir de mevcut gerçeklik vardır. O nedir? Köleliktir! Bu köleliği göreceksiniz, gözardı edemezsiniz. İlkeye sığınıp ilişki kurmak yetmiyor. Birçok arkadaşın

zaten yanıldığı nokta burasıdır. Özgürlük ilkesine sığınarak ilişki kurabiliyor. ‘Biz özgürüz’ diyorlar. Bu ilkeye sığınarak ilişki geliştiriyorlar, ama gerçekte ise bu iki gafilin ilişki tarzıdır.

Duruma bakalım; özgürlük ilkesi somutta yaşanıyor mu, yaşanmıyor mu? Başarılı mı, başarısız mı? Çoğu kişi bu noktayı hesaba katmıyor. Birçok çarpık ilişkinin temelinde de bu vardır. Özgürlük savaşımı olmadan özgürlük ilişkisini; aşk, evlilik, dostluk vb şeyleri yaşayabileceklerini sanıyorlar. Bu bir yanılgıdır; hem de ciddi bir düzeyde... Hatta içine en kolay düşülen bir yanılgıdır. Tamamen gerçek dışı bir durumdur. Gerçek dışı olduğu için de, sağlıklı bir ilişki değildir. Gerçek gönül bağları, duygu bağları çok güçlüdür; hiçbir savaş yıkamaz. Demek ki, sen bir yalancısın ve doğru değerlendirmiyorsun. Aslında bu gerçektir de. Çünkü bu tür anlayış içinde olanlara bakıyoruz, iki gün sonra ilişkinin suyunu çıkarılmışlardır. Daha sonra bela oluyorlar. Biz şunu söyledik: Aile nasıl ki özgürlük önünde bir engelse ve bu aşılımadan özgürlüğe ulaşamıyorsak, mevcut ikili ilişki düzeni de parti içinde aşılımadan devam ettirilirse özgürlük savaşımında ilerleyenleyiz. Aile ve aileciliği aşarsak özgürlükte, toplumsallıkta ve ulusallıkta ilerleme sağlarız. İkili ilişkilerde de mevcut yüzeyselliği, sığılığı, sahteliği aştığımız oranda hem devrim ve özgürlük savaşımı güçlenir, hem de özgürlük savaşımı sayesinde cinsler arası ilişkilerin anlamı sadeleşir ve olağanlaşır, her türlü perdelemelerden, yalandan, ikiyüzlülükten ve kandırmacalıktan kurtulur.

Bu husus iyi anlaşılmalıdır ve uygulanmalıdır. Bu konudaki olumlu bir görevimiz de bu dördüncü maddede gizlidir. Özgürlük ilkesi iyidir, ama onunla her şey halledilemez. Bu esastır. Yani cinsler arası zorlama yok. ‘Zorlama ile, para ile ben ilişki dayatırım’ demek, bizim genel özgürlük ilkemize aykırıdır. Mevcut kölelik durumunu aşmadan, başarılı bir militan düzey tutturulmadan, bizzat savaşın özgürleştirici etkisini sağlamadan, bu yaşamda özgürlük ilkesine işlerlik kazandırılmaz.

Şimdi hem ilkede ve hem de somutta durum buysa, eskiyi dayatmak gerekiyor. ‘Ben yine bildiğimi okurum, tutkular çok kuvvetlidir, duygular ilke, kural tanımaz’ diyenlerin sonu bellidir. Bizde çoğu bunu yapıyor; ya idamlık suç işliyorlar ya da kaçıyorlar. Ya ihanete

gidiyorlar, ya da iflah olmaz bir bozguncu oluyorlar. Nitekim öyle olmuyor mu? Dağlarda ve hatta burada bile, böyle bir sürü kendini dalyatanlar var. Bunların ilkeden, özgürlükten haberleri yoktur. Yine özgür ilişkinin tarihi temellerinden haberleri yoktur. Somut durumdan da haberleri yoktur. Neymiş de, birbirlerini çok beğeniyorlarmış, birbirlerini alıp kaçıracaklarmış! Bu ne ilişkisidir? Bu, en ilkel hırsızlık, düşkünlük ilişkisidir. Bu nedenle sallardan kaçanlar da var. Bazıları provokasyona alet oldular, hatta partiyeye eleştiri getirdiler.

Aslında bunlar özgürlüğün düşmanlarıdır. Bunlar yüce ilişkilerin katledicileri olarak değerlendirilebilir. Partiyeyi de epey bozdular, güçten düşürdüler, peşkeş çektiler. Bir tutku uğruna, duygusalılık uğruna en temel değerleri ihanete uğrattılar. Birçok cepheyi çökertmeye çalıştılar. Bunlar parti içindeydiler ve bir dönemin partilileriydiler. Ama özgürlük ilkesini ve somutlanışını dikkate almayınca bu duruma düştüler. Başlangıçta ajan değillerdi. Duygusal temelde dayanılmaz tutkular temelinde yaklaştılar. Sonuç; ihanetten daha tehlikeli bir durum oldu. Bu açıdan az örnek de ortaya çıkmadı. O halde buradaki bu yarayı iyi anlayalım.

Nasıl ki köleler kolay kolay aile kuramazsa, bizim gibi çok katmerli bir köleliği yaşayanların da böyle kolay kolay özgür ilişkiyi kura mayacaklarını anlayalım. Türkiye okullarında ve kültür kurumlarında nasıl aşık olunacağını öğrenmişsiniz. Belki de dünya klasiklerinden okumuşsunuz. Birçok deneyim gözlerinizin önündedir. Ama bu, PKK'de uygulanan özgürlükse, bu Kürdistan devrimindeki her türlü yeniden ayağa kalkış ve savaş sorunuysa, bu ilkeye bağlı kalacaksınız ve güzel uygulamasını bileceksiniz. Kaldı ki, o dünya klasikleri dediğiniz şey nedir? Kemalist lehçe ile gerçekleştirilen ilişki nedir? Türkiye kapitalizminin çerçevesi dahilinde, Türkiye burjuvazisinin güdümlendirdiği kültür kurumlarının –ideolojik baskılar altında feodal kurumlar diyelim– baskısı altında geliştirilen ilişkiler nedir ve bize nasıl yansdı? Bunu biraz ortaya koyduk. Bunların etkisi altında olmak, bu etkilerle hareket etmek, bazı sahte çözümlere gitmek savaş doğamıza ters düştüğü kadar, zordur da. Pratik bunu gösteriyor.

Köleler, aile kurma hakkını elde etmek için yüzlerce yıl savaştılar. Sen de en azından birkaç yıl savaş, özgür ilişki hakkını elde et!

Şimdi çoğunun bundan da haberi yok. Özgür ilişki hakkını elde etmek kolay değildir. Şimdi partinin bazı hazır ilişkilerine elkoymak tehlikelidir. Yine partinin emir ve talimatlarına göre, insanlara öl desem ölür, ne desem yaparlar. Fakat yönetim kademelerinde yer alan bazıları bunu kötüye kullanıyor. ‘Ne de olsa etkiliyim, ne desem onu yaparlar; savaşıya öl desem ölür, kadına bana tap desem tapar’ biçiminde kendini ifade eden yaklaşımlar eskinin çok tehlikeli yaklaşımlarıdır. PKK içinde ilişkiyi böyle kullanmak, en tehlikeli biçime yönelme cesaretini göstermek demektir. Ve bu da o kişiyi mahkum eder. Tehlikeli ilişki er geç sahibini de bitirir. Aslında bizim şu ilke doğrudur: İlişkiler özgürlüğe bağlanmalı, özgürlük savaşa bağlanmalı ve bunun sonucunda da gerçek sevgi olur.

Doğru sevgi neye bağlanmış? Buna beşinci husus da diyebiliriz. İlk dört hususta sonuç aldın mı, beşinci hususta, yani sevgi hususunda da bir sonuca gidebilirsin. Böylece sevgi meselesine doğru yaklaşım getirebiliriz. Dikkat edin; eğer sizde dört husus iç içe başarıya ulaşmamışsa, sevgiye ulaşamazsınız. Sevgi bir sonuçtur. Ağacın meyve vermesi gibidir. Fidanı büyüteceksin, ağaç dal budak salacak, çiçeklenecek ve daha sonra meyve verecek. İşte sevgi budur.

Şimdi çoğunda sevgi ağaçsız ve bitkisizdir; sadece bir sonuç şeklindedir. Şimdi daha iyi görüyorum. Zaten duygulardan ve sevgilerden baştan itibaren kuşkulanıyordum. Bunlar ne diye böyle müthiş bir duyguyu benimsiyorlar diyordum. Seviyorlardı, ama hangi temelde? Ülkesi harabe, evi harabe, geleceği yok... Niye bu kadar birbirine bağlı olma gereğini duyuyorlar? Gördüm ve iğrendim, hem de çok... Haklı olduğum anlaşılıyor. Bana göre doğru sevgi, dört hususun gereklerinin hakkıyla yerine getirilmesinden sonra gelişebilir. Sevgi bir sonuçtur. Bir çiçeklenme ve meyvedir. Sevgede kusur ve kötülük aranmaz, yine sevgi eleştirilmez. Fakat bu temel hususlara bağlı olursa böyledir. Aksi halde kötüdür, iğrençtir.

Sevgi bir nötr mesele değildir. Özellikle sömürgecilik ve faşizm bunun böyle olduğunu dayatmak istiyor. ‘Şefkat,’ bilmem ‘birbirinizi sevin’ dedi. Evet, en çok bu sözcüğü kullandı. Koyunla kurdu bir araya koyup, ‘birbirinizi sevin’ dedi. Müthiş derecede çirkinle güzeli bir araya getirip ‘sevin’ dedi. Faşistle devrimciyi bir araya getirip ‘anlaşın’ dedi. Düzenin bu konuda ne kadar olmazı nasıl olur yapmak

istediğini biliyoruz. Şimdi Türk ile Kürdü, sözümona sevgiyle kaynaştıracaklarını söylüyorlar. Faşist Türkeş bile, 900 yıldır Türkle Kürdün bilmem ne yaptıkları hususlarına sığınmak istiyor. Duygulara, sevgiye seslenerek, gerçeklerden kopuk temellerde durumu kurtarmak istiyor.

İşte bu sevgi anlayışı faşizmin, sömürgeciliğin sevgi anlayışıdır. Çoğunuzun da bireysel olarak yaşadığı, yılların dayattığı bu sevgi anlayışıdır. Bu sevgi tarihi içerikten yoksundur, baskı ve sömürü düzeninden, ailenin her türlü çirkinliğinden ve sorunlarından, emekten habersizdir. Bu kadar gerçek dışı bir temelde gelişen bir sevginin anlam kazanacağına inanmıyorum. Olsa olsa yoz yaşamın sahte sevgisi kadar değeri olur. Avrupa'nın işporta pazarlarında, metro-pollerinde cinsler arası geliştirilen ilişki kadar değeri olur. Türk faşizminin sözcülerinin dayatmak istedikleri sevginin bu kadar bile değeri yok tur. Zaten, böyle olmadığını hayat gösteriyor. Korku, baskı, sömürü çirkinlik, sevgisizlik ve caniane tutumlar toplumu mahvetmiştir. As lında en çok sevgi adı altında sevgiye kıymışlar. Sevgiyi ortadan kaldırmışlar, ama buna rağmen en çok sevginin sözünü ediyorlar. Bu kesin böyledir.

Doğrusu bizim geliştirmek istediğimiz sevgi anlayışıdır. Gerçekçi temeli olan sevgi anlayışında ısrar etmeliyiz. Evet, gerçekçi olmak zorundayız. Bu hususlarda başarı sağlamadan, sevgide sen basan sağlayamazsın; sevemezsin, sevelemezsin! 'Sevdim, gönüm çekti, göz gördü, bakıştı, anlaştı...' İşte, sevgi böyle olmuyor. Neden? Çünkü büyük tehlikelerden, bunun ne getireceğinden habersizsin. İkinci gün hainin teki olursun; bu ilişkiyi kurtarmak için düşmana sığınırsın.

Demek ki, bu doğru değil. Gönül meselesi kesinlikle değil. Bu bir savaş meselesidir. Neden köleler yüzyıllardan beri aile kurma fikrini akıllarına getirmediler? Köle kadın ve erkeklerin; serf kadın ve erkeklerin; işçi kadın ve erkeklerin aklına niye böyle kolay kolay gönül işi gelmiyor? Onlar böyle kolay gönül kılamıyorlar. Yaşam onlar için çok ayrı bir şey. Nedenleri var. Demek ki, diğeri saptırılmış bir durumu ifade ediyor. Faşizmin, sömürgeciliğin, emperyalizmin halkları aldatma, toplumu kolay yönetme taktiklerinin kurbanı olmaya götürüyor.

O halde, burada bir ahlaki tutum da alacaksınız. Sevgi meselesinde

ahlaki tutum, böylesine ucuz bir duygu ve gönül ilişkisine esir düşmemektir. Burada çok katı olacaksınız. Kendinizle gerçek bir savaşım içinde olacaksınız. Düşmanla yürüttüğünüz savaş kadar, onun dayattığı oldukça düşürücü bir ilişki biçimine karşı da savaşıacaksınız. Düşmanın bu temelde geliştirdiği objektif ve sübjektif ajanlık biçimlerine karşı da savaşıacaksınız. Savaştıkça, sevgi denilen olay temellenir. Sevgiyi saptırmak, en az sevgisizlik kadar tehlikelidir. Saptırılmış ve sakat temellere dayanmış bir sevgi, yaşamı katletmenin diğer bir biçimidir. Yani sevgisizlik, yaşamı katletmektir. Tabii bunun saptırılmış biçimi de, en az onun kadar tehlikelidir. Sevgiye ulaşmak, yaşama ulaşmak demektir. Sevgiye ulaşmayı bilmemek, devrimi anlamamak demektir. Fakat ucuz sevgiye ulaşmak savaşımsızdır, çabasız ve hatta düşüncesizdir. Bu da çok önemli. Bu saydığım temel hususlar düşünceyle bağlantılıdır. Bu çok açık. Tarihi temelden tatalım güncel, felsefik ve bilimsel boyuta kadar düşüneceksiniz.

Demek ki, sevginin düşünceyle, bilimle, felsefeye ilişkisi vardır. Sizin biraz felsefi özellikleriniz olacak. Bilimden biraz haberiniz olacak ki, sevgiye doğru bir çıkış yaptırabilirsiniz. Dediğimiz gibi savaşla da bağlantısı vardır. Nitekim özgür ilişki bizde ancak savaşla elde edilebilir. O zaman sevginin başarıyla verilen savaşla bağlantısını çok iyi bileceksiniz. Sevgi yolunda tuzaklar vardır, onun adına saptırılmış bin bir duygu, bağlılık vardır. Bu oyunlara gelmeyeceksiniz. Yani sevginin her türlü saptırıcı, yanıltıcı biçimlerine karşı kendinizi çok sağlam bir pozisyonda tutacaksınız. Aynı zamanda sevgisizliğe karşı da kendinizi sağlam bir pozisyonda tutacaksınız. Sevgisizliğin devrimciliğe ve yaşama karşıtlık olduğunu bileceksiniz. Mutlaka sevgi dünyanız olmalı. Bu sevgi dünyasına ulaşmalısınız. “Sevilmek ve sevmek durumunda olmalıyım” diyeceksiniz.

Sevecek durumda olmak ne anlama gelir? Saydığım dört hususta başarılı olmak anlamına gelir. Dört temel husus ve onun bir sonucu olan beşinci hususta başarılı olursanız, sevilebilme durumuna ulaştınız demektir. Bu aynı zamanda sevme durumuna gelmeniz anlamına da gelir. O zaman bu, sevgide, hem sevme ve hem de sevilme kişiliğini yakaladık demektir. Aksine sevilmersin, sevmersin! Bazıları, ‘canım istedi, seviyorum işte, nasıl engelleyebilirsin; beni seviyor, engelleyemezsin’ diyorlar. Yalan! Öyle sevmek, sevilmek

olmaz. Bilimsel temellerini koy, aldatma! Yoksa bir gün sevilirsin, ikinci gün atılırsın. Sevgine karşılık bulamazsın ve yerle bir olursun. Bunun için kendini aldatma ve yanlış temellerde gelişen bir sevme-sevilme olayına düşme! Doğrusu, sayılan hususlarda başarılı olmayı gerektirir.

Şimdi düşünün; doğru değil mi? Kürt tipi niye sevilmez? Bence dünyada en sevilmesi gerekenler neden bu konuda, vatan kurtuluşunda başarısız? Neden özgürlükte, savaşımında ve örgütlenmenin bütün sorunlarında başarısız? Bu kadar başarısız olan bir tip nasıl sevilsin? Zaten çirkindir de.

Yine çirkinlik ile güzelliğin bu sayılan hususlarla bağlantısı vardır. Kesinlikle toplumsal bir olaydır. Bu hususlarda başarı sağlarsan güzelsin, aksi halde çirkinsin!

Evet, bunun fiziki boyutu da vardır. Fakat çirkin ve güzelin fiziksel boyutu belirleyici değildir. Belirleyici olan, sayılan hususlarda başarılı olup olmama durumudur.

Demek ki, sevme ve sevilmenin koşulları kadar bir de bunun gereğine inanacaksınız. 'Başarısız kalıyorum, bu hususlarda başarılı olmam çok zor; o halde sevgiden umudu keseyim; varsın ne kimse beni sevsin ne de ben kimseyi seveyim' demek de doğru değildir. Bunu kabul etmek demek, savaştan ve devrimden umudu kesmek demektir; partiden, halktan ve yaşamdan umudu kesmek demektir. Ama devrimciler, yaşamdan umut kesecek insanlar değildir. Her şeylerini özgür bir yaşama adanmışlardır. Demek ki, sevmeyi büyük bir tutku olarak hep kendinizde diri tutacaksınız. Umut olarak, tutku olarak sevgiyi kendinizde diri tutacaksınız. Fakat olmalara ve tuzaklara düşmemek; doğruya başarı ve gerçekleştirme şansı vermek gerekiyor. İşte bu militanlık şahsınızda çiçek açarsa, yiğitliğin zaferi ile taçlanır.

Görülüyor ki, sevgiye giden yol, çok yönlü zorluklarla dolu olduğu kadar çapraşıktır da. Bu yiğitlik istiyor. Eğer doğru yaklaşım tutturulursa ülkemizde halkımızın yaşadığı toplumsal koşullardaki büyük sevgisizlik, hırçınlık ve saygısızlık giderilebilir. Biz devrimimizi bir anlamda ülkemizin sevilmez harabe duruma getirilmesine karşı olduğu gibi, aynı zamanda halkımızın bağrındaki büyük sevgisizliğe karşı da geliştirdik. Bizim devrimimiz bir yerde sevgi devrimi; ülkeyi sevme, halkı sevme devrimidir. Ama aynı zamanda

büyük çirkinlikle, iğrençlikle, barbarlıkla savaşılarak gerçekleşecek bir sevgi devrimidir.

Faşizmin, 'sevgi her şeyi halleder' şeklindeki yalanına inanmak, aldanmak büyük oyuna gelmek demektir. Maalesef sizler, sevgi konusunda büyük oyuna gelmişsiniz. Gerçi sizi biraz bu oyundan çekip çıkarıyoruz. Ama kendi başınıza bıraksak, kimbilir başınıza daha neler gelir! Hiç çaba sarfetmeden ne kadar birbirinizi sevdiğinizi görüyoruz. Daha düne kadar buna inanmamış mıydınız? Belki de hiç farkında olmadan yılanı sevdiniz, sevgili yerine onu koynunuza koydunuz. Bunlar sizler değil misiniz veya biz değil miydik? Çirkinlikle bile gırtlığımızı kadar koyun koyuna yaşıyorsunuz. Bu temelde yaşam tarzınızı yoklayın. Ne kadar düşmanın sevgi anlayışı doğrultusundadır? Düşmanın sevgi anlayışını yaşayanlar, gerçek sevgiden nasibini alabildiler mi? Yaşadığımız yaşam, ne kadar yüce bir yaşam olarak kabul edilebilir? Mevcut biçimiyle çelişkilidir. Ürktük için söyleyemiyorum. Fakat kesinlikle yaşamınız gözden geçirilmeyi gerektirir. Özellikle anlayış düzeyinde açıklık getirmeye çalışıyorum. Tabii adım adım hayata geçirilmesi belki de yüzyılları alır. Bir ilişkiyi sevilir, bir ilişkiyi yaşanılır kılabilmek için bu kadar yılmı verdim. Bence buna rağmen, birkaç adımlık yol aldım. Siz her şeyi birden halletmek istiyorsunuz.

Demek ki, militanlığımızın fazla gerçekçi olmayışının bir nedeni de budur. Hep aldatıcı, yanıltıcı kişiliklerden söz ediyorum. Onun en temel nedenlerinden biri de çizdiğim çerçeve dahilindedir. Ya kendinizi sevgisizliğe mahkum etmişsiniz ya da sahte sevgiye.... Yüreğiniz bunu nasıl kaldırıyor? Beyniniz düşünme gereğini bile duymuyor. Bunlar sizin hikayenizdir. Militanlıkta ne kadar iddialı olabilirsiniz? Yiğitlikte, büyük duyguda, büyük sevgide ne kadar iddialı olabilirsiniz? Bakın, çoğunuzun çocuk sevgisi vardır. Bazı arkadaşlar, çocukları ne kadar sevdiklerini göstermek için çocuklarla şakalaşırlar. Gülp geçelim! Neden? Çünkü çocuklarımızın yaşamı perişan edilmiştir. Sevmeye bir nefes bile bırakmamışlar. Fakat çoğu bunu normal görüyor. 'Keşke benim de bir çocuğum olsa, böyle sevebilsem' diyor. Dünyası kararlı. Anlayışı da böyledir. Böyle olunca da on yıl da yaşasa, sonuçta bir parti karşıtıdır, bir kaçıktır. Genç delikanlı veya kızın havasında buram buram tutku

kokuyor. Belki bir şey dememek gerekiyor, ama o tutkuyla başbaşa bıraksan, ikinci gün büyük bir kavga başlar. Büyük tutkular, büyük duygular kendi koşullarında anlam bulabilir. İyi çocuk yetiştirmek, özgür ve bağımsız vatan koşullarında imkan bulabilir. Büyük tutkular, ancak kendi alanlarında yaşama imkanı bulabilir.

Bilindiği gibi, gençler birbirlerine kaçarlar ve dernek, düğün kurulur. Ama ikinci gün gidin bakın hepsi birbirine girmiştir. Saygıdan, sevgiden eser yok. Böylesi tutkuların, sevgilerin bir anlamı var mı? Pratik yaşam, anlamsız olduğunu gösteriyor. Size ve topluma yönelttiğim bütün bu eleştiriler gerçekçidir. Kabul olmayacak bir duaya niye amin diyelim? Geliştiremeyeceğiniz bir sevgiye niye iyi sevgidir diyeyim? Vatani, halkı hayırlı bir duruma getiremeyen bir tutkuya niye saygıdeğer bir tutkudur diyeyim? Maalesef geriye çok zor olanı kalıyor. Söyleyeyim yani, biz biraz da köleyiz. Köleler binyıllar aile nedir, çocuk nedir, kadın nedir, erkek nedir diye düşünmediler, değil mi? Biz o köleler gibi değiliz, ama bazı yönlerimizle kölelerden daha kötü bir durumdayız; vatan ve toplumdaki kopuşta bu böyledir.

Dolayısıyla bazı duygularımıza, bazı yaşam anlayışlarımıza biraz daha gerçekçi yaklaşalım. Bütün bunları söylememin nedeni, sevgiyi mahkum etmek şurada kalsın, sevginin bizde nasıl işlerlik kazana-çağına ve neye bağlı olduğuna açıklık getirmek içindir. Ülke de savaş istiyor, halk da savaş istiyor. Artık savaş yaşamın adı olmuştur. Bu da zormuş! Tabii zor. Bu aynı zamanda sizin savaşçılığınıza da bir anlam biçmek oluyor. Yaşamı bu kadar yaratacak bir olaya katılmanız sizi neden yüceleştiriyor? İşte, bu içerikten ötürü sizi yüceleştiriyor. Savaş niye bugün bu denli bir tutku haline gelmiş? Çünkü savaş, bugün her şeyin yaratıcısıdır, doğurucusudur. Bunu biraz topluma kavratmış. Yarın tam kavratırız. Bugün size de tam kavratırsak, müthiş savaşırsınız. Çünkü savaşın içeriği, bu savaşın sonucunda gizlidir. Her türlü çirkinlikten, sevgisizlikten, hakarettten kurtulmanız, bu savaşı az çok vermenizle mümkündür. Bu bütün derinliğiyle anlaşılmalı, müthiş savaşçı olursunuz. Yaşamın gölgesi var, kendisi yok. Yaşamın adı var, kendisi yok. Peki kendisi nasıl olacak? Tabii böyle savaşarak! Şimdi o çok sevdiğinizinize bu temelde ulaşabileceksiniz. Her şeyden önce böyle savaşırırsanız; vatanın her parçası harabe değil, size cennet gibi görünür. O kaçtığımız aileleriniz; analar, ba-

balalar, eşler, dostlar size en değerli bir varlık gibi gelecek. Halkınız adı sanı unutulmuş bir halk değil, ekmeğe su kadar birlikte yaşayacağımız bir gerçeklik haline gelecek. Kadın-erkek ilişkilerine indirgediğimizde, böyle yabancı gibi değil, doğanın ayrılmaz iki parçası tanımına uygun, mutlak olarak birbirlerini tamamlaması gereken taraflar olarak ortaya çıkacak. Buna nerede ve nasıl ulaşılacak? İşte bütün tartışmalar, politikalar, düşünceler, parti kurulumlar ve savaş geliştirilmeler böylesi bir yaşamı mümkün kılmak içindir.

Anlayışlı olun. Burada kör tutkular, gerçek dışı yaklaşımlar belki kendini yaşayabilir ama, zaferi getiremez. Bu açıdan yollara çok düştünüz, kafanızı sağa sola çok vurdunuz, ama yine de sonuç yok. Ne aileyi ne de eşi dostu kurtardınız. Bir 'hoş geldin'i, bir 'merhaba'yı bile kurtaramadınız. Ne anladık o zaman! Buna yaşam mı diyelim, özgürlük mü diyelim; ne gezer! En iyisi bizim yaptığımızdır. İyi yoğunlaşın, yaşam konusunda iyi planlar çizin, mükemmel örgütçü, eylemci olun; bu size yaşamın yolunu gösterir, sevginin fırsatını verebilir, sevgi dünyasına ulaşmaya imkan hazırlayabilir.

Evet, çoğu mektuplarda 'şöyle sevgili, böyle sevgili' diye yazar. Ben bu kelimelerden biraz utanç duyuyorum. Haklı olduğum şimdi daha iyi anlaşılıyor. Bizde öyle fazla sevgili yok. Ve ulaşılması çok zor bir düzey. Ne mutlu bütün halka, bütün yoldaşlarına kendisi için 'sevgili varlığımız' dedirtene. Böyle bir sığara ulaşmak için, söylediğimiz koşullarda başarıyla savaşmakla, kahraman olmakla ve yiğitlikle mümkündür. Bu da bilinçle, oldukça politik, askeri yetenekle mümkündür. Böyle olursanız, niye sizi sevmeyelim? Niye sizi alkışlamayalım? Niye 'yücelerden yüce yeri vardır' demeyelim? Niye kendimi ucuz bir şeye layık göreyim? Niye kendimi hak etmediğim bir yere layık göreyim? Bu sahtekarlık olur, kendimi ve başkalarını aldatmak anlamına gelir. Bunu yapmam, ama doğru yol için de uğraşım vardır. Fazla hata yapmadan, yamulmadan ve yamultmadan çaba sarfediyorum.

Dikkat edin; benim tavrım budur. Ama çoğunuza bakıyorum; bizden, çocuklar gibi el üstünde tutulmayı istiyor. Kendini ciddiye aldırtacak bir pozisyona getirmemişsen, ben seni nasıl seveyim? Şimdi kimseyi kolay kolay beğenmem. Bu, kendimi çok beğendiğimden ötürü müdür? Bu kadar eleştirel olmam, hiçbir şeyi doğru bulma-

mamdan ötürü müdür? Hayır! Doğruyu ortaya çıkarmak içindir. Beğenileni ortaya çıkarmak içindir. Eleştirisiz bir şekilde pat diye birbirini beğendiler de ne elde ettiler? En değme iki kişiyi bir araya getirebiliyor musunuz? Ben getirebiliyorum. İnsanlar benimle bir araya geldiler, geliyorlar. Partimiz içinde bırakalım sevgi saygıyı, birbirini candan yoldaş olarak karşılayan insan çok az. Uyum, birlik ve ortak savaşım için kaç kişi kafa kafaya verebiliyor? Veremezseniz, o zaman hani sevgi, saygı? Kendinizi aldatıyorsunuz. Doğru dürüst uyum sağlamamak, birbirini beğenmeme durumunu ifade ediyor. Bu, savaş doğrultusunda, savaş birliklerinde mücadelenin ihtiyaçlarına göre birlikte yürümekle olur. Sen kendini iyi bir kadro yapmayacaksın ve üstelik ‘birbirimizi beğendik’ diyeceksin! Kendini aldatıyorsun, aldanıyorsun! Bütün bu kusurlar var ve bu hatalara düşmüşsünüz. Dediğim gibi, düzeltmek de savaş ister. İş daha da sanatsal, estetik boyutuna indirgemek istemiyorum. Tabii bunun da ele alınması gerekir.

Genelde devrimlerde, özelde ise bizim devrimde bir sanatın oluşmasına dikkat etmek gerekiyor. Devrimci militanın, devrimci eylemi bir sanat gibi işleme gerekiyor. Devrim en yüce sanat, devrimci ise en yüce sanatkardır. Bu da dikkate alındığında, düşüncelerinizi, duygularınızı, eylemlerinizi daha bir sanatkar gibi geliştireceksiniz. Ve hatta fiziğinizi de –bunlar son derece birbirine bağlıdır– sanatkarane geliştireceksiniz. Gereklere yapılırsa yaşam dünyası, sevgi dünyası anlam kazanabilir. Bizim devrimimiz başka türlü anlaşılmalı, yorumlanmamalı. Birçoğu yıkma hareketi olarak görebilir, öfke hareketi olarak değerlendirebilir. Ama görüyorsunuz ki, hareketimiz yeniden inşa etme ve sevgiye en kutsal değeri verme hareketidir; duygulara, sevgilere en doğru temelde ve en yüce biçimde ulaşmanın hareketidir. Bu da ne anlama gelir? Oradaki mücadele ve örgütün yürüyüş tarzı, en mükemmele yakın tarzıdır, kişilikleri ise kahramancadır. Düzenleniş bu temeldedir. Sorumluluğumuz altında gelişen PKK’nin böyle geliştiğini tartışmaya gerek yok. Çünkü anlatılanlar gerçeğin hikayesidir. Görülüyor ki, her devrimde olduğu gibi, bizim devrimimizde de yıkılması ve aşılması gereken kurumlarla, bu kurumdaki ilişkiler, anlayışlar, tutkular, çirkinlikler, her türlü sefil ve ahlaki boyuttaki sapkınlıklar olduğu kadar, onun yerine inşa edilmesi

gereken kurumlar, büyük değerler var. Doğru düşünce ve doğru yaklaşım, felsefi düzeyde bir ahlaki alışkanlıktır. Bilimle bağlantılı; en önemlisi de bunun eylem, örgütlenme ve savaş tarzıyla bağlantıları çok kapsamlı olarak ele alındı. Genelde bütün devrimler için böyle olduğu gibi, bizim devrimimiz için de böyledir. Özellikle burası ülkemiz Kürdistan ve onun yer aldığı bölge Ortadoğu ise, sorunu bu temelde ele alış daha büyük önem taşıyor. Şimdi ancak sorunları ortaya koyabiliriz. Olası çözüm yolları üzerinde tartışmayı daha geliştirebiliriz. En önemlisi de, soruna militanca yaklaşıyoruz ve onun savaşa bağlantısını çok iyi kuruyoruz. Sonuç almak büyük sabır ve çaba ustalığı ister. Devrimimize hanel getirmeyelim.

Özellikle şehitlerimizin bu temelde yaşama bağlılık gösterdiklerinden eminiz. Yoksa kendilerini böyle feda etmezlerdi. En azından şahadet ve vasiyetlerine böyle bir devrimle karşılık vermek, tam da anılarına layık olmak demektir. Halkımızın da bu temelde yaşam imkanını bizde yakaladığı için her şeyini adayarak devrime katıldığı derin bir gerçektir. Nitekim PKK'de böyle bir yaşamın farkına vardığımız için buradasınız ve büyük zorluklara katlanıyorsunuz.

Devrim, parti ve savaş gerçeğimizi her zamankinden daha fazla göreceğiz. Yine yaşanabilecek bir dünyaya doğru yol almak için bu yürüyüşe katıldığımızı göreceğiz. Gördükçe de daha iyi olmaya çalışacağız. Büyüklüğünü hissettikçe, düşüncesini derinleştirdikçe; eylemini, örgütlemesini çok gerekli görüp başardıkça yaşanabilecek, sevebilecek bir dünyaya ulaştığımızı göreceğiz.

Sevgiden, yaşamdan eser bırakılmayan ülkemizde halkımız ancak bu biçimde savaşarak yaşanabilecek bir vatan, sevebilecek bir halk gerçeğine ulaşacağız. Devrimler bunun için gereklidir. Devrimciler de böylesi soylu amaçlar için bu büyük fedakarlığı, cesareti ve çabayı sergilerler. Hiçbir engel onları böylesine kutsal amaçlarından, yaratmak istedikleri dünyalara ulaşmaktan alıkoyamaz. Yine onlar başlangıçta ne kadar zayıf olurlarsa olsunlar, imkanları ne kadar sınırlı olursa olsun, bu dünyanın bir yaratma dünyası olduğunu bilirler ve bu temelde her türlü yaratıcılığı, bunun için gerekli çabayı sergileyerek, böyle bir yaşama, böyle bir sevgi dünyasına ulaşırlar, ulaşacaklar....

Bu değerlendirme Temmuz 1992 Çözömlerleri'nden alınmıştır.

Kadın gerçeğini tüm yönleriyle değerlendirelim ve partinin doğru çözüm tarzına ulaşalım!

Bu değerlendirmeyi saflarda bazı hususlara daha iyi açıklık getirmek ve özellikle de kadın çözümlerinden daha yararlı sonuçlara ulaşmak için yapıyorum. Şimdiye kadarki inceleme tarzının oldukça yetersiz kaldığını görerek, tekrar da olsa bazı sorunlara dokunmanın yararlı olacağına inanıyorum.

Genelde Kürdistan halkının durumu –ki Türkiye’deki durum bunun başka bir biçimidir– ve özelde de kadın gerçeğimiz hayli birbirine çok benziyor. Bütün çabalarımıza rağmen devrim seline, özgürlük kalkışmasına sınırlı bir katılım gösteriliyor. Gelişmeler var; fakat dikkat edilirse, günlük çabaları geliştirmezsek, düşman özel savaşla boğuntuya getirebilir. Ben de sizlerin durumuna bakıyorum; sizin için özgürlük neyi ifade etmeli? Özgürlüğe devam edebilecek misiniz? Daha da düşündürüyor. Tam istediğimiz gibi olmasa da halkı çizginin etkisi altına aldık. Parti öncülüğünü istediğimiz gibi olmasa da, az çok görevin başında tutmaktan başka çarenin olmadığı biliniyor. Kadın gerçeğinde de yüzyıllardan beri bütün oyunlara ve düşkünlüklere rağmen onu özgürlük ufkuna biraz çektik. Hem nitelik, hem nicelik olarak eskiye kıyasla şimdi çözümlenmeye daha yakın.

Sizlerle yaptığım konuşmalarda, daha çok sizin devrimcileşmenize özgü yanları içermesi yönüne ağırlık veriyorum. Diğer sorunlar çözümlenelerde az çok işlenmiştir. Daha somut, ayrıntıya ve ilkenin somut uygulanışına ilişkin örneklerle çözümlenmeleri beslemek istiyoruz. Fakat ortaya çıkan bazı durumlar sizin henüz hazır olmadığı-

nızı gösteriyor. Yine de yöntemlerimiz geneldeki özgürlük kalkışmasını geliştiriyor. Muazzam tutuculuklarla ve hatta provokasyonlarla iç içe olmasına rağmen mesafe alıyor. Bunu yadırgamıyorum. Kürdistan gerçeği üzerinde hem gözlem gücü, hem de pratik dönüştürme tecrübesi en geniş olan bir kişi olarak bu durumu yadırgamamakla birlikte, mesele yalnız benim çabamla çözülecek gibi değil. Tabii iyi niyet de yetmiyor. Devrim; hırs, öfke, yaklaşım keskinliği, yeterli çaba, altüst oluşla birlikte düzenlilik ve bütün bunlara komple karşılık vermeyi ustaca bilmek demektir. Hepsini bir arada acaba ne kadar temsil edebilirsiniz? Tek boyutlu ve tek yönlü niteliklerle devrim güçlendirilemez. Duygu kadar düşünce, teori kadar pratik çok yerinde ve yeterli olursa, bizim devrimde rol oynayabilir. Yaşam felsefenizi iyi bilemiyorum. Tutku, ilgi dünyanız, özgürlük düzeyiniz benim için fazla bilinmiyor. Bu doğaldır, tek tek inceleme imkanı yok, zaten incelenemez de.

Yine de birey çözümlemesine yüksek değer biçmek, özellikle de PKK deneyiminde büyük önem taşıyor. Bir bireyde toplumu çözümlenmek bence yabana atılır bir yöntem değil, toplum çözümlenmesi de bireyi anlamaya götürür. Şimdiye kadarki klasikler daha çok toplumsal ve ulusal düzeyleri inceliyorlardı. Bireysel düzeyi ise edebiyata bırakıyorlardı. Biz sadece edebiyatla yetinemeyiz. Toplumsal çözümlenme ile bireysel çözümlenme siyasi düzeyde bir partinin temel yöntemi olursa, sanıyorum bu daha fazla sonuç alır. PKK'nin önde gelen böyle bir özelliği var. Hatta bu konuda en ileride bir parti olarak da değerlendirilebilir. Bu, uluslararası çapta da öyledir. Dolayısıyla birey çözümlemesini yadırgamamak gerekiyor.

Şimdi çözümlenmeye en çok sizler muhtaçsınız. Kadınlık olayı en kördüğüm olaylardan birisi. Öğrenmek istediğim; acaba verili yapınızı ne kadar kabul etmeliyiz, ne kadar açmalıyız. Şüphesiz, toplumun şiddetli etkisi altında oluşmuş bir bireysel düğümlenme söz konusu. Bu şekillenmeye ne kadar güvenebiliriz? 'Kimin için şekillenme, kimin için yaşam, kimin için kişilik oluşumu' gerektiğini anlamadan, yaşama devrimci tarzda yer vermek bence hayli yanlıgıy, yetersizliği ve yanlışı içerir. Zaten ortaya çıkan örnekler de bunun pek de öyle kolay olmadığını gösteriyor. İnsan sizi verili

ilişkiler içinde bıraksa devrime öyle yararlı olacağını sanmıyorum. Hatta istem, varsa tutku, duygu ve düşünce dünyanıza göre biraz özgür bırakılırsanız, bunun da fazla sonuç alacağını sanmıyorum. Kendiniz de biliyorsunuz ki hayatta fazla etkili olamıyorsunuz. Hatta nefes bile alamıyorsunuz. Nitekim kadın kişiliğindeki cesaretsizlik, çözümsüzlük ileri düzeyde. Kendiniz için değil, başkaları için yaşayanlar kategorisini teşkil ediyorsunuz. Yaptığınız, başkalarına göre yapılan bir iş. Mevcut toplumun –ki bu erkek egemenlikli bir toplumdur– istemlerine, tutkularına, egemenlik ve despotik anlayışlarına göre şekillenmişsiniz. Bunun zıt kutubu şudur; tepki duyduğunuzda yahut karşı çıktığınızda, ‘evden kaçtı, sokağa düştü, ipini kopardı’ denildiğinde de aşırı kural tanımazlık ortaya çıkıyor. Böyle ikisinin arasında hapsolünmüş bir dünya; sanki doğrusu yokmuş gibi. Çoğunuzun davranışına yön veren bu iki ilkedir. Özgürlük ilkesi değildir.

Bazı kişilikler yansıyor; maalesef tüm çabalarımıza rağmen umulanın çok gerisinde kaldıklarını sıkça görüyoruz. Vermek istediğimiz mesajı tam alamıyorlar. Örneğin bir arkadaşta gözlemlediğimiz bazı hususlar var. Yine darlığı yaşayan bazı arkadaşların kimi sözcüklerine rastgeldim. Bizim yaklaşımlara karşı ‘cins özgürlüğünden’ bahsetmişler. Bazıları için çok kötü, bazıları için de anlayış ortaklığı şeklinde anlamışlar. Hem erkek arkadaşlar, hem de bayan arkadaşlar arasında böyle bir ikilem yaratılmaya çalışılmıştır. Tabii bunu pazarlık şeklinde değerlendirmek ucuz kaçmaktır. Yüzyılların kaybedilmiş kadın gerçeğini aramak daha doğru olur. Bu gerçekteki objektif ajanlık konumunu çok iyi değerlendirmek gerekir. Genelde halkımızın düşürüldüğü objektif ajanlık durumunu, özelde ise kadının daha da bu duruma düşürülmesini anlamadan güçlü çözümlere ulaşmak mümkün değil. Hemen belirteyim ki, bu konuda beni düşündüren husus, inceleme tarzınızın çok yanlış yetersiz olduğudur. Çözümlemeleri doğru inceleme tarzını geliştirmeyişiniz, yeterli sonuçlara ulaşmamanızın en önemli nedenidir. Çok açık ki çözümlenmeler olmadan Kürdistan’da yol alınmaz, savaş geliştiremez, özgürlük elde edilemez.

Biliyorsunuz, Mahsum Korkmaz Akademisi’nde çözümlenen sadece bazı gerçekler değildi, aslında orada çözümlenen kördüğüm

olmuş bir kaderdi, bizi bağlayan tüm zincirlerdi. Hatta bir avuç Akademi mensubu da değildi, bütün bir tarih ve toplumdur. Gerçekleştirilen çıkışlar da o denli güncel ve gelecekti, kapsamlıydı, sonuç alıcıydı. Maalesef en son savaş gerçeğine ilişkin raporları alıyoruz; halen 'önderliğin talimatlarını yeterince kavrayamayışımız, savaşta en vahim durumlara düşmemizin de gösterdiği bir gerçektir; bu nedenle yeniden talimatları, perspektifleri inceleme gereği var' diyorlar. Bunca kayıptan ve neredeyse örgütü tasfiyeyle karşı karşıya getirecek durumlardan sonra bu sonuca ulaşılmışsa ne anlamı var? Anlamak ve kavramak önceden gerekliydi. Önderlik daha sonra olabilecekleri önceden görmek ve tedbiri geliştirmektir. Bizimkiler başını taşa vurduktan, yani birkaç şok eylemini yaşadıktan sonra ancak kendilerine gelebiliyorlar. Bu da biraz geri ve duyarsız olduğunu gösteriyor. Bunun için gördüğümüz gibi korkunç yüklendim; bir daha bu duruma düşülmesin diye.

Daha fazla genelleştirmeden sorunlarınızı çözümlemek, özellikle özgürleşme adımlarınızı geliştirmek önemlidir. Buna yüksek ilgi duyuluyor. Ama sizler ne kadar ciddisiniz? Ne kadar ciddi derken, tabii devrimci teoriyi, devrimci pratiği yüksek sorumlulukla ele almak anlamında söylüyorum, yoksa yaramaz adamlarsınız biçiminde söylemiyorum. İlkeye bağlılık gücünüz ne kadar olabilir? Dönüşüme de ne kadar hazırlıklısınız? Buna bir ömür yaşam biçmeyi ne kadar değerlendirebiliyorsunuz? Bu anlamda acaba hazır mısınız veya bu temelde mi kendinize çıkış ve şekillendirme yaptırmak istiyorsunuz? Bu beni biraz düşündürüyor. Çünkü yüzeysellik, havailik ve ömür için yaşam değil de, günübirlik yaklaşımlar var. Tabii bu da köklü bir kadrolaşmaya ve çizgi adamı olmaya götürmez. Maalesef birçok arkadaş bütün çabalara rağmen kendi endişelerini, güncelliğini, basitliğini yaşamaktan kurtulamıyor.

Şimdi burada ben mi yetersiz kalıyorum veya yanlış uyguluyorum, bilemem. Aslında çabam sınırsız ve kapsamlı. Yani sizler de özgür adımların sahiplerisiniz. Sizin için özgürlük nedir? Sanıyorum, bunu epeyce düşünüp sonuca bağlaması gereken kişilersiniz. Yine sanıyorum, en uygunu da bu ortamda bunu biraz düşünebiliyor olmanızdır. Aslında en değme film sahnelerinde bile böyle bir platform düzenlenemez. Eğer dikkatle değerlendirirseniz, kendi duygunuzu,

düşüncenizi hem ayaklandırmak, hem de yeniden biçimlendirmek için bunun çok uygun olduğunu kabul edersiniz.

Bana yansıdığı kadarıyla en çok takıldığımız nokta, bir cins olarak yaşadığımız gerçeklerden kaynaklanan sorunlar oluyor. Bunu açıkça ortaya koyup sizinle tartışabilirim. Yine bunu ilke düzeyine taşırayabilirsiniz. Bundan sıkılmanın, bunu salt bir ahlaki mesele olarak ele almanın da hiçbir anlamı yok. Aslında ahlaki sandığımız ilke feodal ahlaktır. Onun içinde de kir, çıkar, malk mülk olmak vardır. Bunda en çok da sizin kaybetmeniz söz konusudur. Yani olan yine size oluyor. Mevcut ahlaki örtü altında genelde kaybeden ezilen halklardır, ezilen cinstir. Şimdi ömür boyu acısını, sıkıntısını yaşadıkdan sonra aklın başına gelmiş ve bir şey yapamamışsan, tabii ki bu bir işe yaramaz. Mesele bizim kurtuluşçu tarzla yaklaşım –ki yalnız kendimiz için değil– toplumda cinsin de kurtuluşuna bir çıkış yaptırmaktır. Şüphesiz cinsin özgürlüğünün sınıfsallık, toplumsallık ve siyasetlilikle bağlantısı çok iyi kurulmaya çalışılmıştır. Kürdistan somutu söz konusu olduğunda aile-toplum ve aile-siyaset ilişkisini dünya çapında en iyi, en güçlü biz ortaya koyduk. Yine aile içinde kadının konumu çok iyi ortaya konulmuştur. Kadın denilen olayın ne olduğu, ona nasıl yaklaşılması gerektiği oldukça bilimsel değerlendirilmiştir. Bu konuda değerli dostumuz İsmail Beşikçi, “Apo'nun sosyolojik yönünü de dikkate almak gerekir” diyor. Yani “sosyoloji bir bilimdir, bu konudaki katkılarını da görmek lazım” diyor. Ki benim böyle bir niyetim de yok, fakat yaptığımız çözümlemelerin kapsamında bunu görüyor. Aslında aile-toplum, kadın-aile sosyolojik olaylardır. Fakat Kürdistan somutu söz konusu olduğunda, bunun çok önemli bir siyasal yanı da vardır; ortaya koymak gerekiyor.

Dikkat edilirse aileyi çözmeseydim, değil özgürlüğe ulaşmak, belki de 14 yaşına gelmeden aile kavgalarında yok olup gitmiştim. Bu konuda çocukluğumu örnek olsun diye size hatırlatayım; önüme dağ gibi hedefler koyuyorlardı. “Bu çocuk büyüsün de ailemizin şerefi, bilmem onuru için şöyle intikam alsın, şöyle adam vursun” diyorlardı. Halen aklımda; zaman zaman buna düşmemek için “ben büyümek istemiyorum” diyordum. “Ben şu düşmanı nasıl öldüreceğim, gücüm nerede ve böyle olursa ben erken ölüyorum” diyordum. İşte o zaman siyaset yapmaya başladım. Nenem vardı; “bunun gözü

biraz namussuzcadır; aile için savaşmama tehlikesi var” diyordu. Aslında bu akıllı bir çocuk olduğum biçiminde de yorumlanmalı. Eğer ailemin has evladı biçiminde yetişseydim, ben gerçekten köyden bir adım dışarı atmazdım. Şunu çok iyi biliyorsunuz ki, bütün Kürt ailelerinde çocuklar özellikle böyle ‘ailenin has erkeği, has kızı’ şeklinde büyütülür ve bu temelde hepsi daha olgunlaşmadan kan davalarında, aile kavgalarında, mal-mülk meselelerinde, incir çekerdeğini doldurmaz tavuk-köpek davalarında tükenip giderler.

İşte ben, bu nedenlerle ölümüne bir çabaya girmeyeceğime karar verdim. Aileye tepki duydum. Aile ile çekişmem böyle başladı ve daha sonra devam etti. Bildiğiniz gibi anne ve babamla, giderek köyle toplumla, Türk sömürgeciliğiyle, dinle felsefeyle çelişkilerim geliştikçe gelişti. Bir özelliğim var; kendimi aldatamam. Bir çelişkiyle karşılaştım mı bunalırcasına onu çözmeye çalışırım. Sonuna kadar üstüne gider, kafamı patlatırım. Mutlaka bir sonuç elde edebilirim. Tanrı düşüncesi beni neredeyse öldürecek noktaya getirmişti. Hatırlıyorum; sosyalizme de bu temelde çözüm için yaklaştım. Biliyorsunuz, sosyalizmin üzerinde hem teorik, hem de pratik olarak halen çok kapsamlı duruyoruz. Cins özgürlüğü için de konum buydu. Eskiden kadın ilişkisinden çok çekinirdim. Hatta buna biraz nefretim vardı. Ananın kadın yaklaşımını fazla iyi karşılamıyordum. Çünkü bana fazla sağlıklı gelmiyordu; yani ikide bir buna dayalı hak hukuk iddiaları ve çocukları üzerine aşırı yüklenmesi bende, bir ananın böyle olmaması gerektiği kanısını uyandırdı. Bu nedenle tavrı aldım. Analar çocuklarını böyle doğuramaz ve büyütmezler. Buna ben yaşamımda ilke değerinde değer verdim. Tabii sizler bilmezsiniz. Buna dikkat edin; ben halen ilkeyle yaşıyorum.

Şimdi çocuklara bakın, hepsi çok çaresizdir. Belki siz de çocukları seversiniz veya onlara acırsınız, ama ben bunda çok tutarlı ve ciddi olduğunuza inanmıyorum. Ana ve babalar da dahil bunda samimi olanlar çocukların dünyalarını kurtarmak için biraz dürüst olurlar. Bakın, çocukların hiçbir şeyleri, hiçbir gelecekleri yoktur. Kürt çocuklarıdır. Çocukları çok kötü severler. Ben bundan daha o zamandan beri nefret ettim. Bu çocukların hiçbir şeyleri, geleceklerine ilişkin hiçbir plan ve çareleri olmadığı halde bu çocuklara niye sarılıyorlar, diyordum. Bunun için de sarılmaları bana timsahın gözyaşları gibi

geliyordu. Bu yüzden nefret ettim ve sevgi istemedim. Dediğim gibi, böyle çocuk olacağına hiç olmasın dedim.

Dikkat edin; bir ilkeye bağlı olarak yaşıyorum. Çocuklar bugün beni çok sever. Nereye gitsem bir çocuk ordusu vardır. Çocukların dünyası bile beni anlamıştır. Kendileri için hiç olmazsa bir umudun yaratılmış olması durumunu görebiliyorlar. Şunun için belirtiyorum; ilgim çok yönlüydü.

Kadın gerçeğiyle de buna benzer ilgim vardı. Kadın gerçeğinden çekmiyordum; dünyasından ve boşluğundan korkuyordum. Kadının çaresizliğinden çekmiyordum; çünkü hiç dili yok bir iki söz söylesin, eli yok bir el uzatsın. Bunu farkediyordum. Bu beni oldukça da erken yaşta etkiledi. Ayrıca kadın ilişkilerinde düşürülmeyi görüyordum. Bir kadınla ilişkide gireceğim ağır sorumlulukların insanı nereye götürebileceğini erkenden gördüm. Yani ilişki kuracağıma hiç kurmasam daha iyi olur diyordum. Bu konuda oldukça ilkeli davrandım. Sevmediğim için değil, tam tersine çok küçükken bile iyi arkadaş olunması gerektiğine emindim. Bunu feodal anlayışa kendimi hapsedmediğimi belirtmek için söylüyorum. Bu konuda da eşitçe bir ilkeden yana eğilim içinde olduğumu rahatlıkla ifade edebilirim. Bütün yaşamda kadın ortaklığı, kadınla ortak yaşam düzeni tutturulmalı. Çok erken yaşta oyunda olsun, üretimde olsun, okulda olsun eğilimim bu yönlüydü. Fakat daha sonra büyüdükçe bunun fazla imkan dahiline giremeyeceğini, kadının erkenden kaybolduğunu ve öyle eşit özgür bir arkadaşlığın fazla gelişemeyeceğini anladım. Bu konuda dayatılanın da bambaşka bir şey olduğunu gördüm. Başına bir kadın yığıyorlar, bunalıma girmekten öteye gidemeyecek bir ilişki biçimi oluşuyor. Evlilik meseleleri beni bu şekilde endişelendirmeye başladı. Yalnız kendim için değil, olup biten bütün evlilikler beni endişelendiriyordu. Bu beni, hem kadını, hem de erkekimizi evlilikle kaybediyoruz gibi bir duyguya götürdü.

Bu konuda yaşadığım bir deneyim vardı; bugün hala tartışılıyor. Bilmem, siz bu tartışmalardan ne tür sonuçlar çıkarıyorsunuz? Halen gazetelere bakıyorum çeşitli spekülasyonlar var. “Apo’nun kayınbabası kim? 40 yıllık MİT ajanıyla ne işi vardı?” Bilmem “filan bayan ile ilişkileri neydi?” Belli ki MİT bu tür tartışmaları geliştirmek istiyor. Şimdi biraz bunu çözümlenelerde açmıştım. Bu olay ilerde

başlı başına çok işlenme özelliğindedir ve işleniyor. Tabii üzerinde daha çok tartışılacak. Ben kendime güveniyorum. Bu konuda doğru yaklaştığıma ve halk için, tarih için en iyi sonucu çıkardığıma eminim. Kesinlikle dürüst yaklaşmıştım. Amaç için eşit ve özgür tavır çok kesindi. Fakat ihtiyatlıydım. ‘Acaba?’ sorusu da her zaman aklımın bir köşesindeydi. Sadece öyle bir aileye mesup olduğu için değil, kadının gerçeğinden dolayı; adı var kendisi yok! Ne kadar dürüst olabilir, ne kadar bağlı olabilir, ne kadar içten olabilir, ne kadar birlikte yaşamı temsil edebilir?

Eminim ki, bu ilişki beni o kadar yordu. Genelde kadınlar evden atılır ya da kaçarlar, ama evden ben kaçmaya çalıştım. Erkeklerin evlerini terk edip kaçtığını gördünüz mü? Artık ister objektif, ister subjektif bir ajanlık deyin, ne denilirse denilsin bu dayanılmaz ilişki durumuna daha 1978’de getirildi. Tabii biz bunun üzerinde eski arkadaşlarla da sıkça duruyoruz. Kemal Pir ile halen sağ olan bir arkadaşımızın ifadesi var. Bu arkadaş Kemal arkadaşın yaklaşımlarını bize söylüyordu: “O arkadaşı yanılttı. Aslında öldürecektik. Fakat arkadaşın bir bildiği varmış.” Kemal bu tarzda birtakım değerlendirmeler yapıyor. Tabii Kemal bize çok bağlıydı. Bu bağlılıkla sadece bu konuda değil, diğer konularda da çok kahramanca bir direnişin sahibi oldu. Kürt de değildi. Ama en büyük direnişi sergiledi ve Parti Önderliği’ne en çok bağlı olan insandı da.

Şunu söylemek istiyorum; büyük bir savaş başladı. Diyebilirim ki bu savaşı vermeseydik, bu PKK olmazdı, şu andaki gerilla olmazdı, serhildan olmazdı. Tabii çoğunuz bilemezsiniz, ‘böyle bir ilişki nasıl PKK’nin oluşumuna, bir serhildana bir gerillaya yol açabilir’ diyebilirsiniz. Ama önderlik çözümlemesini doğru kavrarsanız, bunun böyle olduğunu anlarsınız. Şu, kendini çok net ortaya koydu (bazı ilişkilere açıklık getirmek için söylüyorum): ‘Senin bütün iyi niyetine, bütün duygusallığına, bütün iyi özelemlerine dayatılan kadın olayında –dediğim gibi ister objektif ajanlık olsun, ister subjektif– eğer benimle sağlıklı bir ilişki istiyorsan, öncelikle benim sınıf gerçeğime, toplum gerçeğime boyun eğeceksin veya çok haksız bir biçimde alet olacaksın, daha da ötesi TC’ye bağlı olacaksınız!’ Dayatılan bu anlamdadır. Tabii ben çok ilkeli davranıyordum. Aslında bunu çok açık söylemiyordu. Tam tersine çok muğlak, çok dolaylı

ve zehir zemberek bir yüz ifadesiyle, diken diken yaklaşım tarzıyla, kapkara bir çehreyle, her gün değil, her an sanki intikam alırcasına yaklaşımlar sergileyerek söylüyordu.

Şimdi bunu abartmıyorum; olaylar ve ilişkiler düzeyi belgelenmiştir. Bunu kişisel bir olay olarak da anlamamak gerekir. Dediğim gibi, kişilik ve özellikle de önderlik çözümlemesi genele çok yakından bağlıdır. Kemal Pir işte bu nedenle diyor ki, “artık böyle bir ilişki affedilmez; bu bayağı, kötü bir dayatmadır.” Kaldı ki muhatabımız da sıkça şunu diyordu: “En değme Kürt erkeği olsa, mutlaka paniğe kapılır. En azından böyle bir iki gün dayatma oldu mu, ya bıçağını çeker, ya silahını çeker vurur veya kovar, ama sizin sosyalizme bağlılığınızdan ötürü bunu yapmayacağınızı biliyorum ve aynı zamanda zamanlama peşinde olduğunuzu da biliyorum.” Aslında doğru tespit ediyor. Tabii ben ilişkileri basit, küçük ele almam. Basit ilişkileri basit çözümlemelere tabi tutmam. Tutsaydım, zaten önderlik fonksiyonuna ulaşamazdım. Normal bir erkek olsa, sille tokat girişir, hallederdi. Gücsüz olduğum için değil, aslında güçlü olduğum için bu sabırlı yaklaşımı gösterdim. Eğer bir de tutkularıma alet olsaydım, en kötü sonuç kaçınılmaz olurdu.

Şimdi bazıları buna çözümsüzlük diyorlar. Halen bazı dostlara bakıyorum ki, içlerinde beni çaresiz ve zavallı gibi gören de var. Fakat bunu böyle söyleyenlerin kendileri bir hiçtir. Hiçbir çözümün ve gelişmenin sahibi değillerdir. Nitekim gelişmeler benimle başlıyor, benimle yürüyor. Bu çaresizlikten, çok muhtaçlıktan değildir. Bir cinsel düşkünlük içinde değildim. Bu benim için ayıp da değildi. Endişelerimde bunların yer alması belirleyici değildi. Benimle çoğu dalga da geçebilir. Anam bile, ‘bir kadına söz geçiremiyor’ diyecek kadar benimle dalga geçerdi veya ‘karısı bilmem neyi alıp kaçtı gitti; böyle adam önder olabilir mi?’ gibi sözler söylediğini biliyorum. Fakat ben halkın ve partinin çıkarlarını esas aldım. O da şu nedenleydi: Aile gerçekten Dersim’de, 1925 isyanından tutalım 1940’lara kadar kemalizmle işbirliği yapmış ve İnönü’den belge, mektup almış bir aile. ‘İyi’ veya ‘devlete hizmet eden’ anlamında takdir almıştır. Bunu biliyordum. Bunun muhtemelen devam edeceğine, devletin işbirlikçisi olarak rollerini sürdürebileceklerine emin dim. O dönemde CHP ilerici geçiniyordu. Ama devlet ne kadar ile-

riciyse o da o kadar ileridir. Bu bayanın muhtemelen yurtseverle-
şebileceğine inanıyordum. Ama kendi işbirlikçi sınıfının temsilcisi
olabileceğine de ihtimal veriyordum. Büyük ihtimalle devlet de bu
ilişki gerçekliğini biliyordu. Çünkü o zaman bu aile içinde bazıları
emniyete gidiyor ve Pilot da benim konumumu 1977’de, hatta
1976’da biliyordu. Nitekim aileye gidip geliyordu. Sanıyorum düş-
man, bu aileye dayalı olarak beni kontrol edebileceğini düşündü.
Ben bu kontrolü gönüllü mü yaptım? Hayır!

Şimdi Uğur Mumcu özellikle yazıyor; “Apo’yu MİT mi korudu?”
Açıklık getirmek için söylüyorum: Hayır! MİT niye korusun? Ben,
devlete günde 1 trilyon zarar veriyorum. Bunu burjuva gazeteleri
yazıyor. Günde bir trilyon zarar veren adamı MİT korur mu? Bu
devlete, tarihinin en büyük yanılığını yaşattım, en büyük darbesini
indirdim. Bunu siz de biliyorsunuz.

Akademi’de bir arkadaşımız, “1979’ da MİT elemanı beni karşısına
aldığında, ‘bu adamı nasıl kaçırdık’ diye başını dövdüğünü” söyli-
yordu. Cüneyt Arcayürek “12 Eylül’e nasıl gelindi?” başlıklı seri-
sinde, “bu yılan bir karıştı, bir askerimiz potinini kaldırsaydı ezderdi,
ama büyük bir gafleti yaşadık” diyor. Sanırım bu durumları söz ko-
nusu etmek istiyorlar.

Bunların amacı, tabii ki beni bu ilişki aracılığıyla kontrol etmek.
Ben bu taktiği çok bilerek mi yürüttüm? Daha çok, işbirlikçi de olsa
bir aileden devrimci çıkabilir, dedim. Bunun inancı kesin vardı. Bu,
arkadaşımız da, değerli bir yoldaşımız olabilir, dedim. İkincisi, ihti-
yatı elden bırakmadım. İhtiyatı elden bırakmamak ne demektir? Bu-
radan muhtemelen kontrol edebilirsin, onu idare et, kullan! Pilot’u
da biraz böyle kullandık. Uğur Mumcu da bu konuda “Apo, Pilot
bizim gözümüzün bebeğidir, onu koruyalım, demiş” diyor. Bu lafları
aynen söylemedim, ama buna benzer bir yaklaşımı geliştirdim.
Çünkü Pilot’u vursaydık o zaman PKK daha adını bile kendine tak-
madan imha edilebilirdi. Yine bu ilişkiyi böyle sürdürmeseydim,
kesin yurtdışına çıkış olayını zor gerçekleştirdik.

Çünkü daha 1975’lerde düşman, “bu, Kürdistan ulusal ordusunun
kuruluşuna yönelmiştir. Kontrol altına alınmalıdır” diyor. Bu bilgi
bize 1975’te geldi. Bir DDKD sanığı bize bunu iletmişti. O zaman
Dev-Yol’un ismi daha çıkmamıştı. Dev-Genç ismi içinde hareket

ediyordum. Bu sefer, “Kürtçü müdür, Dev-Genç’ci midir?” diye soru işaretleri yaratmıştım. Bir yılı da öyle geçirdik. Daha sonra “kontrol altında ve her an tutarız” diyorlar. Şimdi ben de bu ilişkiden dolaylı olarak yararlandım ve bildiğiniz gibi çıktık. Çıkış sürecimizde de bu savaş yaşadım.

Fatma, büyük provokasyonlar yaptı. Semir daha 1982’de partiyi boğuntuya götürmek istedi. 1982 ve sonrasında sahte bir çatışma yarattılar; partiyi ikiye bölmek istediler. Bunu boşa çıkardık. 1986’da aynı numarayı yapmak istediler. O zaman da karşı koyduk. Hepsinde de kadın olayı çok kötü kullanılmak istendi. Gafiller! Bu konuda çözüm düzeyi yoktu; bu biçimiyle alacakaranlıkta yol alıyorduk. Büyük sabırla önleyebildim. Yani bir yandan kadın özgürlüğüne nasıl gidilir, bir yandan da bu cehennem hayatı nasıl çekilir diye tüm gücümle yükü kaldırmaya çalıştım.

Çoğu arkadaş belki süreci bilmez, çünkü yaşanan duygusal durumlar kelimelerle fazla anlatılamaz. Dayanma ve sabır gücü, doğru inatçı yaklaşım, belgelere dökülmemiştir. Biz daha çok siyasi sonuçlarıyla belgelere dökmüşüz. Fakat ilişkiler çok somut. O zaman MİT şunu gazetelerde yayınlattırıyordu: “Fatma’nın adamı Apo’yu vurdu; bilmem PKK parçalandı!” Gazetelere böyle yansımıştı. Aslında buna benzer bir çekişme vardı; fakat sabırlı, ihtiyatlı ve tedbirli oluşumuz, bunlara başarıma fırsatı vermedi.

II. Kongre’de de, III. Kongre’de de, her yılda da bu yaşandı. En son bildiğiniz gibi bu 1988 provokasyonuna ulaştı. Bunun altında Fatma vardı, Avukat figürandı, piyundu. Partiyi en çok bu yılda güçsüz düşürmeye yeltendi. Sanıyorum Güney’e kadar devam eden provokasyonlarda da yine Fatma’nın mantığı var gibime geliyor. Bana göre onun direktifleri altında TC provokasyon planları geliştirip uyguluyor. Yani o da bir güç tabii. 40 yıl Kürtlerle uğraşmış, onu devam ettirmek isteyebilir. İşbirlikçi Kürt olayı! Ama benim de bununla savaşımım oldu. Halen tek başına yürüttüğüm bir savaş. Fakat bütünüyle kuşku altında; “filan kişinin ajan kızıyla ne arar” diye. Bir yandan bizim arkadaşlar, “bu ne biçim ilişki; bizzat kendisi her gün adam düşürüyor; adam harcamamak lazım” diyorlar. Bazı bayan arkadaşları resmen boğdurttu, bazılarını sifıra indirdi, bazılarını peşkeş çekti. Bayanlardan bir yoldaşın çıkmaması açı-

sından ne lazımsa onu yaptı. Onun yarattığı tipler bugüne kadar başıma bela, gergin, problemlı. El attığı erkekler de başıma bela. Adlarını bile söylemek istemiyorum.

Şimdi tarihçeyi biraz kabartmak istiyorum. Tam 10 yılı aşkın süre şiddetli bir savaşı, direkt cepheden yürüttük. Ama bu savaş bir özel ilişki bağlamında olan savaşım mıdır? Hayır! Çok nettir: Siyasi bir savaştır; sömürgeciliğin en tehlikeli ve dolaylı bir engeliyle savaştır. Duyguda, düşüncede, örgütlemeye savaştır. Bizzat gerillaya ulaşmanın önündeki en büyük engellerinden birine karşı savaştır. Kadrolaşmanın önünde en büyük engeldi; onunla savaştır. Bu savaş görünüşte bir kişiye, ama genelde TC'ye karşıdır: Onun en tehlikeli, vurucu, kontrgerilla, özel savaş, MİT-istihbarat birimine karşı savaştır. Bu genel anlatımı şunun için yapıyorum: İlişkilere hangi siyasi çerçevede yaklaştığımı, yine tarihi temeli nasıl ele aldığımı iyi anlamanız için söylüyorum. Yani meseleyi, 'cinsel ilişkidir' deyip bir tarafa atmamanız, çok yüzeysel düşünmemeniz için vurguluyorum. Gerçekten Kürt erkeğinde cinselliğe düşkünlük –kadımında da, yalnız erkek demeyeyim– çok ileri boyutludur. Köylü felsefesinde gece gündüz kör bir cinsellik vardır. Görünüşte çok namusludur, namazında niyazındadır, ama onun bütün yaşamı çok kör bir cinseliktir. Öyle ki ilkel aşamanın o aile düzeyinden bile daha geri bir cinseliktir. Ne acı ki, bu en ıllkelliğe namusluluk yaftası vurulmuştur. Bu aileye taşırıldığında Kürt gerçeği bütünüyle cinsellik ilişkisinde boğulmuştur. Aslında vatan ve ulusal kimlik bu noktada kaybedilmiştir. Halen de şu anda en büyük darboğaz budur. Ne erkek nefes alabiliyor, ne de kadın. Şimdi bunu insan kapsamlı edebi ve siyasi değerlendirmelerle ancak tam anlatabilir.

Bu nedenle çözümlenmeleri inceleyemediniz, diyorum. Aslında önemliydi. Adeta boğulmuştuk. Niye köylülükten sağlam bir adam çıkmıyor? Niye halen de güçlü siyasi, askeri komutan gelişmiyor? Bütün bu çabalara rağmen Güney'in peşmergesi niye ailesi için kırk defa kendini sattı? Kürt erkeği niye kendini Avrupa'ya bu kadar sattı? Ailesi için, iş için sömürgeciliğe günde kırk kez dileniyor. Sözde namus ve aileyi kurtarmak için. Bakın bütün ilişkilerine; hepsinin sırf basit yaşamını kurtarmak için bir maaş karşılığında satmayacağı hiçbir şeyleri yoktur. Onur, namus kaldı mı? Ahlak bunun

neresinde? Fakat sırf bunu kurtarmak için dünyanın cehennemine, işkencesine katlanır, dünyanın öbür tarafına, Arabistan çöllerinden ta İsveçlere kadar gider. Bu aynı zamanda bir dramdır. Devrimciler, biraz sorunlara basma kalıpcı değil, yaratıcı ve kurtuluşa götürecek tarzda yaklaşmayı bilirler.

Peki bu sorunlara nasıl yaklaşacaksınız? Hem bireysel olarak bu kadar yaşadığım için, hem de genel gözlem gücüm olduğu için söylüyorum; bana göre her şeyden önce, öncelikle yapılması gereken cinslerin özgürlüğünü sağlayabilmektir. Cinselliği, bir aldatma, düşürme, alçalma, mal, mülk ve aile edinme aracı olmaktan çıkarmak lazım. Çünkü bu sürekli çok ayıplı bir olay olarak değerlendiriliyor. Cinsler arası ilişki, cinsel ilişki çok ayıp ele alınıyor. Acaba bu yaklaşımlar doğru mudur? Gerek genel bilime, gerekse özgürlük bilimine baktığımızda, bunun büyük bir gericilikle, tutuculukla ve hatta sınıflı toplumun gelişmesiyle bağlantısı ortaya çıkar. Mal, mülk düzeniyle bağlantısı, hatta onun çok basit yansıması olduğu ortaya çıkar. Burada insanlığa yapılan en büyük suçun ahlak adı altında ahlaksızlığın temeli olduğu ortaya çıkar. Böyle bir namusun diğer yüzü namussuzluktur. Veya kocaya çok bağlılığın diğer yüzü fahişeliktir. İkisi de sıkı sıkıya birbiriyle bağlantılıdır. İşte Kürdistan'da bütün bunlar toplumumuzu boğmuş ve düşünce dünyamızı yutmuştur. Yani ulusal özellik ve siyasal gerçeklik denilen hiçbir gelişmeye fırsat bırakılmamıştır. Bu düşüncüyü daha da geliştirebilirsiniz. En önemlisi de kendinize uygulayabilirsiniz.

Örneğin ben cins olarak kendimi biraz özgür hissediyorum. Nitekim benim en büyük savaşlarımdan birisi de kendimi özgür durumda tutmaktır. Bununla ne elde ettim? Halk bana özgürce yaklaşıyor, kadınlar bana biraz daha cesaretlece yaklaşıyor. Ben mi halka "Biji Apo deyin" dedim? Hayır! Birdenbire her yerde bu slogan atılmaya başlandı. Kadını nasıl saflara çekiyorum? Dikkat ederseniz; sizde derin bir ilgi geliyor. Bu ilgi sayesinde neredeyse Ortadoğu tarihinde ilk defa bu kadar kadının korkusuz bir şekilde dağların doruklarında silaha sarılışına yol açtı. Eğer ben olmasaydım adım atabilirler mi? Hayır! Şimdi bunun, kendi yaşantımı düzenlememle kesin bağı var. Tip olarak özgür pozisyondan vazgeçmediğim için genelde toplum ve özelde ise kadın özgürlüğe koşuyor.

Şimdi bunu incelemeyi bileceksiniz. Özgür pozisyon nedir? Kadın neden koşuyor? Şimdi dikkat edersek, daha da fazlası sevgi olayı gelişiyor. Bunun kaynağına biraz inecektiniz. Bu nasıl gelişiyor? Ayrıca benim ilgilerim var, dikkat edin. Yani halk için engin düşünme, gerçekten büyük sabır ve inatla çalışmaların başında olmam, siz kadınlara da hep belli bir yer verme uğruna savaşmam söz konusudur. Özgür statü ve özgür ilişki uğruna sınırsız bir savaş verme durumunu görmek gerekiyor. Bizzat ben elimi uzattım. Büyük bir çekim gücünü göstermem çok somut. Bazı sonuçlara yol açan gelişmeler ortaya çıktı. Benim durumumun gerçekten biraz iş yapan bir durum olduğunu görün. Ben ille dediğim doğrudur diye, hemen kabul edin demiyorum, fakat biraz incelemesini bilin. En azından irtibatı iyi yaklarsanız, özgür konuma ulaşmanın sihirli anahtarlarını ele geçirebilirsiniz. Bana göre bu en değerli anahtardır. Bu, tartışmaya da açıktır. Ben bu konuda oldukça cesur davranmaya çalışıyorum. Herkes kadın demiş ve yüklenmiştir. Nazım Hikmet bile, “karımızdır, sarı öküzümüzdür, bilmem neyimizdir” diye yüklenir. Bir süs bebeği halinde düşünmekten tutalım bilmem ne biçim tasvirlerle kadar gider. Yani edebiyatı bol yapılmıştır. Sonuçta son derece kötürüm, ayaklar altında dönüp duran bir tip ortaya çıkmıştır. Biliyorsunuz, kadın onurda, şerefte hep ikinci planda tutulmuştur. Fazla sözü dinlenmez, ciddiye alınmaz ve toplumsal, siyasal karar süreçlerinde yer verilmez. Zaten askeri alanda hiç yeri yoktur. Ailede bile yeri belirtildiği gibi “sarı öküzden” sonra gelir. Dünyanın eziyeti, mihneti çekilir.

Şimdi bu statüyü bu tuhaflığıyla kabul etmek ve buna onur demek, bana göre bir insana yapılabilecek en büyük hakarettir. Benim buna karşı çıkmam, bu tip sonuçlara götüren her türlü ilişkiye, evliliğe ve bunun kültürüne karşı çıkmam bundandır. Dikkat edin, büyük sabırlıyım, ilke adamıyım. Sanmıyorum, bazı ilkelere sebatla bağlanma gücünü benim gibi başka bir kişi gösterebilirsin. Nitekim tanıyanlar, “bütün yaşamını bir ilkeye göre ayarlayan insan olarak ilk defa sana rastlıyoruz” diyorlar. Kimseyi kendime ucuz bağlamaya da ihtiyacım yok. Fakat büyük toplum ülküsü ve buna ulaşmak için büyük yoldaşlık, benim yaşamımın ta kendisidir. Dilsiz Kürt toplumunun bin defa bitmiş tükenmiş kişiliğinden bu kahramanları yarattık. Bazıları şunu söylüyor: “Onlar kendileri kahramandır, sana ne?” Şimdi bu

ucuz bir değerlendirmedir. Biliyorsunuz ki, bunların hepsi, gölgesinden korkan insanlardır. Kahramanlık çizgisine adım adım nasıl geldiğini değerlendirmek zor değil. Tabii her şey benimle başlar demiyorum, ama bu çabayı gerçekten iyi anlamak gerekir. Yani düşmanım da olsanız doğru değerlendirin. Kaldı ki Genelkurmay bizi doğru değerlendiriyor. Düşmandır, ama doğru değerlendiriyor, bir yerde gerçeği teslim ediyor.

Evet, nefes alamayan ve gölgesinden korkan tiplerde bu durumları yaratmak önemlidir. Çok çok önemlidir. Bu ne demektir? Her şey demektir; yaşamın ta kendisidir. Tabii bunun ilkelerini bilmek lazım. Aslında sizin kendi kurtuluşunuza ilgi duymuşum. Dikkat edin, herhangi bir erkeğin ilişki düzenini ele alın, kendini bu işlere böyle vermez, çok saçma bulur. Zaten uzun süredir yapı yadırgıyor; “partiyi, bu bayanlarla böyle nasıl yürütmek istiyor” diye. Bu uzun süre sırtımda kambur gibiydi. Tabii gerek geliştirdiğim özel ve gerekse daha sonraki tüm ilişkileri, herkes benim açımdan neredeyse bir intihar deneyimi gibi düşünüyor veya en tehlikeli bir iş yapmışım gibi değerlendiriyor; kadın yüzünden sizin yüzünüzden. Fakat erkeklere bırakırsan ilk yapacakları ve sizin de kabul edeceğiniz şey; ilk duygusal yaklaşımı gösterenin malı mülkü olmaktır. O, ‘yüzde yüz malmıdır’ der, siz de ‘öyle oldum’ dersiniz. Şimdi benim bunu kabul etmemem bir kötülük müdür? Benim yapmak istediğim, erkeği ve kadını çözümlenektir. Yoksa kim neye nasıl rastladıysa, aile kuralına, mal, mülk kuralına, zenginliğine, yetkisine ve gücüne göre yaklaşım içine girerse sonuç ne olur?

İşte, kadını eve çoluk çocuğa bağlamaları ve bastırıkça bastırmaları böyledir. Bu ne kadar ahlakidir veya ne kadar özgürlüğe hizmet ediyor diye değerlendirmek lazım. Dikkat edin; bu konudaki eleştiriler çok yoğun ve çözümleneler de epey ilerletilmiştir. Bilemem, bunu yapmakla acaba çok mu zorlanma yaşanıyor veya acaba bazı düzenler mi altüst oluyor? Belki olabilir. Ortaya çıkan durumlara bakıyorum, duygu dünyalarımızın yıkıldığı anlaşılıyor ve bu büyük tepkiye yol açıyor. Şimdi ben bu konuda bazı kişilik yansımalarını değerlendirdim. Bu kişiliklere göre ben korkunç bir adamım. Zaten şu deyimler var; ‘müthiş, düşünülemez mi veya bilmem ne edilemez mi’ gibi değerlendirmeler de var. ‘Bu halk kendi önderlerini

tanıyor mu? Başkan'ın böyle olduğu biliniyor mu' ve benzeri yaklaşımlar söz konusudur. Tüm bu cümlelerde biraz endişelenme olsa da kendimle biraz iftihar ediyorum. 'Sen böyle oldun diye bravo' diyorum. 'Tarihten ve de köle gerçekliğinden iyi intikam almışsın' diye düşünüyorum. Aslında kendimi kolay kolay beğenmem ama 'bu noktalarda biraz öldürücü sonuç almışım' diyorum. Kimleri, hangi duyguları nasıl yıktık konularında biraz zeki ve içten olacak, biraz kendinize güvenecek ve kendinizi tanıyacaksınız.

O yaşadığımız gerçeklik neydi? Kürt kadınına bakın, gözlerinizle gördünüz, toplumdaki yerini de gördünüz. Daha 10-12 yaşlarında o kız çocuklarını kocaman erkeklerle evlendirip ne hale getirmişler? Gerçekte ise onlar hiçbir zaman sevdiler mi? Saygı gördüler mi? Ne kadar bunun bilincindedirler? Bu konuda herhangi bir tercihleri olmuş mudur? Herhangi bir sevgi ifadeleri olmuş mudur? Herhangi bir hürmete layık görülüşler midir? Çok iyi biliyorsunuz ki hiçbiri yok. Elleri ve yürekleri boş; dilleri tutulmuş, gözleri körleştirilmiş olarak oturtulmuşlar bir yere.

Şimdi benim savaşıмым buna karşı değil midir? Belki şunu söylüyorlar: 'Herkesin ucuz bir duygu dünyasını elde etmeye hakkı var.' Hatta şunu da söylediler: 'Sen PKK'yi nasıl bir ortam içinde tutuyorsun; bu kadar kadın-erkek evlenmeden nasıl durduruluyor?' Bir arkadaş, bu konu "Ateşle barut gibidir, sen nasıl böyle tutuyorsun?" diyordu. Bir provokatör de, "biz gideriz 48 saat içinde meseleyi hallederiz; kimin kiminle evleneceğini kararlaştırırız ve sorunu kökten çözeriz" diyordu. Bu konuda bütün provokatörler birbirlerine söz verdiler; "Partiyi ele geçirirsek, istediğimiz evlerde, istediğimiz ilişkilerde sizi tutarız" diyerek yüzlerce, hatta binlerce çalışanı bu yolla etkisizleştirdiler. Dikkat edilirse, aynı eski hikaye; ister köydeki adam ilişkiyi böyle ele alarak aile kurmuş, avrat edinmiş, koca edinmiş, isterse de saflarda yapılmış, arada bir fark yok. Serbest bıraksaydık ne olurdu? Kendi deyişleriyle; bir tek kişi Botan'a gitmezdi; Avrupa'da yaşarlardı! Şimdi çok iyi biliyorsunuz, Avrupa'da yaşamayı öldürsen, kellesini koparsan, gel devlet olmuşsun, bağımsızlığı elde etmişsin desen bile ülkesine getirebilir misin? Böylesine zorlu bir savaşa tek bir kişiyi çekebilir misin? Bunun üzerinde düşünecek olursak; mümkün değil. Avrupa'nın da dilencisidir, ama o ayrı mese-

le. Şimdi her türlü hakarete uğrarken, ilerde katliama bile uğratılabilirler. Ama kendileri bu yazgıyı kendilerine belirlemişlerdir. Bu ayrı; ben dayatmalardan bahsediyorum. Kim kime, neyi dayatıyor? Benim dayatmalarım şuydu: Öncelikle kendi gerçeğinizi tanıyın. Bunun için PKK'yi, giderek PKK'deki sosyalizmi tanıyın. En son kendinizi cins olarak da tanıyın.

Size bu platformu açık tutmalıyız, dedik. Bu sözü sıkça vurguladığımızı hatırlıyorum. Size yapabileceğimiz en önemli yenilik, kendini özgür değerlendirecek bir platformu açık tutmaktır. Yani önce kaprislerden, tutkularından sıyrılmış sağlıklı bir düşünce fırsatını sunalım dedik. Bundan yola çıkarak birbirinizle tartışmayı geliştirin, doğru dayatmalarda bulunun. Kendi kaderinizi tartışın. Dolayısıyla kimse kimseye engel teşkil etmesin veya özellikle olumsuz karşılıklı dayatmalarla sınırı fazla zorlamasın. Sınırı fazla zorlamak nedir? Tutkuyla 'sen benim oldun, ben senin oldum' şeklinde birbirini körleştirmektir. Sevgiyle, hürmetle ve saygıyla dopdolu olun. Fakat fiziki rahatsızlığa götürebilecek, taciz diyebileceğim durumlara kimse yanaşmasın. Bu daha çok sizin için gerekliydi. Çünkü biraz düşünmeye ve kendinizi toparlamaya ihtiyacınız vardır. Nitekim bu, tarih için yapılıyordu, bir grup için değildi. Tarihin bir döneminde özgürlük çıkışını gerçekleştirmek için yapılıyordu.

Provokatörlerin karşı faaliyetleri basına da yansıtıldı. Adeta parti dışında parti! Bu konuda MİT eyleminden bahsettim; şu anda size kahrediyorlar. Bu tutkularınız, geliş tarzınız, gırtlığına kadar sizi öfkeli kılmıştır. Aslında ben buna karşı dayandım; bazı yaklaşımları bunun için daha da ilerlettim. Bu ne tutkusudur, dedim. Dikkat edin, bu tutkuyu vatanseverliğe dönüştüreyim, dedim. Halkı anlamaya, tanımaya, bağlanmaya dönüştüreyim, dedim. PKK denilen olayı kavratmaya dönüştüreyim, dedim. Önderlik olayını –bu da gerekliydi– kavratmaya dönüştüreyim, dedim. Nitekim bu konuları son dönemlerde hem yaygınca tartıştık, hem de dayatmak istedik. Doğru bir dayatmadır. Çünkü sizin çıkarınızdır. Her şeyden önce eşit-özgür tartışma ortamı kadar tercihte bulunma hakkının yetkisini veriyorum. Belki tutkularınızı istediğiniz gibi yaşamayabilirsiniz, fakat mühim olan bu muydu, yoksa kendinizi kurtarmak mıydı? Evet, mühim olan, tarihi gerçeği anlamak, genel kurtuluş ilkesine ulaşmak

ve bununla da bireysel kurtuluşu geliştirmektedir. İşte sizinle ilişkiler bu ağır çerçeve dahilinde düzenlenmek istendi.

Bu genel belirlemelerden sonra şimdi halen niye pratikte bazı hortlamalar veya neredeyse objektif olarak insanın en değme ajanlık diyebileceği durumlar ortaya çıkıyor? Özgürlük ilkesini anlayamaktan ötürüdür. Güdülere kesin sınır getirilmediğinden ötürüdür. Veya siyasetle bağlantı kurma gücünü gösterememekten ötürüdür. Siyaset bir çizgidir; çizgi de giderek örgütlenme ve eylemdir. Onunla bağlantı kurulmadığı için ilkesiz tutkular konuşturulmak isteniyor. Biraz engelleme yapıyoruz, doğruyu dayatıyoruz, tepkiyle karşılanıyor; sonuçta entrika ve dedikodu ortaya çıkıyor. Tabii bu da olası gelişmeleri zehir ediyor. Şimdi burada Yalçın Hoca'nın bir değerlendirmesini hatırlatayım; bir yazısında diyor ki, "Apo, buldozerle beyinleri –ben buna yürekleri de diyebilirim– sürüyor ve gül bahçeleri ekiyor." Aslında bizi inceliyor, bazı sonuçlara gidiyor. Kürt tarlası gerçekten ancak buldozerle sürülebilir ve bazı tohumlar saçılırsa bir şeyler ürer. Halihazırdaki Kürt bahçesinde ne gül, ne de ot vardır. Yakılmıştır, harabedir, bataktır, kokudan, nefretten geçilmiyor. Biraz toplumsal yaklaşım gücü olanlar bunu görebilir.

Şimdi bazılarınız sevebilirsiniz. Ama ben mevcut durumuyla kadınları da, kızları da biraz ayıplarım. Çok intikamcı değilim, ama çok affedilmez durumları yaşıyorlar. Yine de biz affedelim. Biraz ağızları laf yapabilecek duruma geliyorlar. Biraz düşünce gücüne kavuşuyorlar ve fakat kendilerini komple geliştiremedikleri için çarpık ve tehlikeli durumlara giriyorlar. Soruyorum: Ne yaptın, ne istiyorsun? Hangi savaşı verdin de neyi anlamak istiyorsun? Bizim çabalarımızı nereye kadar anladın? Sanmıyorum, bunların öyle Kürdü anlama, Kürdistan'ı yaşanılır kılma dertleri fazla olsun. Saf bir inanç, şu veya bu! Önemli bir nokta aştırılmak isteniyor ki provokatörlerin ve oportünistlerin hemen hepsinde şu beklenti vardır: Böyle dönemeçlerde can alıcı yerden darbe vurmak! Bunun yüzlerce örneğini gördüm. Yalnız bu konuda da değil, çok çeşitli konularda... Savaş kritik bir aşamada ve biraz doğru yaklaşılsa dev gibi bir adım atılabilir, ama bir kişi çıkıyor "şak" diye öyle bir oportünizm dayatıyor ki, altın değerinde imkanlar elden gidiyor. Evet, bunun yüzlercesini tanıdım. Bunun sınıf temeli vardır. Dürüst olmayan ki-

şilerin doğası, hep böyle dönemlerde kendini böyle orta yere sermek biçiminde oluyor. Tabii bunun için bin dereden su getirirler. Teori adına bir yığın numara, kargaşa yaratırlar. Pratik adına ağza gelen her şeyi söylerler. Müthiş demagojik ve dedikoducu olurlar. Özellikle bozgunculuk onların sanatı haline gelir. Şantaj, alabildiğine sarıldıkları bir yöntem olur.

Şimdi benim neyle karşı karşıya olduğuma dikkat edin. Eğer mesele sadece kendimi düşünmek olsaydı, bir devlet başkanı kadar gücüm var ve istediğim gibi de yaşayabilirim. Görüyorsunuz ki, kendimi sizlerden daha zor yaşam koşulları içinde tutuyorum. Her bakımdan böyle oluyor. İmkansız mıyım, güçsüz müyüm? Bazı aptallar öyle sanıyor. Çok düşkün müyüm veya çirkin miyim? Aslında değil. Normalde kişiler benimle şahane yol alabilir. Ama engellerle boğuştuğumu biliyorsunuz. Kendimi aldatmamaya çalıştığımı da biliyorsunuz. Kendimi aldatmam demenin toplumsal boyutu ve adalet ölçüsü çok önemli. Genelde sosyalizmi temsil ediyoruz. Yani ezen-ezilen ilişkisine çözüm getirmek çok önemli. Teori kadar pratiğe çözüm getirmek çok önemli. Hiç kimse bunu hesaba katmıyor veya anlamak istemiyor. Yüreksizler!

Şimdi sizlere yön göstermek, doğru yaklaşım belirlemek belki sizi yadırgayabilir. 'Mesele bizim için son derece büyüleyicidir' diyebilirsiniz. Görüyorsunuz, her gün etrafınızdaki ilişkileri. Doğru dürüst konuşmazlar. Tam yetkili olsalar bile sanmıyorum böyle bir özgüllük durumunu ifade eden konumları olsun. Benim yaptığım neydi? Bunları kabul etmeme! Biz başlı başına büyük bir tutuculuğa karşı savaştık. Şimdi siz de belki 'biz özgüllük için savaşıyoruz, yaşıyoruz' diyebilirsiniz. Ama bakın bizim çabalarımızla ne kadar orantılı, ne kadar bize bağlı? Ufak bir iç sıkıntınız oluyor, bunu tepkiye, rahatsızlığa dönüştürüyorsunuz.

Ben açıkça size söyledim; mevki peşinde değilim, hizmetçi konumundaydım. Size hizmet ediyorum. Kocalarınız veya sevgilileriniz olsaydı eminim bu ilgiyi göstermezlerdi. Biraz vicdan sahibi olalım. Bir sevgiliniz olsa acaba gelir dertlerinizi böyle dinler, iç dünyanızı bu kadar çözmeye çalışır mıydı? Sorunlarınıza ilgi gösterir miydi? Hayır. Malı, mülkü olarak görür ve istediği gibi kullanırdı. Bu çok açıktır. Ben erkekleri en az sizin kadar tanırım. Tutkularınız, yapınız

çok açık. Zayıflıklar içindedesiniz. Erkekler sizi böyle kullanır ve ondan sonra da ömür boyu bunalımlı bir yaşam sürüp giderdi.

Bu güzel bir şey mi? Acaba çok ciddi kaybedişiniz olmayacak mıydı? Her şeyden önce yiğitliğiniz elden gitmiyor mu? Kişiliğiniz daha başlamadan elden gitmiyor mu? Tartışın, dedim ya. Kaldı ki erkek size çok iyi davranabilir de, çok iyi koruyabilir de, çok sevebilir de, ancak bu gerçekten mutluluk olabilir mi? Böyle mutlu aile tabloları çizilir. Ama acaba gerçekten öyle mi? Öyle olmadığını, topluma baktığınızda dehşetle görüyorsunuz. Genç bir kızın esenliği ne kadar korunuyor? Saygınlığı, değer verilmesi ne kadar? En yakın çevrenize bakın. Ne kadar değeriniz vardır? Şimdi normal insanın düşüncesi temel özgürlük ilkesinden, siyasi çizgiden kopuk olursa ondan her türlü şey beklenebilir. Hele kafasına tutku ve güdülerini ayaklandırma diye bir şey getirmişse ondan her türlü bela çıkar. Buna da özgürlük diyorlar. Özgürlüğü böyle anlıyorlar. Evet, çok ucuz yaklaşıldı. Bu sahiplerini sonuçta iflah etmeyecek bir yaklaşımdır.

Yine tercih sizindir. Nitekim benim burada yapmak istediğim, bir tercih imkanı ve bir beğeni, seçme kabiliyeti yaratmak. Şunu size hissettirmek istiyorum; önder diye bellediğiniz bir insan, kadın ve onun özgürlüğü için o kadar hizmet etmeli ki yanılmayalım. Bir önder böyle yaptığına göre, bizim karşımızdaki bay daha da nasıl yapmalı? Bakıyoruz adam egemendir, güçlüdür. Bize böyle yaklaşıyor ve biz de doğru yaklaşımı dayatıyoruz. Bunu sizde bir istek haline getirmek, giderek bu isteği bir mücadele haline getirmek istiyoruz. Bu da özgürlük savaşımızdır. Şimdi bunun da çok ustaca bir yaklaşım olduğunu biliyorsunuz. Ben artistlik yapmıyorum, ama beni bu durumda bırakan kimdir? Böyle yapmasam acaba milim kadar ileri adım artırabilir miyiz? Acaba bu işte sizden bazı özgür yaklaşım sahipleri çıkabilir mi? Siz, “aslında buraya kadar özgürlüğe ihtiyacımız yok, biz beğeneceğimizi beğenmişiz” dersanız, o zaman şunu size sorarım: Niye devrimciliğinizi güçlü yapmadınız? Niye sonuç almadınız? Niye yeniksiz? Niye doğru dürüst hiçbir çalışmaya çözüm getiremiyorsunuz? Kendi yaşamınıza bakın, bunun böyle olduğunu görürsünüz. Dolayısıyla yetersizsiniz, yanlıgı içindedesiniz. Dönüşüme kesin ihtiyacınız var. Böyle bir yaklaşımın ne kadar gerekli olduğunu biliyorsunuz. En çok sizin böyle bir yakla-

şımdan önemli sonuçlar çıkarmanız gerektiği açıktır. Tuhaf bir şey! Gerçekten kendimizi niye bu hale getirdik? Niye kendimi hizmetinize böyle koymuşum? Gerekli mi? Aslında sizlere soruyorum; cevap vermeniz gerekiyor. Ben başlangıçta hiç sorun haline getirmeden, devrimci olduğum için tekrar tekrar üzerinde durdum. Düşüncede ve davranışta da çok hata vardı. Bu nedenle size yüklenmişim. Bazı gereksizler bunu dayatma diye anladılar. Hayır! Sizinle, zaman zaman birçok arkadaşla konuştum. Ne konuştum sizlerle? Bana göre bugün bir kızımız, bir kadınıımız, herhangi bir yurt parçasının kendisi olabilir. Dikkat ederseniz bu bir gerçektir de.

Kadın olgusunda, bizim toplumsal ulusal gerçekliğimiz daha çok ayaktadır. Erkek, bildiğimiz o işbirlikçiliğinden, yabancılaşmasından, düşmana günde kırk defa boyun eğmesinden ötürü silinmiştir; fazla ulusal değerleri temsil etme durumu yoktur. Kadın ne kadar geri de olsa Botanlı kadın, 4000 yıl önceki Kürttür, yani aşırı asimilasyona uğramamıştır. Hemen hemen bütün alanlarda bir kadın aslında bir ulusal değerdir. Dikkatli bir göz bunu tespit edebilir. Dolayısıyla böyle karşılamak gerekir diyorum; bir yurt parçası gibi. Elbette, 'biz kokuşmuş, bitmiş, tükenmiş kişileriz, sen niye böyle şairane düşünüyorsun; hayallerin niye bu kadar büyük' diyebilirsiniz. Fakat yurtsever olan böyle düşünmek zorunda ve bu iyi bir düşünme tarzıdır, iyi bir hayaldir.

Kadını bir Kürt parçası gibi düşünmek ve öyle karşılamak bence büyüklüktür. Kendiniz buna layık olmasanız da, layık hale getirmek gerekir. Kötülük bunun neresinde! Demek ki böyle özellikler hiç yok. Aslında bizim kadın 'sarı öküzden sonra' gelir. Nasıl ele almışsan öyle olur. Bunun insani yönü neresi? Tarihten, yurttan ve kültürden bu kadar kopuk ele al, ondan sonra da 'canımdır, malımdır' deyip yüklen ha yüklen! En büyük saygısızlık, en çirkin dayatma burada. Buna dayalı cinsel ilişkinin kaç paralık değeri vardır? Buna dayalı cinsel özgürlüğün kaç para değeri vardır? Buna dayalı özgürlüğün kaç para değeri vardır? Tutkun uyanmış, sarılmışsın. Dikkat edin; kölelik ilkesine, hayvani ilkeye, yabancılık ilkesine, sömürgecilik ilkesine götürür mü, götürür. Burada örgütlenme var mıdır, eylem var mıdır? Hiç yoktur. İşte köylü anlayışı; gece gündüz kör bir cinsellik! Özgürlük mü bu, namus mu bu?

Aslında ben çalışmaktan bıkmam. Çocukluğumda nasıl arkadaşlık coşkusuyla hareket ettiysem, halen de öyleyim. Benim fikrimde ve yaşamımda kişileri karşılaştırmak veya sahte erkekleştirmek yoktur. Buna kendi yaşamımda yer vermeyeceğim. Bu bana çirkin gelir. Eşlenmek kötü bir şey değil, ama eşlenmek nasıl gelişir; benim için bu halen büyük bir savaşım meselesi. Buna giden yoldaki büyük savaşım, büyük uğraşı önemlidir. Sevgiye giden yol, bazılarında hemen su içme gibidir. Gerçekte ise çok zordur. Bir de sevgiye giden yolu açık tutmak şiddetli bir savaşımla mümkündür. Şu Kürt çözümlemesini yapıyorum da, bunu incelememe özelliği günahlardan birisi. Şimdi biraz ağızlan açılıyor, onu da çok kötü konuşturuyorlar. Korkarım bütün bu çabaların çoğu inkar edilecek bir duruma getirilecek ve anlaşılmadan boşa gidecek. Sonuç; iyi bir şey olmaz. Tarihini inkar eden, çabayı inkar eden, ne sosyalist ve ne de kurtuluşa giden yolda sağlam bir deneyim sahibi olur. Sadece bir inkarcı olur. İşte bu reel sosyalist ülkelerde olanlar buna örnektir. Hainler çıkıyor, vatani satıyorlar; bunu daha da kapsamlı halde açabilirim.

Sizin kendinize fazla güveniniz yok. İlişkilerde çok zorlanıyorsunuz. Cesur olmak gerekir. Bu açıdan da tabii kadın çalışmalarını biraz sınırlandırabilirim. Fakat korkarım kendiniz kaybedersiniz. Çünkü fazla destekleyicinizin olabileceğini sanmıyorum. Kadın mücadelesinin teori ve pratikte örgütsel anlamı nedir? Bunu biraz anladığıma ve becerdiğime inanıyorum. Fakat bunun sabote edilme durumu var. Bu konuda kendiniz yetmezliğe düşüyorsunuz. Bu tabii beni düşündürür ve tedbir almaya sevk eder. Dikkat edilirse, bunlar son derece bilimsel yaklaşımlardır. Özgürlüğe davetiyedir. Fakat bazen buradaki bazı eğitim adaylarımız, neler tartışmışlar, neyi tartışmak istiyorlar? Birçok gelişmeye kendilerini nasıl dayatıyorlar? Doğru mudur? Hiç sanmıyorum. Kendilerini bize karşı mı koruyorlar?

Ben sizi geri gönderelim demiyorum, ama dediğim gibi kadını mücadeleden kovmak bence en kötü yaklaşımlardan birisidir. Buna muhtacız da demiyorum. Yine de güvenmek gerekiyor. Sizinle yaşamın daha iyi geliştirilebileceğine hem inanmak, hem de bunun özgün çabası içinde kalmak gerekir. Sizin de kendinizi zorlamanıza gerek yok. Biz sizlerden fazla talepte bulunmayacağız. Yani ille

savaşa şöyle koşmalı, kleş şöyle olmalı, dağa şöyle çıkmalı veya kendini şöyle kanıtlamalı diye zoraki çabalara girmenize de gerek yok. Kendinizi bazı tutkular kadar, kölelik zincirlerine de bağlı hissetmeye gerek yok. Ben de dahil, karşınızda hiçbir kurum ve kişi ne cinsinize, ne cinselliğinize karşı zorlayıcı etken olamaz. Son derece özgür davranabilirsiniz. Bir seçim kabiliyetiniz olmalı, gerçek güzelliği görebilmelisiniz.

Nitekim kadın söz konusu olduğunda, onu yaşamdan kopuk ele alamayız. Kültlerde “Jin” hem yaşam, hem kadın demektir. Oldukça doğru bir deyimlendirme. Ama bakın ne hale getirilmiştir? Yaşam zehir zemberek, diken, bilmem işte yara bere, çürük, adına her türlü namussuzluğa girilen bir bela haline getirmiş ve kadın da adeta bu yaşamın katalizörü olarak kullanılmış, kullanılmaya devam ediyor. Dediğim gibi amacım bunu daha yaşanılır hale getirmek.

Bir tablo oluşturmak istedik. Kadından da bazı önderler çıksın dedik. Uzun bir süredir bu konuda yoğunlaşmaya çalışıyoruz. Kendimce önemli gelişmeler olabilir diye düşündüm. Bu çabalar özgündü, yaratıcıydı. Oldukça gelişmeler de sağlandı. İlerde bu çalışmaların daha da büyük etkisi görülür.

Halkın bütün çıkışlarında bizim buradaki çalışmalarımız belirleyici etkide bulunuyor. En büyük şehadetlere, en büyük direnmelere giden kadınları biz yarattık. Yürüttüğümüz bu çalışmaların ürünüdür. Bazı hainler de çıktı, ama önemli bir kesimi büyük kahramanlar durumuna geldi. Cizre’de şehit düşen Berivan’ı (Binevş AGAL) hatırlıyorum; bu dayatma dedikleri şeyler söz konusu olduğunda o arkadaşı anlamalıyım: İlkokulu bitirmiş ve Avrupa’ya aile çocuklarına bakmak için alınmıştı. Bir özgürlük parçası kesilmişti. Ama benim yaptığım çözümler süreci içerisinde bu ortaya çıktı, önce çok zavallı ve bir köleliği yaşıyordu. Daha sonra değerlenmeyi ve kadına ne kadar değer verildiğini gördü. Böyle özgürlükçü yüzlerce bayan var. Değer vermemiz, onları savaşçı haline getirmemiz kötü mü oldu? Kendi özel tutkularını belki yaşamadılar, fakat halkımızın tarihinde bence en soylu yerlerini aldılar.

Şimdi bütün bunlar yanlış değerlendirilmek isteniyor. Halbuki bunlar bir ulusu var eden gelişmelerdir. Bunlar kadının da onurudur. Bu temelde geliyorsunuz. Tabii bununla yetinmemeliyiz, daha da iler-

lemeler olmalıdır. Benim hizmetim yalnız başına yetmez, çabalarım da sizlerin de çabalarına ihtiyaç vardır. Nitekim bu işin en belli başlı faktörü olması gereken de sizsiniz. Kürt olayında bu yeri tutmanız çok büyük önem taşır. Ama dediğim gibi halen cesaretsizsiniz, kendinizden fazla emin değilsiniz. İlkeye bağlılık çok aşılıyor, edepli olunamıyor. Sıkılğan mısınız?

Bazen patlama durumuna geliyorsunuz. Bu da olgunlukta zayıf olduğunuzu gösterir. Zayıf kadın kalmakta ısrar etmek yararınıza değil; bir kişiye kul, köle olmak bu dönemde sanırım yine yararınıza değil. Seçme kabiliyetinizi yüksekte tutmak, değerlendirme kabiliyetinizi, ilişki sınırlarınızı geniş tutmak iyidir. Ama ilkeli, terbiyeli ve gerçekten özgürlüğe aday olmayı bileceksiniz.

Devrimcilik, yaratma sanatıdır. Lenin bile şunu söyler: “Büyük hayallerimiz olmalıdır, fakat biraz bilimsel olmalıdır.” Hayalsiz devrimci olmaz, fakat hayaller gerçeklere dayalı olmak zorundadır. Sanıyorum buna oldukça bağımlı kaldı. Büyük niyet, büyük rüya yerindedir. Yanlışlık veya yetersizlik şurada: Kendinizi yaşamın asli bir faktörü olarak henüz değerlendirecek durumda değilsiniz. Fazla zorlayamıyoruz da. Bunu niçin söylüyorum? Çünkü hemen bir aile yaşamına gelecek durumda değilsiniz. Bu konuda biraz düşünme, biraz davranma özgürlüğünüz olmalı. Bir Avrupa’da bile 30 yaşın altında kolay kolay evliliğe yanaşamıyorlar. Yani ben ille de öyle yaparız demiyorum. Evliliğin, özgürlükten çok şey götürdüğünü fark etmişler. Bir de mevcut evlilik biçimi bitirmiştir. Mücadeleyle kazanmamız gereken daha çok şeyler var. Cinsellik bu dönemde mal gibi satılacak bir değerinizdir. Ya da ‘vay elimden gitti, her şeyim bitti’ diye, bitirilecek bir değer olarak da anlaşılmalıdır. Cinsellik bir doğallık durumunu ifade eder. Ama egemen toplum, sınıflı toplum bunu tanınmaz hale getirmiştir.

Cinsellik, toplumsallık, aile ve siyaset birbiriyle sıkı bağlantı içindedir. Bu yaklaşım, doğrudur da. Cinselliğiniz elinizden giderse, toplumsal düzeyiniz köreltilirse, siyasallığımız hiç olmazsa, en kötüsünden bir durumu yaşarsınız. Biz bunları komple halde bir kişilik olarak sizde temsil ettirmek istiyoruz. Bunun için kavrayış gücü göstermelisiniz. Böyle komple kişiliğiniz oluşursa, gerçekten seçim ve değerlendirme kabiliyetiniz gelişirse her türlü gericiliğe karşı sa-

vaş yapabilecek durumdasınız. Buna bütün gücümüzle destek olan biziz. Özgürlük tutumu gereği bunu egemen kılın. Araştırın, yanlışlıklardan sıyrılın, yetersizliklerden kurtulun.

Bunları sağladığınız oranda sevme ve beğenme gücünüz olsun. Olmazsa doğru seçim yapamazsınız; adaletsizlik, haksızlık etmiş olursunuz. Sevilmemesi gerekeni severseniz, sevilmesi gerekeni de sevmezseniz, bu bir adaletsizlik olur. Kendinize de haksızlık olur. Layık olduğu ölçüde sevebilmek ve sevgiyi geliştirmek gerekiyor. Bunu sağlayamazsak sosyalist olamayız. Cinsler arası en özgür ortam, doğru ilişki tarzının ortaya çıkarılmasıyla mümkündür. Bu, binyılların cinsler arası bir uçurumun, eşitsizliğin, duvarların yıkılmasıdır. Yani yeni, özgür eşit ilişkiler temelinde cinslerin birbirlerine yaklaşım göstermesidir.

Ben bu konuda bir şeyler yapmaya çalıştım. Yapılan her şey de tartışmaya açıktır. Ama dediğim gibi bazı adaylar ve bazı arkadaşlar bizi halen anlamamışlar. Bu konuda parti bünyesi yoğun eksikliği yaşıyor; doğru ilişki geliştiremiyorlar. Geliştirilen ilişkiler çok çarpık oluyor. Sevgi olayına doğru ulaşamıyorlar. Böylece provokasyona oldukça malzeme oluyorlar. Objektif ajanlık çok tehlikeli bir biçimde yapılıyor. Düşman da özel savaşla buna uzanıyor; bunu bizzat özel savaş konusu yapıyor. Özellikle bayan-erkek ilişkilerini körüklüyor. Sonuçta, en değme düşman unsurunun bile veremeyeceği zararı, biz bu konuda eğitimsizlikten ve doğru olmayan yaklaşımlardan görüyoruz.

Parti bu temelde eğitimle yapıyı aydınlatmak ve yetkinleştirmek istiyor. Halihazırda durumu böyle tutmak istiyor. Dediğim gibi bu da hem sınıfsal düzeyde, hem cinsel ve cinsler arası düzeyde, hem de ulusal düzeyde zaman zaman evrensel ölçüleri de zorlayan bir savaşım istiyor. Bu savaşıma ve bunun sonuçlarına cesurca yaklaşalım. İleri adımlar atalım, mevcut yetmezlikleri de aşalım. Hep birlikte özgür iradeyle belirlenmiş ilişki tarzlarına ulaşalım. Bu konuda gerici tarihten, gerici toplum ilişkilerinden intikam alalım. Bilesiniz ki en çok böylesine bir savaşımında şiddetle intikam almaya en çok sizin ihtiyacınız vardır. Ben sadece bunun sıkı bir destekçisi değil, aynı zamanda yol açıcısı ve savaşçısıyım.

Bütün gücümle bu davanın emrindeyim. Bu davayı hem yarattım,

hem de sürüklüyorum. Ve bu davanın emrine giren de biraz buna dikkat etmelidir. Bu davanın seçkin kadın yoldaşı olabilmelidir. Bunu bu kadar vurgulamamın objektif sübjektif nedenleri var. Umarım daha gerçekçi ve derin yaklaşıyorsunuz. Biz olsak da, olmasak da doğru yaklaşımların amansız takipçisi olun. Biz inanıyoruz ki, sizlerin kurtuluşu için de az çalışmalar yapılmamıştır. Bu kesin. Çok iyi takip edin. Bazı yetersizliklerimiz olabilir, onları fazla büyütmeyin; öz önemlidir. Öz; gerçekten sizin gurur verici bir tarzda oldukça eşit ve özgür koşullarda şerefli, onurlu bir yaşamın sahibi olmanızdır. Bunu egemen kılmanın ve bunun için amansız ideolojik, siyasi, askeri savaşımın militanı olun. Bu savaşıma engel olan her şeyi yerle bir edin. Bu savaşı yücelten, başarıya götüren her şeye de sağlam bir yoldaş olun.

Sizlerle yaptığımız bu değerlendirmeyi, gerçekten anılarını yaşamımızın ayrılmaz bir parçası haline getirmemiz gereken Mizgin (Gurbet Aydın), Roza (Fatma Zeyno) ve Berivan (Binevş Agal)'ın anısına yapıyorum. Onların anılarını sürekli yüceleştirerek ve kesin ulaşmak istedikleri yere ulaşarak karşılık vereceğiz. Teslim olmanın büyük şehitlerini ne kadar ansak yine de azdır.

Bu değerlendirme, Aralık 1992 Çözümlemeleri'nden alınmıştır.

Köle kadınla devrim yapılmaz

Bugün bir arkadaşla konuşurken elinde “Nasıl Yapmalı” adlı kitap vardı. Ben, bizdeki romanın ismi “Nasıl Yaşamalı” veya daha başka isimlerle geliştirilmesi gerekir dedim. Eğer mücadele gerçekliğini bütün yönleriyle değerlendirirseniz, bu son günlerde yaşadıklarımız hem bir tarih, hem de büyük bir edebi roman gibi sürükleyicidir. Nitekim sizi çözümlmek demek 4000 yıllık –en azından genel rakam olarak– bir kördüğümü çözümlmek demektir. Bizim için zorluk çıkaran, hem tarihten, hem de çağdaş gerçeklerden kopmuş kişiliklerdir. Bunları hem çağ ve hem de tarihle birleştirip yürüteceksin! Burada aşırı zorlanıyoruz. Sanırım sizler bunu fazla hakkıyla değerlendiremediniz. Arkadaşlarımızın büyük bir kısmı çok ağır bir biçimde çok dar, çok inkarcı, yanılıgılı ve yüzeysel kişilikleri dayattılar. Sanmıyorum aranızda beni böyle biraz anlayan fazla arkadaş çıksın. Gerek erkek ve gerekse bayanlar arasında fazla kimse çıkmadı.

Herkes çok iyi kavradığımı, hatta benden daha iyi bildiğini sanıyor; fakat daha sonra ortaya çıkıyor ki, öğrendikleri incir çekirdeğini bile doldurmuyor. Çok kaybettiler, kaybettirdiler. Yine de bu işi tam götüren ben oldum. Defalarca kadın çözümlmeleri geliştirdim. Burada yine tekrarlamayacağım. Bunların devamı niteliğinde bazı konuları konuşabilirim.

Bakıyorsun genelde büyük bir güven yetersizliği içindeler. Nasıl kişilik savaşımını yürütüyorlar? Onu da doğru yapamıyorlar, ama devrimi de istiyorlar. Başarılı olabilmek için vermek istediğimizi,

‘öz’ diye alacaktınız. Görüntüye değil öze bakacaktınız; biçime değil muhtevaya önem verecektiniz. Şimdi yumak yumak olmuşsunuz. Yani toplum bir kat köleyse, siz bayanlar birkaç kat kölesiniz. Sahte bir özgürlük yaklaşımı zaten kişiyi bir adım ileri götürmez. Özgür olmayı bilmek gerekiyor. O yapılamıyor. Partinin çok dar kavranması ve aile kurumu olmaktan öteye görülmemesi diğer zayıflıklarla da birleşince, tek kelimeyle bela olma durumu ortaya çıkıyor.

Kadına, gelenekleri yerle bir eden özgürce çıkış yaptırmak istedik. Aslında zorluklarınızı biliyorum, fakat katmerli köleliğe karşı çok yönlü mücadele olmadan da hiçbir adım atılamaz. Zorluk, kişiliklerin oldukça zayıf bir konumda seyretmesidir. Bir partiyi –özellikle sosyalist bir partiye– daha doğru dürüst ağzınızı bile açmasını bilemezseniz, nasıl yürüteceğiz? Bir Rus Devrimi’ni, bir Fransız Devrimi’ni düşünün; buralarda elli yıl, yüz yıl düşünsel aydınlanma, edebi akımlar ve yıllarca süren tip tip insan yaşamı ulusal renge bürünme ile geçer. Bizde ise her şey partinin tarihiyle başlar. Ne düşünce geleneği, ne edebi akımlar ve ne de tipler var: Hepsi kör kütük, bela! Hepsi patates gibi. Yani özgünlük de yok, sınıf temsilcileri de yok. Tabii ki bu, aynı zamanda köylü toplumunun özellikleridir. Örneğin, partiye büyük bir akın var. Onları dönüştürmeye gelince tutuculuk çok büyük. Kim altından nasıl çıkacak? Daha önde gelen tipler siz olacaksınız, ama ne kadar çözümleyicisiniz? Çözümleyici misiniz, yoksa düğümleri daha da karmaşıklaştıncı mısınız? Bu konuda belli bir çözüme gitmek için beynimi altüst ettim. Şimdi siz çocuk gibisiniz. Çoğunuz sadece şikayet etmesini ve sadece abuk sabuk sesler çıkarmasını bilen türdensiniz. Yaşamı özgürce zorlama nasıl olur? Buna hala talip olan yok. Genelde durum böyle.

Geliyorlar, bizimle doğru dürüst bir tartışmayı geliştiremiyorlar. Nasıl yorumlanacak? Ondan sonra da herkes ağzına geleni söylüyor. İnceleme tarzı doğru olsaydı, daha iyi gelişebilirdiniz. Hiç olmazsa tartışma gücüne kavuşabilirdiniz. Kişilik biraz güç kazanırdı. Bu çözümlenmelerden sonuç çıkarmada zayıf kalmışsınız; fazla layıkıyla incelememişsiniz. Genelde birçok çözümlenmeden biri doğru inceleseydi, aslında epey sonuç alınırdı. Kürt kişiliğini çözemsek,

devrim yapmak hayaldir. Tarihe bakın, kelleyi bile kurtaramazsınız, hatta nefes bile alamazsınız. Bakıyorum, gelişmelerin nasıl ortaya çıktığını incelemiyorsunuz bile. Hatta çoğu arkadaş şu yanlış yaklaşım içinde: ‘Ben de devrime katıldım, büyük devrimcilik yapabiliyorum.’ Halbuki yanlış. Ne ‘büyük devrimciliği’ yapıyorsun? Şu parti, özellikle önderlik tarihi okunsaydı, o zaman işlerin ne müthiş yaklaşımlar, anlık nefesler, anlık fırsatlar ve dakikası dakikasına değerlendirilmelerle yürütüldüğünü iyi görürlerdi. Çoğu arkadaş bundan habersiz. Tabii bu anlamda özgürlüğü istismar etme durumu ortaya çıkıyor. Yani bugün mücadele adına ortada bir şey varsa, bunun çıkış koşullarını anlama ve öğrenme zayıflığı giderek kolaycılığa, o da giderek kendini sağa sola yatırmaya götürür. Bu yaygındır.

Şimdi size parti tarihini nasıl anlatayım veya hissettireyim? Önderlik olayını size nasıl hissettirelim? Çünkü inatçısınız, gerçeği bütün yönleriyle kavramaya yanaşmıyorsunuz. ‘Kültürümüz yok’ diyemiyorsunuz. Sadakat yanlarınız zayıf olduğundan izleyemiyorsunuz. Kürt kişiliğinde bağlar çok zayıftır. Kolay kopuşla karşı karşıya getiriyor. Hatta bu kişilikler birbirlerini provokatif bir tarzda ele alırlar. Bütün bunlara karşı bizim bir çözüm gücü olma durumumuz var ki, bu izlenilemiyor. Bazı genellemeleri öğreniyorlar; o da herkesin aldığı bir şey ve böylece kendilerini aldatıyorlar. Bütün çözümler yerince kavransaydı hiçbirinizin sorunları fazla gelişmezdi.

Yapının büyük bir kısmı, başta gerilla olmak üzere, imhalık durumlardan zor bela kurtarıldığını görünce, “biz perspektifleri anlayamadığımız, yeniden incelememiz gerekir” diyor. Bugün her kesim bunu söylüyor. Bizim talimatlar zamanında doğru anlaşılmalıdır. Kadın çözümleri için de “dar yaklaşmışız, yeterince doğru ele almamışız” deniliyor. Özellikle önderlik çabalarına yüzeysel yaklaşım, daha da affedilmez durumları ortaya çıkarıyor. Tabii hesabını önceden yaparak konuştum; yol, doğrultu, davranış halledildi, güzeldi, ama kavrayamadınız, yakalayamadınız; ondan sonra kendi gerici gerçekliğinizi dayattıkça dayatmaya kalkıştınız. Kernalist midir? Ortaçağ kalıntısı mıdır? Bunu hiç düşünmeden kendinizi dayattınız.

Bu iddiamızı, bütün bunlara rağmen geliştirebileceğiz. Kadın çözümleri de ilerleyecektir. Her türlü gerici, tutucu yaklaşımlara

karşın adam olmaktan başka çare de yok. Tek çıkar yol budur. Demin bir örnek verdim; adam ‘önderlik yaklaşımları şöyle böyle’ diyor. Aslında yaklaşımları çözemiyor. Çözemediği için de oynamak istiyor. Oynayınca da inandırıcı olamıyor. Daha sonra sözümona yardım istiyor. Bu da bir moda: Benim bir numaralı düşmanlarım bile, benden yardım istiyor. Halbuki yardımın içeriği bellidir. Herkese çok önceden –hainlere de– sunulmuştur. Gerçekten bütün provokatörlere de daha önceden desteği sunmuştum. Fakat işi kurnazlığa döktüler. Bir günlük keyfilik uğruna, ‘kimse yapmamış, biz mi devrim yapacağız; yaptığımız yanımıza kar kalır’ biçiminde yaklaştılar. Sonuçta ne oldu? Tabii bize de zarar verdiler, ama kendileri için de artık nefes alınmaz durumlara yol açtılar. Dikkat edin; ben yine yerimdeyim ve işlerin basındaydım, fakat etkisizleşen, kaybeden, zarar gören, diğerleri. Köylü veya bir küçük burjuva kafasıyla törpülediğiniz işleri sekteye uğratamayız.

Kadın olayında da böyle: Ben köle kadınla devrim yapmam, küçük burjuva kurnazlığıyla da devrim yapmam. Bir kocakarıyla da devrim yapılmaz. Yiğit kadınla devrim yapılır. Tabii bu nokta çok önemli. İşte sorun; yiğit kadın kimdir, yiğit kadına nasıl ulaşılacak sorundur. Tabii bu konularda her gün çok tehlikeli ve yanlış anlayışlarla karşı karşıyayız. Ben sizdeki bazı anlayışları görünce hayrette kalıyorum. Geleneksel kadın anlayışlarına takılanlar ne kadar var? Biraz tartışma konusu oluyor. Kadın, özgürlüğünden neyi anlıyor? Kendi cinsine hakim olma veya bunun özgürlüğünden ne anlıyor? Farkında bile değil. Kendini daha meta olmaktan kurtaramamıştır. Kendini pazarlamak istiyor. Devrimde bu kişilikle yol almak mümkün değil; seçme kabiliyeti yok. Feodal entrika yöntemleriyle sonuç alınacağını sanıyor. Tabii mümkün değil. Bütün bunları ta çocukluğumdan beri, anama karşı mücadele ederek aştım. Ağalık hukukunu konuşuyordu. Ben de çocukluk hukukunu konuştum. Böyle bir sürü mücadele. Sonuç; biliyorsunuz az çok gelişmelere yol açtı.

Bazı romanları okumanızı tavsiye ederdim. Anlatım başında “Nasıl Yapmalı” adlı romandan söz açıldı. Kitapta bir kadından bahsediliyor. Bilemem içinizde okuyan oldu mu? Bağımsızlık çizgisinde mi yürümek istiyormuş? Kişiliğini bağımsızlaştırmak için herhalde ne korkunç çaba harcıyor. Aslında benim geliştirmek is-

tediğim bir tip var. Sanırım benzerlikler var.

Kimisi okumuş da, “sizin yaptığınız çözümlerinin Nasıl Yapmalı’dakiyle hayli benzerlikleri var” diyor. Ben okumadığım için bilemem. Fakat uygulamak istediğimiz, gerçekten bağımsızlık yolunda oldukça çok direnen bir tipe ulaşmaktır. Sanırım burada kadınlığını bağımsızlaştırma, özgürleştirme durumu var. Önce çarpık olsa da giderek derinleştiriyor. Bence o tiplere üzerinde oldukça durmanız gerekir. Benim yaptığım bundan biraz daha kapsamlı. Bizimki daha gerçekçi. Fakat biraz daha karmaşık ve zordur. Kürt gerçeği söz konusu olduğunda aslında daha zorlu geçeceğe benziyor.

Gün boyu, sürekli bağımsızlaşacak olan kadın nasıl olmalıdır? Tabii bu bir sorundur. Hiçbirimizin olduğu gibi kabul etmesi imkansız. Günlük olarak özgürlük savaşımını şiddetli yürütmeyen kadın neye yarar?

Sanıyorum böylesine özgürleşen, sürekli bağımsızlaşan kadının gelişme özellikleri var. Herhalde ‘Nasıl Yapmalı’da geçen kadının gelişen bazı özellikleri de güzelliğe ilişkinmiş. Yani galiba güzelliği yaratıyor. Bedeni olayı yaratıyor. Ruhi, fiziki herhalde bütünü oluyor, değil mi? Düşünsel yön de, özellikle ideolojik bağımsızlık da o bildiğimiz kültürün sonucudur. Bu Rus militan tipi. İşte şimdiki Rus kadını. Güçlüdür aslında; bu o çözümlerinin bir sonucudur. Şimdi çoğunuzun durumuna bakıyorum; hepsinin gözü yaşlı, ağlamaklı.

Ne olacak şimdi? Biz bu tipi ne yapacağız? Başa mı çalacağız? Mesela sizler için sürekli bir şey vurguluyorum: Müthiş bağımsızlaşacaksınız. Bağımsızlaşmak sizi biraz özgürleştirir. Özgürleştikçe biraz sevebilirsiniz, dedim. Bu bir kanundur. Aslında sıradan bir laf değil. Ne yaparsanız yapın özgürleşmedikçe, bağımsızlaşmadıkça, sınıfta kalırsınız. Parti ortamında ve giderek Kürdistan toplumunda sevilmezsiniz, aşınırsınız. Bu konuda ben ciddi olmak zorundayım. Neden? Çünkü devrime önderlik ediyorum. Devrim güzellik içindir, iyilik içindir, doğruluk içindir. Bela olmuş tipleri devrim içinde nasıl kabul edebilirim? Özgürlük tutkusu olmayan, özgürlük savaşımını günlük olarak yürütmeyen birini ne yapayım? Sanırım bayanlar çok da mücadelecidirler. Herhalde görevlere de çok bağlıdırlar. Günlük olarak da çok

çalışkandırlar. Ve dediğim gibi, onlar bir ulusu yaratıyorlar. Aslında tartışmalarınızı bu temelde derinleştirmenizi isterdim.

Daha birçok tip de örnek olarak verilebilir. Bir Fransız tipi veya islam tarihinde bir Hz. Fatma tipi. Belki yadırgarsınız, ama ben size söyleyeyim: Hz. Fatma büyük bir olay, peygamber kızıdır. Militandır aslında. Kutsal bir kişiliği var, çok duyarlıdır da. Yani Beyt'in en ileri gelenidir. Babası vefat ettiğinde 6 aydan daha fazla yaşayamaz. Bu sülaleden halen günümüze geliniyor. Nitekim birçok ulusun tarihinde böyle tipler var.

Şimdi, Kürt tarihine geldik mi bizde maalesef bugüne kadar sağlam bir özgürlük tipine ulaşamadık. Bütün kızlarımız öyle.

Büyük kızkardeşim kocaya verildiğinde, iki üç günlük bir yürüyüşle başka bir köyden geldiler ve ne olduğu belirsiz adamlar adına alıp götürdüler. Bize birkaç çuval buğday, birkaç kuruş para vermişlerdi. Bizim Havva gitti, ha gitti. Ben o günden beri hatırlıyorum. Bu işte bir bit yeniği var dedim. Eğer o zaman devrimci yaklaşım tarzı olsaydı, Havva kesin iyi bir kadın olabilirdi. O gitti, kızları oldu. Sözde bir tanesini kurtaracaktım. Söz vermiştim tabii. Ülkeden koptuğum için artık bilmiyorum ne oldu? Herhalde o da gitti. Düşüncesini kurtaramadım, aslında satıldı. Şimdi çok daha geri kaldılar. Şunun için söylüyorum: İşler o kadar kolay değil. Bizim ta çocukluktan beri yürüttüğümüz özgürlük savaşını siz anlamadan, saflarda bulunmanın anlamını bilemezsiniz.

Söylediğim gibi, siyaset büyük bir satranç oyunudur. Bunu az çok kavramadan bir piyon bile olamazsınız. Rolü iyi oynamak için satrancı, yani siyaseti bileceksiniz. Sanırım zaman zaman bazı sığ anlayışlara düşüyorsunuz. Özellikle bazı arkadaşlar böyle. Bir de bazı arkadaşlar birey olarak kendilerini fazla bağımsızlaştırıyorlar. Erkekler de dahil. PKK'nin özgürlüksel gelişimine ayak uyduramıyorlar. Buna çözüm gücü verebilmek için bu değerlendirmeleri zaman zaman yapıyoruz. Ama ortaya çıkan bazı sorunlar objektif olarak ajanlığa hizmet ediyor. Geleneksel ve düzen içi kişilikle yaklaşırsa objektif ve sübjektif ajanlık konumuna düşmekten hiçbiriniz kurtulamazsınız. Bundan da uzaklaşmak için yapmanız gereken, büyük özgürlük yürüyüşünün kişiliğine yönelmektir. Onun dışında ben de dahil hiçbir şeyimizi birbirimize sevdiremeyiz.

Bu çok açık. Büyük özgürlük yarışı içine girmediikten, görevlerde günlük olarak başarılı olmadıktan sonra ölümden daha beteri ortaya çıkar. Bu bir kanundur. Siz, köylü kızı, küçük burjuva kızı havalarıyla yaşayamazsınız. İstedığınız kadar hır güür çıkarın, başarmanız mümkün değil. Özellikle PKK ortamında bazı tedbirler geliştirilmiştir. Erkekler için de aynen böyle. Erkek özgürlüğü esas alıp böyle yaklaşmazsa, iflah olmaz. Dikkat edin, bu erkeklerin gelişmesinin kendiliğinden olduğunu mu sanıyorsunuz? Hayır, çok büyük çabalarla biraz aydınlatıyoruz. Aslında birkaç romanla mevcut gelişme düzeyini yansıtabiliriz. Dolayısıyla o romanları okusaydınız belki daha iyi aydınlanabilirdiniz.

Biz genel çözümlemelerle şimdilik yetiniyoruz. Yine de biraz kavrayışınızı geliştirmeniz lazım. Köylü kızından tatalım üniversiteliye kadar, saflara çok sayıda bayan geliyor. Hepsine gereken çözüm gücü olabilmek biliyorsunuz ki biraz yetenek ister. Bu konudaki çözümsüzlük tabii ki ilerletmez. Ben her zaman kendinize güvenmelisiniz, cesur olmalısınız, diyorum. Geleneksel yaklaşımlardan gittikçe uzaklaşmalı, kuşku duymalısınız. Yeniliklere de yanlış yaklaşmamalısınız. Bazı romanlarda özellikle işlenen benzer bağımsızlaşma sürecine gittikçe artan bir tempoyla girmeliyiz. Bu bizi ilerde daha iyi bir ilişki biçimine götürebilir.

Bütün bunlar belki size genelleme gibi gelebilir, ama pratikte bir şey yapmak istiyoruz; o da ters sonuç veriyor. Pratik ilişkilerde, kadın-erkek ilişkilerinde fazla tipleriniz yatkın değil. Pratikte fazla ilişkilere çözüm getirecek durumda değilsiniz. Yanlış anlıyorsunuz, ilişkisizlik canınızı sıkıyor. İlişki geliştirmeye devrimci içerik vermiyorsunuz. Ben ne yapayım şimdi? Nasıl çözelim peki? Onun için görüşlerinize zaman zaman başvurma gereği duyduk. Tartışmayı geliştirin dedik. Ve bazı doğruları bizzat sizler netleştirin ve partiye görüş olarak kabul ettirelim. Tabii ki hiç olmazsa tartışmayı doğru temellerde yapın da bu önemli gelişmelere yol açsın.

Şunu belirteyim; meselelere tabu biçiminde bakmayın. Sorunlara sadece tabular ve ayıplar düzeyinde bakmak feodal ikiyüzlülüktür. Her türlü sorununuzu özgürce tartışmak sosyalist olmanızın da bir gereğidir. Bunu başaramazsak zaten ideolojimize ters düşeriz. Partimiz içinde bazı arkadaşlar, kadın-erkek ilişkilerinde içine düşülen

bazı durumları ya çok hafife alıyorlar, ya da çok ağır suçlama biçiminde değerlendiriyorlar. Bu konuda bazı yanlışlar var. Hemen şunu söyleyeyim: İhanete yol açmadıkça, devrime zarar vermedikçe kadın-erkek ilişkisinin gelişmesinden yanayız. Mesela bazı bayan ve erkekler birbirlerini alıp kaçıyorlardı. Biz burada neye karşı çıktık? Yani birbirleriyle ilişki kurdukları için değil, birbirleriyle kaçtıkları için ihanettir, dedik. Birbirlerini sevdikleri için değil, sevgi adı altında ihanet ettikleri için kabul etmedik. Bize göre sevgi, kişilerin görevlerinden kaçışlarına, özellikle de düşmana kaçışlarına asla imkan vermek şurada kalsın, daha güçlü olmaya götürür. Kesinlikle, doğrusu budur. Tam tersi doğruymuş gibi bazılarının göre ilişki kurarsan kaçarsın, görevlerle oynarsın, problem çıkarırsın ve bireysel yaşamı dayatırsın.

Tabii bu anlayışla uyum sağlamak mümkün değil. Buna karşı çıkılıyor. Yoksa kişileri güçlendiren ilişki biçimleri bizim tercihimizdir. Sevgi ilişkileri buna dahildir. Kaldı ki ben Temmuz 1992 Çözümlemeleri'nde bunun kurallarını, şartlarını iyi koymuştum. Onları tekrar hatırlatmak istemiyorum. Bana göre çok önemli bir konuşmadır. O sizin için bir yasal öneme sahip temel bir anlayış düzeyinde ele alınmalıdır. Öyle olursa, sizin mesele diye ortaya koyduklarınızın pek anlamlı olmadığını, aslında çözüm yollarının mükemmel ortaya konulduğunu görebileceksiniz.

Acaba bazı temel gerçeklerle irtibatı kurabilecek miyiz? Sizlere yönelik vermek istediğimiz, ulaştırmak istediğimiz bazı hususlar var. Hep, acaba ulaşma gücünü gösterebilecek misiniz, diyorum.

Evet, geçen konuşmalarımnda açığa vurduğum. Kendimi tanıdığım dan beri yaşam savaşını anlattım. Bir sonuç çıkarabildiniz mi? Acaba bağlantı kurabilecek misiniz? Bir sözünüzle ölümüne bağlılıklardan bahsediyorsunuz, ama diğer bir sözünüzle de en değme düşman ajanının bile içine giremeyeceği durumları yaratıyorsunuz. Her ikisini kişiliklerinizde karşılıklı yaşıyorsunuz. Hangisi gerçek? Veya ikise de gerçekse, egemen gerçeği hangisinin lehine kılalım? Söz hangi gerçeği temsil ediyor? Doğal olan hangisidir? Her şeyden önce anlatılmak istenileni anlayabildiniz mi? Anlamadıysanız, gerçeklerden bu kadar kopuksanız, gerçeklerle nasıl bağlantı kuralım? Şu çok tehlikeli olur; biliyorsunuz insanın gerçekler dünyasından kopuşu

birkaç yöntemle olur. Birincisi; çok ağır sömürgeleştirilmiş toplumların insanı böyledir. Gerçekler dünyasıyla bağları koptuğu için hayvanlar gibi yönetilirler. İkincisi; hayali bir dünyayı geliştirir. Hayalle, yalanla yaşayan hasta bir kişilik tipi ortaya çıkar. O anda gerçekler dünyası ile bu tiplerin bağı tümüyle kopar. Üçüncüsü; sanyorum düşmanın yalan ile psikolojik makinaları, robotları ile yarattığı tipler vardır. Onlar da gerçeklerden tümüyle koparlar.

Şimdi bütün bunlar Kürdistan'da iç içe de olabilir. Alışkanlıklara ve hayallere düşkünlük yoğundur. Sömürgeciliğin alıklaştırdığı, yani tümüyle gerçeklerden kopardığı kişilikler yaygındır. Objektif ajanlık çok yaygındır. Ajan olmak başarı sayılır; toplumda ilerleme ajanlıkta yarışma ile ölçülür.

Kadın biraz daha beterin beteri olarak gerçeklerden kopmuştur. O bir kat daha geriden takip eder ve bir savaş başlar. Zaten onun için size biraz açtık. Çocukça yüreğimizle, o inanılmaz en zor koşullarda gerçeklerden kopmamanın savaşımını verdik.

Size ne dedim? Ulusal gerçeklerden, kadın gerçeğinden, halk gerçeğinden başlayarak sosyalist gerçekle temas, ardından ondan kopmamaya büyük bir çabayla yüklendik ve bugüne kadar geldik. Aslında, bunun hikayesiydi. Nitekim nasıl müthiş bir savaşımı gerektirdiği ortaya çıktı. Kürdistan'da bugün gerçeklik, PKK ortamında mevcut. Özgün gerçekliğimiz, doğru bakarsanız bizde biraz vücut buluyor. Bu nedir? Bazılarımızın gerçekle bağlantısının zayıf olması demektir. Bu biçim de hayli yaygın bir durumdur. Bazı kişilerde aşırı dışa vuruyorsa, ya kendilerini çok kurnaz ve becerikli sandıklarından ötürüdür, ya da saf ve aptal olduklarından ötürüdür. İkiisi de olabilir. Kendini becerikli sanan aptal da olabilir.

Parti, bütün bunlara karşı çözümlenmelerle, inanılmaz derecedeki bütün pratik davranışlarla ilerleme sağlamak istedi. Kadın bir adım daha geride olduğu için bu konuda gerçeklerle temasını, devrimci tarzı daha da esas alarak sağlamak istedik. Aslında bunda çok içtenlik, özgünlük vardı. Ben size kendi ailemin düzenini anlatırken, yüreğimiz neye razı olmamıştı ve biz bunu nasıl siyasete dönüştürdük? Çünkü teorik olarak anlayamıyorsunuz. Anılar belki daha da öğretici olabilir. Çocuklukta güç yetiremediğiniz hayalleri, daha sonra nasıl gerçekleştirmek istedik? Daha da çarpıcı olabilir.

Tabii, varılmak istenilen ulusal toplumsal gerçeğe, ihanet etmeden, yabancılaşmayı çok katmerli yaşamadan katılabilmek önemlidir. Zaten sanatın da amacı budur, buna yol açar. Devrimci eylemin, en kestirmeden –ki adına devrim diyoruz– ulaştırmak istediği sonuç budur. Böyle bir görevin de önümüzde çok esaslı durduğu, tartışma götürmez bir biçimde ortada.

Sabırlı olun. Şimdi siyaset söz konusu oldu mu, hiçbir şey öyle boya küpü gibi değildir; içine bat, renk ver! Benim de eskiden öyle anlayışlarım vardı. Ama baktım, siyasetin dili apayrı. Şimdi incir çekirdeğini dolduramaz yaklaşımlarla geliyorlar. Sevgi olayı da böyle. Daha doğru dürüst ağzımı kıpırdatamıyor, daha doğru dürüst bakmasını bilmiyor. Tabii ki, bu insan sevmesini bilemez. Ben size güzellik derslerini de verebilirim. Güzel bir kadın baştan ayağa kadar hal ve hareketleri, endamı, fiziğinden tutalım ruhu ve bilincine kadar hepsi nasıl olmalı? Benim dediklerimi bir kız arkadaşımızın esas alsın, belki de en vurucu tiplerden biri olabilir. Nitekim bir devrimci, aynı zamanda sanatkardır. Bu işlerle de uğraşabilir. Bir devrimci en güzel yaşamı yaratmakla mükelleftir. Bunun en vurucu tiplerini ortaya çıkarmakla görevlidir. Tabii bilemem, kafanız çalışıyorsa anlarsınız. Bana göre bir devrimci, bu konularda bir görevli gibidir; bunların savaşçısıdır. Kadına ilk biçilecek değer, onun yaşamının ayrılmaz bir parçasıysa, ‘nasıl bir kadın’ ve yine ‘nasıl bir erkek’ sorusuna cevap vermektir.

Bu konuları defalarca açtım. Açılmadı diyemezsiniz. Hiçbirisi benim kadar bunu aydınlatmamıştır. Şimdi ben hemen bu konuda şunu da vurgulayayım ki, kadrolarımızın yüzde yetmişi, yüzde sekseni kadın da olsun, erkek de olsun, bu ilişkiler söz konusu olduğunda ona mal gibi kim sahiplenecek diye bekliyor. Yani bu konularda biraz zekiyim. Bu durum özellikle kızlarda daha yaygın. ‘Hangi erkeğin dikkatini çekecek, kim onu sahiplenecek’ diye beklentisi çok açık. Bütünüyle inceledim araştırdım, dağdaki durumlarını da gözden geçiriyorum, bazılarının yaptıkları silah gösterisi bile şunun içindedir: ‘Kızların nasıl silah kullandıklarını bilsinler.’ Aslında inandığı için değil, dolayısıyla içten de değil. Kendini kanıtlama ihtiyacını duyuyorlar. Buradan, kamptan gidenlerin hepsi ve benim en değer verdiklerim de dahil. Bir an önce oraya gidecekler de, nasıl savaşıklarını

kanıtlayacaklar ve böylece ne yaman kızlar oldukları ortaya çıkacak! Doğrusu, bu durumlarına üzüldüm. Çünkü görelî amaçla devrimde silaha el atılmaz. Kendini kanıtlamak amacıyla o dağlara gidilmez. Bunun için deli olmak gerekir. Hepsi öyle gitti. Kendilerini ispat etmeye çalışıyorlar. Eline silahı alan öyle yapıyor.

Evet bu, çok yaygın bir hastalıktır. Bu konuda kimseyi fazla zorlamaya gerek yok. Yani giderse gitsin. Nitekim ayaklanmanın ne olduğunu görüyorlar. Daha da görecekler. Evet, bekliyorum. İşte silahla kanıtlayacakmış da, ne yaman kızmış da, bunun karşılığında birileri onu beğenecek! Şimdi ben bu anlayışın yetersizliğini ispatlamaya çalışıyorum. Bir kadın kendini bu duruma düşürmemeli, bunun için gerillaya da katılmamalıdır. Zaten bazıları da şehit düşüyorlar. Yani fedailik yapıyor. Bu anlayışı kökünden yıkmalı. Yıkılmasa, bu anlayışın sonu gelmez. Er geç bir çıkmaz sokakla karşılaşır veya uçuruma yuvarlanır.

Şimdi bu öfkeliiler takımından da bahsediyorum. Aslında geliş amaçları biraz öyle. Toplum onları sıkıştırmıştır. Bu sıkışıklığa karşı bir tepki olarak PKK'ye koşuyorlar. PKK ile bağı böylesine bir çarpık özgürlük anlayışı temelinde kuruyorlar. Bu anlayışa karşı savaş böyle başladı, halen devam da ediyor. Şimdi bunu böyle bıraksak ortaya ne çıkacağını biliyor musunuz? Klasik feodal burjuva toplum ölçüleri çıkar. Önce bürokrasisi oluşur, sonra devletleşsek devlet olur, onun toplum biçimi haline gelir. Dikkat edin, burada görevlerin üzerine yürümek yok! Nasıl bir yurtseverlik tutkusu, nasıl bir örgüt anlayışı, nasıl müthiş bir planlamacı, nasıl sorumlu bir devrimci diye sormak yok! Bazılarına nereye gitmek istiyorsun diye soruyordum, çoğu "Güney-Batı'ya, Serhad'a" diyordu. Bunların kafasında incir çekirdeği kadar akıl yok. Yirmi yıldır bu işlerin peşindeyim, buna rağmen bu kadar kolay karar veremiyorum. Hayret! Kime, neye dayanarak bu talepte bulunuyorlar ki? Serhad neresidir, Toroslar neresidir? Demek ki gidişler sahte! Nitekim gidenler oldu, ama dayanamadılar. Her gün şehadet haberleri geliyor. Köy evlerinde vuruluyorlar. Dün birisi Siverek'te vuruldu. Önceki hafta birisi Pazarcık'ta, daha önceki hafta birisi Mardin'de vuruldu. Vurulan bayan buralı. Fukaralar, sıkışmışlardı. Özgür ilişki arıyorlardı, ama bunun için de Mardin yakındı. Birisi orayı istedi. Yakın olduğu için, gide-

bilirsin dedim. Birisi buraya yakındı, o da oraya gitti. Birisi Urfa'ya yakındı, o da oraya gitti. Ve gittikleri yerde de nasıl yaşadıklarını biliyorum. Şanslarını değerlendiremediler.

Tabii ki, erkekler de böyle. Bunu sadece bayanlar için söylemiyorum. Erkeğin de beklediği ilişki tarzı buna benzer bir şeydir. Biz bu ilişki tarzını, gerçekten yakıştıramayacağımız gibi, bununla fazla ilerleme de sağlayamayız. Size deminden beri uzun uzun o tecrübemi tekrarladım. İlişkiler nasıl kullanılmak ve nereye götürülmek isteniliyor? Tecrübenin de sonuçlarını nasıl siyasete dönüştürdük? İşte bu çekişme, halen devam ediyor.

Sizlerle uğraşmak, ilgilenmek, kötü bir şey değil. Bütün tarihle asırlık sorunlarla uğraşmak kötü bir şey değil; bu gereklidir de. Çünkü siz, öncü savaşıyorsunuz. Şahsınızda toplumu çözüyorsunuz. Şahsınızda toplumun kaderini belirleyeceksiniz. Eğer bunlarda cid-diysek, haklı olarak sizlerle çok önemli tartışmalarımız olmalıdır. Yani bir defa özgürleşmiş kişiliğin prototipini burada oluşturacağız. Eğer güçlüyseniz, özlüyseniz artık bu böyledir. Hemen her alanda bu düzeyi tutturursanız bu, çözümlenmiş örnek militansınız, gittiğiniz yerde kendinizi üretirsiniz demektir. Amaç budur, ama şimdi buna kim saldırıyor, buna karşı faaliyetler nasıl geliştiriliyor? 'Parti Önderliği'nin yanına giden önce şöyle karşılanır, çevresi de çok şöyle olabilir' diyenlerin söylediklerini oturup düşünmek gerekir ve düşmanın da söylediklerine bakmak lazım. Düşman neleri söylüyor? Bizim bazı kafa karıştırıcılar neyi söylüyor? Aslında her ikisi çakışıyor. Yani hem kafası karışanlar, hem de kafa karıştıranlar! Bir yerde düşmanın oyununa benzer durumlara düşüyorlar. O zaman öyleyse, bu kişiler burada ne gezerler diyorum. Ben sizi yüceltmek istiyorsam, siz niye yücelmeyeceksiniz? Fazlalığınız ne, eksikliğiniz ne? Özgürlük üzerine sizinle sonuna kadar yürüyeceksem siz niye yürümeyeceksiniz? Bu temelde bir yarış geliştirmek istiyorum. Bu yarışa niye gelmeyeceksiniz? Niye engel olmakta ısrarlı bir tutum sergileyerek, 'anlamam, kavramam, yürümem, yürütmem' diyeceksiniz? Neden? Kim kime güvenmiyor? Kim görevini yerine getiriyor? Haklı olarak bunların üzerinde durmamız gerekir.

Şimdi bazı kafa karıştırıcılar veya kuşkulanan tiplere soruyorum: Devrime, halka inmeye, en önemlisi de örgütsel görevlere ne kadar

varsınız? Hangi faaliyet türü dersenez deyin; yazı, eylem, hangi tür faaliyet olursa olsun, kim bunlara gelmiyor, kim kendini adamıyor? Niye gelmeyeceğiz, niye kişilikler buna engel teşkil etsin? Benim hangi tartışmam ve hangi yaklaşımım buna engeldir? Açıklayın. Hem resmen, hem de fiilen hangi konuda önderlik edilmedi, hangi ilişki ve gelişme düzeyine gereken katkı sunulmadı? Biliniyor ki tümüne kattık.

Peki, bütün bunlara ihtiyacımız yok mu? Dev gibi birikmiş sorunlar var. Bunlara hanginiz çözüm gücü getirebilmiş de alkoyan olmuştur. Çözümleyici olmak konusunda kendini geride tutan kim? Siz kadınlar, bir komşu evine kadar utana sıkıla iki adım atamazdınız. Ardına kadar kendi evini size açan kim? Bir de, başka evlere giderseniz, kapı komşunuz bile olsa, akrabanız bile olsa, size iki günde dayatacakları baskı ve ilişki türünün nasıl olduğunu iyi bilirsiniz. Bir de benim ilişki sahama girin, burada bulduklarınızla ana-baba ocağında bulduklarınızı karşılaştırın. Hangisi daha içten, daha bilinçli, daha sonuç alıcı ve devrime daha açıktır?

Dedim ya, gerçeklerle biraz bağ kuracaksınız ve dengeli cevaplar vereceksiniz. Sağduyuyla oynamak olmaz! Gerçeğin ölçüleriyle oynamak olmaz! Bu konularda tüm gerçek ölçüleri bir tarafa atacaksın, ama diğer taraftan birisini bulup fiskos edeceksin, bilmem 'bana nerede ne yapılmak istendi' diyeceksin! Bu kabul edilemez. Bu utanmazlar hem çok şey vermek istiyorlar, hem de ardından bu tip şeyi geliştiriyorlar. Bu konuda bazı tiplerden bahsediliyor. İnsaf yani, kendileri 'çözümlemelere çok ihtiyacımız var, çok iyi olur'diyorlar, ama ardından bu tür fiskoslar geliştiriyorlar. İnsan, 'benim gerçeklerle ne kadar bağım var' diye biraz düşünür. Ölçüyü kim kaçırıyor, başka şeylerle kim uğraşiyor? Özellikle bunu arkadan geliştirmek sağduyuya, vicdana, adalete ne kadar uygun? Birçoğu halen böyle; sanki kafası acıkmış da, ben karıştırmışım! Senin kafan, köle kafası! Bin bir türlü fırça yemiş, karmakarışık hale getirilmiştir. Sözümüne Parti Önderliği'nin yapmak istedikleri konusunda kafası karışmış!

Çok tuhafıma gidiyor, böyle yeni yetmeler bunu söyleyince, çok uyanık bir kafan vardı, çok net sonuçlara ulaşmıştın da, onu Parti Önderliği mi karıştırdı? Aslında katkılarımızla biraz kafası açılıyor.

Benim en muarrızlarım dahi yaptığımız politikalarından yararlanıyorlar. Buraya gelenler de, o bizim muarrızlarımız var, onlar da dağlarda benden aldıklarıyla yaşıyorlar. Yani başka yürekleri yok, kafaları yok. Adam pazarlamaya çalışıyorlar. İnsan saygılı olur! Yani birisinden bir şeyler öğrendiyse, aldınsa, adaletli ol ve ‘bu benim için neyi ifade eder, neyi ifade etmez’ diye kendine sor! Denge dediğim, ölçü dediğim olay buradadır. Bu dengeyi, bu ölçüyü kuramayan kim olursa olsun, sağduyusunu yitirmekten, dolayısıyla gerçeklerle bağını koparmaktan kurtulamaz. Tabii ki, gerçeklerle bağını koparan adamdan da bela gelir. Yine tüm yük bizim omuzumuzda olsun. Yine onlara hizmet etmeye devam edelim. Varsın istedikleriyle yaşasınlar!

Sevmek, sevilme güzel bir olay fakat bunun kanunları var. Biz bu konuda kendimizi aldatamayız. Bunun demirden daha sert kanunları var. Aksi halde düşkünlük, ajanlık olur. Benim de bazı kanunların takipçisi olduğumu bilmelisiniz. Dolayısıyla kafası karışanlar veya sağlam hareket edenlerle etmeyenler kimlerdir? Yedi yaşımdan beri mal gibi kişiliklerle yaşamak istemiyordum. Dedim ya, bacılarımız mal gibi götürülürken, biz bunu mesele yaptık. İşte adam eşimizi, bilmem neyimizi mal gibi kullanmaya çalışırken, bunu da savaş nedeni saydık. Neyle karşı karşıya olduğumuzu bileceksiniz. Ondan sonra ikide bir, yanımızda bir türlü, arkamızda bir türlü olmayacaksınız. Size yakışmaz.

Bizim kadın konusunda büyük bir savaş deneyimimiz var. Kürdistan kadınının ayağa kalkışında tarihte ilk defa imkan hazırlamış bir kişi durumundayız. İlk defa kadına saygısını biraz iade etmiş kişiyiz. Anlı açık olarak dağlarda ve sokaklarda eline silahı veren biziz. Peki bunlar ne diye alçaklık ediyorlar? Niye bunu görmüyorlar? Oraya, benim silahlarımla gitmediler mi? Benim katkılarımla oraya gitmediler mi? Benim sorumluluğum altında gitmiyorlar mı; yiyip içmiyorlar mı? O zaman insan, hiç olmazsa biraz saygılı olur. Hatta sevme imkanını bile bizim sayemizde elde etmiyorlar mı? Hani “bir kahvenin kırk yıl hatırı var” derler ya, peki sen, niye her gün sana bu kadar verene bunca saygısızlık edeceksin?

Belli ki devrimcileşme ve hatta insani temel gerçeklere yaklaşma ölçüsü bile sınırlı. Birçok sapık anlayış, ölçüsüz, adaletsiz yaklaşım,

devrimci yaşamdan kopuk tarz ve en önemlisi de şurada bize namuslu, saygıdeğer yaşamı layık görmeme tutumuyla birlikte, son tahlilde düşmanın bize dayattığı bir ilişki durumu söz konusu olmaktadır. Kızlarımız ve erkeklerimiz maalesef feodalizmin, sömürgeciliğin verdiklerini aşamıyorlar. Nitekim bu noktada benimle çarpışıyorlar. Bazıları açık savaş yürütüyor, bazıları da gizli. Ben de savaşacağım. Onların savaşma hakkı varsa, benim de vardır. Yine açıkça söylüyorum; ben böyle bir savaşçıyım. Bayanlara çok değer veririm. İnanılmaz ölçüde fiziğinden tutalım ruhuna ve düşüncesine kadar şekil vermeye çalışırım. Ben bu görevi yapmayı kendimde hak görüyorum. Kendimi açıkça tanımlıyorum. Tehlikeli bulursanız, yaklaşmayın.

Halk bana “Başkan” dedi. Öyleyse, bir başkan da bana göre kendi halkını sömürgeciliğin ağır koşullarından çekip çıkarmak ve ona şekil vermek zorundadır. Aksi halde ben, sahte bir başkan olurum. Veya benim başkanlığım diğer başkanlarıki gibi olur. İşte diğer başkanlar, parası bol, yetkisi bol olarak halkın üzerinde kral gibi yaşarlar. Ben ise böylesi başkanlığı kendime layık görmüyorum ve böylesi başkanlardan olduğuma da inanmıyorum. Böylesi bir başkanlığı kabul etmiyorum. Ben zaten bu ‘Apo çözümü’ni, bunun için bizzat kendim ‘tartışın’ dedim. ‘Apo gerçeğini tartışın’ dedim. Kesinlikle ben ‘korkaksınız’ veya ‘çok uygundur benimseyeceksiniz’ diye demedim. Nedir, ne değildir, nasıl yol alınmaz konularında zihninizi açılınsın diye söyledim. İyi bilince çıkarın ki, yanılmayasınız. Ama Apo’nun kullanılmaz bir kişilik olduğunu size söyledim. Apo’nun her gün kendisine söylediği bir söz vardır: Yanılmam ve yanılmam. Tabii ki tarihte Kürdistan’da yanılmayan ve yanılmayan adam kolay bulunmaz. Yaşamım böyle.

Ben bunu söyleyince de, bütün gerçekler karşısında böyleyim. Yani, hemen hemen bütün gerçekler konusunda yanılmaz bir adamım ve yanılmam bir pozisyonun içindeyim. Uğraşan uğraşsın! Düşman bizi yanılabilir mi? Bütün tarihi yanıldı, bütün Kürt insanını yanıldı; ama beni yanılabilir mi? Hayır! Herkes kendisini yanıldı. Beni yanılman oldu mu? Ben kimseyi yanıldıtmı? Yok; hepsini gerçeğe çektim.

Şimdi bütün bunlar, önemli gerçeklerdir. Benim sıradan bir adam

olmadığımı, biraz anlayacaksınız. Bazı önemli işlerle uğraştığımı anlayacaksınız. Sizlerin de bazı işlerinize uğraştığımı anlayacaksınız. Geleneksel yaklaşımlara karşı yedi yaşımdan beri savaştığımı size söyledim. Geleneksel kadın yaklaşımlarına, aşiret yaklaşımlarına karşı savaş açmışım. Şimdi elimden gelse, gidip hepsini tekrar bozarım. Mezarda bile olsa, hesaplaşmak isterdim. Bana göre mezarlar, bir anlamda bütün haksızlıkların gömüldüğü yerdir. Bütün kabul edilemezlerin gömüldüğü yerdir. Onun için mezar gibi gelir; oraya bile girip hesap sormak isterim. En çok da haksızlığa uğrayan, kendi gerçeğine yabancılaşan sizlersiniz, kadınlarımızda. Sizleri zora sokmak istemem. Tekrar vurgulayayım; çocuk da değilim, kırk defa ölçer biçer, ona göre tavır alırım. Yani duygusal yaklaşmayalım. Çünkü hepimize karşı oldukça gerçekçiyiz. Duygular da gerçeklerden güç alırlar. Bu anlamda değeri olabilir.

Ben yine belirteyim; ister beni çok benimsemiş olanlarla, isterse bir türlü beni hayata geçiremeyenlerle olsun, hepsiyle uğraşırım. Zaten her gün talimat ve perspektifler bunun içindir. Zaten savaşı bırakmak demek; yaşamı bırakmak demektir. Keşke biraz daha gücüm, biraz daha zamanım olsaydı da, büyük intikamımı almaya devam edebilseydim. Hesap sormayı çok daha güçlü yürütebilseydim. Çirkinliğe, soysuzluğa, o sahtekarlığa; bir türlü görevlerinin üzerine yürümeyenlere karşı... Düşmandan daha fazla görevlerinin üzerine yürümeyenlere çok öfkeliyiz. Fırsatım olsa da yüklensem! Dedikodu geliştirenlerin karşımda olmalarını isterdim. O büyük saygısızlıklarını açık açık yapsalardı da, biz onlara bir katkı, hizmet sunsaydık. Sırf onun için, yoksa cezalandırmak için değil. Bu gibi incir çekirdiğini doldurmayan kafalarına birtakım gerçekleri anlatabilmek için.

Aslında ucuza ölecek olanlar kendileridir. Feodal yiğitlik yapıyorlar. Feodal yiğitliğin kaç paralık olduğunu tarihimizden iyi biliyoruz. Sözde duygularını yaşayacaklar. O duyguların kaç paralık olduğunu siz çok iyi biliyorsunuz. İlkel, hayvani yaşamdan bir karınca boyu öteye gitmeyen bir yaşamı bana karşı savunuyorlar. Bunun ilkesini namus diye ortaya atıyor veya bana karşı tartışmaya açıyorlar. Yine bizim buna karşı savaşımımızı 'Parti Önderliği bizimle oynuyor mu' veya 'Önderlik bizi sınıyor mu' biçiminde bir dedikoduya dönüştürüyorlar. Bu ilkel yaratıklara gerçeği daha iyi

yansıtmak isterdim. Kaçıyorlar. Hem de sözümona silaha sığınarak. Aslında bunlar, benim silahımı taşımaya layık değiller. Benim emeklerime böyle konmaya layık değiller. Yine de silah bizden olsun, fakat iyi bir yol değil.

Ben yalnız sizleri veya buradakileri kastetmiyorum. Bu durum nerede yaşanırsa yaşansın sahteliktir. Ve bunu yaşayanların sonuç almayacakları da açıktır. Bu açıdan her gün entrika çeviriyorlar. Hizip oluşturmak istiyorlar. Kitap yazacaklar. Ne yaparlarsa yap-sınlar. Her gün MİT bu faaliyeti planlı bir biçimde yürütüyor, onlar da bunun küçük bir kopyası olabilir. Kendimizi bütün bu gelişme-lere karşı örgütlemişiz, sonradan çarparsam, yani savaşı geliştirir-sem yanılmasınlar. Savaş kuralları var. Dediğim gibi, benimle gö-zün açılacak, benden silah alacaksın, benim yetkimle gün gün yaşayacaksın, ama bunu bize karşı kullanacaksın! Bu, fazladan adaletsizlik oluyor. Minnettarlık bile duymayacaksın, arkamızdan veriştireceksin, fırsat buldun mu bana çalım atacaksın! Ben böyle bayanları da, böyle erkekleri de kabul etmem. Saygılı olsalardı, anam da olsa, eşim de olsa gitsin bir koca bulsun, ben kabule ha-zırım. Ölçüleri uygulansınlar, ama sahteliğe geldi mi kabul etmeye bir türlü razı olamıyorum. Bu benim güzellik anlayışım; bu benim namus anlayışımıdır; bu benim savaş anlayışımıdır. Böyle olmaya devam edeceğim. Daha derinliğine anlamaya çalışın.

İlerleyebilecek güçteyseniz militanlaşma temelinde yürüyelim. Sanıyorum mücadele tarihinde şu ana kadar kendimden daha fazla militan yoldaşları düşündüğüme eminim. Hele bayanlar söz konusu olduğunda hayallerinden bile geçiremeyecekleri biçimde koru-maktan tatalım yetkinleşmeye kadar oldukça yüceltici yaklaşanım kendim olduğuna eminim. Üzüntüm, bu tiplerin kendi kendilerini zor duruma sokmalarındır. Dağda da, şehirde de, eğitim sahalarında da kendilerini zor duruma sokmaları ve bizi de istismara kalkış-maları, hesaplarına hiç iyi değil.

Her şeye rağmen, işler çizgi dahilinde yürüyor, gelişmelerin esas yönü bizim öngördüklerimiz temelinde geliyor. Sizlere de hakim olan çizgi budur. Belki sancılı geçer, belki kafanız biraz karışır ama her devrim biraz böyledir. Dürüstseniz, inançlıysanız biraz sabredin, dayanıklı olun. Kürdistan'ın bazı iç gerçeklikleri düşmandan daha

acımasızdır ve büyük bir inatla direnmeyi gerektirir. Sizin gerçeğiniz de az çok buna benzer sabırla, inatla doğru yolda yürümeye ihtiyaç gösterir. Bu temelde kurtuluşun daha mümkün olduğuna veya kurtuluşun yolundaki bir yaklaşımın sonuca götürdüğüne inanıyorum.

Bütün yaklaşımların amacı budur. Yine söylüyorum; yapılanlar her zaman en iyiyi, en doğruyu, en güzeli yakalamak içindir. Bundan kimsenin gocunmaması veya engel olarak önümüze dikilmemesi gerekir. Mümkünse güç vermesi gerekir. Güç veremiyorsa hiç olmazsa işler önünde olmasın, bu da yetiyor. Önderlik gerçeği böyledir. Bu konuda kesin kararlı olanlar yürür. Şimdiye kadar ortaya çıkan gerçekler bunu biraz kanıtlamıştır. Bundan sonra da gelişmelerin her geçen gün daha da ortaya çıkardığı, gelişmelerin bu temelde sağlandığıdır. Özgür kadının da Kürdistan'da ilk defa sayılıp seviyece tarzda pekişmesi bu yoldadır. Örnekler daha şimdiden bunun böyle olduğunu gösteriyor.

O halde, daha da yüklenelim ve partimizin doğrultusunu tümüyle topluma egemen kılalım. Her zamankinden daha fazla çok yönlü bir temelde derinliğine kavrayalım. Partiyi tüm yaşamımıza egemen kılarak, düşmana karşı tam zafere götürelim. Parti Önderliği sonuna kadar bu temelde yürüyenlerle beraberdir. Bütün yaklaşımların temelindeki amaç, onları biraz daha güçlü bir konuma getirebilmektir. Bu temelde rolünü oynamaya tutkuludur. Söylediği her söz, attığı her adım, gösterdiği her davranış bunu biraz daha güçlü ve başarılı kılmak içindir. Bunun dışında hiçbir biçimde ne anlaşmalı, ne kavranılmalı ve ne de değerlendirilmelidir. Kürdistan'da en doğru sözün olduğu kadar, en değme eylemin de sahibi biz olduğumuza eminiz. Halkımızın bu büyük desteği de, bu partinin dünyanın da şaştığı-başarı yolunda yürüyen bir parti olması da bu gerçeğin en açık ifadesidir.

Bu değerlendirme, Aralık 1992 Çözümlemeleri'nden alınmıştır.

